DE EENVOUDIGE HEIDELBERGER

CATECHISMUSPREKEN OVER DE MEESTE ZONDAGEN VAN DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS

door

Dr. H. F. KOHLBRÜGGE

In leven predikant bij de Nederlands-Gereformeerde Gemeente te Elberfeld

Deels eerder uitgegeven door:

De eenvoudige Heidelberger, Uitgeverij T. Wever, Franeker.

en

De Protestantse Periodieke Pers
Berkel, Z. H.
1965

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2011

INHOUD Catechismuspreken

INLEIDING; De Heilige Schrift ten tijde van de omwandeling op aarde van de Heere Jezus Christus.

ZES Leerredenen over de eerste Vraag en het eerste Antwoord van Zondag 1.
I. ***„Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?”***
II. ***„Dat ik met lichaam en ziel beide in leven en sterven, niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers, Jezus Christus, eigen ben.”***
III. ***Hij heeft met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald en mij uit al het geweld van de duivel verlost,*** **enz.**
IV. ***Dit losgeld, waarmee de Heere Jezus Christus ons gekocht en genoegdoening aangebracht heeft, van nabij beschouwen.***
V. ***En alzo bewaart, dat zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd vallen kan,*** **enz.**
VI. ***En alzo bewaart, d.w.z. Christus bewaart mij alzo, dat zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd vallen kan,*** **enz.**

Zondag 1. Vraag en antwoord 2 van de Heidelberger Catechismus. I.
Antwoord 2. ***Drie stukken. Ten eerste, hoe groot mijn zonde en ellende zij;***
Zondag 1. Vraag en antwoord 2 van de Heidelberger Catechismus. II.
… ten tweede, hoe ik van al mijn zonde en ellende verlost worde;
Zondag 1. Vraag en antwoord 2 van de Heidelberger Catechismus. III.
… Hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.

De belijdenis van Gods waarheid, I.
Over Zondag 2 tot 5 van de Heidelbergse Catechismus
De belijdenis van Gods waarheid, II.
Over Zondag 2 tot 5 van de Heidelbergse Catechismus

Zondag 6; alleen vraag en antwoord 16 en 17.
Vraag 16: ***Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?***
Vraag 17: ***Waarom moet Hij samen ook waarachtig God zijn?***

Zondag 6. Vraag 18 en 19. Verklaard met 1 Korinthe 3.
Maar wie is deze Middelaar, Die tegelijk waarachtig God en een waarachtig rechtvaardig mens is?

Zondag 7. VRAAG EN ANTWOORD 22-25. I.
Vraag 22. ***Wat is dan een Christen nodig te geloven?***
Vraag 23. ***Hoe luiden die Artikelen?***
Vraag 24. ***Hoe worden deze Artikelen gedeeld?***
Zondag 7 en 8 Vraag 22-25. II.
Zondag 7 en 8 Vraag 22- 25. III.
Zondag 7 en 8. Vraag 22-25. IV.

DRIE preken over de drie geloofsartikelen; Zondag 8. Vraag 24.
Het eerste is van God de Vader en onze schepping. **I.**
Het andere van God de Zoon en onze verlossing. **II**
Het derde van God de Heilige Geest en onze heiligmaking. **III**

Zondag 9
Vraag en antwoord 26. ***Wat gelooft gij met deze woorden: Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde?***

Zondag 10. Vraag en antwoord 27 en 28.
Wat verstaat gij door de Voorzienigheid Gods?

Zondag 15. Vraag en antwoord 39. I.
Heeft het iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest, dan of Hij met een andere dood gestorven ware?
Zondag 15. Vraag en antwoord 39. II.

Zondag 17. Vraag 45. ***Wat nut ons de opstanding van Christus?***
Korte beschouwingen over de opstanding van onze Heere Jezus Christus.

Zondag 17. Vraag 45. ***Wat nut ons de opstanding van Christus?*** **I.**
Zondag 17. Vraag 45. **Over de vrucht van Christus' opstanding; over de hemelse gaven, die Hij in Zijn lidmaten uitgiet. II.**
Zondag 17. Vraag 45. **Over de vrucht van Christus' opstanding en over Zijn hemelvaart. III.**

Zondag 18. Vraag 46 - 49. **De hemelvaart van onze Heere Jezus. I.**
Zondag 18. Vraag 46 - 49. **De hemelvaart van onze Heere Jezus. II.**

Zondag 19. Vraag 50 – 51. **Christus aan de rechterhand van Zijn Vader. I.**
Zondag 19. Vraag 50 – 51. **Christus aan de rechterhand van Zijn Vader. II.**

Zondag 19 en 20. Vraag 51 en 53. ***Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus***?
Vraag 53. ***Wat gelooft gij van de Heilige Geest?***

Zondag 20. Vraag 53. ***"Wat gelooft gij van de Heilige Geest?"***
Zondag 20 – 22. Vraag 53-56. **Over de Heilige Geest, de Christelijke Kerk en de vergeving van zonden.**

Zondag 21. Vraag en Antwoord 54: **"Wat gelooft gij van de heilige, algemene, Christelijke kerk" en Psalm 46: 2-8 uitgelegd**
Zondag 21. Vraag en Antwoord 54: **"Wat gelooft gij van de heilige, algemene, Christelijke kerk" en Psalm 48 uitgelegd**

Zondag 23. Vraag en antwoord 56: ***Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?***

Zondag 28. Vragen 75-81. **Voorbereidingspreek voor het Heilig Avondmaal.**

Zondag 32. Vraag 86. Over de goede werken. ***Aangezien wij uit al onze ellendigheid zonder enige onzer verdiensten,*** enz.
Zondag 32. Vraag 86. ***Aangezien wij uit al onze ellendigheid zonder enige onzer verdiensten, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?***
En vraag 87.

DE HEILIGE WET DES HEEREN

Zondag 34. Vraag 92. ***Hoe luidt de Wet des Heeren?***
Zondag 36. Vraag 99. ***Wat wil het derde gebod?***
Zondag 38. Vraag 103. ***Wat gebiedt God in het vierde gebod?***
Zondag 39. Vraag 104. ***Wat wil God in het vijfde gebod?***
Zondag 40. Vraag 105, 106 en 107. ***Wat eist God in het zesde gebod?***
Zondag 41. Vraag 108 en109. ***Wat leert ons het zevende gebod?***
Zondag 42. Vraag 110 en 111. ***Wat verbiedt God ons in het achtste gebod?***
Zondag 43. Vraag 112. ***Wat wil het negende gebod?***
Zondag 44. Vraag113. ***Wat eist van ons het tiende gebod?***

HET GEBED DES HEEREN

Zondag 45. Vraag 116, 117, 118. ***Het gebed, het voornaamste stuk der dankbaarheid***
Zondag 45. Vraag 116. ***Waarom is het gebed den Christenen van node?***
Zondag 45. Vraag.117. ***Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?***
Zondag 45. Vraag 118. ***Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?*** I.
Zondag 45. Vraag 118. ***Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?*** II.

Zondag 45. Vraag 116. ***Waarom is het gebed den Christenen van node?*** **I.**
Met een verklaring van Johannes 16 : 23 en 24.
Zondag 45. Vraag.117. ***Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?***
Vraag 118. ***Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?*** **Vervolg, II.**

Zondag 46. Vraag 120. ***Onze Vader;***
Vraag 122. ***Die in de hemelen zijt.***
Zondag 47. Vraag 121. ***Uw Naam worde geheiligd.***
Zondag 48. Vraag 123. ***Uw Koninkrijk kome.***
Zondag 49. Vraag 124. ***Uw wil geschiede gelijk in den hemel, enz.***
Zondag 50. Vraag 125. ***Geef ons heden ons dagelijks brood***
Zondag 51. Vraag 126. ***Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij enz.***
Zondag 52. Vraag 127. ***Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.***
Zondag 52. Vraag 128. ***Want Uw is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid.***
Vraag 129. ***Amen.***

OPENBARE GELOOFSBELIJDENIS.
Enige stukken van de Leer der Zaligheid

1. INLEIDING

De Heilige Schrift ten tijde van de omwandeling op aarde van de Heere Jezus Christus.

Het is u allen bekend, mijn geliefden in de Heere, dat uw kinderen niet alleen grondig onderwijs ontvangen in onze dierbare ***Heidelberger Catechismus,*** maar ook dat het mij nauw ter harte gaat hen uit de boeken van Mozes en de Profeten te bewijzen, dat Christus onze Profeet, Hogepriester en Koning is.
Deze belangrijke zaak was van oudsher, vooral in de tijd van des Heeren omwandeling op aarde, en ten tijde van Zijn Apostelen, het onderwerp waar omtrent volwassenen en kinderen in Synagogen en scholen zorgvuldig werden onderwezen. Daarom heb ik het goed gevonden er op te wijzen, hoe algemeen bekend de boeken van Mozes, de Psalmen en de Profeten, ja, de gehele Heilige Schrift van het Oude Testament door dit onderwijs waren. Ja, algemeen werd toen het woord des Heeren onvoorwaardelijk als des *Heeren* Woord beschouwd en geloofd. Zodat, waar men die Schriften las, men het van harte bekende, dat het God, dat het de Heilige Geest was, die van dat heilige blad tot de zielen sprak.
Wat men toentertijd las, paste men toe op de Messias, Die komen zou. Dat men dit deed, was de vrucht van het in de synagogen en scholen ontvangen onderwijs. De twaalf geslachten Israëls leefden in de hoop van Zijn komst en in deze hoop werd het volk in de Synagogen of scholen onderwezen.

Het woord van God, zoals wij dat in het Oude Testament hebben, was algemeen bekend en dat dit in waarheid zo was, wens ik u nog uitte leggen.

De Joden lazen herhaaldelijk de wet, de kinderen werden zorgvuldig met de inhoud daarvan bekend gemaakt en ook vele Joden die in die plaatsen woonden, waar Synagogen of scholen der Joden waren, verlangden onderwijs in diezelfde wet te ontvangen. Met het oog op het een en ander is het merkwaardig, vooral in het boek der Handelingen der Apostelen gade te slaan, hoe snel de prediking zich uitbreidde: *Jezus van Nazareth is de door de Profeten voorzegde Christus!* Wat was hiervan de oorzaak?
Geliefden, het was Gods heilige wet met al haar inzettingen, die de leraars der Joden het volk voorhielden en dat wel in een veelbewogen tijd waar gruwel op gruwel, overtreding op overtreding volgde. Velen leefden toen, evenals in onze tijd, bewust of onbewust maar voort, gebukt onder de last van hun zonden. Ja, deze last kon zo zwaar op de gemoederen liggen, dat velen zuchtend uitriepen: ‘O, konden wij toch al die heerlijke wetten en inzettingen houden zoals zij gehouden moeten worden, maar wij weten niet hoe wij van onze zonden verlost moeten worden, ons geweten blijft bezwaard en wij weten niet, hoe wij het moeten aanvangen om rechtvaardig voor Gods rechterstoel te zijn.’
Zie, mijn geliefden, zulke verdoemeniswaardige zondaren, die gebukt gingen onder het juk van hun zonden, waren belast en beladen en hadden geen rust voor hun zielen. O, welke diepe indruk maakte op hen de liefelijke prediking der apostelen, waarin het klonk: ‘Jezus alleen! Jezus is het; Hem moet u hebben, met minder komt u niet toe! In Zijn bloed, in het geloof in Hem is vergeving der zonden voor een ieder, die het in zijn eigenwillige en zelfuitgedachte werken niet meer kan uithouden en die ook niet meer vooruit kan met hetgeen God bevolen heeft, maar die geleerd heeft, als een goddeloze

op ontferming en genade te hopen.'
De Apostel Petrus richtte naar 1 Petrus 1 vers 1 zijn zendbrief aan de verstrooide vreemdelingen uit verschillende volken der aarde. In de woonplaatsen van deze vreemdelingen waren scholen der Joden of Synagogen gevestigd. Deze scholen waren in het bezit van de Heilige Schriften maar alleen van die Schriften, die wij het Oude Testament noemen. Want het zogenaamde Nieuwe Testament hadden zij niet, om de eenvoudige reden, dat de boeken van het Nieuwe Testament helemaal nog niet verzameld, ja, zelfs nog niet geschreven waren. Het waren dus de boeken van Mozes, de Profeten, de Psalmen en de overige boeken van het Oude Testament, die in deze scholen gelezen en behandeld werden.

Nu schrijft Petrus aan de uitverkoren vreemdelingen in zijn tweede zendbrief (2 Petrus 1 vers 19 tot 21) het volgende: ***"En wij hebben het profetische woord, dat zeer vast is en gij doet wel, dat gij daar acht op hebt, als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de morgenster opga in uw harten, dit eerst wetende, dat geen profetie der schrift is van eigen uitlegging."*** Nee, de mannen, die deze profetieën gebracht hadden, hadden die niet zelf verzonnen of uitgedacht. Nee, die profetieën waren geen verzinsels van het menselijk vernuft; ***maar de heilige mensen Gods hebben die gesproken.***
Ik maak er u opmerkzaam op, geliefden, dat hier niet staat: zij hebben die "geschreven", maar wel: zij hebben die "gesproken"; wat dus in de Heilige Schrift staat geschreven, hebben zij gesproken. Zo blijft het door hen gesprokene een eeuwig spreken tot de kinderen der mensen, ik herhaal het, een eeuwig spreken.
Verder, wat zij spraken, spraken zij *van de Heilige Geest gedreven zijnde.* Ja, het was de Heilige Geest, die hen ingaf aan de gemeente mee te delen, wat zij nodig had voor haar geloof, voor de zekerheid van een goede wandel, voor de verzekerdheid van haar zaligheid.
Wanneer wij dus de Bijbel opslaan en lezen de Schriften van het Oude niet minder dan van het Nieuwe Testament en daaruit de kinderen laten lezen en leren, dan hebt ge u daaraan te houden. Wij hebben hier iets voor ons, dat niet alleen duizenden jaren geleden te boek is gesteld, maar wij hebben hier woorden van de Heilige Geest voor ons; het is de Heere Heere Zelf, die hier spreekt. Zo hield de Apostel hier aan de gemeente de Heilige Schrift voor, en de andere Apostelen hielden het de gemeenten evenees voor, dat zij het niet waren, die tot haar spraken, want het was en is God. die door ons tot u spreekt.

Daarom, geliefden, wensen wij er uw aandacht bij te bepalen:
1. Hoe algemeen bekend de Heilige Schrift was ten tijde van des Heeren omwandeling op aarde.
2. Hoe iedereen toen geloofde: hier spreekt de Heere; en dus, het is des Heeren Woord.
3. Hoe de prediking van de Apostelen zo machtig werkte, omdat zij getuigde van "vergeving der zonden in het bloed van de Heere Jezus Christus voor een ieder, die gelooft".

Ik moet u, geliefden, bij het behandelen van dit een en ander, er aan herinneren dat men achttienhonderd jaar geleden nog geen bedrukte boeken bezat, maar dat wat men aan boeken bezat, met de hand was afgeschreven. Des temeer moet men er zich over verbazen, hoe algemeen bekend de Heilige Schrift was. Zij bestond gedeeltelijk in de Syrische, (= Aramese) gedeeltelijk in de Hebreeuwse en Griekse taal. Maar hoe kwam

het, dat zij zo algemeen verbreid was?
Geliefden, de treurige toestand van de toenmalige wereld had daarvoor een geschikte bodem toebereid om des Heeren woord op te nemen. De volkeren der aarde lagen verzonken in een zee van jammer en ellende. Overal bewoog zich dientengevolge in de harten de grote levensvraag: *hoe kan ik verlost worden van mijn zonden en ellende, hoe kan ik rechtvaardig voor God zijn?* Dan ging het deze mensen evenals de blinden in de blindeninrichtingen van onze dagen. Die blinden krijgen de bladen van de Heilige Schrift blad voor blad in handen. Vinden zij nu smaak daarin, dan willen zij er altijd wel meer van hebben en zo raken zij eindelijk in het bezit van de hele Bijbel. Er heerste toentertijd een algemene dorst naar de woorden Gods en zo schreef de een tot eigen gebruik het ene, de andere weer een ander gedeelte der Heilige Schrift over en deze handschriften gingen dan van hand tot hand. Zo heeft zeker ook de arme Maria, de moeder van de Heere Jezus, een afschrift van de toenmalige Bijbel d.i. van de Schriften van het Oude Testament bezeten. En zij heeft met de haar van God gegeven Zoon gelezen in Mozes, in de Profeten, in de Psalmen en de overige Bijbelboeken en wat daarin van de Christus geprofeteerd werd. Zo heeft de Heilige Geest Zich van haar bediend om het aan de Heere Jezus duidelijk te maken dat alles, wat daarin geschreven stond, op Hem zag en voor Hem gold. De Apostelen waren mensen niet uit de aanzienlijke stand, zij waren niets dan arme vissers, toch waren zij goed bekend met de Heilige Schrift. En hoe hadden zij die leren kennen?
Op het Pinksterfeest staat Petrus op en begint te prediken. Daar had hij toehoorders voor zich, uit alle toen bekende volkeren en optredende voor deze grote schare zegt hij: *Dat is het wat gesproken is door de profeet Joël; en het zal zijn in de laatste dagen, zegt God, dat Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees en uw zonen en uw dochteren zullen profeteren en uw jongelingen zullen gezichten zien en uw ouden zullen dromen dromen.*
Alzo, deze onmetelijke schare die toen te Jeruzalem was en Petrus hoorde, wist wie de profeet Joël was, want als dit niet zo was geweest, dan was het ongerijmd geweest, zich op iemand te beroepen, waarvan geen mens iets afwist. Maar niet alleen de profeet Joël haalt hij aan, maar ook de zestiende Psalm om te bewijzen, *dat Christus moest opstaan uit de doden en dat Hij de verderving niet zou zien.* Zo is het dan de Heilige Schrift, die Petrus al deze Joden en Jodengenoten uit verre landen voorhoudt. Wij kunnen daaruit zien, dat hij veronderstelt, dat zij allen min of meer de Heilige Schrift kenden en bezaten.
Korte dagen daarna werd er een welbekende kreupele, een bedelaar, genezen door en in de naam van de Heere Jezus Christus. Dit gaf de Apostel Paulus aanleiding weer een leerrede te houden voor het volk. In deze rede zei hij o.a. wat wij Handelingen 3: 18 lezen: *maar God heeft alzo vervuld wat Hij door de mond Zijner profeten tevoren verkondigd had, dat de Christus lijden zou.* Dus het was God, het was de Heere, die dit verkondigd had. Het gehele volk komt tot de Apostel en verstaat hem. Het voelt, dat is de waarheid, nu gaan ons de ogen open. Alles wat wij in de Profeten hebben gelezen, heeft betrekking op de vergeving der zonden in het bloed des Lams. Nu zien wij het in al de Profeten, dat en waarom de Christus heeft moeten lijden.
Wij raden al onze lezers ten sterkste Handelingen 3 na te lezen, wat Petrus met het volk sprak.

Verder, er kwamen in die dagen allerlei vreemdelingen naar Jeruzalem en dat wel uit alle oorden van de wereld. Niet allen waren in de gelegenheid, de woorden van Petrus te horen. Onder degenen die gewoon waren naar Jeruzalem op te gaan om te aanbidden, was ook een kamerling uit Morenland, uit het land Habesch, dat heden ten

dage Abessinië (Ethiopië) genoemd wordt. Deze kamerling nu, wat had hij bij zich? In Jeruzalem, in de tempel, waarvan geschreven staat: *Mijn huis is een huis des gebeds voor alle volken,* had hij geen vrede voor zijn ziel kunnen vinden, hij had er geen antwoord kunnen vinden op de grote levensvraag: *hoe ben ik rechtvaardig voor God?* Zie, daar rijdt hij met zijn reiswagen op een woeste, eenzame weg en hij leest! Hij leest, wat wij van onze vroegste jeugd af als het 53ste hoofdstuk van de profeet Jesaja kennen. Tot deze reiswagen wordt de apostel Filippus gedreven door de Heilige Geest. Hij vraagt die vreemde man: *verstaat u ook wat u leest?* Als deze antwoordt: hoe zou ik kunnen daar ik niemand heb, die mij onderricht? zet Filippus zich tot hem in de wagen en beginnende van de woorden, die de kamerling las, verkondigde hij hem Jezus; dat het Jezus was, waarvan in dit heerlijke drie en vijftigste hoofdstuk van Jesaja gesproken wordt. Van Hem is het wat wij lezen: waarlijk: *Hij heeft onze krankheden op Zich genomen en onze smarten heeft Hij gedragen* (vers 4). De Heilige Geest werkte mee en plotseling voelde de kamerling, dat het pak zijner zonde hem van de schouders viel en hij zag, hoe Christus als het Lam Gods die zonden op Zijn eigen schouders wilde laden. Hij ziet in de Geest Hem als de Man der smarten. De kamerling gelooft, laat zich dopen en reist zijn weg verder met blijdschap.
Zo was de Bijbel reeds in Abessinië meer dan achttienhonderd jaren geleden en verstond men aldaar, dat het van de Christus was, dat er in die Heilige Schriften werd gesproken.

Na zijn bekering bevindt de apostel Paulus zich in Damascus. Wij lezen in Handelingen 9 vers 20: *en hij predikte terstond Christus in de Synagogen, dat Hij de Zoon van God is.* Hij trad dus terstond op in de Synagogen. Ook in Damascus hadden zij dus een Synagoge, waar Gods woord, d. i. de schriften van het Oude Testament, bekend waren en gelezen werden. Daar nu iedere godsdienstoefening in de Synagoge begon met het lezen uit Gods woord, zijn het de boeken van Mozes, de Profeten en de Psalmen en de overige boeken van het Oude Testament geweest, die Paulus opgeslagen heeft bij zijn optreden te Damascus. Hij heeft met de Joden daarover gehandeld, dat wil zeggen, daarover geredetwist. Zij stemden echter niet met hem overeen en wilden zijn woord niet aannemen. Maar met de kracht van de Geest, die door hem sprak, dreef hij hen zó in het nauw dat zij wel op moesten geven en erkennen: wat hij zegt is waar! Zó is het en niet anders.

Na Damascus wenden wij onze schreden naar Cesarea. Dat was toen een aanzienlijke stad. Daar vinden wij een hoofdman, genaamd Cornelius, een man, die veel bad en veel aalmoezen gaf. Hem verschijnt een engel, die hem het bevel geeft, naar Joppe te sturen en vandaar een te ontbieden, Petrus genaamd, die zijn intrek had genomen bij Simon, een lederbereider. Toen de bode van Cornelius tot Petrus kwam, wilde deze hem eerst niet vergezellen, maar de Heilige Geest dreef Petrus mee te gaan met de bode. Hij ontmoet Cornelius, opent de mond en zegt: *ik verneem in der waarheid dat God geen aannemer des persoons is.* (Handelingen 10 vers 32) en dan verkondigt hij later (vers 42) "… dat God ons heeft geboden den volke te prediken en te betuigen dat Hij is degene, die van God verordineerd is tot een Rechter van levenden en doden. Deze, zegt hij verder, geven getuigenis al de profeten, dat een iegelijk, die in Hem gelooft vergeving der zonden ontvangen zal door Zijn naam. Van deze, zegt Petrus, geven al de profeten getuigenis."
Hier hebben wij weer het bewijs voor ons, dat Cornelius en de zijnen de heilige Schriften kenden, want het zou een ongerijmdheid geweest zijn de profeten als gezaghebbenden aan te halen tegenover hen die van de profeten niets afwisten. *Van*

deze, zegt hij, getuigen alle profeten, dat, wie in Hem gelooft, vergeving der zonden zal ontvangen. Zie, dat was de hoofdzaak! Het was van minder gewicht te bewijzen, dat in al de profeten van Jezus van Nazareth werd getuigd als van de van God verordineerde Rechter over levenden en doden dan wel om te bewijzen: in Hem hebt u de vergeving der zonden en dat alleen in Zijn Naam, door Zijn bloed. Niet door Mozes, niet door de inzettingen der wet, maar alleen door Hem en Zijn offerande is er vergeving der zonden voor allen, die in Hem geloven.
Wat lag er dus op het geweten van Cornelius en van al degenen die in zijn huis waren? Wat was de droefenis van Cornelius hoewel zijn leven een leven van gebed en weldoen was? Ach, hij was evenals allen, die God tot de eeuwige heerlijkheid roept, bezwaard door zijn zonden. Wat was het dat Cornelius zocht? Hij zocht vrede voor zijn arme ziel en hoe hij, die in zichzelf niets was dan een vervloekte, dan een verdoemeniswaardige zondaar, toch voor Gods rechterstoel zou kunnen bestaan. Dat was het, wat Cornelius en de zijnen zwaar op het hart lag. En daar vernemen zij het antwoord: ‘in de naam van Jezus van Nazareth, juist omdat Hij Jezus heet (d.i. Wederhersteller van al uw zonden!) hebt u de vergeving van al uw zonden! Hij heeft al uw zonden op Zich geladen, al uw schulden, al uw ongerechtigheid, die vloek en toorn verdienen, heeft Hij gedragen. Hij wil voor dat alles volkomen betalen, volkomen genoegdoening aanbrengen.’

Zie, dat was de troost, die dit arme volk - Cornelius en de zijnen - en al Gods arme kinderen nodig hadden. Werp al het valse geld van uw ingebeelde werken van u, al uw pogingen om door uw eigen krachten heilig en rechtvaardig voor God te worden. U hebt niets, u bent altijd bankroet voor de rechtbank der wet, maar hier is een Naam, die geldt in de hemel en op aarde en tot aan de poorten der hel, waarin u meent te moeten verzinken. Deze Naam dekt de gehele onmetelijke schuld!
Dat was de prediking, die in het huis van Cornelius weerklonk, en de Heilige Geest is gekomen over allen, die dit vernomen hebben en die het woord des Heeren gehoorzaam zijn geweest, want het waren arme zondaren en geen rechtvaardigen in eigen oog. Amen.

EERSTE LEERREDE[1]

Gehouden 7 Augustus 1859, ‘s voormiddags

VOORZANG:

Psalm 23:1 en 2

De God des heils wil mij ten Herder wezen;
‘k Heb geen gebrek, ‘k heb geen gevaar te vrezen.
Hij zal mij zacht, in liefelijke weiden,
Aan d’ oevers van zeer stille waat’ren leiden.
Hij sterkt mijn ziel, richt, om Zijn’ Naam, mijn treden
In ‘t effen spoor van Zijn gerechtigheden.

Ik vrees niet, neen; schoon ik door duist’re dalen,
In doodsgevaar, bekommerd om moest dwalen,
Gij blijft mij bij in al de tegenspoeden:
Uw stok en staf zal mij altijd behoeden;
Gij troost mijn ziel, en richt, in mededogen,
De tafel aan, voor van mijne hat’ren ogen.

Geliefden.
Dat moet ons, die van de Heere zijn, toch dagelijks opnieuw gezegd worden, dat de Heere onze Herder en onze Leidsman op de weg is, zoals wij daar zo-even gezongen hebben. En wanneer het ons gezegd wordt, zó gezegd wordt, dat het ons tot ware troost dient, dan vinden wij ons gewoonlijk dwalende als schapen, dan kunnen wij geen uitweg zien, dan zijn wij blind voor de weg vanwege onze zonden en onze bekommernissen. Maar het Woord is steeds de Laatste zowel als de Eerste, Openbaring 1: 11, zodat het hart door het Woord gesterkt wordt om te antwoorden: „Ja, ook *mijn* Herder, ja, ook mijn Leidsman bent U en zult U wel blijven!”
Al de troost van het Evangelie ligt eigenlijk buiten ons; het omgeeft ons, maar ligt toch buiten ons. En nu gaat het erom, dat deze troost, die buiten ons ligt, ons ook inwendig vervuld hebbe met vreugde in de Heere. Ik zeg, dat al de troost buiten ons ligt. Het is er, maar wanneer hebben wij er het genot van? Het hangt niet van de mens af; God heeft de mens in een leven gesteld, dat buiten het paradijs is. En van dit leven is gezegd: „Met smart zult gij kinderen baren. En tot uw man zal uw begeerte zijn, en hij zal heerschappij over u hebben”. Verder is daarvan gezegd: „In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert”. God zegt niet: „Totdat gij ten hemel zult varen”. Maar: „Totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt”.

Wat moet nu een mens Gods staande houden te midden van de wederwaardigheden dezes levens, te midden van de duizenden smarten, te midden van alles, wat hem

[1] Deze in het Hoogduits uitgesproken leerredenen zijn niet eerst door Dr. Kohlbrugge op schrift gesteld, maar gedurende de voordracht door een van zijn toehoorders opgetekend. De lezer gelieve dit bij de beoordeling in aanmerking te nemen.

voortdurend niet alleen dreigt af te trekken, maar ook werkelijk aftrekt van de Bron van de levens? Het Woord moet hem houden, het Woord moet hem weer helpen; dat moet hem door en over alles heendragen. Naar de schijn, naar het gevoel functioneert dit Woord niet altijd, maar de mens Gods kan daarheen gaan al was hij zonder Woord. Is evenwel het zaad eenmaal in hem gelegd, dan is het zaad er. Is men dan ook schijnbaar of naar het gevoel zonder Woord, het zaad is er nochtans, zonder dat men het weet. Het Woord ligt niet stil, maar het werkt in het verborgen door, tot het op eenmaal in de ziel weer opflikkert en helder wordt, zodat wij weer goed weten, hoe het met ons staat.
Dit Woord, waarvan ik spreek, is het onvergankelijke Woord, dat de mens Gods onvergankelijk maakt. Dit Woord gaat niet hoog en niet diep, maar is zeer eenvoudig, - zó eenvoudig, dat al de wijzen en verstandigen hun leven lang er niet op zullen komen en er ook niet op kunnen komen. Zó eenvoudig, dat wie het heeft, het Woord dikwijls nog meer dan andere vergeten is. En zó eenvoudig, dat dit alleen in staat is, weer op te richten, te verkwikken en te troosten, zodat men met moed de staf weer ter hand neemt.

Het woord, dat ik bedoel, hebben wij in onze Heidelbergse Catechismus. Dit woord is daar de eerste Vraag en het eerste Antwoord:
„Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?"
„Dat ik met lichaam en ziel, beide in leven en sterven, niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben, die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald, en mij uit al het geweld van de duivel verlost heeft. En zo bewaart, dat, zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij al de ding tot mijn zaligheid dienen moet. Waarom Hij mij ook door zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven van hart gewillig en bereid maakt."

TUSSENZANG:

Psalm 73: 13.
Wien heb ik nevens U omhoog?
Wat zou mijn hart wat zou mijn oog
Op aarde nevens U toch lusten?
Niets is er, daar ik in kan rusten.
Bezwijkt dan ooit, in bitt're smart
Of bangen nood, mijn vlees en hart
Zo zult Gij zijn voor mijn gemoed,
Mijn rots, mijn deel, mijn eeuwig goed!

Ongeveer drie eeuwen geleden, in het jaar 1563, ontving de Kerk van God de kostbare Heidelbergse Catechismus. In Zwitserland was Zwingli door God verwekt. God liet deze man juist zoveel zien, als hij zien moest, om de paus en de pauselijke leer afbreuk te doen. Hij had uit het Woord Gods geput, vóór nog iets van Luther of Calvijn in Zwitserland bekend geworden was. Bij deze man voegden zich weldra meerdere van God geroepene, bekwame, geleerde jonge mannen.
God verwekte te dezer tijd ook een Á Lasco, ongetwijfeld een van de voortreffelijkste hervormers, hoewel hij, zoals het wel eens gaat, het minst genoemd wordt. Van hem hebben wij nog het onvergelijkelijke Formulier van het Heilig Avondmaal én het, alles wat het Evangelie behelst, omvattende Formulier van de Heilige Doop, — een

Formulier van zulk een gehalte, dat, hoewel ik zeer goed weet, Wie mij gezonden heeft, en Wie mij de prediking geeft, ik aan de andere kant toch al de leerredenen voor dit ene Formulier zou geven. Daarom dring ik er ook altijd zo op aan, dat u bij de bediening van de Heilige Doop blijft zitten en niet heengaat, opdat u mag aanhoren, wat wij nooit genoeg kunnen horen, en wat mij ten minste altijd gelukkig maakt en tot blijdschap stemt.
God verwekte vervolgens een Caspar Olevianus, een edele jonge man uit Trier. Deze werd door de Godzalige keurvorst Frederik III tot hoogleraar te Heidelberg beroepen. Van deze Olevianus, — een Zacharias Ursinus heeft er ook aan gearbeid, maar voornamelijk van deze Olevianus is de Duitse uitgave van de Heidelbergse Catechismus afkomstig.

De aanleiding daartoe was deze:
Er regeerde te voren een andere keurvorst, met naam Otto Hendrik, en de duivel had in die tijd een boze drijver aangepord, die met veel andere de Lutherse Geloofsbelijdenis tot dekmantel van zijn boosheid misbruikte, om in de Palts en te Heidelberg allerlei onheil twist en tweedracht aan te richten en de vromen in het land op zeer gruwelijke wijze te ergeren. Daarop kwam keurvorst Frederik aan de regering. Deze denkt: „Aan zulke werken van de duivel zal in mijn land met God een einde gemaakt worden; ik wil het arme volk Gods de waarheid geven!" Deze kende hij zeer goed. Hij kon later, toen men hem verweet, dat hij een Calvinist was, tot de keizer zeggen: 'De geschriften van Calvijn heb ik nooit gelezen, maar hier is mijn Catechismus; deze heb ik overal van woorden van de Heilige Schrift voorzien; daarvan wil ik niet afwijken'. Zo heeft hij, getuigd, zelfs op gevaar af van zijn kroon te verliezen, en hij hield zich streng aan de in zijn Catechismus uitgesproken waarheid.
Toen de voortreffelijke Olevianus deze Catechismus gemaakt had, het de Keurvorst al de opzieners en bedienaars van het Woord samenkomen. Eenstemmig werd het boekje aangenomen, verklaard volkomen met Gods Woord overeen te komen, en al zo aan Kerk en School overgegeven. Nu is deze Catechismus door Gods trouwe hand de Catechismus van de Palts, inzonderheid ook die van Nederland geworden en in Nederland gehandhaafd gebleven, zodat hij ook de Catechismus voor de Gereformeerde Gemeente te Elberfeld geworden is.

Allen, die ooit tot God bekeerd werden, stemmen met deze Catechismus in; daarentegen hebben allen, die onbekeerd bleven, er altijd aan getornd. Onder al de door de Gereformeerde Kerk aangenomen leerboeken is er niet een, waarin de grote waarheid zo duidelijk uitgesproken is, als in dit boek, - deze waarheid namelijk: dat een mens zalig wordt, zonder dat hijzelf iets daartoe bijdraagt, uit loutere, vrije genade door Christus, en dat voor het hele leven des geloofs, van de heiligmaking, van de goede werken, — voor alles, Christus zowel de Alfa als de Omega is, zowel de Laatste als de Eerste, dat dus de mens in de zaak van de zaligheid er geheel en volkomen overschiet, en het enkel en alleen een werk van almachtige genade is.
Dit boek nu is door de Kerk, door de ouders, door God Zelf de kinderen als eerste vraagboek gegeven, en het moet ook het enige vraagboek van de volwassenen zijn. Het kind moet het leren, zodra het begint te lezen, het moet leren: „Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?"
Zo begint dan dit boekje zeer eigenaardig, bijna tegen al de kennis van de mensen, tegen alle verstand in! Immers, waar deze vraag en dit antwoord komt, daar zegt men: „Ja, mijn kind is nog dood! Mijn kind verstaat daar nog niets van! Mijn jongen, ja, ik

houd veel van hem en heb hem lief, maar er is nog geen leven in hem. En mijn dochter, ja, zij is een goed kind, maar zij is ook nog dood! Moet nu zo'n kind leren en opzeggen: „Welke is u w enige troost, beide in leven en sterven?"
Het verstand zegt: „Nee!" De dwaas, de Wederdoper zegt ook : „Nee, om alles niet, voor niet nog zoveel; het kind moet eerst levend gemaakt worden, en wanneer het levend gemaakt is, dan eerst mag het deze vraag en het antwoord leren en opzeggen!"
Dat zou de duivel wel graag zo willen hebben. Dat is de Remonstrantse duivel, die de leer van de vrije wil drijft; dat is de Baptistische duivel, dat is de Pelagiaanse duivel, die helpen wil zonder middel. Het leven komt echter niet uit de mens, de mens maakt zichzelf niet levend, maar het leven komt van God, en wel komt het leven van God door Zijn Woord, door het Evangelie. En wanneer het leven in de mens, in de volwassene niet onderhouden werd, wanneer er niet voortdurend, zoals bij een lamp, olie bijkwam, zou het weldra uitsterven.
Dat het leven onderhouden wordt, dat de mens in het leven blijft, geschiedt door het Woord. „Ja", zegt u, „maar de Heilige Geest moet er bij komen!"
Dat gaat mij, die u onderwijs, thans niets aan; dat weet ik zeer goed, dat wil ik u ook leren, dat de Heilige Geest het doet. Maar het moet niet komen van beneden naar boven, maar van boven naar beneden.
Dus kom ik tot u, mijn kind, tot u, volwassene, met de vraag: „Welke is *uw* enige troost, beide in leven en sterven?" Het Evangelie sluit hier niet één uit. De vraag komt tot een, tot twee, tot vier, tot duizend, tot een gehele Gemeente, tot een hele stad, tot een geheel land.
„Maar die hebben het toch niet allen!"
Nee, niet één heeft het van zichzelf. Maar de vraag moet hun gedaan worden. Hij, die in de Catechismus deze vraag stelt, is iemand, die weet, in wie hij gelooft, iemand, die weet, dat zijn erfdeel bij God voor hem weggelegd en bewaard wordt tot op de Jongste dag. Maar als hij met de vraag komt, richt hij haar in het algemeen tot allen zonder onderscheid.
„Ja", zegt u, „maar daarom heeft men de troost nog niet!"
Nee, maar de vraag komt juist daarom, opdat de mens tot zichzelf inkere en wel overwege: „Wat vraagt die man daar? Hij spreekt van troost; - wat is dat? Hij spreekt van troost, beide in leven en sterven. Hij vraagt mij: welke is *uw* troost? Hij vraagt: Welke is uw *enige* troost?" De zon heeft geschenen, de regen is gevallen; - waar de vraag werkt, daar werkt zij. De vraag komt echter niet zo, dat zij zegt: dat gaat ú wel aan, maar ú niet! Maar zij komt, zoals de ware Gereformeerde leer altijd komt, met de genade.
En nu een vraag: wie kan zich bij aanvang of voortgang, met deze vraag voor ogen, op zijn leven beroemen? De vraag zelf zal bekeren, de vraag zal tuchtigen, straffen en troosten, de vraag doodt en maakt levend.
Welaan dan, mijn kind, wanneer ik je nu vraag: „Welke is uw enige troost?" dan zul je mij onmiddellijk antwoorden: moeders schoot, of: lekker eten, of: een pop, of: een schaap. Maar nu wil ik je nog wat beters leren, namelijk, dat je begint te bidden: "Heere Jezus, ik heb gehoord, dat U in de dagen, toen U hier op aarde was, de kinderen zo liefgehad en hen omhelsd en gezegend hebt; - zegen mij ook!"
Zie, je kunt immers vandaag of morgen ziek worden, vader of moeder kan je ontnomen worden, of je kunt zelf doodziek worden, - jonge kinderen sterven ook! Voor een kinderlijk gemoed is dan niet meer nodig dan deze vraag en dit antwoord, opdat het levend worde en woorden des geloofs spreke, die van leven getuigen. Vader en moeder begrijpen dikwijls niet, hoe het kind daartoe komt; alsof vader en moeder een andere leermeester hadden dan het kind, namelijk de in het verborgen werkende

Heilige Geest.
Er zijn wereldlingen, die naar de belijdenis en het kerkgaan Christenen zijn; - zulk een wereldling wil ik vragen: „Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?" Nu, wie denkt, die denkt. Wie een leven leidt als een plant of als het vee, als een os of een ezel, die zal de vraag en het antwoord leren en opzeggen, maar er niets bij denken. Wie er echter bij denkt, die beschouwt de vraag wat nader. Hij bevindt: hier is sprake van troost, van een enige troost, er wordt gevraagd naar *mijn* troost, naar de enige troost beide in leven en sterven. En dan doet zich de nood gevoelen: **Ach God, deze troost heb ik niet!** En als nu zo iemand tot zichzelf inkeert en tot zichzelf zegt: „Ach nee, deze troost heb ik niet, van waar moet dan de troost komen? Moet de mens deze troost op het weefgetouw weven? Heeft de mens handen om hem te maken? Heeft hij er een hart naar, om deze troost uit zijn gezindheid te putten? Heeft hij verstand en wil, om deze troost uit te denken en te scheppen?' Ach, een zeer beroemd hoogleraar in de theologie had er een troostrijk boek over geschreven, dat de genade de overwinning behaalt. En God ontnam hem uit heilige oorzaak alle troost van de ogen en van de licht. Toen was het uit met zijn geleerdheid, en wanneer God niet juist deze vraag opnieuw in zijn hart geworpen had, dan zou hij zijn leven met schande geëindigd hebben.

Wij hebben deze vraag allen geleerd, en ik denk, dat hier velen zijn, die vaak gelachen, heilig gelachen hebben, als zij haar lazen of hoorden. Ook zijn hier verscheidenen, die van deze vraag en het antwoord iets vernomen hebben, zodat deze hun als iets bekends voorkomen, maar toch te gelijkertijd ook weer als iets geheel onbekends. Maar van ons allen, die hier zijn, blijft het waar, dat wij deze vraag en dit antwoord gewoonlijk vergeten zijn. Waar *God* de vraag in het hart gelegd, waar Hij de mens levend gemaakt heeft, daar is weliswaar de vraag er in en gaat er niet weer uit. Maar er gebruik van te maken, dat is wat anders. Dat zeg ik tot allen, opdat wij toch weten en leren verstaan, welk een kleinood wij hebben, welk een kostbare ring de Heere de Zijnen aan de vinger steekt, en opdat wij daar toch eens acht op geven.
Het staat met deze vraag als het ware, als met de Urim en de Thummim van de hogepriesters. Geheel buiten ons ligt dit kleinood, en toch is het er. Hoewel het er geheel buiten is, nochtans is het in het hart van een iegelijk, die God bekeerd heeft. Over het gebruik er van heeft men evenwel zelf niet te beschikken.

Het woord *troost* betekent hier niet slechts een vertroosting. Het woord troost geeft hier eigenlijk de reden aan, waarop men zich over iets verblijdt. Het is een troost buiten ons, niet in ons; gelijk wanneer iemand treurig, verlegen, verschrikt is en een ander tot hem komt met woorden, die hem opbeuren en geruststellen. Alsdan is, wat de ander brengt, wel buiten de treurige en verlegene, het komt dan echter *in* de treurige en verlegene. Deze troost, waarvan hier de Catechismus spreekt, is datgene, wat God in Christus Jezus voor de arme, verloren mens is, opdat deze troost gesmaakt en ervaren worde in het hart van de armen, treurigen, versaagden en verlegenen.

Deze troost is een troost *in het leven.* Dit leven, zij het ook het uitnemendste, is toch een leven vol moeite en verdriet, vol ellende, inderdaad een dood. Zo is het in de armste hut, zowel als in het prachtigste paleis. De schijn bedriegt; het is inderdaad niet anders; dit leven is een dood. Wat hebt u toch in dit leven, dat u blij en vrolijk maken kan? Wat hebt u om dit leven getroost en blijmoedig, vrolijk en met opgeruimdheid te kunnen genieten? Wilde de mens het maar weten, wilde hij het maar bekennen, dat het leven slechts een dood is. De mens wordt voor en na door allerlei lijden gekweld; zijn

hartstochten zwepen hem voort, en de een verlegenheid en zorg volgt op de andere; het houdt niet op. Waar de mens deze aarde betreedt, zij mag nog zo schoon en de mens nog zo voorbeeldig zijn, daar maakt hij haar tot een hel. Aan God ligt het niet, het ligt aan de mens, dat deze zijn eigen leven verdorven heeft en verderft, dat hij elke dag zijn plaag nieuw maakt, en er vindingrijk in is en blijft, om zichzelf te kwellen. Wat hebt u dan in dit leven? Och, als de wereldlingen niet alles in het werk stelden, om zich genoegens te verschaffen, en zo de tijd te doden en de verveling te verdrijven, dan zou men kunnen geloven, dat zij dit leven met vreugde genieten. Zij bewijzen daarmee echter juist, dat op de bodem van hun hart duisternis en dood heersen, die zij nu door muziek, dans en dergelijke dingen verdrijven willen.
U hebt dit leven niet in uw hand, niet in uw macht. Wat u met veel moeite opbouwt, dat breekt een ander weer af. Ja, zelfs bouwt u met uw rechterhand op en breekt het zelf met uw linkerhand weer af. De mens is het wonderlijkste raadsel. Geen mens kan de omstandigheden dwingen; de machtigste keizer op zijn troon zucht nog veel harder dan de arme in zijn hut; hij heeft dan ook veel meer te vrezen, heeft meer zorg, meer nood; hij weet, hoe hij dagelijks, te midden van bals en wereldse vermakingen, in de storm der genoegens, zijn leven niet zeker is.
Dat is het lieve leven! Hoe blij is de mens, als hij van de avond tot de morgen, en van de morgen weer tot de avond komt! Is het leven als schepping Gods werkelijk zo? Nee, maar sedert de mens van God afgevallen is en onder de vloek ligt, verderft hij voortdurend alles. Hij mag een groot verstand hebben, hij mag een vast karakter en een vaste wil hebben, het baat alles niets; hij geeft zich vrijwillig over aan datgene, waarvan hij zichzelf slaaf gemaakt heeft!
En o, als er dan nog maar hoop was, dat dit leven, voor zover het een dood is, eens ophield! Maar wanneer het leven ten einde gespoed is, dan ligt de mens daar koud in de doodkist, en wordt naar het kerkhof gedragen, en dan? - Nee, de hartstochten houden in dit leven niet op, de zorgen houden niet op, de ziekten en zwakheden houden niet op. En eindelijk komt de dood. Dan heet het: ‘ik moet sterven, ik moet nu sterven! Ik heb nog gehoopt, dat dit anders zou worden en dat anders zou worden, dat dit beter zou worden en dat beter zou worden!’ Nu ja, God helpt in genade hier en helpt in genade daar, maar steeds zijn er weer nieuwe plagen, komen er weer nieuwe zorgen, nieuw lijden. Dat houdt nimmer op.

Dat is nu echter nog niet alles. De vraag komt tot u, mijn kind, tot u, volwassene, omdat er nog iets bijzonders in ligt, - dit namelijk: *u het hoogste Goed te brengen.* De vraag komt tot u midden in uw dood, en de vraag is een hoorn van overvloed van geluk en gelukzaligheid voor dit leven. Maar er ligt nog iets meer in. Er ligt in opgesloten, wat men vóór driehonderd jaren nog beter begreep dan thans. Toen wist de mens nog van de Wet, dat is nu echter haast uit aller hart weg. Thans is over jong en oud, over Pausgezinden en Evangelischen, zulk een geest uitgestort, dat niet meer gevraagd wordt naar Gods Wet, maar slechts naar de eigen wil, en deze moet doorgezet worden. Maar geduld oefenen, afwachten en hopen kan men niet meer. Nog eens: er ligt iets in deze vraag opgesloten. Waarom hoorde men vroeger zoveel van ware bekeringen? Van waar zijn die mensen, die enkelen nog, - hun aantal wordt ook in onze Gemeente steeds kleiner, de meesten hunner liggen al op het kerkhof; - van waar die profeten en profetessen, die van Gods genade en ontferming konden getuigen en wisten te zeggen: ‘Dit is goud en dat is valse munt?’ Waren zij niet in de afgrond van de verlorenheid geboren, toen zij wegzonken voor Gods Wet? Daar hapert het tegenwoordig aan. Men heeft thans geen achting meer voor Gods Wet.

„Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?"
Zie, mijn kind, zie volwassene! Hier is een hele korf vol levensbrood en levenswijn; — maar slechts voor hem, door wie de zonde gevoeld, erkend en betreurd wordt, niet als zonde op zichzelf, maar als een vergrijp tegen de allerhoogste Majesteit, als een misdaad tegen de almachtige en alleen heilige God, Die u gemaakt heeft, en van Wie u afhangt. Tegenwoordig echter grijpt men met zijn goddeloze, vuile handen in de korf van de genade, zonder te bekennen: *Ik heb gezondigd!* — zonder dat men deze leuze in het hart heeft: *Nee, nee! Gods Wet zal blijven staan!*
Wanneer de vraag tot u komt, verwacht zij dus van u, dat u waarachtig bedroefd, verslagen en verbrijzeld bent vanwege uw zonde. Het zondigen houdt in dit leven niet op; voortdurend zondigt men tegen God en de naaste.
Doch waar Gods Wet zaligmakend werkt, daar komt men tot de bekentenis: *Ik heb gezondigd, maar mijn misdaad moet verzoend!* Ja, tot deze belijdenis komt het. En al is het hoofd wel eens stijf en wil het zich heden niet buigen, morgen buigt het zich van de te dieper. De vraag komt dus in de eerste plaats tot de overtreders van de heilige geboden Gods, die hun zonden voor God belijden, die voor Hem schuldig staan aan de overtreding van al de geboden Gods bij de aanvang en de voortgang van hun bekering; tot hen, die zeer goed weten, dat zij geen enkel gebod Gods waarlijk gehouden hebben; die bekennen, *dat zij nog steeds tot al de boosheid geneigd zijn*, hetzij zij kinderen of volwassenen, jongelingen of grijsaards zijn, - tot hen dus, die van harte bedroefd zijn. Daarmee houdt het niet op, waar God het hart waarachtig geopend heeft, om acht te geven op Zijn gebod.
En hoe opgeruimd en vrolijk men ook is, - wanneer men weer bedenkt wat men slechts op één' dag gedaan heeft, dan wordt men opnieuw temeergeslagen. Wanneer dus deze vraag komt, dan richt zij zich niet slechts tot zulken, die slechts in het algemeen zondaars willen heten, maar tot zeer bijzondere overtreders, tot zeer snode zondaars, tot zeer grote zondaars. Want zo was het ook in de tijd, toen de Catechismus werd opgesteld. Men eerde de Wet, maar men kon daarnevens dingen doen, waaraan men nu nauwelijks denkt. Want men was eerlijker, deed zich voor zoals men was, en het zich daarom ook minder terughouden. De vraag geldt dus zelfs hem, die in het diepste kerkerhol, hem, die in het graf van de zonde, onder de grafsteen en de last van Zijn zonde en schuld ligt en geen uitkomst ziet.

„Welke is uw enige troost, beide in. leven en sterven?"
De vraag zegt dus, dat er nog troost is. Er is troost voor u in dit ellendig leven; er is troost voor u, wanneer u op het sterfbed ligt, niets hebt, en denkt: ach, nu moet ik naar de hel! Troost is er voor u, die vanwege uw zonden treurig en bedroefd bent naar God. Ach, er zijn zo veel lastige troosters in de wereld! Zo veel mensen, die, al komen zij ook met allerlei liefelijken troost, toch mijn nood en mijn ellende niet kennen, omdat zij er geen ondervinding van hebben. Nu komt hier de vraag en spreekt van een enige troost, ja een e enige troost! Dat is geen lastige troost, maar een ware troost; geen troost, die niet helpen kan, maar een troost, die opricht; een troost, die blijft, wanneer al de schepselen u ontvallen, wanneer alles, wat voor ogera is, u ontgaat. Het is een algenoegzame en een blijvende troost; geen troost voor heden en morgen alleen, maar een troost, die met u door de dood heengaat.

Nu vraagt de Catechismus: Welke is *uw* troost?
U antwoordt: „Ik heb er geen!" Och, zegt de vraag, u hebt hem toch! U hebt de enige troost!
„Ja? waar heb ik deze troost dan?"

O, die troost heeft God; die troost heeft Christus; die troost heeft de Heilige Geest; die troost heeft de hemel. En de hemel is niet ver van u. Ik kom en vraag u: *Welke is uw troost?* En ik kom u, die om troost verlegen bent, aanzeggen, dat de troost, waarvan ik spreek, *uw* troost is.
„Hoe weet u dat?"
Ja, dat weet ik uit mijn eigen ervaring! Ik heb hem mij niet verworven en heb hem zelf niet uitgedacht; ik zie ook niet op uw waardigheid, op uw vorig gedrag, of op uw tegenwoordige moedeloosheid. Ik zie niet daarop, dat u vlees bent, integendeel: juist omdat u vlees bent, kom ik met deze troost. Ik vraag er niet naar, of u treurig en zeer bedroefd bent; dat geloof ik wel van u, ja daarom kom ik juist! Ik vraag er niet naar, of ge u in de angst van de hel bevind? Dat weet ik zeer goed, maar daarom juist kom ik met deze vraag en zeg u: de troost, de enige troost, is de uwe!
U vraagt mij nogmaals: „Hoe weet u dat?"
Wel, dat weet ik door de troost, waarmee God mij vertroost heeft. Toen de troost tot mij kwam, lag ik in de hel, en was mijn ziel ten zeerste bedroefd. En zo dikwijls deze vraag tot mij komt, lig ik in de hel, en is er almachtige genade nodig, om mij uit de diepte op te trekken en uit deze strikken te verlossen. Ik weet het dus door de troost, die ik ontvangen heb. Ik was deze troost niet waardig, nochtans is hij tot mij. gekomen. En zo kom ik dan met dezelfde troost tot u.
„Ja", antwoordt u mij, „u kon deze troost wel aannemen! W was in elk geval veel beter dan ik!"
Nu, dan zal ik het u nog beter zeggen, hoe ik weet, dat deze troost uw troost is, opdat u er des te zekerder van bent. Ik weet het vóór alles daaraan, dat er Een stond op Golgotha, Wiens rug door de geselslagen opengereten was, Wiens handen gebonden waren, en op Wiens onschuldig, heilig hoofd een doornenkroon gedrukt was. „Ziet de mens!" heette het. Van Die komt het! Daar hangt Hij aan het kruis op Golgotha, en aan het kruis roept Hij, na voor de overtreders gebeden te hebben: „Het is volbracht!"
Waar zodanige Liefde sterft, behoeft u niet te versagen en te sidderen. Maar zie toe, dat u niet aan uzelf en uw ellende vasthoudt. En wat u met uw naaste hebt, maak, dat het in orde komt. Want Jezus heeft gezegd: „Al wat gij zult begeren in Mijn Naam, dat zal u geschieden!"
Maakt dan alles in orde naar Gods Wet, gij man met uw vrouw, gij vrouw met uw man; kind met je moeder, en kom dan, zonder dat er iets goeds aan u is! Dan komt ook deze vraag en roept u toe: *uw troost!* Amen.

NAZANG: Psalm 4: 4.

Gij hebt m' in 't hart meer vreugd gegeven,
Dan and'ren smaken in een tijd,
Als zij, door aards geluk verheven,
Bij koorn en most wellustig leven,
In hun overvloed verblijd.
Ik zal gerust in vrede slapen,
En liggen ongestoord temeer;
Want u alleen, mijn schild en wapen,
Schoon 't onheil schijnt voor mij geschapen.
Zult mij doen zeker wonen, Heer!

TWEEDE LEERREDE

Gehouden 7 Augustus 1859, namiddag

VOORZANG: Psalm 130: 1 en 2.

Uit diepten van ellenden
Roep ik, met mond en hart
Tot U, Die heil kunt zenden:
O Heer! aanschouw mijn smart!
Wil naar mijn smeekstem horen;
Merk op mijn jammerklacht;
Verleen mij gunstig' oren,
Daar 'k in mijn druk versmacht.

Zo Gij in 't recht wilt treden,
O Heer! en gadeslaan
Onz' ongerechtigheden,
Ach, wie zal dan bestaan?
Maar neen, daar is vergeving
Altijd bij U geweest;
Dies wordt Gij, Heer, met beving,
Recht kinderlijk gevreesd.

Geliefden.
Deze morgen behandelden wij de eerste Vraag van de Heidelbergse Catechismus. Laat ons thans iets van het Antwoord op deze Vraag vernemen.
Ik heb gezegd, dat deze vraag van de hoge hemel komt tot de Gemeente, tot oud en jong, en in de eerste plaats niet daarnaar vraagt, of men levend of dood is; de vraag komt met het ganse heil uit de volheid van Christus. Ze komt tot de Gemeente Gods, en die de vraag stelt. Denkt daarbij aan het bezoek, hetwelk de Koning van de koningen aan zijn stad gebracht heeft, hij denkt er aan; dat Hij in haar midden geweest is, en haar zijn trouw en genade, Zijn steun en Zijn bescherming voor eeuwig toegezegd en gezworen heeft. De vrager denkt dus aan het Verbond Gods, aan het eeuwig Verbond van Zijn genade. En is nu ook een kind bijvoorbeeld nog niet bekeerd, nog niet levend gemaakt, toch komt hij in het geloof, dat de kinderen in het Verbond Gods en zijn Gemeente begrepen zijn, weshalve zij immers ook de Doop als zegel van het Verbond ontvangen. De onderwijzer ziet dus op het Verbond Gods en niet op vlees, hij ziet op de heilsverdienste van Christus, op Christus, op hetgeen Hij gedaan en geleden heeft, niet op vlees, niet op de mens; hij vraagt niet naar verderf en dood, om zich daardoor te laten afhouden. Maar zijn vraag komt tot de mensen, evenals het licht in de duisternis kwam, toen duisternis op de afgrond was, en God zei: „Daar zij licht!" En daar werd licht. Nu blijft het immers van de waarheid Gods overgelaten, hoe, waar en wanneer de vraag het hart inneemt. Neemt zij het hart in, dan komt er verlegenheid, dan komt er erkentenis van zonde en schuld, een hartelijk verlangen, om van zonde en schuld verlost te worden en te weten, dat God, de hoge God, ons genadig is, ons wél wil.
Naar de regelmaat des geloofs is er dus een overgang tussen vraag en antwoord. Heeft de overgang plaats gehad, zodat men zeggen kan: „Mij, ook mij is barmhartigheid ge-

schied!" dan zijn er ogenblikken, waarin men terstond met blijdschap op deze vraag het antwoord Iaat volgen. Maar anders..gaat dat langzamerhand. Tussen vraag en antwoord ligt dus: erkentenis van zonde en schuld, verlorenheid, en dat men in Christus gevonden zij. Daartussen ligt, wat wij bij Jesaja vinden, Hoofdstuk 61:1. „De Geest van de Heere is op Mij", zegt Christus, „daarom heeft Hij Mij gezalfd; Hij heeft Mij gezonden, om de armen te verkondigen." - Nu, wat te verkondigen? Misschien, dat zij zichzelf van hun ellende verlossen moeten? Of niet veeleer, dat zij voor God van hun ellende vrij zijn, zodat deze hun niet schaden zal? Ik denk toch het laatste.
„Om te verbinden de gebrokenen van hart;" - Er zijn dus enkele wonden, - „om de (in de macht van de duivel) gevangenen vrijheid uit te roepen en de (in zonde en hartstocht) gebondenen opening van de gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen des Heeren en de dag der wraak onzes Gods". - Dat God u wil wreken aan al uw vijanden en u een dag des heils bereidt, - „om al de treurigen te troosten", die treurig zijn vanwege hun zonde, vanwege hun ellende en hun verderf; al de treurigen, wie geen mens vreugde geven, die geen mens en niets ter wereld troosten kan. Er zijn allerlei treurigen, ook zulken die klagen, dat hun treurigheid hen tot vertwijfeling brengt, en dat hun ellende van zulke aard is, dat er geen ellendiger en zondiger mens bestaan kan. Al de treurigen dus zonder onderscheid. Almachtig God moet hij zijn, die dat doen en al de deze troosten kan. Want een of twee, of drie, of zeven treurigen te troosten, dat ging nog aan. Maar ál de treurigen? - Men moet wel een zee van troost hebben, om dat klaar te krijgen. „Om de treurigen Sions te beschikken", niet alleen troost, maar nog meer: een hoogtijd, de schoonste, zaligste dag van hun leven, „dat hun gegeven worde sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad van de lofs" - de klederen van de gerechtigheid - „voor een benauwden geest."

De vraag:„Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?" heeft dus uitgewerkt, dat de gelovige in zijn antwoord als het ware met leeuwenmoed bedeeld is. Ik zeg: met leeuwenmoed. Want er behoort een buitengewone moed toe, om hier te antwoorden, en zo te antwoorden, als de Catechismus het antwoord in de mond legt. Maar de rechtvaardige wordt moedig gemaakt als een jonge leeuw. Ja, zonde te zien en genade te geloven; God niet te zien, Christus niet te zien en nochtans te verklaren, dat men Hem liefheeft; verlorenheid te gevoelen en nochtans te getuigen: „Ik ben gered!" - mijn Geliefden, behoort daar geen moed toe? Wel zijn het mannen vol moed geweest, de Hervormers, dat zij niet slechts zo gepreekt en voor zichzelf zo geantwoord hebben, maar dat zij ook andere leerden, zo te getuigen.

Nu het Antwoord.
Wat zegt de leerling? Hij zegt in de eerste plaats: ***„Dat ik met lichaam en ziel beide in leven en sterven, niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers, Jezus Christus, eigen ben."***
Wat zegt hij? Allereerst zegt hij: „Ik ben niet mijn eigen." Ja, dat is nu eens een weldaad, zoals ik er geen tweede ken, en te gelijk de allerhoogste roem. Zie, God heeft alles onder de zonde besloten. Sinds Adam van Hem afgevallen is, heeft Hij de mens aan zichzelf overgelaten. Zo is de mens dan zijns eigen, en het bevalt hem wel, dat hij zijns eigen is, en daarom tracht nu ieder mens van nature, zoveel hij kan, zich van de tucht Gods te ontslaan. Hij wil zichzelf regeren, en bij alle mensen komt het aan het licht, dat zij spreken, gelijk geschreven staat: „Laat ons hun banden verscheuren en hun touwen van ons werpen." De mens is dus aan zichzelf overgelaten; wat moet men nu met hem aanvangen? Hij is blind en dood, wil niet anders,

wil zijn eigen meester blijven en alles in het werk stellen, om God opzij te schuiven en zich van Hem te ontslaan. Dat is weliswaar treurig, maar het is nu eenmaal met de zaak niet anders gelegen. En zelfs hem, met wie het anders gesteld is, valt het dikwijls zwaar, om onder de tucht te blijven; ook hij zou menigmaal zich van de tucht willen ontslaan. De rechtvaardige, die ons onze zonden aanwijst, is een lastig man; men zou hem zo graag ver van zich weten, en kon men hem uit de weg ruimen, men deed het. Gaat dat niet, dan tracht de mens zo iemand allerlei dingen wijs te maken en voor te toveren, opdat de rechtvaardige hem niet te na kome; of wel hij komt, en dit het liefst, met allerlei voor de dag, gaat zitten, zo stom als een vis, weet niets en heeft niets. Wanneer God niet trekt, dan komt geen mens ter kerk, en wanneer de overheid er niet getrouw voor waakt; dan gaat geen kind ter school. God is zo barmhartig, dat Hij wil, dat kerken en scholen in stand blijven.

Daarentegen denkt de jongeling en de jongedochter: ‘Och, zolang ik nog zo ben als nu, gaat het heel goed; ik heb wel gehoord van „bekeerd worden”, maar ik wil dat zolang uitstellen, als ik kan. Want dan kan men niet meer zo’n vrolijk leven leiden als nu.’

Zie, de leerling, die op onze vraag antwoordt, spreekt heel anders. Die heeft weliswaar dat alles ook zo gekend, hij is ook zijns eigen geweest; doch bij het licht van de Geest heeft hij daarover een helder inzicht gekregen. Toen heeft hij gezien, hoe rampzalig de mens is, zolang hij aan zichzelf blijft overgelaten, zolang hij buiten de genade is. Zulk een mens houdt schande voor zijn eer, verderf voor zijn geluk; al de duivelen houdt hij voor louter engelen. Het schijnt zelfs de gelukkigste staat ter wereld te zijn, wanneer men *zijns eigen* is; men waant zich dan vrij en wil zijn vrijheid tot geen prijs missen; de dienst Gods acht men slavernij, de weg ten hemel een weg, die naar de gevangenis en de hel leidt. Dat ziet men aan de jongelieden, dat ziet men aan de volwassenen; wanneer men hen aanspreekt, dan worden zij boos of beginnen te wenen, als moest het hoofd er af. Zo dwaas is nu eenmaal een mens. Spreekt u hem van de hemel, van zaligheid, van verlossing, dan begint hij, zo hij een teder, kinderlijk gemoed heeft, te schreien, alsof hij in de vlammen moest. Heeft hij een ander gemoed, dan denkt hij: Dat weet ik al; dat heb ik al! En zet zich er over heen. Er zijn ontzaglijk veel mensen, en dat overal, ook in onze omgeving, die in de waan leven van het te hebben, en die zichzelf toch bitter bedriegen.

„Ik ben niet mijns eigen.” De leerling heeft het ervaren, wat het zeggen wil, „zijns eigen te zijn”. Opnieuw heeft hij ook ondervonden, wat het is: zichzelf te verliezen, zichzelf kwijt en van zichzelf los te worden. Dat heeft hij ook ervaren. Het gaat daarmee, als met een schaap, dat een tijd lang tegenstribbelt, zoveel het kan, maar ten laatste toch door de slager gegrepen en op de slachtbank gelegd wordt. De mens zal alles in het werk stellen, om zijn eigen meester te blijven. Vóór drie eeuwen verbrandde en doodde men op allerlei wijzen degenen, die de heerschappij van de grote Konings Jezus erkenden; men wilde volstrekt in de banden blijven, waarin men gebonden was.

Trouwens, ook wanneer de mens iets beters kent, zal hij alles doen, om het leven in eigen hand te houden, zal hij alles in het werk stellen en alles er aan geven, om maar zijn leven te behouden. Dat houdt hij zo vast, als iemand, die naar de diepte zinkt. Van vrijheid te dromen en daarvan te spreken is heel iets anders, dan werkelijk vrijgemaakt te zijn. Ik zeg, dat heeft de leerling wel erkend, wat hij gedaan heeft, om zijn eigen meester te blijven.

Maar nu juicht hij en is goedsmoeds en blijde, dat hem gelegenheid gegeven wordt, om vrij adem te halen en te zeggen: *Ik heb mijzelf verloren!* Er ligt niets meer voor mijn rekening! Dat wil zeggen: ik ben niet meer mijns eigen! Vroeger dacht ik, dat ik

mijzelf zalig maken moest, maar dat heb ik nu anders geleerd. Vroeger dacht ik, dat ik mijzelf zalig maken kon, maar nu heb ik het anders ervaren. Vroeger dacht ik: wanneer bij mij niet het willen en het lopen is, dan geeft het niets! Maar de ondervinding heeft het mij anders geleerd! Ik heb het nu opgegeven en geef het op, en God zij mij genadig, dat ik het niet weer opneme, wat toch slechts de dood brengt. En wanneer ik het weer opvat, dan zij Hij mij zo genadig, dat Hij mij het werk onder de handen verbrande, zodat er niets overblijft. Van al mijn werk en mijn doen, van al mijn regeren en mijn arbeid, om zelf mij zalig te maken, - wat is de vrucht daarvan geweest? Een vrucht, waarover ik mij schaam! Die vrucht was de dood, en wel een zodanige dood, als ik nog in mijn leden terdege gevoel. Maar thans weet ik het bij ervaring: ik ben niet mijns eigen, ik behoor niet meer mijzelf toe! Het hangt niet meer van mij af, wat de zaligheid, wat de goede werken, wat de heiliging, de rechtvaardiging en de volharding betreft. Zonder mijn toedoen ben ik geboren, zonder mijn toedoen word ik zalig!'

De onderwijzer heeft aan het Verbond gedacht: Ik zal mijn wet in uw hart en schrijven; Ik zal maken, dat u in mijn rechten en inzettingen wandelt; u zult van Mij geleerd zijn, opdat u vrede hebt; uw zonde, wetteloosheid en misdaad wil Ik in het geheel niet meer gedenken, ja, Ik wil u genadig zijn. Daaraan, zeg ik, aan dit Verbond, heeft de onderwijzer gedacht. Ik behoor niet mijzelf toe, ik ben niet mijns eigen! - „Maar, dat is toch een gevaarlijke leer!" Ach, of ik u eenmaal of duizendmaal predik, dat ge u bekeren moet, u doet het toch niet. Wanneer ik tot de kinderen, eenmaal of honderdmaal, met of zonder tranen zeg: „Arme kinderen, nu legt u welhaast belijdenis af, en wanneer het met u niet tot leven, tot wedergeboorte komt, - wat zegt de Heere Jezus daar ook van?" –
Dan antwoorden zij: „Wie niet opnieuw geboren wordt, die kan het Koninkrijk Gods niet zien."
„Gelooft u dat?"
„Ja, dominee!" en verder vraagt men naar niets. Zo kan men ook tot de volwassenen zeggen: „Met al uw kennis hebt u toch de Heilige Geest niet". Maar zij blijven in hun slaap.
Zo komt dan de onderwijzer op een andere wijze en zegt: u bent niet uws eigen; ik neem u de hele zaligheid uit de handen, opdat u niet een zucht noch een traan tot uw verlossing zult bijgedragen hebben, maar dat het uit louter genade en ontferming zij, en dat vervuld zij het woord: 'Ik ben gevonden van degenen, die naar Mij niet vraagden; Ik breid mijn handen uit tot een volk, dat meent, iets te verstaan, en toch niets verstaat, maar Mij wat voorhuichelt. Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten.'
Waar is raad voor een mens, die geheel radeloos is, die zich reddeloos verloren gevoelt? Wanneer de vraag zijn hart zo aangrijpt, dat hij zich gans en al verloren ziet, - is er dan ook nog raad voor hem? Voorzeker, dan houdt de mens op, het van zichzelf te verwachten; hij schreit tot God, zijn God in de hemel; tot Hem ziet hij op en zegt: „God, ik ben Uw schepsel, ik ben van U afgevallen; welk een zonde! Daar lig ik nu in mijn bloed! Hoe dikwijls heb ik de zonde afgezworen! Daar lig ik nu in mijn verderf: het is met mij uit! Mijn God, wilt u mij nog redden uit deze mijn dood, uit mijn hel, waarin ik mij bevind, zo zult u uw genade verheerlijkt hebben, gelijk nooit te voren, als nog bij niemand anders!"
God wil zijn uitverkorenen uit de banden van de duivel en van onder de heerschappij van de zonde weg hebben, en Zijn waarheid zal zich als waarheid bewijzen. Want alles, wat de mens, al ware hij overigens de vroomste, voor zijn zaligheid doet, is een

handhaven van het eigen ik. Alles, wat de mens denkt, namelijk: „ik moet zo of zo zijn", dat staat God in de weg.
Welke is uw enige troost? Dat ik niet meer aan mijzelf overgelaten ben, dat God van mij, als uit mij, volstrekt niets verwacht. Hij is het alleen en Hij zal alles geven; Hij is het alleen en Hij heeft alles gegeven, wat u te brengen hebt. En waar u het niet aangrijpen kunt, smeek daar om heling van uw dorre hand. Doe uw mond wijd open, waar de Heere spreekt: „Ik zal hem vervullen!" Zo u hem niet kunt opendoen, zucht dan, en indien u in zulk een toestand bent, dat u niet kunt zuchten, maar uw smart verkroppen moet, dan komt de Heere met Zijn adem, met Zijn Geest, met Zijn genadig Woord, gans onverwacht en ongedacht, juist op het ogenblik, dat u versaagt en denkt: *Alles is uit en voorbij!* Dan spreekt Hij u dit troostwoord in het oor: „Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is."
Ik ben niet meer mijns eigen, ik heb mijzelf verloren! Ik ben niet mijns eigen, mijn weg heb ik verloren, de vorige dingen heb ik al de verloren, de vorige heerschappij heb ik geheel verloren, al het vroegere kunnen en willen heb ik verloren! Ik ben niet mijns eigen! Het heeft veel gekost, voor het zo ver met mij kwam. Welk een weg! Welk een troosteloosheid, welk een bekommering, juist toen deze overgang heeft plaats gehad tot de belijdenis: „Ik ben niet mijns eigen", totdat ik er over getroost werd, dat ik van mijzelf losgemaakt ben!
Wel, mijn Geliefden, wat is dat dan voor een zaligheid, losgemaakt te zijn van zichzelf? God verlene u de genade van Zijn Heilige Geest, opdat u ondervinden mag, wat voor genade dat is. Dan heeft men handen noch voeten meer, hoofd noch wil, dan drijft men op genade, men heeft geen goed voornemen, geen goede werken meer; alles, wat van de mens komt, is verdorven, er komt niets goedmeer van hem. Of het is menselijk, of het is Goddelijk. Moet het van de mens komen, dan kome het van de mens; moet het van God komen, dan kome het van God. Zo weinig een mens er toe bijgedragen heeft, dat hemel en aarde gemaakt zijn, en dat hij geboren is, zo weinig draagt hij er toe bij, dat een nieuwe hemel en een nieuwe aarde voor hem gemaakt zijn en dat hij zalig geworden is. Aan de schepping van hemel en aarde heeft hij niets gedaan; wat de hemel aangaat, heeft hij, zolang hij kon, tegengestreefd, om er maar niet in te komen. Wat menselijk is, dat is menselijk; dus is zijn wijsheid ook menselijk, dat is duivels. En het Goddelijke is Goddelijk, en gelijk het Goddelijk is, zo is het almachtig.

Ik ben niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen.
De leerling wist er nog niets van, dat hij Christus eigen was, toen was hij het al. Want wanneer men zichzelf verliest, dan hoort men van de Heere stem: „Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid." Dan verstaat men ook van de Heere gebed: „Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven. En zij hebben Uw Woord bewaard. En nu verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was."
Hier ziet men terug in de eeuwigheid, een eeuwigheid zonder begin. Toen heeft de Vader mij, aan U de Zoon overgegeven. Dat is niet iets van heden of gisteren; dat is een sinds lang uitgemaakte zaak. Lang voordat wij bestonden, lang voor de wereld gegrondvest was, was het al een tussen de Vader en de Zoon uitgemaakte zaak. De Vader had U, mij, vóór Zich in het boek van Zijn eeuwige liefde; en Hij gaf ons - u, mij, - de Zoon over. „Mijn Zoon, wilt u deze verlossen? Wilt u Mij brengen, wat noch deze, noch de engelen Mij brengen kunnen, dan zult U hun eerste Broeder, hun Koning en hun Hoofd zijn. Maar dit zeg Ik U: begint U deze zaak, dan hebt U haar ook te voleindigen; vangt U aan, deze verlorenen zalig te maken, dan hebt U hen ook

te volmaken in Uzelf, dat zij zonder vlek of rimpel voor Mij staan." Dat is de eeuwige Vrederaad.
Dus: ik ben het eigendom van mijn getrouwe Heere en Heiland Jezus Christus, zonder mijn toedoen. Dat stond van eeuwigheid vast, dat is van eeuwigheid bepaald en uitgemaakt door de overgave van de Vader aan de Zoon, toen Hij mij arm, verloren zondaar de Zoon overgaf, om mij volkomen te rechtvaardige, te heiligen, te verlossen en in zijn heerlijkheid op te nemen. Zo ben ik Zijn eigendom geworden.'
En ten andere daardoor, dat Hij mij vrijgekocht heeft. Hij heeft toen een koopprijs van oneindig grote waarde voor mij aangebracht, heeft voor mij betaald met niets minder, dan met Zijn eigen, eeuwig, Goddelijk bloed. Dat vermag iets. Zo is er dan geen penning meer te betalen. Voor alle, voor de oneindig veel en ontelbare zonden heeft Hij genoegdoening aangebracht, en zo heeft Hij mij vrijgekocht. Toen heeft de Zoon gezegd: „Nu zijn zij Mijne, zij waren Uwe, en Gij hebt hen Mij gegeven, en zij zullen één zijn in Mij, Ik in hen en zij in Mij, en zo in U." Dat staat geschreven op iedere bladzijde van de Heilige Schrift, dat Hij met een losgeld van oneindig grote waarde gekomen is, om ons vrij te kopen. Zo ben ik dan Zijn eigendom. U ziet wel, dat ikzelf geen penning betaald heb; Hij heeft alles alleen gedaan. Toen Hij echter de koopprijs voor mij betaald had, lag ik nog op de galeien, in ketenen en banden, in de gevangenis van de duivel en van de zonde, en stond onder hun heerschappij. De Wet was voor mij een gestreng man, voor wie alles in orde moest zijn; niets mocht er aan ontbreken. Maar ik was daarbij voortdurend ziek en kon niets goed doen; de kinderen, die ik hem schonk, stierven allen. Maar de Heere heeft overwonnen; Hij heeft de sterke zijn roof ontnomen, zodat wij zingen mogen: „Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen, om uit te delen onder de mensen. Ja, ook de wederhorigen, om bij U te wonen, o Heere God!" Zo heeft Hij de gevangenis ingenomen, gevankelijk gevoerd, en tot de duivel gezegd: „De Heere schelde u, gij satan! Ja de Heere schelde u, die Jeruzalem verkiest; is deze niet een vuurbrand, uit het vuur gerukt?"
En Hij heeft nog meer gedaan. Hij is tot mij ingekomen, in mijn arm hart met Zijn Woord, met Zijn Geest. Hij heeft mij op de rand van de verlorenheid gevonden. Ik had nooit of nimmer gedacht, dat Hij mij ooit zou gevonden hebben. Want ik ben veel verdoemelijker geweest dan al de verdoemden. Van Zijn eeuwige liefde heb ik eerst later iets gehoord, en dat Hij mij vrijgekocht heeft, heb ik ook eerst later verstaan, maar Hij is met Zijn Woord, met Zijn Geest tot mij gekomen. Toen ben ik tegenstrevig geweest en wilde mij van Hem niet laten vinden; ik heb mijn huis versperd, opdat de Heere Jezus er toch niet inkwam. Met mijn tranen en gebeden, met mijn zonden ging ik tegen Hem in, - toen ging Hij dan heen; daarna wilde ik echter weer, dat Hij binnenkwam; en wanneer Hij kwam, wilde ik Hem toch weer niet hebben. Doch Hij was sterker dan ik, en Hij sprak van niets dan van vrije liefde, van goedheid en ontferming. Kort en goed: of ik wilde of niet, - Hij is mij te sterk geworden en heeft overmocht. Hij heeft, of ik wilde of niet, met Zijn almachtige liefde mij het hart genomen, en ik was het kwijt, ik wist zelf niet hoe. En toen greep ik Hem aan en riep: „Gij zijt mijn Zaligmaker, voor eeuwig mijn Zaligmaker, en ik ben de Uwe!" - Uit was het met mijn tegenstreven en met mijn nood! Amen.

NAZANG: Psalm 25: 7.

DERDE LEERREDE

Gehouden 14 Augustus 1859, voormiddag

VOORZANG: Lied 143: 8-11,

Wat G' in Uw Woord mij hebt beloofd,
Vertrouw 'k U toe, o heerlijk Hoofd!
Voorwaar, voorwaar, zo was Uw woord,
'Die in Mijn Woord blijft, naar Mij hoort,

Die zal niet komen in 't gericht,
Maar ziet de dood vrij in 't gezicht.
Want, schoon zijn lichaam eenmaal sterft,
'k Bewaar hem, dat hij niet verderft.

'k Verbreek gewis, met sterke hand,
Van dood en graf de helse band,
En geef een plaats hem in Mijn Rijk,
Maak hem de zaligen gelijk;

En 'k schenk hem deel aan d' eeuw'ge vreugd,
Die daar de kind'ren Gods verheugt.'
Help, Heer! vergeef ons onze schuld,
Sterk ons tot wachten met geduld!

Geliefden.
De vorige Zondag bespraken wij, wat het is, zichzelf verloren te hebben en het eigendom van Jezus Christus in leven en sterven te zijn geworden. Hoe gelukkig, voor eeuwig gelukkig, is men toch, te midden van alle tegenspoed; hoe ongestoord blijft toch, te midden van al de onrust van dit leven, de innerlijke rust. Hoe waar, hoe gegrond en nuchter blijft, te midden van al de droefheid, de blijdschap in het binnenste, wanneer men in waarheid zeggen mag: *Ik ben niet meer mijns!* Dan ligt het leven niet stil; integendeel, moet men ook al klagen:
Midden in dit leven
Van de dood omgeven, -
Wie is er, die daar hulp verleen,
Om Gods genád t' erlangen?
Het leven laat daarop volgen:
Dat bent U, Heer', alleen!

Nee, het leven, moet het ook worstelen met de dood, het kan toch niet voortdurend onderliggen, maar moet telkens weer boven komen.
Wat heeft de arme wereld daartegenover te stellen? Bij alle uiterlijke glans en al de pracht is er toch niets dan ellende, bij al de uiterlijke vrolijkheid is van binnen de hel, en in het geheel geen blijde verwachting. Maar hij, die het eigendom Jezus Christus geworden is, mag voor dit en het toekomende leven zeggen: „De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen, ja, een schone erfenis is mij geworden". (Ps. 16:6.) Hem mogen door de duivel veel hinderpalen in de weg gelegd worden, hij breekt nochtans

door. Want machtiger dan al de tegenstand is de genade Christus, waarin hij geroepen is. En Koning Jezus zal Zijn Rijk heerlijk doen te voorschijn komen, juist door deze tegenstand heen, zodat door alle tegenstand Zijn Rijk slechts verhoogd wordt. De duivel moge hem de hemel vaak betwisten, - datgene, waartoe hij uit genade geboren en wedergeboren is, ontgaat hem niet. Want Een is er, Die alles voor hem voor zijn rekening genomen heeft, en Deze brengt hem in de hemel. Ja gewis, het blijft waar, dat geen honger, geen zwaard, geen naaktheid, geen vervolging, geen zonde, geen droefheid, aanvechting en lijden, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte ons scheiden kan van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, uw en mijn Heere. u hebt er niets aan gedaan en er niets toe bijgedragen, dat u geboren bent; zo hebt u er ook niets aan gedaan en er niets toe bijgedragen, dat u zalig wordt. Wat u meent, daartoe gedaan en bijgedragen te hebben, dat alles is voor de hel, alles slechts daarvoor goed, om uw verdoemenis groter te maken. Doch daartegenover staat en blijft vaststaan: vergeving van al de zonden. Vast staat dit woord: „Vader, Gij hebt Mij dezelve gegeven, zij waren de Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven." (Joh. 17:6.)
En nu treedt Hij op, de trouwe Voorspraak, nu zorgt Hij voor Zijn eigendom, leidt Zijn schapen, als iemand, die weet, waar het groene gras te vinden is, en Hij waakt over Zijn schapen, als een machtig Herder, Die Zijn leven voor zijn schapen stelt. „Op Mij aan!" zegt Hij, wanneer een verscheurende leeuw komt. Hij waakt over Zijn schapen, als een machtig Koning, en verdedigt Zijn duur gekocht eigendom met de macht en almacht, die de Vader Hem als Middelaar gegeven heeft.
Kinderen, kinderen! Haast u, spoedt u om uws levens wil, opdat ge uzelf verliest, opdat ge uzelf bij aanvang en voortgang meer en meer mag verloren hebben, opdat u door waar geloof in Christus mag ingeplant zijn, om een rijkdom te verwerven, zoals de wereld u die niet geven kan: Hem krijgt men tot eeuwig trouwe Broeder, God tot Vader, de engelen tot trouwe vrienden, de hemel tot hemel, het Paradijs tot eeuwige woning en een goede teerpenning op de weg, waarmee mem wel uitkomt; immers die penning draagt als stempel het beeld van de Koning van de hemels en van de aarde, en zal gelden in de hemel, op de aarde en in de hel.

Beschouwen wij, deze morgen in het bijzonder, hoe de leerling, die de Catechismus geleerd heeft, verklaart, waarom en ***dat hij in leven en in sterven het eigendom, het eeuwige eigendom Jezus Christus is; hoe hij daarvan zeker is.***
Wij behandelen dus nogmaals de eerste Vraag en het eerste Antwoord van onze Heidelbergse Catechismus en beschouwen een nieuwe zijde van deze parel van grote waarde.
De leerling zegt: ***Hij heeft met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald en mij uit al het geweld van de duivel verlost, en bewaart mij alzo, dat, zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij al de ding tot mijn zaligheid dienen moet.***

TUSSENZANG: Psalm 84: 4.

Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort;
Elk hunner zal, in 't zalig oord
Van Sion, haast voor God verschijnen.
Let, Heere van de legerscharen! let
Op mijn ootmoedig smeekgebed!
Al! Laat mij niet van druk verkwijnen:

Leen mij een toegenegen oor,
O, Jakobs God! geef mij gehoor!

De leerling zegt: *Ik ben niet meer mijns.* Voorheen lag hij neder in gevangenschap, in de schrikkelijke gevangenis van de duivel, van de dood en van de zonde; toen meende hij, dat hij vrij was, en hij was in zoverre vrij, als God hem in Zijn rechtmatige toorn had overgegeven, en toen moest hij dan maar zien, hoe hij het met het gebod en de Wet Gods in orde bracht. Nu zegt hij evenwel: *God heeft mij van mijzelf gered; ik ben niet meer mijns!* Dat is wel een ramp zalig mens die voor eigen rekening moet liggen, die zo daarheen leeft en zelf moet toezien, hoe hij er doorkomt. De leerling is nu de dienstknecht van de Heere geworden. Was hij te voren een slaaf van de zonde en van eigen lusten, nu heeft de hemel hem verlost en als een vrijgelatene heengezonden. En zodra hij een vrijgelatene geworden is, heeft hij op het veld zijn Boas gevonden en is voor eeuwig met Hem verbonden. Nu wil hij zijn leven lang niet weer vrij zijn, maar hij wil zijn en blijven: vrij en los van zichzelf, zó, dat hij zichzelf met al zijn doen, hart zin, wil, gedachten en weg verloren heeft en hij nu een dienstknecht van de Heere Jezus Christus is Zo heeft hij zich aan Hem overgegeven, om Zijn eigendom te zijn, en deze Koning der Koningen de eed van trouw gezworen, hetgeen hem nimmer berouwt. Blijmoedig gaat hij van nu af door bezaaide en onbezaaide landen en volgt het Lam na, waar Het heengaat. En het Lam, dat weet hij, staat voor alles in; waar het Lam blijft, daar blijft hij ook!
Nu spreekt de leerling echter van zonden. Daarmee bedoelt hij niet alleen monnikszonden of nonnenzonden, zonden tegen het zevende gebod, zonden van de onkuisheid, maar daarmee bedoelt hij overtreding van al de geboden Gods. Hij heeft zich waarlijk voor Gods gericht schuldig bevonden aan de overtreding van al deze geboden. Zonden zijn daden, handelingen tegen Gods gebod, tegen Zijn Wet. Eigenlijk zijn al onze handelingen op zichzelf gelijk, op zichzelf goed noch kwaad. Maar wat zal de mens, nadat hij God, zijn leven, er aan gegeven heeft, wat zal hij anders kunnen doen dan zondigen? Hij is uit het Beeld, uit de genade Gods, en heeft hij nu ook zijn leven lang niets dan goed, alleen wat prijselijk is, gedaan, zodat hij met de rijke jongeling kan zeggen: „Al deze dingen heb ik onderhouden", dan is nochtans alles, wat hij onderhouden heeft, al zijn doen, al zijn goede werken, al zijn prijselijke daden, alles zonde voor God. Want hij is niet in genade bij God, hij is niet met God verzoend.
En voorts, hoe is het overigens gelegen met al de deugden, met al het prijselijke, dat de wereld, ook de zogenaamde christelijke wereld, daarvoor uitgeeft? Wanneer men niet door waar geloof in Christus ingelijfd is, zijn al de gedachten, daden en handelingen van de mensen slechts antichristelijk, enkel vijandschap. Daar deugt de grond niet. Dan kan de duivel ook vroom zijn. veel vromer dan de vrome Gods.

Tot de zonden, waarvan de leerling spreekt, behoren allereerst de zonden tegen de eerste tafel van de Wet, en voorts die tegen de tweede tafel. Daarmee begint weliswaar een mens, dat zijn geweten hem verontrust wegens dingen, waarom zelfs een hond de stok vreest, - bijvoorbeeld wanneer hij gestolen heeft, - of hem daarover bestraft, dat hij onkuis geweest is of onkuis is en wilde lusten gevoed heeft, die zelfs het vee niet duldt, gelijk wij uit de natuurlijke historie weten.
Maar zeg nu eens, jongens en meisjes, is je dat wel ooit tot zonde geworden, dat je een leven leidt, zonder aan God te denken? Dat je Hem de eer niet gegeven hebt, niet getracht hebt, Hem tot uw verzoende God en Vader te bekomen? Hoeveel tegenstand is er in de mens! Wordt hij tot bekering geroepen, dan meent hij, dat hij naar de hel

moet; wordt hij tot de genade geroepen, dan is het hem, als moest hij naar de galg; waar men hem tot het hemelse leven roept, denkt hij, dat het voortaan met al de blijdschap uit is. Meestal begint hij tranen te storten, wanneer men hem met die dingen aankomt. Deze vreselijke rebellie tegen de genade, - is die je ooit tot zonde geworden? Paulus werd het tot zonde, dat hij de Gemeente Gods vervolgd had, en daarom noemt hij zich *de voornaamste van de zondaren.* Welaan, al die verkeerde gedragingen jegens de genade, al die verkeerde uitleggingen van de wegen Gods, dat men God voor de duivel en de duivel voor God houdt, dat men zijn eigen leven steeds vasthouden en geenszins op genade wil drijven, - deze vervloekte huichelarij, dat men van vergeving van zonden hoort en toch bij zijn begeerte blijft en de harde nek niet onder Gods gebod buigt, - werd je dat ooit tot zonde?
De gelovige, die ons de Catechismus gaf, dacht aldus: Bent u een kind des Verbonds, - daar hebt u de Catechismus! - Bent u een kind des Verbonds, dan komt u stellig tot bekering, en wanneer u tot bekering komt, zult u wel ondervinden, wat het is, verzonken te liggen in zonde en overtreding. Daar wordt alles zonde.
Dus wanneer de leerling zegt: „voor al mijn zonden", dan bedoelt hij: voor al mijn daden, goede en boze, voor al mijn gedachten, voor mijn gehele leven, voor mijn gehele weg. Alles wordt hem tot zonde, zodat hij niet één goed haar meer overhoudt, zodat er geen goed, in het geheel geen goed meer aan zijn leven overblijft. Dat verstaat hij onder „zonden".

En nu zegt de gelovige rondweg, dat hij die zonden begaan heeft; hij had ze, zij drukten hem, toen was Gods hand dag en nacht zwaar op hem, zodat zijn sap werd veranderd in zomerdroogten. Hij zegt, dat hij de zonden begaan heeft en ze nog begaat; dat hij weliswaar de zonde haat, maar dat hij toch doet, wat hij niet wil. Hij is van angst zo te moede geweest, als zelfs de verdoemden in de hel niet. Nóg is hem bang; dit weet hij ook - hij heeft het geleerd en ervaren, toen hij voor Gods gericht vrijgesproken werd, - dat, terwijl hij zich beijvert, voor God en mensen met een goed geweten te wandelen, hij nochtans zijn leven lang niet beter wordt. Daarom heeft hij, toen de betaling geschiedde, er voor goed van afgezien, om naderhand ooit iets af te doen, het weer goed of beter te maken, om zo, enigszins uit dankbaarheid, de verbazende grote, onmetelijke som, die voor hem uitgegeven is, enigermate te vergoeden. Als rebel tegen God, als ontheiliger van de Naam Gods, als rustverstoorder en sabbatschender, als ongehoorzame, als echtbreker, dief en moordenaar, als iemand, die vol boze lusten is, stond hij voor het gericht. - Vrijgesproken is hij, maar hij blijft zijn leven lang een schuldenaar, zijn leven lang de zondaar.
Ik zeg: dat heeft hij ervaren, toen de betaling geschied is. Hij bekent, dat hij zonden gehad heeft, en dat hij zonden hebben zal. Hij noemt ze *mijn zonden.* Ach ja, wat geeft het u, wanneer u slechts hoort van vergeving van de zonden en dit Artikel maar kunt opzeggen? Gelukkig kind, gelukkige volwassene echter, wie het gaat als zekere zuster in de Gemeente, die tot zichzelf inkeerde, toen haar in de catechisatie door de leraar de vraag gedaan werd: "Wat geloofd gij van de vergeving van de zonden?" - Wat blijft de mens hinken op twee gedachten? Waartoe de uitvlucht: „Ik weet het niet!" terwijl hij het toch wèl weet. De zaak moet beslist zijn, voor men sterft.

„Mijn zonden", zegt de leerling. Ja, dat heeft hem vreze veroorzaakt, en hij heeft gezucht: ach, dat het ook voor mij was! Dat ook mijn zonde uitgedelgd waren! En kreeg hij ook al eens troost, deze was toch niet blijvend, hij bleef niet lang; kortom, de leerling kon nooit tot ware vrede komen. Want bij al het geloof aan de betaling, die Christus voor ons gedaan heeft, had hij toch nog valse munt; hij maakte vals geld en

geloofde stellig, dat het echt goud was. En dat wilde hij later in betaling geven. God werkt intussen aan de Zijnen zolang, tot zij op Zijn Woord gezonken zijn. Dan is er niet een rust naar de letter, maar wel is de Heere bij zo iemand, en men heeft Zijn Woord, en dat blijft gewis. Anders kan de duivel een mens wijsmaken, dat hij vergeving van zonden heeft; hij kan hem in de droom een Jezus voorschilderen, hem met een psalmwoord of gezangversje in slaap wiegen; de Heere echter maakt de Zijnen tot ware zondaars, en dan laat Hij hen gezonken zijn op Zijn Woord. Dit Woord blaast Hij in het hart. Of ge u morgen of overmorgen, na jaar en dag daaraan ook niet meer houden kunt, het is er nochtans in. Dat is het onvergankelijke zaad, waarvan de Apostel Petrus spreekt 1 Petrus 1: 23.

„*Al mijn* zonden", - zegt de leerling. Hij klaagt zich dus aan, en dat niet alleen, maar hij verdoemt zich ook en hij verdoemt alles, wat in hem is, geheel en al. Aan zonden vergeving slechts in algemenen zin te geloven, is een geschenk van de duivel; u moet weten, dat zij er voor *u* is. Dit moet ik weten: *voor mij! voor mij*! Wij moeten Hem te woord staan. Het moet persoonlijk met de Heere uitgemaakt zijn, en Hij wil het persoonlijk met de mens uitmaken.
Voor al de mijn zonden heeft Hij betaald, zegt de leerling. Het is er dus niet zó mee gelegen, dat hij denkt: Voor deze zonde - ja. Maar voor die zonde, dat weet ik toch zo zeker niet. Het kan in het hart van een mens wel zo liggen, dat hij denkt: hoe graag zou ik willen geloven, dat de Heere voor al mijn zonden betaald heeft! Ja, deze zonde, die ik eens begaan heb, en die zonde, die ik eens begaan heb, - ik weet, dat Hij daarvoor betaald heeft. Maar er is toch een zonde, die te afgrijselijk, te gruwelijk en afschuwelijk is; zij knaagt nog steeds aan mijn geweten, en ik mag met deze zonde niet voor God verschijnen. Zou ik dan niet door boete, kastijding en onthouding God kunnen tonen, hoezeer ik berouw heb over deze zonde, en het zo enigermate weer goedmaken? Zo ligt het in het hart van de mens en vandaar die veel soorten van monnikenvroomheid.
Wat noemt u dan eigenlijk *grote*, en wat noemt u *kleine* zonden? God oordeelt anders dan wij. Sla een blik in de Schrift! Waar ge denkt: Nee, dat zijn toch schrikkelijke zonden tegen God! Daar komt Hij met water uit de steenrots en met manna van de hemel. En een andere keer slaat het vuur van de hemel er in en verteert alles, en u staat daar en vraagt: Wat hebben die mensen eigenlijk gedaan? - Christus betaalt niet zo ongeveer de helft, nee, dat doet Hij niet. Hij betaalt niet zo ongeveer honderd duizend gulden, opdat u later met uw arbeid nog tien stuivers betalen zou. Alles of niets! Zo Een is Hij! Christus heeft betaald voor al uw zonden. Hoe groot haar aantal wel is? Ja, dat weet ik niet! Goed, *dat Christus, als Middelaar voor ons waarachtig mens, tegelijkertijd waarachtig God is, en dus het losgeld, dat Hij betaald heeft, eeuwig geldt, van oneindige waarde is.* Want wie kan al de verborgen afdwalingen tellen? Hoe waar is het woord: „Want mijn zonden zijn meer dan de haar mijns hoofds, en" - wat nog het verschrikkelijkst is, - „mijn hart heeft mij verlaten."

„Voor al mijn zonden", dat zijn de zonden, waarover u roept: „Gedenk niet de zonden van mijn jonkheid!" Zij zijn alle uitgedelgd. Dus al de zonden, die begaan zijn; - maar hoe staat het nu met die van heden? Ja, dat wil men wel erkennen, dat Christus voor de zonden, die begaan zijn, betaald heeft. Maar voor die van heden? Spreekt men daarvan, dan wordt de mens boos en onhandelbaar. In plaats van dat aan te nemen, zal hij veeleer de een of ander van zijn naasten bijten en vereten, omdat deze hem de gelegenheid gegeven heeft om te zondigen, en zal op die wijze zonde op zonde stapelen, omdat zijn eigen verkeerdheid aan het licht gekomen is.

Bent u echter, mijn kind, van God geleerd, en komt heden de dood, - hebt u dan een andere toevlucht dan Christus, de Heere? Hebt u een andere rechterstoel, om u daarop te beroepen, dan de genadetroon? Spreek op!
„Ja, ik kan het zo moeilijk geloven", antwoordt u.
O, ik ook! Maar wat wij kunnen of niet kunnen, dat verandert niets aan de waarheid, die blijft vaststaan. Maar wat zondigt u heden, nu u het Woord Gods hoort; of wat zult u vandaag zondigen? Ruth zei: "Uw volk is mijn volk, en uw God is mijn God!" Dit is wel de eerste zonde, dat u de prediking hoort en naar huis gaat, en het blijft, zoals het was. Er is gepredikt, en nu moest dit besluit er zijn: ik moet het hebben! Maar dit besluit is er niet. Voorwaar, dat is een zonde van u, alleen al zwaar genoeg, dat u zou waard zijn, daarom doodgeslagen te worden.

„Voor *al* mijn zonden", dus voor die van het verleden, voor die van het heden en voor die van de toekomst. - Ook voor die in de toekomst? Ja, ook voor die in de toekomst! Christus betaalt niet zo, dat het slechts gelden zou voor tien, twintig of dertig jaren. Eeuwig of in het geheel niet! Toen ik nog jong was, had ik veel beter voor mijn zonden kunnen betalen dan nu, nu ik oud geworden ben. Daarom wilde ik het dus liever omkeren en zeggen, dat ik betaal voor de zonden van mijn verleden, en Christus voor die van het heden en van de toekomst. Wanneer men nog jong is, denkt men: O, wat zal ik er een zijn, als ik eens zestig jaren oud ben! Is men echter zestig of negentig of honderd jaren oud geworden, zo blind men anders was, zo scherp ziet men nu; het oog vindt stof in hoeken en gaten, waar de jeugd niets ziet. Men wordt steeds zondiger voor God en zijn heilige engelen. Dus ook voor de zonden in de toekomst heeft Christus betaald? Ja, ook voor die in de toekomst. *„Vader der eeuwigheid"* heet Hij. (Jes. 9:5)
Maar daarvan zou men toch misbruik kunnen maken!
Och, de wereld roept niet over de vreselijke ongerechtigheid, dat er een geestelijk hof bestaat, dat voor en na aflaten verkoopt en daarmee een mens, wanneer hij bijvoorbeeld deze of geen bedevaart doet, voor honderd of voor honderd duizend jaren zondenaflaat verzekert. Moest men zulk een geestelijk hof niet van de aarde wegdoen, en moesten niet al de regeringen daarop uit zijn? Er kunnen daaruit immers niet dan gruwelen en kwade zeden voortkomen! Is dat dan geen misbruik? En nu zou de prediking, dat Christus ook voor de zonden van de toekomst heeft betaald, misbruik veroorzaken? In de seconde, waarin u de geest geeft, en deze in de handen der engelen gelegd wordt, opdat zij u overbrengen, zult u nog zondigen, en voor deze zonde, nog in de laatste zucht, voor deze alleen al moet er een eeuwige genoegdoening zijn, een genoegdoening door verzoening. Daarom zegt de leerling: „Voor al mijn zonden heeft Christus betaald!" Dat is: 'Hij heeft door verzoening Gode genoegdoening aangebracht, Hij heeft Gode het eeuwige losgeld, de onmetelijke som, die wij Hem niet betalen konden, betaald; Hij heeft voor alles betaald.'
Dat moest de leerling weten, daarnaar ging zijn ziel uit. Daar komt de mens vanzelf niet op; op deze waarheid: dat Christus voor hem volkomen betaald, dat Hij een volkomen genoegdoening door verzoening voor hem aangebracht heeft, - op deze waarheid wordt hij door de Heilige Geest gebracht. Nee, er kan in Gods Gemeente van deze leer geen misbruik gemaakt worden, waar de leer van de genoegdoening gehandhaafd wordt. Want wanneer ook maar een straaltje van het licht, dat in de eerste Vraag en het eerste Antwoord ontstoken is, in uw hart valt, dan is ook het geloof opgegaan; wanneer slechts een begrip, een zaligend begrip van de eerste Vraag en het eerste Antwoord in uw hart verwekt is, dan is ook het geloof geboren. En dit geloof heeft dadelijk een scheiding gemaakt tussen licht en duisternis, tussen

gerechtigheid en ongerechtigheid, tussen heiligheid en onheiligheid. Dan kunt u weliswaar zondigen, zoals geen kind van de wereld het kan, beneden het vee en beneden de duivelen zinken, maar dan is er berouw, dan is er smart; men neemt het tegen de zonde op, men moet van haar af. En deze strijd blijft hier beneden, zolang men leeft. Hoe meer men de macht van het woord ondervindt: „Die heilig is, dat hij nog geheiligd worde" (Openbaring 22: 11), van de te meer kent men zich voor God als onrein en verdorven. Maar er is rust noch vrede in het gebeente, ook niet bij één zonde. Moge zich ook deze of geen met een gestolen troost tevreden stellen, de rechtvaardige God zal hem geen rust, in zijn geweten geen rust laten. „Je liegt!" heet het daarbinnen. En met kracht, zodat het tot een besluit komt, wordt in de ziel geworpen: *Het moet in orde voor God; de zonde moet verzoend zijn, er moet betaling geschieden; Gods eer, Zijn Naam, Zijn gerechtigheid, die ik geschonden heb, eisen het. Eerder ik in de hel, dan dat deze gekrenkt worden. Gods Naam, Zijn eer, Zijn Wet zullen volkomen en ongekrenkt blijven, en geen tittel of jota daarvan zal vallen.*
De waarachtig berouwhebbende zondaar onderschrijft zijn leven lang met zijn bloed: *Heere, de eeuwige dood heb ik verdiend, U evenwel bent mijn leven en mijn gerechtigheid!*
Dus is dit de grond van de troost voor de leerling, dat hij weet: *Hij heeft voor al mijn zonden volkomen betaald.*
Van God gezonden komt de leraar onder het volk, in de Gemeente. Wie nu zonden heeft, werkelijke zonden, … die zal, zo God hem een oprecht gemoed gegeven heeft, onder zijn zonde vergaan. En wie nu onder zijn zonde vergaat, die worden in het verslagen hart deze woorden gelegd: „Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is". En hij leest, wat God van de hemel met het Bijbelblad onder de Gemeente gebracht en haar gegeven heeft, en zegt: „Dat is waar, ook voor mij!" Amen.

NAZANG: Lied 140:11 en 12.

Hoewel de zonde mij bezwaart
Zo ben ik nochtans niet vervaard;
Ik weet, mijn God, zo trouw als groot,
Verwon de dood,
Toen Hij Zijn Zoon ten offer bood.

In Christus is mijn heil gewis,
Die voor mijn schuld gestorven is,
En opgestaan is uit het graf.
De helse straf
Nam mij Zijn dierbaar zoenbloed af.

VIERDE LEERREDE

Gehouden 14 Augustus 1859, namiddag

VOORZANG: Psalm 66: 4 en 5.

Looft, looft de Heere van de legerscharen,
O volken! heft een lofzang aan!
Hij wil ons in het leven sparen,
Ons hoeden op de steilste paan,
Voor wank'len onze voet bevrijden,
Gij hebt ons voor een tijd bedroefd,
En ons gelouterd door het lijden,
Gelijk het zilver wordt beproefd.

Een net belemmerd' onze schreden;
Een enge band hield ons bekneld;
Gij het door heerszucht ons vertreden;
Gij gaaft ons over aan 't geweld.
Hier scheen ons 't water t' overstromen;
Daar werden wij gedreigd door 't vuur;
Maar u deedt ons 't gevaar ontkomen,
Verkwikkend ons, te goeder uur.

Geliefden.
Laat ons in deze uur voortgaan met onze beschouwing van het Antwoord op de eerste Vraag van de Heidelbergse Catechismus.
Hedenmorgen overwogen wij, hoe het geloof aldus spreekt: Jezus Christus, mijn Heiland, heeft voor al mijn zonden betaald, Hij heeft daarvoor volkomen betaald, niet slechts de halve prijs, niet slechts drie vierde daarvan, niet zó, dat er nog iets zou te betalen zijn; nee, geen zucht, geen traan van u richt hier iets uit; noch uw bekering, noch uw oprecht hart noch een verslagen geest, noch een verbroken gemoed. Hoewel dat alles tot het leven behoort, is het toch slechts zijn weldaad en door Hemzelf gewerkt. Want nadat Hij betaald heeft, laat Hij het daarbij niet blijven, integendeel: wanneer Hij een mens vrijmaakt, zet Hij hem ook in al de hemelse goederen in, ja in al hetgeen tot het geestelijk leven, tot de zaligheid behoort. Hij verlost niet, als wij geloven en ons bekeren, maar *opdat* wij geloven, dus tot geloof, tot waarachtige boete en bekering. Dat alles vloeit alleen voort uit de betaling, die Hij, gebracht heeft, en het is er, wanneer Hij het wil. Immers wanneer u zou wensen, een oprecht hart te hebben, en het bij uzelf zoekt, dan is er niets, en wanneer u zou wensen, een verbroken gemoed te hebben, dan zult u bevinden, dat uw hart van steen is. Hij doet het alleen, en wel krachtens Zijn betaling. Hij betaalt volkomen, en wel voor eeuwig, gelijk geschreven staat: „Israël wordt verlost met een eeuwige verlossing". (Jes. 45:17). Of mijn hart of u het gelooft of niet gelooft, - het is nochtans waar!
Dit losgeld, waarmee de Heere Jezus Christus ons gekocht en genoegdoening aangebracht heeft, willen wij toch eens wat meer van nabij beschouwen.

De Catechismus noemt het: *Zijn dierbaar bloed;* gelijk ook de Apostel Petrus betuigt: „Wetende, dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uw

ijdele wandeling, die u van de vaderen overgeleverd is. Maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam". (1 Petrus 1: 18 en 19.) Is daar het woord „bloed" soms een beeld, of heeft de Heere Jezus de Zijnen werkelijk met Zijn bloed gekocht? Werkelijk! In eigenlijke zin en letterlijk hebben wij op te vatten, wat veel kinderen opzeggen, wanneer zij naar bed gaan: *„Het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde."* (1 Joh. 1:7.)
De Wet zegt namelijk, dat het leven in het bloed is, en daarom heet het bloed zelf dikwijls „het leven." Er staat geschreven: „Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden". Daar wij van God afgevallen zijn, is niets dan haat tegen God en de naaste, nijd en boosheid bij ons aanwezig. Waar echter haat is, daar is ook doodslag; hetzij dan de doodslag werkelijk plaats gehad heeft of niet, - wat nog erger is, de wortel van de doodlag is er. Adams afval van God was Dus een vergieten van het bloed Gods. Iedere zonde, hoe zij ook hete, - zonden, die ons, om zo te zeggen, ontglippen, waaraan wij niet denken, en die ons zo klein en onbeduidend toeschijnen als een speldenkop, - iedere zonde is een vergieten van het bloed Gods; het is een doodslag, aan Hem begaan.

Hoe kan nu de genoegdoening geschieden?
Ach, mijn Geliefden! Wij zijn als een vat, waaruit al het oude moet weggedaan worden, zal er iets nieuws inkomen; een vat, waarin melk was, die zuur geworden is, moet eerst gereinigd worden, voordat men er nieuwe melk indoet. Zo moet ook uit ons eerst het oude leven weggedaan worden, anders verderft het ook het nieuwe leven; ons leven, ons innerlijk ik en innerlijk-zijn moet uitgestort, uitgedrukt worden, juist zoals de priester bij het offer het gevogelte nam en al het bloed er uitdrukte (Lev. 1: 15 enz.), gelijk het bloed van de slachtdieren uitgestort werd aan de voet van het altaar. Zo moet ons leven naar de Wet uit ons weggedaan worden. Naar de Wet zijn wij dood, en wel, niet om maar verstikt te worden, maar zó, dat ons bloed uitgestort worde, zodat geen droppeltje daarvan overblijft.
Kunnen wij dat? Als wij het doen, dan is de mens voor eeuwig verloren. Want voor Gods gericht geldt niet een tijdelijke, maar voor Gods gericht wordt uitgesproken een eeuwige straf. Voor Gods gericht moet dus zijn een eeuwig onbevlekt, onschuldig bloed. Nu komt Christus met Zijn bloed, als een onbevlekt, onbesmet, onschuldig Lam, en Hij in onze plaats stort Zijn bloed uit op de aarde, en zo is met Zijn dierbaar bloed voor de zonde genoegdoening gebracht.
„Dierbaar" wordt Zijn bloed dengenen, die bekennen: „Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad!" Met minder dan Zijn bloed kon niet betaald worden. En daar Zijn heilig Goddelijk leven, Zijn Goddelijk bloed daarin was, - hoe waar is het dan: "Wie in Mij gelooft, al ware hij ook gestorven, hij zal toch niet sterven, maar eeuwig leven." Immers daardoor, dat Zijn Goddelijk bloed vergoten is, heeft Hij een leven verworven, dat niet vergaat, dat niet tijdelijk is, - een leven zonder einde.
Nu heeft Christus niet alleen de Zijnen zo vrijgekocht, met Zijn dierbaar bloed voor hen betaald, volkomen betaald, betaald voor al hun zonden, - maar de leerling zegt verder: *Hij heeft mij uit al het geweld van de duivel verlost.*
Toen de betaling geschiedde, waren wij er niet bij; u waart toen nog niet geboren, ik was ook nog niet geboren. In de eeuwige Vrederaad nam de Heere de betaling op Zich; de betaling zelf geschiedde voor achttien eeuwen op Golgotha. En sindsdien heeft Hij Zich steeds Zijn Gemeente, - waren het ook slechts twee of drie, - voor aller oog in stand gehouden; een Gemeente, waarin zou weerklinken de prediking: „Het is volbracht."

De betaling, de volkomen betaling wordt gepredikt, verkondigd. Nu blijft het echter niet bij het hoeren; integendeel, waar God met almachtige genade werkt, daar houdt Hij voor en na de een en de ander staande, en zij komen voor Gods gericht; hier moeten zij dan met hun bloed ondertekenen, dat zij de eeuwige dood verdiend hebben. Maar hier wordt hun ook bekend gemaakt, dat het handschrift, dat tegen hen getuigde, verscheurd is. En dan weet degene, die zo gerechtvaardigd wordt, dat niet van horen zeggen, maar hij heeft het zelf beleefd en met de ogen van de Geest gezien, dat de Heere gekomen is en de betaling aangebracht heeft.
Maar al heeft nu ook de Heere de betaling gedaan en de Zijnen verlost, zij zijn hier beneden toch nog in de gevangenis. In deze is de duivel meester, en hij heeft een knecht, dat is de dood. En deze dood heeft een prikkel, een vreselijke prikkel in de hand, en met deze prikkel drijft hij de armen mens in het rond, zoals men het een paard in de molen doet. Deze prikkel is de zonde. Met deze zonde houdt de dood de mensen voortdurend in vreze, en zo zijn zij, juist vanwege deze vreze, niet in staat, om te zien, te horen of een enkel goed werk te doen, maar het wordt alles tot zonde. Zo drijft nu de dood de mens onophoudelijk met die prikkel en houdt hem in zijn banden, en of nu de mens bevrijding gepredikt wordt, het helpt niets. De mens kan lezen: „Om de gevangenen te prediken loslating", hij hoort niets; hij kan met de Gemeente zingen: „Hij heeft de gevangenis gevankelijk gevoerd", en toch, hij blijft in de banden, in de banden van de dood, - al wordt hem ook gepredikt, dat de dood de macht ontnomen is.
De dood heeft een schrikkelijke macht. Die macht heeft hij van de duivel. Sedert deze helse geest door zijn toverij Eva heeft ten val gebracht, sedert hij de mens heeft wijsgemaakt, dat deze weet, wat goed en wat kwaad is, sedert heeft deze helse geest op de mensen een recht gekregen en is hun vorst, een vreselijk tiran, en heeft een macht zonder weerga. Daarom kan de mens horen en zien: „Ziet, de mens!" - op Gabbatha; daarom kan hij de onschuld aan het kruis zien bloeden en sterven, kan hij zien, hoe de zon verduisterd wordt, de aarde beeft en de steenrotsen scheuren, - bij hem, bij hem scheurt het hart niet.
In zo vaste banden houdt hem de dood, in zodanig geweld houdt hem de duivel. Hij houdt hem zó in de dood, dat men tot een jongen, tot een meisje zeggen kan: „Je bent nog dood!" en het antwoord luidt: „Dat's wel mogelijk". Zonder aandoening wordt het gehoord, onverschillig wordt het opgenomen; het kind eet en drinkt en gaat zijns weegs. Er is geen gevoel.
En tot een ander wordt gezegd: „Zie toe voor uzelf; ik twijfel er haast aan, of u het ware leven wel hebt; aan de werken moet het toch openbaar worden!"
„Ik heb het toch!" wordt er geantwoord. Men blijft onverschillig, eet en drinkt voort en houdt de gruwel vast, gelijk wij dat ook in onze Gemeente kunnen opmerken; zo het niet spoedig anders wordt, dan zal men met de sleutelen van het hemelrijk de zodanige uit het midden van de Gemeente moeten wegdoen. - Zó is de mens in het geweld van de dood en van de duivel gebonden, dat hij niet ziet en niet hoort, waaraan hij behoefte heeft. Wanneer de kinderen belijdenis des geloofs zullen afleggen, bekommeren de ouders zich er meer over, dat het kind een goed kleed krijgt, dan dat het tot waarachtige bekering komt. Zó is de mens gebonden, is blind en doof.
Wanneer nu evenwel God komt en dit alles ontdekt, ziet, dan worden de banden, dan wordt het geweld van de satans gevoeld, dan wil het leven volstrekt licht, lucht en vrijheid hebben, het moet, wat het ook koste, het kerkerhol uit, het moet van de heerschappij van de zonde bevrijd en van al deze giftige inblazingen van de satan verlost worden.
De duivel heeft er zo recht zijn vermaak aan, dat de mens niet tot het leven, dat hij niet tot het geloof komt, dat hij op zijn zonden blijft zitten. Daarom zegt hij tot de mens:

„Wanneer u belijdt, dat Jezus uw Heere is, dan vermoord ik u! Ik zal u zo met zonden overstelpen, dat u niet zult weten, waar u blijft!"
Nu komt hier een leraar en geeft u dit boekje, de Catechismus. Hij komt niet in een vrije stad, maar hij bezoekt de geestelijke gevangenissen en geeft de geestelijk gevangenen dit boekje. Deze gevangenen zijn niet alle gelijk; er zijn onder hen enige, die er graag uit zou willen. Dat zijn zulke mensen, die bekennen en het wel van zich willen weten, dat zij misdadigers zijn. Het zijn waarlijk zeldzame mensen, die dat bekennen. Ik zou het tenminste betwijfelen, of in de gevangenis dezer stad zich drie kwaaddoeners bevinden; het zijn alle eerlijke lieden, zij hebben echter een ongeluk gehad en worden ten onrechte in hechtenis gehouden, naar zij zeggen. Maar er zijn toch ook mensen in, die bekennen, dat zij tegen de Wet gezondigd hebben, en graag vrij zou willen zijn. Daar komt nu de leraar en brengt dit blad tot oud en jong, tot dieven en moordenaars, en daar staat: *Dat ik uit al het geweld van de duivel verlost ben.*
O, Die zulke verlossing aangebracht heeft, Die geeft ook dat zij geloofd wordt, Die geeft ook dat bekend wordt, dat hart en lippen belijden: „Ik ben Uw eigendom! ik ben verlost!" - Komt nu, duivelen! Gij Filistijnen, komt nu alle over mij! Plaagt en kwelt mij, zoals u wilt, u hebt geen recht meer op mij! U duivelen, komt nu alle over mij en zegt van God, wat u wilt: dat Hij mij niet genadig en niet genegen is, dat ik niet rechtvaardig ben door vreemde gerechtigheid, - het is nochtans waar, en u bent leugenaars! U hebt geen recht meer op mij. Hij heeft mij verlost uit al het geweld van de lasteraars, die steeds zegt, dat de betaling van de Heere Jezus niet voldoende is, dat ik zelf ook nog iets moet hebben, dat ik mij zelf van het bruiloftskleed moet voorzien; dat ik, zo te zeggen, een zijderups moet zijn en mij een eigen huisje moet spinnen! Hij is een leugenaar, die zo spreekt, en mijn Heere Jezus is de Waarheid. Deze heeft mij verlost uit al het geweld van de duivel die God en Christus tegenover mijn geweten lastert, die wil, dat ik mijn God en Jezus lastere, die in mijn hart geschoten heeft en nog tracht te schieten allerlei giftige pijlen van de lastering tegen God en de naaste. Ik ben verlost van al zijn vreselijk geweld.'
De duivel beproeft het nu eens zo, dan weer anders. Hij komt eerst, alsof hij van de hoge hemel kwam, en dan doet hij zich dikwijls voor als een engel van de lichts. Maar daaraan kent men hem, dat hij de mens steeds tot werken drijft, in plaats van tot het geloof. Daaraan kent men hem, dat hij spreekt: „Zeg tot deze stenen, dat zij brood worden!" Daaraan, dat hij van de Wet wegtovert; daaraan, dat hij steeds Christus en Zijn heilig offer verbergen en aan de mens ontnemen wil; dat hij de mens steeds het geloof, dat hij genade heeft, en dat hem vrije genade geschonken is, uit de handen slaan wil. Want dat weet de duivel wel: wanneer iemand dat gelooft en vasthoudt, dan is hij van de heerschappij van de zonde vrij.

Uit al het geweld van de duivel heeft Christus verlost. Spreekt hij daarvan hetgeen voor drie, vijf, zes, twintig, dertig jaren bij uw bekering geschiedde? Ja, maar daarvan niet alleen, maar Hij troost ook iedere bedroefde, die acht geeft op het woord van de Apostel Petrus: „De duivel gaat om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden". Nu eens komt de duivel met deze, dan weer met die zaak, welke u gerust aan Gods hand kunt overlaten, en daarom kwelt hij u, opdat hij u de enige schat ontrove, en u niet de troost daarvan zou hebben, maar treurig zijn. Dát kan de duivel niet dulden, dat wij blijde en vrolijk zou zijn, dat wij een vrolijk leven zou leiden. Welk een zonde, welk een opeenstapeling van zonden is het toch, dat wij, waar hij ons drijft en kwelt, hem niet onbeschroomd in het aangezicht zeggen: „Gij hebt geen recht op mij!" want in de profetieën van Hoséa, Hoofdstuk 13:14, staat geschreven: „Doch

Ik zal hen van het geweld van de hel verlossen, Ik zal hen vrijmaken van de dood; o dood! waar zijn uw pestilentiën? hel! waar is uw verderf?" Welaan, of ook de troost, gelijk de profeet zegt, voor het ogenblik voor mijn ogen verborgen is, - Hij, Die het belooft, is getrouw.

Hoe heeft Hij dan de leerling, die het zijn leraar nastamelt, van al het geweld van de duivel verlost? Ja, dat ging, zoals wij in de geschiedenissen van de oude tijd lezen. Er waren toen zeerovers, die de schepen aanhielden, ze naar Algiers brachten, de mensen in ketenen klonken, in de gevangenis wierpen, en dan naar Europa schreven, dat die en die gevangen was, - en dat er een zeer grote som voor zijn bevrijding moest betaald worden.
Nu is de Heere Jezus gekomen en heeft op dezelfde wijze de Zijnen verlost. Hij heeft een onmetelijk groot losgeld betaald, namelijk *Zijn eigen bloed.* Hij is hier op aarde gekomen, Hij had geen gedaante noch heerlijkheid, Hij zag er uit als wij. De duivel kende Hem echter enigszins en dacht: Wanneer wij Die ook hebben, dan hebben wij het gewonnen. De Heere Jezus evenwel hield Zijn macht verborgen; Hij nam niets mee, geen zwaard noch stok, maar, arm en ellendig als Hij was, het Hij Zich door de duivel gevangen nemen. Toen gaf de duivel Hem over aan de dood, en in de dood, in deze kerker, bleef Hij tot aan de morgen van de derden dag; toen verspreidde Hij de reuk van Zijn nardus, een reuke Gods tot in de hel. Dat hield de duivel niet uit, maar viel in onmacht, en zo heeft Christus al de Zijnen uitgeleid en hen verlost uit het geweld van de duivel. Op Christus had de duivel geen recht, en zo was Christus van de hel een pestilentie en zal Hij het zijn en blijven. De duivel houdt nu weliswaar niet op, u te kwellen. De kinderen van de wereld laat hij met rust, maar u plaagt hij, de arme schapen Christus vervolgt hij, om deze schaapsstal sluipt hij heen, of hij zou kunnen inbreken, om een schaap te verscheuren en zijn bloed te drinken. Dan geeft de Heere de Zijnen, dat zij in Hem rust hebben, doch daarbij zeer goed weten: houdt u de deur niet gesloten, dan breekt de dief, de boze vijand in. Zo geeft de Heere hun dan, dat zij waken; zelfs wanneer zij slapen, waken zij toch. De Heere heeft hun een kostbaar edelgesteente gegeven, waarop geschreven staat: „Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze!" Vandaar dat zij het weten en van harte bekennen - niet: de duivel rijdt op deze of genen, - maar: de duivel rijdt op mij. Maar zij hebben dan toch de troost: komt de duivel en heeft hij mij eens overvallen, gebonden, meegevoerd en tot aan de rand van de hel gesleept, de trouwe Herder is nochtans daar en neemt mij weer mee naar de stal.
Daarom belijdt de arme en verlegene: *Hij heeft mij uit het geweld van de duivel verlost.* En bij ervaring weet ik het: honderdmaal, in weerwil van mijn waken en oppassen, ben ik in van de duivel banden geweest en heeft hij mij weggevoerd; ik wist ook niet anders, of ik werd niet weer vrij van hem. Maar ik riep in mijn nood de Naam Jezus aan, toen waren de strikken op eenmaal verbroken. Hij heeft mij verlost uit al de banden van de duivel. Ik heb het ervaren: ik ben en blijf tegenover de verzoeking gans en al als stro bij het vuur; - komt er vuur aan, dan ontvlamt het! Daarom is het goed, dat ik iemand naast mij op de weg heb, om voortdurend tot mij te zeggen: „Houd het schild des geloofs vóór u; het regent hier giftige pijlen!" - Giftige pijlen, - wie deze in zijn vlees gekregen heeft, die weet, dat hij, zolang hij leeft, steeds aan nieuwe verwonding blootstaat. Waar hij dan als door een wonder van dit gift genezen is, daar kan hij immers geen minuut rustig zijn, zo hij niet dit weet: *Hij heeft mij verlost uit al het geweld van de duivel.*

Daarmee zullen wij voor heden sluiten.

De kinderen hebben de gewoonte, na het afleggen van belijdenis, de catechisatie aan de jongere kinderen over te laten; zij behoren nu tot deze, die deze brug over zijn.
En de volwassenen weten nauwelijks, dat er voor de kinderen in de Gemeente een catechisatie is; zij hebben zo veel in het hoofd, dat het een buitengewone last voor vader of moeder schijnt te zijn, de kinderen onder handen te nemen en hun behoorlijk de Catechismus te overhoren. Voor hen zijn de kinderen zulk heilig vlees, dat, als zij maar een weinig weten, zij al genoeg weten.
Nu, ik heb het u voorgehouden en hoop, het u aanstaanden Zondag nogmaals voor te houden, opdat u opnieuw begint met deze Vraag en dit Antwoord, opdat u daarbij blijft en wel bedenkt: *Indien wij niet worden gelijk de kinderkens, zo zullen wij in het Koninkrijk van de hemelen geenszins ingaan.*
De bewijzen, dat het zó alleen waar is, als het ons verkondigd wordt, - laat ons die niet in de zak zoeken, ook niet in kisten en kasten, die wij van moeder krijgen, maar laten wij eerst eens onszelf afvragen: Zeg, o mijn hart gelooft u dat? Is dat voor u waar? Leeft u daarin? Is het uw element?
Zo niet, kom dan tot het besluit: ik houd mij nu eens bezig met mijn Catechismus, en blijf een weinig bij de eerste Vraag en het eerste Antwoord staan. Amen.

NAZANG: Psalm 116: 9.

Och Heer! ik ben, o ja! ik ben Uw knecht,
Uw' dienstmaagds zoon; Gij slaaktet mijn banden.
Dies doe ik U gewillig offeranden
Van lof en dank, U plechtig toegezegd.

VIJFDE LEERREDE.

Gehouden 21 Augustus 1859, voormiddag

VOORZANG: Lied 58: 35.

Ach nee, o grote God, U zij het opgedragen!
Maak Gij het, zo Gij wilt,
Doe naar Uw welbehagen.
Hoe vreemd en donker 't schijn',
Het is toch eind'lijk goed,
Al wat Uw wondermacht
En hoogste wijsheid doet.

O Vader! wil daarbij
Het alles zo regeren,
Dat alle dingen' mij
Ten beste mogen keren.
Bewaar de plaats, daar 'k leef,
Dat nergens zij geklag,
En 't voor de naast' en mij
Verdraaglijk wezen mag.

't Geloof is wel zeer zwak,
Doch schenk mij uit genade,
Dat deze zwakheid, Heer'!
Aan mijn ziel niet schade.
Hoe wonderlijk 't ook ga,
't Staat alles in Uw macht;
U zij dan ook alleen
De lof steeds toegebracht.

Geliefden.
Men doet somtijd een goede vondst; ik bedoel een vondst - ja, van het vergankelijke, en dat kan wel eens verrassen en ons zeer te pas komen, maar het vergankelijke is toch vergankelijk, en wij niet minder. Welgelukzalig de mens, wie het daarom te doen is, in dit leven een zeker, een eeuwig houvast te hebben, een houvast, waaraan hij zich niet alleen voor het lichaam, maar ook voor de arme, naakte, ontblote, dorre ziel kan vasthouden. Dan moet men steeds naar Gods Woord, naar Gods waarheid heen, daarheen, waar men te voren een houvast, een waarachtige troost heeft gevonden. Want het licht is in de mens niet, het houvast en de troost waarlijk ook niet. Waar men dan tot Gods Woord gaat, daar doet men menigmaal een vondst, en zo heeft men werkelijk ook een vondst gedaan, wanneer men zo iets vindt als wat wij zo even met elkaar gezongen hebben. Weliswaar staat het honderdmaal beter uitgedrukt in de eersten besten Psalm, maar de mens wordt aan alles gewoon; daarom laat God het hem dan wel eens vinden, waar hij in het geheel niet gedacht had, zo iets aan te treffen.
Wat wij gezongen hebben, legt getuigenis af van het geloof aan God de Vader, aan Zijn eeuwige wijsheid, aan Zijn goedertierenheid en trouw, leert, alles aan Hem over te laten, te zwijgen en te aanbidden in het stof. Het verkondigt de zekerheid: de Vader zit aan het roer; zoals Hij regeert, zoals Hij bestuurt - ik versta het niet, ik begrijp het

niet, maar het gaat goed, en het moet goed gaan. Want Hij is God, en Hij is niet de duivel, en Hij is Vader, en de Vader neemt het kind onder zijn tucht, zó, dat het openbaar wordt,.dat het een zoon is en niet een bastaard.

Wat wij gezongen hebben, zetten wij deze morgen verder uiteen bij de beschouwing van de eerste Vraag en het eerste Antwoord van de Heidelbergse Catechismus, waar ons voor heden de volgende woorden ter behandeling volgen: ***En alzo bewaart, d.w.z. Christus bewaart mij alzo, dat zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet.***

Er is hier dus sprake van de bewaring, waarmee Christus de gelovige bewaart, en hoe, krachtens deze bewaring, alles, - niets uitgezonderd, - moet dienen tot de zaligheid van de gelovigen. Een blijmoedige belijdenis, die van de te blijmoediger wordt, naarmate wij meer van onszelf bekennen, dat ons geloof zwak is, ja dat het zo zwak is, dat wij uit onszelf geen jota daarvan geloven. Want wanneer deze belijdenis bij ons is, dan gevoelen wij van de te dieper onze ellende; des te krachtiger is dan echter ook in ons het zuchten, dat deze troost de onzen mag zijn. En wordt dan deze troost de onze, dan is er blijde dank, niet zozeer een dank op de lippen, als wel een, die uitkomt in ‘s mensen houding en wandel.

TUSSENZANG: Lied 57: 1 en 3.

Wie maar de goede God laat zorgen,
En op Hem hoopt in ‘t bangst gevaar,
Is bij Hem veilig en geborgen,
Dien redt Hij god’lijk, wonderbaar;
Wie op de hoge God vertrouwt,
Heeft zeker op geen zand gebouwd

Men blijv’ eerbiedig God verbeiden,
En zwijg’ de Heere ootmoedig stil;
Hij zal ons naar Zijn raad geleiden,
t’ Is goed en heilig, wat Hij wil;
Vertrouw het aan Zijn wijsheid vrij,
Hij weet, wat elk het nuttigst zij.

Er is hier dus sprake van de bewaring, waarmee Christus de gelovigen bewaart. De gelovige weet, dat Christus voor al zijn zonden betaald, dat Christus hem uit al het geweld van de duivel verlost heeft. Deze zekerheid heeft hij ontvangen, toen hij God in het aangezicht Jezus Christus, toen hij, in zijn verlorenheid en verdoemenis, de enige Zaligmaker heeft gezocht en gevonden. Hij heeft deze zekerheid in het Woord van zondevergiffenis gevonden, gelijk bijvoorbeeld in het woord: „Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is, wie de Heere de ongerechtigheid niet toerekent!” - of in het woord: „Ik delg uw overtredingen uit als een nevel, en uw zonden als een wolk.” Of in het woord: „Bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar mijn goedertierenheid zal van u niet wijken”. Daar de gelovige dit in het Woord heeft gevonden, en zeer goed weet, dat hij deze troost niet heeft genomen, maar dat deze troost hem van de hemel door het Woord gegeven en in het hart is uitgestort, heeft hij van nu af de zekerheid: *ik kom in de hemel;* de zekerheid: *ben tot het eeuwige leven uitverkoren;* de zekerheid: *dat is niet iets voor de*

tijd, voor het vergankelijke, maar ik heb gevonden een genadige God en trouwe Vader in de hemel; dat is voor de eeuwigheid. Ik geloof in Hem, hoewel ik Hem met mijn ogen niet zie. Maar eens zal ik Hem zien, gelijk Hij is. Met andere woorden: de gelovige weet dus volkomen zeker en bepaald, waar hij aanlandt. Nu weet hij echter ook dit, dat hij zulk een is, die zichzelf ieder ogenblik opnieuw in het verderf kan en zal storten; hij weet, dat de weg, die hij heeft te volgen, om in het Jeruzalem, dat daarboven is, aan te komen, een weg is door een grote en schrikkelijke woestijn. Hij weet, dat hij ieder ogenblik omringd is door inwendige en uitwendige vijanden. Hij weet, dat hij ieder ogenblik omgeven is door de duivel, door vlees en bloed en door alle mogelijke gevaren. Hij weet, dat hij van nu af een weg heeft te bewandelen, waarop alles er op uit zal zijn, hem zijn zaligheid te ontroven, zijn ziel dus opnieuw in het verderf te storten. Hij weet, dat dit een weg is, zo weinig geschikt, om de stad daarboven binnen te komen, dat er veeleer geen weg is, die meer dan deze de schijn heeft, nooit tot die stad te voeren. Kortom, twee dingen weet dus de gelovige: *hij, weet, wat hij is en waar hij belandt.* En voorts weet hij, *dat het met de gehele weg zo is gelegen en deze er zo uitziet, als zou hij daar nimmer aankomen.*

Tegen deze schijn in zegt nu het geloof, - niet het oog, dat ziet niet de rede, zoals deze gevolgtrekkingen maakt, - maar het geloof: *Christus bewaart mij!* De leerling zegt hier niet: „de Vader", - hij zegt niet: „God bewaart mij", - maar: Christus bewaart mij; mijn getrouwe Zaligmaker, Die mij met Zijn dierbaar bloed heeft gekocht, Die doet het". De gelovige zegt bij deze Vraag, - mijn hart, gelooft je het of gelooft je het niet? - de gelovige zegt tot zijn troost: 'De Vader heeft mij aan mijn trouwe Heiland, Jezus Christus, Zijn lieve Zoon, mijn volkomen Zaligmaker, overgegeven, opdat Deze mij voortdurend met Zijn bloed en Zijn Geest, gelijk Hij mij daarmee heeft gewassen, ook rein beware. Al vertwijfel ik niet aan Gods wegen, toch ben ik geneigd, menigmaal aan Gods leidingen bijna te wanhopen en te vragen, of God mij wel bewaren zal. Ik deel namelijk niet het geloof van de Christelijke wereld; daar is het: „God behoede mij," en „God beware mij!" een woord van de lippen. Maar ik weet, dat ik voortdurend de dood verdien en verdiend heb, dat ik ieder ogenblik door mijn zonden de toorn Gods tegen mij moet gaande maken. Daarbij is het dan mijn troost, dat God de Vader mij arm mensenkind, aan Zijn lieve Zoon Jezus Christus heeft overgegeven, opdat Deze naar de macht van Zijn liefde voor mij zorg draagt. Nu verschrikken mij wel al de gevaren, die mij bejegenen, nu zie ik wel met vrees tegen de weg op, die ik te gaan heb; - want, wel zij God geloofd en geprezen, dat wij tot hiertoe gekomen zijn: hier een Eben-Haëzer en daar een Eben-Haëzer, - maar wij hebben nog menige gang te doen. En ik heb in mijn leven zo velen gekend, die het ware geloof schenen te hebben, ja die ik voor veel voortreffelijker hield dan mijzelf, en in het eind heb ik gezien, hoe zij door duivel en wereld toch nog meegesleept zijn. Hier is er een van de smalle weg naar beneden gestort; daar is er een van de smalle weg naar beneden gestort; hier zie ik een, die op het punt staat, van de rechte weg af te vallen; daar een, die op het punt staat, door de maalstroom meegevoerd te worden. Daarom maak ik deze toepassing op mijzelf: *wanneer zodanige de weg verlaten en er afvallen, waar zal ik arm kind dan blijven?*

Nu eens komt de duivel als een paus, een kardinaal, een bisschop, als een zeer vroom man, hoogst eerwaardig, dan eens in een gouden rok en met de geldzak; dan weer met bedreigingen, om mij mijn goede naam te ontnemen; een andere keer met het zwaard en dreigt, mij en de mijnen het arme leven te roven, mij al de water af te snijden. (Vergelijk 2 Kron. 32: 3) Alles, wat van buiten komt, zou ik nog weinig willen achten. Hoe schrikkelijk het ook is, hoe gevaarlijk het ook schijnt, het is eigenlijk toch licht te

overwinnen, het vermag toch niets tegen een enkel glad steentje, dat in de Naam van de Heere Zebaoth deze reus tegen het voorhoofd wordt geslingerd. Alles, alles wordt met het Woord overwonnen en geslagen. De kinderen van Cham mogen al de machtige steden en kathedralen hebben gebouwd, zij mogen overvloed hebben van goud en zilver, en vol zijn van al de geestelijkheid, terwijl de arme Sem bij zijn sterven niets dan een kleinkind van tien jaren heeft aan te wijzen, - nochtans: Gods Woord zal de tijdperken van de geschiedenis van de wereldmachten overleven. Alles wordt geslagen en overwonnen door het Woord Gods. Het Woord Gods is een sterke toren, een veilige burcht. En van deze burcht af ziet men dingen, die onuitsprekelijk zijn. Ja, waar de ogen geopend worden, daar ziet men rondom de berg alles vol vurige paarden en wagens. En wat is dan al het woeden van de golven hier beneden? Leg u neer met uw hovaardij, zegt het geloof! Ik heb iets anders gezien, dat u niet kent.
Maar het binnenste, het hart is zulk een trots versaagd ding! Wie kan het, wie zal het doorgronden, wanneer niet de Heere het doet? Hoe vol lusten en begeerten is dat trotse en versaagde ding! Wat is het toch, om mij zo eens uit te drukken, voor een ontrouw hoerending! Altijd weer van de levende God en Zijn Woord af! Het hart het trotse hart wil hemel en aarde gemaakt hebben; daarom moet het gaan, zoals dit hart het bepaalt en zich zijn weg droomt. Komt het echter niet zo, dan werpt het de Heere God de zak voor de deur en denkt: Doet U niet naar mijn welgevallen, en gelijk ik het mij voorgesteld en van U geloofd heb, dan geloof ik in het geheel niets meer. Men wil de wegen dezes levens recht hebben, wat dan het hart onder *recht* verstaat; nu zijn zij evenwel niet recht, zo is dan het hart van God af. De wegen moeten duidelijk te onderscheiden zijn; men wil ze in het licht en wel in zijn eigen licht kunnen bezien. Men kan ze echter niet bezien, er is integendeel voortdurend duisternis, en het hart is van God af. Zo komt dan het schrikkelijke ongeloof en neemt de arme mens gevangen; daar ligt men dan, en niets dan liefdeloosheid komt te voorschijn.

Dus, dit weet de gelovige, hetzij hij oud of jong is, hij ervaring, - hij kan dit zowel in een weg van vijftig jaren als in vijftig seconden leren, - dat Adam is gemaakt, dat u en ik in Adam zijn gemaakt in het beeld en de gelijkenis Gods, om de hof van Eden, die God ons gegeven had, te bewaren. Maar ook in vijftig jaren zowel als in vijftig seconden wordt dit geleerd: ik kan mij niet bewaren, ik vind in mijzelf geen waarborg, dat ik slechts een seconde in God en in Zijn Woord zal blijven. Want er gaat geen minuut voorbij, dat ik daar niet weer van af ben. De gelovige heeft geleerd, zichzelf te verloochenen en er van af te zien, zichzelf te bewaren. Door de duivel wordt hem steeds voorgehouden: *Eenmaal breng ik u nog om!* En dan zegt hij, tot zichzelf: Ja, de duivel heeft gelijk, de wereld heeft gelijk, mijn eigen geweten, waar het mij aanklaagt, heeft gelijk; ik kom nog eens om. Ja, het gaat mij waarlijk, zegt de gelovige, als David, toen hij zei: „Nu zal ik een van de dagen door Sauls hand omkomen!"
Ach, en de gelovige weet het honderdmaal zelf niet, in welke strikken en banden hij zich bevindt, en geen mensenkind is in staat, het hem te ontdekken. Want deze banden bevallen hem zo goed, dat hij ze met Gods Woord nog aardig weet op te sieren. Loopt het nu in het uitwendige tegen, en ziet het er erg donker uit, dan wordt daardoor tegelijker tijd het inwendige ook neergedrukt, en het is de mens, de arme, gebonden mens niet aan het verstand te brengen, dat hij in allerlei netten verstrikt is.
De mens in Adam is verloren; geen wonder dus, dat hij bij al zijn voornemen toch nimmer uit zichzelf wedergeboren of bekeerd, maar eindelijk meegesleept wordt, zodat het hem ten slotte gaat naar het psalmvers:
Wie ver van U de weelde zoekt,
Vergaat eerlang, en wordt vervloekt;

Gij roeit hen uit, die afhoereren
En U de trotsen nek toekeren.

De mens in Adam, zonder waarachtige bekering, gaat verloren; al is hij ook een pilaar in Gods huis, hij stort neer. De mens in Christus echter behoeft niet meer verloren te gaan, en er is geen sprake van, dat hij zichzelf zou moeten staande houden. Want hij is de verlorenste aller verlorenen. Hij is als het schoonste en fijnste papier, dat juist het gemakkelijkst in een oogwenk door het kleinste vlammetje wordt aangetast en verbrand. Er is geen betere stof voor de hel, om die op eenmaal mee te sleuren en te verteren, dan iemand, die tot God en tot Zijn waarheid is gebracht. Niets ligt zó open voor de zonde als het hart van hen die waarlijk tot God bekeerd is. Op niemand heeft de duivel, de wereld, zonde en dood het meer gemunt, dan juist op zulk een mens. Daarom komt de wereld met haar zeden en beleefdheden, met haar honig van vroomheid. En het arme hart van de mensen heeft zoveel behoeften, dat het zich opnieuw en opnieuw in een ommezien laat binden en zich overgeeft. „Wanneer men met de wolven in het bos is, moet men meehuilen, of men wordt verslonden," heet het dan, - en wie laat zich graag verslinden?

Zodanige verlorenheid en zulke gevaren kent de gelovige van de Catechismus, en zodanige verlorenheid leert de mens in vijftig jaren zowel als in vijftig seconden kennen. En men moet er voortdurend, ook door tuchtiging, van overtuigd worden, dat het met de zaak waarlijk zo gelegen is. De duivel zal er mee tevreden zijn, dat de grootste kerken gebouwd worden, dat een miljoen wordt uitgegeven, om aan de zending te arbeiden en Bijbels te laten drukken, zo hij slechts één ziel door het vertrouwen op zodanig werk kan doen vallen. Zo waard als de Heere Christus de ziel is, om haar verlost te hebben, zo waard is zij de duivel, om haar te verderven. Het gaat hier niet om de mens, niet om de ziel; er staan hier twee vijanden tegen elkaar over. Christus is de duivel een vijand, en de duivel is Christus een vijand. Wie zal het gewonnen hebben? - Dit nu leert Christus de Zijnen en prent het hun in: "Zonder Mij kunt gij niets doen!" Dit scherpt Hij hun in: „Kind, u bent verloren, en slechts aan mijn hand, zo u in Mij blijft, en Ik in u, bent u gered!" Hij geeft het kind, Hij geeft de volwassene de goede keus in het hart: *ik moet in de hemel, ik moet in de hemel komen!* Waar nu kennis van de verlorenheid is, daar is ook kennis van het gevaar, en waar kennis van het gevaar is, daar wordt gezien op de hand, de doorboorde hand, op de wondermacht, waarmee men verlost is uit al het geweld van de duivel. En waar daarop gezien wordt, daar dreige duivel, zonde, hel, wereld, - *Christus bewaart u, Christus bewaart mij!*

Jezus Christus, mijn trouwe Heiland, bewaart mij alzo…. Van de *hemel* willen wij nu eens in het geheel niet spreken; die kunt u mij niet ontroven, o alle vijanden! De eeuwige zaligheid van mijn ziel, - dreigt vrij, zoveel u wilt, - zij is geborgen in Christus' doorboorde hand! Maar wat de *aarde* betreft, ook op deze kunt u mij niet het geringste leed doen! Zelfs geen haar, - en er valle er toch dagelijks veel uit, - zelfs geen haar van mijn hoofd valt ter aarde, of het is des Vaders heilige wil, dat met het uitvallen van de haar mijn kracht langzamerhand vergaat, en ik voor Zijn schuur rijp gemaakt word. Ontneemt mij alles, - van hetgeen God mij gunt, kunt u mij toch geen penning ontnemen. Ontneemt de wereld mij mijn kopergeld, dan is het mijns Vaders wil, mij van nu af zilver te geven; ontneemt de wereld mij al mijn zilver, dan is het mijns Vaders wil, mij van nu af goud in huis te brengen.
Zo is het met de zaak gelegen. Het wordt in de ervaring waar bevonden, en het geloof

zegt: *Hij bewaart mij!* Ik weet niet, wat mijn Vader wil, en welk voornemen Hij heeft. Wil Hij mij laten verbranden, - goed, Hij is mijn Vader! Wil Hij mij door de leeuwen laten verslinden - ook goed, Hij is mijn Vader! Wil Hij, dat ik neerstort en dagelijks zevenmaal val, - alles goed, Hij is mijn Vader! Wij zullen Hem dankzeggen, dat Hij met ons niet als met bastaards handelt, maar ons behoorlijk onder de tucht neemt en als Vader ons wel eens een duchtige slag geeft; anders zou wij reddeloos in de afgrond neerploffen.

Dus, Jezus Christus, mijn trouwe Heiland, zegt de gelovige, bewaart mij. Hij heeft ook tot ons gezegd: „Mijn schapen horen Mijn stem, en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij. En Ik geef hun het eeuwige leven. En zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken." Daarop verlaat zich het kind, daarop verlaat zich de volwassene. Welaan, komt het dan anders uit, dan wij verwacht hebben; gaat het zo, dat de vijanden kunnen zeggen: „Ha, ha, zo hebben wij het graag!" - de roem Christus zal nog langer duren dan hun roemen. Wij zullen dán roemen, wanneer de duivel hen morgen of overmorgen bij de kraag pakt en in de afgrond werpt. God handelt en doet anders, dan wij ons voorgesteld hebben, ja, dan Zijn Woord schijnt uit te wijzen, en nochtans heb ik zeven bewijzen, ja zevenmaal zeven bewijzen, *dat Zijn wil een Vaderlijke wil is.* Nu, wat ik naar zijn wil verloren heb, dat heeft Hij in. Zijn paleis daarboven; daar zal ik het terugvinden. Het erfdeel blijft toch mijn; het kan mij niet ontroofd worden, al wilde men het mij ook ontroven, - de Vader kan Zijn kind niet onterven! Daarom laat ik al het zichtbare in de afgrond vallen, wanneer ik maar niet van de smalle weg naar beneden stort.
„Ja, maar er zijn groteren dan ik gevallen en neergestort, die heeft de Heere toch ook niet bewaard; ik wil u wel enige noemen!"
Wie dan?
„Ja, die en die en die!"
Dat gaat mij niets aan, ik ben geen rechter. Noemt mij echter een David, een Petrus, een Paulus, en ziet op hen! 'Al de instrumenten, die tegen u bereid worden, zullen niet gelukken', spreekt de Heere. 'Ha, duivel, u hebt de lieve broeder David diep laten vallen en de lieve broeder Petrus ook; u hebt mij nog dieper laten vallen. Het heeft hun toch niets geschaad, het heeft hun tot voordeel gestrekt; zij hebben toen hun zonde en hun verderf nog weer eens recht erkend, zich voor God in waarheid diep verootmoedigd en de Vredevorst gevonden op een weg, waar zij het niet hebben gedacht.' - O, wanneer de duivel de kinderen Gods doet vallen, dan vallen zij zo, dat hun armen en benen, het hart en al de leden gebroken en geknakt zijn. Dan komen zij te liggen in de diepste diepte, en daar roepen zij dan om ontferming, om ontferming. Want zij moeten komen, waarheen zij geroepen zijn. En de Naam Jezus Christus wordt door al de afgronden heen gehoord. En de armen van eeuwige liefde reiken dieper dan de diepste afgrond. De val heeft tot zaligheid gediend.

„Wilde God", - zegt menigeen, - „dat ik zulk een geloof had!"
Een groot geloof, gelijk de mens voorgeeft te moeten hebben, is het niet. Een kind, dat het slechtst de Catechismus kon leren, hoorde de vorige Zondag nog de prediking over de eerste Vraag en het eerste Antwoord. En dat kind, dat het slechtst kon leren, is deze week met deze Vraag en dit Antwoord, waarachtig gelovig, de eeuwige heerlijkheid ingegaan. Dát was geloof.
God gaf in genade van de Kerk deze Vraag en het Antwoord, Hij gaf in genade uw ouders, Hij gaf u, ook u in genade, deze Vraag en het Antwoord; - en nu, hoe staat u daartegenover? Is deze vraag met het antwoord *uw* enige troost in leven en in sterven?

Denkt toch niet: Wij zijn Abrahams kinderen! Denkt toch niet: Wij zitten in Abrahams schoot! Denkt niet: Voor jaren heeft de gevreesde plaag onze Gemeente niet getroffen, nu zal het ook niet gebeuren![2] Denkt veeleer aan de lichtzinnigheid en de goddeloosheid, die onder ons gevonden wordt. Mochten toch velen daaraan denken en daarop uit zijn, dat hun leraar niet al zuchtende moet zien, hoe zij dood blijven, ja, hoe de dood bij hen nog steeds aleer veld wint, terwijl toch het Woord verkondigd wordt, dat levend maakt.
Aan het kruis hing de heilige Heere en Heiland, Jezus Christus, Die nu aan de Rechterhand van de Vader zit, en Hij het u dopen *in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest.*
Zoekt, zo vindt u gewis! Verkoopt, wat u hebt, om voor uzelf de Parel van grote waarde te krijgen! Want het blijft toch waar, in weerwil van alle zwak geloof, in weerwil van al het versagen en twijfelen, - de dood zal eindelijk moeten horen: „Dood, waar is uw prikkel?" De hel zal het eindelijk moeten vernemen: „Hel, Ik zal u een pestilentie zijn!" Maar de waarheid, dat Christus ons zó bewaart, gaat door dood en graf, en over dood en graf heen, en blijft bij degenen, die te gelijkertijd ook bekennen: „Anders ben ik verloren!" Amen.

NAZANG: Lied 58: 1.

Wilt gij, o mijn gemoed,
Daarop bedenking maken,
Dat niet veranderd wordt?
Beveel God alle zaken;
Wat ik niet vatten kan,
Is aan de Heere bekend,
Die alles, wat mij treft,
Tot Zijner ere wendt.

[2] In de dagen, toen deze leerrede uitgesproken werd, was te Elberfeld de cholera uitgebroken.

ZESDE LEERREDE.

Gehouden 21 Augustus 1859, nammidag

VOORZANG: Lied 60: 8 en 9.

Ik smeek U, Heer' uit 's hart en grond,
O, laat toch nimmer wijken
Uw heilig Woord van mijnen mond,
Zo zal ik niet bezwijken,
Als zond' en schuld
Mijn hart vervult;
Wie bouwt op 't Woord des Heeren,
Dat Woord vertrouwt,
Zich daaraan houdt,
Dien kan de dood niet deren.

Uw heilig Woord is voor mijn voet
Een licht, dat zelfs in 't duister
Den weg mij wijst en mij behoedt,
Als deze ster haar' luister,
In ons verspreidt,
Zien w' ons bereid
Die allerhoogste gaven,
Die 't Woord belooft
Aan wie gelooft;
Waarmee Gods Geest wil laven.

Beschouwen wij in dit ons samenzijn het laatste gedeelte van het Antwoord op de eerste Vraag van de Heidelbergse Catechismus: ***Waarom Hij mij ook door Zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven van harte gewillig en bereid maakt.***

- Wij hebben hier vooreerst het woordje „waarom";
- daarna vernemen wij, dat Christus de gelovigen van het eeuwige leven verzekert;
- verder, dat Hij dat doet door Zijn Heilige Geest.
- En dat niet alleen, maar dat Hij hen ook van harte gewillig en bereid maakt, Hem voortaan te leven.

Dit „waarom" sluit zich onmiddellijk bij het voorgaande aan, namelijk bij de woorden: *„En zo bewaart, dat, zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij al de ding tot mijn zaligheid dienen moet."*
De verzekering of zekerheid van het eeuwige leven of van het genot van de eeuwige zaligheid bij en met de Heere en in gezelschap van al de zalige engelen en al de volmaakte geesten vloeit ongetwijfeld in de eerste plaats daaruit voort, dat Christus Jezus in de aanvang van de weg bij de vergeving van de zonden ons daarvan verzekert; daarna echter ook in het bijzonder uit de gedurige ervaring. Want Christus

geeft de Zijnen de verzekering van het eeuwig leven, opdat zij in alle lijden, droefenis en vervolging, in al de aanvechting, in al de verzoeking, ook in hun zonden, waarover zij voortdurend hartelijk berouw gevoelen, de zekerheid hunner zaligheid zouden hebben.
Ziet, wanneer wij slechts God, de levende, waarachtige God, tot ons heil en ons deel hebben, zodat wij mogen zeggen. „De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen"; - wanneer Christus Jezus, de trouwe Heiland, ons van zonde verlost en uit al het geweld van de duivel gered heeft; wanneer wij daarvan verzekerd worden en zeker zijn, dat wij een genadige God en Vader in de hemel hebben, - dan moge al, wat ons treft, ons voor een tijdje terneerslaan, wij hebben nochtans een troost, een levende, eeuwige troost, in nood en dood. Welk lijden, welke smarten en aanvechtingen zijn er dan, die ons ongelukkig zou kunnen maken? Wij hebben het heil bij het vlees niet gezocht, wij hebben het heil bij het vlees niet gevonden. Geen vlees kan mij zeggen, hoe ik voor God rechtvaardig en een erfgenaam van het eeuwig leven ben. Alle vlees heeft mij van de last van mijn zonde en schuld niet kunnen verlossen, mij die niet van de rug kunnen nemen; alle vlees heeft mijn arm, bezwaard geweten niet vermogen te troosten. Te midden van de nood, bij het gevoel van toorn, bij het bewustzijn van schuld, als een ziel vanwege haar zonden, daar zij zo menigvuldig zijn als de haar van het hoofd, niet zien kan, is geen vlees in staat om te helpen. Dan kan alleen, helpen en helpt alleen: *Christus, de levende Heiland.* Waar dat ervaren wordt, kan men zijn hoop onmogelijk meer op zand bouwen, daar moet men voortdurend naar de levende God en Heiland heen, en daar heeft men Hem ook juist, wanneer het om de goede keuze gaat. De kinderen Gods hebben in zich het onvergankelijke zaad, het Woord; - maar alles is er op uit, hun dit Woord uit het hart te rukken.

- Zij worden door God Zelf met dit Woord in de smeltkroes geworpen, opdat openbaar worde, dat Zijn goud echt goud is. Zo neemt God Noach, Zijn knecht, werpt hem met al de dieren in een ark, en opdat hij wel bewaard wordt sluit Hij-zelf achter hem toe. Zo heeft de Heere hem juist daardoor, dat Hijzelf achter Hem toesloot, door Zijn Heilige Geest van de volkomen verlossing en van de zaligheid verzekerd. Want dat heeft Noach tot de bekentenis moeten brengen: 'Dat heb ik niet gedaan; ik heb lang genoeg gedacht: hoe zal ik de deur zo kunnen sluiten, dat het water niet naar binnen dringt? God heeft het Zelf gedaan!'
- Opnieuw neemt de Heere Zijn geliefde Jakob en werpt hem van de een nood in de andere. Het gaat van het een vuur in het andere en het houdt niet op. Midden in de angst van Zijn ziel en zijn verlorenheid ontmoet hem de sterke Engel, en hij begint met Hem te worstelen; hij ontvangt de nieuwe naam „Israël" en de zekerheid van de zegen. Israël heet hij, Israël zal hij blijven, - maar Jakob komt van de een nood in de andere, uit het ene vuur in het andere.
- Zo ook gaat het met Abraham. Hij zal de zekerheid van Zijn zaligheid bekomen, hij zal de nieuwe naam Abraham, en zijn vrouw de nieuwe naam Sara ontvangen. Maar wachten en verbeiden moet hij, zo wachten en verbeiden, dat hij dikwijls heeft moeten zeggen en roepen: "Hoe worstelt mijn geloof!" Want in plaats van leven ontdekt hij in zich en zijn vrouw, *de vrije,* slechts de dood, en de onmogelijkheid neemt toe, niet af. Maar de Heere geeft hem de zekerheid van de belofte, waarin voor hem het eeuwige leven ligt, en zo, terwijl zijn geloof worstelt, twijfelt hij niet in ongeloof, maar geeft God de ere, en weet met de grootste zekerheid: wat God beloofd heeft, zal Hij ook doen.
- Op gelijke wijze doet God ook met David, Zijn gunstgenoot. Hij verkiest hem, om uit hem het Zaad, de eeuwige Koning, te doen voortkomen. Maar hoe moet

David, terwijl hij de belofte heeft, roepen: „O Heere, gedenk aan David, aan al zijn lijden!" Hij wil de Heere een huis bouwen; doch de Heere laat hem antwoorden: „Mij kunt u geen huis bouwen; uzelf kunt u geen huis bouwen, waarin u voor de stormen van de hel zou veilig zijn; daarom zal *Ik* u een huis bouwen". En waar God begint, hem een huis te bouwen, daar moet David nogmaals door de Heilige Geest van zijn ellende overtuigd en van zijn zaligheid verzekerd worden. Hij is door God gewaarschuwd, *dat bij de mens zijn weg niet is, noch bij een man, die wandelt, dat hij zijn gang richte.* David kan het echter niet geloven; hij is, naar zijn mening, bereid en willig, de Heere te dienen, maar de Heere antwoordt hem: „Bereid en gewillig bent u niet!" Hij weerstreeft. Zo moet hij dan tot de bekentenis komen: „Heere God, U bent rechtvaardig in Uw spreken en rein in Uw richten." Daarna beschikte God over hem de zwoele na-middag, en hij, de heilige David, verbrijzelt zelf moedwillig, en hoewel gewaarschuwd, de kostbare vaten des heils, begaat echtbreuk en komt van echtbreuk tot moord. Nu komt tot hem het woord: „Die man zijt Gij!" Daar zinkt hij ineen, hij, die het een jaar lang met hardnekkigheid tegen de Heere uitgehouden heeft, en hij maakt zichzelf voor eeuwig te schande, geeft aan de Gemeente de 5lste Psalm en roept: „Verwerp mij niet van Uw aangezicht en neem Uw Heilige Geest niet van mij. Geef mij weer de vreugde Uws heils. En de vrijmoedige Geest ondersteune mij. Zo zal ik de overtreders uw wegen leren. En de zondaars zullen zich tot U bekeren. Verlos mij van bloedschulden, o God, Gij God, mijns heils! Zo zal mijn tong uw gerechtigheid vrolijk roemen."

- „Vanwaar komt gij, satan?" - „Wel, ik ben eens door het land getogen, om te zien, wat voor meesterstukken U al hebt!"
  „Hebt u ook acht geslagen op Mijn knecht Job?"
  „Op Job? Ja, die is niet om-niet vroom! Ontneem die eens, wat hij heeft, dan zullen wij zien!"
  „Hij zij in uw hand! Doe met hem, wat u wilt; kom hem evenwel niet aan zijn leven!"
  „Dat zal gebeuren!"
  Maar de hele hel moet het vernemen: *„De Heere heeft gegeven, en de Heere heeft genomen; de Naam van de Heere zij geloofd!"*
  „Vanwaar komt gij, satan?" - „Wel ik ben eens door het land getogen, om te zien, wat voor meesterstukken u al hebt!"
  „Hebt u ook acht geslagen op Mijn knecht Job?"
  „Huid voor huid, en al wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven, om het in eigen hand te houden."
  „Welaan, zo hebt u hem opnieuw in uw geweld en uw macht; doe met hem, wat u wilt; kom echter niet aan zijn ziel!"
  Nu heb ik hem, denkt de satan, en slaat hem met de afschuwelijkste ziekte. Daar zit de voorheen welgestelde man op de ashoop. De troost van zijn ogen, zijn vrouw, heeft hem verlaten, kinderen heeft hij niet meer, zijn vrienden verstaan hem niet, en eindelijk komt nog de klapper Elihu en spreekt, als kwam hij van de hoge hemel. En in deze toestand zegt Job: „Och, of mijn woorden met een ijzeren griffie en lood voor eeuwig in een rots gehouwen werden!" En zij zijn voor eeuwig in de rots van de Kerk gehouwen: *„Ik weet, mijn Verlosser leeft!"*
- Zo betuigt de Apostel Paulus 2 Cor. 11: 2329: „Zijn zij dienaars van Christus? (ik spreek onwijs zijnde) ik ben boven hen; in arbeid overvloediger, in slagen uitnemender, in gevangenissen overvloediger, in doodsgevaar menigmaal. Van de Joden heb ik veertig slagen min één vijfmaal ontvangen. Driemaal ben ik met

> roeden gegeseld geweest, eens ben ik gestenigd, driemaal heb ik schipbreuk geleden; een helen nacht en dag heb ik in de diepte (der zee) overgebracht. In het reizen menigmaal in gevaren van rivieren, in gevaren van moordenaars, in gevaren van mijn geslacht, in gevaren van de heidenen, in gevaren in de stad. In gevaren in de woestijn, in gevaren op de zee, in gevaren onder de valse broeders; in arbeid en moeite, in waken menigmaal, in honger en dorst, in vaste menigmaal, in koude en naaktheid. Zonder de dingen, die van buiten zijn, overvalt mij dagelijks de zorg van al de Gemeenten. Wie is er zwak, dat ik niet zwak ben? Wie wordt er geërgerd, dat ik niet brande?" En Hoofdstuk 12: 9: „Hij heeft tot mij gezegd", - nadat ik de Heere driemaal gebeden had, dat de satan, die mij met vuisten slaat, van mij mocht genomen worden, - „Hij heeft tot mij gezegd: mijn genade is u genoeg!" - Hier hebben wij de verzekering van het eeuwig leven door de Heilige Geest: „Mijn genade is u genoeg!" En wat het overige aangaat: *„Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht!"*

Alle ding moet tot mijn zaligheid dienen. Dat was geen onbeduidend Hervormer van de Gereformeerde Kerk, die enigermate ondervond, wat David ondervonden heeft, en, toen hij in het stof lag; tot God riep: „Laat mij smaken de zekerheid van mijn zaligheid, o Heere!"
Daarom zegt het geloof, terwijl het zich met de trouwe bewaring Gods troost: 'Gaat het mij ook als Simson, dat men mij de ogen uitsteekt, dan ruk ik ten laatste toch de Dagons tempel met zijn pilaren omver, zodat in mijn dood nog meer Filistijnen verpletterd worden dan gedurende mijnen leven! Al komen ook al de duivelen en Filistijnen over mij, en al overstelpen mij ook al de noden, al de golven, zodat ik roepen moet: „De rivieren verheffen, o Heere! de rivieren verheffen haar bruisen", - nochtans: *omkomen, verloren gaan kan ik niet!*
Dit heeft mij mijn trouwe Heere en Heiland verzekerd en verzekert Hij mij: *dat, nademaal ik nu het beginsel van de eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, welke geen oog gezien, en geen oor gehoord heeft, en in geens mensen hart opgekomen is, en dat, om,* vrij van al de zonde, vrij van al de verkeerdheid, waarmee ik zo verkeerd ben tegen mijn Vader, - *God eeuwig te loven en te prijzen.*
Juist voor het wrange, juist voor het bittere, voor de tuchtiging, de vuistslagen wil ik Hem eeuwig loven en prijzen! Zo heeft de Heere bewezen, dat Hij door alles heen Zijn duur gekocht eigendom bewaart, zodat geen haar van het hoofd vallen kan, tenzij de Vader het wil.
De gelovige zegt evenwel niet, dat hij deze verzekering als het ware in de zak heeft; hij wordt veeleer daarover zeer aangevochten. Ach, hoe ligt zij daar als een klein vonkje, dat men niet meer onder de as bespeuren kan! Maar zo zeker in hen, die in het graf liggen, de kiem van het heilig, onvergankelijk lichaam blijft, even zeker is ook dit, dat, hetzij bij een volwassene, hetzij bij een kind, - indien zij het geloof, waardoor zij Christus ingeplant werden, in zich hebben, - ook hele stromen dit geloof niet kunnen uitblussen, al zag het er ook uit als een vonkje. Olie heeft de Vader in de hemel genoeg, om op eenmaal het vuur van de liefde te doen ontvlammen, dat door al de wateren van tegenspoed, door de hele hel niet uitgeblust kan worden.

Dat is dan wel een groot, een sterk geloof?
Toch niet; dat is een zeer eenvoudig geloof. De nood komt aan de man, en de vijand is er op uit, door de nood ons de pas af te snijden. Wij moeten in de hemel, wij moeten er in; nu is alles er tegen, er is niets anders aanwezig dan het Woord. Het kan de arme

mens, die aan Gods belofte vasthoudt, wel eens kwellen: *het Woord is er, belofte op belofte is er, en het brandt op de ziel.* Want men ziet niet dan het tegendeel. Daar ligt men dan ontbloot, beroofd, op de naakte rots van het Woord. En terwijl men, vanwege de nood, niet geloven kan, en niet geloven wil, is het Woord machtiger, zodat toch ten slotte niet aangezien wordt, wat zichtbaar is, maar aangezien wordt, wat geschreven staat op het Bijbelblad, in de hemel.
Alsdan is Christus steeds de Eerste, Hij, de trouwe Middelaar, de Borg, de Voorspraak, de Leraar, de Hogepriester, de Koning. Hij komt met het eeuwig Verbond, en wat de Vader Hem beloofd heeft, de Geest, die blaast Hij in het verslagen, verbrijzelde hart. Deze Geest is het, van wie wij betuigen, dat Hij ons troost en bij ons blijven zal in eeuwigheid.
Houd, waar het u om God te doen is, waar het u om de zaligheid uwer ziel te doen is, - houd aan Gods geschreven Woord vast, en ervaar, dat het Woord alles doet. En opnieuw: het Woord doet het niet, maar de Geest van de Heere; Deze bedient Zich van het Woord, Deze maakt de ziel levend en ontvankelijk voor het Woord, zodat hetzelfde Woord, dat nog een ogenblik tevoren voor de mens als dood was, - het ligt echter aan de mens, niet aan het Woord, - een ogenblik later het hart binnenstroomt. God de Heilige Geest heeft het ingeblazen, heeft het gesproken in het verslagen hart en de leerling weet: dat is van God, van den. Heere Jezus, en hij weet het met een - om mij zo eens uit te drukken - meer dan wiskunstige zekerheid.

Steekt nu deze zekerheid, deze verzekering in het verstand?
Nee! hier in het binnenste van de harten en ligt zij verborgen, nadat de Heere gezegd heeft: „Mijn zoon, geef Mij uw hart en laat uw ogen mijn wegen bewaren."
Kan men deze zekerheid altijd voelen?
Nee, dat zal men ook niet! U zult gevoelen en ondervinden, dat uzelf daartoe niets bijdragen kunt. Met uw geloof kunt u zelf niets uitrichten, maar de Heilige Geest houdt het instrument in zijn hand en blaast de zekerheid van het eeuwig leven in. U kunt met uw geloof God zelfs geen speld toevertrouwen, veel minder het eeuwige leven, en dat het er zo mee gelegen is, zult u voor waar houde; anders wordt u nimmer zalig. - Als een dienstmaagd zegt: „Deze is ook een Galileër!" dan is dat genoeg, om, wanneer men ook te voren gezegd heeft: "Heere! tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens!" - zich nochtans te vervloeken en te zweren: „Ik ken de mens niet!" - U kunt niets uitrichten, zo zult u dan ook niets gevoelen en ervaren dan uw ellende, opdat in uw nood door u aangeroepen worde de Naam Jezus, en u zo, als door een gaatje, door het oog ener naald, een blik slaat in Zijn glorierijke toekomst. Hoe meer ellende, des te meer genade; hoe meer armoede, des te meer de volheid van de Naam Jezus.
En daar Hij zulk Een is, zegt de leerling, daar Hijzelf mij de zekerheid van mijn zaligheid geeft, … zo pakt u weg, al de u lasteraars van de heilige, eeuwige, gereformeerde leer, alsof deze leer zorgeloze en lichtzinnige mensen zou maken. Nee, die dat beweren, hebben het geen van alle ervaren, door welk een ellende het daar heengaat!

Beproeft u allen, - u allen, die mij hoort, - of u waarlijk deze zekerheid van het eeuwig leven door de Heilige Geest in u hebt. Wat hebt u er aan, wanneer u het slechts met de oren gehoord hebt? De zaak moet mijn, de zaak moet uwe zijn! Dat gaat niet zo, dat men zich daarop gerust kan neerleggen en te gelijkertijd met de dingen van de zaligheid lichtvaardig kan omgaan; dat men zijn lust de vrije teugel laten en Gods volk ergeren kan; dat men dood en onverschillig onder de prediking blijven kan. Maar dat gaat als bij een aardbeving, zodat een mens geheel ter aarde geworpen wordt, zodat hij

in waarheid wedergeboren wordt.
Dit weet de gelovige, deze troost heeft hij in leven en in sterven: *daar Christus zulk een trouwe Heiland is, maakt Hij de Zijnen ook willig en bereid, Hem voortaan te leven.* Dit bereid zijn - de leerling zegt niet, dat het bij, hem is; hij zegt ook niet, dat de gewilligheid bij hem is. Ach, de een zoon zegt:„Ja vader, ik zal het doen!" en doet het niet; de andere is weerbarstig en wil eerst niet; daarna denkt hij: Het is toch van de vaders wil! gaat heen en doet dien. De leerling zegt niet, dat dit bereid zijn, deze gewilligheid bij hem is. Maar dit zegt hij: Christus maakt m ij willig en bereid, en zo ben ik het, zodat, terwijl de leerling weet, dat het niet bij hem is, hij desniettegenstaande en te gelijk weet: het is in mij door de Heilige Geest, door Christus, door de Geest van de genade.
Meer dan zodanige bereidheid en gewilligheid behoeft er niet te zijn. Is deze er, dan gaat men door de Geest Gods gedreven aan het werk, zoals en waar God roept. Dan zullen wel goede werken gedaan worden, dat komt alles vanzelf, zo slechts de bereidheid en gewilligheid er is. Dan gaat het, gelijk Paulus bij al de klagen gezegd heeft: „Ik heb een vermaak in de Wet Gods naar de inwendigen mens." Waar dit vermaak in de Wet Gods naar de inwendige mens er is, daar is ook het roepen: „Ik heb gedwaald als een verloren schaap; zoek Uw knecht. Want uw geboden heb ik niet vergeten." Daar blijven de geboden in het hart. Want God heeft naar het nieuwe Verbond het harde stenen hart week gemaakt en Zijn Wet, Zijn gebod, er in geschreven. En wat er nog niet was, toen men Christus nog niet kende: gewilligheid, dat is er thans, maar niet vanzelf; de bereidheid is er ook maar niet vanzelf. Wie anders leert, die liegt. Christus, Die maakt bereid, Die maakt willig, Hem voortaan te leven.
En hoewel een kind Gods weet, dat het zijn gehele leven lang een zondaar is en blijft, en dat uit hem niet éne gedachte van heiliging komen zal, toch heeft een kind Gods waarachtige haat tegen zijn zonde. Zich met andere te bemoeien, daartoe heeft het geen tijd, maar het heeft genoeg te doen, om zichzelf te reinigen. Daarop is het uit. Zo ervaart men dus bij zichzelf: haat tegen al de zonde, in het bijzonder tegen elke boezem en lievelingszonde; men weet, dat zij tegen de goede God, tegen de heilige Heere Jezus Christus ingaat. Dat is er dus.

En nu komt, waarvan ik straks gewaagd heb, men is niet bereid en is niet willig, maar de Heere werkt steeds aan ons met de wijsheid van Zijn liefde. Hij werkt steeds aan ons door de Heilige Geest, verootmoedigend en oprichtend, - zo pas wilde men niet, en op eenmaal - alles, alles, mijn Heere en mijn God! Men is bereid, Hem te leven, en niet van de wereld, niet van de zonde, allerminst zichzelf en zijn eigen wil; zo Hem te leven, dat Zijn Naam verheerlijkt en geprezen worde, Zijn heilige wil geschieden moge, Hem al de eer gegeven worde, en men vertelle van Zijn wonderwegen en Zijn genade. Het gaat er dus om, niet van de wereld te leven, niet vrouw en kinderen, niet zijn patroon, niet zichzelf en zijn eigen vermaak, maar Hem. Want Hij is het waard! Amen.

NAZANG: Lied 59: 1.

Ik vertrouw in al mijn wegen
Op den waarachtigen God;
Hij is mij een Bron van zegen
En mijn hulp in 't hach'lijkst lot.
Hij alleen
Is Degeen,
Dien ik met mijn hart meen.

VRAAG EN ANTWOORD 1. (Schets).

Alle dingen ook werken ten goede

1. Bewijs: Romeinen 8: 28.
a. Welke dingen?
Alles wat de gelovigen naar de wijze raad Gods in het leven pleegt te overkomen: voorspoed, tegenspoed, verhoging, vernedering, droefheid, vreugde, smaadheid, schande en eer, gezondheid, krankheid, het leven en de dood.
b. Wat moeten zij doen?
Dienen! al de dingen maakt de Heere door Zijn kracht tot dienstknechten.
c. Waartoe moeten zij dienen?
Tot zaligheid! Hier op aarde en vooral hierna. Wij zijn hier in een jammerdal en in hevige strijd maar overwinnaars door Jezus Christus in al de dingen.
d. wie moeten zij dienen?
Mij tot mijn zaligheid! Hier spreekt een gelovige. De Heere wil ons de zaligheid schenken. Als wij kinderen zijn dan zijn wij ook erfgenamen.
e. Mogen onder „alle dingen" ook onze zonden gerekend worden?
Niet direct! God de Heere haat en straft de zonde en vanwege onze zonden moeten wij allerlei bittere pillen slikken.

2. Bewijzen uit de Heilige Schrift.
a. Door de moord van Kaïn op Abel leerde Adam nog dieper inzien welk een ellende uit de zonde voortkomt. En bij de geboorte van Seth beleed hij dat zijn kinderen niet meer naar Gods beeld maar naar zijn beeld ontvangen en geboren waren.
(Hoe ziet het beeld van een zondaar er uit?)
b. Abraham bij Farao in Egypte. Gen. 12.
Abraham bij Abimelech te Gerar. Gen. 20.
Abraham op Moria.
c. Jakob tegenover Ezau en Laban.
Israël heet hij zo dikwerf als Jakob reddeloos schijnt verloren te gaan. „Jozef leeft nog!" „Op uw zaligheid wacht ik, o Heere!"
d. Mozes uit het water gehaald door de dochter van Farao en uitbesteed bij zijn eigen moeder. Naomi en Ruth. Het weeskind Esther. De weduwe te Sarepta 1 Kon. 17. De Sunamitische 2 Kon. 2O, 21 en 2 Kon. 8: 5. De gevangengenomen jonge dochter en Naliman 2 Kon. 5. Job in bang aanvechting van de Satan en zijn vrienden. David, Saul, Absalom, Ammon, Thamar, Simei, Seba, Joab, Achitofel, Bathseba (uit deze is Salomo geboren), Adonia, Jeremia tegenover Zijn volk en bij de Babyloniërs. Daniël, Sadrach, Mesach en Abednego.
Ook degenen waarvan wij in het Evangelie lezen dat zij bezocht werden met tegenspoed en kwalen. De Apostel Paulus. Zie Rom. 7 en 8; 2 Cor. 11: 22, 23 en
12: 79; 2 Cor. 4: 17: „Onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht van de heerlijkheid".
Daarom houdt moed, volk van de Heere! Roemt in uw kruis! En zegt tot uw ziel: „Wat buigt u u neder, o, mijn ziel! hoop op God;want ik zal Hem nog loven; al de zegen en genade zal nog geschonken worden; ik ben een erfgenaam en verwachter van de eeuwige zaligheid".

Tot mijn zaligheid.
Waarin bestaat die zaligheid?

a. Wij zijn zalig in dit leven. Ef. 2: Uit genade zijt gij zalig geworden; zalig in hoop: Rom. 8; zalig in een levende hoop: 1 Petrus 1.
b. Na dit aardse leven zijn wij eeuwig zalig, volkomen zalig!

ad a: *In dit leven bestaat onze zaligheid*

1. In onze krachtdadige roeping tot de zalige gemeenschap met Christus.
2. In onze aanneming in Christus als kind en erfgenaam.
3. In onze eeuwige verzoening met God door het bloed van Christus.
4. In de vrijspraak van al onze zonden, zodat er geen verdoemenis meer is voor ons, die in Jezus Christus zijn.
5. In onze wedergeboorte en dagelijkse vernieuwing of levendmaking door de Geest van de Heere om de heiligmaking te volbrengen.
6. In onze voortdurende bewaring tot de zaligheid, in de kracht Gods.
7. In onze vrede en blijdschap, welk kruis God ook te dragen geeft.
8. In de levende hoop en in het smaken van de zekerheid van onze zaligheid en in het putten uit de volheid van de Heere, in de gemeenschap van de Heilige Geest, ook al zijn wij geheel machteloos.

ad b. *Waarin bestaat na dit aardse leven onze zaligheid?*

1. Wij zullen God zien, onmiddellijk.
2. De verlossing is dan volkomen en de erfenis is dan in ongestoord bezit.
3. Wij zullen God volmaakt kennen, gelijk wij van Hem gekend zijn, in al Zijn deugden en volmaaktheden.
4. Wij zullen God volmaakt liefhebben naar Zijn liefelijke wet.
5. Wij zullen de Goddelijke natuur volmaakt deelachtig zijn.
6. Wij zullen de volkomen rust hebben, naar ziel en lichaam.
7. Wij zullen een verheerlijkt bestaan hebben, gelijkvormig aan het verheerlijkte lichaam van Christus.
8. Er zal ons een volkomen blijdschap en een eeuwige vreugde geschonken worden.

Welkom eeuwigheid!

VRAAG EN ANTWOORD 1 en 2, (Schets).

GODS VADERLIJKE BEWARING.

Wij kunnen onszelf niet bewaren. En als wij horen: „die bewaart zichzelf", dan moeten wij bedenken dat dit geschiedt door de genade en in de gemeenschap van de Heilige Geest. Onze vijanden: duivel, wereld en eigen vlees zijn machtiger dan wij; wij zijn van natuur steeds tot al de boosheid geneigd; wij hebben ons leven lang te strijden met onze zondige aard. Het is Christus, onze Heer, die Zijn duurgekochte gemeente lichamelijk en geestelijk bewaart. De bewijzen vindt u in Jes. 43: 1; Deut. 32 9; Ps. 34: 2O, 21; Ps. 46; 91; 125; Jes. 31: 5; 33: 20; Rom. 8: 31.
De Heere noemt de Zijnen: Zijn oogappel en is hun een wolk en een vuurkolom.
Wij hebben een almachtige en getrouwe Vader en een getrouwe Heere en Zaligmaker. Joh. 6: 39; 17: 1; 1 Petrus 1: 5.

De gronden waarop wij verzekerd zijn van deze bewaring:

1. van de Heere eeuwige en onveranderlijke, vrije en soevereine genade. Jes. 41: 8, 9; Jes. 57; Ef. 2: 8.
2. van de Heere onveranderlijke en onherroepelijke belofte. Job. 5: 24; Hebr. 6: 17,

18; Joh. 11: 26.
3. Onze God kán alles wat overeenkomt met Zijn deugden en volmaaktheden en dat wil Hij ook. Ps. 115.
4. Deze bewaring is verankerd in van de Heere eeuwige verlossing; is verheerlijkt door recht en gerechtigheid in de voor eeuwig geldende genoegdoening van de Zoon Gods. Rom. 5: 6, 11; Joh. 10: 912.
5. De onveranderlijke affectie van liefde en gunst die de Heere koestert jegens Zijn volk
70 De vóórtdurende en krachtige voorbede van onze Heere; een bidden dat steeds verhoord wordt. Joh. 17 9, 24; Hebr. 7: 25.
5. De krachtdadige roeping en wedergeboorte door het Woord van de waarheid. Jac. 1: 18.
6. De de uitverkorenen steeds bijblijvende inwoning van de Heilige Geest. 1 Joh. 2: 27.
7. Het aan elk van de gelovigen in het bijzonder gegeven geschenk, als pand en zegel van de Heilige Geest. Rom. 5: 5; Ef. 1: 13, 14; Rom. 8: 14, 15; Gal. 4: 6.
Hierin zien wij een bijzondere macht en kracht, wanneer wij gelovig, ootmoedig en dankbaar nagaan het gehele ambt van de Heilige Geest en Zijn werk van de heiligmaking. Vergelijken wij eens 1 Petrus 1: 1; Jes. 12; Ps. 27; 62; 118: 11, 12; Matth. 16: 18; 2 Tim. 1.: 12; 2 Cor. 4: 710.

Overwegen wij eens het feit, dat wij de allerhoogste God „onze Vader" noemen mogen en op welke grond wij dit doen.
Die Vader bestuurt en regelt alles ten goede van Zijn uitverkorenen in de hemel en op aarde! Daartoe heeft Hij al de creaturen in Zijn hand: de Engelen (Ps. 34: 7, 8; Ps. 103: 20) - al het geschapene dat wij aanduiden met: de gehele natuur (Ps. 148) en de vijanden.
Eigenlijk heeft God slechts één eeuwige Zoon. Om Diens wil zijn wij tot kinderen aangenomen, uit genade. Wij zijn het dus door genadige aanneming, door wedergeboorte, welke geschiedt door het geloof.
Wij arme doemwaardige mensen! Welk een ontferming, welk een barmhartigheid en genade, welk een diepte van ongehouden liefde! Verankerd in de eeuwigheid. Ef. 1 4: Wij zijn uit genade, uit God geboren. Hos. 2: 3; Joh. 1: 12. Zijn wij kinderen, dan zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen Gods en ook mede-erfgenamen van Christus. Rom. 8.

Laten wij nagaan het onderscheid tussen aardse vaders en onze hemelse Vader.
Allereerst kunnen de aardse vaders ons niet een wedergeboorte schenken.
Uit het tegendeel[3] mogen wij troost putten in lijden, in smarten, in allerlei wederwaardigheden, in nood en dood. Hebr. 12 vs. 6, 1O, 11: 1 Joh. 3: 1, 2.
O, dat alziend Vaderoog! die alwetende kennis! Die Vaderlijke voorzorg!
Daarom zijn wij zeker van een zalig einde. Ezech. 16: 23; Jer. 31: 3537.

Wij willen nu nog nagaan hoe de Vaderlijke voorzorg zich uitstrekt tot al de dingen.
Voor God is het geringste even groot als het grootste, en het grootste even gering als het geringste. Als onze haar onze haren, die wij niet tellen kunnen en waarvoor wij ook geen tijd nemen om ze te tellen, onze haar waarvan wij elke dag enige achteloos wegwerpen welnu, als onze haar één voor één bewaard worden, hoeveel te méér al het

[3] Manuscript hier zeer abrupt: er staat: „Troost daaruit ontwikkeld in lijden, in smarten" enz. Dr. K. zal deze troost ontwikkeld hebben uit het tegendeel.

andere, dat wij niet missen kunnen! Gen. 28: 1921. De uitdrukking: haar doet ons denken aan het geringste. Zie o.a. 1 Sam 14: 45. Vergelijk de geschiedenis van de drie mannen in de vurige oven, ook : Ps. 34: 2O, 21; denk aan Ps. 56: 9: u *telt mijn tranen;* Ps. 94: 1114; Jes. 46: 16; Num. 23: 19; Joh. 19: 33, 36. Denk aan: *het lot wordt in de schoot geworpen, máár.....* En Amos 3: 6: *Is er ook een ongeluk in de stad dat de Heere niet doet? En* Ps. 94: 9: *Die de oren geplant heeft, zou Die niet horen? Die de ogen gemaakt heeft, zou Die niet zien?*

Het scheen een toeval, het geschiedde niet met opzet dat een man de boog spande in zijn eenvoudigheid (1 Kon. 22: 34). Maar het was geen toeval, het was van de Heere!

De beide boeken van de Koningen geven bewijs op bewijs hoe de Heere laat komen, wat Hij gesproken heeft: hoe Hij omstandigheden, waaraan niemand denkt, alleen in Zijn macht heeft. Hoe kwam Lot uit Sodom? Het Kind Jezus naar Egypte? Petrus uit de gevangenis? Elia ziet vurige paarden en wagenen rondom de berg. Jakob ziet en zegt: Mahanaïm. Hongerige raven spijzigen de profeet. Leeuwen vaste als Daniël in hun kuil is. Het ijzer drijft boven, het hout zinkt, het zeer weinige wordt veel. Een aardbeving werpt de deuren open en maakt de boeien los. De Rode Zee en de Jordaan geven een doortocht met droge voeten. Bij algemene duisternis is er licht in de woningen van Israël. Zon en maan staan stil op het gebed van een gelovige. Op het gebed van een rechtvaardige regent het in drie jaren en zes maanden niet, en op zijn gebed gaf de hemel weer regen. Wanneer een gehele stadsmuur valt, blijft dat deel staan waarop het huis stond van een gelovige vrouw. Aan de wijzen uit het Oosten wijst een ster het huis aan waar het Kind Jezus geboren was. Manna en vlees komen van de hemd, water uit de harde rotssteen. Een ezelin bestraft de profeet. Een ezelin staat vastgebonden voor de Heere en voor hem is een gereedgemaakte zaal open als geheel Jeruzalem bezet is! Een droom van een koning redt het gehele volk Gods. Die de galg bouwde kwam er zelf aan en een diep verachte tot de hoogste eer. Joël vindt een tentpin bij de hand om daar ook Sisera door de slapen te slaan. Een vis brengt een stater aan Veertig jaar sleten de schoenen en de kleren van de Israëlieten niet en dat in de barre woestijn!

Op de berg van de Heere wordt alles voorzien! Al onze levensdagen worden in Gods boek geschreven! Zei Laban niet tot Abraham’s knecht, toen deze Rebecca voor Izaák ten huwelijk vroeg: Dat komt van de Heere, wij kunnen er niéts tegen zeggen, noch goed noch kwaad?!

Zondag 1.

Vraag en antwoord 2 van de Heidelberger Catechismus. I.

Wij behandelen in dit avonduur de tweede vraag en antwoord van de Heidelberger Catechismus.

Vraag 2. ***Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zalig leven en sterven mag?***
Antwoord 2. ***Drie stukken. Ten eerste, hoe groot mijn zonde en ellende zij; ten tweede, hoe ik van al mijn zonde en ellende verlost worde; ten derde, hoe ik God voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.***

Geliefden.
Het standpunt, waarop wij moeten staan, is, *dat wij in deze troost,* deze enige troost, die de onderwijzer beschreven heeft in de eerste vraag en antwoord, *zalig leven en sterven mogen;* niet leven en zalig sterven, maar: zalig leven en zalig sterven mogen. De vraag komt aan de leerling, dientengevolge aan u, die immers deze Catechismus van uw jeugd af aan hebt, als het ware als een toetssteen. Het is met andere woorden: ja, maar hoe komt u er aan om dat te hebben, wat belijdt u in de eerste vraag en antwoord? Letterlijke kennis der zaak kan het onmogelijk zijn. Wat de mens erheen brengt, dat moet immers een zaligmakende kennis zijn. Weet u dan uit ervaring, dat het zo waar is, zeg mij dan eens, hoeveel stukken zijn dan daar bij u, dat ik daaraan, niet voor mij, maar voor u, weet, dat u zalig leeft en sterft in deze troost?
Nu komt het antwoord en dan merk ik van tevoren op, ***dat al deze drie stukken samen tot het wezen der zaak behoren en tot een zalig leven en sterven in de troost van het Evangelie***. Wanneer men zo in de gemeente komt, onder de mensen, onder christelijke mensen, dan is dit haast algemeen overheersend, - en dat moet ik u zeggen om, God geve het! elke valse grond u onder de voeten weg te nemen en elk vals steunsel te verbreken - haast algemeen denkt men: ja, het stuk, hoe groot mijn zonde en ellende zijn, is voorbereiding, het is echter niet zo tot het wezen der zaak behorende. En het derde stuk, van de dankbaarheid, nu ja, dat is wel zo een leer van plichten en zeden, maar dat gaat mij zo niet aan. De hoofdzaak, zo denkt haast een ieder, is slechts dit: *hoe ik van mijn zonde en ellende* - ik zou eerder willen zeggen: van de pijn, welke de zonde mij veroorzaakt, - *van de verdoemenis, van de hel verlost word.* Daar heeft men de hand in de boezem te steken, en te vragen, of het niet zo is? Of men niet denkt: ja, het tweede stuk van Christus, hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost zal worden, dat is het gewichtigste stuk, daaraan wil ik mij houden, opdat ik zalig zal sterven; maar het eerste en derde stuk, ja!.... Dat komt daar vandaan, dat de mens denkt, dat hij door zijn roepen en door zijn geloofsstaat zich de hemel met geweld afdwingt, dat hij door zijn roepen en zijn geloofsstaat, zich Christus toe-eigent. Verkeerd! geheel verkeerd!

Het eerste stuk behoort evenzeer tot het wezen der zaak als het tweede; het tweede is evenzeer tot de zaak behorende als het derde en het derde evenzeer tot de zaak behorende als het eerste en het tweede. Men kan van Christus prediken, dat het een juichen is in het leger der Hebreeën en men kan bij dat al de Christus niet kennen, omdat men geen kennis heeft van zijn ellende en niet weet, dat het stuk van de

dankbaarheid zozeker tot het leven behoort als eten en drinken.

De Catechismus zegt niet: ***ik moet eerst weten dat mijn zonde en ellende groot zijn; want*** dat weet een mens wel. Daar mag zich de koning zowel als de bedelaar willen rechtvaardigen, een ieder mens heeft een geweten en het is slechts huichelarij en geveinsdheid, wanneer hij het niet toegeeft. Een ieder mens weet zeer goed, dat, wanneer hij met God de strijd aanvangt, hij verdoemd is. Het gaat er echter om, dat u weet, hoe u in deze troost zalig leven en sterven mag. En dán moet u weten, hoe groot uw zonde en ellende is. Waarom moet men dit weten? Men zou anders de Arts niet zoeken. Men zou anders bij de Arts niet blijven, men zou Hem niet dankbaar zijn.
De Farizeeën wisten ook, wat hun zonde en ellende was, maar hoe groot deze was, wisten zij niet. Al het wankelen, dat men niet in waarheid kan zeggen: - ik zeg: "in waarheid" - ik heb nu de grond gevonden, die mijn anker eeuwig houdt, heeft zijn oorsprong in het ontbreken van kennis der zonden. U moet weten, dat uw zonde en ellende zo groot is, dat er, naast de duivel, volstrekt geen ongelukkig schepsel is dan u. U moet weten, dat u in uw goddeloosheid het zo erg maakt als, ja erger dan de duivel, dat u met uw hartstocht gezonken bent onder het vee, zodat os en ezel, de vogels, ja, dat elk dier u beschaamt en een prediker is van uw onverstand. Er zijn veel mensen, die hebben zo de een of andere zonde en deze zonde veroorzaakt hen pijn en daarom hebben zij angst, zo zoeken zij dan iemand, die zij de Heere Jezus noemen, die echter volstrekt niet bestaat. Nu hebben zij echter eerst een treurigheid over de zonde, zeggen wij berouw, een zogenaamde strijd tot bekering; zij leggen er zich op toe, dat zij dat hebben en gehad hebben, halen er een Bijbelspreuk bij, een psalmvers, betrekken dat op zichzelf en nu zijn zij gered. Deze mensen hebben wel deze of gene zonde, of hebben haar gehad, deze of gene hartstocht, of zij hebben daar eens aan geleden, maar tot de grond verdorven, geheel slecht, dat zijn zij toch niet. Zij kunnen kennis ontvangen door het tweede stuk, van het stuk der verlossing, zó, dat het er zeer ver mee gaat, maar zij zijn toch nog steeds heilig en kuis gebleven, hebben nooit iemand doodgeslagen, zij zijn steeds eerlijk gebleven, zij kunnen zo gemakkelijk de steen opnemen en op de eerste de beste zondaar werpen.

Kennis van zonde en ellende ontvangt men door de Wet. Dat leert ons de Catechismus. En dan leert hij ons allereerst, dat dit de hoofdzonde en de grootste ellende is; er is bij ons niet, wat er moet zijn, namelijk *liefde Gods en des naasten.* Er is dus geen liefde aanwezig. Maar wat heeft nu de mens in zijn eigenliefde, in zijn liefdeloosheid voor begrippen van liefde? Hij weet niet eens, wat liefde Gods en des naasten is. Nog minder weet hij, dat hij die liefde niet heeft, maar van nature geneigd is, God en zijn naaste te haten. U moet zalig leven, niet alleen *leven*, maar *zalig leven;* dat is, in waarachtige rust Gods; en zalig sterven, dat is, in waarachtige vrede Gods. Maar dus eerst zalig leven. Men kan zo jaar en dag doorgaan en men heeft twee stukken: men weet, dat men verlost is en men weet het niet. Men is zeker, en in deze zekerheid, ja, dan vervloeit het weer. Ik zei zo-even: de mens is zo slecht geworden, dat er naast de duivel geen ongelukkiger schepsel is dan de mens, hij is gezonken onder het vee.
Om nu in Gods rust en zaligheid te leven, moet u weten, dat u niet meer gerechtigd - ik zeg "gerechtigd" - bent, om nog iets voor God te doen; u bent niet meer gerechtigd, vroom te zijn, Gods gebod te houden, u bent *uit* de dienst Gods; u bent geheel in Adam, u ligt voor Hem geheel en al in ongenade in Adam. En doe nu wat u wilt, noem het goed of kwaad, het is alles een misgreep, u kunt het niet meer doen. U kunt niet één traan wenen, niet één zucht zuchten, zodat de traan God toegenegen maakt, en zal

maken dat de zucht Hem aangenaam is.
Een mens heeft *niets* meer. God zal Zich eerder over het vee ontfermen dan over de mens. Het is helder als de dag te zien, in de ellende en de jammer, in de oordelen Gods, welke men ziet, wat er onder de mensen geschiedt. Laat ons niet ons valse dingen voorspiegelen van de hoge God! In Adam zijn wij in de grond verdorven en hebben tegen God gerebelleerd. De schuld van Adam is onze schuld. In Adam hebben wij onze handen en onze voeten afgesneden en de ogen uitgestoken, zodat er geen denken meer aan is, het licht te zien of iets te arbeiden en zichzelf uit de macht van de satan te bevrijden. In Adam zijn wij zo zeker de dood gestorven, als allen, die in het graf liggen.

Dit hebben wij te weten om zalig te leven. U, leerling zult zalig leven met God en Christus, dus kom Hem niet in de weg met uw zullen en willen. Dat moet u weten, opdat u rustig en in vrede met uw God, Schepper, Heiland en Zaligmaker zult leven. Anders is er geen vrede in huis. U leeft niet zalig, wanneer u soms alleen maar een gebrek hebt aan handen en voeten, of een gebrek aan het oog, en dan is de arts gekomen en heeft u het blindmakende vlies weggenomen of wat lam was, weer hersteld. Daar was u in de grond immers toch goed, alleen een weinig verdorven, nu echter weer genezen, nu kunt u weer werken naar uw mening; - dan is er geen vrede met God, geen zalig leven, veel minder een zalig sterven, want dan zult u in uw laatste ademtocht nog zoeken of u nog een werk doen of een deugd bij elkaar kunt zoeken om haar God te tonen.
Om zalig te leven en te sterven, moet u weten, dat u door en door goddeloos bent. Denk welke zonde u wil, welke gruwel u wil, lees de brief van Paulus aan de Romeinen, hoofdstuk 1, bij voorbeeld vers 24: “Daarom heeft God hen ook overgegeven in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinheid, om hun lichamen onder elkander te onteren,” en wat dan verder volgt, u kunt het thuis nalezen. En eindelijk: “vervuld zijnde met alle ongerechtigheid - vervuld zijnde - met hoererij, boosheid, gierigheid, kwaadheid; vol van nijdigheid, moord, twist, bedrog, kwaadaardigheid; oorblazers, achterklappers, haters Gods, smaders, hovaardigen, laatdunkenden, vinders van kwade dingen, de ouderen ongehoorzaam; onverstandigen, verbondbrekers, zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijken, onbarmhartigen.”
En nu het derde hoofdstuk - denk daar thuis eens over na, - ongeveer van het tiende vers af: “Er is niemand rechtvaardig, ook niet één; er is niemand die verstandig is, er is niemand, die God zoekt. Allen zijn zij afgeweken, tezamen zijn zij onnut geworden, er is niemand, die goed doet, er is ook niet tot één toe. Hun keel is een geopend graf; met hun tongen plegen zij bedrog; slangenvenijn is onder hun lippen; welker mond vol is van vervloeking en bitterheid. Hun voeten zijn snel om bloed te vergieten; vernieling en ellendigheid is in hun wegen; en de weg des vredes hebben zij niet gekend. Er is geen vreze Gods voor hun ogen.”

Belijd daar voor Gods heilig gericht: *ik ben die man!* Vanwaar al de verschrikkelijke ongevoeligheid, dat men predicaties hoort, waardoor stenen zich moesten bekeren en toch blijft men tussenbeide zweven? Men neemt de prediking niet aan, men past haar niet op zichzelf toe. Vanwaar deze liefdeloosheid, dat het derde stuk van de Catechismus niet in werkelijkheid bij iemand aanwezig is? Vanwaar, dat men bij het tweede deel blijft staan? Er wordt niet op zichzelf de toepassing gemaakt; men meent, dat men iets is, men iets kan, men iets moet, en er komt niets van, zo leeft men dan niet zalig! De waan, dat men slechts licht behoeft te ontvangen om te kunnen zien,

waar men toch volstrekt geen ogen heeft; dat men zich met zalven kan helpen, waar men blind geboren is; deze waan, dat men het hart zou kunnen veranderen, waar het toch van steen is; dat toch nog iets van ons gebracht zou worden, waar toch niets dan dood in ons is - deze waan maakt, dat men niet zalig kan leven.
Ach, de Heere God heeft aan Zijn volk beloofd, dat zij zouden zijn als een bloeiende hof; hoe komt het, dat dat er niet is? Dat komt door de vervloekte hoogmoed, dat de mens meent: ik ben een Christen, ik heb de Heere Jezus, ik ben er overheen!
En nu zit hij daar, stom als een vis, want hij heeft zijn ellende nooit goed erkend. God zoekt het nauwkeurig. Van u, van mij is het gezegd: hij is een mens! Verwacht dan van de mens niets anders dan wat menselijk is - wanneer niet de genade van Boven komt - niets anders dan wat van de duivel is; niets dan zonde en verkeerdheid.

Om zalig te leven en te sterven moeten wij weten, hoe groot onze zonde en ellende is. Zie nu eens in het boek, genaamd Leviticus, welke gruwelen en schanden gestraft werden bij het Joodse volk en steek de hand in eigen boezem. En wanneer u ook niets van dat alles gedaan hebt, het gaat er om, wat in het hart is. Wat vraagt God naar de daad? Ik vraag niet naar een vat vol buskruit, wanneer het ontploft is, dan is het een verschrikkelijk iets, maar dan is het gevaar voorbij. De mens is zo'n vat vol buskruit en vol pestilentie wanneer Gods hand het samenhoudt, ontploft het niet, trekt Hij echter Zijn hand terug, dan barst het uit elkaar. De mens is zo en niet anders, alles is huichelarij en geveinsdheid, wat in hem is, alleen gruwel en schande, liefdeloosheid en duivelarij. Het helpt niets, dat u voor de gebroken stukken blijft staan, het mooie voorwerp is gebroken. God ontferme Zich, maar het is voor de mens niet anders. Adam, die zo-even daar nog stond in volkomen gerechtigheid en heiligheid Gods, deze waarlijk brave man, deze edele, nobele man, werpt de schuld op zijn echtgenote; "die vrouw heeft het gedaan, die Gij mij gegeven hebt! Had U mij maar een andere gegeven!"
Is dat edel of gemeen? Zo diep is de mens gezonken! Maar hij moet zalig leven en zalig sterven. Dus, dan afgelegd de waan, dat uit u ook maar de minste goede gedachte zou komen, dat aan u nog één vezeltje zou zijn, waaraan God u nog kan vastgrijpen, alsof nog maar zoveel goeds aan u zou zijn, als men van de nagel van zijn vinger kan afschrappen.

Wilt u zalig leven, verwacht van u niets anders dan de dood, opdat u niet in twist en tweedracht leeft met uw God en Man, Die u gemaakt heeft. Want uw werk en Zijn werk kunnen niet samen staan in het vertrek, waarin Hij wonen wil met Zijn gerechtigheid. Wat van u is, is alleen zonde en dood, het zijn doodsbeenderen. Het beste, wat daaruit tevoorschijn komt, dat is toch doodsreuk en verdervingslucht. Hoe zal dat welbehaaglijk zijn voor Zijn heilig ruiken? Menigeen zal zeggen: dat weet ik wel, dat ik mijn zonde en ellende niet genoeg ken!
Weer hoogmoed! Het gaat er om, dat u eens aangenomen hebt, dat u volkomen niets bent voor God. Ja, dat wil de mens wel belijden, om zich aan Gods wet te onttrekken. Het gaat er echter om, eerlijk, in de grond van het hart, met een goed geweten - ook wanneer ik weet voor God en mensen, dat mijn rekening voldaan, dat de kwitantie geschreven is, dat hij niets heeft, wat hem beschuldigt - toch eerlijk voor Gods heilig aangezicht te belijden: *die man ben ik, door en door!*

Het gaat niet om een kennis van zonde en ellende, waarbij men al zijn schande uitschudt en aan een ander vertelt, wat voor boze dingen men reeds bedreven heeft, wat men zo goed kan in ons Wupperdal. Het gaat hier om Gods Majesteit, om

Christus' genade, om Gods wet, om uw geluk, dat u zalig leven en sterven zou. Dat zeg ik, opdat u zalig leeft: blijf met uw handen van mijn Christus-orgel af, u hebt niet geleerd te spelen! Blijf van Gods wet af, u bent niet gerechtigd ook maar een tittel of jota daarvan te verrichten. Verschuldigd, het gedaan te hebben, zult u voor God blijven; gedaan moet u het hebben, … maar u deugt er niet voor! U bent uit Gods dienst en genade weg, uit Zijn huis; en zo is al uw denken, dichten en trachten, of het ook nog zo goed is, toch alles niets dan een misgreep. Wat zou nu eerder te bedenken zijn, dan dit: Ik ken slechts de Heere Jezus en mijn naaste, en spoedig, spoedig, dan heb ik een huisje van planken; God zij mij, arme zondaar genadig! Wat zal ik nog twisten vanwege mijn schandelijke lust? Het gaat erom, *God te geloven.*
Nu komt de eerste tafel der geboden, die, helaas, altijd weer vergeten wordt. Men spreekt wel van zonde, en dan doet men, alsof men bekeerd zou zijn, en niet meer zondigde, alsof men zich op heiliging toelegde. Waar zijn dan deze zonden? Wel, zo twee, drie weet men wel te noemen en ook deze weet men nog goed te maken en te verontschuldigen; een ander moet er schuldig aan zijn.

Hoe groot uw zonde en ellende is; wordt allereerst gevraagd. Daar ligt in deze vraag niet zozeer, wat u gedaan hebt, maar eerder, hoe u in uw binnenste bent; en hoe God u kent tot op het diepst gebeente en wat Hij weet, dat uit u zal te voorschijn komen, wanneer Hij er niet de hand op houdt. Wat men zo van zonde spreekt, is een misschientje; ja, onkuisheid, en nog zo een paar zonden ernaast. Alsof rebellie, ongehoorzaamheid, ongeloof en de waan van de mens, als kon en moest hij iets, niet de hoogste zonde zou zijn. Wanneer iemand, die het niet geleerd heeft, zich op de weefstoel zou zetten, wat zou de werkmeester dan zeggen? Zou niet het hele weefsel - alle zijde bedorven worden? Is die mens nog te redden, dan zal men hem laten arbeiden tot hij zelf erkent, dat hij het niet kan en niets kan. Zou dat niet allereerst als zonde aangezien worden, wat wij vinden in de gehele 78e Psalm: *zij geloofden God niet!* Zij wilden altijd weer van Hem af, zij bleven niet in Hem.
Verstaat u, wat de Heere Jezus bedoelt, wanneer Hij zegt: "Blijf in Mij, en Ik in u. Gelijkerwijs de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft, alzo ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft. Ik ben de wijnstok en gij zijt de ranken; die in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen." Ev. Joh. 15, 4 en 5
Wat oordeelt ons dus, dat wij zo verschrikkelijk zondig en ellendig zijn? Dat wij niet eens gerechtigd zijn, tot welke dienst Gods dan ook?
Dat doet Gods wet en wanneer Gods wet het doet, doet het Kruis het nog meer. Want toen de Heere aan het Kruis gehecht werd, toen Hem handen en voeten doorboord werden, - toen Hij, het ongeschapen Woord, niets meer had, om Zich er aan te houden, dan het geschreven Woord: "Mijn God! Mijn God!" - toen is het openbaar geworden, wat u, mens voor uw God kunt en wat het loon en het einde van uw beste werken zijn. Dat u het namelijk verdient, aan het kruis gehecht te worden, opdat openbaar zal worden, dat u voor God en al Zijn heilige engelen een ergernisgevend voorwerp bent.
De wet veroordeelt ons. En het wordt ons niet gepredikt, hoe ellendig wij zijn, om ons dit als een verwijt tegen te werpen, maar opdat wij ons voor God verootmoedigen en met ons niet-kunnen en niets-zijn voor Hem inkomen. Want dat verontschuldigt ons niet. Maar wie zalig worden zal, die verdoemt zichzelf hoe langer hoe meer voor Gods heilig aangezicht en belijdt: van mijn jeugd af was het jammerlijk met mij! Hij ondertekent het met zijn bloed, dat hij de eeuwige dood verdiend heeft, en hij spreekt over zichzelf: vervloekt is een ieder - *vervloekt ben ik!*

Om zalig te leven en te sterven moeten wij weten, hoe groot onze zonde en hoe groot onze ellende is, opdat wij daardoor ophouden het te zoeken in de gebroken bakken, die geen water houden. Er zal geen mens in waarheid verlangen koesteren, door de Heere Jezus geheel gered te zijn, de Heere Jezus als enige Heiland en Zaligmaker aan te grijpen, wanneer hij niet zaligmakend daarvan overtuigd is, dat hij in de grond verdorven is. Deze bevinding moet hij ervaren hebben. God laat zo menigeen diep in het slijk vallen, opdat alle vlees op zal houden te roemen, en de armen en ellendigen een moed tot God ontvangen, Hem om genade aan te roepen. De wet laat ons dit zien, niet om ons enkel onze zonde voor te houden, maar opdat wij de wet gelijk geven, haar erkennen in haar vlekkeloze heiligheid en ophouden ook maar de geringste poging te doen, nog iets voor deze wet te doen. Dat wij dus aan de wet gestorven zijn, gestorven aan ons eigen kunnen en zullen; ja, ook aan ons geloof. Want dat behoort mede tot de ellende van de mens, dat, wanneer God hem Christus ingelijfd heeft door waarachtig geloof, en het geloof in hem is, zo kan hij met dit geloof toch volstrekt niets uitrichten.

Dus nu de rekening gemaakt en gesloten: om zalig te leven en te sterven, moet de mens bankroet worden, daaronder verpletterd en verbrijzeld; want van het verderf heeft *hij* de schuld, niet God. Hij moet echter bankroet geworden zijn; en wat hij van huisuit heeft - dat hij alles toch zal samenbinden in een bundeltje - het zijn toch alles louter afgoden! In de zee met alles! Dat hij zo naakt en ontbloot zich drijven laat op hoop.
Dan leeft hij zalig; en van de morgen tot de avond en in elk uur van de nacht, wanneer hij wakker is en ellendig, moet zijn trouwe God en Heiland bij hem zijn, hem helpen en hem alles brengen en geven. Dan heeft hij het goed, vindt lafenis en verkwikking. Zó worden de vermoeiden ten hoogste verheugd en men ervaart het, dat, terwijl men de ene dag slechts omkomen en verderf ziet, het toch tot ons heet: gered, zalig geworden! Toch … *u komt weer boven!* Amen.

Zondag 1.

Vraag en antwoord 2 van de Heidelberger Catechismus. II.

Vraag 2. *Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zalig leven en sterven mag?*
Antwoord 2. *Drie stukken. Ten eerste, hoe groot mijn zonde en ellende zij;* ***ten tweede, hoe ik van al mijn zonde en ellende verlost worde****; ten derde, hoe ik God voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.*

Geliefden.
Het blijft telkens een wonder van de trouw Gods, dat Hij ons, te midden van nood en dood, houdt in Zijn licht en onder de bescherming van Zijn woord. In Zijn licht zien wij het licht en onder de bescherming van Zijn woord zijn wij wel geborgen. Hij geeft het in genade, dat het geloof, ofschoon het niet weet, dat het gelooft en zich beschuldigt, dat het niet gelooft, toch het woord aan nood en dood voorhoudt en dat wij met dit woord tot God komen. Zo leert God tot Hem komen in Zijn woord, dat wij tot Hem roepen: "Wees mij genadig, o God! naar Uw goedertierenheid; delg mijn overtreding uit, naar de grootheid Uwer barmhartigheden. Was mij wel van mijn ongerechtigheid en reinig mij van mijn zonde; want ik ken mijn overtredingen en mijn zonde is steeds voor mij."
Wanneer maar God genadig is, wanneer Hij slechts de misdaad en zonde wegneemt, wanneer Hij ons slechts rein gewassen heeft van onze goddeloosheid en vuilheid, zo behoeven wij voor de vreselijke dood geen angst meer te hebben. Ach, men heeft met de dood eigenlijk niets meer te maken, maar met God heeft men te doen, met de levende God en zo leert ons nu Zijn woord met Hem te doen, dat wij bij Hem aanhouden om genade, om ontferming, om reiniging van onze misdaad. Dat wij Hem dus loven en prijzen, dat Hij zo'n God is, Die zoals Hij gezworen heeft, de dood van de goddeloze niet wil, ook de vrees van de dood niet, maar Die het leven wil, de vreugde, de vrede, rust voor Zijn aangezicht, op grond van het enige offer, de enige gerechtigheid, die voor Hem geldt en alleen geldt.
In het binnenste van het schild staat niet: "Ik dank U, God, dat Gij mij genadig zijt! Ik dank U, God, dat Gij mijn misdaad en zonde uitgedelgd en mij gewassen hebt!" Maar in het binnenste van het schild staat: *"was mij, reinig mij! red mij! red mij van bloedschulden!"* God gaf dit schild, dit woord, dit gebed. Hij wil genadig zijn, Hij wil de zonden uitdelgen, Hij wil reinigen en wassen! Waarvan wil Hij reinigen en wassen?
Van uw misdaad, van uw zonde. Hij geeft het schild, het woord, het gebed aan u. U hebt het niet, u voelt zich zonder genade. De hele schuld ligt open voor u en de aanklager staat er en eist. U hebt geen reiniging der zonden, maar steekt in uw verderf, in uw vuilheid, u zinkt in het slijk. Daar geeft God het schild, het woord, het gebed, om in het aangezicht van de schuld, in het gevoel der ongenade en toorn, en bij de ervaring, in welk slijk u bent, bij God aan te houden. Zal Hij verhoren? Ja! Daartoe gaf Hij het gebed, het woord, het schild, om te verhoren, om door te dragen en over alles heen te dragen en te redden en te beschutten.
Dat wordt niet gezien, terwijl het roepen er is. Terwijl het roepen er is, wordt gezien en gevoeld toorn, men heeft de dood voor ogen, al zijn onreinheid, en er komen zulke zonden aan, oude zonden, nieuwe zonden, allen samen. En het roepen? Hhoe zwaar, hoe zwaar gaat het vaak, hoe moeilijk komt het tevoorschijn uit het hart, uit de ziel, er ligt een grote last op haar, een grafsteen; de ziel is benauwd en beklemd, beklemd in

ijzeren ketenen en banden, en kan niet loskomen.

Hij, Die u van de jeugd af aan geleerd heeft, ofschoon u ook een vergeetachtige leerling bent geweest, Die u gedragen en beschermd heeft van moeders lichaam af aan, Die u al het goede overvloedig gedaan heeft, en nooit, nooit aan u gehandeld naar uw zonden, Dezelfde God weet, wat het stervende kind in de wieg wil. Onze zonden en Gods weldaad, onze zonden en Gods leiding, onze zonden en Gods oordelen komen ook samen, dat wij uit dit alles leren, hoe groot onze zonde en onze ellende is, opdat wij ons op het einde in dezelfde toestand bevinden als waarin Jona zich bevond in de buik van de vis. Daar was hij verslonden en reddeloos verloren, er was geen gedachte meer aan uit deze buik tevoorschijn te komen; hij moest sterven. Daar waren zonde en ellende groot.
Ach, daar moet het heen! Reddeloos verloren te zijn, dat de mens van zijn *kunnen, zullen en willen* afstand genomen zal hebben en daaraan dood zal gevallen zijn. Om in Gods rust èn zalig te leven èn zalig te sterven, is ons dus allereerst nodig, dat wij bij ervaring leren kennen, hoe wij alles, alles bedorven hebben; dat wij bij ervaring hebben leren kennen, dat wij nu op dat punt gekomen zijn, dat wij met geen gebed, met geen traan, geen zucht ons meer kunnen helpen; het is alles uit en voorbij!
Daar, mijn geliefden, komt dan ook de waarachtige, zaligmakende kennis, hoe u van al uw zonde en ellende verlost kunt worden.

Dit tweede punt in de tweede vraag van de Heidelberger Catechismus wens ik met u in dit morgenuur te behandelen; dus: *"hoeveel stukken zijn u nodig te weten om in deze troost zalig te leven en te sterven?"*
Antwoord: ***"Ten andere, hoe ik van al mijn zonde en ellende verlost worde."***

Dus, om zalig te leven en te sterven, moet u weten, hoe u van uw zonde en ellende verlost wordt. Dat kunt u weten, met de kennis van de letter, maar dat helpt u niet en troost u niet; u hebt daar geen nut van en geen gebruik in nood. Een kind kan antwoorden op deze vraag: "Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?" "Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?" op zijn manier; en een hoogleraar in de godgeleerdheid kan daarop ook op zijn manier antwoorden. Maar in het aangezicht van de dood is de professor zo wijs als het kind en het kind vaak wijzer en verstandiger.
Er is hier sprake van een weten, dat met de zaligheid is verbonden en daar zegt de Catechismus niet: "het tweede stuk om in de vrede Gods te leven en te sterven, is te weten, hoe ik van al mijn zonden en ellende ben verlost geworden," maar: "verlost zal worden". Geheel naar de praktijk! Want, oude zonden, nieuwe nood … en daarbij een trouwe God. Het houdt met de zonden bij Gods heiligen nooit op en het houdt met de ellende bij Gods verlosten ook nooit op. Bij de heiligen Gods kan men zonden vinden en bij de verlosten Gods, ellende. En deze heiligen des Heeren Jezus, deze verlosten, zijn er voortdurend opuit, hoe zij, - niet van deze of gene zonde, want zij hebben zonden zonder tal, - maar hoe zij van *al* hun zonden en ellende verlost worden. Het gaat hun daarom weer om het "hoe" want het gaat hun voortdurend als de meisjes in de breischool, die aan het leren zijn - altijd is alles weer in de war. Die zich in de eerste plaats zouden kunnen helpen, kunnen zich het allerminste helpen.

Weet u *hoe* u van al uw zonde en ellende verlost wordt? Wanneer u een letterknecht bent en een valse bekering hebt, kunt u opeens vol vreugde daarop antwoorden. Dan bent u gereed gelaarsd en gespoord in de hemel binnen te gaan en kunt u zingen van de toekomende zaligheid, dat het een klank heeft. Maar wanneer u waarachtig bekeerd

bent, weet u dag voor dag niet, hoe u van al uw zonde en ellende verlost wordt.
"Wat?" Zal menigeen denken, "dat weet ik toch?"
Ik heb gezegd: er is hier geen sprake van weten en kennis der letter, maar in de geest. Er is bij alle verzekering der zaligheid, die er is, en niettegenstaande dat Christus de Wijsheid der mensen alleen is, toch een voortdurend vergeten van deze les. Want wanneer ik weet, dat mijn hulp daar en daar is, en ik moet haar ogenblikkelijk bij mij hebben, dan weet ik toch nog niet, of ik daartoe komen zal. Dat weet een ieder Christen zeer goed, dat Jezus een volkomen Zaligmaker is, maar wanneer u het voor *uzelf* wilt weten, dan weet u het niet.
In mijn nood moet ik praktische kennis hebben, zo'n kennis, waar ik iets mee kan uitrichten. Nu kunt u, wanneer u waar en eerlijk bent, in uw nood antwoorden: 'ja, ik weet wel, Wie mij alleen helpen kan, maar ik weet niet, of Hij mij genadig zal zijn, of Hij mij helpen zal, of Hij er voor mij is.' Dat doen alle zonden, dat doet alle ellende. Daar is nu de duivel ter plaatse, het aanklagende geweten en die toveren Christus voor het aangezicht weg. Zo moet dan de Geest Gods komen, heden, morgen, overmorgen, zoals Hij gisteren deed, dat Hij door Zijn Evangelie u in het hart Christus openbaart, zodat u Hem hebt. En wanneer u Hem hebt, dan hebt u de verlossing in Hem.
Dat is dus het heilsgeheim, *hoe ik van al mijn ellende en al mijn zonde verlost zal worden.* Zonde en uzelf; maar de Heere Jezus daartussen, de Heere Jezus naar u toegewend. Zó zijn de zonden achter Zijn rug. Toorn, verdoemenis, nood, dood, vreze des doods en uzelf; Jezus Christus daartussen, zodat u Hem hebt. Dan hebt u de verlossing. Eerst de Persoon, en dan de redding.

En nu is dat een ***voortdurend verlost worden.*** Wanneer u dood bent, zondigt u niet meer, en de ellende houdt op; maar zolang u leeft en ademt, zult u zondigen en de ellende zal er elke dag zijn. Bent u nu uit God, dan zult u elke dag verlossing hebben. Dan kunt u zich in de angst van uw ziel niet eens te slapen leggen, maar u bedelt bij uw Heere om een stuk brood, al is het ook nog zo klein, om een dronk water uit de Fontein van het leven, anders moet u stikken in uw nood. Zo is het dan een voortdurend verlost worden van uw zonde, die de ellende veroorzaakt, en van de gevolgen van de zonde, van de ellende.
In deze dagen van benauwdheid,[4] in deze nachten van angst, wanneer de een zo en de ander anders met de dood worstelt, en de dood zo afschuwelijk om zich heen ziet, kunt u zich met uw redeneringen niet houden aan het geloof, maar in waarheid is een strijd aanwezig op leven en dood. Dan kan een mens zich bedriegen en denken, dat hij niet denkt, wat hij echter denkt; maar wie voor God waar is, weet wel, wat in zijn binnenste spookt. Daar moet voortdurend, dag voor dag, uur voor uur, een verlost worden plaatsvinden. Tenminste, wanneer men het niet al te lichtvaardig opneemt. Beslist, geen christen kan zich uit zichzelf, met de wetenschap helpen, kan uit zichzelf zich helpen met letters, maar er moet redding, verlossing aanwezig zijn. En opdat redding en verlossing aanwezig zullen zijn, wordt de Heere Zelf aangeroepen, wordt Zijn Sterkte aangeroepen. Dat is niet ware angst, waarbij men zich een verlossing verzint in woorden of in de daad, maar waar men naar de Verlosser omziet, daar is angst, waarachtige, zaligmakende. Men moet God, de levende God hebben in zijn nood, te midden van zijn ellende en dan van Hem de verlossing, de redding.

Het zal u niet teveel zijn, dat ik u eens de bewegingen van de Heere meedeel, die Hij in de woorden van de Schrift heeft gelegd, die voor ***"verlossing" in het Hebreeuws of***

[4] Cholera heerste in Elberfeld

in het Grieks gevonden worden.

1. "Verlosser" - dat is een mens, die gaat op en af, is bewegelijk, ijverig, heeft geen vrede, slaapt niet, eet niet en drinkt niet, gaat door nacht en duisternis, door dood en tegenstand heen om in een bepaald huis of een bepaalde hut te komen. Daar ligt iemand, die overweldigd is door de vijand; en nu moet hij in dit huis of in deze tent binnen om deze overweldigde te wreken en te bevrijden. Dit ligt uitgesproken in het u bekende woord: "Goël". Het Hebreeuwse woord *gaäl*, waarvan Goël afgeleid wordt, betekent in de Heilige Schrift van het Oude Testament hoofdzakelijk: terugkopen, loskopen, vrijkopen, d.i. door geld vrijmaken. Bijvoorbeeld een verkochte akker of stuk grond, welk voorrecht van vrijkoop aan de verkoper of de naaste bloedverwant door Gods wet verzekerd was. (Levit. 25; 25 en 26 en Ruth 4; 4 en 6).
   Zo komt het ook voor van het lossen van de aan God geheiligde voorwerpen (Levit.27; 13, 15, 19, 20, 31); van het vrijkopen van een Hebreeër, die zich uit armoede verkocht heeft (Levit. 25; 48); voor het vrijkopen van Israël uit de slavernij van Egypte (Ex.6; 5) en uit de Babylonische gevangenschap (Jes. 48: 20) en dientengevolge uit de macht van de duivel. Het betekent het vergoten bloed wreken (Numeri 35; 19); en tenslotte, een weduwe huwen als haar naaste bloedverwant (Ruth 3; 13).
2. "Verlossen" zegt voorts: komen om iemand uit zijn vreselijke angst, uit de benauwdheid te brengen in de wijde ruimte. Het wil zeggen: iemand, van wie allen beslist zeggen: "Hij is dood", weer tot het leven en in beweging brengen; dus gezond maken, genezen en wegnemen alle nadelige gevolgen, of alles, wat zou kunnen schaden, zoals bij voorbeeld vergif, dat men tot zich genomen heeft. Het heet ook: iemand, die met al zijn bezittingen verkocht moet worden, terugkopen met al zijn bezittingen, hem de vrijheid weer geven en hem in alle mogelijke overvloed zetten, koninklijk, zonder hem ooit zijn lichtzinnigheid of schandelijk bankroet voor de voeten te werpen, hem te zetten in volheid en overvloed en wel zo, dat hij daar noodzakelijk in blijven moet. En dat ligt uitgesproken in de u bekende Naam "Jezus".
3. ‘Verlossen’ heet in de derde plaats (Hebr. *natsal*, Ps. 72, 12 vergel. Ps. 40, 2 en 3) iemand, die diep gezonken is, in een verschrikkelijke groeve ligt, in slijk en er steeds dieper en dieper in zinkt, uit dit slijk met alle macht te voorschijn te trekken en dan, nadat hij er uit getrokken is, hem van al dit slijk te bevrijden, schoon te maken en hem te kleden met andere kleren.
4. "Verlossen" (Hebr. palath,) heet in de vierde plaats: iets glad maken, glibberig maken en het zo uit de sterke vuist van een ander laten glippen in één ogenblik, zodat het gered is. Het betekent, uitrukken uit de macht van een sterke en daarvan zeggen: het is van mij!
5. Ten vijfde heet "verlossen": (naar een Chaldeeuws woord) doordringen, door alle tegenstand heen om zo iemand te redden, dat men zich aan alle tegenstand daarbij niet stoot, men moet en zal er door, hij zal gered zijn.
6. En daarmee staat ten zesde, (Hebr. padah) in verbinding: in de gevangenis van een ander inbreken en daar deur, slot, grendel en banden ja, alles, losbreken, in stukken slaan en hem uit de gevangenis leiden. Het hiervoor gebruikte woord betekent in de Heilige Schrift van het Oude Testament hoofdzakelijk: vrijkopen door een losgeld - Exodus 13, 13 en 15; 34, 20; Leviticus 27, 27; Ps. 49, 8 en zo uit de slavernij bevrijden 2 Sam. 7,23; Jesaja 35, 10.
   En zo betekent het Hebreeuwse woord voor losgeld hetzelfde, wat voor het woord "rantsoen" van onze Statenvertaling in het Griekse Nieuwe Testament gebruikte

woord betekent. Zo zien wij dus, wat volgens het Hebreeuws een verlosser is en wat hij doet.

Daaraan gelijk is de betekenis der Griekse woorden voor verlossing, ruesthai en sôzein,, Matth. 6:13; Rom. 7:24, 1 Thess. 1:10.

1. Zij betekenen ook: uitvoeren uit de engte, glad maken, dat het uit de hand glipt; de doden levend maken, de verlorenen redden, volkomen gezond maken, genezen, zaligmaken. Dan heet het ook *apalassomai,* Luk. 12:58, voor iemand optreden, voor een schuldenaar opkomen, zodat hij aan wie hij iets schuldig is, de klacht intrekt, zich voor tevredengesteld verklaart, dat de schuldenaar weer in vrijheid wordt gesteld en in de gunst van hem, die hij beledigd heeft. Er komt dus één en maakt, hetzij door een vriendschappelijk bijleggen, of door betaling van de som, en maakt de schuldige vrij.
2. Daar komt een woord, in betekenis hieraan gelijk, *exagorazô,* Gal. 3:13; 4:5: Op de openbare markt werd vroeger gericht gehouden en nu is er iemand aanwezig, die verkocht moet worden als slaaf of hij wordt als misdadiger tegen de staat, ter dood veroordeeld. Daar treedt iemand voor hem op, hetzij als borg, of zo, dat hij het proces wint, en zo op de markt los komt, vrijgesproken en tot eer gebracht wordt. Eigenlijk betekent dit: uitkopen, of op zulke wijze iets kopen, dat men er iets aan verdient: los-vrijkopen. Daarvan afgeleid het woord *verlossing,* dat is: bevrijding uit de ellende door een daarbij tussenbeiden komend losgeld.
3. Dan komt nog een woord, dat betekent: loskopen, bij voorbeeld van de galeien of uit de gevangenis, door betaling van de verlangde losprijs. Grieks: lutroô, Titus 2:14; 1 Petr. 1:18; Lukas 1:18; en apolutrosis, verlossing of bevrijding uit ellende door tussenkomend losgeld, Rom. 3:24; 1 Kor. 1:3; Efez. 1:7 en 14; Ef. 4:3.

De verschillende betekenissen lopen dus allen op dit uit: er is Iemand aanwezig, die geen vrede of rust heeft, Hij vraagt niet naar hemel of aarde, Zijn paleis is hem geen paleis meer. Hij vraagt niet naar nacht en nevel, hij maakt Zichzelf door alles heen, om te komen in een huis, waar u overweldigd ligt op uw bed van zonde en nood. Hij moet u gered weten. Hij komt en trekt u op uit de verschrikkelijke groeve, uit het diepe slijk, en zet u op een rots, die voor iedere vijand, voor elke nood, voor elke dood te hoog is. Hij spreekt: "die is van Mij! " Hij rukt uit de macht van de geweldige los, breekt door tot de diepste hel heen, komt en geeft er Zichzelf aan, wordt Borg en Plaatsbekleder, betaalt de schuld, wordt Voorspraak, en de schuldige gaat vrij uit. Dit niet alleen, maar, ofschoon de schuldige door eigen schuld alles verloren heeft, ontvangt hij toch de vrijheid weer en al het verlorene en wordt ook in Koninklijke overvloed gezet en dit alles wordt hem wel bewaard, zodat hij het nooit weer verliezen kan. Zo wordt men dus van al zijn zonde en zijn ellende verlost, wanneer de Verlosser, de Bloedwreker, de Borg, Deze Voorspraak Zich aldus opmaakt en spreekt: "Verlos hem, dat hij niet in het verderf nederdale, Ik heb verzoening gevonden."

Vragen wij nu: ***wat verlost Hij? Of, wie verlost Hij?***
Volgens het Oude Testament is het uitgesproken in Psalm 72:

Nooddruftigen zal Hij verschonen;
Aan armen, uit genâ
Zijn hulpe ter verlossing tonen.
Hij slaat hun zielen ga.

Dat zijn degenen, die Hem vertrouwen, Zijn knechten, dat is Israël. Israël echter, zoals het gevonden wordt in de honderddertigste Psalm: En Hij - heet het in vers 8 – *Hij zal*

Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden. Dus Israël, Zijn Israël; zonden heeft het, veel zonden - van alle zonden wordt het verlost. Volgens het Nieuwe Testament is het uitgesproken in het woord: *de wereld;* vooral echter, wat verloren is, wat verdorven is. Hij zoekt, Hij zal vinden en redden, anders is het voor eeuwig verdorven en blijft eeuwig in de hel.

Vragen wij: *"waarvan geschiedt de verlossing?"*
Ach, van de toorn van God, van de toekomende toorn, van de macht van de duivel, van de macht van de dood, van de vreze des doods, van de pestilentie van de hel, van alle ongerechtigheid, van alle zonden, uit alle angsten, uit alle droefheden, uit alle nood, van al het boze.

Vragen wij: *wat is de aanleidende oorzaak van deze verlossing?*
Omdat God liefheeft. Daar geeft Hij geen antwoord van. Hij behoeft aan geen mens verantwoording te geven van alles, wat Hij doet. Even weinig als daarvan, dat Hij in deze dagen iemands levensdraad afsnijdt, van wie de ganse stad zou wensen, dat hij nog leefde. God heeft vrijwillig lief, soeverein. Hij heeft lief, omdat Hij liefheeft. De beweeggrond is: *eeuwige barmhartigheid, rijkdom Zijner goedertierenheid, vrije ontferming.* Bij Hem, die de verlossing aanbrengt, bij de Heere Jezus Christus, is de beweeggrond: des Vaders wil. "De Vader heeft Mij het gebod gegeven, dat Ik die en die ziel daar redden zal; de Vader wil het alzo, zo ben Ik Hem gehoorzaam, ga in de dood voor die ziel en breng haar ten leven!"
De grond ligt dus voorwaar niet in de mens, maar in God, in Zijn vrij welbehagen. Wat de uitvoering betreft, ligt hij in Christus Jezus; in Zijn volkomen gehoorzaamheid de wil van de Vader te doen.

Waardoor geschiedt deze verlossing?
Door een sterke hand en uitgestrekte arm; door Gods goedertierenheid en toegenegenheid, door de Naam Gods des Heeren, door Christus, door Christus' bloed, door Christus' dood. Daardoor, dat Christus Zijn ziel geeft voor de Zijnen, dat Hij Zichzelf geeft, Zichzelf geheel als Borg, Plaatsbekleder, Hogepriester en Zoenoffer. De verlossing ontvangen allen, die Christus door waarachtig geloof ingelijfd zijn en Zijn weldaden aannemen. Dat zijn verlorenen, raad- en reddelozen, zij worstelen met de dood, dood en duivel hebben hen weldra verslonden, het is met hen uit en voorbij, nog één seconde - is geen redding aanwezig, dan moeten zij voor eeuwig verzinken in de hel, en alle duivelen roepen: "Wij hebben u!"
Daar wordt de Naam Jezus aangeroepen … Hij is er, en Hij helpt. Zo geeft Hij verlossing. Deze verlossing geeft Hij ter verheerlijking van de Naam God des Vaders en ter verheerlijking van Zijn Jezusnaam.

Wat is de vrucht der verlossing?
Dat de verlosten Gods altijd wederkeren, Babel houdt hen niet vast. Dat de verlosten des Heeren nimmermeer te schande worden in de hoop op de levende Heiland. De vrucht der verlossing is, dat daar de vrucht des Geestes komt, de ware dankbaarheid, alle werken samen. De vrucht der verlossing is, dat zij voortgezet wordt en voleindigd, tot de volkomen verlossing, waarin de verlosten des Heeren overgaan uit deze ellende in de eeuwige heerlijkheid. En dit staat vast; dit staat alles vast en onverwrikbaar in het woord. Evenals in het woord: "Er zij licht!" alles licht werd, zo is deze verlossing onwankelbaar vast in het woord aan het kruis: "Het is volbracht!"

En nu moet ik, tot mijn spijt, vanwege de tijd eindigen.
De Almachtige Verlosser - zoals Hij ons de afgelopen week heeft doorgedragen, doe naar de macht Zijner barmhartigheid, ook door deze week heen, die wij voor ons hebben. Het blijft er bij: verlost worden van alle zonde, van alle ellende allen, die de Verlosser aanroepen. Al moest ook *dood en pestilentie* iemand overvallen - de Verlosser aangeroepen en Hij is er! Hem te hebben is beter dan te leven; maar Hij doet telkens ook wonderen, wanneer het slechts om Hem gaat: "daar mijn God, daar hebt Gij mijn leven, wees mij genadig!"
Houdt uw leven niet vast, u kunt het ook niet; geeft het Hem en neem Hem. Houdt bij Hem aan en laat niet los, dat u Hem hebt. Hebt u Hem heden gevonden, maar deze nacht hebt u Hem niet meer. Hebt u Hem deze nacht gevonden, maar morgen hebt u Hem niet meer; - houdt aan, totdat u Hem hebt. Het lieve tijdelijke leven, leg het Hem op de hand, daar Hij slechts ons Leven is. Dan zal Hij het ook met het tijdelijke leven wel maken. Wie gelooft, die heeft geen tijdelijk leven meer, maar hij heeft eeuwig leven.

En nu wilde ik u graag vaste grond onder de voeten geven, dat u daarop kunt vertrouwen tegen elke angst der hel. Deze vaste grond is: voor God is een rechtsgrond, die heeft God Zelf gelegd; een rechtsgrond, waarop Hij uw zonde en schuld vergeeft, de straf wegneemt en ook de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus u toerekent tot uw gerechtigheid en haar u schenkt. Zodat u door Hem wordt aangezien, als had u nooit één zonde gehad, maar alle geboden gehouden. Deze rechtsgrond heeft God gelegd, dat het voor God gerechtigheid is, gerechtigheid zijn kan en gerechtigheid blijft, - niettegenstaande, dat duivel, aanklagend geweten, verdoemende wet het anders zeggen - tóch gerechtigheid blijft voor God, wanneer Hij spreekt: gij, goddeloze zijt rechtvaardig! Gij onheilige, zijt heilig voor Mij; want hier is de rechtsgrond. Aan Mijn gerechtigheid moest genoeg geschieden, betaling moet Ik hebben; u kunt niet betalen, u maakt uw schuld slechts groter en er bestaat ook geen schepsel in hemel, noch op aarde, waar u ook zoekt, dat voor u zou kunnen betalen.
Nu heb Ik dus het Liefste, het Beste, wat Ik had, gegeven, Mijn Zoon, God en Mens! Hij heeft Uw verdorven natuur aan Zich genomen en - zonder zonde te hebben - voor uw zonde betaald! De betaling heb Ik van Hem ontvangen en nu is niets meer tussen Mij en u! Ik ben uw God! Ik ben bij u, wanneer u door het vuur gaat, dat de vlammen u niet aansteken en wanneer u door het water gaat, dat de rivieren u niet overstromen! Vrees dan niet, Ik help u, uw Verlosser!
En nu heet het: in de Heere Heere hebben wij tegen onze ongerechtigheid *gerechtigheid;* en tegen onze krachteloosheid - want een mens kan niets nemen, tenzij het hem van boven gegeven wordt - tegen onze krachteloosheid: *kracht!* Amen.

Zondag 1.

Vraag en antwoord 2 van de Heidelberger Catechismus. III.

Vraag 2. *Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zalig leven en sterven mag?*
Antwoord 2. *Drie stukken. Ten eerste, hoe groot mijn zonde en ellende zij; ten tweede, hoe ik van al mijn zonde en ellende verlost worde**; ten derde, hoe ik God voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.***

Wij vinden in de Heilige Schrift slechts eenmaal het woord dankbaarheid; in Hand. 24: 3. In het Oude Testament vinden wij wel het woord „danken"; in Psalm 122: 4 lezen wij: *waarheen de stammen opgaan om de Naam des Heeren te danken;* en in Jes. 12 : 1: *Ik dank U, Heere! dat Gij toornig op mij geweest zijt*. En in vers 4: *Dankt den Heere, roept Zijnen naam aan, maakt Zijne daden bekend onder de volken.*
Ook het woord dankofferen komt voor in Psalm 50 : 14: *Offert Gode dank en betaalt den Allerhoogsten uwe geloften.* Ook: dankzegging; in Psalm 69 : 31: *Ik zal Gods Naam prijzen en Hem met dankzegging grootmaken;* in Psalm 56 : 13: *o God, op mij zijn Uw geloften; ik zal U met dankzeggingen vergelden.* Verder: Psalm 147 : 7: *Zingt den Heere bij beurte met dankzegging;* Jeremia 30 : 19: *En van hen zal dankzegging uitgaan, en een stem der spelenden;* 1 Kron. 25 : 3: *op harpen profeterende om den Heere te danken en te loven;* 1 Kron. 29 : 13: *Nu dan, onze God, wij danken U, en loven den Naam uwer Heerlijkheid;* Neh. 11 : 17: die de dankzegging begon in het gebed.
De Hebreeuwse woorden zijn hier *hodah* van *jadah* en betekenen: met de hand of vinger naar iemand wijzen en van hem blijde zeggen: deze is het! (die mij verlost heeft). Daarvan afgeleid *todah* dankzegging, lof; *zabach todah* lof- offeren of slachten; tenslotte *schelem:* dankoffer; eigenlijk: volkomen overgave of betaling van alles wat men heeft voor een grote weldaad; of liever: volkomen overgave van alles wat men ontving in de hand van dien, van wie men het ontving.
Het woord *hodah* wordt dikwijls vertaald door: loven, lofzeggen, bekennen, belijden (de naam of de weldaad), belijdenis doen (van des Heeren Naam en genoten weldaad).

In het Nieuwe Testament vinden wij het woord eucharisteo: danken; en eucharistia: dankbaarheid; en ook eucharistos: dankbaar; steeds in de zin van dankzeggen, dankzegging en dankzeggend. (Vgl. Hand. 28 : 15; Rom. 7:25; 14:6; 1 Cor. 1 :4; Ef. 1:16; 5 : 10; Col. 1 :3, 12, 17; 1 Tim. 5 : 18; Openb. 11 : 17; Matth. 15 : 36; Joh. 6:11; 1 Cor. 11 :24; Openb. 4:9; 7 :12; 1 Cor. 14 : 16; 2 Cor. 4 : 15; 9 : 11, 12; Ef. 5 : 4; Phil. 4 : 6; 1 Tim. 2 : 1)
„Weest dankbaar" lezen wij in Col. 3 : 15. Het gehele vers luidt: *En de vrede Gods heerse in uwe harten, tot welke gij ook geroepen zijt in één lichaam; en weest dankbaar*. De Syrische vertaling verklaart: *weest dankbaar voor die vrede.* Calvijn daarentegen: *weest lief en vriendschappelijk tegen elkander.* Deze verklaart dankbaar vanwege onderling bewezen diensten.
Het woord eucharistein betekent eigenlijk: iemands genoten gunst goed in gedachtenis houden en hem om die reden eren en loven en roemen en prijzen; hem dank weten en dus daarvoor danken.

Verwant in betekenis aan *eucharistein* is het woord *eulogein:* van iemand zeggen dat hij goed is, iemand zegenen en loven en danken voor het verkregen goed; *eulogeetos:* gezegend, geprezen, gedankt. (Zie Luc. 24 : 53; Ef. 1 : 3); en *eulogia:* goedprijzing, dankzegging (1 Cor. 10 : 16; Openb. 5 : 12, 13).
Dan lezen wij ook nog: *exomologein* danken, eigenlijk: belijden (Matth. 11 : 25).
Het Griekse woord betekent: met iemand iets aangaan door iets mondeling overeen te komen; met iemands doen en denken overeenstemmen en dit voor hem of anderen uitspreken.
Het woord *charis* komt in het Nieuwe Testament voor in de betekenis van aangenaam-zijn, vreugde, gunst, genade, gave, dank. In de zin van dank vinden wij het o.a. in Rom. 6 : 17: *Maar Gode zij dank, dat gij wel dienstknechten der zonde waart, maar dat gij nu van harte gehoorzaam geworden zijt aan het voorbeeld der leer, tot hetwelk gij overgegaan zijt;* en wij vinden het in 1 Cor. 15 : 57: *Maar Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus.*
Het Griekse woord *charintinos* wil zeggen: om iemand dank te weten voor genoten weldaad.
De betekenis van charis als dank is gemakkelijk overeen te brengen met de overige betekenissen (gave enz.) indien men begrijpt, dat dank niets anders is dan het noemen en kennen van ontvangen gunst met de verklaring hoe aangenaam ons die gunst is en hoe deze ons verblijd heeft!
Charis wordt afgeleid van *chao* en betekent: wijd-open zijn; wijd van begrip zijn, onbeperkt zijn.
Wij meten de gunst of gave uit en wij zeggen dat deze onbeperkt is; wijd over alles heen gaat (over wat wij verdiend hebben); dat deze diep en wijd is en dat wij er de gever oneindig voor verplicht zijn.
Wie dus Gode dank zegt, zegt: het is genade! Dit zegt hij vrijwillig en hij verbindt zich vrijwillig om steeds die genade als genade te erkennen en nooit te vergeten, dat het genade is. Zo werd dan ook in het oud-hollands „dank" voor „wil" genomen (homines bonae voluntatis); vandaar de uitdrukking „mijns ondanks" en ook het Nederlandse „dank" is niets anders dan: aandenken, erkentenis. Men denke eens na over Matth. 21 : 28, 29 en 2 Tim. 2 : 8.
Wat „danken" en „dankbaarheid" wil zeggen komt het duidelijkst openbaar in Psalm 103: *Looft den Heere, mijn ziel! en al wat binnen in mij is Zijn heiligen Naam. Looft den Heere, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden.*

Het woord ***„dankbaarheid" is*** zo juist gekozen voor het derde deel van de Catechismus dat men de schade niet genoeg betreuren kan die voor Gods kerk ontstaan is door het verdringen van het woord „dankbaarheid" door het woord „heiligmaking". Zó heeft men de grondslag van alle waarachtige heiligmaking in vergetelheid gebracht.
En dit is een waarheid voor alle tijden: “Omdat zij, God kennende, Hem als God niet hebben verheerlijkt of gedankt, maar zijn verijdeld geworden in hun overleggingen — daarom heeft God hen overgegeven in de begeerlijkheden van hun hart” (Rom. 1 : 21-24).
Het woord ***heiligmaking*** behoort volgens de Catechismus klaarblijkelijk bij de leer van de Heilige Geest; zoals wij ook lezen in 1 Petrus 1 : 2: “Den uitverkorenen naar de voorkennis van God den Vader, in de heiligmaking des Geestes, tot gehoor-zaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus.”
Niet dat de leer van de dankbaarheid de leer van de heiligmaking uitsluit, de leer van de heiligmaking des Geestes sluit juist die van de dankbaarheid in. De leer van de

dankbaarheid toont aan hoe de heiligmaking zich naar buiten openbaart en hoe de vrucht daarvan tot ons terugkeert tot lof en ere Gods.
Wie het „hoe" der verlossing niet kent, zal zich op vleselijke heiligmaking toeleggen om zichzelf in zichzelf staande te houden. Dán vergeten wij de dankbaarheid, vooral het „hoe" der dankbaarheid, omdat wij de hoe-groot-heid van onze zonden en ellenden nooit gekend hebben en omdat wij dan de verlossing hebben aangenomen als middel om van de pijn van de zonde vrij te blijven en om de straf te ontgaan. En waar het zó gezien wordt lost alles zich gemakkelijk op in een zogenaamde zedelijke verbetering.

De blijvende gemoedsgesteldheid der waarachtige dankbaarheid heeft Christus ons doen zien. Hoé Hij het ons heeft doen zien, vinden wij scherp naar het leven beschreven in Psalm 22 : 22, 23: "Verlos Mij uit des leeuwen muil, en verhoor mij van de hoornen der eenhoornen: Zo zal ik Uwen Naam Mijn broederen vertellen, in het midden der gemeente zal ik U prijzen." (Zie ook Ps. 40 : 3, 4, 10, 11).
In talloze noden wordt door de Geest van Christus ook in de ziel van de verkorenen gewrocht deze gelofte, welke wij van Christus lezen in de opgegeven plaatsen uit Psalm 22 en 40. En deze gelofte wordt de Heere dan ook het gehele leven lang betaald. Evenmin als deze gelofte gedaan wordt om dáárdoor verlost te worden, evenmin wordt zij dáárom betaald.
Daarom, als het goed gezien wordt, geschiedt niets wat tot dankbaarheid en tot de heiligmaking behoort op geen enkele wijze, opdat wij verlost worden, maar *omdat* wij verlost zijn. „Ik zal U prijzen of danken als Gij mij genadig zijt, als Gij mij verlost" wil dus zeggen: „Gij alleen zult er alle eer van hebben!"
Wij zijn verlost opdat wij dankbaar zijn, *opdat* wij geheiligd worden, opdat wij heilig zijn in al onze wandel.
De grond (van onze dankbaarheid) blijft dus altijd de vrije genade, de verdienende oorzaak: Christus, en de alles in ons met kracht werkende oorzaak, de Heilige Geest, welke het geloof ontsteekt om uit de volheid van Christus alles te nemen. Zoo werkt God krachtig in de Zijnen in, opdat zij geloven. Hij neemt deze kracht uit de opstanding van Jezus Christus uit de doden. —

Zalig hij die bij bevinding Efeze 2 verstaat: "Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, niet uit de werken. Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Jezus Christus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen."
Zo lezen wij ook in Deut. 7 : 6: "Want Gij zijt een heilig volk den Heere, uw God; U heeft de Heere, uw God verkoren, dat gij Hem tot een volk des eigendoms zoudt zijn."
Eerst heilig zijn en dan heilig handelen en wandelen. U maakt uzelf niet heilig door handel en wandel; God heiligt u door verkiezing in Christus. Hij spreekt u heilig en rein door Zijn Woord. Gelóóf dat u heilig bent en u zult heilig wandelen.
Hij, die heilig is, die hoop op God heeft, reinigt zich.
Hij, die deze hoop niet heeft, reinigt zich, in waarachtigheid, niet.
„Maar mijn zonden en inwendige onreinheid" hoor ik u zeggen.
Nog eens: geloof dat u heilig bent en ga met uw zonden en onreinheid naar Golgotha en naar de troon der genade, waar Christus is, onze Borg en Voorspraak bij de Vader!
Door Zijn voorspraak komt de Heilige Geest. Deze past op ons de belofte toe. Zijns is de vrucht én het vruchtdragen.
Alles komt uit en naar de belofte. De Heilige Geest werkt het geloof aan de belofte.
En wanneer wij met lijdzaamheid en volharding op de belofte wachten, als wij daarop wachten, dan komt immers de belofte ook, dat wil zeggen: de verwerkelijking van wat

God ons heeft beloofd naar Zijn grote barmhartigheid in Christus Jezus, om
Zijns Naams en Zijner eer en waarheid wil. Bijvoorbeeld de verwerkelijking van de belofte: *De zonde zal over u niet heersen, want gij zijt onder de genade.*
Terecht schreef Calvijn bij 1 Cor. 13: Paul constitue toute la sanctification des fidèles en charité! Zie Col. 3 : 14. Dat is:
Paulus stelt de gehele heiligmaking der gelovigen in de liefde; dit is geen wonder, want de liefde is de vervulling der wet. —
Christus regeert ons doordat Hij ons afwendt van onze boosheid. Zie Calvijn bij Galaten 2 : 20.

De belijdenis van Gods waarheid, I.

Over Zondag 2 tot 5 van de Heidelbergse Catechismus

Uitgesproken 16 augustus 1857 in de morgendienst.

Aankondiging: dat woensdag aanstaande, aanneming van lidmaten zal plaatsvinden.
Wij willen vandaag, om zo te zeggen, een paar belijdenispreken houden.

Gezongen: Psalm 103: 1, 2.
Psalm 19: 4
Psalm 19: 5.

Geliefden.
Te leven, hier op aarde te leven en alle liefelijkheden en genietingen van deze aarde te smaken, is het hoogste en voornaamste niet; en het behoort de eerste vraag niet te zijn of het ons goed gaat naar het uiterlijke. De grootste weldaad die de Heere ons, ook voor dit aardse leven, kan doen toekomen, is de kennis van Zijn schone en heerlijke Naam, de leer van het zuivere Evangelie. Waar de profetie ontbreekt, wordt het volk ontbloot, zegt het Woord des Heeren, en waar de zuivere, onvervalste leer niet vernomen wordt, daar geraken de mensen op allerlei doolpaden en vervallen van de ene ongerechtigheid in de andere. Ongetwijfeld is de zaligheid van onze zielen een vrij geschenk van eeuwige en soevereine genade Gods, het werk van de Heilige Geest. Maar, waar die Geest met Zijn genade en gaven komt, daar oefent Hij een heilzame tucht uit en openbaart aan de ziel de leer der zaligheid.
Dat wij van deze dierbare leer een duidelijke en op vaste grondslagen berustende kennis hebben, geeft een heerlijke versterking in de hoop der heerlijkheid en van het eeuwige leven, want zó worden wij daarin bevestigd en daardoor verkwikt. Zeker, men zou het vaak zo moeilijke levenspad meer getroost en moediger kunnen bewandelen, men zou alles meer in de hand des Heeren kunnen leggen, men zou niet dan hier, dan daar, op de weg moedeloos ineenzinken, wilde men maar de moeite nemen de middelen aan te grijpen, die ons door de Heere zijn gegeven om onszelf en onze lieve kinderen, die ons door Hem zijn toevertrouwd, te onderrichten in Zijn allerheiligste waarheid.

Ik wil u, mijn geliefden, wel niet beschuldigen en met verwijten kwellen, maar toch kan ik u niet verzwijgen, dat het mij dikwijls een bittere zaak is te bespeuren hoe de liefde tot uw kinderen bij u schijnt te verkoelen. Zodat, in plaats dat het u een vreugde en zielsgenot is, uw kinderen te onderrichten in de leer der zaligheid en met hen te spreken over de dingen van het eeuwige leven, u al de moeiten en bezwaren van het onderricht, dat zij behoeven, aan de herder en leraar overlaat; en meent genoeg gedaan te hebben, als ge uw kinderen naar de kerk en de catechisatie stuurt.
De gevolgen van zo'n onverschilligheid en nalatigheid dalen tenslotte toch op het hoofd van de ouders neer en wie niet zichzelf blijft oefenen in de leer der waarheid, die zal voorzeker de gevolgen daarvan ondervinden. Maar de mens is van nature veel te traag en te onverschillig om een hart te hebben voor Gods waarheid. Hij heeft veel meer behagen in een prediking, die hem in de wolken verheft en op de troon zet. Daarin vermaakt hij zich voor enkele ogenblikken en gaat verder zijn eigen, verkeerde wegen. Maar, wie bekommert zich om de eerste, hoogste en gewichtigste grondslagen, om het A.B.C. van het geloof? O mijn geliefden, wil toch allen, en vooral de jongeren

onder u, voor wat ik u in de grootste eenvoud mededeel, een open oor hebben, want wat ik u verkondig, is het zuivere Evangelie van Gods alleen ter zaligheid leidend woord. Wij hebben daarvoor van nature geen hart.
De volwassenen geven er niet graag rekenschap van hoe het met hen staat. Zij zeggen: laat mij toch met vrede, ik heb zulk onderwijs nooit genoten, ik ben geen geleerde, ik mis het verstand, dat men nodig heeft om de leer der waarheid te begrijpen. Dus, laat mij in vrede en laat ons over wat anders spreken.
En de kinderen? Ach, zij laten spoedig hun schone Catechismus, met stof bedekt, in een hoek liggen en zij hebben er geen vermaak in zich daarin thuis te voelen. Alle lust om zich daarin te oefenen, ontbreekt. Het is dus zeker Gods gave, het werk van de Heilige Geest, als wij een hart voor de zaak krijgen en als wij er vermaak in gaan scheppen, onszelf en de ons door God toevertrouwde kinderen, op te leiden in de kennis der waarheid, en als wij trachten daardoor versterkt en vertroost te worden op onze levensweg.

Ons allerheiligst en christelijk geloof, mijn geliefden, bestaat niet in enige sombere mijmeringen, waarbij wij ons altijd in een door onszelf of door andere vastgestelde gedachtekring bewegen, zonder eenvoudig maar krachtig rekenschap af te leggen van hetgeen wij geloven, horen, spreken en doen. De heilsleer heeft, evenals alles wat onder het bereik van het menselijk verstand komt, haar vaste indelingen of artikelen. Daarbij past het ene altijd nauwkeurig in het andere, zodat, als men omtrent het ene *leerstuk* in het duister is, men ook de overigen onmogelijk kan begrijpen zoals zij begrepen moeten worden. Wij treffen in de Heilige Schrift zeer dikwijls het woord "leer" aan; de Apostel Paulus schrijft Rom. 6 vers 17: “Maar God zij gedankt, dat gij wel dienstknechten der zonde waart, maar dat gij nu van harte gehoorzaam geworden zijt, aan het voorbeeld der "leer" tot hetwelk gij overgeleverd zijt.” En 1 Tim. 4 vers 16: “Hebt acht op uzelf en op de "leer", volhardt daarin, want, dat doende, zult gij uzelf behouden en die u horen.” En 2 Joh. vers 9 en 10: “Een iegelijk die overtreedt en niet blijft in de "leer" van Christus, die heeft God niet: die in de leer van Christus blijft, deze heeft beide, de Vader en de Zoon. Indien iemand tot ulieden komt en deze *leer* niet brengt, ontvang hem niet in uw huis en zeg tot hem niet: Zijt gegroet.”
Wij vinden ook vaak in de Schrift, vooral in de Openbaring van Johannes "in tegenstelling met de leer der waarheid, dat er gewag wordt gemaakt van de leer van Bileam of van Baäl, waarmede dan de *valse leer,* de leer die in de helse afgrond haar oorsprong heeft, bedoeld wordt.

Nu heeft God in Zijn grote genade mannen verwekt, die de naam dragen van profeten, apostelen, leraars. Het zijn zondaren uit zondaren geboren, maar vervuld met de vertroostingen des hemels, waardoor zij ook anderen kunnen vertroosten, niet met hun eigen, in de lucht zwevende meningen en beweringen, maar met een leer, die op een vast fundament staat, op de vaste en onwankelbare grond van het woord des Heeren Heeren.
In Zijn grote genade en barmhartigheid schonk de Heere ons bovendien onze dierbare ***Heidelberger Catechismus*** en de 37 artikelen van onze heerlijke Nederlandse Geloofsbelijdenis. Opdat, waar er honger en dorst in ons ontstaat naar Gods waarheid en de Heilige Geest is begonnen, ons te leren geloven in de Heere en Zaligmaker Jezus Christus, wij uit deze geschriften kunnen zien, dat hetgeen de Heere ons leert in niets verschilt van hetgeen Hij aan de dierbare kinderen Gods heeft willen leren, die ons deze heerlijke belijdenisschriften hebben medegedeeld met opoffering van hun eigen goed en bloed. Is er nu een kind dat in de Heilige Schrift nog niet zo goed de

weg kan vinden, die het toch graag zou kennen en beleven, dan neme zo'n kind de Catechismus ter hand. Daaruit zal het alles kunnen leren wat wij moeten weten. Wij hebben daarin een zeer schoon en welgeordend overzicht van alles, wat wij tot onze zaligheid moeten weten, een heerlijke onderwijzing en beschrijving van hetgeen de ware Evangelieprediking moet bevatten en van de wijze waarop zij aan de gemeente moet worden gebracht.
Weet u echter wel, geliefden, wat ons hierbij het meeste in de weg staat, wat hierbij onze grootste vijand is? Dat is onze hooggeroemde, verdorven rede, ons vleselijk van God vervreemd en opgeblazen verstand, waarvan de duivel gebruik maakt om ons te verderven. Wij willen graag de kennis van hetgeen goed of kwaad is in eigen hand hebben en ten oordeel zetten over alles wat rondom ons gebeurt. Maar juist dit is het beste middel om ons hovaardig en opgeblazen te maken. Hoe is het echter met de meesten onzer gesteld in de praktijk van het dagelijks leven? Men droomt zo door van maandag tot zaterdag. 's Zondags gaat men dan eenmaal, als het heel mooi is, tweemaal naar de kerk en denkt bij zichzelf: laat de prediker nu maar zeggen wat tot mijn zaligheid dient, dat is zijn, niet mijn zaak. Zo nu en dan leest men wat in de Bijbel, maar dan blijft men in het ene en dan in het andere boek steken. Dat komt doordat er geen ware kennis der wet is, noch *van eigen ellende,* noch *van de weg der Verlossing* en daarom is ook alles verkeerd of als verlamd als er sprake is van de liefde Gods en van de naaste en van het derde stuk; *het stuk der dankbaarheid.*
Men behoorde zich te oefenen, dagelijks te oefenen in de leer der waarheid, maar op welke manier? Is het genoeg de Heidelberger Catechismus voor zich te nemen en daar wat in te lezen om daarna, als men het boek gesloten heeft, het daarbij te laten berusten en zijn oude wereldse gang te gaan? Zijn het menselijke of Goddelijke waarheden die in dat boek staan? *Zeker Goddelijke, dat heb ikzelf aan mijn ziel ervaren en het is nog geen mens gelukt, Gods waarheid beter en duidelijker uit te leggen dan het in de Heidelberger Catechismus gedaan is.*

Allereerst slaan wij dan eens het oog op de 1ste vraag en antwoord. Een vraag waarover wij te leren zullen hebben tot aan onze jongste snik.
"Wat is uw enige troost in leven en in sterven?"
En met deze vraag: wat is uw enige troost? kom ik tot u allen, kind, u jongeling, u jongedochter, u allen, die vroeger of later belijdenis van uw geloof zult afleggen of afgelegd hebt. Ik vraag u, *wat is uw enige troost?*
Het "mijn" en "dijn", o, welk een grote rol speelt dat niet in de wereld. Hier, in die eerste vraag van onze dierbare Catechismus wordt van *een eigendom* gewag gemaakt waarom het kind zich weinig bekommert en de volwassene vaak nog minder.
Waar u van uw kleed, van uw vermogen wordt gesproken, let u wel op. Hier is echter van een ander eigendom sprake, hier is sprake van de zaligheid der zielen en van de eeuwige gelukzaligheid, van de gehele hemel en die u met zijn liefelijk licht tegemoet straalt. De hele rijkdom van de volzalige God, de eeuwige heerlijkheid wordt u daarin aangeboden en als het ware, op de hand gelegd. En als u uw Catechismus opent, staat dat alles in volle pracht en heerlijkheid voor u.
Onze weg loopt, zolang wij hier beneden zijn, door het jammerdal, wij moeten door dit leven, dat niet anders is dan een gestadige dood, heen. Dat dit leven nu vol moeite en verdriet is, dat ondervindt al het jonge kind in zijn ouders huis. Soms schijnt de zon wel een poosje, maar spoedig trekt er weer een onweer op aan de hemel. Nooit is er hier op aarde blijvende rust en, heeft men eens voor enkele ogenblikken vrede en rust der ziel, spoedig komt er weer iets tussenbeide om die liefelijke vrede te verstoren.

Hoe komt men door dit leven heen met al zijn moeiten en zorgen? Hoe kan men toch zijn levensweg getroost en moedig bewandelen en als het laatste uur is gekomen het moede hoofd met vrede en vreugde neerleggen? Zie, daar hebt u het heerlijkste antwoord op deze noodkreet, in de eerste vraag en antwoord van uw Catechismus. Maar als u dat leest en overdenkt, zegt u misschien: ja, dat is alles wel zeer liefelijk en heerlijk, maar is dat alles nu ook *mijn* troost? En u mist de moed dit vrijmoedig de Catechismus na te zeggen ofschoon er van Gods zijde niets meer in de weg staat.
Hoe lang heeft Gods lankmoedigheid en genade zich niet reeds aan ulieden verheerlijkt, hoe lang is u niet reeds het eeuwig, zaligmakend Evangelie gepredikt! Nochtans, hoe weinigen wagen het te zeggen: *mijn troost, mijn eeuwige troost in leven en in sterven.* Zolang ik leef en zolang u leeft is echter voor mij, is voor u, de deur des heils nog niet gesloten. Maar, dit *mijn* te kunnen uitspreken, te kunnen zeggen voor het aangezicht des Heeren en Zijner heilige engelen: *dit is mijn enige troost in leven en in sterven*, dat is de zaak, waarom het u allereerst te doen moet zijn en die u niet missen kunt, zal het voor eeuwig wel met u zijn.

Zoals wij gaan en staan, geliefden, moet het onze belijdenis zijn in leven en in sterven: 'God zij geloofd en geprezen, ik sta niet meer voor eigen rekening, ik heb voor mijzelf geen rekenschap meer af te leggen, maar ik ben een arm klein kind geworden en ik sta onder een wijze, goedertieren Voogd. Ik ben als kind aangenomen door een rijke Koning, die mij bekleedt met heerlijke witte klederen en van alles, ja, van alles voorziet wat ik nodig heb. Hij is machtiger dan alle vijanden, Hij bewaart en beschermt mij tegen hen. Hij neemt mij op in Zijn paleis en Hij vergeeft telkens weer mijn helaas dagelijks terugkerende zonden. Hij heeft een machtige, genadige en heerlijke Vader en op Diens genade mag ik leunen en steunen in leven en in sterven. Hij heeft mij een schone ring geschonken en daaraan kan ik zien, dat alles, wat Hij mij belooft, waarheid is!'
Zie, nu kunt u weten, hoe heerlijk de 1ste vraag en antwoord van onze Catechismus is, die wel *het voorportaal van onze belijdenis* genoemd mag worden. De heerlijke waarheden, die daarin opgesloten liggen, hebt ge nu allen op papier voor u. Zeker zullen er wel onder u zijn, die zeggen: *zie, dat is waar! En, o leraar hoe durft u er aan te twijfelen dat wij daaraan ook niet werkelijk deel hebben?*
Ach, geliefden, of u er in werkelijkheid deel aan hebt of niet, dat blijkt dikwijls uit schijnbare kleinigheden en zo komen wij ongemerkt tot het derde stuk, dat wij nodig hebben tot onze zaligheid, namelijk *het stuk der dankbaarheid*. En dan leg ik u heden, u die meent, dat het een uitgemaakte zaak is, dat u ook voor uzelf deel hebt aan het heil des Heeren, ofschoon u nooit door de Heilige Geest verootmoedigd en gebroken bent geworden, de ernstige vraag voor of werkelijk de liefde Gods en des naasten in uw hart aanwezig is of niet?
Anderen zullen zeggen: nee! Nee, ik heb er geen deel aan voor mijzelf, ik heb noch liefde tot God noch tot de naaste en mij ontbreekt alles en hoe moet ik het krijgen?
Deze roep ik toe: het wordt u aangeboden, u behoeft de moed niet te verliezen en deze leer, die u geschonken wordt, dit hemelse onderwijs, is toch meer waard dan honderdduizend gulden!
Ja, zult u antwoorden, zeker u hebt gelijk; maar, als ik honderdduizend gulden ontvang, kan ik die zien met mijn ogen, maar ik zie er niets van of deze, mij geschonken leer, werkelijk waarheid is!
Ja, dat is waar, maar toch, ik kan het zeer goed aan u zien of u uw levenspad bewandelt met de enige troost in leven en in sterven of zonder deze. Daarom breng ik deze leer der zaligheid, de leer van Christus, tot u en roep ik het u toe, zonder op het

zichtbare te zien: *zij geldt ook voor u, deze heerlijke leer!*
'Maar, leraar, u hebt ons toch gezegd, dat het derde stuk ons ontbreekt en daarmee hebt u het dus uitgesproken, dat wij geen deel aan de zaak hebben, dat wij buitengesloten zijn, dat wij niet zalig kunnen worden?'
Zo blijkt het dan uit al zulke redeneringen en beweringen, geliefden, dat het u in de grond nergens om te doen is, dan om uzelf te handhaven. Ja, zeker! de Catechismus gunt ons wel de hemelse zaligheid; maar, geliefden, u, volwassene, u, jong kind, voordat wij aan al deze heerlijkheid voor onszelf deel hebben en ervan kunnen genieten, moet de Heilige Geest ons op het kleine kinderbankje, op het arme zondaarsbankje brengen. En dat wel voor ons gehele leven, omdat wij alleen van daaruit de heerlijkheid van de leer van Christus kunnen zien en alleen dan er recht van genieten.

De kennis van onze ellende bestaat nu niet daarin, dat wij onze eigen zonde uitbazuinen in de wereld, en zodoende roemen in onze schande zonder enige droefenis te gevoelen, maar veeleer met een zeker zelfbehagen. Want de kennis onzer ellende bestaat in een verbroken gemoed, in een verbrijzeld hart, in een hartelijk leedwezen over de zonde, zoals de Catechismus dat noemt, in een diepe droefheid daarover, dat wij tegen de Heere gezondigd en Zijn heilig gebod overtreden hebben, wat ons niet geoorloofd was te doen.
Daarom wordt ons zo treffend gevraagd: ***waaruit kent ge uw ellende?*** Zondag 2 Vraag 3.
Daarmee begint de Catechismus opdat wij zouden blijven staan bij het woord van de Apostel Paulus: *Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?* (Rom. 7 vers 24).
Ja, daarbij moeten wij blijven staan en er komt geen tijd in ons leven, dat wij in de kennis van onze ellende volleerd zijn en het eerste stuk van onze Catechismus achter de rug hebben, en met terzijde zetting daarvan, nu tot het tweede stuk kunnen overgaan. Nee, ik herhaal het: wij zijn in het eerste stuk, de kennis onzer zonde en ellende, nooit uitgeleerd en alleen daardoor worden en blijven wij ledige kruiken, zoals die van Gideons bende waren. Waarin zó plaats wordt gemaakt voor de brandende fakkels en waarbij het heerlijk bazuingeschal der overwinning wordt gehoord. Ja, onze ellende moeten wij meer en meer leren kennen om ons te leren uitstrekken naar de hulp, die van Boven komt en te leren roepen om verlossing en uitkomst.

Waaruit kent ge nu echter uw ellende? De een noemt zonde, wat de ander gerechtigheid noemt. Als ik niet naar de mis ga, zegt de Roomse pastoor, dat ik mij bezondig, en ga ik naar de mis, dan zegt de Gereformeerde leraar, - en terecht, - dat ik zonde doe. Waaruit kan ik nu leren kennen, wat eigenlijk mijn zonde en ellende is? God heeft ons een schone, glasheldere spiegel gegeven, waarin wij kunnen zien, wat de Heere is, en wat wij zijn. ***Deze spiegel is Zijn goddelijke wet, waarbij wij onszelf kunnen leren kennen.***
Daarbij is echter niet de spraak van deze of gene overtreding, van dit of dat gebod, maar het gaat om de genegenheid des harten, het gaat om de liefde Gods en des naasten. En zie nu eens, mijn kind, hoe het toegaat in de praktijk van het dagelijks leven? Jawel, je hebt je ouders lief, maar hoelang? Wordt je niet verkeerd en verbitterd als hun wil met de uwe in botsing komt? En is dan al uw liefde niet verdwenen? Bijvoorbeeld, als zij je niet toelaten uit wandelen te gaan zoals je graag wilt, maar jeu thuis dit of dat werk te doen geven? Je broers en zusters, ja, je hebt ze

lief, zolang zij niet meer ontvangen dan u, want dan wordt je verkeerd en al je liefde verandert in haat en nijd. God lief te hebben boven alles en onze naaste als onszelf, dat is het, wat de wet van ons eist. En het is omdat die ons geheel en al ontbreekt, dat de Catechismus ons deze eis der wet voorhoudt opdat wij onze ellende daaruit zouden leren kennen en verstaan.
Als nu echter de Catechismus allereerst van onze ellende spreekt, gebeurt dat helemaal niet om ons van de Heere Jezus Christus, onze enige Verlosser en Zaligmaker, weg te drijven. Want het eerste antwoord op de eerste vraag: "wat is uw enige troost in leven en in sterven", blijft staan; en dat luidt immers: *"dat ik met lichaam en ziel, beide in leven en in sterven, niet mijns, maar mijns getrouwe Zaligmakers Jezus Christus eigen ben;"* en zoals dat antwoord verder luidt.

Maar hoe gaat het gewoonlijk toe op de weg des levens? Als men zijn rechte ellende leert kennen, dan ontstaat er een scheiding tussen de Heere en de ziel en met al het zalige genot, dat men mocht smaken in Zijn zoete gemeenschap, toen Hij ons op de weg des heils zette, en tot onze ziel van vrede sprak, schijnt het uit en gedaan te zijn. Dat dit zo geschiedt, is alleen het gevolg van onze eigen zonde en verkeerdheid. De kennis onzer ellende moet ons juist naar Christus heendrijven en ons afbrengen van al onze zelfgemaakte, eigen gekozen zandgronden. O, het is zo'n gevaarlijke ziekte als de mens meent en beweert, dat hij gezond is en men bespeurt toch aan hem een dodelijke wonde, die, zo er geen verandering in komt, hem de dood zal aandoen. Is het dan geen liefde, hem zijn gevaarlijke toestand te laten zien, hem de nood, de ellende te openbaren, waarin hij zich bevindt, opdat hij zich tot de kundige geneesheer wendt? Maar, hoe zal hij gewillig doen wat de geneesheer hem voorschrijft als hij niet weet en niet wil weten dat hij gevaarlijk ziek is?

Er staat geschreven, geliefden, *dat de wet een tuchtmeester is tot Christus*, en daarom begint de Catechismus met de volle eis der wet, met de eis van liefde tot God en tot de naaste. *Waaruit ken ik nu mijn ellende?* Vraag uzelf eens af: *heb ik God lief? Heb ik mijn naaste lief?*
Ja, u hebt God misschien lief, op uw wijze en wilt Hem dat tonen door dingen te doen, die Hij niet van u eist. En u zult uw naaste liefhebben voor zover zulks met uw voorstellingen overeenkomt en zonder schade voor uzelf kan geschieden.
Maar, het behoort in onze gereformeerde belijdenis niet thuis, dat wij de wet mogen stellen naar eigen welbehagen en goede werken gaan verrichten, die op ons *goeddunken en instelling der mensen en niet op Gods wet berusten. De eis der wet, liefde Gods en des naasten* komt tot ons. Maar waar de Heere komt met Zijn heilige wet, met Zijn geboden, met Zijn wegen en gedachten, daar ziet de oprechte niets dan melaatsheid in zichzelf en hij zal het met hete tranen beschreien, dat er bij hem geen liefde maar alleen haat tegen God en de naasten te vinden is.
'Ja, maar dat moet u toch niet te veel op de voorgrond zetten, daarmee moet u het toch niet te nauw nemen. Daarbij, u zult toch niet durven ontkennen dat er in het menselijk hart toch nog wel enige liefde voor God en voor de naaste woont?'
Mijn antwoord luidt: de wet vraagt en eist geen gedeelde, geen halve, maar wel een volkomen liefde en is met geen stukwerk tevreden. En hoe ziet het er in onze dagen, in onze hoogverlichte negentiende eeuw, uit? Het is in onze tijd een zware taak de mensen bij te brengen dat er een hemel en een hel, ja, dat er een God is, die daar boven op de troon zit. Men waant zich boven dat alles verre verheven, daarom wil men nergens meer aan geloven en zelfs tot de kinderen is deze verderfelijke geest

doorgedrongen.
O kinderen, luister toch goed toe, als ik je aanzeg, dat ik in je geen spiertje gewaar word, waaraan het blijken zou, dat je er iets van gelooft, dat er een hemel en een hel is. Er wordt aan niets meer gedacht dan aan eten en drinken en aan de voldoening van zijn lusten en begeerlijkheden. O, hoe zijn God de Heere, en de vurige wet aan Zijn rechterzijde onbekende zaken geworden zelfs in het midden van de gemeente! Maar toch, de dag komt, waarop de wet Gods als een eeuwig geldende geopenbaard zal worden.

Daarom, welgelukzalig, driewerf welgelukzalig, wie God de Heilige Geest bekend maakt, dat hij een zondaar is, en daarom een gruwel in Gods ogen. Ja, het is de Geest alleen, die er ons ogen voor geeft, ***dat er niets in ons woont van nature dan haat Gods en des naasten.*** Deze treurige geneigdheid, waarvan de Catechismus spreekt, treedt aan het licht, zelfs bij de beminnelijkste mensen, bij de edelste karakters. En ze zit dikwijls het diepst in het hart verborgen bij de grootste uitwendige bevalligheid en beminnelijkheid in dit dagelijkse leven. Reeds in het Paradijs heeft de Heere tot de duivel gezegd: *Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw en tussen uw zaad en haar zaad,* en tot op de huidige dag bestaat er tussen deze twee een kloof, die door geen menselijke pogingen, door geen beweringen van menselijke verdraagzaamheid gedempt is kunnen worden.
O, geliefden, om dit goed te kunnen begrijpen, moet men door de Heilige Geest wakker zijn geschud en bij Zijn hemels licht gezien hebben dat men gewonnen en geboren is in het rijk des doods en der duisternis. Men moet overgezet zijn door God uit dat rijk der duisternis in het koninkrijk des Zoons Zijner liefde om te begrijpen uit welk geslacht en van welke afkomst men van nature is.

Maar hoe komt het dan toch dat er bij de mens zo'n treurige geneigdheid tot haat Gods en des naasten aanwezig is? Komt dat van de Heere? *"Heeft Hij de mens alzo boos en verkeerd geschapen?"* zo vragen wij in onze blindheid. Want het is ons van nature eigen de schuld van onze zonden en ellende op God te werpen en die nooit te zoeken bij onszelf. Dikwijls hult deze neiging, om op God de schuld van onze diepe afval te werpen, zich in een godsdienstig kleed en spreekt men: 'God heeft mij niet uitverkoren! Mij heeft Hij het geloof niet gegeven. Hij heeft mij geen kracht daartoe geschonken. U zegt immers dat het God is, die de mens bekeert en hoe kan ik mij dan bekeren als Hij het niet doet? Of: O ja, ik zou wel bekeerd willen zijn, en zeker, als God mij het geloof schenkt, als Hij krachtig in mij werkt met Zijn Geest, dan zal ik mij zeker bekeren!'
Zo verstaat de natuurlijke mens het meesterlijk, op God de schuld te werpen daarvan, dat hij God en de naaste niet liefheeft, maar haat en … om zo zelf vrij uit te gaan.

Maar verneem het, o mensenkind, hoe het met Gods waarheid staat. God de Heere had u goed geschapen, zodat ge de eis van Zijn wet kon volbrengen. Hij had u geschapen in Zijn beeld en gelijkenis, zodat, als men de mens zag, men van hem kon zeggen: hij is geschapen in het beeld en gelijkenis van de levende God! Op God kunt u dus de schuld van uw verkeerdheden niet leggen. Hij laat u het geloof prediken en u behoeft daartoe geen kracht in uzelf te bezitten. Want Hij Zelf is het, Die u dit geloof schenkt en u daarin doet volharden.
U zegt: ja, morgen of overmorgen zal ik mij bekeren; als ik eens bekeerd ben, zal ik dit of dat doen.
Maar indien het dan werkelijk in uw macht ligt, u te bekeren, waarom stelt u het dan

uit tot morgen? Een os kent toch zijn heer, en een ezel de krib zijns heren! O, mensenkind, buig u onder Gods wet, zink nog heden aan Zijn voeten in het stof neer en geef uw God de eer, voordat het te laat is! U weet niet of u wél tot de uitverkorenen Gods behoort? Dat behoeft u niet op te houden, want als u daartoe behoort, zal Hij Zelf u daarvan wel verzekeren op Zijn tijd.
Al zei de Heere Zelf heden tot u: *Ik heb u verworpen,* dan moest u toch aan de deur der genade blijven liggen, want het heden der genade is nog niet voor u vervlogen. Als u dáár, voor de gesloten deur aanhoudt met smeken en kermen, zie dan eens of de poorten des heils zich dan niet ongedacht en onverwacht voor u zullen opengaan! Zeker, bij de Heere is de schuld van uw verkeerdheid niet te zoeken en Hij is geen auteur der zonde. Hij is geenszins de oorzaak van uw vijandschap tegen Hem en tegen uw naaste en de Heere heeft geen welbehagen in u zolang u maar onbekeerd doorleeft. Bent u vijandig tegen Hem gezind? Zeker, Hij kan u ook niet dan met rechtvaardige toorn aanzien zolang u in uw zonden en ongerechtigheden volhardt. Daarom, beken dat u een overtreder bent en de eeuwige dood verdiend hebt. Erken, dat u Gods toorn dubbel waardig bent. Zie op het Lam Gods en diens gerechtigheid als op een gerechtigheid, die voor God geldt en spoedig zult u de kloof gedempt zien die tussen de levende God en uw ziel bestaat en u zult de troost van verzoening, ook voor uzelf, leren kennen en smaken.
Als God op ons toornt, geschiedt dat alleen vanwege onze zonden, omdat wij onszelf in het licht staan en niettegenstaande Zijn rechtvaardige toorn heeft Hij nochtans een verzoening voor ons daargesteld en laat ons die voorstellen in de prediking van Zijn allerheiligst woord. Daarom bezweert Hij ons ook door de Apostel Paulus: "Zo zijn wij dan gezanten van Christus' wege alsof God door ons bad: wij bidden u van Christus' wege: laat u met God verzoenen! Want Dien, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtvaardigd Gods in Hem" (2 Cor. 5 vers 20, 21).

Uit de wet Gods moeten wij onze ellende leren kennen, de vreselijke vijandschap, die ons bezielt jegens God en onze naaste. De wet Gods eist volkomen liefde en die kunt u, o mensenkind, nooit in uw hart doen ontbranden, daar zult u met uw onreine handen wel vanaf moeten blijven.
Maar, leraar, gaat u nu niet te ver? Want er zijn er toch wel, uit wier gedrag het ten duidelijkste blijkt, dat liefde Gods en des naasten hen bezielt! Hoe kunt u dan beweren, dat er geen liefde tot God en de naaste op aarde is te vinden?
Nee, dit beweer ik ook niet, want wij zingen immers met David in de 18de Psalm: *hartelijk zal ik U liefhebben, Heere, mijn Sterkte* (vers 2). En 1 Joh. 3 vers 14 lezen wij: *Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit de dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben; die zijn broeder niet liefheeft, blijft in de dood.*
Maar hoe kan dit dan beide waar zijn en hoe kan dit zich verenigen? Weet u, hoe deze schijnbare tegenstrijdigheid opgehelderd wordt? Als u het eens en voor altijd gaat houden, dat al het verkeerde uit u en al het goede uit de Heere is. De haat, de wrok, de verkeerdheid, die u betreffende God en de naaste koestert, zijn uit u en de uwen. Hoe komt u echter zo verkeerd?
Geliefden, dat is de treurige erfenis, die tot ons is gekomen en die van onze eerste vader Adam op ons is nedergedaald. Deze waarheid moeten wij, al is het een treurige waarheid, goed leren verstaan, want alleen zo zullen wij leren voor altijd een streep te trekken door onze eigen rekening en onze schoonklinkende beloften te verwerpen: ik wil mij beteren, ik wil mij zo lang inspannen, totdat er liefde Gods en des naasten in mijn hart voorhanden is.

Zulke beloften en voornemens zijn voorzeker op zichzelf niet af te keuren, maar zoals wij nu eenmaal zijn, gaan zij toch nooit in vervulling. Het blijft bij woorden; en onder het liefelijkste gelaat, onder de zoetste woorden, blijft de haat jegens God en de naaste diep verborgen in het hart voortwoekeren. Wij moeten leren inzien, wat de oorzaak hiervan is en hoe het komt, dat zo'n haat tegen God en de naaste, van nature in ons woont. Alle kwalen en gebreken, waarmede wij geboren zijn, zijn veel hardnekkiger en moeilijker te genezen, dan wat ons later overkomt. Aan een blindgeborene kan geen geneesheer het licht der ogen geven, dat vermag alleen de Heere Jezus Christus, de hemelse Medicijnmeester. Aan zichzelf overgelaten blijft de in zonde en ongerechtigheid ontvangen en geboren mens, wat hij van nature is, namelijk geestelijk blind, lam en melaats, en het ontbreekt hem aan alles om zich uit zijn ellendige toestand te verheffen in eigen kracht.

Deze onze ellende nu leren wij kennen uit de wet Gods. Niet alleen de onbekeerden, maar ook de gelovigen moeten bij voortduring, ook na ontvangen genade, hun ellende hebben leren kennen uit de wet Gods! Wij hebben de beet der helse slang in onze leden sinds onze eerste vader Adam in het Paradijs in blakende opstand kwam tegen de levende God en omdat wij toen al in zijn lendenen waren, is het vergif van deze slangenbeet ook op ons gekomen. Van onze geboorte af aan openbaart zich dit hels slangenvenijn dat in ons bloed en in al onze leden woelt, zodat onze natuur door en door verdorven is. Dit is tot in ons bloed doorgedrongen en aan de beet, die de slang ons toebracht, zullen wij allen de dood moeten sterven, zo niet al de eeuwige, dan toch de tijdelijke dood.
Daar het nu zo en niet anders van nature met de mens staat, valt het licht de slotsom op te maken, dat wij onszelf niet daarvan kunnen genezen en geen redding kunnen aanbrengen. De ellende van deze geestelijke kwaal zullen wij met ons moeten rondslepen tot onze jongste ademtocht.
Men is er nog het beste aan toe, als men deze zijn jammerlijke toestand niet verzwijgt, maar voor de Heere blootlegt, daarbij echter niet uit het oog verliezende het heerlijke *"dat ik niet mijns, maar mijns getrouwe Zaligmaker Jezus Christus eigen ben"*, waarvan de Catechismus in de eerste vraag en antwoord spreekt. De ellende waarin wij liggen is de uwe, is de mijne, maar de verlossing, die Hij, onze hemelse Koning heeft aangebracht, is de Zijne!

Daarom zegt de Catechismus, ***dat de mens zó verdorven is, dat hij van nature onbekwaam is tot enig goed en geneigd tot alle kwaad.*** Vraag 5, Zondag 3.
O, geliefden, daarom moet er bij ons iets plaatsgrijpen, waardoor het onze d.i. onze zonde en ellende, de onze blijven, maar toch niet meer over ons heersen kunnen, omdat hetgeen Godes is, machtiger en sterker is dan onze ellende. En dat wij beheerst worden door de Koninklijke macht der genade van onze God. Ja, ik herhaal het, er moet iets bij ons plaatsgrijpen en tussenbeide komen. Dat is de wedergeboorte, zoals de Catechismus zegt, ***"tenzij wij door de Geest Gods wedergeboren worden".*** Antwoord 5, Zondag 3.
Deze wedergeboorte is noodwendig en onmisbaar. Daarom zegt ook onze Heere Jezus Christus tot Nicodémus: *wie niet wederom geboren is, uit water en uit de Geest, die kan het Koninkrijk Gods niet zien.*
Deze wedergeboorte is een overgang uit de dood tot het leven, is een opgewekt worden uit de dood tot het leven, is een verandering van de mens in de diepte van het hart, een algehele ommekeer in zijn bewegingen en genegenheden. Waar de waarachtige wedergeboorte is, daar zal ook het geloof niet ontbreken, want er heeft

een herschepping van de gehele mens plaats. Wanneer komt het geloof?
Er bestaan voorbeelden van dat al in kinderen, die het levenslicht nog niet hadden aanschouwd, het geloof gewerkt was. Zoals wij weten b.v. uit hetgeen met Johannes de Doper plaatsvond, toen Maria, de moeder des Heeren, het huis zijner moeder Elizabeth binnentrad en deze de binnentredende begroette. Zeker zijn er nog meer voorbeelden van, dat sommige kinderen, die nog onder het hart van hun moeder lagen, op het gebed van hun moeder met de Heilige Geest zijn vervuld. Die Geest kan het geloof werken in het hart van een drie, vier of vijfjarig kind, zonder dat iemand er iets van weet of verneemt. God werkt zacht en in stilte, maar toch krachtig en onweerstaanbaar en Hij verstaat het koninklijk, het hart van een zondig mensenkind tot Zich te trekken en voor Zich in te nemen. Het door Hem uitgestrooide zaadje ontwikkelt zich dan meer en meer. Op welke leeftijd dit geschiedde, het is en blijft de hoofdzaak, dat het onvergankelijke zaad van Gods woord in het hart uitgestort is en dat bij alle verkeerdheid en ellende deze keus in het hart ligt: *de Heere is mijn Deel, daarom zal ik op Hem hopen.*

Bij deze wedergeboorte gaat het evenzo toe als bij de natuurlijke geboorte van een mens. Geen mens draagt er iets toe bij als hij geboren wordt en geen mens draagt er iets toe bij als hij door de Heilige Geest wordt wedergeboren. Waar dit geschiedt, is het geheel en al het werk van de Heilige Geest. Noodwendig en onmisbaar is deze wedergeboorte; waar zij niet aanwezig is, daar is ook het geloof niet, maar daar is ook geen rechte kennis van God en van eigen ellende. Wie niet door de Geest Gods is wedergeboren, blijft altijd de schuld van zijn ellende op de Heere werpen en in de grond van zijn hart koestert hij harde gedachten van God. Niet in die zin, dat hij de Heere de eer geeft, die Hem als rechtvaardig Rechter van hemel en aarde toekomt, maar hij denkt aan Hem als aan een harde heer, die maaien wil, waar Hij niet gezaaid heeft. De genegenheden des harten gaan niet uit naar de Heere en Zijn zalige nabijheid en heerlijkheid, maar wel naar de wereld en haar genietingen, bovenal naar haar goedkeuring en vriendschap.
Zo heeft men ook, met eerbied gesproken, voor de Heere niet meer over dan het overschot van datgene, waaraan men zich verzadigd heeft en men werpt Hem en de Zijnen toe wat men zelf ontberen wil. Bij dat alles gaat men dan zijn weg in voorgewende vrees voor de verschrikkingen van dood en hel en toch is dat alles louter huichelarij. Dan durft zo'n mens niet links, dan niet rechts te bewegen en in het verborgene vraagt hij zich gedurig af: 'waarom eist God de Heere toch van mij wat ik niet doen kan? Maar Hij is de Heere; en wie kan Hem weerstaan?'

Wie uit God geboren is daarentegen, wie het waarachtig geloof heeft ontvangen, openbaart dit daarin, dat hij, hoe groot ook zijn zonde en ellende is, zich buigt onder de wet van God, omdat hij daarin als in een heldere spiegel, zijn ellende en des Heeren heerlijkheid aanschouwt. Zo geeft hij God de eer en wil het met zijn bloed ondertekenen, dat de schuld van zijn ellende bij hem en niet bij de Heere ligt.
Het is een jammerlijk geloof, dat zogenaamd "evangelisch" geloof, dat beweert, dat God het zo nauw niet neemt en de zonden door de vingers ziet. Zeker. de Heere is zo oneindig barmhartig, dat als Hij wilde, Hij wel alle verloren mensen in Zijn schoot zou kunnen opnemen. Maar waar bleef dan Zijn heilig recht? God eist niets van ons wat Hij niet van ons moet eisen. En wanneer wij hetgeen wij schuldig zijn te doen, niet meer kunnen volbrengen, moeten wij onszelf niet verontschuldigen, maar aanklagen; en wel daarover, dat wij onszelf zo verwoest en bedorven hebben, dat wij niet meer in staat zijn, onze schuldige plicht te voldoen en te verrichten wat de Heere

van ons eist. God is rechtvaardig en heilig en Hij is in Zijn volle recht als Hij van ons eist wat wij niet meer volbrengen kunnen omdat wij ons daartoe ongeschikt hebben gemaakt. Dit moet erkend en beleden worden en er kan van barmhartigheid geen sprake zijn voordat Gods wet verheerlijkt en Gods recht gehandhaafd is.

Mijn geliefden, mijn geliefde kinderen, die eens belijdenis des geloofs hebt afgelegd of zult afleggen, u denkt aan God als onze lieve Heer, die barmhartig is en niet zo streng als sommigen ons zouden willen wijsmaken. Maar bedenk het toch: als ge niet de belijdenis des harten hebt, God is ook mijn verzoende God en Vader, dan zal die uitwendige belijdenis u weinig kunnen baten. Daarom, houdt u aan in het gebed dat wij allen samen mogen worden opgebouwd en bevestigd in de goede leer, die wij hebben ontvangen, opdat wij in waarheid mogen leren inzien, hoe groot onze zonde en ellende is en onszelf geen rust gunnen voordat wij in waarheid vrede hebben gevonden voor onze zielen.
Velen jammeren over hun zonden en ellenden en betreuren, dat zij niet tot de zekerheid van hun zaligheid geraken. Nu, de Heere leidt niet al de Zijnen op dezelfde wijze. Sommigen laat Hij jaren lang in duistere nacht en donkerheid hun weg bewandelen. Men heeft het nog het makkelijkst bij zo'n leiding als men in ootmoed en lijdzaamheid mag zeggen: "Heere, Uw wil geschiede!"
Bij anderen duurt deze duisternis maar een korte tijd en men ziet Hem in Zijn genade en liefelijkheid eer men het vermoedt. Maar hoe dit zij, de kwaal waarmee men zich voortdurend vermoeien moet en die de ziel zoveel angst en nood veroorzaken kan, is de bittere vijandschap die in het hart ligt, tegen de Heere en Zijn vrije soevereine genade. Dan blijft de duivel zijn heerschappij over ons uitoefenen zodat de mens zich blijft verdiepen in allerlei somber gepeins en nooit komt buiten een gewisse gedachtekring, die hij zichzelf heeft opgesteld.
Indien het er u echter van harte om te doen is, vrede met God te hebben door onze Heere Jezus Christus, dan zeg ik het u vrijmoedig, in de naam des Heeren Heeren: Het heil is voor u, niettegenstaande uw zonden, uw zielsnood en soms onuitstaanbare ellende en angst des harten. Dan zeg ik u: zó en niet anders is de weg! Ja, al zag het er nog veel verschrikkelijker met u uit dan u zelf weet, en al moet u zeggen: het is maar ellende op ellende en het wordt dagelijks erger, zo roep ik u toch toe: Nee, het gaat van dag tot dag beter met u, al ziet u dat niet en het zal beter worden totdat uw afgemat hoofd komt te liggen in de schoot van onze Heere Jezus Christus.

De belijdenis van Gods waarheid, II.

Over Zondag 2 tot 5 van de Heidelbergse Catechismus

Uitgesproken 16 augustus 1857 in de avonddienst.

Gezongen: Psalm 103: 5, 6
Psalm 103: 9.

Geliefden.
Wij willen onze belijdenispreek van deze morgen voortzetten. Wij belijden het dus onverholen, ***dat Adams ongehoorzaamheid en afval onze ongehoorzaamheid en onze afval is*** en dat wij dus van nature midden in de dood liggen. En dat de wet en al haar werken ons niet kan helpen, omdat wij de kracht missen om die te volbrengen zoals zij volbracht moeten worden. Wij bevinden ons in een toestand gelijk aan die van iemand, die bij de Koning in ongenade is gevallen en op wiens kinderen deze ongenade in gelijke mate rust. Deze kinderen vermogen evenmin als de vader iets te doen om deze ongenade op te heffen en weer de gunst van de Koning te verwerven. Alles wat wij in het werk stellen om ons uit eigen kracht te verbeteren, alle pogingen die wij doen om door de wet en haar werken rechtvaardig voor God te worden, lopen toch op niets uit omdat wij na Adams val, met al zijn nakomelingen in de dood liggen.
Het is dus een treurige waarheid, dat wij van nature onder de toorn Gods zijn en dat er in onze verhouding tot Hem, die ons leven is, zo'n verkeerdheid bestaat van onze zijde, dat wij, aan onszelf overgelaten, weigeren ons onder de toorn Gods te buigen en God de eer te geven. Dat is onze aangeboren verkeerdheid. Zij woont niet in ons vlees als zodanig maar in onze ziel, in ons hart, in ons binnenste IK. Alles, wat de mens tot stand brengt, onverschillig of anderen het goed of kwaad noemen, is, zolang hij onwedergeboren is, niets dan zonde. Al roemde de gehele maatschappij de daden en hoedanigheden van deze of gene, voor het aangezicht des Heeren is het toch niets dan blinkende zonde, want de geheime drijfveer des harten is, niettegenstaande al die schone schijn, niets dan haat tegen God en de naaste, niets dan eigenliefde en hoogmoed.
Adams afval en ongehoorzaamheid, onze eigen daadwerkelijke zonden zijn nog niet zo erg als de ons aangeboren diep treurige geneigdheid om God en de naaste te haten. Want dat is de onreine poel waaruit voortdurend allerlei zonden en ongerechtigheden opstijgen.

Daarom belijden wij het ook met ons gehele hart, ***dat God zo'n afval en ongehoorzaamheid geenszins ongestraft wil laten voorbijgaan.*** Dat is iets, waaraan wij veel te weinig denken, want wij leven in een tijd, waarin men onwillekeurig meegesleept wordt om ook maar te geloven, dat God de zonde ongestraft laat geschieden en dat Hij veel te genadig en barmhartig is om die thuis te zoeken aan hen die ze begaan.
Daarom kan men bijvoorbeeld het gebod van de Sabbat overtreden alsof er geen God in de hemel was, die de overtredingen van Zijn heilige geboden straft. De kinderen zowel als de volwassenen durven stout en driest de Sabbat te schenden en menen toch dat zij vrij uit zullen gaan. Daarom is het onze belijdenis, die waarheid is en waarheid blijven zal: *God wil de zonde geenszins ongestraft laten want Hij wil en moet die straffen.* Hij is immers een rechtvaardig God en legt de vloek op de overtreding Zijner heilige wet, waarom Hij ook gezegd heeft: *Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in*

alles, wat geschreven staat in het boek der wet - niet om daarover te praten en te redetwisten maar - *om die te doen.* Maar in onze, zogenaamd hoog verlichte en beschaafde tijd kunnen zelfs kinderen onbeschaamd liegen en snoepen. Ja, er zijn er vele die zich reeds in hun prille jeugd aan valse streken en onkuisheden schuldig maken, en toch menen, dat God het niet ziet en hen nooit daarvoor straffen zal. Het moet echter oud en jong aangezegd worden, dat voor het aangezicht Gods zij om die reden onder de vloek zijn. Het woord: *vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in alles wat geschreven staat in het boek der wet om dat te doen,* blijft gelden.
Hoewel wij met een vergevend God te doen hebben, die ons onze zonden vergeeft en van ons wegneemt en Zijn zegen op ons wil leggen, moeten wij het toch dagelijks leren, dat wij geen andere schuilplaats hebben tegen de oordelen Gods dan in de wonden van de Heere Jezus Christus en dat wij dagelijks, ja, elk ogenblik de toevlucht moeten nemen tot de genade Gods in Christus. Deze genade is eeuwig en blijft eeuwig gelden, maar ook de wet blijft gelden. Zo zeker de Heere de Zijnen zegent, zo zeker is het ook, dat elke overtreding der wet ons schuldig voor God doet staan en een welverdiende vloek met zich brengt.
Het is, helaas! in onze dagen een treurige gewoonte geworden elke overtreding der wet met de een of andere evangelische belofte toe te pleisteren alsof God verplicht was elke zonde te vergeven, ook waar Zijn vrees geheel en al in het hart ontbreekt. God de Heere verstaat het echter koninklijk zowel Zijn wet te handhaven als genade uit te delen. Maar Hij deelt Zijn genadegaven alleen uit aan hen, die het van Hem geleerd hebben met Hem Zijn dierbare wet te handhaven. Dat wil zeggen, die elke overtreding daarvan met een verbrijzeld en berouwvol hart voor de Heere belijden en aanhouden om genade en vergeving. Waar zonde en overtreding is, moeten die voor God blootgelegd en moet men aanhouden om ontferming, want de Heere kent geen vergeving der zonden dan die berust op eeuwig recht. In de Heere is geen onrecht en daarom belijden wij met de Heidelberger Catechismus: ***"God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig, daarom eist Zijn gerechtigheid, dat de zonde die tegen de allerhoogste Majesteit gedaan is, ook met de hoogste, d.i. met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worde."*** (Zondag 4, antwoord 11)

Dat is de eis van Gods rechtvaardigheid en Zijn rechtvaardigheid is de voornaamste Zijner deugden. In Zijn rechtvaardigheid zijn allen zalig die zich onvoorwaardelijk daaraan onderwerpen en die daarin opgenomen zijn als in een veilige schuilplaats. Er is niets dat aan een zondaarshart zo'n vrede geeft dan de gedachte dat God rechtvaardig is. In het hart van degene die door Gods Geest is wedergeboren, ontstaat spoedig de vraag: *hoe komt God tot Zijn recht?* Ik heb Hem zwaar beledigd en tegen Hem gezondigd en ik wil het met mijn bloed ondertekenen dat ik de eeuwige straf verdiend heb en dat Gods wet eeuwiggeldend en Hij een eeuwige God is. De zonde wordt gepleegd met lichaam en ziel, daarom moet zij ook naar lichaam en ziel gestraft worden met de hoogste, dat is, met de eeuwige straffen.
Er schijnt geen evenredigheid te bestaan tussen het plegen van een eeuwige zonde en een eeuwige straf maar er valt niets tegen te zeggen of te veranderen. Een mens begaat een doodslag en snel, in één ogenblik is zo'n gruweldaad volbracht, maar voor de verslagene is zij een eeuwige zaak, want hij moet sterven en voor eeuwig wordt hij van de aarde weggenomen. Deze of gene begaat een daad van majesteitsschennis en hij wordt als oproermaker gestraft. Zijn misdaad was misschien maar het gevolg van een ogenblikkelijke opwelling, maar dat komt niet in aanmerking.
Zo hebben ook wij gezondigd tegen de allerhoogste majesteit Gods en de straf staat volkomen in evenredigheid met de gepleegde Majesteitsschennis. Daarom moeten wij

onze ellende recht leren kennen en dat niet alleen in die zin, dat wij leren inzien, dat wij met haat jegens God en de naaste vervuld zijn in plaats van met liefde. Maar wij moeten ook leren begrijpen, dat wij daarmee de vloek over ons gehaald en de eeuwige straf verdiend hebben naar lichaam en ziel. Deze treurige waarheid is helaas geen fabel en zij kan door het Evangelie niet teniet gedaan worden maar moet blijven gelden als onomstootbaar.

Men komt wel eens in aanraking met mensen die de zonde indrinken als water en toch voortdurend van genade spreken. Zij kunnen hun naaste bedriegen en onderdrukken en dan weer kussen en aan het hart drukken en zeggen: *lieve broeder en zuster! Ik heb u geen onrecht gedaan!* Zij kunnen alles wat zij hebben gedaan met de genade toepleisteren, zij bruisen op in hete toorn tegen degene, die het in twijfel zouden durven trekken dat hun plaats in de hemel verzekerd is, want God, menen zij, neemt het niet zo nauw met de zonde.
Hetzelfde neemt men waar in de huisgezinnen, daar waar man en vrouw een verbond gesloten hebben voor het leven. De een, hetzij man of vrouw, denkt van zichzelf: ik ben een kind van God en mij is barmhartigheid geschied, maar mijn man of vrouw is maar onbekeerd. De ander heeft dezelfde mening omtrent zichzelf en zijn man of vrouw. Maar daarbij kan men samen twisten over allerlei beuzelingen en dan komt nog de hoogmoedsduivel die het in het hart fluistert: "ik ben wel een kind van God maar mijn man, mijn vrouw, is een duivel." Zo denkt de een en de ander denkt hetzelfde in zijn hart omtrent zichzelf en omtrent de andere partij. Daaruit en daardoor ontstaat allerlei ijdel krakeel en inbeeldingen des harten, daardoor wordt de wet Gods uit de deur geworpen en men verbeeldt zich dat men die niet meer behoeft te gehoorzamen! Men wordt immers zalig door de genade van de Heere Jezus en de wet kan toch niemand houden!
Zo luidt de taal van volwassenen en kinderen en bijna overal ontbreekt de ware ernst des levens. De ouders, afwijkende van de Godsvrucht en eenvoudigheid der voorvaderen, voeden hun kinderen op of het prinsen waren, zij bederven hun kleinen en vullen hun de mond naar lichaam en ziel met allerlei maagbedervende lekkernijen in plaats van hun Gods wet voor te houden en hen op te voeden in de tucht en de vermaning des Heeren. De ouders gaan hun eigen wegen, weigeren de tucht in huis te handhaven, zij zijn liefst buitenshuis en laten de kinderen, hun door God geschonken, aan zichzelf over en menen reeds veel voor hen te doen met hen naar de catechisatie te sturen en schoolgeld voor hen te betalen. Men zou van dit nog veel meer kunnen ophalen, want waar wordt het nog geloofd en in acht genomen dat God de Heere nauw toeziet, dat Hij Zijn Koninklijke wet koninklijk weet te handhaven en dat hij de moedwillige en onbeschaamde overtreders van die wet met tijdelijke en eeuwige straffen zal bezoeken. Waar niet deze overtuiging in het hart ligt, daar is geen vreze Gods aanwezig en ook geen geloof aan de genade.

Wie waarlijk in de genade van onze Heere Jezus Christus gelooft, die oefent tegelijkertijd een zeer strenge tucht aan zichzelf, hij veegt voor zijn eigen deur en is er niet voortdurend op uit zichzelf te rechtvaardigen en anderen op het een of ander kwaad te betrappen. Ach, in welk een nood bevindt hij zich niet dikwijls, zodat het hem een bijna onmogelijke zaak toeschijnt, voor God en mensen met een zuivere consciëntie te leven. Zo leert men begrijpen, dat onze ellende niet alleen bestaat in de haat tegen God en de naasten die onze harten vervult maar ook daarin, dat vloek en straf ons bedreigen en onverwacht over ons kunnen losbarsten.
God wil, dat Zijn wet nauwkeurig en scherp gehouden wordt! Dat brengt de zondaar

echter in nood en benauwdheid. Maar juist in deze nood en benauwdheid leert men het kennen en belijden: ‘Ik ben niet van mijzelf, maar ik ben het eigendom van mijn dierbare Verlosser en Zaligmaker Jezus Christus, Die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald en mij uit alle geweld des duivels verlost heeft.’
God kan de zonde niet ongestraft laten, Hij wil die straffen, Hij wil, dat Zijn gerechtigheid genoeg geschiedt. Deze waarheid vinden wij ook terug bij alle heidense volken, hoe diep zij ook in leugen en afgoderij verzonken liggen en het bewustzijn ligt bij hen op de bodem des harten: Gods rechtvaardigheid eist voldoening en betaling der schuld.

Zo komt men, bij het licht van de Heilige Geest vanzelf tot de vraag: ***"Aangezien wij dan, naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel waardoor wij deze straf ontgaan mochten en wederom tot genade komen?"*** Zondag 5, vraag 12
Deze vraag moet echter, wil zij ons enig nut doen, door de Heilige Geest op de tafelen onzer harten geschreven staan, want die alleen van het papier te lezen, zal ons weinig baten! Ja, ik herhaal het, het moet een levensvraag, ja de levensvraag bij uitnemendheid zijn voor ons: ik, arme zondaar, heb naar Gods rechtvaardig oordeel tijdelijke en eeuwige straf verdiend; hoe kan ik deze straf ontgaan en wederom tot genade komen?
Ach, men kan zich zo in slaap wiegen met een soort van onbestemd geloof, dat spreekt: "jawel, zeker, ik ben een arme zondaar en ik zondig met gedachten, woorden en werken, maar waarin mijn zonde eigenlijk bestaat, zou ik niet kunnen zeggen en mijn evenmens evenmin. Jawel, ik ben een zondaar en voel wel eens bewegingen in mij, die in strijd zijn met Gods geboden; bijvoorbeeld met het zevende gebod maar dat heb ik gemeen met alle mensen. Overigens ben ik een goed, edeldenkend mens, ik doe niemand enig leed, ik ben een eerlijk man of een eerlijke vrouw. Stelen? Nee, dat doe ik niet, dat heb ik nooit gedaan. Ja, ik ben wel een zondaar, een groot zondaar zelfs, als u dit graag uit mijn mond hoort, maar ik ben immers gedoopt, ik kom aan het avondmaal, ik ga naar de kerk en ik geloof ook in de Heere Jezus. Dat is immers de eenvoudigste zaak van de wereld; waarom zou ik dan niet in de hemel komen?"
Maar geliefden, met zulke woorden kan men zijn wonden wel enige tijd pleisteren maar niet langer dan totdat of de ogen ons opengaan als wij die met de rijke man opslaan in de hel of de Heilige Geest onze ogen zaligmakend opent, voor onze verloren toestand.

Daarom moet de 12e vraag van onze Catechismus onze hoogste levensvraag worden: *"Ik heb, naar het rechtvaardig oordeel Gods, tijdelijke en eeuwige straf verdiend; hoe kan ik deze straf ontgaan en wederom tot genade worden aangenomen?"* Zie, om het rechte antwoord op deze vraag te ontvangen, moeten wij de leer der voldoening leren verstaan, want de allerhoogste Majesteit Gods is beledigd en deze belediging eist straf. De straf moet echter evenredig zijn aan de schuld, die door de belediging van die Majesteit ontstaan is, daarom moet zij eeuwig zijn. Deze straf alleen is echter nog niet genoeg om des zondaars verlossing tot stand te brengen, er moet een volkomen gehoorzaamheid aangebracht zijn, de wet moet vervuld, moet weer tot één gebracht, en weer opgericht zijn. En dezelfde persoon, die de gehoorzaamheid niet volbracht heeft, hij, die gezondigd heeft, moet de straf dragen en volkomen gehoorzaamheid aanbrengen. Niets van dit alles mag ontbreken. God de Heere kan volgens de heiligheid Zijner natuur, niet tevreden zijn met een halve voldoening, zodat Hij nadat de straf is gedragen, onze zonden en ongerechtigheden door de vingers zou zien. Nee!

Gods gebod moet werkelijk tot op de tittel en jota vervuld zijn en de straf moet gedragen worden zoals een misdadiger, een overtreder van Gods wet, het verdiend heeft. U kunt nooit ofte nimmer de straf ontgaan en weer in genade worden aangenomen tenzij God genoegdoening ontvangt voor de gepleegde ongehoorzaamheid.
Dit bewustzijn ligt op de bodem van elk mensenhart, al weigert de mens ook zulks te bekennen! En stond het niet zo met de zaak, dan zou het de duivel nooit gelukken het bijgeloof van de Roomse kerk zolang ingang te doen vinden.

Het is nu echter de vraag, wie deze genoegdoening brengen moet of gebracht heeft? Of u die zelf tot stand moet brengen, of dat er een andere genoegdoening is? Waarvan ons hart zich van nature geen denkbeeld kan vormen en die nooit in enig mensenhart is opgekomen. In uw harten, o volwassenen, o kinderen, in het hart van alle stervelingen, komt nooit iets anders op dan de gedachte: "o, als ik, wat ik gezondigd heb, weer goed gemaakt heb, dan heeft God voldoening voor mijn overtreding; als ik maar leedwezen voel over hetgeen ik heb misdreven en dit of dat nalaat, dan is de Heere ook weer tevreden met mij".
Maar, al had u de leer van de plaatsbekleding van Christus haarfijn in uw hoofd, en al kunt u die ook met de uiterste scherpzinnigheid verdedigen, dan zou dat u niets baten indien God niet tot u komt met de genade van de Heilige Geest. En als Diens ontdekkend licht u niet leert begrijpen dat u met de werken der wet niets kunt uitrichten omdat ook uw beste werken onvolmaakt zijn en met zonde bevlekt. En zo blijft u in uw dode werken liggen tot uw dood en gaat verloren.
Het is de in Adam gevallen mens eigen te denken: "ik heb toch dit of dat goede, deze of gene voortreffelijke eigenschap en zou die niet in aanmerking komen in Gods gericht?"
Het is geen mensenkind van nature en uit eigen kracht mogelijk, stervend de hand te leggen op het Lam Gods en zich daaraan vast te klemmen. Dat is alleen het werk van de Heilige Geest. Hij alleen werkt vreugde en vrede, geloof, d.i. het hartelijk vertrouwen om de stervende hand op het Lam Gods te leggen en heen te gaan, leunende en steunende op Diens gerechtigheid alléén.
Omdat de zaak zó en niet anders staat met ons, moeten wij ons niet inbeelden verheven te zijn boven deze leer van onze heerlijke Catechismus, namelijk *de leer van verzoening door voldoening.*

God eist voldoening of zoals de Catechismus het in het antwoord op de 12de vraag uitdrukt: ***"Hij wil, dat Zijner gerechtigheid genoeg geschiede: daarom moeten wij derzelve, of door onszelf of door een andere volkomen betalen."*** Het is hier een: het een óf het ander. De betaling moet geschieden; en dat wel, óf door onszelf, óf door anderen. Deze betaling moet volkomen zijn; en ik herhaal het: het een of het ander. Die betaling moeten wij doen, of zij moet gedaan worden door een ander.
O, geliefden, wat word ik niet gewaar in mijn gesprekken met zovelen? In het hart heerst óf het wanbegrip, dat de Heere geen voldoening nodig heeft, óf de dwaling, dat ons geloof genoeg is om onze overtredingen voor God te bedekken. Maar, God kan Zich niet tevreden laten stellen met een uiterlijke rechtzinnigheid, met uw uiterlijke belijdenis der waarheid. Ook niet met een zekere, meestal voorgewende nauwgezetheid, waarbij het bij u nooit verder komt dan tot een tobben tussen waarheid en leugen. En u, jaar in jaar uit, daarheen leeft, zonder dat u weet of u genade bij God hebt gevonden of niet. Ik zeg u echter, er moet betaling geschieden. Weet u echter hoe wij daarheen leven tenzij de Heere het ons anders leert!

Men leeft als iemand, die diep in schulden is maar toch goede moed heeft, en goede sier maakt en tafelt, totdat de deurwaarder in huis komt en hem aanmaant tot een betaling, waar hij volstrekt niet aan dacht. Het onderwijs, zowel in de openbare prediking als in de catechisaties dient echter om ons wakker te schudden uit onze doodsslaap, uit die vadsige rust, waarin wij van nature liggen - en waarin wij ook na ontvangen genade - telkens weer vervallen, als de Heilige Geest ons niet wakker houdt. Daartoe laat die Geest de leer der verzoening door voldoening prediken in het midden der gemeente, opdat wij ontwaken en leren inzien, dat wij te doen hebben met een levende God. Zo alleen zullen wij in waarheid gaan voelen, dat God genoegdoening moet hebben óf door de overtreder zelf. óf door een ander.

Nu komt natuurlijk ook spoedig de vraag op: ***"Maar kunnen wij door onszelf betalen?"*** Vraag 13, Zondag 5.
Kunnen wij volkomen betaling doen voor al onze zonden en schulden, wier aantal niet is uit te spreken? O, dat u dit toch eens goed mocht begrijpen en eens gaan inzien, aan wie de schuld ligt. Men treedt de Heere op het hart, men rebelleert tegen Zijn liefde en genade door het harde ongeloof, dat Zijn trouw in twijfel trekt en Zijn barmhartigheid verdenkt en belastert. Het zou waarlijk geen verwondering behoeven te baren, als God in eeuwigheid geen genade meer uitoefende tegenover het diep gezonken nageslacht van Adam. Maar nog nooit heeft die grote en getrouwe God daar boven in de hemel gezegd, dat Hij geen ontferming meer wilde uitoefenen. Luide heeft Hij het uitgeroepen, *dat Hij geen lust heeft aan de dood des zondaars, maar daaraan, dat de zondaar zich bekere en leve.*
God moet voldoening hebben, maar wij kunnen Hem die niet brengen, ***want wij maken onze schuld dagelijks nog groter***. Wij kunnen het zondigen niet laten en zullen het niet laten, helaas, maar onze schuld dagelijks groter maken tot aan onze laatste ademtocht. De mens heeft er van nature geen denkbeeld van, hoe groot de diepte der zonde en ellende is waarin hij ligt verzonken en hoe groot de kracht der verdorvenheid is die in zijn vlees en bloed woont. Daarvoor moet God genoegdoening hebben.
Ach, het is een onmogelijke zaak voor ons die aan te brengen want wij maken de schuld nog dagelijks groter. Dat weet men wel, maar in de praktijk van het leven gelooft men het toch niet.

Ik schat die gelukzalig, die de overtuiging heeft gekregen, dat God genoegdoening hebben moet. Heeft zo'n mens gestolen, zeker, hij zal daarmee beginnen het gestolene terug te geven en hij verlaat de weg der goddelozen het gezelschap der spotters waarin hij zich maar al te goed thuis voelde. God moet genoegdoening hebben want Hij is te heilig van ogen om het kwaad aan te zien. Bij sommigen laat de Heere het toe, dat zij, als zij het onomstootbare van deze waarheid hebben leren verstaan, maar de heerlijke oplossing van deze waarheid nog niet hebben gevonden, eerst een weg opgaan, die weinig verschilt van die der Roomse kerk. Dan bouwt men als het ware een Evangelisch klooster, legt zich allerlei boetedoeningen op, ontzegt zich zelfs de nodige nachtrust en men hoopt de zonde te overwinnen door eigengemaakte en lang gerekte gebeden om zo voor de zonde te boeten en God genoegdoening te brengen.
Eerst van stap tot stap komt men ertoe te erkennen, dat het de Heere Jezus alleen is, dat er voor God geen andere genoegdoening kan gelden, dan de Zijne en dat in Hem alleen het heil vaststaat. Want als de mens het eeuwig geldende van Gods wet leert kennen, heeft hij er nog niet dadelijk een oog voor, Wie het einde der wet is, de enige, die de wet volkomen vervuld heeft. Niemand zal ooit de ware kwijtbrief uit des

Heeren hand aannemen, die niet eerst zich met allerlei zandgronden tegenover Hem heeft proberen staande te houden. Is dat dan niet verkeerd? Ja en nee. Men kan toch voor Gods aangezicht met zijn eigen pogingen en werkzaamheden niet bestaan, want geen kwitantie die men zichzelf op grond daarvan uitschreef, is ondertekend met het bloed des Heeren Jezus Christus en daarom kan men er niet mee bestaan want aan de deur des hemels geldt geen ander rantsoen dan dit albetalend bloed. Het zou dus in de grond der zaak wijzer geweest zijn het niet te proberen, zich met de werken der wet de weg tot Gods hart te banen. Echter alle oprechten proberen het toch, de een meer, de ander minder, elk op zijn manier; maar zij blijven in deze weg niet steken. Men zoekt in de zielsnood die er ontstaat als men ondervindt dat onze werken in alle eeuwigheid geen genoegdoening kunnen voortbrengen, in de gehele schepping naar iemand, die in staat zou zijn, voor onze schuld te betalen.

Uit het duister gevoel van schuld dat in de mens is overgebleven, als een van die kleine overblijfsels van vroegere heerlijkheid, - waarvan onze confessie of Belijdenis spreekt, - ontsproten bij de heidenen, die ontelbare offers, waardoor zij een hun onbekende God, die zij zich in de gedaante van allerlei afgoden voorstelden, trachten te verzoenen.
Uit ditzelfde duistere, onbestemde gevoel is ook de Maria-dienst in de Roomse kerk ontsproten, ook het Roomse wanbegrip van de voorbidding der heiligen en de overtollige goede werken, die voor God zouden kunnen gelden en verzoening aanbrengen voor de zonden. Indien de mens ondanks alle tegenwerpingen die hij tegen deze leer heeft in te brengen, niet voelde: van mijn kant kan de verzoening niet komen, ik zou het rantsoen niet kunnen betalen, - zeker, er zouden geen duizenden en duizenden gevonden worden, die absolutie of schuldvergeving kopen voor honderden jaren vooruit. Alsof die bedrieglijke aflaatpapieren zouden kunnen dienen om hun schuld te verzoenen en te vereffenen.
Maar de waarheid Gods, zoals die zo heerlijk uitgedrukt wordt in onze Catechismus, drijft de mens van zichzelf en van alle schepselen af, ook van al zijn eigen werken, waardoor hij hoopt zich aan de toorn Gods te kunnen onttrekken. De waarheid Gods weet de zondaar wel tot de belijdenis te brengen: niettegenstaande al mijn pogingen en werkzaamheden blijft de toorn Gods op mij rusten.
Ach, wat is de grimmigheid van een brullende leeuw, wat heeft de ziedende gramschap van een mens te betekenen in vergelijking met de toorn Gods tegen de zonde en ongerechtigheid van een gevallen mens? Deze toorn wordt niet gaande gemaakt door opvliegendheid of lichtgeraaktheid, het is niet alleen een heilige afkeer van alles, wat onrein is, maar *des Heeren toorn is heilig, zoals Hijzelf heilig is.* Daarom kan Hij geen onheiligheid of zonde dulden, Hij is rechtvaardig en daarom moet Hij alle onrechtvaardigheid straffen. Wie maar eens één enkel ogenblik de toorn Gods gevoeld heeft, die zal ook wel gevoeld hebben, dat hij zichzelf daarvan niet verlossen kan.

Waarom vindt men geen vrede in enig werk der wet, ook niet bij een bekering, die niet door Gods geest gewerkt is, maar die men in eigen kracht tot stand meent te kunnen brengen?
Begrijpt u dit niet? God kan Zich met uw werken niet tevreden laten stellen, u bent voor Hem niets dan een mens en dus een zondaar. Als de Heere tot u komt met Zijn eeuwig geldende wet, met Zijn heilige ernst, dat zult ge Zijn toorn als een vuur voelen branden in uw gebeente en u zult menen om te komen bij deze gloed. Dat kenden de opstellers van onze Catechismus bij ondervinding. Het wordt ook ondervonden en

gesmaakt door allen die het geleerd hebben, hun zonden niet gering te achten en te verontschuldigen, maar al de ongerechtigheden, die op hun hart drukken als een steen, voor de Heere te bekennen, wetende dat alles in het rechte moet gebracht zijn tussen de Heere en hun onsterfelijke ziel. Hoe meer u zult proberen in orde te brengen wat u hebt bedorven, des temeer zult u proberen alles te vereffenen - en dat zal zeker geen oprechte onbeproefd laten – des temeer zult u de kloof voelen gapen tussen de Heere en uw arme ziel. Want helaas, wat u heden hebt goedgemaakt, stoot uzelf in uw blindheid morgen of overmorgen weer omver; en er gaat geen minuut voorbij, zonder dat wij onze schuld bij God groter maken.

Kan een ander voor mij optreden in de Goddelijke vierschaar en voor mij betalen? Vraag 14.
O, deze andere, die voor mij zou optreden en betalen, moet er een zijn, die de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde dragen en anderen daarvan verlossen kan. Geen mens vermag dit, want hij zou omkomen in de gloed van Gods brandende grimmigheid. Wie door het onderwijs van de Heilige Geest proefondervindelijk leert inzien, wat de toorn Gods is, - waarvan wij zoveel lezen in Gods woord, bijv. in de 6de en 38ste Psalm, - die weet, dat hij zichzelf daarvan niet kan verlossen. Hij leert begrijpen, dat zo een ander voor hem zal betalen, deze tegelijkertijd mens zijn moet om voor de menselijke natuur die gezondigd heeft, te kunnen betalen èn waarachtig God om de eeuwige toorn Gods te dragen zonder daaraan te bezwijken.

Hij moet niet alleen mens zijn, ***maar hij moet waarachtig mens zijn.*** Het is ook niet genoeg, dat hij een waarachtig mens is, maar ***hij moet ook een rechtvaardig mens zijn.*** Antwoord 15.

Waarom moet hij een waarachtig mens zijn? Vraag 16. Zondag 6.
Omdat het in strijd met de rechtvaardigheid Gods zou zijn, aan enig ander schepsel, bijvoorbeeld aan een engel, te straffen wat de mens verschuldigd is. De mens is het die gezondigd heeft, daarom moet ook de mens voldoening aanbrengen.
Wij moeten dus iemand zoeken, die mens is gelijk wij, waarachtig mens. Ja Een, die ofschoon Hij de Heere uit de hemel is, toch op aarde is neergedaald en het vlees en bloed der maagd Maria en daarmee Adams natuur heeft aangenomen, de natuur waarin de zonde werd gepleegd. Maar Hij, die de betaling kan doen, moet niet alleen waarachtig en rechtvaardig mens zijn, maar Hij moet ook voor Zichzelf van zonde noch ongerechtigheid iets weten. Want ware Hij een zondaar gelijk ik, dan zou Hij allereerst voor eigen schuld een eeuwige genoegdoening moeten aanbrengen. En dus kan alleen iemand, die geheel vrij van zonde en schuld is, voor mijn zonde en schuld betaling doen. Het moet dus een heilig, rechtvaardig en waarachtig mens zijn, die in Gods gericht voor mij optreedt.

Maar ook dit is mij niet genoeg. ***Hij moet tegelijkertijd ook waarachtig God zijn***. Antwoord 15.
Geen schijngod, ook geen zelf uitgedachte god, maar ware, waarachtige, eeuwige God, dezelfde goddelijke natuur deelachtig als de Vader. Waarom? Niemand kan de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde dragen, niemand vermag het, door de golven en baren van Gods toorn door te dringen, dat kan alleen iemand, die Gode gelijk is, die God uit God is. Anders zou Hij onder de last van de toorn Gods tegen de zonde moeten verzinken; het ging zijn macht te boven anderen daarvan te verlossen.
De betaling, die aangebracht moet worden, moet een eeuwiggeldende zijn en zij moet

afgesloten worden op een manier, waaruit duidelijk blijkt, dat zij niet alleen voor dit tijdelijk leven, maar voor de eeuwigheid geldt. Wat doet een mens, heden en morgen en tot zijn laatste ogenblik anders dan zondigen? Helaas! Als zondaar leef ik, als zondaar zal ik moeten sterven.

Daarom kan ik niet buiten zo'n Middelaar, ***die rechtvaardig en waarachtig mens en die tegelijkertijd ook sterker dan alle schepselen.*** Dat is, Die ook waarachtig God is. Antwoord 15.
Zo'n Middelaar heb ik nodig en de Heilige Geest, die mij geleerd heeft dat ik een zondaar ben, zal mij ook die ene Middelaar en Verlosser leren zoeken totdat ik Hem gevonden heb. ***Zijn Naam is Jezus Christus, hooggeloofd tot in alle eeuwigheid.*** (Antwoord 18) Amen.

ZONDAG 6; alleen vraag 16 en 17.

Vraag 16: ***Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?***
Antwoord: ***Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde en dat een mens, zelf een zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen.***

Vraag 17: ***Waarom moet Hij samen ook waarachtig God zijn?***
Antwoord. ***Opdat Hij, uit kracht Zijner Godheid, de last des toorns Gods aan Zijn mensheid dragen en ons de gerechtigheid en het leven verwerven en wedergeven mocht.***

Mijn geliefden.
Daar wij de herdenking van de geboorte van onze dierbare Heere en Heiland vieren, is het ons toch altijd weer nodig, dat wij, gelijk de kinderen, een grondig onderricht daarvan ontvangen, wie eigenlijk deze onze Heere Jezus is. Men zal wellicht de geschiedenis en de geboorte van onze Heere Jezus Christus nog geheel geringschatten, zo niet, zoals men er reeds mede begonnen is, deze als een sprookje aanzien. Want wij zijn zo ver gekomen in Europa, dat de mens vergeet, dat hij een mens is en de Heere God wordt geheel vergeten en terwijl men door Bijbelgenootschappen en zending het Christendom staande tracht te houden, verdwijnt het meer en meer en het pausdom verkrijgt de overhand. Bij de protestanten neemt meer en meer een verschrikkelijke onverschilligheid de overhand omtrent die Persoon, die voor ons de dierbaarste zijn moest; niet een onverschilligheid voor zichzelf, om na te jagen en met list te verkrijgen, wat het vlees voor zijn lusten begeert, geen onverschilligheid voor het genot der wereld, maar wel onverschilligheid daarvoor, om persoonlijk verenigd en verbonden te zijn met Hem, van wie het lied der gemeente zingt, *dat Hij, die waarlijk God is, mens geworden is in één Persoon.*
Er bestaat allerlei nood. Dan kan de nood tot God drijven en door deze nood kan men leren bidden en ervaren, dat God helpt, en daaruit dan besluiten, dat God ons genadig is? Volstrekt niet! God de Heere zit hoog in de hemel, de hoogste Koning; Hij hoort de raven, die tot Hem roepen - komen zij daarom in de hemel? Wanneer Hij Zich over de volwassenen niet meer ontfermen kan, dan ontfermt Hij Zich over de kleine kinderen en de beesten en spreekt: “Zou Ik die grote stad Ninevé niet verschonen, waarin veel meer dan honderd en twintig duizend mensen zijn, die geen onderscheid weten tussen hun rechterhand en hun linkerhand; daartoe veel vee? (Jona 4 vers 11). Komen dan de dieren in de hemel? Wat aards is, dat is en blijft aards en wanneer een volk of een stad God, de levende God, van zich stoot, zoals men ook in deze stad (Elberfeld) begint te doen, dan zal God deze nog wel een tijdlang dragen in Zijn lankmoedigheid, eer Hij met Zijn oordeel komt, opdat nog gered wordt, wat gered worden moet. Wat echter aards is, dat is en blijft aards, terwijl God de Heere, de Zijnen wel bekleden zal als een genadige Vader, zullen deze met de wereld te gronde gaan. Het gaat daarom, dat de ziel, de arme ziel, verbonden zij met Hem, die daarboven zit ter rechterhand Gods. En dat men in de geest evengoed naar Bethlehem zal gaan als de herders, dat men zoals zij Jezus gevonden hebben, ook Jezus vindt voor zijn ziel, in de doeken, in de kribbe.

Zo willen wij dan in dit avonduur ons in korte trekken daarvan op de hoogte stellen, wie Hij is, die wij noemen: ***onze Heere Jezus Christus.*** Wij zullen daartoe opslaan de Heidelberger Catechismus.

Daar lezen wij in vraag 12: *Aangezien wij dan, naar het rechtvaardig oordeel Gods, tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straf ontgaan mogen en wederom tot genade komen?* En het antwoord luidt: *God wil, dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede; daarom moeten wij aan dezelve, of door onszelve, of door een ander, volkomen betalen.*
Vraag 13: Maar kunnen wij door onszelve betalen? *Antwoord: In generlei wijze; maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.*
Vraag 14: *Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, hetwelk voor ons betaalt?*
Antwoord: *Nee, want, ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen, welke de mens gemaakt heeft. Ten andere kan ook geen bloot schepsel de last van Gods eeuwige toorn tegen de zonde dragen, en andere schepselen daarvan verlossen.*

Dit hebben wij nu zo als kinderen geleerd en een ieder denkt: dat weet ik; maar dat moet erváren worden. Een ieder, die tot God bekeerd is weet: ik moet betaling brengen. Hij is met eenmaal daarvan overtuigd: God moet genoegdoening hebben. En daar heeft nu zijn ziel een verschrikkelijke angst, dat God Zijn genoegdoening ontvange, hij zal zich bekeren, hij zal niet ophouden zich te bekeren totdat hij zich niet meer bekeren kan. Deze behoefte is nu eens voorhanden in de ziel, dat God genoegdoening hebben moet en waar nu niet gepredikt wordt, dat de mens met alles wat hij is, onder de zonde verkocht is, en het beeld Gods verloren heeft. Daar gaat beginnen en toenemen het anti-christendom, met schijnwerken, die God niet geboden heeft, God genoegdoening te brengen. Het is dus van mij, of rooms, of bekeerd, - er blijft geen derde. Wie betaalt nu de eeuwige schuld, die ik gemaakt heb? Wie brengt de wet, die ik geschonden heb, weer tot eer? Dan behelpt men zich wel met een half geloof, wanneer er geen werkelijke nood is. Maar wanneer er werkelijke nood is, wanneer ziekte en dood op ons afkomen, ach, dan is het geloof verdwenen, waar niet de Geest des Heeren de mens houdt en hem moed geeft, dat hij met de verdorde hand des geloofs aanneme de waarheid van Christus. Waar de mens niet van tevoren door waarachtig geloof Christus ingelijfd is, daar zal hij versagen en spreken: *ik weet niet meer, hoe het met mij staat;* zoals ik dat in de gemeente - helaas - zo vaak horen moet.
Daar komt nu verder de vraag: *Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?* Er staat niet: wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser hebben? Want wie Hij is, dat weten wij allemaal, en wat het "hebben" betreft, zo denkt de mens: nu goed, wanneer ik Hem eens nodig zal hebben, zo zal ik morgen, of overmorgen, of over tien jaren, eenmaal gebruik van Hem maken.
De Catechismus vraagt: *wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?* Wanneer de angst in de ziel komt, dan zoekt ze, ze is ongelukkig, ze moet God hebben, ze moet de Heere Jezus hebben.
"Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?"
Zulk een, die een waarachtig en rechtvaardig mens is en nochtans ook sterker dan alle schepselen, dat is, Die ook waarachtig God is.

Nu komen twee vragen, die ik nader wens te behandelen.
Vraag 16: ***Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?***
Antwoord: ***Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde en dat een mens, zelf een zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen.***
Vraag 17: ***Waarom moet Hij samen ook waarachtig God zijn?***
Antwoord. ***Opdat Hij, uit kracht Zijner Godheid, de last des toorns Gods aan Zijn***

mensheid dragen en ons de gerechtigheid en het leven verwerven en wedergeven mocht.

De Profeet Jesaja getuigt in het negende hoofdstuk: "een Kind is ons geboren." Daar hebben wij de waarachtige mens: "is ons geboren", dus voor ons; daar hebben wij de rechtvaardige mens; "een Zoon is ons gegeven", daar hebben wij de Zoon Gods als waarachtig God. En Paulus betuigt in 1 Cor. 15 vers 17: *De eerste mens is uit de aarde, aards, de tweede mens is de Heere uit de hemel.* Zo willen wij u beide vragen en het antwoord daarop iets nader uiteenzetten.
Waarom moet Hij waarachtig mens zijn? Waar de liefdeloosheid de bovenhand neemt, en de liefde tot het aardse, tot het genot der wereld, al het andere verdringt, daar neemt God eindelijk de prediking weg en verbergt Zijn getuigen in hun binnenkamers en het woord is verdwenen. Eerst geeft men er geen acht op, wat het woord een waarde heeft en denkt zichzelf te helpen, dan komt echter duisternis en zij neemt de overhand en op het laatst is men voor het uiterlijk een Christen, heeft het goede, oude geloof, en inwendig ziet men toch uit als een Sodomsappel, van wie het heet, dat hij uitwendig de schoonste appel der wereld is, van binnen echter niets dan stof en slijk bevat. Zo verdwijnt ook de waarachtige kennis van de Persoon van Christus en weldra verstaat geen mens meer, waarom onze Zaligmaker Jezus Christus waarachtig mens is en zijn moet. Daarom willen wij, die voor God belijden, dat wij mensen zijn, de troost aannemen, wat het dan eigenlijk zegt, *dat mijn dierbare Heere en Heiland waarachtig en rechtvaardig mens voor ons is en was in de dagen Zijns vleses.*

Daar staat nu vooreerst de wet Gods. De wet Gods? Ja, maar deze wordt weliswaar niet meer gevraagd; de Tien Geboden werden weg geëvangeliseerd, of men zet zich erover heen, terwijl men meent, dat men ze kent en wedergeboren en bekeerd is. Maar de wet Gods zal God eeuwig handhaven. De rijken en de volkeren, steden en families mogen slechts verder gaan met hun drijven - zal de uitwendige politie haar wetten en verordeningen handhaven, zo zal God de Heere Zijn wet ook handhaven.
En nu moet het er om gaan, dat Zijn wet bij ons blijft, daar God de Heere ons deze Zelf gegeven heeft, want Hij is onze Schepper en onze Soeverein en kan ons daarom voorschrijven, wat wij te doen en te laten hebben en zo heeft Hij ons dan de Tien Geboden gegeven, opdat zij gehouden worden. Men denkt nu weliswaar dat er geen politie en geen stadhuis in de hemel boven is, er is er echter toch een voorhanden en Gods wet wordt gehandhaafd wanneer iets ontbreekt, komt men niet door. Dat wil God van de mens hebben, dat hij Zijn wet zal houden!
"Ja, maar dat kan ik niet!"
Meent u, dat God daarnaar zal vragen? Hij heeft u aldus gemaakt, dat u de wet houden kunt, wij hebben ons echter zelf handen en voeten door moedwillige ongehoorzaamheid en door ingeving des duivels verbrand en ons onbekwaam gemaakt. Wij kunnen ons niet daarmee verontschuldigen, dat ons hart niet meer tot Gods wet geneigd is. God heeft ons zo'n daartoe geneigd hart gegeven! De mens bestaat ervoor, dat hij Gods wet zal houden.
"Dat kan ik niet!"
Ja, wanneer zo'n klacht uit een *gebroken hart* tevoorschijn komt, dat lust en liefde heeft om Gods wet te houden, dat echter voelt: het gaat niet, ik ben verdorven en geheel en al onbekwaam daartoe gemaakt en zou haar toch graag houden, dan was alles anders. Daar hebben wij dan het liefelijk Evangelie, Galaten 4, 4: "Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet." Het Kind, het heilige Kind, is geworden onder

dezelfde wet, waaraan wij onderworpen zijn. Is het dan werkelijk zo? Ja; Hij wordt onder de Tien Geboden gesteld vanaf het begin; geen andere wet is er voor de Heere Jezus. Sommige ketters willen wel een andere wet voor de Heere Jezus hebben dan voor ons. Maar Hij had geen andere wet dan de tien geboden, daaraan werd Hij onderworpen. Dat wij toch nooit aan de Heere, onze Zaligmaker, denken mochten dan alleen zo, dat wij denken aan onze Plaatsbekleder en Borg, die in onze plaats treedt. Hij wordt, als het ware, een gemeen soldaat en men moet zich aan alle vermoeienissen onderwerpen. Zo is Hij onder de wet geworden. Waartoe? Voor mij, voor mij! Voor allen, die de Vader Hem gegeven heeft, opdat Hij als mens in hun plaats voor hen de wet vervulde. Hij, die boven de wet staat, de Wetgever, die de wet met Zijn vingeren geschreven heeft op de stenen tafelen, op Sinaï - die met Zijn vinger en Geest de wet schrijft in de harten der Zijnen - Hij is het, die optreedt in onze plaats, onderworpen aan diezelfde wet. Daartoe wordt Hij mens en vervult als mens die wet voor allen, die de Vader Hem gegeven heeft. Daarom laat Hij Zich aan de wet onderwerpen, opdat Hij, naar de letter en naar de geest haar vervuld zal hebben; daarom treedt Hij op als Borg en Plaatsbekleder voor de Zijnen, om de van hen geschonden wet weer te herstellen, om te doen de ganse Goddelijke wil.

De wet eist straf van alle overtreders; dat weet u reeds uit het burgerlijk leven; daar eist de burgerlijke wet straf voor elke overtreder daarvan. De wet is onbarmhartig en scherp, zij kan niet barmhartig zijn, zij kan slechts op de letter zien en geen onderscheid des persoons maken; wie gezondigd heeft, moet gestraft worden. Wanneer nu iemand komen zal en de straf dragen, zo moet hij een mens zijn; dat eist de rechtvaardigheid Gods, dat is het recht der wet: wie gezondigd heeft, moet straf dragen - de mens heeft gezondigd, zo moet ook de mens de straf dragen. Zo treedt Hij dan in de orde der mensen om als mens te dragen de straf van al degenen, die daar roepen: "Uit de diepten roep ik tot U, o Heere!"
De zonde, waar moet zij verdoemd worden? Waar moet zij gevonnist worden? Romeinen 8, vers 3: “Want hetgeen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God Zijn Zoon, zendende in gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees.” Moet zij soms veroordeeld worden daar boven voor de rechterstoel? Daar zou zij buiten ons zijn. Waar moet zij veroordeeld worden? Soms zo, dat ik in mijn binnenkamer voor God lig en spreek: Ik heb berouw over mijn zonde en zij is mij leed? Ach, dan zal ik haar morgen weer doen! En wat is dat voor een veroordeling? Er moet niet slechts berouw over de zonde zijn, maar zij moet gevonnist, teniet gemaakt zijn! Waar? *In het vlees.* De fout, die in het vlees steekt, moet uit het vlees. Dat zullen wij wel laten staan, dat wij in ons vlees de zonde verdoemen en vonnissen, daartoe hebben wij de zonde en ons vlees veel te lief. Wij zijn het echter toch schuldig voor Gods wet: zij moet in het vlees gevonnist zijn, de mens moet het doen. Wanneer bij de mens begeerte des vleses, begeerte der ogen en hovaardigheid is, dan moet de mens in zijn vlees dat teniet doen; dat wil de wet.
De duivel weet dat en leert daarom de mens zich te kastijden en te pijnigen, om de zonde aldus te vonnissen; daarmee wordt echter nog maar meer buskruit bijgebracht, dat het vlees geheel en al ontstoken en verteerd wordt. Nu eist echter toch de wet, dat de oude Adam gedood zij, dat het lichaam der zonde opgehouden hebbe te bestaan, dat wij voortaan niet meer zondigen. Het is niet genoeg, dat men kome, heden of morgen, berouw over zijn zonde heeft, het gaat dan toch weer in de oude boze praktijk voort. Maar de zonde moet weg, zij moet gedood worden. Zulks brengt men, zoals men meent, in de Roomse kerk tot stand. Dat brengt men bij elke belijdenis tot stand,

waar men de werken in plaats van Christus gesteld heeft, waar men beide doet, zich aan Christus houden wil en dan toch weer op werken vertrouwt. Zo is dan de mens een aartsleugenaar - en toch: de mens moet het doen!

Daar komt nu de Heere; die wordt Mens om in Zijn vlees de zonde te vonnissen; zoals vanzelf spreekt, niet de uitwendige hartstochten, die zijn gevolgen der zonde, maar de zonde, waarin alle andere zonden steken; dat men voortdurend verre is van de levende God en weet wat goed en boos is. Hij heeft de zonde uit laten woeden in Zijn vlees en in Zijn vlees is zij teniet gemaakt. Nog eens: "Want hetgeen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God Zijn Zoon, zendende in gelijkheid des zondigen vleses, en dat door de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees" (Rom. 8:3). Namelijk in het vlees van Christus veroordeelde Hij de zonde. Christus is gekruisigd opdat het lichaam der zonde teniet gedaan zou worden, opdat wij niet meer der zonde dienen (Rom. 6:6).

Mijn geliefden, dat zijn zo enige weldaden, daaruit voortvloeiende, dat onze geliefde Zaligmaker heeft willen zijn: een waarachtig Mens. Wat niet waarachtig mens is, kan de zonde niet kennen, kan de wet Gods niet kennen, gelijk zij is. Zoals Gods wet ons mensen gegeven is, kunnen de Engelen haar niet kennen. Dat is dus de weldaad daarvan, dat onze Zaligmaker waarachtig mens geworden is, dat Hij de zonde aan Zijn vlees heeft willen teniet maken en veroordelen. Zo heeft Hij ook onze Hogepriester willen zijn. Een iedere hogepriester wordt uit de mensen genomen, zo moest Hij ook uit de mensen zijn, want wanneer Hij een schijnbaar mens geweest was, een Engel, had Hij dan onze verlorenheid kunnen voelen? Wat verlorenheid voor God is, kan niemand voelen, wanneer Hij zich niet aan de wet heeft onderworpen en alle zonden op zich heeft laten aankomen en de zonde bij zichzelf veroordeeld. Zo heeft dan de Heere onze Zaligmaker Zich in ons vlees en ons bloed laten steken, dat Hij wilde geboren worden uit Eva, door wie de overtreding is gekomen, uit Thamar, uit de heidense Moabietin Ruth, uit de overspelige Bathséba. Van hoeren en tollenaren wilde Hij komen, in ons zondig vlees en bloed wilde Hij komen, opdat wij mensen, waar wij voor Gods wet verdwijnen, Hem zouden omvatten en spreken: "Mijn Jezus, mijn Broeder!"
Wanneer de duivel ons vlees en bloed stinkende gemaakt heeft, zal hij het toch niet als zijn buit verslinden, het stof der aarde kan hij eten, maar het vlees, van God afgekomen, God wil het terug hebben. Wanneer de bazuin klinkt, moet het wederom tevoorschijn uit het graf komen. Aldus is de Zaligmaker waarachtig Mens, aan de wet onderworpen, om het voor al de Zijnen te vervullen, de straf te dragen, die wij verdiend hebben. Want Gods rechtvaardigheid laat het niet toe, dat een ander schepsel voor de zonde betale, die de mens begaan heeft.
En zo vernemen wij dan verder tot onze troost, dat Hij aldus wilde zijn onze Hogepriester en Middelaar, om Zich onzer niet te schamen, wanneer de duivel komt om ons voor Gods rechterstoel aan te klagen, maar te spreken: *Hij is de Mijne!* En Hij is in ons vlees gekomen, opdat Hij aldus medelijden hebben mocht, *doordien Hij verzocht is geweest in alle dingen, gelijk als wij, zonder zonde.*

Niet slechts een waarachtig mens moet Hij echter zijn, maar ook ***een rechtvaardig Mens;*** want Hij treedt op als Plaatsbekleder, die niet op zichzelf zondig kan zijn.
(1) God, de Vader *heeft Hem voor ons tot zonde gemaakt* en Hij heeft dat in eeuwige liefde voor ons willen zijn. Maar is één fout, één vlek aan Hem, dan is Hij niet het volkomen, vlekkeloze, Lam. Heeft Hij te betalen voor één Zijner zonden, zo kan Hij

niet voor anderen betalen. Hij neemt de zonde der wereld op Zich, maar in Zichzelf is Hij heilig en voor Gods wet rechtvaardig. Alle, alle zonden laat Hij op Zich aankomen en onderwerpt Zich aan al haar verzoeking, maar inwendig houdt Hij Zich rein van alle zonde. Ware Hij niet rechtvaardig mens, Hij kon voor anderen niet betalen.
(2) Ten tweede: onze menselijke natuur kan nooit opgenomen worden in de natuur Gods, wanneer Zijn natuur niet rein geweest was. Daarom echter komt Hij als onze Plaatsbekleder, neemt onze natuur aan Zich om voor onze zonde te betalen, terwijl in Zijn binnenste het God-Zijn één en al is.

Mijn geliefden, ***waarom moest Hij waarachtig God zijn?***
a. Ten eerste, heb ik dienaangaande dit te zeggen: wanneer een zonde niet erkend wordt voor God, dan kan men ook geen betaling daarvoor ontvangen. Is er een man met een groot vermogen, die al uw schulden betalen wil, en hij vraagt u naar het bedrag daarvan, houdt dan ook maar één penning achter daarvan en u blijft in uw schulden. Voor God moet de gehele som der zonden beleden worden. O, wanneer wij de Heere God klagen, dat wij zondaren zijn, zo mag Hij ons de Genade van Zijn Heilige Geest geven, dat wij het dan in waarheid doen. En niet zoals ik het zo vaak van velen horen moet, dat zij zeggen "ik ben een groot zondaar" maar bij wie ik het toch niet zou mogen wagen, hen ook maar op één zonde opmerkzaam te maken. Zo weinig wil de mens in waarheid zonden belijden, daartoe is hij veel te trots en te hovaardig. Maar in het algemeen wil hij wel zeggen, dat hij een zondaar is en wil hij zingen van de vergeving der zonden, maar kom hem niet te na, dan heeft hij geen zonden. Terwijl toch de mens aards gezind is, wil hij hemels gezind heten; terwijl hij gierig is, wil hij het niet zijn en terwijl hij hoereert, wil hij kuis heten. Zo is het gelegen bij de mens, bij de christenen, bij hen, die licht genoeg hebben om te weten, hoe het met hen staat.
Opdat echter voor God de ganse verdorvenheid erkend wordt, daartoe heeft God Zijn wegen, de mens te verootmoedigen, dat hij voor Gods wet spreekt: óf gezondigd, óf welgedaan, ik houd mij aan de genade alleen. De verborgen zonden zijn veel erger dan de openbare, want deze komen slechts uit de andere te voorschijn. De mens is gelijk aan een vat buskruit: één vonk slechts behoeft erbij te komen en alles is ontploft.
Zo, mijn geliefden, zijn wij, en toch willen wij het niet weten en niet belijden voor God; ja, wel deze of gene zonde, maar wat het eigenlijke, schrikkelijke verderf is, wie kan er voor God berouw hebben, het belijden en erkennen en spreken: *Heere God, dat is mijn schuld?*
Dat doet Eén, Hij is waarachtig Mens, en als waarachtig Mens wil Hij niets weten dan wat de Vader Hem openbaart. Gelijk Hij echter waarachtig mens is, zo is Hij ook waarachtig God en als God doorzoekt Hij de diepten der verlorenheid; Hij steekt Zich in ons vlees, heeft het aan Zich en belijdt alle schuld als Mens. Hij moet echter waarachtig God zijn, om onze zonde en schuld te boeten, te betalen en te bekennen.

b. Daarbij komt een tweede zaak. Twee dingen, mijn geliefden, houdt geen mens twee seconden uit: Gods toorn, waar deze in waarheid gevoeld wordt en de liefde des Heeren Jezus Christus, wanneer Hij komt en bedekt de mens met Zijn vleugelen. Onder het een en ander moet de mens verderven, wanneer het lang duurt. Ach, wanneer de mens in het stof ligt, in het bewustzijn van zijn zonde en schuld, wie kan het uithouden? Wie kan daar met een Psalm of Bijbelwoord zich er overheen zetten? Wie kan de toorn Gods uithouden tegen één erkende zonde? En nu tegen vele zonden en overtredingen! En nu de zonde, de ergste en meest verschrikkelijke van alle, waar de mens zo graag zou willen geloven en het niet kan, al de erge gedachten, het

afschuwelijkste wat in een mensenhart kan opkomen, om alles, alles, wat God gezegd heeft van genade en heil, in twijfel te trekken en overhoop te werpen in het arme mensenhart! Welke angst dan op het sterfbed! Geen mens kan Gods toorn aan zijn eigen mensheid voor zichzelf verdragen. Heb het slechts ervaren, heb de zonde van een bevriende ziel, van een stad, van een bevriend volk, op uw ziel genomen en ondervind Gods toorn! Dat houdt geen mens uit!
Maar nu, hoor! Alle zonde, van allen, allen, allen, die gedurende deze zes duizend jaren God, de Vader aan Zijn Zoon gegeven heeft, opdat Hij hen het Evangelie zou brengen, lag op Christus - kon Hij nu de toorn Gods aan Zijn mensheid verdragen? Een enkele blik van Petrus doodt Ananias en Saffira en wanneer God, de allerhoogste Koning, een mens aanziet, vergaat de mens en wordt tot stof en as. En nu staat Christus daar tegenover God, mijn Zaligmaker, mijn Borg en Plaatsbekleder - *waarachtig God uit God zijt Gij, anders zoudt Gij het niet uithouden.*
Zo moest Hij dus waarachtig God zijn, opdat Hij uit kracht Zijner Godheid de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde der mensheid, onze zonde, aan Zijn mensheid verdragen kon!

c. En nu komen wij op het derde punt. Met de genoegdoening, mijn geliefden, is het zo gelegen, dat, wanneer iemand genoegdoening brengen wil, zo heeft hij te brengen het volkomen gelijke, hetzelfde. Nog meer: wanneer een arme ziel al zijn goed doorgebracht en zich in schulden gebracht heeft, en er kwam iemand en betaalde zijn schuld, ja, verloste hem uit de gevangenis, waarin hij vanwege zijn schulden was geraakt, zodat de man nu vrij zou zijn, en vrij zijns weegs zou kunnen gaan, waarheen hij wilde, wat heeft die man? Hij is immers zo arm als tevoren, hij heeft zijn schuld niet meer, waarom hij in de gevangenis was gekomen, maar nu zit hij daar en is arm en heeft niets! Ach, wanneer God zonde vergeeft, voor de zonde betaalt, alles betaalt, zo bent u immers nog even arm als tevoren?
Erken het, mijn geliefden, opdat u niet sterft met een valse, met een gestolen troost, opdat de waarachtige heiligmaking bij u gevonden wordt. Nee, er moet meer aanwezig zijn, dat zegt ons de Catechismus, wanneer Hij spreekt: ***Hij moet waarachtig God zijn, opdat Hij ons de gerechtigheid en het leven verwerven en weergeven mocht!***
Dus, God is eeuwig, de wet, het uitvloeisel der heiligheid Gods, is eeuwig, gelijk Hij; de misdaad tegen de wet Gods is een eeuwige misdaad, want de wet is voor eeuwig geschonden; zo is dan de straf ook eeuwig, de schuld eeuwig, de toorn eeuwig. Kon nu ook een menselijke natuur dit eeuwige wegnemen, de eeuwige schuld, de eeuwige misdaad - wat dan? Dan zijn wij nog niet verder dan Adam. Adam is eindig; Christus heeft als Mens eindig willen worden om voor ons in de dood te gaan en tegelijkertijd is Hij de eeuwige God, om een eeuwige restitutie te brengen. Om het geheel weer te herstellen, moet de wet wederom in volle heerlijkheid staan; wat misdaan is, moet weg en alles weer hersteld zijn.
Dan eerst wordt God waarachtig verheerlijkt, wanneer een gerechtigheid komt, die eeuwig is. Die heeft Adam niet gehad. Zo wordt God waarachtig geëerd en verheerlijkt, wanneer een nieuw en ander leven Hem gebracht wordt, dan Adams leven was; want dit was afhankelijk van het gebod, dat hij vervulde. Maar het leven van Jezus, het leven dat Hij ons gebracht heeft, is niet afhankelijk van ons, maar van Hem, die eeuwig is. Willen wij dus waarachtige troost hebben, dan blijven wij daarbij: onze Heere en Zaligmaker is niet een schijnbaar mens, maar waarachtig Mens, gelijk wij. Hij heeft gegeten en gedronken, heeft geslapen en gesproken, heeft in de stad rondgewandeld, juist zoals een ander mens. Zo was Hij in onze mensheid en is geworden wat wij zijn, opdat wij zouden worden wat Hij is.

Hij is geworden, wat wij zijn om alzo de wet te vervullen, de straf te dragen, mijn zonde in Zijn vlees teniet gemaakt te hebben; te worden mijn barmhartige Hogepriester, die mijn zwakheid kent en medelijden daarmee hebben kan. Hij is rechtvaardig Mens geweest en heeft zo mij, arme zondaar, in Zich opnemen en voor mij betalen kunnen.

Hij heeft Zijn moeten en Hij is en blijft de *waarachtige God en het eeuwig Leven*, anders had Hij nooit de eeuwige schuld kennen en belijden kunnen, Hij had nooit de eeuwige toorn Gods tegen de zonde aan Zijn mensheid kunnen verdragen.
Ja, Hij is en blijft de waarachtige God en het eeuwige leven, want dat is Gods macht, dat voor mij en u, goddelozen, een eeuwige, nieuwe gerechtigheid voorhanden is, dat voor Mij en u, doden, eeuwig leven voorhanden is.
Zo blijft onze hooggeloofde Heere en Zaligmaker waarachtig en rechtvaardig Mens en waarachtig God. Gelijk Hem de wijzen uit het Oosten zagen en aanbaden in de kribbe, toen zij niet aanzagen vlees en bloed, wat voor ogen is, de armoedige doeken en wat het verstand hier verachten kon, zo wijk ook gij niet terug van de kribbe, maar bid Hem aan, als uw God en Verlosser, uw Goël en Zaligmaker, Borg en Plaatsbekleder. Dan ligt u in de koets van Salomo (Hooglied 3: 9 en 10) en wordt door het leven gedragen, door zonde en nood. En wanneer het laatste uur komt, dan wordt u over- en doorgebracht in de genade van Jezus Christus. Amen.

VRAAG EN ANTWOORD 16 EN 17.

(Schets).

Vraag: *Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?*
Antwoord: Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde; en dat een mens, zelf zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen.
Vraag: Waarom moet Hij tegelijk een waarachtig God zijn?
Antwoord: *Opdat Hij, uit kracht zijner Godheid de last van de toom Gods aan Zijn mensheid zou kunnen dragen en ons de gerechtigheid en het leven zou kunnen verwerven en wedergeven.*

Christus moest *waarachtig mens* zijn:
1. Opdat Hij onderworpen zou zijn aan dezelfde Wet, welke ook wij onderworpen zijn; en opdat Hij voor ons, in onze plaats, dezelfde wet gehoorzamen zou.
Zijn gehoorzaamheid was dezelfde als die welke de wet van ons eist. Christus heeft niet een andere wet ontvangen. Zijn gehoorzaamheid moest van zoodanige aard zijn dat deze ons kon worden toegerekend.
Laten wij het toch nooit vergeten, ook als wij denken aan Christus' geboorte, dat Hij in alle opzichten onze Plaatsvervanger is geworden. De Wet eist niet alleen dat de straf op de overtreding zal worden gedragen; ook de eis van volkomen gehoorzaamheid blijft onaangetast.
2. Opdat Hij de straf zou dragen, welke wij verdiend hadden. God had n.l. gezegd: *Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven.*
3. Gods gerechtigheid laat niet toe dat een natuur, die niets gemeen heeft met de natuur die zondigde, de straf zou dragen. Het recht der wet eist dat de natuur, welke gezondigd heeft, ook genoegdoening aanbrenge voor de zonden en de straf drage.
4. De zonde moest in het vlees geoordeeld en vernietigd worden.
5. Hij moest een ware Hogepriester zijn in de dingen, die tussen God en mensen te doen waren (Hebr. 5 : 1).
6. In het paradijs klonk de belofte dat Hij een waarachtig mens zou zijn.

Christus moest een *heilig en rechtvaardig* mens zijn.
1. Indien aan Hem de geringste vlek gekleefd had, dan zou Hij voor zichzelf hebben moeten betalen.
2. Dan had nimmer menselijke natuur in de Goddelijke Persoon van den Zoon Gods kunnen worden opgenomen. De satisfactio (voldoening) vooronderstelt:
(1). Erkenning der schuld als eigen schuld.
(2). Dat Hij, die de satisfactio aanbrengt, zich aan de straf onderwerpt alsof Hijzelf deze straf verdiend had.
(3). Een volkomen herstel van Adam om de gemaakte schuld goed te maken.
(4). Niemand kan als borg de schulden die een ander gemaakt heeft voor zijn rekening nemen, tenzij hij met den schuldenaar in bijzondere en allerinnigste relatie staat.
De gehele vloek moet hem kunnen treffen.

Tegelijk moet Christus waarachtig God zijn.
1. De misdaad moet erkend en beleden worden: alle zonden van alle mensen, de zonden der gehele wereld, de gehele verdorvenheid van onze natuur. Hij die dit alles

kent, erkent en belijdt, actu simplici, moet tegelijk God zijn. De losprijs is onvolkomen, indien ook maar één zonde niet erkend zou worden.
2. De volle last van de toorn Gods, de tijdelijke, geestelijke en eeuwige dood, moet worden gedragen. Dit gaat de kracht van elk schepsel te boven. Ieder, die de toom Gods over eigen leven voelde, weet dit. Wie houdt het uit wanneer de toorn tegen alle zonden van alle uitverkorenen moet gedragen worden? Hij, die zulk een last van toorn op zijn schouders neemt, moet God tegenover God zijn.
3. Er moet zijn *een volkomen herstel* van het verloren gegane en verdorvene, een volkomen genoegdoening voor de geleden schade; er moet een *restitutio integre* zijn. Ja, meer nog, het is niet voldoende dat het „debet" betaald wordt. Want dan zouden wij nog in onze armoede gebleven zijn. Dat zou precies eender zijn als wanneer ik iemands schulden volledig betalen zou, maar hem niet terzelfder tijd ook schenken zou zoovele goederen of nog meerdere als hij verloren had. Dan zou zijn schuld wel betaald zijn, maar al heeft hij nu geen schulden meer, leven kan hij ook niet! De gerechtigheid en het leven moeten voor ons verworven en teruggebracht worden. En in zulk een overvloed, dat in deze weg van recht alle deugden en volkomenheden van God worden grootgemaakt. —
In Adam was alles eindig. Er moet een gehoorzaamheid, een gerechtigheid aanwezig zijn, welke van *oneindige* waarde is en waarvan God mij in het bezit stelt.
De gehoorzaamheid van Christus verheerlijkt God méér dan wanneer de wet door Adam en door ons niet zou overtreden zijn. Nu hebben wij meer als wij hadden in Adam, voor de val. Omdat Christus onze waarachtige God en het eeuwige leven is, zo is alles wat wij hebben, door onze gemeenschap met Christus, eeuwig: eeuwige gerechtigheid, eeuwig leven in Christus Jezus.

Ons leven is nu veel heerlijker dan dat van Adam of van de Engelen. —

1. Om de eeuwige toorn te dragen is de menselijke natuur van Christus door de Goddelijke natuur ondersteund.
2. Hier is geschied allerlei mededeling van gaven, werkingen en eigenschappen der beide naturen.
3. Christus als Bondshoofd en Plaatsbekleder heet: Immanuël, *God met ons.*
4. Daarom heeft alles wat Hij voor ons gedaan heeft een oneindige waarde, een eeuwige geldigheid en eeuwige werking.

ZONDAG 6

Gehouden op 2 augustus 1874 "s morgens.

Gezongen: Lied 249: 2-4.
Lied 2:13.
Psalm 18:1.

Vraag 18. ***Maar wie is deze Middelaar, Die tegelijk waarachtig God en een waarachtig rechtvaardig mens is?***
Antwoord. Onze Heere Jezus Christus, Die ons van God tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking, en tot een volkomen verlossing geschonken is

Vraag 19. **Waaruit weet gij dat?**
Antwoord. ***Uit het heilig Evangelie, hetwelk God Zelf eerstelijk in het paradijs heeft geopenbaard, en daarna door de heilige patriarchen en profeten laten verkondigen, en door de offeranden en andere ceremoniën der Wet laten voorbeelden, en ten laatste door Zijn eniggeboren Zoon vervuld.***

Ik hoop op God almachtig, rijk aan genade en ontferming, dat in veler harten het besef zal zijn van hetgeen wij zo-even gezongen hebben, opdat zij het met vreugde belijden: *onze enige toeverlaat en rots en onze enige grond is Jezus Christus, de Gekruisigde en Opgestane.*
En ik hoop op God, dat de ouders, die God het voorrecht geeft, hun kinderen komende woensdag belijdenis des geloofs te horen afleggen, met God zullen worstelen, dat de verbondsgenade, voor zover die hun toegekomen is, ook hun kinderen toekomen moge, opdat ook bij de kinderen de belijdenis, die zij zullen afleggen, een belijdenis voor het leven zal zijn, niet alleen een belijdenis met de lippen, maar een belijdenis met het hart.
De ouders weten de grond, waarop zij bij de Heere kunnen aanhouden en de kinderen weten die ook. Die grond ligt niet in ons, maar in Christus Jezus en in datgene, wat Hij ons in genade heeft doen laten toekomen, ik bedoel de Heilige Doop. De grond waarop de kinderen bij de Heere aanhouden, is voor hen ook de Heilige Doop en zij mogen vertrouwen, dat hun ouders en grootouders hen met een biddend hart gedragen hebben en nog steeds dragen. Maar de grond die geheel buiten ons ligt, *moet toch voor zover in ons liggen,* zodat, wanneer wij op deze grond bouwen, als wij tot geloof komen, waardoor deze grond onze grond is, wij ook voor onszelf weten, dat wij een zekere grond hebben en daarop bouwen, niet voor de tijd, maar voor de eeuwigheid. Wie van ons nu lust heeft op deze grond te bouwen, zich op deze grond meer en meer te grondvesten, die hore toe, wat van deze grond gezegd en betuigd wordt. Wij lezen in 1 Korinthe 3:11:

Een andere grond kan trouwens niemand leggen, dan dien, die er gelegd is: dewelke is Jezus Christus.

De apostel Paulus schrijft in de voorgelezen woorden: "Het is een grond", dat is, een grond der ziel; een grond der zaligheid; dus een zekere grond.

1. Hij benoemt deze grond, - dé grond, zegt hij, is *Jezus Christus.*
2. Van deze grondslag zegt hij: *Hij is gelegd.*

Het overige houden wij voor een andere keer.

Wij hebben in onze Catechismus een eenvoudige vraag en daarop nog een vraag. Deze eenvoudige vraag is vraag 18: ***"Maar wie is deze Middelaar, die tegelijk waarachtig God en een waarachtig rechtvaardig mens is?"***
Een Middelaar is Iemand, die bemiddelt tussen ons en God, waar wij in eeuwigheid niet kunnen betalen; waar wij onder de toom van God moeten verbranden, waar wij God niet kunnen genoegdoen; waar wij daarom ook niet tot genade kunnen komen en waar wij ons alzo in de diepte van onze verlorenheid vinden; waar wij het bij onszelf en bij geen schepsel vinden kunnen en waar wij dan om uitredding roepen, dáár vertoont Zich deze Middelaar. Eerst nog wat van ver, maar Hij komt dan steeds dichter bij de zondaar en leert hem, dat Hij waarachtig God is, dat Zijn betaling dus een Goddelijke is en dus een eeuwige geldigheid heeft. Dat ze een betaling is, waardoor een verloren mens die bankroet is, een eeuwige dekking heeft, zodat niet alleen zijn schulden betaald zijn, maar hij ook in genade teruggebracht wordt, en dat in overvloed. Dan belijden wij, dat wij in Christus Jezus alles hebben, wat tot onze zaligheid nodig is, en dat wij in onze zwakheid door Christus alles vermogen.
Zo leren wij Hem dan kennen als *de waarachtige God,* van hetzelfde Wezen met de Vader, zodat wij wel weten: wat Hij aan ons doet en wat Hij ons openbaart, dat doet Hij vanwege Zijn Vader, opdat Hij ons de eeuwige liefde, genade en goedgunstigheid des Vaders ontdekke. En dat Hij juist als Zoon des huizes, met de Vader en door de Vader, alles heeft, om de Zijnen, die Hij Zich niet schaamt, Zijn broeders te heten, in hun armoede van alles te voorzien.
Dan openbaart de Middelaar Zich verder *als waarachtig Mens,* die dan, waar u over pijn, over nood, leed en verlorenheid klaagt, met u kan meevoelen, omdat Hij Zelf verzocht is geweest en daarom alleen, - ik zeg: alleen, zoals geen ander mens dat kan - ons begrijpt.
Nu is Hij echter een *rechtvaardig Mens.*
Ten eerste heeft Hij zonder zonde alles voor ons verworven, zodat de hele bediening van Zijn ambt onberispelijk is.
Verder is Hij daarin een rechtvaardig mens, dat Hij het riet, dat bijna stuk gestoten is, niet verbreekt, dat Hij de vlaswiek, die aan het smeulen is en wil uitgaan, niet uitdooft, maar spreekt: "Ach, dit riet is gekneusd, Ik wil het helemaal in Mijn hand houden! Ach, de vlaswiek zal uitgaan, want hij heeft geen olie, Ik wil van Mijn olie daarop gieten, zodat hij eeuwig zal
blijven branden!"

Het antwoord van de Catechismus op deze vraag is: ***"Deze Middelaar, Die onze zaak bij God bemiddelt, Die ons tot God brengt, en God de Vader als Rechter Zijn betaling voorhoudt, is onze Heere Jezus Christus".*** Nu, wat hebben wij voor God nodig, om hier met een goed en rustig geweten te leven, en niet gekweld te zijn door doodsangst, en om van angst en schrik over onze zonden niet geheel terneer geworpen te worden? Wij moeten een grond hebben. Wat voor een grond? Zulk een grond, dat ik weet dat ik verlost ben; niet verlost ben voor het tegenwoordige, maar verlost ben voor de eeuwigheid.
Om te weten, dat ik voor de eeuwigheid verlost ben, moet ik de verlossing zelf bezien. Ben ik verlost? Jezus Christus is verlost! Dat is toch de betekenis van: dat Hij ons tot een volkomen verlossing geschonken is. "De Heere Jezus Christus", zegt de Catechismus, "is ons tot volkomen verlossing geschonken". Daar heeft u dan uw verlossing en dat is geen halve, zodat er voor u nog wat te doen overblijft, maar een gehele, een volkomen, een eeuwige verlossing; en deze verlossing — let op! ik zeg

niet: <die heeft u in Christus Jezus", maar: "die verlossing is Christus Jezus. Hij is verlost". Waarvan is Hij dan verlost? Van de oude draak, die u in de verzenen steekt! Van de toom, die Hij heeft willen dragen; van de eeuwige toom! Hij is verlost van de zonde van allen, die God op Hem geworpen had, zoals geschreven staat: Wij allen dwaalden als schapen; maar de HEERE wierp de zonde van ons allen op Hem". Hij heeft dan de zonde gedragen. Hij is verlost van het geweld van de leeuw, zoals u in de 22e Psalm kunt lezen, van de grote stieren en honden, die Hem omsingeld hebben. Hij heeft de wereld overwonnen; Hij is verlost van de dood en van het geweld des doods. Hij lag wel in de smarten des doods, maar de dood kon Hem niet houden, hij moest Hem loslaten. Hoewel deze Jezus Christus nu verlost is, zo is Hij toch niet voor Zichzelf verlost! Hij is toch niet voor Zichzelf op deze aarde gekomen, maar Hij is gekomen om een volkomen Verlosser te zijn. Wat had Hij aangenomen, toen Hij uit de maagd Maria geboren werd? Was het niet ons vlees en bloed? Waren het niet zij allen, die de Vader Hem gegeven had, opdat Hij ze zou verlossen? Waren het niet de kinderen, die God Hem had gegeven en voor wie Hij een Vorst der zaligheid zijn zou? Wie dus nu zijn verlorenheid gevoelt, aan die wordt Jezus Christus gepredikt; dat Jezus Christus aan hem gegeven is tot een volkomen verlossing!
Dát is de grondslag. Wie kan deze grondslag teniet doen? Die heeft God Zelf gelegd! Kom, gij arme, blinde, naakte, ellendige, melaatse, en houdt u vast aan de zoom van het kleed van Jezus Christus, en weet dan. Hij is verlost, daarom bent u verlost! Hij is volkomen verlost, daarom bent u volkomen verlost! Daar kan ik met mijn hoofd niet bij; mijn hart is eigenlijk te klein en te zwak om dat te begrijpen. Mijn verstand staat daarbij stil. Ik heb niets dan zonde en verlorenheid en ondanks al deze verlorenheid en zonde staat daar als grond: de verlossing van Jezus Christus, de volkomen verlossing van Jezus Christus, en dus de volkomen verlossing met Hem en in Hem en door Hem.

Omdat Hij de volkomen verlossing is, zo volgt daaruit, dat Hij ons geschonken is tot gerechtigheid, zoals de Catechismus zegt: ***"Hij is ons geschonken tot volkomen verlossing en gerechtigheid.***
Ja, dan kunnen wij nu wel aan een volkomen verlossing denken, maar geliefden, na een half uur, misschien na een paar minuten komt in ons op: "Ongerechtige dingen hadden de overhand over mij" Psalm 65:4. (Luther: *Onze misdaad drukt ons zwaar*) Maar dat is dan toch een merkwaardige vertaling! Ik zie mijn hart vol ongerechtigheid, waar is nu de verlossing? De man, die deze Catechismus voor de gemeente gemaakt heeft, voor oud en jong, heeft diep gegraven, - hoort u! - om op de goede grond te komen. Menigeen kan een lied zingen van verlossing en vergeving der zonden en hij kan zich daarbij toch dood drinken. Waarom? Omdat hij geen voorstelling heeft van zijn voortdurende machteloosheid, van zijn voortdurende ellende, van de bange strijd tussen vlees en Geest, omdat hij er geen idee van heeft, hoe de duivel niet ophoudt, ons de grond van onze verlossing te bestrijden. Waar is dan nu de gerechtigheid, wanneer ongerechtigheden de overhand over mij hebben? Ik zou zo graag de gerechtigheid willen hebben en gerechtigheid beoefenen, en zij is er niet! Ik zou zo graag voor God in gerechtigheid willen leven, maar ik word aanhoudend door van alles beslopen! Ik ben van de grond áf, als ik niet steeds weer door de Heilige Geest door middel van het eenvoudige Woord der prediking teruggebracht word. Jezus Christus is ons geschonken tot gerechtigheid! Wat hebt u dan voor een gerechtigheid, als ongerechtige dingen de overhand over u hebben?
Jezus Christus! Hij is mijn Gerechtigheid.
Hoe komt u daaraan?
Deze gerechtigheid heeft God mij geschonken!

Zo, en hoe weet u dat?
Ja, die kan ik niet uit mijn lichaam snijden, om het u te bewijzen; die staat ook niet in mijn kast. Echter heb ik er mijn bewijzen voor, want die heb ik in het heilig Evangelie, in de blijde boodschap van genade en barmhartigheid, in de blijde boodschap, waarmee God tot mij in mijn ellende komt, zodat ik mag zeggen: "Verblijdt u niet, mijn vijandin, omdat ik ter neder lig, ik zal weer opgericht worden!" (Micha 7)
Dat weet ik uit het heilig Evangelie. Maar daar zeg ik dan. "De ogen, die mij eenmaal hebben aanschouwd, zien op mij terug." U hebt het eens ondervonden, wat het is, zonder grond te zijn, toen heeft u de grond gevonden en hebt nu op deze grond allerlei aanvechtingen te doorstaan. Maar hebt goede moed! Wankelt u, de grond wankelt niet! Ik weet het ook, omdat ik het ondervonden heb, zoals mijn voorouders het hebben ondervonden, mijn vader Adam en mijn moeder Eva, van wie ik de erfzonde gekregen heb, zodat, hoewel de erfschuld mij is vergeven, ik toch dag aan dag moet ondervinden, dat de erfzonde in mij een onzalige bron van alle verkeerdheid is, zodat ik niet beter ben dan Adam en zou graag steeds mijn schuld op God willen werpen, en heb het ondervonden, dat ik voor Hem vreesde en vluchtte, zodat Hij niets met mij kon beginnen. En wat had Hij mij dan laten horen? Hij kwam met deze prediking tot mij: "Ik wil vijandschap stellen tussen u en de vrouw, en tussen uw zaad en haar Zaad; Datzelve zal u de kop vertreden!" Wat zal de slang dan kunnen doen, als hij u zo vaak besluipt, om u te bijten en te verslinden? Wat zal die slang dan kunnen doen? Hier is het Zaad der vrouw, die hem de kop vertreedt. Daarheen vlucht ik, als op de enige grond, omdat ik wel weet: ik ben een zwak vogeltje, de slang kan mij spoedig te pakken krijgen, maar mijn Verlosser leeft! En waar het er op aan komt, daar is Hij nabij met Zijn almachtige voet.
Dat predikt vrede; want het is een grond, waarop eeuwige vrede groeit; een vrede, die de wereld niet kan geven, maar die zij ook niet nemen kan; want daar is een grond, die vast staat, te midden van de schuimende golven, bij het woeden der afgrond. Ik kijk naar Abraham, … hij doet het net zoals ik en ik doe het zoals hij! God gaf hem beloften, heerlijker dan hij zich kon indenken, maar hij meent: dat is onmogelijk! Ik ben te oud! Dan kwam tot hem: "Tel de sterren: indien u ze kunt tellen. Alzo zal uw zaad zijn". En nu gij, tel ook eens die sterren, indien u kunt! Telt u ook eens al die weldaden, die God u bewezen heeft, van kindsbeen af tot nu toe! Ga ze alle eens na, hoe God u vooraf heeft geroepen, hoe Hij u uit de zonden en wereld uitgetrokken heeft, zodat u niet met de wereld bent omgekomen. Ga ze allen eens na, hoe Hij u heeft laten opvoeden in de tucht en de vermaning des Heeren! Ga ze allen eens na. Voor hoeveel afgronden heeft u niet gestaan, en de Heere heeft u bewaard! Tel deze sterren maar eens, indien u kunt! Tel ze eens na en laat u zich door de duivel niet verblinden; want u kunt het als met de handen tasten: deze grond is een grond, die houdt.

En nu, op deze grond gebleven! God de Heere heeft woord en trouw gehouden, en Hij houdt woord en trouw. Jacob zag uit naar de Held, (Silo) Die komen zou. Is deze Held voor Zichzelf gekomen? Heeft Hij soms met leeuwen en tijgers gevochten? Of is het een Held, Die de mensen van de duivel verlost heeft? Nu, op Hem heeft Jacob op zijn sterfbed gezien; en u, waar er dan andere heren over u heersen, waar u niet kunt loskomen van allerhande duivels gespook, waar u zucht in banden van zorgen, noden en lijden. Maar … heb geen zorgen, omdat u wegens de kruitdampen niets zien kunt! De Held heeft de overwinning behaald. Ofschoon u de overwinning nog niet ziet, Hij heeft de overwinning behaald tot eer van Zijn Vader en tot verlossing van Zijn arm,

ongelukkig volk. Deze Held is de Grond. Ga de offers maar na! Hebt ge uzelf op het Lam Gods gelegd, heeft u uw zonden op het Lam gelegd? Hebt u dat nog niet gedaan, zo probeer het eens. Dat Lam draagt uw zonden weg. Dat kunt u namelijk lezen in het boek Leviticus: het lam neemt de zonden van de zondaar weg. Wanneer iemand tot God wil naderen, - wat zegt God dan? 'Wilt u tot Mij komen, omdat u bevreesd bent geworden? Kom dan met het lam, leg uw zonden daarop en zeg: lam, sterf gij voor mij, anders moet ik de eeuwige dood sterven!'
En het lam sterft voor u; God neemt dat lam op in de hemel en weg zijn de zonden, en u heeft de zegen. Wilt u nu een betere, een andere grond? Is het, waar men denkt te verdrinken en verzinken, niet een grond, die door God gelegd is?
En eindelijk komt de Heere Jezus Zelf, en de engelen zingen: "Ere zij God in de hoogte, en vrede op de aarde, aan mensen een welbehagen!" Dat is vanuit de hoge hemel gezegd. En nu, u bent een mens, geen halve engel, daarom hoor toch, wat God zegt en stop uw oren toch toe voor al het briesen van de satan! Het Kind, Dat ons geboren is, de Zoon, Die ons gegeven is, hangt aan het kruis, en vanaf het kruis vernemen wij Zijn stem: "Het is volbracht!" Dáár ligt de grond! Zijn woord: "*Het is volbracht"* is de grond. Jezus Christus!
En mijn dagelijkse zonden dan, mijn verdorven aard, waarmee ik steeds te strijden heb?
Jezus Christus zit aan de rechterhand des Vaders; Hij is onze Advocaat en vertegenwoordigt ons. Dát is de grond. Alzo heeft de Vader Hem zo verhoogd, opdat Hij ons vertegenwoordige voor de Vader, opdat Hij ons beschutte en Hij ons in Zich houde en door Zichzelf op de enige grond.

De tijd is om, mijn geliefden. De almachtige God verlene u die genade, van alle valse grond af te komen. Laat u niet verhinderen, om u en uw kinderen in de eenvoudige waarheid te grondvesten en te sterken, opdat u verzekerd zult zijn, waar de grond ligt. Het is zo eenvoudig, dat wij arme, eenvoudige mensen ons steeds van deze grond laten wegtoveren door al het zichtbare en daar denken wij aan dood, en wéér aan dood. "Ik ben dood en mijn kind is dood!" Ja, en dan spreekt men wel van genade, en daarvan, dat, als men niet uit genade zalig wordt, men omkomt!
In dit alles is de dood, er zit geheel geen leven in. Maar in deze grond, in deze eenvoudige grond, daarin zit leven. Oefen u daarin en bouw daarop! Daarop kunt zeker en gewis zijn; waar deze grond ligt, daar ligt uw zaligheid! Deze grond is door God gelegd en uw zaligheid op deze grond. Amen.

DE EENVOUDIGE HEIDELBERGER[5]

Morgendienst

VRAAG EN ANTWOORD 22-25. I

Zondag 7
22. Vraag: ***Wat is dan een Christen nodig te geloven?***
Antwoord: *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een hoofdsom leren.*

23. Vraag: ***Hoe luiden die Artikelen?***
Antwoord: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde. En in Jezus Christus, zijn eeniggeboren Zoon, onzen Heere; die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria; die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd gestorven en begraven, nedergedaald ter helle; ten derden dage wederom opgestaan van de doden; opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, des Almachtigen Vaders; van waar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden. Ik geloof in den Heilige Geest. Ik geloof een heilige, algemene Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen; vergeving der zonden; wederopstanding des vleses; en een eeuwig leven.*

Zondag 8
24. Vraag: ***Hoe worden deze Artikelen gedeeld?***
Antwoord: *In drie delen. Het eerste is van God de Vader en onze schepping. Het andere van God de Zoon en onze verlossing. Het derde van God de Heilige Geest en onze heiligmaking.*

25. Vraag: ***Aangezien er maar een enig Goddelijk wezen is, waarom noemt gij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?***
Antwoord: Omdat God Zich alzo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheiden Personen de enige, waarachtige en eeuwige God zijn.

Het eenvoudige! Ja, het eenvoudige! Dat is meestal alleen waar en bruikbaar. Toch laten wij het steeds weer links liggen en willen naar het hoge grijpen en wij vergeten ondertussen wat voor de voeten ligt. Wij willen het altijd zelf doen, willen altijd in eigen hand houden, wat toch alleen in Gods hand ligt, en dat Hij ons op de hand leggen en geven zal op Zijn tijd. In het eenvoudige kunnen wij ons niet genoeg oefenen, en er ons op gronden. Wij zullen deze morgen daarom eens iets zeer eenvoudigs nagaan, iets waar wij toch niet boven verheven zijn!
Laat ons onze Heidelbergse Catechismus opslaan: Vraag en antwoord 22-25.
In deze vragen en antwoorden onderstrepen wij dat deze drie onderscheidene Personen de enige, waarachtige en eeuwige God zijn.

- Hieruit trekken wij de conclusie, dat wij alles wat wij in de artikelen van het christelijk geloof belijden, en in deze artikelen begrepen is, van de Drie-enige God hebben.

---

[5] Onderstaande preken over de Geloofsartikelen zijn overgenomen uit: *De eenvoudige Heidelberger*, catechismuspreken door dr. H. F. Kohlbrugge. Uitgeverij T. Wever, Franeker.

- Vervolgens breng ik onder uw aandacht, dat wij dit alles hebben als belofte, zodat wat wij in deze drie stukken der artikelen van het christelijk geloof belijden, geen abstracte waarheden zijn, maar waarheden des levens. Deze waarheden zijn n.l. geschonken tot onze redding.
- Tenslotte wil ik er u op wijzen, dat, als wij ons aan het eenvoudige houden, aan deze artikelen, wij niet zullen dwalen.

Als wij christenen willen zijn, is het nodig dat wij deze stukken tot onze troost voor waar en zeker houden en geloven, zonder er iets toe of af te doen.
Wat de Drie-eenheid betreft: voor de waarheid dat deze drie Personen: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest, onderscheidene Personen zijn, herinner ik u de woorden van de Heere Jezus, welke wij vinden in Joh. 14 : 16: „En ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid". De Catechismus zegt dan ook: *Ik noem deze drie: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest, omdat zich God alzo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheidene Personen de enige, waarachtige en eeuwige God zijn.*
Deze openbaring is geen openbaring voor het verstand, maar een openbaring voor het leven, een openbaring voor het christelijk leven, voor het maatschappelijk leven onderling en voor het eeuwige leven. Wij hebben dus de openbaring: God de Vader is Vader: God de Zoon is Jezus; God de Heilige Geest is de Trooster.
Dat weet ik - zo spreke een ieder, die mij hoort - uit de Heilige Schrift. Dat heb ik als kind van mijn ouders en uit mijn Catechismus geleerd. Wij moeten het niet ingewikkeld maken, het niet ergens in het Westen of het Oosten zoeken, nee, wij hebben ons te houden aan dat ene Woord, en in aanvechting te zeggen: „Ga weg duivel! breek, indien ge kunt, dit Woord nu eens een tand uit!"
Daar staat het geschreven! Wilt u waarachtige troost ontvangen, steek dan de hand niet in uw boezem, want daar vindt u in de aanvechting noch steun, noch troost; daar vindt u een geweten dat u aanklaagt, moedeloosheid en vertwijfeling. Leg uw hand op Gods Woord, daar kunt u niet mee omkomen. Zoek uw leven niet in uzelf, zoek het buiten uzelf in Christus en in datgene, wat God de Vader voor u gedaan heeft: Hij heeft Zijn Zoon voor u overgegeven, en Hem niet gespaard, en Hij zendt Zijn Heilige Geest om ons dit te leren. De Drie-eenheid is geen openbaringsformulier, het zijn drie onderscheidene Personen, die, ieder op zichzelf onderscheiden, tezamen werken, en Zich in de gemeente en aan de mensen openbaren. Dat leest u in de aangehaalde woorden van de Heere Jezus. „Ik", zei Hij, d.w.z.: wanneer Ik opgevaren ben ten hemel „zal de Vader bidden".
Daar is dus sprake van een Persoon, onderscheiden van Jezus. Er is één, die bidt, en één, de Vader, die geeft. En wat geeft de Vader, op het bidden van de Heere Jezus, Zijn Zoon? Hij geeft de Trooster. Dat is ten derden maal een Persoon, onderscheiden van de Vader en de Zoon. Niet alleen een kracht, maar ook een Persoon, die troosten kan. Wij zingen en bidden:

Troost, o troost U mijn gemoed,
Ik ben zwak en zonder moed.

Wat moet ik nu geloven?
Er zijn in de wereld allerlei soorten van geloof, honderd verschillende sekten! Nu vraag ik: Wie zal ik horen in het stuk van geloof? De mensen of de levenden God in de hemel? Ik denk toch: niet de mensen! Zij kunnen niet helpen, en hebben zij mij bedrogen, dan zeggen zij nog: ja, zie voor uzelf; ‘gij moogt zelven toezien!’ Ik heb met de levenden God te doen. Deze God beliegt mij, arme zwakke mens, niet. Hij

onderwijst mij door de Trooster, de Heilige Geest, door middel van het Woord der prediking. Ja, ik moet iets geloven; ik zeg niet: ik moet geloven, maar: ik moet iets geloven. Ik moet iets geloven van God, van de Weg des levens, van mijner ziele zaligheid. Dat is nodig. Dat lezen wij toch overal in het Woord. Bijvoorbeeld: „Die geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden". „Wat niet uit het geloof voortkomt, is zonde". „Het geloof is niet aller." En meer andere uitspraken der Schrift. Wat moet ik nu geloven? Wat is mij nodig, - nodig voor dit leven, opdat ik Gode welbehaaglijk leve; en voor het eeuwige leven, als de dood mij overvalt?

Nu antwoordt de Catechismus, en hij geeft dit antwoord aan allen, de volwassenen, evengoed als de kinderen, in verstand en hart: *„alles wat ons in het Evangelie beloofd wordt"*.
Het antwoord luidt niet: Alles, wat ons in het Woord van God, maar alles, wat ons in het Evangelie beloofd wordt. Nu is toch „Evangelie" een blijde boodschap des heils, een blijde boodschap van redding. Wij moeten geloven wat deze blijde boodschap ons brengt. Met minder kunnen wij het niet doen, en meer hebben wij ook niet nodig. Als ik van „het Evangelie" leer, dat het een „blijde boodschap" is, dan moet ik ook behoefte hebben, om het daarvoor te houden; dat moet een behoefte der ziel zijn.
Dan moet ik eerst Gods Wet ter hand genomen hebben, en voor deze wet moet ik mijn gedachten en mijn daden nagaan, en tot een arme zondaar worden. Zo ervaar ik mijn verlorenheid, en ik weet niet meer waar ik troost ontvangen kan, tenzij ik geloof, wat te geloven is! Er moet vooraf iets geschied zijn, opdat iemand zich kan verheugen in zulk een belofte. Als ik bijvoorbeeld een vermogend man een paar rijksdaalders zou beloven, wat deed hij daarmee? Een arme tobber daarentegen verheugt zich, dat hij geholpen is, en dat hij steeds geholpen zal worden. Daarom moeten wij eerst de vraag kennen: „wat zal ik, zondaar, doen?" - opdat er plaats kome voor de blijdschap over deze boodschap.
Nu zou ik u er opmerkzaam op willen maken, dat de vraag luidt: *wat is een Christen nodig te geloven?* Een christen is uiterlijk, iemand, die Gods woord voor Gods woord houdt, die uitkomt voor de belijdenis der kerk en deze trouw blijft. Zien wij wat dieper, dan is een Christen een mens die met de Geest van Christus gezalfd is, om door het geloof God de Heere te belijden, en met een vrij geweten tegen de zonde en de duivel te strijden. Als u dus een Christen bent, en het er u om gaat, dat u voor het leven en voor uw ziel op de vaste grond gezonken nent, - dan klemt de vraag: „wat zal ik voor waar houden?" Wij zoeken het dan hier, dan weer daar, in plaats van het te zoeken in het Evangelie. Wij zoeken het hier en zoeken het daar, in plaats van op dit punt te komen: „wat heb ik als kind geleerd, en wat is mij op de handen gelegd en gegeven?" Deze 12 artikelen zijn nu minstens 16 eeuwen oud. God heeft ze aan de gemeente gegeven en daarin behouden, als een hoofdsom van alles, dat u nodig is te geloven, als u een goed Christen zijn wilt. Dit mag nu alles geschiedenis zijn, of laat ik zeggen: faits accomplis (iets, dat geschied is). Maar deze gebeurtenis is zo geschied dat wij er aan alle kanten bij betrokken zijn. U hebt geen aandeel in de oorlogen die de grote Alexander van Macedonië gevoerd heeft. U kunt in de geschiedenisboeken daarvan lezen, en er iets voor het leven uit leren, maar troost hebt u daarvan niet. Wat nu de twaalf artikelen van ons algemeen, ongetwijfeld christelijk geloof bevatten, dat is vooral geschiedenis, - maar welke geschiedenis? Geschiedenis voor u, dat het alzo geschied is u ten goede. Er wordt hier niet gereleveerd, hoe de vaderen, Abraham, Izak en Jakob, hoe David en Salomo het gemaakt hebben; ook niet wat u gemaakt of gedaan hebt. Maar er is sprake van hetgeen God de Vader gedaan heeft voor u, wat

God de Zoon gedaan heeft voor u, wat God de Heilige Geest voor u en aan u doet. Daarom moeten de twaalf artikelen voor ons niet een van buiten geleerde les zijn, maar een levende geschiedenis, die haar kracht uitoefent, zolang er hier beneden nog een mens is, die binnen gebracht moet worden. Daarom luidt het niet: Alles, wat ons in het Evangelie *geleerd* wordt, maar: alles wat ons in het Evangelie *beloofd* wordt.
Dat kan echter de leerling nu niet zo snel overzien: alles wat ons in het Evangelie beloofd wordt; - maar het moet hem gezegd worden, en God de Vader heeft het hem doen aanzeggen, opdat hij het nu wete, en hij er ijverig op letten en er zich in oefenen zal. Daarom, als u zegt: „Ik geloof in God de Vader", bedenk dan toch eens, wat u zegt. Het wil immers zeggen: ik stel mijn vertrouwen op God de Vader.
Hoe komt u aan dezen Vader? De beuzelachtigheid van het verstand keert de zaak om, zet het kind eerst en dan de Vader. Gods Woord en Evangelie echter zet eerst de Vader en dan het kind. Dit artikel hebben velen geleerd, zonder er in hun hart iets van te geloven, zij zeggen het zomaar op, totdat .... Vaders tijd en ure slaat! - dan wordt, die 's duivels knecht eens was, ineens kind en erfgenaam! Het is God, die de bekering werkt. Maar toen het kind nog een kind van duivel, toorn en ongeloof was, toen was voor het kind de Vader er reeds. De Vader was er, toen wij nog niet bestonden. Adam en Eva bestonden nog niet, toen de Heere reeds hemel en aarde gemaakt had. God heeft alles gedaan uit loutere goedheid en genade.
Alzo: „ik geloof in God de Vader" is: ik zet mijn vertrouwen op God de Vader. Daarin ligt een belofte, een belofte, maar zij nodig is; deze belofte namelijk: ‘Ik zal u tot een Vader zijn; wees getroost, ik ben u tot een Vader!’
Zo heeft de Heere Jezus in de dagen Zijns vleses geleerd. Laten wij daarvan enige woorden opslaan, bijvoorbeeld Matth. 6 : 26: „Uw hemelse Vader voedt nochtans dezelve"! Een kind naar de natuur behoeft er niet opmerkzaam op gemaakt te worden, dat het een vader heeft, het loopt naar zijn vader heen, als het iets nodig heeft. Maar een kind naar het Evangelie is het zo moeilijk aan het verstand te brengen, dat het een Vader heeft! De Heere Jezus noemt ons allen kleingelovigen. Nu, nodig is te geloven (anders komt u er niet door): Hij daar boven is mijn Vader! Dat heeft de Heere Jezus gezegd. Hij legde mij, door mijn ouders, reeds als kind op de lippen: *„Onze Vader, die in de Hemel zijt! Uw naam worde geheiligd!"* Ik kan u ook op het Woord wijzen, dat de Heere Jezus tot Maria Magdalena sprak: „Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader, tot Mijn God en uw God".
Ik bepaal u echter uitsluitend bij het woord: „uw hemelse Vader voedt ze nochtans" Ik maak u dus opmerkzaam op de vogeltjes, de mussen! Dat zijn zulke kleine, gering geachte dieren, en toch is uw hemelse Vader dezen mussen nabij! Waar is alzo uw Vader, en wat doet Hij? Zie, Hij zorgt voor de mussen, en voedt ze, - voor de kleine geringe mussen zorgt Hij, de grote God en Vader!
Welnu, denkt Hij aan de mussen, dan denkt Hij ook zeer zeker aan een spijker of een naald, die ik nodig heb. Dan denkt Hij niet alleen aan mijn ziel, maar ook aan al de leden van mijn lichaam. Dan denkt Hij niet alleen aan de woning daar boven, maar dan zorgt Hij ook voor mijn woning hier beneden. Dan denkt Hij niet alleen aan het eeuwige bruiloftskleed maar ook aan de schoenen en kleren, die ik hier beneden nodig heb!

Dit alles ligt vast in de belofte, ik zeg in de belofte, als ik belijd: „Ik geloof in God de Vader, de almachtigen Schepper des hemels en der aarde". Wat wil dit zeggen?
Dit wil zeggen, dat ik geloof, dat deze almachtige God en Vader, die het grote en aanzienlijke gemaakt heeft, ook voor het kleine en geringe zorgen zal. Hij, die de vogels nagaat, gaat ook de kinderen na; voedt Hij de vogeltjes, dan zeer zeker ook de

kinderen! Staat niet alles Hem ten dienste?
Als ik zeg: - zoals mijn voorouders het mij hebben nagelaten - „Hij is de almachtige Schepper des hemels en der aarde", dan heb ik toch Zijn ganse almacht in de belofte. Ik heb die almacht niet in mijn hand en macht, om alles te zetten en te regeren naar mijn wil, maar ik heb de ganse almacht des Vaders in de belofte, dat, zolang ik hier beneden leef, Hij zal tonen dat Hij niet alleen Vader is, maar ook welk een macht Hij heeft.

Wilt dit toch ter harte nemen, en God geve u de troost van de Heilige Geest om het in uw hart te bewaren en te overleggen, dat de twaalf artikelen van het christelijk geloof beloften zijn, en daden, die God de Vader, God de Zoon, en God de Heilige Geest heeft verricht voor de mensen, die het belijden, dat zij mensen zijn, en die als mensen God eren. Neem het ter harte dat het geen waarheden in het afgetrokkene zijn, maar dat alle beloften er in vervat zijn, zodat men tot een waarachtige rust zoekende ziel mag zeggen: „u kunt volkomen gerust zijn". Het is echter moeilijk om het aan te nemen, juist omdat het zo ongewoon eenvoudig is. Daarom weet ik de mens niets beters te raden, dan dat hij zegge: „God! maak mij tot een klein kind, opdat ik als kind uw eenvoudige Waarheid gelove en aanneme!
Ben ik een christen, dan ben ik geen christen zoals de heilige paus, maar als ik een christen ben, dan toon ik dit het duidelijkst door mij eenvoudig te houden aan de daden van God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, die ik mag aannemen als beloften. Op welke grond mag ik deze aannemen? Op grond van het geloof! Welaan! maar daar hebben wij het weer, dat u het geloof niet eenvoudig genoeg neemt; dat u weer denkt aan grote dingen, aan sterke vuisten, waarmede u het zou moeten vasthouden. Terwijl u toch komen moet, zo zwak en ellendig als u bent en bekennen: „wij zijn nooddruftige mensen, wij zijn geen almachtige mensen, wij kunnen ons in geen enkel opzicht zelf helpen, wij zijn geen ogenblik zeker van ons leven, maar alles hangt af van Hem daarboven".
Dat heeft Hij in Zijn woord gezegd. „Nu Heere, mijn God, ik kom dus tot U, die mij hebt geschapen en zo wonderlijk hebt toebereid, mij zo wonderlijk hebt geformeerd onder het moederhart, Die mij zo wonderlijk nabij geweest bent van mijn wieg af, Die mij zo wonderlijk hebt geholpen uit de diepe wateren van grote nood; Die mij zo wonderlijk, toen ik het gevaar niet zag, hebt uitgerukt, en mij op een rotssteen gesteld; Die mij zo wonderlijk van de verschrikkelijke mensen verlost hebt, van de verscheurende leeuwen, de sterke stieren van Basan! O, hoe wonderlijk is toch de samenvoeging der dingen, zoals U die weet samen te stellen! En dat alles uit genade, uit vrije ontferming."
Hebben wij dit te danken aan ons leven en ons gedrag? Waaraan hebben wij het te danken, dat wij nu gezond samen zitten, en het Woord Gods horen? Hebben wij niet allen de eeuwige dood verdiend? Zullen wij nog twijfelen, als wij nagaan alles, wat Hij van de wieg af aan ons gedaan heeft, en hoe Hij met ons is geweest in menig verschrikkelijk ogenblik? Zullen wij er nog aan twijfelen of Hij eeuwig onze Vader wil zijn? Ach, twijfelen! Wij kunnen het niet laten. Maar als het er u toch om gaat, om *Abba* te stamelen, houdt u dan vast aan het woord, dat de Heere Jezus gesproken heeft en dat Hij niet terugneemt: '„Ziet de mussen aan! uw hemelse Vader is er ieder ogenblik mee bezig, de vogeltjes te voeden". Houdt u daaraan vast, dan komt Hij, en zal ook u helpen! Amen

BELOFTEN RUSTEN OP FEITEN. II

Avonddienst

VRAAG EN ANTWOORD 22, Zondag 7.

In dit avonduur willen wij nog eens onze Catechismus opslaan.
Wij komen aan het tweede artikel: „Ik geloof in Jezus Christus" naar vraag en antwoord 22. „Wat is een christen nodig te geloven?"
„Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof in een hoofdsom leren."

Geliefden.
Wij komen dus hier op de hoofdsom van datgene, wat ons in het Evangelie *beloofd* wordt van God de Zoon, onze Heere Jezus Christus. Deze beloften moeten rusten op feiten. Ik kan niet beloven, wat ik niet heb, waarover ik niet beschikken kan Het Evangelie deelt ons dan ook feiten mee, en wij leren, dat deze feiten voor ons beloften zijn. Ik begrijp wel dat het nogal moeilijk te begrijpen is, want, zoals ik vanmorgen zei: de beuzelachtigheid van het verstand keert de zaak om, zij zet het kind voorop en dan de vader, in plaats van voor waar te houden, dat de vader eerst bestaat, en dat het kind daarna komt. Op deze wijze keert de bekrompenheid van het verstand de zaak om, en plaatst de christen op de voorgrond, waaruit dan Christus volgen moet. Dat gaat evenwel niet. De gehele christenheid op aarde is toch voortgekomen uit Christus. Alzo is Christus de eerste en Hij heeft de christenen gemaakt door de prediking en de Heilige Geest, zoals Hij tot Zijn discipelen gezegd heeft: „Gaat henen in de gehele wereld en predikt het Evangelie aan alle creaturen! Leert alle volkeren en maakt ze tot discipelen, tot mijn leerlingen!"
Hieruit zien wij, dat Christus de eerste is; Hij komt met de leer en maakt Zich leerlingen. Als ik nu alzo zeg: „Ik geloof in Jezus Christus, Zijnen, dat is, Gods eniggeboren Zoon", dan zeg ik daarmede ten eerste, dat Christus de eniggeboren Zoon des Vaders is. Hoe ligt nu daarin een belofte voor mij? Op deze wijze: Nu weet ik, die anders niet op God durf bouwen en vertrouwen en niet als kind tot Hem durf komen, nu weet ik: „God heeft mij, Zijn kind, wel door de zonde verloren (in Adam ben ik een verloren kind), maar God heeft Zijn eniggeboren Zoon, Zijn enige Zoon, die uit Zijn ingewanden is voortgekomen". Ik heb dus de belofte, dat God Zijn Zoon heeft, dat ik alzo niet behoef te geloven aan vijftig of honderd zonen Gods, zoals de Roomse kerk aan haar honderd pausen moet geloven; nee, ik heb, tegenover en boven de ganse macht der hel, de Zoon van God! God heeft toch beloofd en geopenbaard, dat wij om Zijnentwil tot kinderen worden aangenomen, en dat het waar blijft, wat van Hem geschreven staat: *die Hem aangenomen hebben, dien heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, dengenen namelijk, die in Zijn Naam geloven.* Daarom moet u dit zó verstaan: daar boven leeft en verkeert de Zoon van God bij de Vader in de hemel, als erfgenaam, enige erfgenaam en Heer over het huis van God, als Beschikker over alle geestelijke goederen, die God de Vader Hem heeft doen erven voor al de kinderen, die de Vader Hem gegeven heeft. Dit was toch de belofte: Als Hij Zijn Ziel tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien, dat is: Hij zal kinderen hebben. Christus zegt dan ook bij de profeet Jesaja, Hoofdstuk 8 : 18: „Ziet ik en de kinderen, die mij de Heere gegeven heeft, zijn tot tekenen en tot wonderen in Israël". Deze Zoon doet alles, wat de Vader wil. En nu staat van God de Vader geschreven,

dat Hij zweert bij Zichzelven: „zo waarachtig als Ik leef, Ik wil niet dat de zondaar sterve, maar dat hij zich bekere en leve". Als ik dan kom als een goddeloze en de wil des Vaders weet, dan weet ik ook de wil des Zoons en ik predik die, namelijk, dat Hij gezegd heeft: *Die tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen.* - Dus: ik geloof in deze eniggeboren Zoon, dat is: ik zet mijn vertrouwen op Hem, ik behoef niet eerst op de paus of op de bisschoppen te wachten, ik heb er genoeg aan, dat Gods Zoon alle macht heeft in de hemel en op aarde. Ik ga rechtstreeks tot Hem heen, werp mij aan Zijn voeten, en roep: „Heere Jezus, erbarm U mijner!" Hij heeft alle macht en Hij heeft gezegd, dat wij niet behoeven te vrezen, want Hij draagt de sleutels van hel en dood. Als ik dus aflaat begeer van mijn zonden, dan ga ik tot de Heere Jezus, de eniggeboren Zoon van God. Hij geeft zonder geld aflaat van zonden, want Hij kan het; alles is ondertekend met het bloed des Lams. Dat bloed doet het!

Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, „onzen Heere".
Dat Hij de Heere is zullen alle duivelen moeten belijden. Allen die op aarde zijn, allen in de hemel en onder de aarde, allen zullen zij belijden, dat Jezus Christus de Heere is, ter ere van God de Vader. Maar ligt daarin dan een belofte?
Voorzeker! Als u hoort, dat Hij de Heere is, en u gevoelt en ervaart dat toch andere heren over u heersen, en u verlangt naar de vrijheid der kinderen Gods, u verlangt, dat zonde, duivel, wereld, nood en dood niet heer over u zullen zijn, zie, dan hebt u daaraan, dat het Evangelie Hem als de Heere aan openbaart, de troost: Hij is de enige Heere, tot Hem mag ik mijn toevlucht nemen. Alle vijanden zullen tegen Hem niets vermogen, als een rechtschapen Heere staat Hij op recht en orde en hij laat zich Zijn eigendom zeker niet ontnemen. Hij handhaaft het, en kan het handhaven, want Hij heeft van Zijn schapen gezegd: *Niemand zal ze uit Mijn hand rukken, en ik geef hun het eeuwige leven.* Neem alzo in de nood uw toevlucht tot Hem, klaag het Hem: 'ach God, help mij! ik kan, ik kan niet meer! ik kan het in deze treurige toestand, in deze nood niet meer uithouden; alles drukt en bezwaart mij, andere heren heersen over mij, en hebben mij getiranniseerd.'
En als u zo tot deze Heere de toevlucht neemt, dan hebt u de belofte, dat Hij helpen kan, want al Zijn beloften zijn ja en amen voor de armen en ellendigen, voor de hulpelozen en verlatenen. Ook deze belofte ligt er in, dat u niet alleen met de lippen zegt: „ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onzen Heere", maar ook dat u het van harte belijdt: ik ben niet van mij zelf, maar van mijn trouwe Zaligmaker Jezus Christus; ik kan met u, duivel, niet in proces treden, ga tot mijn Heere, die zal het voor mij uitmaken! Ik houd mij aan Hem, en aan Zijn belofte! Wij mogen toch wel goed verstaan, welke armzalige mensen wij zijn. Wij bevinden ons steeds in grote nood en kunnen onszelf niet bewaren, ons niet verdedigen tegen de geringste beschuldiging der wet, tegen het geringste struikelblok, dat de duivel ons in de weg legt. Wij zijn in alle opzichten te zwak. En al heeft men ook toen men jong was over de muren kunnen springen, nu men oud geworden is, kan men niet meer vooruit! Maar wat moet ik nu? Ik zeg getroost:

„Ik weet, daar is geen beter Heer',
Al wat ik vraag, zendt Hij mij neer!"

Maar dan moet ook de belijdenis volgen: „Ik weet voorwaar geen slechter knecht, ik maak voor Hem nooit iets naar 't recht".

„Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onzen Heere, die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria."
Ziet, wanneer uw gedachten niet verder gaan dan tot de letters, dan hebt u enkel

letters, meer niet. Neem echter eens aan, dat dit waarachtig geschied is, dat onze Heere Jezus volgens de belofte door de Vader in de wereld gezonden is, dat Hij van de Heilige Geest ontvangen, uit de maagd Maria geboren is, neemt dit eerst eens aan en ziet dan welk een belofte er in gelegen is! Welke dan? Zie, wij moeten belijden:

't Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf;
Neen, 'k ben in ongerechtigheid geboren,
Mijn zonde maakt mij 't voorwerp van uw toorn
Reeds van het uur van mijn ontvang'nis af. Psalm 51 : 3.

Wij kunnen dus geen andere conclusie trekken, dan dat onze natuur verdorven is; dat uit ons, uit deze verdorven natuur niets goeds meer te maken is, dat wij van onze ontvangenis en geboorte af in verdraaidheid, zonde en jammer verkeren. Dat men zulk een verdorven natuur heeft, moeten wij ervaren, en al ware men ook zeventig of tachtig jaren oud geworden, die verdorvenheid dringt door alles heen, evenals het water in een stroom doordringt en wegvloeit, zodra het ook maar de geringste opening vinden kan. Dit feit nu: *Jezus Christus ontvangen van de Heilige Geest en geboren uit de maagd Maria,* komt alzo u ten goede: Hij is zonder zonde geboren, om u, die in zonde ontvangen en geboren zijt, met Zijn heilige onschuld te bedekken. En voortdurend, uw leven lang, bedekt Hij met Zijn heilige onschuld uw zonde, waarin u ontvangen en geboren zijt.

Dit moeten wij toch vasthouden. Al deze feiten gelden niet slechts voor het ogenblik, waarop zij geschieden, nee, het zijn feiten van voortdurende werking, zij gaan door de ganse geschiedenis der kerk, door de ganse geschiedenis van iedere ziel in het bijzonder. Zo heeft dan deze heilige ontvangenis en geboorte een blijvende gelding, een blijvende werking. Er zijn gebeurtenissen van grote betekenis in de wereldgeschiedenis; gebeurtenissen van geweldige beslissing over het lot der volkeren, zodat wanneer er een slag gewonnen en veel bloed vergoten is, dit niet iets voor het ogenblik is. Nee, dit vergoten bloed, die gewonnen slag, werkt door in de ganse geschiedenis van het volk gedurende verscheidene eeuwen. Zo gaat het in het uiterlijke leven. Zo werkt ook door alle eeuwen heen het feit, dat de Heere Jezus Christus ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, om onze zonden en verdraaidheid, waarin wij ontvangen en geboren zijn, voor Gods aangezicht te bedekken.

Daarom komen ook de ouders tot de Heilige Doop met hun kinderen, waarvan zij belijden, dat zij in zonde ontvangen en geboren zijn, opdat zij gedoopt worden in de naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. Ik vraag u: „zeg mij, wat hebt u in de doop ontvangen?"

Water, waarmede de kinderen besprengd zijn naar Gods belofte!

Maar wat zegt dat dan? Zegt het niet, dat onze Heere bevolen heeft: u zult de kinderen tot Mij brengen? En zegt het niet: zo ben ook ik als kind ten Doop gebracht en Zijn heilige Naam is ook op mij gelegd, ook op mij, die in zonden ontvangen en geboren ben? Wij willen altijd de hand in de zak steken, om iets te vinden, waarmede wij nood en dood zullen kunnen afkopen, maar wij vinden niets. Met opzet predik ik heden daarover, tot troost van menigeen, opdat hij toch niet vertrouwe op zichzelf, op datgene, wat hij is, of geworden is, maar op feiten, die beloften inhouden.

Deze belofte namelijk: „door Zijn heilige ontvangenis en geboorte, wordt uw zonde en verdraaidheid, waarin u geboren zijt, voor Gods aangezicht bedekt!" Was het voor de Heere Jezus nodig, dat Hij geboren werd? Moest Hij voor Zichzelf in de wereld komen? Of klonk het niet: *„Ere zij God in de hoogste hemelen en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen?"* Was het niet: „U, u is heden geboren de Zaligmaker,

welke is Christus de Heere?" Zo dikwijls een kind geboren wordt, waarvan de ouders het huwelijk hebben gesloten in de Heere, (die niet naar geld, naar vlees en bloed gevraagd hebben), zo dikwijls is er in dit kindje, in deze zuigeling een macht Gods gelegd tegenover de vijand. U kunt dat kindje niet anders aanzien, dan in het ene Kind Jezus Christus. Zo ligt dan in Zijn heilige ontvangenis en geboorte de belofte: Hij is als een kind voor mij geboren en ik ben een kind, geboren in Hem, Christus is alles ter ere des Vaders en ten goede van hen, die de Vader Hem gegeven heeft.

Zo is het ook gelegen met het woord: „Die geleden heeft onder Pontius Pilatus".
Als u de lijdensgeschiedenis leest (en dat doen toch goede ouders en jonge mensen, die verstaan dat zij zonder Gods Woord niet vooruit kunnen), dan moet u dat niet al suffend doorlezen, zonder iets te denken. Zó blijft het een dode letter, het moet echter leven in ons worden! Wij moeten namelijk het feit constateren, dat Christus geleden heeft en dat wij de stadhouder nog noemen kunnen onder wie Hij geleden heeft, namelijk Pontius Pilatus, die wij ook uit de geschiedenis kennen, zodat het waar is, wat ons het Evangelie verhaalt.
Nu vat ik deze zaak echter nog anders op; zoals de Catechismus ons de zaak voorstelt ligt er een belofte in. Welke is die belofte?
Zie, zoals de Catechismus het opgeeft in antwoord 38: „dat Hij onschuldig onder de wereldlijken rechter veroordeeld werd, opdat wij nimmermeer in het gericht Gods komen zouden." Waar wilt u, beladen niet zonden en schuld, een vrijspraak (vrijplaats) voor u vinden? Hoe zult u weten, dat u een genadige God en verzoend Vader hebt? Verblijdt u daarom, dat u in de Catechismus zulk een troostvol antwoord vindt.
Maar als God het niet in ons hart vasthoudt, dan blijft het niet in het hart. En als God het in het hart vasthoudt, dan kunt u het niet met uw gevoel of uw verstand vasthouden. Wanneer het in de ziel zo gelegen is, dat zij belijdt: „ik heb de eeuwige dood verdiend, ik ben des eeuwigen doods schuldig, de eeuwige verwerping heb ik verdiend", dan wordt ook de belijdenis geboren:

Jezus, Uwe heil'ge wonden,
Uwe smart, Uw bitt're dood
Geven mij in alle stonden
Troost in lijfs- en zielenood.

Hij heeft onschuldig geleden om uw zonden en uw schuld uit te delgen.

Nu ligt er ook nog deze daad in, dat Zijn lijden in de gemeente voortwerkt: van de vader op de zoon, op kinderen en kindskinderen, opdat het verbond vervuld worde, dat zegt: „Ik wil uw God zijn en de God van uw zaad na u. Opdat dit verbond des vredes een eeuwig verbond zij, gesloten aan het kruis op Golgotha". In Zijn lijden en sterven heeft Hij de hel haar macht ontnomen, en de overwinning behaald over dood en graf en over de verdoemende Wet. Met Zijn lijden heeft Hij echter niet alleen genoegdoening gebracht, in Zijn lijden ligt ook de belofte: „Ik sta voor u in, Ik zal uw kampvechter en borg zijn; houd u aan Mij vast! Waar Ik blijf, daar blijft u ook, u behoeft niets te zien, noch te gevoelen, u hebt alleen vast te vertrouwen dat Mijn lijden voortdurend werkt. Mijn onschuld, waarmee Ik uw schuld bedek, geldt voor eeuwig!" Wij genieten slechts de vruchten van datgene wat Hij heeft uitgewerkt. Daarom lezen wij ook niet: ‘Het bloed van Jezus Christus maakte ons rein van alle zonden.’ Maar zoals u het ook uw kinderen leert bidden, als zij naar bed gaan: „Het bloed van Jezus Christus de Zoon van God maakt mij rein van alle zonden". De zonden die het gedurende de dag begaan heeft, moet het kind elke dag belijden, opdat

het zijn geloof leert uitspreken zoals het kind dit als kind verstaat. Geloof mij: als het op sterven aankomt, dan heeft een vader en moeder niets anders aan te brengen dan een kind, dat zich houdt aan de Heere Jezus en Zijn bloed. Zijn lijden doet het, Zijn allerheiligst lijden en sterven; dat kan de duivel toch niet ongedaan maken, en daarin vindt u stilling van uw honger en verzachting van uw kommer over uw zonden. In Hem zult u die stilling en verzachting morgen en overmorgen vinden en tot uw laatste ogenblik mag Hij uw toevlucht zijn.

Nu moeten wij weer eindigen. De tijd is voorbij. Later behandel ik uitvoeriger de beloften, die in deze artikelen gelegen zijn. Dit is zeker: wordt een vrome begraven, dan heeft de Heere Jezus zich mede laten begraven, en de vrome is begraven in het graf des Heeren Jezus. Onze doden liggen niet alléén in het graf. Eén waakt over ons stof en Hij brengt alles weder! Hij.... de almachtige David! Al drukt ook een zware grafsteen van zonden en nood ons neer, of al liggen onze doden onder de steen, als wij de opstanding van Jezus Christus als een belofte aanzien, dan mogen wij geloven en ook ervaren, dat wat in de Heere is, niet in het graf kan blijven, maar zal opstaan: *ook ik zal opstaan! Opstaan, opstaan zal ook mijn vlees!*
Ik geef het wachtwoord en het vaandel niet af, maar in de Naam des Heeren Jezus verhouw ik de vijanden. En opstaan zal ik uit iedere nood, uit iedere verlorenheid, uit iedere dood! Het feit van de opstanding van Christus werkt voort, en bevat een belofte voor de ganse gemeente en voor ieder lid der gemeente in het bijzonder. Een belofte des levens, waarin wij leven en sterven. Amen.

DE CHRISTEN GELOOFT GODS BELOFTE.

Zondag 7. VRAAG EN ANTWOORD 22. III

Vraag: ***Wat is dan een Christen nodig te geloven?***
Antwoord: ***Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk Geloof in een hoofdsom leren.***

Wij lezen Handelingen 13 : 32: „En wij verkondigen u de belofte, die tot de vaderen geschied is, dat namelijk God dezelve vervuld heeft aan ons, hun kinderen, als Hij Jezus verwekt heeft". Hieruit zien wij, dat de belofte van de Christus niet is voor de vaderen alleen, maar dat zij ook bestemd is voor hun kinderen en voor allen, die God uit alle volken, talen en natiën zou toebrengen. Opdat nu deze belofte aan de kinderen wordt overgeleverd, zodat zij er voordeel en vrucht van hebben voor zichzelf, moest hun deze belofte verkondigd, gepredikt worden; gepredikt worden als een Evangelie, zodat zij door deze prediking de belofte ontvingen, wanneer de Heilige Geest bij de prediking het geloof werkte. Dit zegt de Apostel hier nu niet, hij zegt alleen: *wij verkondigen u de belofte.* Hij zegt hier dus met andere woorden - want waartoe is anders de verkondiging? De belofte is voor u, zij is voor u en voor uw kinderen. En daarop laat hij volgen: „Dat namelijk God deze – te weten de verlossing - vervuld heeft aan ons, hun kinderen". De ganse belofte nu bestaat daarin, dat Hij zegt: 'Gij zult een Held hebben, die de Satan, die u zo vreselijk kwelt, de kop zal vermorzelen. Gij zult een Koning hebben, die u wèl zal regeren en die recht en gerechtigheid zal doen op aarde, en dus ook in uw hart. Gij zult een Heiland hebben, in wiens wonden gij genezing zult vinden en die u voorzeker van al uw zonden zal verlossen.'
Nu zult u vragen: Waar hebben wij deze belofte? Wel, zij is uit Gods mond uitgegaan in het paradijs, vervolgens heeft Adam haar zijn kinderen bekend gemaakt. Zo is dan de belofte gekomen tot de patriarchen, tot Mozes, David en de Profeten. U vindt deze belofte in Psalm 2. Nu zegt de Apostel, dat God deze belofte aan de kinderen vervuld heeft, als Hij Jezus verwekt heeft, dat is, als Hij Hem in hun midden heeft gesteld als hun Koning. Dit 'verwekken' is een woord, waarmee men in het Hebreeuws wil zeggen: een koning, een helper verwekken en hem macht en eer geven. Als God de Vader dus in de tweede Psalm zegt: „Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd", dan zegt Hij dit als Koning tot God de Zoon, tot Zijn Zoon, en zegt tot Hem: 'Voor de ogen van al Mijn vijanden en die van Mijn Gemeente heb Ik U gegenereerd en zij zullen zien, dat Gij Mijn Zoon zijt en dat Ik U als Mijn Zoon zal handhaven, dus dat Gij Mijn eeuwige Zoon zijt en Gij zult bezitten een eeuwig Koninkrijk, een eeuwig volk en zult dit volk aanbrengen al Uw schatten, waarvan Gij, als Mijn Zoon, de enige Erfgenaam zijt!'
Van dit handhaven van de Zoon spreekt Paulus verder, als hij zegt, dat deze Zoon wel de dood heeft ondergaan, maar dat dit geweest is, om alzo de dood ten dood te zijn en de armen zondaar ten leven en dat God de Vader, die Hem verwekt had als onzen Jezus, Hem ook zou opwekken van de doden. Ditzelfde, zegt hij, vinden wij ook in de 16de Psalm en bij de Profeet Jesaja, met de woorden: „Ik zal u de weldadigheden Davids geven, die getrouw zijn".
Tenslotte werpt de Apostel het laatste vooroordeel der Joden omver, alsof de Heere Jezus de Wet zou hebben afgebroken en Zijn discipelen eveneens de Wet van Mozes te niet doen. Daar toont hij dan aan, dat dit niet zo is, maar dat integendeel Jezus en Zijn Apostelen de Wet hebben opgericht door te leren: hetgeen aan de Wet on-

mogelijk was, daar zij door het vlees krachteloos was, dat heeft de Heere Jezus aangebracht. Daarom zegt hij: „Zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door Dezen u vergeving der zonden verkondigd wordt. En dat van alles, waarvan gij niet kon gerechtvaardigd worden door de Wet van Mozes". U wordt dus de belofte verkondigd. Deze belofte is gekomen tot de aartsvaders en de Boeken van Mozes en de ganse Wet door wordt deze belofte gehandhaafd. En deze belofte is: vergeving der zonden en van alles, waarvan gij niet kon gerechtvaardigd worden door de Wet van Mozes. Van dat alles verkondigen wij u kwijtschelding, aflaat, vergeving, zodat gij nochtans rechtvaardig zijt, zo gij gelooft in dezen Jezus, Die God u heeft verwekt.
Wij zijn zo gewoon, om hetgeen wij leren, aan te nemen, als ware het een blote leer. Doch de leer der gerechtigheid en des levens is geen dor leerstuk, geen bloot dogma, maar zij is: *belofte uit Gods mond,* ons betuigd door de Apostelen en Profeten. Als wij dus lezen: 'door dezen hebt gij vergeving van zonden, door dezen hebt gij kwijtschelding van alles, waarvan gij door de Wet van Mozes niet kondt gerechtvaardigd worden, dan is dat, ja, een prediking.' Maar tevens een belofte: wie in dezen, dezen Jezus, dien God verwekt heeft, gelooft, die is rechtvaardig. Dat is niet maar een dor leerstuk of dogma, maar een belofte, uit de mond van die God, voor Wie wij toch eens moeten verschijnen en voor Wie dan niets zal gelden, dan alleen wat uit Gods mond is uitgegaan.
Ik wens nu daarop uw aandacht te vestigen, ***dat de leer der waarheid, des levens en der gerechtigheid vanouds her in de Gereformeerde Kerk naar het Woord Gods en de prediking der Apostelen is beschouwd als een belofte.***

Ik verzoek daarvoor in het bijzonder uw aandacht. Wat ik u zal mededelen, is oud. Want ik zeg, het is de leer der Gereformeerde Kerk, dus der Christelijke Kerk van alle eeuwen. En toch is het in zo verre nieuw, als het oude door de gewoonte niet meer onze aandacht trekt. Ik zei: wat wij *leer* noemen, is belofte uit Gods mond. Wie in Hem gelooft, is rechtvaardig! In Hem is vergeving van zonden, kwijtschelding en rechtvaardiging van al hetgeen, waarvan wij door de Wet van Mozes niet gerechtvaardigd kunnen worden! Dat is belofte, ik herhaal het: belofte. Doch niet een belofte, die gegrond is op onze werken, op onze verdienste, niet zulk een, die zegt: „Als gij dit of dat hebt gedaan, dan zult gij dit of dat hebben", maar het is een belofte voor het ganse leven tegen onze grote dood. Een belofte in onze vreselijke armoede en hulpeloosheid, dat God de Heere voorzien zal in al onze noden en behoeften.

Nu vraagt onze Catechismus in de 59ste vraag: „Maar wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?". Namelijk alles, wat gij te voren hebt gezegd, wat gij belijdt volgens de Catechismus. *„Wat baat het u, dat gij dit alles gelooft?"*
Alles - om het nog eens samen te vatten - van God de Vader, van God de Zoon, van God de Heilige Geest, en van Zijn genade, Zijn voorzienigheid, van de weldaad van Christus, van de zegen des Heiligen Geestes.
En het antwoord luidt: *„Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben".*
Dat is het eerste deel. En dan het andere deel, dat daarop volgt: „en een erfgenaam des eeuwigen levens."
Hier hebt gij uzelf eerlijk de vraag voor te leggen: *Is dat waar?*
„Ik geloof dit alles Ja wat ik geleerd heb, de Catechismus, dat geloof ik alles. Maar ben ik nu daardoor voor God rechtvaardig en een erfgenaam des eeuwigen levens? Dat vat ik niet. Ik zou zeggen, dan moet ik dit toch eerst gevoelen!"
Dat wij bij dit punt blijven staan, komt, omdat wij het woord „geloven" in de vraag: „Wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?" - omdat wij dit „geloven" gelijk stellen

met: „voor waar houden". En steeds vergeten, dat hetgeen wij geloven niet van ons komt, maar dat alles buiten ons om voor ons is tot stand gebracht. En dat alles, wat wij geloven, geen dorre leer is, maar belofte. Dat blijkt o.a. ook uit hetgeen de Apostel in Hand. 13 zegt: „Wij verkondigen u de belofte".
Laat mij u dit nog nader uiteenzetten aan de hand van de 22ste vraag van onze Catechismus.

Het is de Christen nodig te geloven! Dat wij dit goed verstaan: nodig te geloven, in zijn hart en in zijn geweten, opdat hij liet dan als Christen in toepassing brengt in zijn leven en onder de mensen. Want een Christen is door God gemaakt tot profeet, om de Naam van de Heere Jezus te belijden, - tot priester, om zichzelf voor God de Heere te stellen als een welbehaaglijke offerande met zijn lichaam en met zijn wandel, - en tot koning, om met een goed geweten, dat dus gewassen is in het bloed van Jezus Christus, tegen zonde, duivel en dood, die hem voortdurend als ongedierte op het lijf vallen, moedig te strijden. - *Wat moet nu zulk een Christen geloven?*
Het Antwoord luidt: *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt.*
„In het Evangelie" -, dat is, in het ganse Woord, dat als een Evangelie tegen alle veroordeling der Wet voor ons openligt. Alles dus, wat ons in het Evangelie beloofd wordt van Godswege, door Gods mond, geschreven in Zijn Boek, dat alles, wat God beloofd heeft, moet een Christen geloven, d.w.z.: dat mag hij geloven.
Dit „alles" nu vat, ja wat niet al, samen. Daaraan komt, zo te zeggen, geen einde. Nu komt de Catechismus en schrijft: *„Al wat ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk Geloof in één hoofdsom keren".*
Zo vraag ik dan: Wat zijn de Artikelen van het Christelijk Geloof? Het zijn óf artikelen, die bloot op het papier staan, blote dogma's, leerstellingen, waarvan men het nut niet weet, - ‘of het zijn alle beloften, als het ware een echo van Gods belofte. Wij hebben met God te doen, hebben God verantwoording te doen. Wat wij toch leven, dat leven wij door Hem en dat zullen wij leven tot Hem. Wij hangen geheel van Hem af, kunnen geen ogenblik bestaan buiten Hem, zijn zó door en door zondaars, dat al wat in en aan ons is, ook tegenover alles, wat God aan ons doet, ons aanklaagt en veroordeelt. Hier is geen staan in eigen kracht, in eigen wijsheid of in eigen werken, al wilt gij het ook werken des geloofs noemen. Zo staat de mens, - en zo ligt hij op de grond. Zo ziet hij, - en zo is hij blind. Zo heeft hij een overwinning behaald, - en zo ligt hij weer neer. Alles had Adam in het paradijs, alles van God, in God en door God. Er staat: *hij was geschapen in Gods beeld.* Naar het inwendige had hij gerechtigheid en heiligheid en naar het uitwendige alle heerschappij. Eén ding ontbrak hem. En dat was: hij was van deze ganse gelukzaligheid niet zeker, alles hing er van af, of niet een sluw en listig vijand en bedrieger hem van al wat hij had beroven zou. Alles hing er van af, of hij dezen listige bedrieger dadelijk zou doorzien en hem met het Woord zou afwijzen; of hij in de gehoorzaamheid der werken zou blijven. Nu, dat was toch vreselijk. Alles te hebben doch zonder zekerheid van het alles te behouden, aangezien het namelijk van de mens afhing, of hij 's vijands list zou doorzien en in de gehoorzaamheid der werken zou blijven. Adam viel, en nu - bedenken wij het toch - is hierbeneden alles slijk, strijd, tranen, bloed, hartstochten, vreselijk verderf, onpeilbare ellende, allerlei lichamelijke krankheden, allerlei aanvechtingen des duivels, en eindelijk - een treurige toestand -: daar ligt de mens in de doodkist en wordt naar het graf gedragen. Nu ziet men van de hemel en van alle heerlijkheid na dit leven niets. Er zijn schone ogenblikken in dit leven, er zijn schone bloemen in dit leven, er is dikwijls zeer veel genot, - maar waaraan knaagt de worm niet? God is hoog boven ons mensen verheven en deze God is het, die om onze zonde Zijn heerlijkheid van ons heeft

moeten nemen en Zijn vloek op ons heeft moeten leggen. En God nu, die ons alzo heeft moeten vervloeken en verdoemen en van Zijn Aangezicht verstoten, - deze zelfde God toont ons onverwacht Zijn ontferming, geeft Zijn Zoon als de Zoon des mensen.

En nu zegt Hij tot hem, die voor Zijn Woord beeft, voor Zijn Woord wegzinkt in zijn ongeluk en zijn ondergang:
'Ik heb u toch lief, Ik ontferm Mij over u, Ik wil u tot een God zijn en gij zult Mijn kind zijn. Ik wil u een Vader zijn, een Vader, die alles vermag, een almachtig Vader. Dat Ik hemel en aarde heb gemaakt, is u een teken en onderpand, dat Ik alles voor u kan tot stand brengen, dat Ik alles voor u wil en zal tot stand brengen. Niets zal u schaden, uw zonde niet, de ellende niet, de dood niet, maar alles wil Ik met een Vaderlijke hand ten beste keren. Dat kan Ik doen en dat wil Ik doen!' En nu hoor verder: 'u bent een verloren kind, geheel en al. Ik zie u liggen in uw bloed, u zult echter toch geen prooi des doods zijn, maar: *daar hebt gij Mijn Zoon, Mijn Eniggeborene,* Hem geef Ik u tot een Heere. Hem laat Ik ontvangen worden van de Heilige Geest, opdat Hij uw volkomen Borg zij, uw onbevlekt, schuldeloos Lam. Hij komt en wordt geboren uit een maagd en neemt alzo de ganse erfzonde, waarin u ontvangen en geboren bent, van u af op zich. Hem zal Ik voor u aan het hout laten nagelen met al uw zonden aan Zijn lichaam en dan wordt u, dat is, uw oude mens, in en met Hem op het hout verbrand. U zult niet sterven, en toch zult u sterven, u zult sterven in het sterven van Mijn Zoon, en Hij, en u met Hem, begraven worden, zodat u mag belijden:

Al wat ik heb misdreven,
Is in Uw graf gebleven.
Gij hadt het meegenomen,
Van daar zal 't niet meer komen.

Vrees niet de smaadheid van Christus! Vrees niet, om met uw bloed te ondertekenen, o Mijn kind, dat u de eeuwige dood hebt verdiend! Vrees niet, te bekennen, dat u geen penning hebt, om te betalen, beken uw dood, sterf met Hem! Sterf alzo, dat u voor Mij belijdt: met al mijn tranen, met al mijn voornemens, met al mijn ijver vermag ik niets, ik kan het heir van duivelen en geestelijke boosheden in de lucht, dat mij omzwermt als miljoenen vliegen, niet van mij afhouden; ik vermag de duivel geen haar te krenken, ik vermag niets, ik ben niet in staat, om de dood onder de ogen te zien, ik kan niet vertrouwen, niet geloven. Vrees niet, dat te belijden en houd u aan het kruis, houd u aan Jezus' bloed zonder meer' –
„Maar dat is mij een hellevaart, als ik niets heb dan zonden en de donder van Sinaï achter mij hoor, en ik niets dan duisternis voor ogen heb!" –
Zing met uw Borg de 16de Psalm: Opstaan, - verblijdt u niet, mijn vijanden, al lig ik ook op de grond! Opstaan zal ik toch! God heeft beloofd: Mijn Heilige zal de verderving niet zien!
Meer nog, Mijn kind: u komt niet alleen met Hem uit het graf te voorschijn, maar Ik wil ook alzo voor u zorgen, dat, hoewel u hierbeneden op aarde leeft, Ik u nochtans in de hemel heb. Daarvoor neem Ik u op in het lichaam van Mijn lieven Zoon zoals Hij ten hemel vaart, heb Ik ook u reeds in de hemel en zend Ik u de Heilige Geest tot een Tegenpand, opdat u in uw nood, in de angst van uw ziel, in uw nacht en in uw dood niet vertwijfelt, maar verbeidt, Hem, die zal wederkomen, om te oordelen de levenden en de doden. Wanhoop niet, als u niet weet, hoe u aan goede werken zult komen, daar u niets dan een gebroken ding, niets dan een gebroken Verbond aan uw voeten ziet liggen. Wees niet verlegen, als u niet weet, hoe u genoeg geld zult krijgen, om met

God en met ere door de wereld te komen, hoewel u schuldbrief op schuldbrief voor uw ogen hebt en ze niet kunt betalen! Wees niet verlegen, hoe u naar de inwendige mens zult worden toegerust: - Mijn Geest wil Ik u geven, die gaat uit van Mij, de Vader en van Mijn Zoon, en komt in uw hart. Hij zal u troosten, u helpen, voor u bidden, als u niet bidden kunt en zal u nabij blijven.
En voorts zult u hierbeneden gewis een grote familie hebben van enkel broeders en zusters. U behoeft die niet allen te zien en te kennen, maar als u er een van ontmoet, dan zult u zien, dat zij allen dezelfde taal spreken, zoals zij die op de dag hunner geboorte hebben geleerd - en dat is voorwaar een schone taal, welke de wereld niet kent, - en allen zingen hetzelfde lied: „Het Lam heeft het gedaan!".
„Ik zal u ook bewaren voor de poorten der hel en het waterbad zal in uw midden blijven, namelijk de vergeving der zonden! Hebt goede moed, ook uw vlees zal Ik opwekken ten laatsten dage, zodat er geen klauw van u zal achterblijven, - en dan, en dan: het eeuwige leven!"
Ziet, zo zijn de Artikelen van het Christelijk Geloof enkel beloften, beloften voor u en voor uw kinderen, voor het tijdelijke en het eeuwige leven. Amen.

Zondag 7

VRAAG EN ANTWOORD 22. IV.

22. Vraag: ***Wat is dan een Christen nodig te geloven?***
Antwoord: *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een hoofdsom leren.*

De Gemeente van Christus heeft een geloofsbelijdenis, zoals er geen tweede bestaat. Er is in de wereld allerlei geloof, men heeft allerlei Evangelie, hier een Jezus en daar een Jezus, hier geest en daar geest. Het gaat hier dus om het ware en juiste, dat de kinderen kunnen verstaan en waarop de ouden van hier gaan. Het gaat hier om hetgeen wij lezen in de 22ste vraag van de Heidelbergse Catechismus:
Wat is een Christen nodig, te geloven? Dit is: wat moet hij hebben, zonder hetwelk hij niet kan zalig worden? Waaraan moet hij zich onvoorwaardelijk houden? Waarvan zich tot geen prijs laten afbrengen? Wat moet dus hij hem zoo onbeweeglijk staan als zon en maan? „Wat is een Christen nodig te geloven?" wil derhalve zeggen: Óf -óf! Dat heeft hij te geloven, of hij is verloren! Daarvan mag hij ook zelfs niet een tittel of jota afwijken. Het antwoord op de vraag luidt: *Al wat ons in het Evangelie - geopenbaard wordt?* - nee, er staat wat anders: wat ons in het Evangelie *beloofd* wordt. Zo komt dan de vraag tot den eenvoudige, tot de hooggeleerde, tot de een zowel als tot den ander: *Wat is u in het Evangelie beloofd?*
Daarop antwoorden wij dan: „Ik geloof in God, den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onzen Heere; die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria; die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle, ten derden dage wederom opgestaan van de doden, opgevaren ten hemel, zittende ter Rechterhand Gods, des almachtigen Vaders, van waar Hij komen zal, om te oordelen de levenden en de doden. Ik geloof in den Heiligen Geest. Ik geloof één heilige, algemene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen, vergeving der zonden, wederopstanding des vleses en een eeuwig leven".

Dit alles, dat door ons de Artikelen van het Christelijk Geloof genoemd wordt, zijn beloften, zoals wij die ook bij de Heilige Doop horen, als wij uit het Formulier vernemen, dat, als wij gedoopt worden in de Naam des Vaders, *Hij ons als met een zich Ware eed betuigt, dat de God en Vader onzes Heeren Jezus Christus onze Vader en de Vader van ons zaad wil zijn.* Dat, als wij in de Naam des Zoons gedoopt worden, Hij ons belooft, *dat al wat Hij, de Zoon Gods, gedaan en geleden heeft, ons eigendom is.* En dat, als wij in de Naam des Heiligen Geestes gedoopt worden, ons beloofd wordt, *dat de Heilige Geest onze Leraar en Trooster en die onzer kinderen wil zijn tot in eeuwigheid.* Dat zijn dus alles beloften.
O, laat mij het u toch op het hart binden! Als wij, of een engel uit de hemel, zegt Paulus, u een ander Evangelie brengen dan dit, die zij vervloekt! (Gal. 1 : 8). Wij, of een engel uit de hemel? Ja, wij, wij Apostelen, wij predikers der gerechtigheid, wij zeggen u: ‘Blijft bij deze Artikelen van het Christelijk Geloof, blijft bij dit eenvoudige!’ U kunt hier niet te eenvoudig zijn in uw geloof; blijf daarbij. En al zouden wij u een andere belofte brengen, zo zijn wij vervloekt! Wij, of een engel uit de hemel? Een engel? Kan dan een engel een ander Evangelie verkondigen?

Laat mij eerst vragen: Is er een ander Evangelie? In waarheid niet, maar er zijn wel wassen beelden in de wereld, die levende mensen moeten voorstellen en waarvan men werkelijk zou geloven, dat zij leefden. In deze zin kan men zeggen, dat er tweeërlei Evangelie is: een Evangelie, dat waar is en een Evangelie, dat vals is. Het ware Evangelie mag menigeen wat scherp voorkomen, want het is reine wijn, voor de kranke ingeschonken. Het valse Evangelie is zoet als vervalste wijn, zoet op de tong, doch voor een zieke deugt het niet, het is hem als vergif, een kunstig namaaksel, geen natuurwijn. Het valse Evangelie heeft, - ja, hoeveel vrienden wel? De ganse wereld. Niemand ter wereld zal het valse Evangelie verwerpen. Maar het ware Evangelie heeft weinig vrienden. Waarom? Het is te eenvoudig, veel te eenvoudig! Waar het ware Evangelie komt, daar heeft de mens niets dan een: Ik geloof, ik stel mijn vertrouwen daar en daar op! Verder heb ik niets te zeggen, te eisen of in te brengen, ik heb er niets toe bijgedragen, het zijn enkel weldaden van Boven. Het is toch niet de mens, die hemel en aarde gemaakt heeft! Het is toch niet de mens, die zich als Vader openbaart en u leert bidden: „Onze Vader, die in de hemelen zijt!" U bent toch niet ontvangen van de Heilige Geest en uit de maagd Maria als het Heilige geboren, daar u integendeel in zonde en ongerechtigheid ontvangen en geboren bent! U hebt ook niet voor anderen geleden! Niemand onzer is toch voor anderen gestorven, opgestaan en ten hemel gevaren! Niemand onzer zit ter Rechterhand Gods, niemand onzer zal eens oordelen de levenden en de doden. Wij zijn toch niet de Heilige Geest! Ach, integendeel, wat hebben wij voor een geest en wat voor geesten zijn wij! Wij bouwen toch de Kerk niet! Wij doen toch geen kinderen geboren worden en hebben de Heilige Doop niet ingesteld! Of hebben wij het geloof gewerkt, om van deze jonge en kleine kinderen, die zo verkeerd en verdraaid zijn, die zulke dwingelanden kunnen zijn, te zeggen: „Zij zijn in het Verbond der genade, zij zijn in Gods Rijk"? Is er iemand onder ons, die zichzelf de zonde kan vergeven, zonder zichzelf te bedriegen? Of die anderen vergeving van zonden kan schenken, doordien hij zijn bloed voor hen vergoot? Zou hij de doden kunnen doen opstaan? Zij zouden dan allen wel in de graven blijven liggen! Of kan een van ons het eeuwige leven geven?

Maar zie, wij zijn zo gewoon, deze dingen te horen, zodat zij ons te alledaags zijn en niet meer onze aandacht trekken. Het moet iets vreemds zijn, iets pikants, iets nieuws, diepzinnigs, of buitengewoons. Dat is dan treffend en meeslepend. Dit toch is zeer algemeen! Er zijn tegenwoordig gehele landen, waar de kinderen deze Artikelen van het Christelijk Geloof niet meer leren en opzeggen. Overigens, wie van ons komt het in de zin, om te denken: ‘Dat kind daar, dat jonge kind, is Gods kind, is het eigendom van de Heere Jezus, met Zijn bloed gekocht, en Hij heeft dat in de Heilige Doop aan het kind laten verzegelen?! Nee, wij denken veeleer: het kind is des duivels. Ja, het is wel mijn lief zoontje, mijn lief dochtertje, maar het is toch vol van de wereld, vol zonde en ongerechtigheid, het moet eerst bekeerd worden. En dat is een moeilijk ding, dat zullen wij aan de dominee overlaten en eens zien, wat er van wordt!’

Dat komt, doordat wij de beloften van liet Evangelie zo alledaags vinden. Zeg mij toch, wat krijgt een kindje, zodra het in de wereld komt? Zijn het niet doeken, kousjes, kleertjes, die het kind worden aangetrokken? Zijn dat geen beloften voor dit leven? En als nu God aan de moeder verstand geeft, om het kind aan te trekken, wat voor dit leven nodig is, zal de Heere God dan in het geestelijke anders doen, zal Hij het kind groot laten worden zonder melk? Het kind en de melk zijn toch niet te scheiden! Zo is het leven verbonden met de waarheid, met de waarheid der leer en zonder de waarheid der leer blijft er niets in het leven, maar sterft alles, het sterft de geestelijke dood.

Hoe zal ik nu deze dood ontgaan?

Antwoord: welnu, wat is een Christen nodig te geloven? Blijf bij hetgeen in het

Evangelie beloofd wordt en waarvan u een beeld hebt in de Twaalf Artikelen van het Christelijk Geloof, zodat ge u steeds voorstelt; *Wat is God de Vader? Wat is God de Zoon? Wat is God de Heilige Geest? Wat heeft Hij voor mij en aan mij gedaan?*
Zoek het toch niet in of bij uzelf, dat u het leven hebt of tot het leven komt, dat u deel hebt aan het eeuwige leven. Zoek dat in hetgeen u met de moedermelk is ingegeven, in de eenvoudige, zuivere evangelische waarheid.
Zeg niet tot het kind: „Dat is het uwe, als u dit of dat hebt, als ge u bekeert." Maar zeg het: „Dat is het uwe, dat is uw Heere Jezus, dat is uw God en Vader!"
„Maar ik zie niets aan het kind!"
Ja, ik zie aan mijzelf ook niets, en ik denk, dat u aan uzelf ook niets ziet! Bezie uzelf toch, is niet al wat aan u is, dood? Niet alles zonde en verkeerdheid? Is niet alles ondank, twijfel en ongeloof? Komt dat niet alles daarvandaan, dat u altijd gaat naar uw eigen kast en daar de hemel wilt zoeken, - dat u gaat naar de kist, die u van uw moeder hebt en daar onder de oude afgedankte kleren uw bruiloftskleed zoekt! Niet alzo! In de leer is het gelegen, in Gods waarheid!
Ja maar, hoe staat het dan met de Heilige Geest?"
Ach, laat die vraag rusten, - maar u, als u dorst hebt, drink gezond, koel water en zie, of uw geest niet wederkeert! Drink, als u vermoeid en geheel uitgeput bent, een dronk wijn en zie, of uw geest niet weder tot u komt. U kunt geen wijn krijgen zonder fles of vat, er moet iets zijn, dat de wijn houdt. En dat is de leer: *al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetgeen ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk Geloof in een hoofdsom leren.*
Waar deze leer gehandhaafd wordt, daar zal voorzeker de Geest niet uitblijven, maar van binnen troosten en zeggen: ‘Mijn kind, dat is waarachtig waar, verlaat u daarop!’
Wat is een Christen nodig te geloven? Om u aan te tonen, hoe nodig het een Christen is, wil ik u iets verhalen.
Eens moest een Profeet uit Juda tot de koning van Israël gaan en hem zeggen, dat de Heere God hem en het land zou straffen om zijn afgodendienst. Alzo sprak hij tegen het altaar door het Woord des Heeren: „Altaar, altaar! Zo zegt de Heere: Zie, een zoon zal aan het huis van David geboren worden, wiens naam zal zijn Josia, die zal op u offeren de priesteren der hoogten, die op u roken en men zal mensenbeenderen op u verbranden." „En hij gaf", lezen wij verder, „ten zelven dage een wonderteken, zeggende: Dit is dat wonderteken, waarvan de Heere gesproken heeft: ziet, het altaar zal vaneen gescheurd en de as, die daarop is, afgestort worden," 1 Kon. 13. (de Artikelen des Christelijken Geloofs echter zullen nooit vaneen gescheurd worden).
De koning beval de man Gods te grijpen; doch toen hij de hand naar hem uitstrekte, verdorde zij, dat hij ze niet weer naar zich toe trekken kon. Toen verzocht hij dan de man Gods, om voor hem te bidden en op diens gebed werd zijn hand weer genezen. Daarop werd nu de koning dankbaar: na zo te zijn gestraft en vernederd, wil hij de man Gods een geschenk geven. Maar deze zegt: „Al gaf gij mij de helft van uw huis", - dat was te weinig gezegd, het ganse huis des konings ware nog te weinig geweest tegenover één Artikel van het Christelijk Geloof, want daarmee hangt Gods huis en de ganse hemel samen! - „al gaf gij mij de helft van uw huis, zo zou ik niet met u gaan en ik zou in deze plaats geen brood eten, noch water drinken." Dat zei hij niet uit zichzelf, maar aldus ging hij voort: „Zo heeft mij de Heere geboden door Zijn Woord, zeggende: Gij zult geen brood eten, noch water drinken; en gij zult niet wederkeren door de weg, dien gij gegaan zijt".
De Profeet had alleen de boodschap te brengen, dat de Heere op het altaar mensenbeenderen zou doen verbranden, maar verder had hij zich met geen mens in te laten. Hij zou niet eens een mens gelegenheid geven, om met hem te spreken, opdat er

toch geen tittel of jota zou verloren gaan van hetgeen hij in Gods Naam had gezegd. Zo vertrekt hij dan langs een andere weg: de wereld is overwonnen, de strik gebroken. Jawel! De zonen van een profeet, die in de stad woonde, doch nooit de moed had gehad, om de koning deze boodschap te brengen, maar een stomme hond was, verhaalden hun vader, wat er gebeurd was. Deze denkt: Hoe? Een man Gods? En mij heeft hij geen bezoek gebracht!? Hij behoorde mij toch ook te eren! Ik ben toch ook een Jood. Al heb ik ook niet in alles zulk een geloof als hij, ik ben daarom toch ook een broeder en een profeet! Hij zadelt de ezel en rijdt hem na en als hij hem vindt, zegt hij tot hem: „Lieve broeder, ik bid u, zeg mij, wat is dat? Waarom hebt u mij niet bezocht? Is dat liefde? Ga toch met mij terug, opdat ge u bij mij versterkt!"

Maar de man Gods zegt: „Ik kan niet met u wederkeren, noch met u inkomen, ik zal ook geen brood eten, noch met u water drinken in deze plaats." Hij had de profeet een oorveeg moeten geven en gezegd hebben: 'Ga henen achter mij, Satanas, want gij verzint niet de dingen, die Gods zijn, maar die der mensen zijn!' Maar in plaats daarvan zegt hij „Ik kan niet! Ik zou wel graag willen, maar ik kan niet! Denk toch niet, dat ik zo onvriendelijk en onbroederlijk ben, doch ik mag niet, Gods Woord verbiedt het mij!"

Nu is hij verloren! Men moet zich niet achter Gods Woord verschuilen, maar als ik weet, dat Gods Woord mij is gegeven, dan zeg ik: mijn Evangelie! Of – of! deze weg gaat u, of u bent verloren!

Wat is de Christen nodig te geloven? *Het eenvoudige, het eenvoudige!* Brood eten, water drinken, uw weg reizen, - dat is uw zaak niet! Uw zaak is het, te blijven bij het eenvoudige Woord en het andere hebt u over te laten aan God, Vader, Zoon en Heilige Geest, om waar te maken en te vervullen aan de bidder, aan zijn huis en zijn kinderen, wat Hij beloofd heeft.

Zodra de man Gods zich achter het verbod verborg, was hij verloren.

„Ja, ik zou het wel gaarne willen doen, maar, ziet u, de dominee heeft gezegd, dat ik het moest laten", - dat is een gevaarlijk zeggen! U hinkt op twee gedachten en meent: de dominee zal het voor u in orde brengen. Heeft hij u de waarheid gezegd en zegt uw geweten daar „ja" op, verschuil u dan niet achter hem, maar kom rond voor de dag met de Twaalf Artikelen van het Christelijk Geloof en zeg: *daarop leef en sterf ik!* Die echter zichzelf zo achter het gebod verschuilen, zijn in de regel verloren, want ten slotte doen zij toch de wil des vleses. De oude profeet zegt: „Ik ben ook een profeet!" Ja, zo heet het dan: „Ik ben ook een profeet! Wat gaat het mij aan, of u gezonden bent, - ik ben het ook!"

O dat „ook"! en dat zeggen van: „Dat is ook Evangelie; wel niet in alles zo als het uwe, maar het is toch ook zo iets!" Doch al ware het ook, dat wij, of een engel uit de hemel u een Evangelie verkondigde, buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt! „Een engel," zegt de oude profeet, „heeft met mij gesproken door liet Woord des Heeren, zeggende: Breng hem weder met u in uw huis!"

Ja, dan! zo denkt men bij zulk een woord, als er een engel met u heeft gesproken….

Ja, dan! is u een engel in de nacht verschenen, hebt u zulk een godzalige droom gehad, een bijzondere openbaring, - wie weet, of dan werkelijk de Twaalf Artikelen zo in allen dele waarheid zijn! Een engel is u verschenen? Dat zegt toch wat!

Had de man Gods toch maar geantwoord: 'Wat gaat mij een engel, wat gaat mij de ganse hemel aan! Dit weet ik, dat, zo ik niet blijf bij het eenvoudige, ik God en Zijn zalige hemel nooit zal zien!'

Maar de man Gods laat zich verleiden en gaat met de oude profeet mee. - Toen doodde hem een leeuw. God had die gezonden! Treurig einde! En ten bewijze, dat dit van God was, bleef de leeuw bij de ezel en het lijk staan, zonder dit verder aan te

roeren.

Wat zullen wij nu daaruit leren?
Dat, wat de Catechismus bedoelt, als hij vraagt: „Wat is een Christen nodig te geloven?" En: „Zijt nuchter en waakt, want uw tegenpartij, de duivel, gaat om als een briesende leeuw, zoekende wien hij zou mogen verslinden". Of u valt in zijn muil, óf u blijft bij de onvervalste melk der eenvoudige waarheid! Amen.

Zondag 8. I.

Vraag 24. ***Hoe worden deze artikelen gedeeld?***
Antwoord. ***In drie delen. Het eerste is van God de Vader en onze schepping.***
Het andere van God de Zoon en onze verlossing.
Het derde van God de Heilige Geest en onze heiligmaking.

De artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof.[6]
1. Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde
2. Ik geloof in Jezus Christus, Gods enig geboren Zoon, onzen Heere
3. Ik geloof in den Heiligen Geest

NIEUWJAARSPREEK

Het eerste is van God de Vader en onze schepping.

Gehouden 1 januari 1859, 's morgens
Zingen: Psalm 150:1-3;
Psalm 51:4

Psalm 150
1 Looft God, looft zijn Naam alom;
Looft Hem in Zijn heiligdom;
Looft des HEEREN grote macht,
In den hemel Zijner kracht;
Looft Hem, om Zijn mogendheden,
Looft Hem, naar zo menig blijk
Van Zijn heerlijk koninkrijk,
Voor Zijn troon en hier beneden.

2 Looft God, met bazuingeklank;
Geeft Hem eer, bewijst Hem dank;
Looft Hem, met de harp en luit;
Looft Hem, met de trom en fluit;
Looft Hem, op uw blijde snaren;
Laat zich 't orgel overal
Bij het juichend vreugdgeschal,
Tot des HEEREN glorie, paren.

3 Looft God naar Zijn hoog bevel,
Met het klinkend cimbelspel,
Looft Hem, op het schel metaal
Van de vrolijke cimbaal;
Looft den HEER', elk moet Hem eren;
Al wat geest en adem heeft,
Looft den HEER', die eeuwig leeft,

[6] Verschenen 1873 hij H. de Hoogh & Co. te Amsterdam

Looft verheugd den HEER' der heren.

Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.

Wees hartelijk gegroet in God, de almachtige Vader, geliefde broeders en zusters, bij het begin van dit jaar.
Het oude jaar is voorbij; wel komen de doden weer; want God zal hen uit de graven tevoorschijn roepen; maar het verlopen jaar keert niet terug. Hier Boven echter ligt een boek, en daarin staat alles, alles opgeschreven; al mogen wij alles vergeten, de Alwetende vergeet niets! Hier Boven ligt een register, een zonden- en schuldregister; hier Boven ligt een boek des levens Hier Boven is een gedenkboek voor God; dáár wordt niet vergeten, wat de slechten voor boosheid gedaan hebben, maar evenmin de tranen die de oprechten voor Hem geweend hebben. De tijd snelt voort, en wij gaan mee met de tijd, totdat het heet: Mensenkind, geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven! Alsdan is het onmogelijk iets te herroepen van al hetgeen wij gedaan hebben. Laten wij God voor Zijn barmhartigheid danken, dat Hij ons een eeuwig Evangelie gaf, opdat allen die in de Naam van de Heere Jezus geloven, niet zouden verloren gaan. Laten wij toch niet vergeten, dat dit eeuwig Evangelie er is voor allen, die verbroken zijn voor de wet Gods. In velerlei opzicht zegt men: het is te laat; maar ook heden is het nog niet te laat, om aldus aan te vangen dat het hart verbroken ligt voor God, de Alwetende, en dat wij ons buigen voor Zijn soevereiniteit. Het is niet te laat om ook in dit jaar te beginnen als een bedelkind, bedelende om eeuwige gerechtigheid.
Mijn geliefden, de HEERE God kan zó niets met ons beginnen; er moet een schepping aanwezig zijn, een nieuwe schepping. Een Verlosser moet er wezen, Die het alleen doet, en in ons de adem des levens blaast, opdat wij doden, levend gemaakt worden Wij kunnen uit onszelf niets beginnen, en de arme mens schuwt God, de levende God, en blijft liever zitten en terneerliggen in zijn slaap der zonden. Voor al het tijdelijke en aardse weten wij raad, en tegen al wat ons bedreigt zullen wij ons kunnen behoeden en voorzorgen nemen; maar dat de eeuwigheid, eeuwigheid is, dat die zo lang is, ach, daaraan kunnen en willen wij niet denken, wij die mensen zijn van een ogenblik. God echter geeft ons Zijn Woord, en in dit Woord de rechte, zekere, onbedrieglijke leer der zaligheid. Wèl ons, wanneer wij deze leer van harte aannemen.
Wij willen dan een begin maken met de zeer eenvoudige leer van ons algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde; ik geloof in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere; ik geloof in de Heilige Geest.*

Zo nemen wij in dit uur het eerste artikel, en, zo God wil, morgenochtend het tweede, en 's avonds het derde artikel.
Mijn geliefden, dat is nu weliswaar iets voor de kleine kinderen, maar wij hebben waarlijk aan deze drie eenvoudige artikelen ons leven lang te leren; want voorzeker, wij wijken er onophoudelijk weer vanaf.
Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.
Dit is het algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof. Ik geloof dat wil niet alleen zeggen: ik houd dit voor waarachtig, maar het wil véél meer zeggen, namelijk dit: ik stel mijn vertrouwen op deze God, ik steun op Hem, met mond en hart belijd ik Hem voor zulk een God; ik houd mij aan Hem vastgeklemd in nood, lijden en dood! Wanneer wij het waarlijk voor waarachtig houden, dat God is, dat Hij almachtig is,

dat Hij hemel en aarde gemaakt heeft, zo zullen wij met daad en woord bewijzen, dat zulk een God geen onbekende voor ons is, maar dat Hij de levende God is, en dat wij op Hem vertrouwen, en aldus aan Hem geloven. Hij alleen gelooft aldus aan God, die belijdt dat hij niet gelooft gelijk hij moest. Hij die zich voor God verootmoedigt en zucht: *ik geloof, kom mijn ongelovigheid te hulp!* Ach; wie dood is, die zegt wel met de lippen: *Ik geloof;* doch wie leeft, spreekt ook weliswaar alzo, doch tevens worstelt hij om te geloven.
Mijn wens voor u, mijn geliefden, voor jong en oud, is ten eerste dat u worstelt, opdat u geloven mag.
Wanneer ik zeg: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde,* dan verzaak ik, zo verzaakt u de boze geest, zo zien wij af van elke afgod, hetzij hij van hout of van steen zij , van goud of van zilver; hetzij vrouw of kind, huis of hof. Zo sta ik, zo staat u af van elke bekwaamheid, verstand, kunst, vlijt en al hetgeen van mensen komt, van alle menselijke troost, van alle menselijke hulp en uitkomst. Hij is de Koning der wereld, Hij houdt haar in Zijn hand, en Hij heeft op de aardbol het heilige kruis opgericht, om welks wil Hij haar niet werpt in het eeuwige vuur. Hij is Koning, God en Vader, alles is in Zijn hand: macht en geweld, koning en troon, vrouw en kind, huis en hof, zonde en genade, dood en leven. Wij hebben een verborgen schat en ook de sleutel daarbij. Doch ons is het eigen aan deze schat niet te denken, en telkens de sleutel te vergeten. U bent niet van uzelf, u weet van waar u bent, God heeft u gemaakt, heeft u een mens gemaakt, u als koning toegerust met de heerschappij over alle dingen. Toen God u als een kind gemaakt heeft, heeft Hij alle schepselen niet zo geëerd, als Hij de mens heeft geëerd. Zon, maan en stenen, zij kunnen niet *'Vader'* tot Hem zeggen. Ook de engelen zijn niet gemaakt zoals wij, naar het beeld en de gelijkenis Gods.
Wij moeten weten van waar wij zijn, opdat wij het weten mogen welk een Formeerder wij hebben. Wij moeten het weten welk een meesterstuk wij zijn, opdat wij het weten en geloven, dat Hij, Die ons maakte,- tegelijkertijd gemaakt heeft brood en kleding; het ook gemaakt heeft hoe het u gaan zal uw hele leven door. Dat zeg ik op goede gronden, want wat doet de mens gewoonlijk? Zijn God vergeten, grijpen naar het zichtbare, hangen blijven in het zichtbare, en zo diens slaaf worden.
Dat is een stuk van hoog belang: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde,* daaraan hebben wij ons leven lang te leren. Wanneer wij er een weinig mee gevorderd zijn, dan zijn wij het zonder twijfel weer vergeten. Hij, Die ons gemaakt heeft, heeft Zijn maaksel lief, draagt er zorg voor, en heeft het niet aan het toeval overgelaten. Hij heeft schuren gebouwd, opdat daarin vrucht verzameld worde; Hij geeft de bakker, opdat hij brood bakke; Hij geeft al de dieren, opdat u vlees zou hebben, opdat u wol en zijde hebben mag, opdat de mens gekleed zij, en hem niets ontbreke.

O, mijn geliefden, dat wens ik u van harte, dat u door de Heilige Geest het van harte zeggen mag: *Ik geloof.* En, welaan, kwelt u zich, en bent u moede van het wenen, zo spreek evenwel wenend en schroomvallig: *ik geloof.* Ga in het verborgene, buig uw knieën en zeg: 'U bent toch mijn God! U hebt mij gemaakt.' Alzo heeft Hij dan ook het arme hart gemaakt. Weet wel door hoeveel stormen het arme hart bewogen wordt, hoe de wond bloedt, wat voor gedachten in het hart opkomen! Voor Hem dan dat arme hart uitgeschud met elke smart, alle treurigheid, met alle zonde; maar geef de afgoden nooit de eer; zij kunnen niet helpen.
Zeg niet: Ja, had *ik* dit geloof! dat vervloekte *ik.* Wanneer ik het geloof niet heb, wat helpen dan alle redeneringen? Er moet een hart aanwezig zijn, een hart tot God, de

levende God. Welaan, welaan, de zonde is daartussen gekomen, weet de Vader dan dat niet? Ik geloof in God; dus niet aan een steen, ook niet aan iemand die een stenen hart heeft, niet aan een dwingeland, die de stok des drijvers in de hand heeft, en daarmee mij achterna jaagt; maar aan een barmhartige God, aan een genadige, maar ook heilige en rechtvaardige God.
Laat Hem zulke woorden niet horen: 'ik kan niet geloven!' Hij hoort alles wat van uw lippen komt. Wat doet Hij met woorden? Ligt het waarachtig in het hart: 'ik kan niet geloven, ik geloof niet', dan ligt ook in het hart: U moet geloven. De wet laat zich niet terzijde zetten, niet sussen, van haar komt men door fraaie woorden niet los; de eeuwige wet moet haar recht hebben.
Welaan, gij maaksel Gods, bezie u in de spiegel; wie heeft u die wonderschone ogen geschapen? Wie maakte u de wenkbrauwen? Wie de mond, de neus, het oor? Wie schiep u de handen, dat zij werken kunnen? Buigt u in het stof voor God, en spreek het uit: 'o God, ik zeg wel met de lippen: ik geloof, maar mijn hart heeft en siddert daarbij, ik kan niet, kom mijn ongelovigheid te hulp, ik moet er doorheenkomen!' Wat is voor Hem smart en lijden, nood en dood? Of er arbeid is of niet, of er geld voorhanden is of niet? Wat is voor Hem uw zonde, uw onreinheid, uw vuiligheid? Hij is de almachtige God!

Alzo is dit mijn harten wens aan u allen, dat u het ganse jaar door dit met u meeneemt. Wij weten niet wat ons voor de deur staat. Laten wij ons niet zo zeker wanen; tussen dit ogenblik en het volgende slaat de bliksem in, en alles ligt overhoop. Laten wij niet zorgeloos wezen, maar het met Jona uitspreken, ook als de storm het schip beweegt: *ik vrees God!*
Wij hebben ons diep te verootmoedigen vóór en na, omdat wij niet geloven hetgeen wij geloven. Zo hebben wij nu dit, dan dat, van de dingen die men ziet, waar wij ons aan vasthouden; is het daarmee uit, zo menen wij dat nu alles voorbij is. Dat wij kleding hebben, dat het lichaam gedekt zij, dat bedenkt en overlegt de mens, de ziel moet echter bedekt zijn! Dat men brood hebbe, dat er arbeid zij, daar is men op uit, doch wat het eerste is, dat moet ook het eerste blijven! God is God, en wie Hem vreest en eert, die zal Hij wederom eren.
Mijn geliefden, laat ons met elkaar opslaan in het Evangelie van Markus het zevende hoofdstuk. Aldaar lezen wij vanaf vers 20: *En Hij zeide: hetgeen uitgaat uit de mens, dat ontreinigt de mens.* Indien het hem onrein maakt, zo maakt het hem voor God onrein en verwerpelijk. Want van binnen uit het hart der mensen komen voort: zorg over geldgebrek, gebrek aan werk, zieke vrouw, zieke kinderen? Nee, nee, de duivel is het, die daar komt en zegt: 'Houd u alsof deze dingen in uw hart niet opkomen konden.' De eigenliefde is het die zo spreekt: O ja, dat is waar, zo is deze hier, en zo is die daar!
Och ja, dat is wel waar, wat de Heere Jezus hier van des mensen verderf zegt, zo is het met hen! Vrees niet zozeer de nood die van buiten komt, wees daarvoor niet het meeste beducht en bedroefd! Vraag eerst: Wat gaat uit de mens uit, wat komt uit zijn hart voort? Hij heeft het gezegd, Hij, de eeuwige, waarachtige Getuige, Die niet liegt. Hij, Die ons door en door kent, tot op het diepste gebeente: kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverij en, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hovaardij, onverstand. Al deze boze dingen komen voort van binnen en ontreinigen de mens. 'Al deze' staat er, dus niet alleen enkele en ook niet misschien van één soort, maar er staat in het Grieks het meervoudig getal: overspelen, dieverijen, enzovoort.
Welnu, mijn geliefden, verlene God u die genade, dat u het met u meeneemt, en

daaraan indachtig blijft: zo ziet het er uit in mijn hart! Ik vraag er niet naar hoe het er in de kast uitziet, maar: zo ziet het er uit in mijn hart. Dat geeft in waarheid nood; want hij die acht geeft op de uitgangen van zijn hart, betrapt zich voortdurend daarop, dat zulke dingen uit het hart voortkomen. Maar nu, wie klaagt daarover? Wie is dat leed? Wie wil dat op zichzelf laten toepassen? Waarom is er zoveel onvastheid des geloofs? Omdat, wanneer God beschikt dat uiterlijk lijden over de mens komt, de duivel terstond bij de hand is om de arme mens de ogen toe te sluiten, opdat hij niet acht geve op datgene wat vanbinnen in hem omgaat. En waar God daarentegen beschikt, dat het de mens uiterlijk goed gaat, daar is ook weer de duivel er hij, opdat hij de mens lichtzinnig make, zodat hij huppelt en in zijn over-geloof over de diepste afgronden heengaat, en hij weet het niet. Hij waant gezond in het geloof te zijn, en het hart, die onreine poel, staat open, en al die schrikkelijke dieren komen er uit voort; de mens echter pantsert zich in zijn gewaand geloof.

Mijn geliefden, ik weet niet hoe lang ik nog hier zal wezen, maar één ding weet ik: dat het waarheid is, hetgeen de Heere Jezus zegt van het menselijke hart. En ook wederom dat hij die met een goed geweten voor God en mensen wandelt, en met zulk een hart tot God zijn Schepper komt, aangetrokken wordt tot het hart des Vaders. En het ook beleeft en ondervindt, hoe de Vader een Vaderhart heeft, en als u bang en sidderend tot Hem komt, tot u zegt: *Mijn kind, wat wilt u? Ik ben uw Vader, u, Mijn kind, u zult alles hebben!*
Ik herhaal het nog eenmaal: het is niet genoeg het zo maar losweg te bekennen, dat deze dingen uit het hart voortkomen, dan leeft de mens nog altijd in zijn dagelijkse gang. Nee, er moet achting zijn voor Gods wet, een beven voor Zijn Woord, dan zal de mens komen tot God; want waar waarachtige zondenood is, daar is een drijven en een trek tot de Vader. Dan wordt alle uiterlijke nood klein tegen de innerlijke, en juist de innerlijke nood zendt God in het huis, opdat het kind belijde, wat wij als volwassenen niet meer belijden kunnen, tenzij dat wij worden als de kleine kinderen: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.*

Wel, *ik geloof in God de Vader.* Is Hij dan Vader? Dat heeft de I Heere Jezus gezegd! Ik mag mij niet laten terughouden door hetgeen de duivel zegt, door hetgeen de wet, het geweten zegt; zij schreeuwen alle: Nee, nee, u bent verloren! Maar in de treurigheid, in de verbrijzeling des harten, waar ik dit voor mij heb: uit het hart komen voort al deze gruwelen, daar verzink ik meer en meer in de nood.
Ik heb bij deze tekst een hoofdstuk links, en dit zegt mij, dat de Heere Jezus met vijf broden vijfduizend mannen heeft gespijsd. En rechts heb ik een hoofdstuk, daar lees ik: met zeven broden verzadigde Hij vierduizend mannen. Zo heb ik deze beide getuigenissen, en nu lees ik recht voor mij: uit het hart komen al die dingen voort; het ergste hovaardij, nog erger: onverstand.
Het schepsel beroeme zich niet tegen zijn Schepper, noch leem en aarde tegen de pottenbakker! Onverstand is oorzaak dat men op allerlei dwaalwegen geraakt, van de wet Gods en van Zijn belofte af. Nu, de belijdenis is er, de droefheid naar God is er, de wet, de duivel en het geweten zeggen: 'Nee, Hij is uw Vader niet! Hij moet u verdoemen!' Doch daar verschijnt er Een en spreekt: *Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Neemt Mijn juk op u en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen!* En deze, de hoogste Gezaghebber in de hemel, op de aarde en in de hel, zegt tot u: *Mijn kind, wilt u bidden tot God, zo bid: Onze Vader*! (Matth. 6:9; Luk. 11:2).
God geve u in Zijn genade en barmhartigheid, dat u dit hele jaar door ervaart en

beleeft: *Hij is mijn Vader!* Vader, wanneer Hij slaat en bedroeft, wanneer Hij doodt en ter hel leidt, nog meer dan wanneer Hij ons wat zoets te smaken geeft. Goed en trouw is Hij, en gelijk Hij ons gemaakt heeft, zo heeft Hij ook de onzen gemaakt, en al wat wij hebben; het is niet in onze, maar in Zijn hand, Hij zal het maken. Is God in de hemel mijn Vader, dan ben ik Zijn kind en erfgenaam, en Hij zal niet alleen voor mij, maar ook voor de mijnen zorgen, en Hij zal alles meebrengen, wat Hij mij in Zijn wijsheid afgenomen heeft. Hij kan alles doen wat Hij wil.

Alzo ligt in de belijdenis: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde,* ook nog dit opgesloten: als mij de mensen ook geheel verlaten, al wordt het mij dikwijls ook nog zo benauwd, toch heb ik van het uiterlijke afgezien, ik geloof in Hem! Of ik ook al ongeleerd en onverstandig ben, nochtans: Vader is Vader, en Hij wil toch ook het onverstandige kind wel wat te eten geven. Als het 'Vader' zegt, zo wordt toch Zijn hart bewogen. Het enige wat wij te zeggen hebben is 'Abba', een zucht uit het hart, de lippen samengedrukt, en een ademtocht.
Een Vader kan het met Zijn kinderen toch niet slecht menen, al is het dat Hij hen straffen moet, nochtans zijn en blijven zij kinderen, en hun erfenis is eeuwig in de hemelen. Daaraan mogen wij ons vasthouden, of wij ook al verlaten schijnen: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.* Heeft Hij daarin Zijn almacht getoond, dan kan Hij Zijn almacht ook in alle dingen tonen. En waar de dood u verslinden wil, roep daar tot Hem: *Mijn Vader!* En Hij roept tegen dood en duivel in: *Mijn kind!* Amen.

Psalm 51:4

Ontzondig mij met hysop, en mijn ziel,
Nu gans melaats, zal rein zijn en genezen
Was mij geheel, zo zal ik witter wezen,
Dan sneeuw, die vers op 't aardrijk nederviel.
Ai, geef mij weer gewenste zielevreugd;
Laat uit Uw mond mij stof tot blijdschap horen;
Zo wordt opnieuw 't verbrijzeld hart verheugd,
En in mijn geest de ware rust herboren.

Zondag 8. II.

Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onzen Heere.

Vraag 24. Hoe worden deze artikelen gedeeld?
Antwoord. ***In drie delen. Het eerste is van God de Vader en onze schepping. Het andere van God de Zoon en onze verlossing. Het derde van God de Heilige Geest en onze heiligmaking.***

Gehouden 2 januari 1859, 's morgens

Zingen: Psalm 81:9-12;
Psalm 134: 1-3;
Psalm 33:11

1 *Looft, looft nu aller heren HEER',*
Gij zijne knechten, geeft Hem eer,
Gij, die des nachts Zijn huis bewaakt
En voor Zijn dienst in ijver blaakt!

2 Heft uwe handen naar omhoog,
Slaat naar het Heiligdom uw oog,
En knielt eerbiedig voor Hem neer:
Looft, looft nu aller heren HEER'!

3 Dat 's HEEREN zegen op u daal';
Zijn gunst uit Sion u bestraal'.
Hij schiep 't heelal, Zijn Naam ter eer:
Looft, looft dan aller heren HEER'!

… het andere van God de Zoon en onze verlossing.

Geliefde broeders en zusters, de Heere geve u veel genade, blijdschap en vrede in Christus Jezus, door de Heilige Geest.
Wij behandelden gistermorgen met elkaar het artikel van ons algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.* Ik hield u voor, dat wij dit weliswaar als voor de kinderen geschreven achten, doch dat intussen wij volwassenen ons leven lang aan dit 'ik geloof' hebben te leren, en onze les voorwaar nooit in het geheugen zullen houden.
Misschien nam de een of ander uit u als hoofdsom der overdenking dit voor zich mee: ik heb in alles wat mij treft mij geheel en al over te geven in de handen Gods, mijns Vaders, en - Hem alles toe te vertrouwen. Zulk een gevolgtrekking kan men wel maken, doch als ons iets treft dat hard is, dan gaat het toch zo licht niet dat te zeggen. Of wanneer het met al onze uitzichten gedaan is, het dan voor waar te houden*: God is Vader en almachtig.* Wie dat kan, die kan het! Wie niet met het hart een christen is, die kan dat wel altijd, maar wie met het hart christen is, die kan her ook niet, buigt zich evenwel voor Gods soevereiniteit, en neemt de toevlucht tot Gods Vaderlijke

genade. Doch altijd is er eerst de erkentenis dat wij niets te vorderen hebben, en dat wanneer de redding komt, het altijd louter barmhartigheid is en blijft.
Dat God Vader wil zijn, is Zijn eeuwige liefde; Hij is van nature onze Vader niet, maar dat is de duivel, in wiens gebied wij eigenwillig overgegaan zijn. Dat God Vader wil zijn en ons Zijn kinderen heten, dat is Zijn vrije ontferming. Het is ons nodig dit te geloven. Intussen, wat heeft een mensenkind in dit ellendig leven voor een troost, zo niet God zijn Vader is. Hij is almachtig, Hij heeft hemel en aarde gemaakt. Zo kan Hij mij, klein mens, ook wel helpen uit deze kleine nood; al schijnt hij mij ook groot toe, voor God is hij klein, en Hij kan wel de zware steen van mijn hart afwentelen. Dan omarmen wij de Vader, de hemelse, almachtige Vader, wanneer wij altijd, bij al het goede dat ons toekomt, voor Zijn heilige wet verbroken worden: 'o God, wie ben ik, dat U mij alzo in genade gedenkt, en mij alzo bezoekt!' zoals David deed (2 Sam. 7:18, vgl. Gen. 32:10). Daarentegen, waar de bliksem inslaat, ook in het stof neerzinken en bekennen: 'o God, wie ben ik! Ik heb het honderdmaal verdiend, dat U mij alzo slaat, en wanneer U mij nog meer slaat zal ik het altijd verdiend hebben.'
Alzo dat wij in voorspoed niet trots, in tegenspoed niet ontmoedigd worden, maar in het hart ingaan en het voor de Alwetende bekennen, wat uit dit hart uitgaat, zoals ik u gisteren voorgehouden heb. Allerhande boze gedachten dat is de kop; hovaardij en onverstand dat is de staart der slang, die wij dikwijls menen geheel weg te zijn, en die zich dan weer zo machtig openbaart.
Ach, mochten wij toch steeds geloven dat God Vader is! Maar waar het er om te doen is, daar denken wij altijd aan een strenge toornende Rechter. Doch laat ons bij al wat ons treft, toch steeds in ons hart ingaan, en zeggen: 'Ik ben een zondaar, Hij is nochtans Vader! De eeuwige dood heb ik verdiend, bij Hem is verlossing! En is het dan ook reddeloos verloren, Hij is de Almachtige. Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er! Hem is niets te wonderlijk.' Waar het nu evenwel zo ver bij de mens komt, dat hij het bekent: Ik heb de eeuwige dood verdiend, ik heb verdiend uit het huis geworpen te worden. Waar hij bekent: Ik ben niet waard Uw kind genaamd te worden, aldaar moet het tweede artikel tussenbeide komen. Om toch evenwel altijd moed te krijgen, zodat wij zeggen: Ik maak mij op uit mijn leed en mijn smart, uit mijn welstand en mijn geluk, tot Hem, opdat Hij nochtans geprezen en aangebeden worde: *Gij zijt mijn Vader, maak het met mij naar Uw welbehagen.*

Zo willen wij dan in dit morgenuur met elkaar overwegen het tweede artikel van ons algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof, hetwelk alzo luidt: ***Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onzen Heere.***

God de Vader geeft ons niet alleen datgene, waaraan wij mensen het eerst denken en hetgeen, nadat Hij ons geschapen heeft, onze eerste behoeften zijn. Hij heeft ons niet alleen wonderbaar geschapen, Hij onderhoudt ons niet alleen, maar geeft ons ook alles, alles wat wij nodig hebben, als: gezondheid, huis, hof, vrouw, kind, geld, goed, brood, klederen, arbeid, goed verstand, geheugen, bekwaamheid, een koning die ons regeert, een goede overheid, goede politie, goede wetten, kerk, scholen. Dat alles geeft Hij, en zo Hij daarin niet bewijst dat Hij Vader is, dan weet ik het niet meer. Dat hebben wij toch alles niet verdiend. Zo God eens de overheid en de wetten ophief, wat zou er van worden?
Hij is Vader. Maar één ding vergeten wij, dat is: dat wij sterven moeten. Dat is de hoogste wijsheid, zo wijs te zijn dat men het gelooft en voor waar houdt; niet die en die, maar ik moet sterven, en voor een poosje lig ik onder de aarde, en wordt mijn lichaam door de wonnen verteerd. Nu, daaraan denkt God ook, daarin is Hij ook

Vader, en omdat Hij daaraan denkt, zo geeft Hij ons... Wat? Een kerkhof, een doodgraver, een doodkist, en geld om zerk en graf te kunnen betalen. Ja, Hij is ook zo genadig, dat Hij het aldus leidt, dat meestentijds hij die sterft meer overheeft, dan hij bezat toen hij bruiloft hield.
Maar gelijk het vee sterft, zo sterft de mens, en gelijk de mens, zo het vee! Wie weet dat de ziel der dieren uitgeblust wordt? Wie weet dat de ziel der mensen naar boven stijgt, dat zij wederkeert tot Hem, door Wiens aanblazing het leven in de aardklomp ontstond?
Denkt u daaraan, geliefden?
Denkt u wel daaraan? Onnozele vraag! Zouden wij daaraan niet denken?
Ja, die vraag is zo dwaas niet. Denkt u er wel aan?
Ja, zeker! Inderdaad?
Jonge man, waaraan denkt u? Jonge dochter, wat brengt uw hart in beweging? Vraag het uzelf af!
Toch antwoordt u: ja. Maar wat hebt u dan nu aan een geloof en een Catechismus, wanneer het enkel in het verstand ligt, enkel van de lippen komt! Denkt u er aan? Wat is wel het eerste? Het kleed, de man, de vrouw, de kinderen, het huis, dat is het eerste. Nee, dat toch niet, dat is niet het eerste, maar het laatste! Evenwel, wat een mens beweegt, dat beweegt hem. De mens, zoals hij nu eenmaal aards is, denkt aards, en zit met handen en voeten en met het hart in de aarde en het aardse vast.
Maar, ik denk toch weleens aan het laatste uurtje, ik denk er toch weleens aan, dat ik sterven moet! Ja, evenals iemand die zich van de bron laat afbrengen, en nu tracht met enige druppels zijn dorst te stillen; daar staat nu de duivel er achter, en zegt: Nee, de druppel verkrijgt u niet, als u mij niet aanbidt!
De bron is het kruis van onze Heere; Jezus Christus is Zijn Naam: de eniggeboren Zoon van de levende Vader. Daar denkt u niet aan, en daar kunt u ook niet aandenken, dat weet God. Mensen, gelijk wij zijn, huichelen heiligheid voor God, en vergeten onophoudelijk wat uit onze harten altijd voortkomt. Dat kunnen wij wel bij anderen opletten en ontdekken; maar wat doe ik met mijn naaste? Ik moet in mijn eigen hart ingaan, en zien wat daaruit voortkomt. Dat willen wij echter niet weten.
De man zorgt, hij bejaagt en zoekt het brood, dat God almachtig, God de Vader hem vast beloofd heeft in de hemelse verzekering; en nu wil hij het hebben van duivel en wereld. God ontferme Zich zijner. De vrouw zoekt het allereerst hoe zij de man behage. De jonge man is daarop uit, te worden wat de vader is, opperheer, steekt het hoofd omhoog, en denkt slechts aan geld, en geld, en wederom geld, om het dan weer te verkwisten, en denkt er niet aan dat iedere cent een gave Gods is.

Evenwel, de hemelse politie ziet niets door de vingers. De vraag komt: *Adam, waar zijt gij?* En Adam verschuilt zich met Eva achter de bomen, en de slang, dat gruwelijke dier, lag ook aan hun voeten, en het was hem bang. God maakt Zich op, Hij is de Eerste. Wanneer Hij hier in deze tijd komt, zo komt Hij niet met een bliksemstraal, om te verdelgen. Nee, nee, het is een genadetijd, Hij heeft geduld met ons; Hij komt met genade, juist dan, als wij verloren gaan.
Adam, waar zijt gij? Man, waar bent u? Bent u gereed? Bent u bereid om af te leggen de aardse tabernakel? Bent u verzekerd dat u gelooft in de eniggeboren Zoon van God, uw Heere? Ach, er zit veel valse munt in de zak; ach, daar ligt de vuile was in de kast. Aan alles wordt gedacht, maar aan God niet. Wèl ons, dat Hij altijd de Eerste is!
Geen kind kan aan vader en moeder denken, nog minder zorgend aan hen denken. Geef een kind, terwijl het de moedermelk nodig heeft, een popje, en terstond gaat het van de moeder af. Het kind speelt met bloemen, en acht het gevaar niet, het blijft aan

het spelen totdat de moeder het vindt; anders gaat het verloren. Maar vader en moeder denken aan hun kind, zo lang zij leven, dat heeft God de Vader in hen gelegd. Want Hij Zelf heeft zulk een hart dat Hij altijd aan Zijn kinderen in genade gedenkt, en hun niet alleen geeft wat voor dit leven dienstig is, maar ook aan onze dood denkt.
Laten wij het voor waar houden, dat alles wat wij hebben, van een Vaderhand komt. Dat is niet naar Zijn welbehagen, dat de mens, het hoogste schepsel, van de wormen zou verteerd worden en in stof opgelost. Nee, nee, het is Zijn maaksel, het moet weer uit het graf; de oude slang mag stof eten, maar Gods heerlijk schepsel zal zij niet houden.
Doch nu ligt er iets tussen de Heilige en ons; dat is de donderwolk, Gods wet, de zonde en schuld. Al mag u over alles heen zijn, toch zult u nooit zulk een edel verlicht mens wezen als Adam was, die als de eerste uit de hand Gods kwam. En deze waarachtig verlichte man, gelijk het niemand anders is, vergeet zijn God. De edelste, de beschaafdste werpt de schuld op Gods gave; op zijn vrouw, zelfs op zijn Schepper. Zo is alle vlees! Het kan kloosters bouwen, zichzelf kastijden, en er zich op te goed doen; maar tot gewetensrust kan geen vlees komen. Daar Boven is God, onzichtbaar, doch de zondaar voelbaar, en het dondert in zijn hart; wanneer God komt en de zondaar opwekt met de woorden: *Adam, waar zijt gij?*
God weet wel, gelijk iedere vader het weet, dat Zijn kind zich niet tot Hem wendt als het verkeerd geweest is, maar dan gemelijk is; doch Hij bedenkt een middel, opdat de mens verbroken wordt. Dát doet God. Hij kon met Adam niets meer beginnen, Hij kan met ons allen niets meer beginnen. In de mens is niets meer, om hem er bij aan te grijpen; maar God komt zo Vaderlijk dat Hij de mens verbreekt met de macht Zijner liefde, en zegt reeds in het Paradijs tot de slang: *Ik zal vijandschap zetten tussen uw zaad en tussen haar Zaad; Dat zal u de kop vermorzelen, en gij zult Het de verzenen vermorzelen* (Gen. 3:8-15). Daar ligt de mens verbroken: ‘o God, o God, welk een God bent U. Ik had gedacht dat U mij in de hel geworpen zou hebben vanwege mijn zonden, en U vergeeft! Uw Beste, Uw Liefste snijdt U voor mij uit Uw hart. U werpt U voor mij in de vlam, om mij te redden!’
Mijn geliefden, zo is de weg; maar het was Adam bang, zeer bang, en het was Eva bang en benauwd. Het is zo'n manier van spreken: Ik ben een zondaar. Maar vraagt men: Hoe ziet het er met u uit? Ja, dan weet men niets te antwoorden. Heb toch daartoe enige minuten over, dat u uzelf afvraagt: Geloof ik in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon? Is Hij mijn Heere? Geloof ik dat van harte?
Een mens heeft voor alle dingen tijd, hij is vasthoudend en geduldig om iets uit te vinden, en daar te stellen wat toch eens met vuur verteren zal. Een mens heeft tijd en geduld, om aan het einde van het jaar zijn balans op te maken, debet en credit te berekenen en opnieuw alles door te zien. Mens, leg uw hand op het stomme geld, de dood staat achter u en roept u daar vanaf. Maar de eeuwigheid, de eeuwigheid, hebt u daarvoor uw balans opgemaakt, is het in orde met dat debet en credit? Kunt u in dit opzicht rekenschap afleggen, dat u niet maar zegt: Ik *weet niet hoe het met mij staat;* maar dat u zeker bent van uw zaak? Steek de hand in uw boezem, en u trekt haar melaats er weer uit. Doch er bestaat een daad Gods, en deze daad maken alle duivelen niet ongedaan, en die daad is deze: *Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe* (Joh. 3:16).

Tot het tweede artikel komen wij niet, tenzij wij met het eerste gereed zijn. Nog eens: God de Vader zorgt voor ons in dit tijdelijke leven; Hij doet nog meer, Hij zorgt dat wij rust hebben en vrede met God en mensen. God zorgt voor het lichamelijke,

vergankelijke en zichtbare, Hij zorgt echter ook voor alle geestelijke nooddruft, opdat wij in waarachtige vrede stervende tot God mogen thuiskeren. Daartoe komt Hij met Zijn Woord, niet met goud of zilver, ook zelfs niet met slagen; de mens immers verandert zich toch niet. En of een mens zich ook zevenmaal bekeert, zo heeft hij toch zichzelf bekeerd.
Geheel iets anders is het echter, wanneer God een mens bekeert. Dat doet Hij met Zijn Woord, en die het hoort, die hore het, namelijk wie oren heeft om te horen. En wie het niet hoort, maar aan zijn eigen vroomheid, aan eigen bekering, huichelarij en ongerechtigheid de voorkeur geeft, die heeft God antwoord te geven.
God komt met Zijn Woord, en in dit Woord ligt uw weg. Uw weg, man en vrouw; uw weg, jongeling en jonge dochter; uw weg, grijsaard, opdat u het leert, van wie u dat alles hebt; wat uw behoefte is. Ook uw weg, jong kind, dat naar mij hoort en nog eerst begint te stamelen: *Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onze Heere;* ja, ook uw weg. En terwijl jij, kindje, met je popje speelt, en met je prentenboek, zo wordt je in het Woord Die voorgehouden, Wiens Naam is: *Gods eniggeboren Zoon.* Je bent niet een lief, gehoorzaam kind, en wanneer je meent dat je een lief kind bent, zo heb je reeds opgehouden dat te zijn.
God de Vader heeft een lief, gehoorzaam Kind, Dat is uit Zijn schoot, uit Zijn hart voortgekomen, en Dat heeft voor u een Kind willen zijn, en in de kribbe willen liggen en Zich laten kussen. Terwijl Hij in de kribbe lag, klonk het: *Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen!*
God heeft slechts één Kind, Dat heeft Hij Zich van eeuwigheid verwekt, opdat Hij Zijn eniggeboren Zoon zij. En dit Kind heeft de Vader alzo lief gehad, dat Het om des Vaders wil, om de Vader te eren, gekomen is in onze verlorenheid, om het maaksel van de Vader, dat in de kaken van de duivel lag, er uit te rukken, terwijl Hij er Zichzelf inwierp. En uit deze afgrond, uit de dood weer tevoorschijn kwam als Gods eniggeboren Zoon. U kent Zijn Naam, de onuitsprekelijk zoete Jezus-naam.

Ons hart klopt en vloeit over, allereerst wegens de liefde des Vaders, dat Hij een Kind heeft, en dit Kind overgeeft. En, ween niet, bedroefde ziel, God heeft Zijn Kind weder! Dat Kind komt tot u, arm, en Hij is een Heiland; vrees niet! Wie tot Hem komt, Wiens hoofd zich boven alle hemelen verheft, en Wiens voeten tot in de afgrond neerdalen, wie aankomt en neervalt voor deze grote en almachtige Engel van het eeuwige verbond, die heeft het ondervonden, dat niemand tot Hem gekomen is, tenzij dat de Vader met de macht Zijner genade hem getrokken heeft (Joh. 6 : 44).
Wat doe ik met een liefhebbende Jezus en een toornende God? God is de Eerste. Hij grijpt de zondaar aan en werpt hem aan de voeten van Jezus. En als Hij begint te trekken, zo streeft de mens daar tegenin, en verweert zich met handen en voeten, om toch maar niet in de hemel te komen en zalig te worden. Dat wil de mens niet. *Niemand kan tot Mij komen,* heeft de Heere Jezus gezegd, *tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke. Er is geschreven in de Profeten: En zij zullen allen van God geleerd zijn. Een iegelijk dan die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij.* En daarop laat Hij nu volgen: *Die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen.*
Maar nu nog eens: hoe trekt de Vader? Dat gevoel en bemerk ik niet; moet ik dan daarop stil wachten, of Hij mij trekken wil of niet? U hoort het Woord; daar geeft God Zijn Woord! U zit toch niet in de kerk om er weer uit te gaan als u de prediking gehoord hebt, en daarmee afgedaan! U hoort Gods Woord, mens, bedenk het, heden rood, morgen dood! In het Woord ligt het; daarmee trekt God de Vader u tot de Zoon! Tot de Zoon heen, anders bent u verloren!

Daar ligt dan nu het geloofsartikel: *Ik geloof in Jezus Christus,* dat is, ik stel mijn vertrouwen op Hem, ik neem mijn toevlucht tot Hem, ik aanbid Hem, ik buig mijn knieën voor Hem als een verlorene, en roep tot Hem om ontferming. Daar heeft de Vader de mens getrokken met Zijn Woord, heeft hem gedreven met de wet, heeft zondenood in zijn hart gebracht, heeft zijn geweten verschrikt en wakker gemaakt. En nu gaat de mens zijn weg op als een verlorene, vol vrees en schrik, en achteraf heeft hij gezien: 'O God, o God, toen U mij aangreep op mijn zondeweg, dat was Uw Vaderlijke hand!' Zo trekt God de Vader tot de Zoon. Dan openbaart God de Zoon, Wie de Vader is, dat Hij Vader is. Daar hecht zich nu het tweede artikel aan het eerste: *Ik geloof in God de Vader.*
Vader te zeggen, dat kan ik eerst dan leren, als God de Vader mij getrokken heeft tot God de Zoon, en God de Zoon mij de Vader heeft geopenbaard. Dat heeft de Heere Jezus gezegd: *Niemand kent de Zoon dan de Vader, noch iemand kent de Vader dan de Zoon, en die het de Zoon wil openbaren* (Matth. 11:27). En wederom: *Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in de schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard* (Joh. 1: 8).
God is ons onbekend; wij kunnen Hem niet zien, wij die stof, aarde en as zijn; maar de Vader trekt tot de Zoon, en daar hebben wij de Middelaar Gods en der mensen, de Mens Christus Jezus, en Hij openbaart het ons. Zo leren wij door de Zoon de Vader kennen. Zulks heeft de Heere ook met andere woorden gezegd, toen Hij sprak: *Ben Ik zo lange tijd met ulieden, en hebt gij Mij niet gekend, Filippus? Die Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien; en hoe zegt gij: Toon ons de Vader? Gelooft gij niet, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in Mij is? De woorden die Ik tot ulieden spreek, spreek ik van Mijzelven niet, maar de Vader, Die in Mij blijft, Dezelve doet de werken. Gelooft Mij, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is; en indien niet, zo gelooft Mij om de werken zelf* (Joh. 14:9-11).

Mijn geliefden, de allerheiligste God, de Allerhoogste, Die de hemel en de hemel der hemelen niet bevatten, heeft een eniggeboren Zoon, en Die komt tot ons als een gewoon Kind. Waarom trekt niet geheel Jeruzalem naar Bethlehem uit? Waarom zijn de herders het alleen; die Hem aanbidden mogen, Hem, het Kindje Dat op stro ligt? Waarom juicht de ganse hemel, al de hemelse heirscharen daar buiten op Bethlehems velden? Kwam Hij van Zichzelf, zo zou Hij gekomen zijn als Adam, volwassen; nu echter daalt Hij van Boven nederwaarts in de schoot der maagd. Alzo komt Hij dan niet van Zichzelf, maar wij hebben hier Boven een Vader, en dit is Zijn Kind, en wij zullen ook kinderen zijn. Dat openbaart het Kindje reeds in de kribbe, dat God Vader is, en welk een Vader Hij is voor Zijn kinderen, die zich gedragen hebben evenals de verloren zoon.
Een Kind heeft Hij van eeuwigheid verwekt, en Hij zendt Het, opdat Het aan Zich drage ons arme vlees en bloed. Hij gaat daarheen, verstoort de werken des duivels, drijft de duivelen uit, en juist de ontmenste vromen zeggen: *Dat doet Hij door de overste der duivelen.* Heeft Hij niet het bewijs gegeven, dat Hij niet uit Zichzelf kwam, maar dat de Vader Hem gezonden had, toen Hij, hoewel Hij er de macht toe had, nochtans deze goddeloze, rotte Korachs niet in de afgrond stortte, maar met zachtmoedigheid tot hen sprak: *Ik heb de duivel niet, maar Ik eer Mijn Vader, en gij onteert Mij*. Daar zien wij in Hem de Vader, Hij, Die tegen de wet een vrouw aanraakt, die onrein is, en met Zijn kracht haar overkomt, zodat zij genezen is. Die tegen de wet een melaatse aanroert, en zijn melaatsheid wegneemt. Die tegen alles in aan hoeren en tollenaren genade bewijst.

Die komt niet van Zichzelf, want de mens zoekt gewoonlijk zijn eigen eer en laat zich niet door de wet verdoemen, laat niet uit enkel liefde zijn eer en zijn kroon in het stof treden. Hij, Die Zich in Gethsémané als een worm neer werpt en worstelt met de dood. Die Zich laat bespuwen, geselen en aan het kruis slaan, terwijl Hij nog horen moet: *Verlos Uzelf, zo Gij zijt de Christus, de Zone Gods*! En eindelijk daar aan het kruis hangt, verlaten, en dan, nadat Hij gesproken heeft: *Het is volbracht.* Het leven van Zich kan afleggen. Die handelt niet op eigen gezag; maar Wie dat alles volbrengt, Die is gezonden door de Vader, en doet het door de Vader.
De geboorte van Jezus Christus, Zijn gehele leven en lijden, Zijn dood, Zijn opstanding en hemelvaart bewijzen ons de liefde van de Vader. Hij heeft Zijn Zoon voor ons overgegeven, het beste wat Hij had, en nu heeft Hij Hem ons gegeven tot een Heere.
Zo hebben wij dan nu God de Vader. Hij geeft ons het leven, gezondheid, brood, klederen, huis, hof, vrouw, kind, goede buren, een goede regering, kerk en scholen, rust en vrede, en nog bovendien, waar wij niet aan denken: *het eeuwige leven in Zijn Zoon.* Wat weten wij daarvan, wat Hem dit gekost heeft! Wat weet een kind er van, hoeveel zweetdruppels het zijn vader gekost heeft, om enige stuivers bij elkaar te leggen, hoeveel men zich niet dikwijls moet plagen; om een enkele cent te verdienen! En wat verstaan wij daarvan, wat een enkele bloeddruppel van de Heere Jezus is, wat deze parel gekost heeft!
Alzo is de Vader, alzo de Zoon, de Heere Jezus Christus. Aan Hem en in Hem, in Zijn geboorte, in Zijn lijden en sterven, en in Zijn verhoging, zien wij de Vader. Wij zien in Hem Immanuël, God met ons. Hij is de Eerste en de Laatste, de Amen! Amen.

Psalm 33: 11

Laat ons alom Zijn lof ontvouwen:
In Hem verblijdt zich ons gemoed,
Omdat wij op Zijn Naam vertrouwen,
Dien Naam, zo heilig, groot en goed.
Goedertieren Vader,
Milde zegenader,
Stel Uw vriend'lijk hart,
Op Wiens gunst wij hopen,
Eeuwig voor ons open;
Weer steeds alle smart.

ZONDAG 8. III

Vraag 24. ***Hoe worden deze artikelen gedeeld?***
Antwoord. ***In drie delen. Het eerste is van God de Vader en onze schepping. Het andere van God de Zoon en onze verlossing. Het derde van God de Heilige Geest en onze heiligmaking.***

Gehouden 2 januari 1859, 's avonds
Zingen: Psalm 150:1-3;
Psalm 40:3-5;
Psalm 33:11

Ik geloof in den Heiligen Geest.

Geliefde broeders en zusters, wij behandelen in dit avonduur het derde artikel van ons algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof: *Ik geloof in de Heilige Geest.*
Verwondert u niet dat ik bij dit artikel Psalm 150 als gezang opgegeven heb. Elk volk toch heeft zijn eigen volkslied, dat het aanheft, wanneer het in de slag gaat; daardoor worden dan aller gemoederen opgebeurd en versterkt, om eendrachtig de vijand aan te vallen. Als het brandoffer begon, ving ook het gezang des Heeren aan. Wie van ons mensen mocht niet God in waarheid loven? Niet Hem loven gelijk zon, maan en stenen, gelijk de zee met haar bruisen Hem looft, of gelijk de stromen, die van het gebergte afstorten? Maar daarom, dat Hij, de hoge God, hier bij ons wilde komen, om ons te dienen, ons te redden, ons te troosten; door alles en over alles heen te helpen? De arme en ellendige heeft een psalm Gods, om tegenover nood en dood, lijden en treurigheid aan te heffen een geestelijk volkslied, de honderdvijftigste psalm.
Ik bid u, dat u toch zoveel u kunt, en voor zover de huishouding het u toelaat, u in de kerk verzamelt voordat het gemeenschappelijk gezang aanvangt; want juist het gezang is een gemeenschappelijk gebed, een belijden en een loven des Heeren, waardoor de vijand overhoop geworpen wordt. De prediking doet het alleen niet, maar dat de prediking met een gelovig hart aangenomen, in een lied of psalm samengevat, en gedragen wordt tot in de bovenste hemelen, dat maakt haar tot een macht, die de kop van de draak verplettert. Is er een grotere blijdschap dan deze, te mogen zingen:

Mijn zonden al,
En zonder tal,
Zijn goediglijk vergeven,
Al' vergeven;
Ik heb de eeuw'ge dood verdiend,
En erf het eeuw'ge leven.

Bestaat er grotere blijdschap dan te kunnen zeggen: *Welgelukzalig is hij, die Gij verkiest en doet naderen, dat hij wone in Uw voorhoven; wij zullen verzadigd worden met het goede van Uw huis, met het heilige van Uw paleis.* Is er groter troost en grotere vreugde dan juist het *Abba* te mogen roepen, dan te mogen zeggen: *Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, mijn Heere?*
Wanneer ik de Catechismus opzij leg, en dan de kinderen eenvoudig vraag: *Is Hij ook jullie Heere?* Dan antwoorden zij niet. Dat vind ik zeer natuurlijk en oprecht van hen. Het is een bewijs dat zij nog niet van God geleerd zijn. Niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest. Dat betuigt de apostel (1 Kor. 12:3).

Het kan alleen door de Heilige Geest geschiedden, als een mensenkind, dat zo graag zijn eigen heer is, tot deze belijdenis komt: 'Hij heeft mij verlost van al mijn zonden en uit alle geweld des duivels, niet met goud of zilver, maar met Zijn dierbaar bloed.' Dit leert de Geest Gods. Hij leert de mens klagen: *Heere, onze God, andere heren behalve Gij, hebben over ons geheerst; doch door U alleen gedenken wij Uws Naams,* Jes. 26:13.

Het is om de honderdvijftigste psalm met dank aan te heffen, wanneer wij het bedenken, dat God Vader is, en Zich als zodanig bewijst door Zijn almacht. Zo wij ons alleen bij dit dal[7] bepalen, waarin meer dan honderdduizend mensen leven, die ten dele in het geheel niet aan God denken, of bij wie het, zo zij dit al doen, er in hun hart uitziet als bij een kind, dat het dwaas begrip koestert: wanneer ik niet aan mijn vader een cent geef, dan zal hij mijn schoolgeld niet willen betalen; of: dan zal mijn moeder mij niets te eten geven.
Ach, zo denkt de mens doorgaans, als hij aan God denkt. Maar uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen. En evenmin als een vader aan zijn kind iets vergeeft, wanneer het komt met een voorwaarde, als bijvoorbeeld: vader, als u mij deze zonde vergeeft, dan geef ik u een gulden! Evenmin vergeeft God een mens die met het voorstel komt: *als U mij vergeeft, dan wil ik U zo en zoveel geven, dan wil ik dit en dat voor U doen.*
God denkt aan alles, Hij heeft aan ons gedacht; gedacht aan Zijn uitverkorenen, van alle eeuwigheid af. Hij denkt aan de mens en zorgt voor hem, nog voordat hij geboren is. Hij denkt aan hem gedurende zijn hele leven, en gaat hem altijd na, tot in het graf, en draagt zorg ook voor zijn gebeente! Alzo, ja, zó dient de allerhoogste Koning, de God der goden, de mens. Dat doet Hij als Vader, daar blijft Hij Vader, zowel waar Hij arm, als waar Hij rijk maakt; waar Hij de arme Lazarus laat liggen en de honden zijn zweren komen lekken, en ook de rijke man zal niet durven zeggen, dat Hij niet Vader is, doch in de hel zal hij moeten blijven. En waar nu hij, die een christen zijn wil, zijn buurman laat liggen, en slechts de zonden en vlekken aan hem ziet, dan zal vader Abraham weliswaar *kind* tot hem zeggen (Luk. 16:25), - want dat wordt niet herroepen, - maar daarmee komt hij niet uit de hel, daar hij zich boven God heeft willen verheffen.
God dient Vaderlijk en zorgt voor ons. Hij vraagt niet naar Zichzelf, waar Hij helpen wil, maar naar u. En waar Hij naar Zichzelf vraagt, daar doet Hij dit, opdat u Hem de eer geeft en zo het goed hebt, en daar verlost zijn mag; want waar Hem de eer niet gegeven wordt, daar komt geen einde aan smart en ongeluk.

En de Zoon, de eniggeboren Zone Gods, de eeuwige Zoon van de eeuwige Vader, Wie al de troongeesten dienen, en voor Wie zij zich neerwerpen, Hij komt hier beneden, en zoekt er geen eer in om er voor de mensen mee te prijken dat Hij de Zoon is (Filipp. 2:6), maar Hij ontledigt en vernedert Zich tot in de allerdiepste smaad van het lijden en sterven aan het kruis, en wordt alzo een Dienaar. Een Dienaar om te dienen met Zijn bloed, opdat Hij de zonde der wereld drage, en het verhoede dat deze zondige aarde met één stoot in de afgrond geworpen wordt. Alzo dient Hij en blijft onvermoeid in het dienen met Z ijn goed, vriendelijk, troostvol Woord, met Zijn gehele hart, met alles wat in en aan Hem is. Zó dient Hij en zoekt en blijft Hij aan het zoeken, de trouwe Herder, totdat Hij het honderdste schaap gevonden heeft.
Aldus dient de Zoon de Vader, en Hij, Die des Vaders Zoon en Hem gelijk is, wordt

[7] Wupperthal

des Heeren Knecht, en zegt: *De Zoon des mensen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen* (Matth. 20:28). Hij vraagt niet naar Zijn Ik, maar Hij vraagt naar u en zegt: *Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij.* Daar bereidt Hij Zelf de tafel en overlaadt die met het kostelijkste vet en de reinste wijnen; en in Zijn dienen wekt Hij Zelf de liefde op, en maakt het hart brandend, zodat men ook niet anders kan dan dienen. Hij gaat reeds de kinderen achterna, geeft hun *de Tien Geboden, de Geloofsartikelen, het Onze Vader.* Hij geeft hun het goede Woord als melk, opdat zij daardoor opwassen mogen; Hij is onvermoeid in het geven. En ach, wij daarentegen gunnen ons nauwelijks enige ogenblikken om Zijn Woord te lezen, en ook dan nog sluipen allerlei andere gedachten hij ons binnen. In plaats dat ons hart bij het Woord is, hebben wij allerlei uitvluchten; maar Hij is ons nabij, bespiedt ons en neemt de gelegenheid waar om de tranen af te drogen, opdat Hij een opening vinde in des mensen hart, en de mens bekenne: *ijdelheid der ijdelheden, het is alles ijdelheid.*
Dan ruimt de Heere alle puin en vuilnis, dat voor het hart ligt, uit de weg, reinigt het hart en houdt niet op met reinigen. Hij is de meest geplaagde bij dag en bij nacht, doet niets dan het kind wassen en reinigen, dat inmiddels Hem in het aangezicht slaat, en zich steeds tegen Hem verzet.

En nu komt de Heilige Geest. In God is een eerste, een tweede en een derde Persoon, waarvan geen de ander ondergeschikt is. Dat niet bijvoorbeeld de Vader hoger, en de Zoon en de Heilige Geest minder zouden zijn. Ik spreek met u over de eeuwige Geest, Die ons de Naam Jezus in Zijn heerlijkheid openbaart, waarvoor Daniël en Johannes als dood ter aarde vielen. Hetgeen echter in de Naam des Heiligen Geestes uitgesproken is, dat zegt ons Lazarus, als hij van de engelen gedragen wordt in Abrahams schoot; het omvat de arme en ellendige, vooral als hij van hier gaat en opgenomen wordt. Zulks is echter niet in woorden uit te drukken; want het gaat ver boven onze bevatting.
De Heilige Geest nu, de derde Persoon *in de Goddelijke huishouding*, dient de Vader, en wil Hem gaarne dienen; Hij dient de Zoon, en wil Hem gaarne dienen. De Heilige Geest is ertussen, met de hulp van Zijn grote machtige troost, wanneer de Zoon brengt tot de Vader, en de Vader in de mens openbaart. Zo wil de Heilige Geest dienen; alzo dienen, gelijk ook Zijn Naam is, als Heilige Geest. Hij wil de onreine dienen, wil hem van zijn onreinheid bevrijden. Hij wordt vuur en water, brandt het kwaad uit, en ontsteekt licht en liefde. Hij gaat en overweldigt ons als een stroom, wegnemende alle onreinheid.
Mijn geliefden, er staat geschreven: *Zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe* (Rom. 8:9). Ik wens van God, dat u deze ernstige woorden ter harte mag nemen. *Ik geloof in de Heilige Geest,* wil niet zeggen: Ik geloof dat er een Heilige Geest is. Het betekent ook niet: Ik geloof aan de Heilige Geest, maar dit zegt het: *ik stel op Hem, als op mijn Trooster, geheel mijn vertrouwen.*
Onvermoeid is Hij in de gemeente werkzaam, om dag voor dag het hart meer dan eens van Zijn gemeenschap en zo van de gemeenschap met de Vader en de Zoon te verzekeren. Is er leven, is er waarlijk vrede en rust, zo er geen gemeenschap des Heiligen Geestes is? Zo niet Hij, de eeuwige Geest, Zich verbonden heeft met de zwakke menselijke geest, en alzo deze Geest met de geest van de mens getuigt, dat hij een kind Gods is?
Ik mocht u zo gaarne, zo van harte gaarne het hoge gewicht van dit artikel bijbrengen. Maar de woorden ontbreken mij om u duidelijk te maken, dat het doen en laten van de

Heilige Geest niet van mensen afhankelijk is; *want Hij blaast waar en wanneer Hij wil.* Doch wat het artikel wil zeggen: Ik geloof in de Heilige Geest, dat kunnen wij elkaar wel voorhouden.
Ik geloof in de Heilige Geest, dat is, ik stel mijn Vertrouwen niet op vlees. Spreekt u het van harte uit: Ik geloof in de Heilige Geest, dan stelt u uw vertrouwen niet op vlees; in de eerste plaats niet op uw eigen vlees. Zo stelt u uw vertrouwen niet op vleselijke dingen; zo stelt u uw vertrouwen niet op vleselijke werken, op dat alles niet, wat van vlees komt. Dan stelt u uw vertrouwen ook niet op uw vroomheid.
De mens wil echter altijd zijn vroomheid volhouden, totdat hij gelijk Abraham, de van God geroepene en begenadigde, voor God staat, de sterren aanziet, neervalt en bekent: *ik ben een goddeloze* (Rom. 4:5). De mens heeft altijd zijn achterdeur waarachter hij zijn vroomheid op het uiterste zoekt te handhaven en ze zich niet laat afnemen.
Wanneer u zegt: *Ik geloof in de Heilige Geest,* dan stelt u uw vertrouwen niet meer op al uw vrome gezindheid. Maar integendeel, waar u een enige zonde in het oog krijgt, wordt alles wat in en aan u is, u tot zonde en wordt door u verworpen, zodat u niets voor uzelf houdt en ook niets van uzelf verwacht, maar daar staat als een arm schepsel, als een dor, dood land. En komt de Geest niet daaroverheen, zo is er geen warmte, geen leven, geen vruchtbaarheid. Zegt u: *Ik geloof in de Heilige Geest,* dan stelt u uw vertrouwen niet op uw deugd. O deugd, zult u zeggen, die heb ik in het geheel niet.
Huichel niet; u hebt veel te veel deugd! Het is gewoonlijk een manier van spreken van de mens, wanneer hij komt en zegt: Ik ben een overtreder van alle geboden Gods, hij houdt toch aan zijn deugd vast. Inmiddels, zo dikwijls u met uw naaste in aanraking komt, zie dan toe of niet het lieve 'ik' steeds als een balk tevoorschijn komt; spoedig ziet men de splinter in het oog van de naaste, maar de balk in het eigen oog wordt men uit zichzelf niet gewaar. U bent deugdzaam, u bent eerlijk, omdat u niet steelt zoals de straatdieven. U bent kuis, omdat u misschien niet bent als een openbare zondares. U bent liefderijk, ja, wanneer niemand u iets in de weg legt. U neemt de bestraffing aan ja, als het maar niet op de rechte gevoelige plaats aankomt! De mens is een hoogmoedig schepsel, spreekt altijd van zonde, en bewijst toch in zijn daden dat hij er niets van gelooft. Wanneer u zegt: *Ik geloof in de Heilige Geest, dan stelt u uw vertrouwen niet op uw deugd.*
'O, ik stel mijn vertrouwen ook niet op mijn deugd!'
Zo, en waarop dan? U bent niet bereid om te sterven! U durft niet vrolijk bekennen: *Hij is mijn Heere*! Is waarlijk uw vertrouwen op alle deugd weg, dan hebt u rust, dan bekent u met blijdschap de Heere Jezus! Dan kunt u blijmoedig zeggen: *Ik geloof in de Heilige Geest!* Spreekt u dat uit, dan stelt u uw vertrouwen niet op enig goed werk, ook niet op uw wil, u hebt geen vrije wil meer, u bent lam en kreupel; maar het gebod, dat is er! Maar de wet, die bestaat! De heiligheid van Gods gebod en wet en uw onmacht veroorzaken u veel hartenleed en nu gaat het u, gelijk het de vlijtige jongen bij het leren gaat. Zoveel hij daarvan verstaat, zoveel verstaat hij ervan; maar hij drukt onderwijl het boek waaruit hij leert tussen arm en borst, en leert met alle naarstigheid, opdat hij zich door de wereld heen sla en vooruitkome.

- Zegt u: *ik geloof in de Heilige Geest,* dan hebt u afgelegd al uw eigen voornemens. Dan maakt de Heilige Geest u wel zo eerlijk, om te bekennen: Wat doe ik met goede voornemens? Gods wil moet gedaan zijn. Die voor het gerecht komen, hebben gewoonlijk een goed voornemen: laat mij maar los, dan zult u het zien, zeggen zij. En zo lang zij zich in gevangenschap bevinden, zijn zij de eerlijkste mensen van de wereld, maar zijn zij los, terstond stelen zij weer. Zo is

het ook gesteld niet onze goede voornemens.

- Zegt u: *ik geloof in de Heilige Geest,* dan hebt u al uw eigen heiligmaking en reinigmaking uit de hand geworpen. Alsdan ziet u de sterke pilaren van uw heiligmaking welhaast aan voor datgene wat zij zijn, dat is voor krukken, en de kleine pijnigende Chinese schoenen ziet u aan voor hetgeen zij zijn, namelijk kinderschoenen!
- Zegt u: *ik geloof in de Heilige Geest,* dan komt u niet aan Gods wet, dat u er nu wat bij, dan er weer wat van af doet; dan wordt er niet met God gespot. Is het echter dat men niet in de Heilige Geest gelooft, dan beweegt men zich steeds onvrij; het hart is niet gesterkt door genade (Hebr. 13:9). Men legt zich nu op de ene zijde, dan weer op de andere, ziet daarnaar hoe deze of gene zich beweegt, is steeds aan het huichelen, wil zich in acht nemen dat men niet tegen Gods gebod handelt, en bij de eerste gelegenheid slaat men toch de naaste in het aangezicht.
- Zegt u: *ik geloof in de Heilige Geest,* zo hebt u zulk een bestaan afgelegd, u bekent u voor datgene wat u bent, en bekent u tot uw Heere, ook voor het oog van geheel de wereld. Van nature is de mens echter een slaaf, en hij denkt: ja, ik zou de Heere Jezus wel gaarne vrij en openlijk belijden, en ik weet wel dat daar de waarheid is, maar ik kan Hem toch ook in mijn kamer belijden, een mens moet toch ook leven! En zo is men dan half in de hemel, half op de aarde; zit vast in boeien, en wil zo naar vrijheid streven.
- Zegt u: *ik geloof in de Heilige Geest,* dan legt u uw hart open en bloot voor God als een blad papier, en zegt: 'Schrijf U daarop wat U wilt, maak mij zo als U wilt dat ik zijn moet, regeer mij naar Uw welbehagen!' En dan is er de macht des Geestes, Hij vaart in de raderen (Ezech. 1:20) en het gaat recht door. Dan kan er niet gevraagd worden naar vrouw en kind, naar huis en hof, naar geld en goed. Een is er dan, de Geest, en Hij drijft, het gaat nu om de zaligheid der ziel, om de eer van God.

Mijn geliefden, ik heb u meegedeeld, hoe het gesteld is bij de mens, wanneer de Heilige Geest in hem werkt, wanneer hij gelooft in de Heilige Geest. De zaligheid van uw zielen ligt mij zo na aan het hart, en terwijl ik mij dan in uw midden beweeg, zwijg ik vaak in liefde, en vraag: Zal dan de vrucht niet een maal komen? Blijft het dan altijd bij het oude? Wordt dan de mens niet heilig, wanneer hij zijn eigen heiligmaking heeft verloochend en afgelegd? Is er dan niet in waarheid kracht, als de mens zijn eigen kracht verloochend en afgelegd heeft? Is er dan geen goed verstand, ook voor de dingen van dit leven, als de mens zijn waan verloochend en afgelegd heeft? Is er dan niet werkelijk deugd, in waarheid liefde tot God en de naaste, als de mens zijn heidense deugd heeft afgelegd? Als hij verloochend heeft zijn huichelachtige deugd, waarbij hoogmoed en eigenliefde bij elke daad tevoorschijn komen, in plaats dat God almachtig de eer gegeven wordt? Waaraan ligt het? De hoogste Getuige der waarheid zegt: *Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op en volge Mij. Want zo wie zij u leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal om Mijnentwil, die zal het vinden* (Matth. 16:24 en 25).
O, laat ons belijden dat wij arm zijn! Naakt zijn wij uit moeders lichaam gekomen, naakt gaan wij weer van hier. Wat heeft toch een mens van zichzelf? Hij kan niet eens denken wanneer hij wil, kan zich van zijn geheugen, van zijn verstand niet bedienen, als hij wil. De begaafdste koning, die een geheugen had zoals niemand, wordt opeens ziek, en kan geen twee gedachten meer tezamen houden. Zo is de mens! En nu wil hij zich nog vastklemmen aan vrouw en kind, aan goed en eer, aan mensen!
Intussen bestraft hem de Geest Gods: Is dat waar? Is dat nu de rechte weg? Is dat

eerlijk? Is dat braaf, trouw, rechtschapen gehandeld? Is dat liefde? Maar daar komt u en wilt zingen: *O Lam Gods, onschuldig!* U grijpt iets uit de prediking en wilt u vasthouden aan de Heere Jezus, in plaats van u te laten bestraffen door de Heilige Geest, en te zeggen: Weg van mij, al gij afgoden, dat ik mijn Verlosser en Heiland aanhange, dat Hij mij regere met lichaam en ziel; en uit het zichtbare moge worden wat wil. Dat is de trekking des Heiligen Geestes. Hij werkt zulk een voornemen, terwijl Hij met het goede gebod bestraft. Daar wordt dan de mens tot zondaar, en grijpt de hoornen van het altaar. Het blijft waar, wat de Heere Jezus gezegd heeft: *Wie dorst heeft, kome tot Mij en drinke. Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien. Dit zei Hij van de Geest, Dewelke ontvangen zouden die in Hem geloven. Want de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was* (Joh. 7:37-39.) Hij was nog niet verheerlijkt, Hij, Die tot de mens zegt: *Gij brengt uzelf in het ongeluk* (Hos. 13:9) met uw eigenwillige werken, werp ze uit de hand, open uw ledige mond, Ik Zal hem vervullen (Ps. 81:11).

Daar wordt Jezus verheerlijkt, waar de mens wegzinkt voor God. Aldaar openbaart Zich de Geest, maakt nuchter en geeft gezondheid des geloofs. Niet woorden maar kracht is er, zelfverloochening, een waarachtig God dienen, ook in het verborgen, niet alleen in het openbaar. Zo gelooft men in de Heilige Geest, en aldus blijft het waarachtig, tot troost van alle armen en ellendigen: *Drie zijn er Die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze Drie zijn één!* Amen.

ZONDAG 9
Morgendienst

Vraag en antwoord 26. ***Wat gelooft gij met deze woorden: Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde?***

Geliefden.
Tot de twee delen der verbondsbeloften behoren ook de verheven woorden: "Ik zal u onderwijzen en u leren van de weg, die gij gaan zult; Ik zal u raad geven; Mijn oog zal op u zijn. Weest niet gelijk een paard, gelijk een muilezel, hetwelk geen verstand heeft, welks muil men breidelt met toom en gebit, opdat het tot u niet genake. De goddeloze heeft veel smarten; maar die op de Heere vertrouwt, die zal de goedertierenheid omringen." (Ps. 32, 8-10)
Daarmee is gezegd, dat wij allen geen mensenverstand hebben, wij, die deelgenoten zijn van het verbond van Zijn genade, en dat wij het daarom nodig hebben, dat Hij ons genadig in het onderwijs neemt, dat wij de weg zowel in dit leven als ook voor de eeuwigheid, de weg, die voor God welbehagelijk is, volstrekt niet weten.
Daarmee is gezegd, dat God ons als zulken kent, en daarom ons Zelf aan de hand wil nemen en ons leiden in Zijn wegen, dat Hij het maken wil, dat wij welgevallen hebben aan Zijn wegen, dat Hij ons houden wil in Zijn geboden, dat wij bewaard blijven voor onze eigen verkeerde wil en onze valse wegen.
Daarmee is gezegd, dat wij geheel en al blind zijn, dat wij geen ogen hebben, dat echter God naar Zijn genade ons oog wil zijn en ons leiden wil met Zijn ogen en op ons letten wil, zodat wij, niettegenstaande onze blindheid, toch licht genoeg zullen hebben, doordat Hij Zelf ons licht wil zijn op de weg en ons oog, om te zien, waar de goede weg is.
Daarom vermaant ons de Heere, dat, waar wij zo dom zijn, zo onverstandig en onwetend, wij toch tenminste niet zo onverstandig zullen zijn, dat wij zouden menen, dat wij onszelf moesten regeren, leiden, regelen, dat wij tenminste niet zo onverstandig zullen zijn ons eigen onverstand te geloven. Hij wil van ons hebben, dat, daar Hij onze God wil zijn, wij toch eens aanvangen mens te worden en ons niet te gedragen als muilezels, wie men toom en bit in de muil moet leggen. Daarmee maakt men zich het leven tot een last.
Wanneer men zijn onverstand niet erkennen wil, wanneer men meent, dat alles naar onze zin en wil gebeuren moet, daarmee brengen wij onszelf slechts in het verderf. Daarom zegt God tot allen, die zichzelf leiden en regeren willen, die zelf de leiding in eigen hand willen hebben voor zichzelf en de hunnen, voor alle zaken van dit leven en van de zaligheid: *zij zullen vele smarten hebben, want zij zijn goddeloos.*

Er is tweeërlei goddelozen. Ten eerste zij die het inzien, het erkennen, dat zij goddeloos zijn, die zich daarom verootmoedigen en om genade smeken en zich toevertrouwen aan de vrijmacht Gods.
Ten tweede zij, die vroom willen zijn, maar huichelaars zijn, die het niet erkennen willen, dat zij goddelozen zijn, die het niet erkennen willen. Zulken hebben vele smarten, zij kunnen zich de gehele dag door de duivel laten kwellen, omdat zij alles naar hun zin en hun wil willen zetten. Zij werpen het van zich, zoals het God wil, zoals Hij het zet, zoals Hij het leidt.
Wie echter op de Heere hoopt, de getrouwe Verbondsgod en eeuwige Ontfermer, voor al zijn wegen, voor al zijn zaken, voor al zijn behoeften, wie op Hem hoopt, ook waar niets te hopen is, zich Hem in de hand geeft, en gelooft, dat Hij Zijn belofte zeker

vervullen zal, die zal de goedertierenheid omringen. Al het mogelijke, wat maar te denken is, van goedertierenheid, zal hem omringen als een kleed; zal hem omhelzen als een liefhebbende moeder haar kind omhelst, als een liefhebbende vriend zijn vriend, zodat hij geheel en al in zulke goedertierenheid geborgen is.
Wij hebben echter voor alle dingen te geloven, *dat God de Vader is, dat Hij almachtig, dat Hij ons nabij is, dat Hij alles geschapen heeft, alles ook nu onderhoudt en regeert, en dat wij met Hem zo'n verbond in Christus Jezus hebben, waarnaar alle dingen, krachtens Zijn woord, ons ten beste moeten dienen en niets ons schaden kan.*
Deze waarheid wens ik u heden nader uiteen te zetten naar aanleiding van het artikel van onze geloofsbelijdenis: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde* en wat dan de Catechismus ons leert van Gods voorzienigheid en het nut, dat wij uit de kennis Zijner voorzienigheid verkrijgen.

Laat ons daarom de Heidelbergse Catechismus opslaan en aandachtig lezen; wij betrachten in dit morgenuur **Zondag 9, vraag en antwoord 26,** terwijl wij ons in het avonduur tot vraag en antwoord 27 en 28 wenden willen.

De vraag luidt: ***Wat gelooft gij met deze woorden: Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde?***
En het antwoord is: ***Dat de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus, die hemel en aarde met al, wat er in is, uit niet geschapen heeft, die ook dezelve nog door Zijn eeuwige raad en voorzienigheid onderhoudt en regeert, om Zijns Zoons Christus wil, mijn God en mijn Vader is, op Wie ik alzo vertrouw, dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddruft des lichaams en der ziel verzorgen en ook al het kwaad, hetwelk Hij mij in dit jammerdal toeschikt, mij ten beste keren; omdat Hij zulks doen kan als een almachtig God en doen wil als een getrouw Vader.***

Dat hebben wij nu allen wel zo geleerd, maar dat hebben wij niet allen levens in onze gedachten en in ons verstand. Daartoe behoort nog iets, namelijk, dat wij de indruk ontvangen hebben, dat wij zo volstrekt niets zijn, zo volstrekt niets betekenen, dat daarentegen God alleen groot is, en alleen te vrezen; dat wij mensen zijn van een dag, dat echter God eeuwig is. Daar moeten wij ook vooreerst tot arme zondaren gemaakt zijn. Een kind weet toch wel, dat, en in hoeverre het zondigt; er zullen toch zeer veel zonden tegen het vijfde gebod zijn, om van andere zonden maar niet te spreken. De mens is - weliswaar - zo hoogmoedig, dat, wanneer er geen zonden zijn, zoals hij ze voor zonden houdt, hij het volstrekt niet meetelt. Maar de kinderen kan ik het toch zeggen, dat God het zeer nauwkeurig neemt met het gebod: *Eer uw vader en moeder, opdat gij lang leeft in het land, dat u de Heere, uw God geeft.*
Daar kan een kind nu reeds weten, of het zonde heeft of niet; daarbij komt echter nog allerlei verkeerdheid in huis, tegen broers en zusters, tegen de speelmakkers en de buurkinderen, daarbij komt snoepen, liegen en allerlei verkeerdheden. Om daarvan maar niet te spreken, dat tegenwoordig een geest uitgegoten is over de kinderen, dat zij menen, dat zij alles weten en verstaan, maar de ouders niets; dat zij zorgen voor hun geluk, maar dat de ouders iets anders in het hoofd hebben, terwijl de ouders tot God bidden om het heil van hun kinderen.

Wat nu de volwassenen aangaat, zo zullen zij nog meer gevoel van zonde hebben en in de ouderdom zal het groter worden, wanneer God het hun duidelijk maakt en zij zelf het weten willen. Waar God echter gevoel van zonde geeft, daar moet er nog een tweede zaak bijkomen, dat wij namelijk erkennen de heiligheid der wet Gods. Dat valt

heden ten dage zwaar, en nog moeilijker zal het worden hoe verder wij komen, want sinds de burgerlijke wet en orde niet meer geacht worden, wordt Gods wet volstrekt niet meer geacht.
Nu blijven echter de Tien Geboden toch staan en God zal Zijn wet zeker handhaven. Daar moet men dan weten, dat God de overtreders van Zijn wet met de vloek bedekt. Dat valt zwaar en het komt mij voor, dat de uitverkorenen hoe langer hoe minder worden en het kan niet lang meer duren, of het zal zijn als ten tijde van Noach, toen slechts enigen gered werden, doordat men niet meer gelooft, dat de heilige God Zijn wet handhaaft. Waar het echter komt dat men erkent, dat God met honderd ogen ziet, en dat alles voor Hem bloot ligt, dat Hij Zijn wet handhaaft en dat, wanneer de straf ook niet ogenblikkelijk op de zonde volgt, God haar toch niet vergeten heeft, maar nog straffen zal; waar dat komt, daar komt behoefte aan genade, vergeving van zonde en daar wordt God gezocht.
Weliswaar is Hij een bekende God uit het onderwijs, maar van de andere kant is Hij toch een onbekende God voor de ziel, want het gaat ons daarbij vóór de bekering, zoals het met de knaap Samuel gebeurd is; toen de Heere hem riep, wist hij in het eerst niet, dat het des Heeren stem was (1 Samuel 3, 7). Daar wordt dan bij God gezocht vergeving van zonden, genade, en wat God voorts de mens nog te zoeken geeft en wat men vroeger geleerd heeft in de jeugd, dat komt in de mens als nieuw weer boven en wat hij gehoord heeft in de prediking, dat wordt bij hem levend en de mens komt tot het geloof, dat hij dit "ik geloof" niet meer alleen met de lippen uitspreekt, maar met het verstand, met de wil en van harte.

Vragen wij: *wat is het geloof?*
Dan is het antwoord: *ten eerste een kennen der belofte Gods, dat God ons reeds in het paradijs beloofd heeft Zijn geliefde Zoon tot onze verlossing, opdat wij van onze zonde afgewassen worden in Zijn bloed, dat Hij deze belofte door de patriarchen en profeten heeft laten verkondigen, door de offeranden en andere plechtigheden der wet heeft uitgebeeld, ten laatste echter in Zijn enig geliefde Zoon volkomen vervuld en geopenbaard aan de wereld; een kennen hoe God Zijn Christus als volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid mij arme zondaar in Zijn woord voorhoudt.* Waar God nu zulks doet, daar ontvangen wij moed, want daarmee zegt Hij tegelijkertijd, dat Hij mijn God is, en dat is ook Zijn allerheiligste wil, dat ik niet omkom, maar deze Zoon met al Zijn verdienste aanneem en in Hem God erken hoe Hij mij zijn wil een genadige God en een verzoend Vader. Tot zulke erkenning brengt God ons door nood der ziel en bewerkt dan door de Geest van Zijn genade in ons dat vooruitzicht tot zo'n God en Vader in het hart komt, dat, gelijk Hij Zijn beloften vroeger trouw vervuld heeft, Hij deze belofte ook heden getrouw vervullen en voor de toekomst waar maken zal. Dat is het geloof, dat zich dan niet stoort aan het tegenstrijdige van het zichtbare, maar doordringt en zich houdt aan Gods gebod en zich niet afhouden laat door alles, wat daartegen wil opkomen. Zo is het geloof en in deze erkenning een vertrouwen op Hem.

Wanneer ik gezegd heb, *dat God ons Zijn beloften, Zijn Christus gegeven heeft,* dan zeg ik daarmee, dat God een verbond met ons gemaakt heeft, een eeuwig genadeverbond en wel in Christus Jezus heeft Hij dit verbond gesloten. Een eeuwig verbond heeft Hij gesloten met al de Zijnen, met Abraham en al zijn zaad (Genesis 17, 7). Een verbond van eeuwige genade, eeuwige toegenegenheid, eeuwige trouw, zoals Hij gezegd heeft: "Want dat zal Mij zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan; alzo heb Ik gezworen, dat

Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal. Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, Uw Ontfermer" (Jesaja 54, 9 en 10).
Dit verbond richt God de Vader op in Christus Jezus met de Zijnen en dat doet Hij, wanneer Hij hun de genade der bekering en des geloofs schenkt; dan maakt Hij met hen in Christus Jezus dit verbond, daar is dan van dat ogenblik af de ziel erop uit, dat deze verbondsbelofte vervuld wordt; er is een "zich leunen" aanwezig op de levende God, daarop, dat Hij ons deze beloften zeker vervullen wil.
Nu is een mens méns, en niet geest; hij heeft dit leven voor zich en dan de dood. Zo moet hij dan ook voor zichzelf een vooruitzicht, een vaste grond hebben voor dit leven, opdat hij weet, dan hij een genadige God en een verzoende Vader daar boven heeft, die hem door het leven wil helpen en al het kwade hem ten beste wil keren; een genadige God en Vader, die hem wil helpen over de dood heen en door de dood heen in een eeuwig leven.

Waar nu echter God de Heere het een mens geeft, dat hij waagt te zeggen: "ik geloof", daar is telkens het tegenstrijdige voorhanden. Wij kunnen wel honderdmaal zeggen "ik geloof", maar dit leven is immers niets anders dan een dood, wanneer wij nu onze dood voelen, dan gaat het erom te zeggen: "ik geloof!"
Daar vergeet de mens zijn Catechismus, en wanneer hij niet door de Heilige Geest geleerd wordt, denkt hij er volstrekt niet aan. Waar echter deze Geest der genade in het hart is, daar brengt deze Geest ons telkens hierop, dat in het benauwde uur het in het hart opkomt en opkomen moet: "ik geloof."
Daar vraagt nu de Catechismus: wanneer u dat nu zo zegt: "ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde!" zeg mij dan nu eens, wat gelooft u daarmee nu eigenlijk?
Dat is zo een vraag, juist als wanneer iemand in grote nood is en volstrekt honderd gulden nodig heeft en ze niet heeft, wel echter heeft hij een papier, dat duizend gulden waarde heeft, dat hij echter niet kent. Daar moet hij zich dan laten uitleggen, welke waarde dit papier heeft en zo moet hij zich doen uitleggen, welke waarde de waarheid heeft: "ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde!"
'Ik geloof in God, ik stel op Hem vertrouwen voor heden en morgen. Daar stel ik nu mijn vertrouwen niet op een idee, niet op een mens, ook niet op iets van de wereld, maar op Eén, die buiten deze wereld is; die daar boven in de hemel op de troon zit. Alles is Hij voor de Zijnen en alles, alles heeft Hij en houdt Hij voor de Zijnen gereed.'

Hoe komt u er echter toe in deze God te geloven? Twee komen niet samen tenzij dan dat zij samengebracht worden. ***Door Jezus Christus, Zijn Zoon kom ik er toe!*** Op grond daarvan, dat God Zelf mij te kennen gegeven heeft, dat Hij in Christus Jezus mij genadig wil zijn, op deze grond geloof ik in Hem!
Ik geloof in God, de Vader - Hij is Vader, een Vader, zoals er geen tweede meer op de hele aarde is. Is Hij Vader, dan ben ik kind; en daar Hij een koninklijke Vader, een rijke Vader is, zo ben ik ook een koninklijk, een rijk kind. Deze Vader heeft alles in Zijn hand en alles, alles moet Hem dienen, niets mag Hem weerstaan.
Hoe is Hij dan mijn Vader?
Ja, Hij is vooreerst Vader van mijn Heere Jezus Christus, in zover Hij immers zegt: "Gij" zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd!
'Nu, zegt de gelovige, ik heb een Heere, deze Heere is een genadig Heere; Hij heeft mij gekocht met Zijn dierbaar bloed, toen heeft Hij mij verlost uit alle geweld der

zonde en des duivels, ik ben Zijn welgelukzalig eigendom geworden en deze Heer heet Jezus, daarom, omdat Hij mij zalig maakt van al mijn zonden. Hij heet Christus, want Hij is mijn Profeet, mijn Hogepriester en mijn Koning, om mij te leren, te verzoenen, te regeren en te beschermen. En deze Heere Jezus Christus, - denk eens! - die heeft een Vader, een God en Vader daar boven in de hemel. Want deze mijn Heere heeft verschrikkelijk veel vijanden en deze zijn er voortdurend opuit Hem van de troon te werpen, zijn voortdurend er opuit het hele eigendom van mijn Heere voor zich op te eisen, er beslag op te leggen. Daar beginnen zij nu een proces daar boven, waarbij het mij werkelijk bang wordt; want ik moet belijden, de aanklagers hebben allen gelijk, ja, zo zeer is het recht op hun kant, dat ik niet weet, hoe ik met Christus zal doorkomen. Maar Christus heeft een Vader, en daar bestaat nu de innigste en heiligste betrekking tussen Vader en Zoon, beiden begrijpen Elkander volkomen en hebben een raadsbesluit genomen, volgens hetwelk ik zalig zal worden door mijn Heere Jezus Christus. Van dit raadsbesluit weet de duivel niets. Omdat Hij nu de Vader van mijn Heere is, en omdat onze Heere gezegd heeft: "Ik zal Uw Naam Mijn broeders bekend maken" en Hij gezegd heeft, dat ik Zijn broeder, Zijn zuster ben, zo is door deze, mijn Heere, Zijn Vader ook mijn Vader.'

Ja, daar zou men willen vragen: Hart, geloof je het of geloof je het niet?
Deze Vader vermag iets, dat heeft Hij bewezen. Hij is machtig; ja, maar dat is mij nog niet genoeg, dat Hij machtig is, nee, Hij is Almachtig. Hij kan alles doen, zoals Hij wil, Hij doet ook alles, zoals Hij wil. Deze God heeft dus een verbond met mij gemaakt: *dat Hij Mijn God en mijn Vader zijn wil.* Zo sta ik nu in een verbond met de levende God, en naar dit verbond heeft Hij het mij met een eed bevestigd: 'Ik ben de Vriend van uw vrienden en de Vijand van uw vijanden en gij zult het aardrijk beërven met uw zaad.'
En daar heb ik gezegd: 'U zult niet liegen maar woord en trouwe houden. Ik zelf kan niets! De mensen der wereld, zij willen alles naar hun wil en verstand zetten, die hebben altijd tijd, maar ik heb volstrekt geen macht en kan niets. De macht echter, die tegen mij is, vrees ik, dat zijn immers golven, die gaan zo hoog, dat zij mij, arme, spoedig zullen meesleuren! Wie de Heere, de levende God, tot zijn God heeft, die heeft anders geen god, wie Hem tot Vader heeft, tot een genadig Vader, die moet alles in de wereld eraan geven.'
'Demas heeft mij verlaten, hebbende de tegenwoordige wereld lief gekregen; in mijn eerste verantwoording is niemand bij mij geweest, maar zij hebben mij allen verlaten (2 Tim. 4, 10, 16), moet Paulus zeggen. Zo moet een kind Gods eenzaam en verlaten zijn weg gaan en heeft geen macht. God behoedt u! God beschermt u! Wanneer God u niet behoedt en beschermt, dat bent u morgen in de muil van het helse gedrocht.

Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige. Ik heb een verbond met Hem en Hij heeft gezegd volgens dit verbond: niets zal Hem weerstaan! Ik zal Mijn raadsbesluit doorzetten en doen, wat Ik wil.
Hij heeft een verbond met mij gesloten en daarbij gezegd: 'Ik wil uw geluk, uw heil, Ik wil uw zaligheid; Ik wil uw God en Vader zijn, en God en Vader van uw zaad en Ik wil zorgen voor u in dit leven en voor het eeuwige leven. Uzelf hebt geen macht, maar verberg u onder het gewaad, onder de mantel van uw Vader, spring op Zijn schoot, zeg tot de vijanden: durf Hem aan te randen! Hij is almachtig!'
Hij werpt in één oogwenk de stad ineen terwijl Hij een granaatkogel vuur doet vatten, zoals wij het in deze week beleefd hebben (1857). In één oogwenk werpt Hij een half werelddeel overhoop. O, wanneer de vijanden het ook nog zo slim aanleggen,

wanneer zij alles ook nog zo mooi hebben klaargemaakt, er is nog een God voorhanden, die leeft en oordeelt, er is toch een Vader voorhanden die voor u zorgt. Hoog staat het beeld van Nebucadnezar en rijkt tot aan de hemel, … maar een klein steentje, een klein steentje komt, daarop hebben de krantenschrijvers geen acht geslagen - en u, krantenlezers let er ook niet op, - en scheurt zich los en zal het beeld stoten, dat alles samenvalt. Maar voor het kleinste kindje en voor de oude Anna, de profetes, is Hij God, de Vader. Hij heeft het bewezen, dat Hij alles kan. Denk eens, wat uw Vader gedaan heeft! Dat kan toch geen koning en keizer. Die kunnen niet eens het kleinste dropje water scheppen. God slaat hen met de kleinste vinger aan het hoofd en weg zijn ze. Maar de Heere, uw God, met Wie u een verbond gesloten hebt, uw Vader, die heeft hemel en aarde gemaakt. Dat doet Hem geen mens na! Zon, maan en sterren heeft Hij gemaakt op één dag, - denk eens in! - de hemel heeft Hij uitgespannen als een tent, op één dag roept Hij te voorschijn.
Wanneer een mens iets maakt, moet hij toch eerst de stof daartoe hebben, u kunt misschien een bloem maken, maar al maakt u ze ook nog zo mooi, u moet toch eerst iets hebben, waaruit u haar maakt. O, ja, de wereld doet zeer veel en vergadert allerlei tot een grote hoop, maar u hebt een God en een Vader, die roept dingen tevoorschijn, die niet zijn, alsof zij er waren. Hij heeft hemel en aarde uit niets geschapen. Wanneer Hij uit niets alles geschapen heeft, zo kan Hij, de almachtige Schepper, ook nu nog uit niets iets scheppen.

Ja, spreekt de wereld, de dwaze wereld, *aan een zak vol geld geloof ik*.
Maar dan begrijpt deze dwaze wereld niet, dat een kind Gods rijker is dan de hele wereld; dat, wanneer drie kinderen Gods samen zijn en samen bidden, de ganse hel daarvan beeft.
Maar wat hebt ge dan om te vertrouwen, spreekt de wereld vol hoon. U hebt immers niets! Deze heeft u verlaten en die heeft u verlaten! Hebt u werken? U hebt immers geen werken! Ja, u vertrouwt op deze en gene! Op Hiskia vertrouwt u! Is die echter niet een ketter, heeft hij niet de koperen slang verwoest? Heeft hij niet de hoogten en altaren verwoest? Ja, een ketter is hij, met hem is God niet. Wij hebben andere goden, predikt Rabsake, machtige en geweldige goden, die alle andere vernietigen!
Arme Hiskia! Maar hij gaat op in het huis des Heeren, gaat in het verborgene binnen en roept luid tot de Heere: ‘is het ook waar, wat deze lasteraar zegt? Nee, het is niet waar! “Gij Zelf, Gij alleen zijt de God van alle koninkrijken der aarde; Gij hebt de hemel en de aarde gemaakt” (Jesaja 37, 16).
Uit niets schept Hij hulp, uit niets schept Hij licht, waar alles duisternis is, schept vrede temidden van de strijd door de macht van Zijn woord.

En nu - verlaat u op Hem! Hij, die alles geschapen heeft, laat het nu niet lopen, geeft het niet aan het toeval prijs, maar gelijk Hij het geschapen heeft, zo onderhoudt en regeert Hij het met dezelfde macht en trouw; en wel naar Zijn eeuwige raad, naar Zijn eeuwig verbond en ontferming, zoals Hij gezworen heeft. En wanneer u in nood vol angst vraagt? Waar zal hulp vandaan komen? Verlaat u er op: *De Heere zal het voorzien!* (Genesis 22, 8-14).
Wanneer u zich houdt aan het Woord, wat hebt u dan daarnaar te vragen? Wat hebben de soldaten er naar te vragen wanneer zij in het gevecht in een gering aantal tegen een veel machtiger vijand oprukken moeten, de veldheer heeft nog andere middelen hen te ondersteunen waarvan zij niets weten. Engelen en duivelen zijn allen in de hand Gods, in een Vaderhand; de engelen, opdat zij u dienen; duivel en wereld echter, opdat Hij ze in bedwang houdt, dat zij toch niets doen kunnen dan wat Hij wil en wat Hij hun

toelaat, opdat Zijn kind op de beste weg in de hemel mag komen!
Zo ziet Hij op ons en bewaart ons, Hij laat ons niet varen, laat ons niet aan het toeval over, Hij zorgt tot op het geringste. Hij zorgt voor de penning en de stuiver, voor naald en spijker, voor olie en lamp, voor brood, alles heeft Hij in Zijn hand. En zelfs de zonde - Hij is geen Maker daarvan, maar ook de zonde zelf zal daartoe dienen, dat de kinderen Gods het leren en erkennen hoe ellendig en jammerlijk zij zijn, opdat zij des temeer leren erkennen, wat *genade* is.

Zo vertrouw ik op Hem, dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddruft van het lichaam en van de ziel verzorgen. Ik twijfel niet, het is immers des vaders recht voor zijn kinderen te zorgen, dat mag een vreemde niet. De vader geeft huisvesting, kleding, schoenen, eten en drinken. God, de Vader, heeft alles beloofd, twijfel niet, Hij zal u met alles, wat u nodig hebt voor het leven, verzorgen. Hij zal het maken, dat u met ere door deze wereld heen komt, dat u bij Gods gebod blijft, niet meedoet met de wereld. Is dat echter het geval, dan komt nood, dan komt gevaar en miskenning, dat men meer dan eens alles als het ware moet samengrijpen en God in de schoot werpen: "In Gods Naam, ik kan niet anders!" Daar is echter het gevaar. Ik kan daarnaar niet vragen; ik blijf bij Gods woord en bij Zijn heilige wet.
Ja, waarvan wilt u dan leven?
Kijk door het venster naar buiten, waarvan leven de vogels? Zij vinden hun voedsel in het stof en de onreinheid der wegen. Wanneer God voor de musjes zorgt, dan zeker ook voor mij, want Hij is immers een genadig God en Vader.
Ja, dan ontvangt u dit niet en dan ontvangt u dat niet.
Dat staat alles in Gods hand, ik laat mijzelf aan Hem over in alles, Hij zal zorgen! De duivel belooft grote dingen, schitterende heerlijkheid, beloont echter degenen, die hem volgen toch slecht en lacht hen tenslotte nog uit, wanneer hij hen in het verderf geworpen heeft: "waarom was u ook zo dom en hebt u mij geloofd!"
God echter belooft niet grote dingen. Hij komt met Zijn gebod en zegt: *"Ik ben uw God en Vader!"* (zie ook Exodus 3, 14) en daarmee gaat het dan verder!
Hij zal mij verzorgen, spreekt het geloof, Hij zal mij verzorgen met alle nood van lichaam en ziel. De duivel wil, dat men in werken zijn zaligheid zoekt, God echter in het geloof. De duivel wil dat men zelf voor zijn ziel zorgt, God echter dat men haar Hem in handen geeft. De duivel wil, dat men Gods woord er aan geeft en het leven in eigen hand zoekt, God echter, dat men de ogen sluit en blindelings, aan Zijn trouwe hand vasthoudend, voortgaat. Dan ervaren wij het, dat Hij waarachtig ons verzorgt. Hoewel men ook lange tijd wachten moet, op het eind komt God toch en maakt het overvloedig, boven bidden en denken.

En voor dit vooruitzicht heeft de Catechismus een goede grond, namelijk: God kan niet anders, Hij kan ons nooit verlaten, ***Hij kan niet anders dan dat Hij alle kwaad ons ten beste keert.***
Kijk, de Catechismus leert niet, dat God de Zijnen alle dagen met suikerbrood spijzigt, maar eerder, dat Hij ons alle kwaad zendt. Ja, wat niet door het vuur gaat, wordt niet zalig. Daar moet het hart van de mens verbrijzeld, zijn hoogmoed gebogen en stukgeslagen worden, de steunsels, waarop hij zich verliet, moeten vernietigd worden, daarom zendt God ons in dit jammerdal - het is geen paradijs - allerlei kwaad toe. Al komt het ook over ons van de kant van de wereld, van de duivel - wat gaan die mij aan? God, mijn Heere en Vader bedient Zich van de wereld, de vijanden, om Zijn voornemen door te zetten. Kom nu op mij af, wereld, dood mij, wanneer u wilt! U kunt mij toch niets doen dan wat mijn God en Vader wil en moet mij met al uw

woeden slechts tot heil dienen. Nu, wijzen en verstandigen: “Beraadslaagt een raad, doch hij zal vernietigd worden. Spreekt een woord, doch het zal niet bestaan; want God is met ons! Immanuël.” (Jesaja 8, 10).
God is het die ons alle plagen zendt, opdat wij gehouden worden in Zijn wegen. Daarom alles aan Hem gezegd! Aan Hem geklaagd!
Hij heeft alles in Zijn hand! Alle macht der wereld en der hel vermag niets over Zijn kinderen, die Hem zoeken; Hij ontfermt Zich over hen met almachtige genade. Hij zendt kwaad over Zijn kinderen, maar al het kwade keert Hij hun ten beste.
Voorwaar, er is nooit iets over Zijn kinderen gekomen, of zij hebben later oorzaak gehad, Hem ervoor te danken. Op het laatst hebben de kinderen volstrekt geen vijanden meer, ofschoon vijandschap hen van alle kanten aanvalt, zij hebben rust in de wereld te midden van alle onrust, zij hebben al het kwaad, dat de Heere hen toezendt, lief, zoals men het scherpe mes van de geneesheer liefheeft, het heeft weliswaar gesneden, maar welke weldaad heeft men daardoor gekregen!

Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn? (Rom. 8, 31). Dit vooruitzicht hebben Zijn kinderen: Hij kan het doen, want Hij is een almachtig God! Dat is nu echter niet een *kunnen,* waarbij men zou kunnen denken: "ja, Hij kan het doen, maar Hij wil het niet!" Maar het is een kunnen, dat, omdat Hij tegelijkertijd Vader is, ook tegelijkertijd een *willen* is. ***Hij kan het doen als een almachtig God en Hij wil en zal het doen als een getrouwe Vader.***

En in dit geloof is het, dat ik besluit met het verheven woord uit de Openbaring van Johannes: “En ik zag en zie, het Lam stond op de berg Zion en met Hem honderd vier en veertig duizend, hebbende de Naam Zijns Vaders geschreven aan hun voorhoofden. En ik hoorde een stem uit de hemel, als een stem veler wateren en als een stem van een grote donderslag. En ik hoorde een stem van citerspelers, spelende op hun citers: en zij zongen als een nieuw gezang voor de troon, en voor de vier dieren en de ouderlingen en niemand kon dat zingen leren dan de honderd vier en veertig duizend, die van de aarde gekocht waren. Deze zijn het, die met vrouwen niet bevlekt zijn, want zij zijn maagden; deze zijn het die het Lam volgen waar het ook heengaat; deze zijn gekocht uit de mensen, tot eerstelingen Gode en het Lam en in hun mond is geen bedrog gevonden want zij zijn onberispelijk voor de troon van God.
En ik zag een andere engel, vliegend in het midden des hemels en hij had het eeuwige Evangelie om te verkondigen degenen die op aarde wonen en aan alle natie en geslacht, en taal en volk, zeggende met een grote stem: vreest God en geeft Hem heerlijkheid, want de ure Zijns oordeels is gekomen; en aanbidt Hem, die de hemel en de aarde en de zee, en de fonteinen der wateren gemaakt heeft!” (Openb. 14, 1-7). Amen.

Zondag 10.
Avonddienst

Wij willen in dit avonduur elkander iets mededelen naar aanleiding van **de 27ste en 28ste vraag en antwoord van onze Heidelberger Catechismus**

Wij lezen aldaar, vraag. 27: ***Wat verstaat gij door de Voorzienigheid Gods?***
Antwoord. ***De almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met Zijn hand nog onderhoudt, en alzo regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijze en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, en alle dingen, niet bij geval, maar van Zijn vaderlijke hand ons toekomen.***

Vraag. 28: ***Waartoe dient ons, dat wij weten, dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt?***
Antwoord. ***Dat wij in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn mogen en in alles, wat ons nog toekomen kan, een goed vooruitzicht hebben op onze getrouwe God en Vader, dat ons geen schepsel van Zijn liefde scheiden zal, aangezien alle schepselen alzo in Zijn hand zijn, dat zij, tegen Zijn wil, Zich noch roeren noch bewegen kunnen.***

Geliefden.
Hier hebben wij het woord "voorzienigheid", "voorzienigheid Gods", daar immers de vraag luidt: *wat verstaat gij door de voorzienigheid Gods?* Dit woord vinden wij ook reeds in de 26ste vraag, terwijl het aldaar heet: "dat de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus, die hemel en aarde met alles wat er in is, uit niets geschapen heeft, ook dezelve nog door Zijn eeuwige raad of voorzienigheid onderhoudt en regeert, enz."
Dit woord is ontleend aan het antwoord, dat Abraham aan zijn geliefde zoon Izak gaf, toen deze vroeg: Mijn vader! Zie het vuur en het hout, maar waar is het lam tot het brandoffer? "God zal Zichzelf een lam ten brandoffer voorzien, mijn zoon." (Genesis 22, 7 en 8). Een liefelijk woord!
Een ieder, die zichzelf liefheeft, heeft ogen vol nijd, hij ziet anderen slechts met jaloerse ogen aan, hij ziet aan de ander niets, tenzij dan, dat deze iets heeft, wat hij niet bezit, wat hij echter graag wil hebben.
Wie echter verootmoedigd is voor God, veel heeft moeten lijden, veel nood gehad heeft, wiens hart verbrijzeld geworden is, die heeft gans merkwaardige ogen in het hoofd. Hij ziet met één oogopslag de behoeften des harten van de een en de ander en daar geldt bij hem slechts één wet, de wet der liefde. Hij heeft merkwaardige ogen in het hoofd; hij ziet, wat de ander ontbreekt, hij kan bij een ander achter de kastdeuren zien ofschoon hij ze niet opendoet; hij weet, wat de ander aangaat, weet wat hem ontbreekt. Hij heeft dit alles geleerd in zijn eigen nood; heeft geleerd, hoe hard een wet is, die leert: "doe dit!" "breng dat tot stand!" U kunt weten welke ogen een liefhebbende moeder in het hoofd heeft voor haar kind, zij ziet met haar ogen binnen in zijn hart en alles, wat het kind aangaat, ziet de moeder.

Nu, God woont weliswaar in de hemel, maar dit uitspansel bestaat voor Hem niet; Hij ziet met een liefhebbend, zorgend vaderlijk oog alles, alles, wat in het hart van Zijn kind is, alles wat zijn hart bezwaart, wat het bedroeft, hem zorg veroorzaakt, hij ziet alles, alles, en ziet tot op spijker en naald, en tot op de schoenriem, wat de Zijnen

ontbreekt. Hij ziet dat niet alleen in het ogenblik, waarin het ons ontbreekt, maar lange tijd tevoren reeds. Aleer ons iets ontbreekt, heeft Hij reeds lange tijd gezien, wat ons nood doet, welk gevaar over ons komen zou, wat wij moeten hebben in dit leven, wat wij doen zullen, hoe wij verkeerd zullen wandelen, hoe wij dwalen zullen, dat ziet Hij alles van tevoren, dat heeft Hij van eeuwigheid geweten en daarom heeft Hij ook Zelf van alle eeuwigheid besloten, hoe alles gaan zal. Dat is Zijn eeuwige raad. Dit weten is blijvend bij Hem. Hij weet het, wat over het jaar gebeurt en wat u over een jaar nodig hebt. Hij weet heden, dat over een jaar uw kleding versleten is, dat over een jaar uw schoenen versleten zijn; Hij weet het van tevoren, wanneer weefstoelen stilgezet worden, wanneer uw werk ophouden zal; Hij weet echter ook, dat u voedsel hebben moet; Hij weet het van tevoren, wanneer de verzoekingen komen, wanneer zonden in u zullen opkomen - dat weet Hij alles van tevoren.
Nu zorgt Hij dat dit alles zo komt, dat de Zijnen in de nood, in smart, niet omkomen, niet een buit van de duivel worden. Dit is Zijn voorzienigheid. Dan treedt Hij overal tussenbeide, weliswaar onzichtbaar, men ziet Zijn handen niet; honderdmaal ziet Hij alles, zonder dat wij het merken; zo ondankbaar en blind zijn wij. God grijpt voortdurend bij alles in en daarom heet het in de Catechismus: ***"de almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods".***

De Catechismus beschrijft de voorzienigheid Gods als een kracht. Het is eigenlijk *dezelfde Geest,* die bij de schepping over de wateren zweefde (Genesis 1, 2). Hij is het, die van Vader en Zoon uitgaande èn in de wereld èn in de gemeente, bij alles ingrijpt. Wanneer Hij echter een kracht genoemd wordt, zo wil dat zeggen, dat het niet een leiden en regeren is, dat slechts in gedachten bestaat, maar dat werkelijk van God een kracht uitgaat, juist zoals het van de Heere Jezus heet: “En al de schare zocht Hem aan te raken, want er ging een kracht van Hem uit en Hij genas ze allen” (Lucas 6, 19) en zoals Hij Zelf zei, toen de bloedvloeiende vrouw Hem aangeraakt had: *Ik heb bekend, dat kracht van Mij uitgegaan is* (Lucas 8, 46).
Zo gaat ook een kracht uit van God, niet een dode, maar een levende kracht; en deze kracht is tegelijkertijd een almachtige kracht. Een almachtige kracht - een soldaat legt zijn geweer op u aan en spreekt: gij zijt mijn geweld, ik schiet u dood; maar van God gaat een kracht uit, een almachtige kracht, dat, ofschoon de soldaat wil, hij de vinger niet kan bewegen, niet los drukken kan. Dat is de almachtige kracht, de almacht Gods, dat Hij neerwerpt, wat hoog is, dat Hij verhoogt, wat in de diepte ligt, dat Hij, waar niets is, toch iets schept. Alles is in deze kracht besloten. Daarvan hebben wij een merkwaardige Psalm, de 148e: “Looft Hem, zon en maan! Looft Hem, alle gij lichtende sterren! Looft Hem, gij hemelen der hemelen! en gij wateren, die boven de hemelen zijt! Looft de Heere, van de aarde, gij walvissen en alle afgronden! Vuur en hagel, sneeuw en dampen; gij stormwind, die Zijn woord doet! Gij bergen en alle heuvelen, vruchtbomen en alle cederbomen! Het wild gedierte en alle vee; kruipend gedierte en gevleugeld gevogelte! Gij koningen der aarde en alle volken! gij vorsten en alle rechters der aarde! Jongelingen en ook maagden; gij ouden met de jongen!” (Ps. 148, 3, 4, 7-12).

Voorwaar, een almachtige kracht is het! Een veldheer heeft reeds het grootste gedeelte van zijn soldaten verloren, het voortbestaan der gereformeerde kerk in zijn land zweeft in het grootste gevaar, maar God de Heere leidt het zo, dat ze een muur tegen de vijand zijn, dat hij vluchten moet en de wonderbaarste slag geslagen wordt die ooit geslagen is! De vloot der Nederlanders is vastgevroren, zij ligt als vastgeklemd in het ijs, de vijand wil haar in brand steken en vernietigen, maar God laat sneeuw vallen,

God laat dooiweer intreden en de schepen ontvluchten! God heeft ook de stormwind in Zijn hand. Een geweldige vloot van honderd en vijftig schepen rukt aan om het land te vernietigen; het volk schreeuwt tot God en God Almachtig laat een stormwind komen, die de hele vloot vernietigt, zodat slechts dertig schepen en ook deze half verbrijzeld, terugkeren!
Zie, zo heeft God alles in Zijn hand, macht en geweld, en werkt met Zijn almachtige kracht zo, dat eenmaal één der machtigste koningen zeggen moest: *God is Luthers geworden!* En vaak ook kan gezegd worden: *God is Calvinistisch geworden!* Want God was steeds nabij het kleine hoopje, dat Hem riep, waar geen hulp was!

Deze kracht Gods is niet slechts almachtig, maar zij is ook ***alomtegenwoordig,*** zo, dat zij ogenblikkelijk ingrijpt, steeds rondom Gods kinderen is, hen beschut en bewaart, en de vijanden terughoudt. Dat zien wij aan het ganse lijden van onze dierbare Heere en Heiland Jezus Christus, hoe de almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods werkzaam geweest is om alle wereldlijk en kerkelijk geweld overhoop te brengen en op het aller-heerlijkst aan het licht te laten brengen de gerechtigheid, die voor Hem geldt. Dit is de kracht "door welke Hij alle dingen, die Hij geschapen heeft, alzo onderhoudt en regeert in dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en ziekte, rijkdom en armoede, en alles, niet bij geval, maar van Zijn vaderlijke hand ons toekomt. Loof - bladeren en vruchten die aan de bomen groeien; het gras - de spijze voor het vee, ook het koren op het veld; God heeft het in Zijn hand; wanneer Hij wil, groeit niets en weer: wanneer Hij wil, is het een vruchtbaar jaar. Wanneer Hij wil, komt de mens met weinig uit en wanneer Hij wil, kan alles in overvloed voorhanden zijn en toch de markt leeg staan.
Alles heeft Hij in Zijn macht. Het ene jaar laat Hij het zo regenen, dat het vee niet op het veld kan blijven en er van louter natheid niets groeien kan en een ander jaar laat Hij het zo droog worden, dat van louter droogte niets groeien kan.

Wederom laat Hij het komen, dat boze koortsen en pestilentie hele steden, hele landen verwoesten. Niet van mensen, maar van God alleen hangt het af, rijk of arm te maken. Dat de mens een gulden, dat hij een stuiver verdient, dat hij rijk of dat hij arm wordt, staat alleen in Gods hand; dat hij gezond is of dat hij ziek wordt, God is het, die het doet.
Wat moest Elisa doen toen het heette, dat hij ziek geworden was van de ziekte, waaraan hij stierf? (Zie 2 Koningen 13, 14). Moest een zo heilig man nu aan een ziekte sterven, evenals ieder ander? Ja, de ziekte was van God en hij voer niet op een vurige wagen ten hemel zoals Elia, omdat het God aldus niet behaagde. God liet de duivelen voornamelijk woeden in de dagen van het in het vlees gekomen zijn van onze Heere, opdat openbaar zou worden, dat Hij ook een Heere was van duivelen en hen zeer wel kon uitdrijven. Hij geeft aan Zijn discipelen macht zieken te genezen, doden op te wekken en toch lezen wij van de andere kant: Trofimus heb ik te Milete krank gelaten (2 Tim. 4, 20) en: “drink niet langer water alleen, maar gebruik een weinig wijn om uw maag en uw menigvuldige zwakheden” (1 Tim. 5, 23).
Dit blijft vaststaan, dat regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en ziekte, rijkdom en armoede - alles voor de goddelozen tot een oordeel is. Is er dorheid, onvruchtbaarheid, armoede, het is allemaal voor de goddelozen Gods straf, wanneer het over hen komt; gaat het hen echter goed, zo hebben zij wel te horen naar het apostolisch woord: "weet ge niet, dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt?" (Rom. 2, 4).

Wederom kan er een zegen Gods zijn, hij wordt echter veracht, zo is er toch een vloek, want overvloed, gezondheid, rijkdom is weliswaar een schone gave Gods, maar omdat wij zo verschrikkelijk verkeerd zijn, wordt het ons dikwijls tot een valstrik. Daarom heeft Salomo gelijk wanneer hij bidt: “Armoede of rijkdom geef mij niet; voed mij met het brood mijns bescheiden deels, opdat ik zat (verzadigd) zijnde, U dan niet verloochene en zegge: wie is de Heere?” (Spr. 30, 8b en 9a).
Wanneer de Heere met grote overvloed in huis komt, zo gaat de duivel er ook steeds op zitten; daarom is het een noodzakelijk gebed: "verlos mij van de boze".
Gaat het goed, dan vraagt de mens niet naar God, gaat het echter slecht, dan begint hij te roepen. Wie echter genade gevonden heeft in de ogen Gods, die mag met de Catechismus zeggen en voor waar en zeker houden, zij het voorspoed of tegenspoed - alles komt, nu ja, waar vandaan? *Dit komt daar vandaan en dat daar vandaan. Vanwege mijn zonden! dat heb ik verdiend!*
En het mag gedeeltelijk waar zijn, waarom zou de mens zich niet verootmoedigen voor God? Waarom zou hij niet spreken: straft Gij mij, ik heb het verdiend?
Maar een kind Gods zal de duivel niet geloven, die het ons steeds wil wijsmaken, dat het kwaad van Gods toorn zou komen, dat Hij u teniet zou willen maken en Hij u aan de duivel zou willen overgeven. ***Alles komt van Zijn vaderlijke hand.***

Waar God welstand geeft, daar komt bij de mens de huichelarij op: ‘o, wanneer ik maar niet hoogmoedig word! Dat geeft u God, maar pas op, u komt daarmee op glad ijs! Gaat het echter niet goed, dan heet het: zie, dat hebt u met uw zonden verdiend, dat is Gods straf!’
Maar de Catechismus zegt, *dat alles u van Gods vaderlijke hand toekomt.* Alles, alles, alles! hoe is het mogelijk! Hoe durft de Catechismus zo iets voorschrijven?
De man, die de Catechismus geschreven heeft, was nog jong, had echter toch reeds veel gezien en reeds veel ervaren. Het waren andere tijden dan nu, het ging door vuur en water heen - brandstapels werden voor de gelovigen opgericht en er gebeurden zeer veel gruwelijke dingen. Een ieder weet en voelt het beste, welk een lijden hij door te maken heeft, denkt u het gruwelijkste, dat geschieden mag in huis of in de stad, denkt u het beste en heerlijkste - alles komt voor Gods kinderen uit Zijn vaderlijke hand.
Mijn geliefden, dán kan men heilig lachen; maar eerst moet men worstelen met God in het gebed, dat Hij ons genadig antwoord geve in de nood, wanneer men op dit woordje "alles" komt. Ja, de kinderen Gods zijn geplaagd, zijn de meest geplaagde schepselen van de wereld, maar zij weten: het komt alles van Zijn Vaderlijke hand. Wanneer wij dat slechts vasthouden kunnen, dan mag het hart bloeden en de tranen uit de ogen vloeien, het hart blijft toch gerust.
Dat wij slechts in welstand niet denken: *ik ben de man!*
Want is er welstand, zo wordt hij ons zo gemakkelijk, als het ware, tot een gouden staf, waarmede wij door de stad wandelen, alle mensen moeten zien, welke schone rok wij dragen. Is echter kwaad aanwezig, dan lijkt het opeens of de Hogepriester Gods niet ter rechterhand des Vaders leefde en als was het alles gelogen, wat het Evangelie van genade verhaalt. Gaat het ons goed, dat wij een goede gezondheid genieten, ja, dan gaan wij rustig voort, zijn onbekommerd, vragen naar niets, zijn onszelf tot god; treedt echter ziekte in, dan weten wij niet meer, of wij een erfdeel hebben in de hemel, dat is vanwege deze zonde en vanwege die zonde, zo heet het in het hart.

Wanneer God ons echter tegen wilde komen vanwege onze zonden, zou Hij ons echter reeds op de eerste dag van onze geboorte in de hel geworpen hebben. Dat wij hoogmoedig worden in het geluk en dat wij versagen in de nood, dat is onze zonde.

Wanneer wij kinderen zijn en het gaat ons goed, dan moeten wij weten, dat wij kinderen zijn en niet meerderjarig, dat wij niets in onze hand hebben; het is alles het goed van onze Vader. Daarmee mogen wij niet handelen zoals wij willen.
Komt echter het kwaad in het huis door het venster binnensneeuwen, het is ook uit des Vaders hand, zodat u uw toevlucht zult nemen tot het hart des Vaders waaraan u uw hele hart mag uitstorten; tot de Vaderschoot, waar het kind alles klagen mag. Wanneer het in het hart opkomt, dat alles uit de Vaderlijke hand komt, zo wordt het hart gezalfd met troost en goed vooruitzicht, dat men God eer geeft, de eer van Zijn genade, wijsheid, rechtvaardigheid en waarheid en dat wij Hem, de Vader, de belofte voorhouden. Want, waar het kwade komt, daar zendt het de Vader Zijn kinderen in huis opdat hun geloof en geduld beproefd worden, opdat zij in het geloof, waar niets voorhanden is, toch leren zich te verheugen in hun Heere en God en wanneer het "Vader" erbij komt, dan hebben wij alles achter de rug, dan klemmen wij ons vast aan Zijn hart en Hij spreekt: *tot hiertoe, en hier zullen zich leggen uw trotse baren, gij hoogmoedige zee!*

Wat is nu de vrucht der kennis van deze voorzienigheid? ***Dat wij in alle tegenspoed geduldig en in voorspoed, dankbaar mogen zijn.***
De eer Gods is doel van al Zijn leiding, dat wij van de afgoden afkomen en de ware God aanroepen, dat wij geduldig mogen zijn in alle tegenspoed, d.i. in al het lijden ons houden aan Hem en zo met Zijn belofte door het lijden heenbreken tot Zijn hart en tot Zijn genade. Daartoe moeten wij op Zijn Vaderlijke hand zien; zien wij op mensen, op schepselen, dan worden wij ongeduldig, toornig en menen, dat wij alles moeten hebben. Alles wat wij maar bedenken kunnen van vrede en van vijandschap, het komt van Gods vaderlijke hand, om ons te houden naar Zijn wil, opdat wij langs de smalle weg komen daar boven in Zijn heerlijkheid. Uw Vader heeft goede ogen, Hij ziet al uw behoeften; voor veel jaren heeft Hij ze reeds gezien. De schoenen, die u nodig hebt, Hij heeft ze reeds laten maken, zij liggen bij de schoenmaker; de kleren die u nodig hebt, zij zijn ook reeds gereed, zij liggen bij de kleermaker; het brood, dat u behoeft is reeds gebakken, het ligt bij de bakker. Hij heeft alles, alles, reeds laten maken en houdt het gereed! Hoe kom ik er echter aan?
Ga maar voort te regeren met uw drie, met uw vijf of honderd gulden, wanneer u kunt, de wijsheid zal u wel gaan ontbreken; alles hangt af van Gods Vaderlijke hand, van Zijn goedertierenheid, van Zijn zegen. Wanneer wij het voor zeker houden, dat alles van de Vader komt, dan zullen wij in tegenspoed geduldig zijn: mijn ziel, wees stil tot God en wacht op Hem! Het wachten op Hem, het vasthouden aan Hem, dat brengt de vrucht. Hij zal het wèl maken!

Wanneer Hij komt met Zijn heil, zijn wij nog niet eens gereed. Dat wij in voorspoed dankbaar mogen zijn, dat is nog moeilijker dan in tegenspoed geduldig te zijn, want tot het laatste noodzaken de omstandigheden iemand wel eens. Veel voorspoed maakt een mens trots, maakt hem ijdel, het Evangelie wil de mens wel aannemen, maar aan de wet wil hij zich niet storen, vooral niet aan de wet der liefde.
Om in voorspoed dankbaar te zijn, om het te erkennen: dit heb ik van Gods vaderlijke hand, daartoe moet men van tevoren eerst veel nood doorgemaakt hebben; wanneer wij dan iets van God ontvangen, dan zullen wij het recht naar waarde schatten, anders niet.

Dat moet echter de nuttigheid van de kennis der schepping en der voorzienigheid Gods zijn, dat wij in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn en ten

derde: ***voor de toekomst een goed vooruitzicht hebben tot onze getrouwe God en Vader.*** Is Hij mijn God en mijn Vader, mijn Heiland en Ontfermer, Die mij tot op heden geleid heeft, dan zal Hij mij ook voortaan leiden en beschermen, want zonder Zijn bescherming gaan wij verloren; wanneer Hij het ons niet schenkt, hebben wij niets. Wij kunnen echter zeker een goed vooruitzicht hebben tot die God, die alles zo in Zijn hand heeft, dat de een tot de ander zeggen moet: alle schepselen, of zij willen of niet willen, moeten een verbond hebben met hem, met wie God een verbond gemaakt heeft! En dat hij getroost spreke: Hij zal mij er door helpen, door alle kwaad, er doorheen leiden in Zijn eeuwig rijk! Amen.

ZONDAG 14

Enige voorzeggingen aangaande de verschijning van onze Heere Jezus in het vlees.

Daar het nu eens in onze gemeente gebruikelijk is, op de eerste Kerstdag bediening van het Heilig Avondmaal te houden, zo blijft er voor ons niet veel tijd over, om met elkander na te gaan de waarheid en de troost der waarheid, dat onze Heere Jezus in het vlees is gekomen.
Daarom willen wij in dit morgenuur als het ware binnengaan in het voorhof van deze waarheid.

Het zal niet lang meer duren, of deze waarheid is uit de wereld verdwenen. Men zal u leren, dat er een Jezus bestaan heeft, die een groot mens geweest is, maar van Zijn wonderbare geboorte zal men niets willen weten en de waarheid, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, is reeds lang uit de wereld verdwenen. Er zijn predikers, die zich niet schamen te zeggen, dat het voor hen hetzelfde is, of Jezus uit een maagd is geboren of niet; zij geloven, dat Zijn werkelijke vader Jozef geweest is. Er zijn Joden, die Christenen heten willen, die zeggen, dat het hun hetzelfde is, of Maria een dochter van David geweest is, of niet, het is hun genoeg, dat Jezus uit haar geboren is.
En inderdaad, wanneer men alleen daarbij wil blijven staan, dat Jezus Christus zijn moest, zoals men zegt, een verzoening van onze zonden en daarop niet volgen moet waarachtige vernieuwing van de mens, dan heeft deze verborgenheid ook niet veel waarde. Er bestaat nu echter weliswaar een groot verschil tussen vernieuwing en vernieuwing. Er zijn mensen, die vernieuwd zeggen te zijn en toch huichelaars zijn. Men moet zich daarvan bewust zijn, dat men geheel en al een mens is en dat men vlees is, en dat in het vlees God verheerlijkt en verzoend worden moet.
Dat in een mens de gebiedende eis van de heilige wet Gods en de nood der zonde recht levend wordt is voorwaar een werk van de Heilige Geest. Dan eerst ziet men een straaltje van de wonderbare verborgenheid van de geboorte van Jezus Christus.
De apostel Paulus schrijft daarvan aan Timotheüs: “God is geopenbaard of is geopenbaard geworden in het vlees” (1 Tim. 3, 16). Dat wil niet alleen zeggen dat Hij een mens geworden is, maar dat de Zoon Gods aangenomen heeft ware, menselijke natuur, dat Hij gekomen is in onze toestand, dat Hij aangenomen heeft zoals het in onze geloofsbelijdenis heet, de natuur waarin gezondigd geworden is.

Mijn geliefden, het is onmogelijk, volstrekt onmogelijk, dat wij, zoals wij leven en bestaan, de wil van God kunnen doen; het is voor ons volstrekt onmogelijk, zoals wij leven en bestaan, God lief te hebben, God te vertrouwen, op God te hopen. Zoals wij leven en bestaan, steekt in ons verschrikkelijke vijandschap tegen God, wij willen de wil Gods niet, kunnen en willen Hem niet gehoorzaam zijn, hebben ook geen verstand daarvan. Zoals wij bestaan en leven, komen wij ook niet weer tot God en wanneer wij ook nog zoveel offers brengen en goede werken doen, het geschiedt alleen om onszelf te handhaven, opdat wij God zouden zijn, aan Gods plaats in de hemel.
Alleen tot God weer te komen, daaraan is voor ons niet te denken en nog minder is daaraan te denken, dat wij, zoals wij leven en bestaan, zoals wij vlees zijn, God de eer weer brengen, God geloven, God geven wat Godes is! In Adam van God geheel afgekomen, is al het gedichtsel en streven van ons hart, louter boosheid van onze geboorte af.
Ja, wanneer nu God niet gedachten des vredes heeft, wanneer Hij Zich niet over ons

ontfermt, gaan wij allen de eeuwige verdoemenis tegemoet. Want God is veel te goed dan dat Hij de mensen plagen zou, hen in de hemel te nemen, daar zij toch geen hart daarvoor zouden hebben. Hij is veel te goed, dan dat Hij de mensen rondom Zijn troon zou plaatsen, die toch vrienden van de duivel zijn. Daarom heeft Hij ook uit louter goedertierenheid de hel gemaakt, opdat allen die aan de Heere Jezus niet geloven, een hel zouden hebben, waar zij het toch beter hebben dan in de hemel, waarin zij het immers toch niet zouden kunnen uithouden.

Maar er zijn, Gode zij dank! mensen te midden van de mensen, aan wie God het geeft, dat zij toch weer tot hun Schepper terug zouden willen keren; aan wie Hij het geeft, dat zij zich verloren voelen en niet tot rust geraken kunnen tenzij dan dat zij gevonden hebben God, hun hoogste goed. Deze mensen belijden, dat zij midden in de dood liggen en verlangen naar het leven; zij belijden, dat zij te midden van onreinheid gevangen liggen en verlangen naar reiniging; zij belijden dat zij een onmetelijke schuld hebben, die zij niet betalen kunnen en begeren, dat zij van de schuld vrij mochten worden en ofschoon zij in het vlees zijn, zouden zij toch graag leven naar de Geest en in het vlees de wil van God doen. Daarnaar koesteren zij verlangen.
Voor zulken nu heeft God, de Vader, gezonden Zijn lieve Zoon, opdat deze voor hen en in hun plaats in het vlees dat alles weer zou herstellen wat zij, mensen, in Adam verloren en verdorven hebben. Deze dus, die voor de uitverkorenen in het vlees gekomen is, is beloofd in het Paradijs, voorzegd door de profeten en wat voorzegd is, dat heeft God de Vader te Zijner tijd vervuld en van deze vervulling zijn de Apostelen vervuld en daarvan hebben degenen troost, die zonder Jezus niet leven kunnen.

(1) Nadat de Heere God onze voorouders in het Paradijs, toen zij zich verontschuldigden, daarvan overtuigd had, dat zij Zijn heilig gebod overtreden hadden, toen liet Hij hen staan en liggen in zulke nood, sprak echter tot de slang en in haar tot de duivel en het eerste ouderpaar hoort het liefelijke Evangelie, zonder dat zij het vernamen: dat is voor u, Eva, en dat is voor u, Adam; eerst de waarheid en klaarheid, dan de warmte, dan de troost.
Toen vernamen Adam en Eva van een zaad der vrouw, dat zou de slang de kop vermorzelen. Er staat niet: *Adams* zaad, maar zaad der *vrouw;* waarachtig God, waarachtig en rechtvaardig Mens. En toen zij het Evangelie vernomen hadden, behaagde het God, terwijl zij zichzelf gans ontbloot hadden en naakt daar stonden, hen met de rok der gerechtigheid te bekleden, door deze te maken en hen aan te trekken (Genesis 3, 15-21).
Het Evangelie, het was vernomen; en gedurende achttien eeuwen was het de troost van alle uitverkorenen, wat Adam en Eva in het paradijs vernomen hebben. En God roept tevoorschijn uit het afgodisch land en uit de afgodendienst een mens Abraham en spreekt tot hem: “In u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden (Gen. 12, 3), en Hij legt dit nader uit, terwijl Hij zegt: In uw zaad zullen alle volken (heidenen) der aarde gezegend worden” (Gen. 22, 18).
De apostel Paulus schrijft in de brief aan de Galaten (3, 16): Hij zegt niet: “En den zaden, als van velen, maar van één: En uw Zaad, hetwelk is Christus.”
Dus in uw Zaad, d.i. in Christus, die van u komen zal, *zullen gezegend worden alle volkeren der aarde.* In het paradijs heette het: het Zaad der maagd, het Zaad der vrouw.

(2) Aan Abraham wordt het Zaad beloofd als Abrahams zoon en Abraham aanschouwt Hem, en ziet Zijn dag en verheugt zich, zoals de Heere Jezus spreekt (Joh. 8, 56):

“Abraham, uw Vader, heeft met verheuging verlangd, opdat hij Mijn dag zien zou en hij heeft hem gezien en is verblijd geweest.”
Abraham zag Hem toen Hij allereerst Melchizédek zag. Waar kwam die man opeens vandaan? Hij was aan Abraham onbekend en hij was toch priester Gods, van de Allerhoogste, koning in Salem, dat is koning des vredes en zijn naam was Melchizédek, dat is koning der gerechtigheid. En deze koning zegende Abraham. En nogmaals toen de drie mannen tot hem kwamen en het heette: “Ik zal voorzeker weder tot u komen, omtrent deze tijd des levens (jaars); en zie, Sara, uw huisvrouw zal een zoon hebben” (Gen. 18, 10).

(3) Op zijn sterfbed sprak Jacob (Gen. 49, 8a en 10): “Juda, gij zijt het! U zullen uw broeders loven! De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt en Deze zullen de volken gehoorzaam zijn.” Jacob voorspelt dus, dat Christus uit Juda zou tevoorschijn komen en dat Hij een "Silo" zou zijn. Het woord "Silo" zegt echter zoveel als: Hem is niemand gelijk, Hij helpt Zijn volk, dat gans verdorven is, Hij verlost, die van de vijanden geplaagd worden; het is Eén, die een gans verdorven zaak weer herstelt, die rust brengt en vrede, waar van tevoren niets was dan moeite en krijg.

(4) Van Hem heet het ook eens tot David, toen hij de Heere een huis bouwen wilde: “Zoudt gij de Heere een huis bouwen? Ook geeft u de Heere te kennen, dat de Heere u een huis zal maken. Wanneer uw dagen zullen vervuld zijn en gij met uw vaderen zult ontslapen zijn, zo zal Ik uw zaad na u doen opstaan, dat uit uw lijf voortkomen zal en Ik zal Zijn koninkrijk bevestigen. Die zal Mijn Naam een huis bouwen en Ik zal de stoel Zijns koninkrijks bevestigen tot in eeuwigheid” (2 Sam. 7, 11-13).
Zo was Davids huis dus Davids Zoon en hij heeft het ook zo verstaan want hij spreekt in vers 19: “Gij hebt ook over het huis Uws knechts gesproken tot van verre heen en dit naar de wet der mensen, Heere, Heere, dat is van die mens, die de Heere God in de hemel is.”
Zo is dan de Heere Jezus voorspeld als het Zaad der vrouw, als de Zoon des mensen, die de ganse toestand van Adam, die al zijn zonde en schuld, dood, vloek en verdoemenis op Zich neemt; zo dan als Abrahams Zoon, als Juda’s Zoon, als Davids Zoon.

(5) Van Zijn toekomst in het vlees zijn vervuld zeer veel Psalmen. Zo heet het immers in Psalm 8, vers 3: “Uit de mond der kinderkens en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest, om Uwer tegenpartijen wil, om de vijand en wraakgierige te doen ophouden.” Tot deze jonge kinderen en zuigelingen behoort allereerst de Koning dezer jonge kinderen en zuigelingen, d.i. de Heere Jezus, toen Hij daar lag onder het moederlijk hart en in de kribbe. En dat Hij waarachtig mens geweest is, lezen wij in vers 5 en 6: “Wat is de Mens, dat Gij Zijner gedenkt en de Zoon des mensen, dat Gij Hem bezoekt? En hebt Hem een weinig minder gemaakt dan de engelen en hebt Hem met eer en heerlijkheid gekroond?”

Hij Zelf, mijn geliefden, spreekt het niet anders uit, dan dat Hij ook zo’n klein en teder kindeke geweest is, Ps. 22, vers 10 en 11: “Gij zijt het immers, Die Mij uit de buik hebt uitgetogen; Die Mij hebt doen vertrouwen, zijnde aan Mijner moeders borsten. Op U ben Ik geworpen van de baarmoeder af; van de buik Mijner moeder aan zijt Gij Mijn God.”

Daar komt Hij in de wereld, Psalm 24 vers 7: “Heft uw hoofden op, gij poorten! en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga.”

En deze Koning spreekt, Psalm 40 vers 7: *“Gij hebt geen lust gehad aan slachtoffer en spijsoffer; Gij hebt Mij de oren doorboord.”* Horen, opletten, dat is de hoofdzaak, niet *werken.* Horen, opletten! Het geluk en het heil ligt in het woord Gods; dat *horen*! Dat is immers alle kinderen eigen, zij horen slechts half en staan ogenblikkelijk gereed het te doen en weten toch niet goed, wat. Dat is aller mensen verkeerdheid, altijd slechts half te horen en met handen en voeten spoedig gereed te zijn - te doen.
Gij hebt Mij de oren doorboord - horen, wat God zegt en daarbij blijven, dat is de hoofdzaak; alle werken en alle doen is overvloedig. De Heere God heeft door Zijn Woord hemel en aarde gemaakt, maakt tot heden en zal maken, wat Hij hebben wil; gij echter hoor wat Hij spreekt en blijf daarbij.
Brandoffer en spijsoffer - die wil de mens graag brengen voor uw arme ziel; ‘hoeveel moet ik geven? honderd gulden, duizend gulden? een miljoen? Kom ik dan werkelijk in de hemel? Daar, Gij zult ze hebben!’
Horen zult gij! Maar het hart is hard en de oren zijn zwaar geworden, men meent alles te weten en doet toch zijn eigen wil, en brengt offer en spijsoffer.
Maar: *Gij hebt geen lust gehad aan slachtoffer en spijsoffer; Gij hebt Mij de oren doorboord;* Gij hebt mij gehoorzaam gemaakt, Gij wekt mij elke morgen en daar heet het nu: “De Heere heeft Mij het oor geopend en Ik ben niet wederspannig, Ik wijk niet achterwaarts: Ik wijk niet bij hun dreigen, ik wijk geen handbreed. Ik geef Mijn rug degenen, die Mij slaan en Mijn wangen degenen, die Mij het haar uitplukken; Mijn aangezicht verberg Ik niet voor smaadheden en speeksel” (Jesaja 50, 5 en 6).
"Gij hebt geen lust gehad aan slachtoffer en spijsoffer; Gij hebt Mij de oren doorboord; " brandoffer en zondoffer hebt Gij niet geëist - die steek Ik aan, die ben Ik Zelf! *Toen zei Ik: zie, Ik kom, in de rol des boeks is van Mij geschreven.* Naar het hebreeuws: boven aan in het boek. Toentertijd had men geen boeken, zoals men ze nu heeft, maar zij werden opgerold, zoals nu grote wereldkaarten en werd dan deze rol opengerold, zo kon men dadelijk bovenaan lezen, *wat de Heere in het paradijs beloofd had.*
Zie Ik kom, in de rol des boeks (bovenaan) *is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God! om Uw welbehagen te doen; en Uw wet is in het midden Mijns ingewands*.

En van die komst zijn bijna alle Psalmen vervuld. Daar wordt in Psalm 45 gezongen van een Koning, die is niet een Koning onder de engelen, maar onder de mensenkinderen en Hij komt aldus in het vlees en heeft Zijn bruid aan Zijn rechterhand.

En Psalm 46, vers 5 en 6: “De beekskens der rivier zullen verblijden de stad Gods, het heiligdom der woningen des Allerhoogsten. God is in het midden van haar!” Immanuël!

En Psalm 47, waar Hij weder opvaart in de hoogte. Zo gaat het door alle Psalmen heen.

Daar hebben wij ook Psalm 96, vers 11-13: “Dat de hemelen zich verblijden en de aarde zich verheuge; dat de zee bruise met haar volheid. Dat het veld huppele van vreugde met al wat er in is; dat dan al de bomen des wouds juichen voor het aangezicht des Heeren; want Hij komt om de aarde te richten; Hij zal de wereld

richten met gerechtigheid en de volken met Zijn waarheid."

En weer Psalm 98 vers 8 en 9: "Dat de rivieren met de handen klappen, dat tegelijk de bergen vreugde bedrijven, voor het aangezicht des Heeren, want Hij komt om de aarde te richten; Hij zal de wereld richten in gerechtigheid en de volken in alle rechtvaardigheid."

En in de 132ste Psalm lezen wij het volgende: "O Heere! Gedenk David, aan al zijn lijden; dat hij de Heere gezworen heeft, de Machtige Jacobs gelofte gedaan heeft, zeggende: zo ik in de tent mijns huizes inga, zo ik op de koets van mijn bed klimme; zo ik mijn ogen slaap geve, mijn oogleden sluimering; totdat ik voor de Heere een plaats zal gevonden hebben, woningen voor de Machtige Jacobs!" (vers 1-5).
Nu voorspelt hij van Betlehem. "Ziet wij hebben van haar gehoord in Efrata - hij wilde de tempel bouwen te Jeruzalem, daar ziet hij nu opeens daarvan af - wij hebben haar gevonden in de velden van Jaär. Wij zullen in Zijn woningen ingaan, wij zullen ons nederbuigen voor de voetbank Zijner voeten" (vers 6 en 7). Dat is juist hetzelfde alsof er geschreven staat: "wij willen nu in de stal gaan, aanschouwen het Kind in de kribbe en aanbidden. Daar heet het in vers 11: "De Heere heeft David de waarheid gezworen, waarvan Hij niet wijken zal, zeggende: Van de vrucht uws buiks zal Ik op uw troon zetten."

(6) En nu gaan wij tot de Profeten.
Jesaja voorspelt aangaande het Zaad der vrouw in hoofdstuk 4 vers 2: "Te dien dage - wanneer het er namelijk zo ellendig zal uitzien, dat zeven vrouwen niet meer weten hoe aan de kost te komen en blij zullen zijn, wanneer zij ook maar één man ter bescherming vinden - te dien dage zal des Heeren Spruit zijn tot sieraad en tot heerlijkheid en de vrucht der aarde tot voortreffelijkheid en tot versiering dergenen, die het ontkomen zullen in Israël. En het zal geschieden, dat de overgeblevene in Zion en de overgelatene in Jeruzalem zal heilig geheten worden, een iegelijk die, geschreven is ten leven te Jeruzalem."
Een Spruit des Heeren omdat Hij van de Vader gegenereerd is, omdat Hij de Zoon des Vaders is, dus God van nature, al staat Hij ook slechts daar als een dun rijsje; *vrucht der aarde heet Hij als waarachtig mens*, die uit het lichaam van de maagd gekomen is, gelijk de vrucht uit de aarde.
Van deze maagd is sprake in Jesaja 7. Daar bevond zich de koning Achaz in de verschrikkelijkste nood. De Profeet echter sprak tot hem: *Wat nood?* Er is geen nood, die zo erg is, als de toestand waarin u zich bevindt zonder nood! De mens behoeft geen bijzondere nood te hebben, behoeft de zonde niet te voelen; hij behoeft niet eerst op het sterfbed te liggen en dan te komen en te zeggen: hier is nood! Maar daarin ligt onze nood, dat wij van nature zonder God zijn. Daar helpt niets!
Wanneer wij Jezus niet hebben, met Hem niet verenigd zijn, helpt alles niets. Daar is ook de anderszins uiterste nood niet het verschrikkelijkst. Deze nood slaan wij echter niet aan; de onbekeerde mens, die daar gaat in zijn halsstarrigheid, geheel en al niet. En de bekeerde - ach, wanneer God het hem niet in het bijzonder voorhoudt, zo slaat hij het ook niet aan, dat dit onze nood is, zoals wij nu bestaan en leven en dat hij zodanig is, dat, wanneer wij ook maar één ogenblik van de Heere Jezus verlaten worden, wij vernietigd zijn.
De Profeet houdt de koning het heil Gods voor en eist van hem, een teken te begeren, dat er waarachtig een redding bestaat. Wie deze redding deelachtig is, kan niet ongelukkig worden, moet nochtans uit alle nood gered tevoorschijn komen. *Eis een*

teken, zei hij tot Achaz, van de Heere uw God, hetzij daar in de diepte, in de hel, of daarboven in de hoogte - volgens het hebreeuws: *maak het diep tot het diepste*, d.i. tot in de hel, *of maak het hoog tot het hoogste.*
Denk u dus het verschrikkelijkste verderf en dat toch nog redding komen zal; denk u de meest volstrekte onmogelijkheid en dat dáár nog verlossing zal komen. Maar Achaz is te vroom voor zo iets; hij wil de Heere niet verzoeken. Nu, roept de Profeet, *mensen hebt gij lang genoeg moede gemaakt en beledigd, moet ge nu ook nog God moede maken?* Nu is het met u, mannen van het huis Davids, gedaan, nu zal het met allen volkomen uit zijn; een Erfdochter zal komen en zij is een maagd. Zie, deze is het! zij zal het zijn! Zie, een maagd zal zwanger worden!
Alle mannen, alle koningen, alle vorsten van het huis Davids liggen op een hoop gedood, omdat zij niet geloofd hebben. Nu wijst een Profeet hen op de maagd en op de krib en op de Ene, die daarin ligt, en noemt Hem: *God met ons!*
De profeet spreekt vervolgens hoofdstuk 9, vers 3 en vervolgens: "Want het juk van hunne last en de stok hunner schouders, en de staf desgenen, die hen dreef, hebt gij verbroken, gelijk ten dage der Midianieten; toen de ganse strijd dergenen, die streden, met gedruis geschiedde en de klederen in het bloed gewenteld en verbrand werden, tot een voedsel des vuurs."
Gods eeuwige genade zal zich verheerlijken. *Want een Kind is ons geboren* - waarachtig Mens - een *Zoon is ons gegeven* - waarachtig God - *en de heerschappij is op Zijn schouder en men noemt Zijn naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst.*
Van Deze zegt hij nog eens (Jesaja 11 vers 2): *Want er zal een rijsje voortkomen uit de afgehouwen tronk van Isaï* - die ter aarde ligt - *en een scheut uit zijn wortelen zal vrucht voortbrengen.* De wortel steekt dus toch nog in de aarde, al ziet ook geen mens hem. *En op Hem zal de Geest des Heeren rusten, de Geest der wijsheid en des verstands, de Geest des raads en der sterkte, de Geest der kennis en der vreze des Heeren.*

Daarvan voorspelt ook de profeet Jeremia (31, 22): *Hoelang zult gij u onttrekken, gij afkerige dochter?* Hoe lang wilt u bij de werken blijven en weigeren te geloven? *Want de Heere heeft wat nieuws op de aarde geschapen; de vrouw zal de man omvangen.* Dat is in het Nederlands: de maagd zal een Man baren.
En daarvan spreekt hij ook in hoofdstuk 33, vers 14 en vervolgens: "Ziet de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik het goede woord verwekken zal, dat Ik tot het huis van Juda gesproken heb. In die dagen en in die tijd zal Ik David een Spruit der gerechtigheid doen uitspruiten - waarachtig, rechtvaardig Mens - en Hij zal recht en gerechtigheid doen op aarde. In die dagen zal Juda verlost worden en Jeruzalem zeker wonen." In die dagen namelijk, waarvan ik gezegd heb, vers 8: "En Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheid, met welke zij tegen Mij gezondigd hebben, en Ik zal vergeven al hun ongerechtigheden, met welke zij tegen Mij gezondigd en met welke zij tegen Mij overtreden hebben, en deze is het, die haar roepen zal: *De Heere, onze Gerechtigheid."*

De profeet Ezechiël spreekt aldus (hfd. 21, 16 en verv.): "Alzo spreekt de Heere Heere, doe die hoed weg en hef die kroon af! deze zal dezelfde niet wezen (d.i. hoed noch kroon zal blijven). Ik zal verhogen die, die nederig is en vernederen die, die hoog is. Ik zal die kroon omgekeerd, omgekeerd, omgekeerd, stellen - driemaal alles verijdelen, dat tegen mijn regering beraadslaagd wordt - ja, zij zal niet zijn, totdat Hij kome, die daartoe recht heeft - die Ik dit geven zal."

En hiervan voorspelt ook Daniël 7 vers 13: “Verder zag ik in de nachtgezichten en ziet er kwam Een met de wolken des hemels, als een mensen zoon - dus in onze gedaante - en Hij kwam tot de Oude van dagen, God de Vader, en zij deden Hem voor Dezelve naderen en Hem werd gegeven heerschappij en ere en het Koninkrijk; dat Hem alle volken, natiën en tongen eren zouden; Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal en Zijn Koninkrijk zal niet verdorven worden.”

En nu komt de profeet Micha, hoofdstuk 5 vers 1: “En gij, Betlehem Efratha! zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda? - gij zijt Mij toch niet te klein! - Uit u zal Mij voortkomen, die een Heerser zijn zal in Israël en wiens uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid. Daarom zal Hij henlieden overgeven, tot de tijd toe, dat zij, die baren zal, gebaard zal hebben - dat is de maagd; zo lang geeft Hij hen over; - dan zullen de overigen Zijner broeders zich bekeren met de kinderen Israëls. En Hij zal staan en zal weiden in de kracht des Heeren, in de hoogheid van de Naam des Heeren, Zijns Gods; en zij, - de gelovigen - zullen wonen; want nu - te dien tijde - zal Hij groot zijn tot aan de einden der aarde.”

En bij de profeet Zacharia, hoofdstuk 6 vers 12: “Alzo spreekt de Heere der heirscharen, zeggende: Zie, een Man Wiens naam is Spruit, die zal uit Zijn plaats spruiten en Hij zal de Heere een tempel bouwen.”

En bij de profeet Haggaï 2, vers 5-10: “Doch nu, wees sterk, gij Zerubbabel! spreekt de Heere; en wees sterk, gij Jozua, zoon van Jozadak, hogepriester! en wees sterk, al gij volk des lands! spreekt de Heere; en werkt, want Ik ben met u, spreekt de Heere der heirscharen, met het woord, in hetwelk Ik met ulieden een verbond gemaakt heb, als gij uit Egypte trok, en Mijn Geest, staande in het midden van u, vreest niet, want alzo zegt de Heere der heirscharen: nog eens, een weinig tijds zal het zijn, en Ik zal de hemelen, en de aarde en de zee en het droge doen beven; ja, Ik zal al de heidenen doen beven, en zij zullen komen tot de Wens aller heidenen en Ik zal dit huis met heerlijkheid vervullen, zegt de Heere der heirscharen. Mijne is het zilver en Mijne is het goud, spreekt de Heere der heirscharen. De heerlijkheid van dit laatste huis zal groter worden dan van het eerste, zegt de Heere der heirscharen en in deze plaats zal Ik vrede geven, spreekt de Heere der heirscharen.”
Mijn geliefden, de profeet Haggaï, dat wil zeggen: "Mijn feest", namelijk des Heeren feest; die kondigt ons een feest aan. Waar echter het oogstfeest is, daar klagen alle gelovigen, dat zo weinig vrucht gewonnen wordt. Zij lieten des Heeren tempel liggen, dachten aan zichzelf, zij waren weer te Jeruzalem en een ieder dacht aan zijn eigen huis. Toen profeteerde nu Haggaï: dat komt doordat gij zo schandelijk gierig zijt! Denk toch eerst aan God, aan Christus, geeft u over aan uw Heer en Heiland en zie dan of God niet genadig zal zijn en u zegenen.
Toen zijn zij dan begonnen des Heeren huis te bouwen, maar alles zag er toch verschrikkelijk ellendig en erbarmelijk uit, ja, het scheen, alsof zij allen zouden omkomen. De Heere echter spreekt: heb geduld, de kleine zaak zal het goed doen, het kleine steentje, van de berg losgescheurd zonder des mensen hand, dat zal het doen! En het grote beeld met het gouden hoofd ligt verbrijzeld ter aarde. Het zal nog een weinig tijds zijn - slechts geduld! dan zal Ik de hemel en de aarde, de zee en het droge doen beven!”
En toen hemel en aarde, de bewoners van de eilanden en het vasteland, bewogen werden, toen is gekomen de Wens aller heidenen, toen is Christus gekomen en het

gebouw des tempels is met heerlijkheid gevuld geworden toen Christus erin predikte. Daar was toen het uitwendige huis van de tempel tegelijkertijd een beeld en schaduw van het geestelijk huis.

Hierbij willen wij het dan voor dit uur laten en in het avonduur de vervulling dezer beloften betrachten.
Maar de op het laatst betrachte plaats laat ons bedenken: alle heidenen zijn vlees; zij zijn ook heidenen en steken in het vlees. Maar de Heere Christus heeft ons verzoend: heeft een eeuwige gerechtigheid aangebracht en ons de Geest verworven.
De Geest des geloofs en der heiliging heeft Hij voor de Zijnen verworven, dat, ofschoon zij in het vlees steken, zij toch niet daarnaar wandelen, maar naar de Geest en het zo ervaren, dat gehoorzaamheid beter is dan offerande; dat zij bij de Heere Jezus blijven, bij het geloof blijven, en zo ervaren, dat dit, hun geloof, de overwinning is, die de wereld overwonnen heeft; dat zij leren tot God te roepen en te bidden: *Uw rijk kome!* En: *kom, Heere Jezus!*

Hun tranen en hun gebeden worden daar boven vergaderd in een vat en te zijner tijd komt een engel en giet het volle vat uit op aarde en dan gaat het schone Tyrus in vlammen op. En alle heidenen worden bewogen (beven) zoals toentertijd, zo ook nu (1857)
Amerika, Londen, Parijs, Hamburg, Indië, en China, en dat gaat zo door! Alle heidenen beven! Hij doet beven de hemelen en de aarde, de zee en het droge. En wat zal het einde zijn? Dat het gebed verhoord wordt van hen, die niet naar vlees wandelen, maar naar de Geest; dat het gebed verhoord wordt: *kom, Heere Jezus!* Amen.

ZONDAG 14, VERVOLG

Enige voorzeggingen aangaande de verschijning van onze Heere Jezus in het vlees.

Wij hebben in het morgenuur met elkander overwogen, hoe God naar de rijkdom van Zijn barmhartigheid en genade met Zijn belofte in het paradijs is gekomen, hoe Hij deze belofte aan de aartsvaderen bekend gemaakt heeft en haar door de profeten en plechtigheden (ceremoniën) heeft laten verkondigen.

Nu gaan wij tot de vervulling van al deze beloften over, namelijk, dat Jezus Christus zou zijn Eén die in het vlees gekomen is.

Daar slaan wij nu eerst het boekje open van een tollenaar, ik meen het Evangelie van Mattheus en lezen aldaar hoofdstuk 1 vers 1: “Het boek des geslachts van Jezus Christus.” In Genesis 5 lezen wij: Dit is het boek van Adams geslacht. “Ten dage als God de mens schiep, maakte Hij hem naar de gelijkenis Gods. Man en vrouw schiep Hij hen en zegende ze en noemde hun naam mens, ten dage als zij geschapen werden.” En Adam leefde honderd en dertig jaren en gewon een zoon naar - de gelijkenis Gods? - nee! - naar zijn gelijkenis, naar zijn evenbeeld en noemde zijn naam Seth.
Bij de geboorte van Seth heeft Adam erkend: wie uit vlees geboren is, die is vlees. Bij de geboorte van Seth heeft hij het eerst recht erkend, wat hij in Kaïn en Abel beleefd had: "Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mijn moeder mij ontvangen." Hier dus hebben wij het boek van Adams geslacht; nu komt de tollenaar Mattheus en schrijft: "Het boek des geslachts van Jezus Christus." Dat is de Tweede Adam, van wie wij zingen: Heeft Adam ons in schuld gebracht, Ons gans bestaan teniet gemaakt, Hij zal wel voor ons zorgen!
Dit is de tweede Adam, van wie Paulus betuigt: “Want indien door de misdaad van één, de zonde geheerst heeft door die ene, veelmeer zullen degenen, die de overvloed der genade en der gave der rechtvaardigheid ontvangen, in het leven heersen door die Ene, namelijk Jezus Christus. Want gelijk door de ongehoorzaamheid van die ene mens velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van Een velen tot rechtvaardigen gesteld worden. Zo dan, gelijk door één misdaad de schuld gekomen is over alle mensen tot verdoemenis, alzo ook door één rechtvaardigheid komt de genade over alle mensen tot rechtvaardigheid des levens.” (Rom. 5, 17, 19, 18).

Het boek des geslachts van Jezus Christus, de Zoon van David, niet gelijk Salomo de zoon van David was, maar de Zoon van de - weliswaar ook lichamelijke, maar tegelijkertijd ook geestelijke David, dus het ware zaad Davids, het kind der belofte, die God hem gegeven had; want David had een rijk, dat tegelijkertijd ook heenwees op het eeuwige Rijk van genade en vergeving van zonden, eeuwig leven en zaligheid. Want wanneer God aan David een eeuwig rijk belooft, een troon, die blijven zal, zo is zulks geestelijk te verstaan van de koninklijke troon Davids, waarop de waarachtige Koning des vredes zit, die tegelijkertijd Hogepriester is.
De zoon van Abraham - zo is dus onze lieve Heere en Heiland gekomen als het aan Abraham beloofde zaad.

De dierbare tollenaar Mattheus gaat nu langs deze gehele reeks van namen heen, opdat het recht aan de dag zou komen, welk vlees de heilige Heiland, ofschoon op Zichzelf zonder zonde, aangenomen heeft, namelijk *ons verdorven, stinkend, schandelijk vlees.* Daarom worden de namen der vrouwen op de voorgrond geplaatst: Thamar en Rachab en de heidense Ruth; daarom wordt er van Salomo gezegd, dat hij voortgekomen is uit de huisvrouw van Uria. Mattheus laat het door het hele geslachtsregister doorschemeren, hoe het door louter onmogelijkheid en onvruchtbaarheid, door louter dood heen gegaan is, dat het er altijd heeft uitgezien alsof niets van deze belofte tot stand zou komen; dat eindelijk uit het hele huis Davids geen man meer bestond, die de Christus zou voortbrengen, dat slechts nog een erfdochter aanwezig was, dat slechts nog een maagd overgebleven was, dat echter God toch Zijn belofte waar gemaakt heeft, niet door de kracht des mans, maar door de maagd.
Toen Christus uit de maagd geboren was, had Hij toch Adams natuur, de waarachtige, menselijke natuur aangenomen. Dat wil Mattheus met dit geslachtsregister tonen, om alle arme zondaren moed te geven, dat zij weten, welk een Heiland zij hebben, die Zich niet geschaamd heeft onze broeder te heten, zoals Hij gesproken heeft*: Ik zal Uw Naam Mijn broeders bekend maken.*

Paulus, geheel daarvan vervuld, dat de Heiland volgens de belofte, een Zoon Davids, is, begint zijn brief aan de Romeinen aldus: "Paulus, een dienstknecht van Jezus Christus, een geroepen Apostel, afgezonderd tot het Evangelie Gods, hetwelk Hij tevoren beloofd had door Zijn Profeten, in de heilige Schrift - dat is het Oude Testament - van Zijn Zoon, Die geworden is uit het zaad van David, naar het vlees, die krachtig bewezen is te zijn de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking, uit de opstanding der doden, namelijk Jezus Christus, onze Heere" (Rom. 1: 1-3).
Zo schrijft de apostel, vervuld daarvan, dat Hij gekomen is in het vlees, in Romeinen 8, 3: "Want hetgeen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon zendende in gelijkheid van het zondige vlees, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees." Het was de wet onmogelijk, de zonde in het vlees te veroordelen of te vonnissen, daartoe is de wet niet in staat, want alle vlees zal de zonde aannemen als gerechtigheid, zal zijn zonde handhaven, zal niet willen weten, dat zonde zónde is; en wanneer vlees het ook ervaart, dat, en hoe zonde zónde is, zo zal het deze toch niet in zichzelf veroordelen en teniet maken. Dat brengt geen mens met de wet tot stand, dat kan de wet niet doen, zij werd door het vlees van kracht beroofd, haar was alle kracht en gerechtigheid ontnomen.

Wanneer de wet tot Kaïn kwam om hem te zeggen: *Gij zijt een moordenaar!* wilde hij dat niet hebben totdat hij Abel doodgeslagen had. Wanneer de wet tot Kájafas gezegd had: 'Gij zijt Hogepriester en zult toch uw Zaligmaker, de ware Hogepriester Gods, doden, gij zult het doen, God hatende, niet als vrome Hogepriester, maar in Kaïn's haat', dan zou de Hogepriester Kájafas aan de wet geen geloof geschonken hebben, maar zou de wet een leugenaar genoemd hebben. Wereld en vlees houden steeds het laatste woord, willen heilig en rechtvaardig zijn en God moet een leugenaar heten.
Geen Judas zou het geloofd en van de wet aangenomen hebben, dat hij een verrader van zijn Heere zou zijn.
Het is aan alle vlees eigen, de heilige wet in het aangezicht te spuwen, de wet mag zeggen, wat zij wil, vlees houdt toch het laatste woord. Nooit zal vlees de zonde veroordelen en vonnissen.
Toen is God Zelf gekomen en heeft Zijn Zoon gezonden, niet in zondig vlees, maar in *gelijkheid met het zondig vlees.* Zo was Hij dan zoals wij, uit grote liefde tot ons

verlorenen, in gelijkheid met het zondige vlees, d.i. *in de gedaante van het vlees*, zoals het zwak is en niets kan uitrichten, zoals de wet het wil. In zulke gestalte is Hij gekomen en heeft de wil Gods gedaan zonder zonde. Dat heeft God gedaan, opdat de rechtvaardigheid, door de wet geëist, in ons vervuld zou worden, dat wij nu niet meer naar het vlees wandelen. D.i. niet zoals het vlees het ons ingeeft van onze kracht, wijsheid, wil, het te verwachten, maar naar de Geest; d.i. het geloof.

Paulus betuigt ook in de brief aan de Galaten, hoofdstuk 3 vers 15: "Broeders! ik spreek naar de mens, d.i. ik wil zo spreken, dat u het verstaan kunt, ik wil zo spreken als het onder mensen toegaat - zelfs een menselijk verbond, dat bevestigd is, doet niemand te niet, of niemand doet daartoe." Wanneer het testament door de notaris gemaakt is, en de dood is verschenen, zo zal niemand zodanig testament verachten of teniet maken, maar het wordt heilig gehouden; niemand doet er iets toe of doet er iets af.
Nu hebben wij ook een Testament, de belofte, Abraham en zijn zaad toegezegd. Testament en belofte is naar de woorden der profeten en apostelen één. Waar God een belofte heeft gegeven, daar is telkens de belofte verzegeld in het bloed des verbonds. Een andere belofte geeft God niet. Daarom kan men op de belofte Gods vertrouwen en is zij volkomen, want daar is steeds de dood tussenbeide gekomen, de dood van de Middelaar en in deze dood staat de belofte vast.
De belofte dus is tot Abraham en zijn zaad gesproken (vers 16). Gods belofte luidt echter niet aldus: door een Abraham, of door Izak of Jacob, of door honderd heiligen, door pausen, nonnen en monniken, maar door Eén, door *Eén Zaad*, d.i. *door Christus, zullen alle heidenen der aarde gezegend worden.*
Daar moet dus Christus Abrahams Zoon zijn. Dat is Hij ook. Is Hij echter Abrahams Zaad, zo is Hij Eén, die in het vlees gekomen is, en heeft in het vlees de zegepraal behaald over de vloek, heeft de vloek gedragen, want alle volken op aarde konden niet gezegend worden, tenzij dan, dat die Ene kwam, die de vloek wegdragen en de zegen verwerven zou. In het Testament Gods heet dat: *alle heidenen zullen gezegend zijn.*
Dat is naar Gods rechtvaardigheid onmogelijk! Slechts wanneer God genoegdoening heeft, kan Hij krachtens deze genoegdoening de vloek wegnemen en de zegen uitdelen. Wanneer Gods zegen over alle heidenen komt, zo blijft deze zegen en vervloekt is die vloeken wil, waar God zegent; vervloekt is de duivel en alle eigengerechtigheid. Waar God zegent, is het een eeuwige zegen. Hij neemt dood weg, zonde, vloek en verdoemenis en geeft leven, eeuwig leven en hemel en zaligheid. Deze zegen is gekomen door het Ene Zaad, d.i. Christus. Hij kan dit slechts daardoor, dat Hij een vloek werd voor ons, zoals geschreven staat vers 13: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons; want er is geschreven: vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt!"

In de brief aan de Filippensen schrijft de apostel, hoofdstuk 2 vers 5 en vervolgens: "Want dat gevoelen zij in u hetwelk ook in Christus Jezus was, Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode gelijk te zijn, maar heeft Zichzelf vernietigd, de gestalte van een dienstknecht aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden." Ofschoon Hij in de gestalte Gods was, hield Hij het toch niet voor een roof, Gode gelijk te zijn; Hij vertoonde het niet in het openbaar, heeft er nooit mede gepronkt, maar heeft het steeds verborgen gehouden. Hij had met één woord der vervloeking al Zijn vijanden in de afgrond kunnen werpen. Hij heeft het echter nooit gedaan. Hij had Zijn goddelijke macht en kracht kunnen bewijzen, Hij heeft het echter nooit gedaan. Maar wat Hij gedaan heeft, heeft Hij zodanig gedaan, dat Hij in de

gestalte van een dienstknecht wandelde en het in het geloof deed. Wanneer Hij iets deed, sprak Hij tot Zijn geliefde discipelen: *wees toch niet zo ongelovig!* Als wilde Hij zeggen: wat Ik gedaan heb, had u ook kunnen doen, maar het geloof ontbreekt u! Hij pronkte niet met Zijn macht en heerlijkheid; Hij had aan het licht kunnen bevelen, dat het ophield te bestaan; Hij had de sterren van de hemel kunnen laten vallen om de mensen te tonen, dat Hij toch Een Ander was dan zij dachten. Hij deed het echter niet. Hij liet vroom zijn, wat vroom wilde zijn; Hij kwam met het woord, met het Evangelie en zocht dat, wat de Vader Hem gegeven had, wat verloren was, wat zichzelf niet helpen kon, wat hongerde en dorstte naar gerechtigheid, wat in nood was. Zulken trok de Vader tot Hem en hen hielp Hij. De verdere werking liet Hij aan God, de Heilige Geest, over, zoals Hij Zelf spreekt: "wanneer Ik door de Geest, of de vinger Gods, de duivelen uitwerp, enz."
De Heere Jezus heeft nooit gepronkt, heeft het nooit een roof geacht, God gelijk te zijn; heeft nooit gezegd: Ik behoef niet te bidden, maar wanneer Hij de discipelen roepen wil, dan zien wij, dat Hij van tevoren op een afgezonderde plaats gaat om te bidden. In Hebreeën 5 vers 7 heet het: “Die in de dagen Zijns vleses, gebeden en smekingen tot Degene, die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende en verhoord zijnde uit de vrees.” Enz.
En hoewel Hij wel twaalf legioenen tot Zijn hulp had kunnen roepen, ligt Hij toch in Gethsémané op de knieën en roept tot Zijn Vader. Zo wilde Hij zwak zijn, wilde niets zijn, wilde slechts des Vaders knecht zijn gelijk een ander mens, in de gestalte van een mens bevonden.

Zo schrijft Paulus aan Timotheüs, in de eerste brief, hoofdstuk 2 vers 4 en vervolgens: “Welke wil, dat alle mensen zalig worden en tot kennis der waarheid komen, want er is één God, er is ook één Middelaar Gods en der mensen, of tussen God en de mens, de mens Christus Jezus, Die Zichzelf gegeven heeft tot een rantsoen voor allen, zijnde het getuigenis te zijner tijd.”
En in het volgende derde hoofdstuk vers 16: “En buiten alle twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot; God is geopenbaard in het vlees.”
En 2 Tim. 2 vers 8: “Houd in gedachtenis, dat Jezus uit de doden is opgewekt, welks is uit de zade Davids!”

Johannes echter, de apostel en evangelist, schrijft in het Evangelie, hoofdstuk 1 vers 14: “En het Woord - het Woord, dat in den beginne was, dat bij God was en God was; dat in den beginne bij God was; door hetwelk alle dingen gemaakt zijn en zonder hetwelk niets gemaakt is, dat gemaakt is, in Hem was het leven, en dat leven was het licht der mensen - dit Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid.”
En deze zelfde Johannes schrijft 1 Johannes 4 vers 3: “Geliefden, gelooft niet een iegelijke geest, maar beproeft de geesten of zij uit God zijn; want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld. Hieraan kent gij de Geest van God, alle geest, die belijdt, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, - dat is: belijdt Jezus Christus in het vlees gekomen - die is uit God. En alle geest die niet belijdt, dat Christus in het vlees gekomen is, die is uit God niet, maar dit is de geest van de antichrist, welke geest gij gehoord hebt, dat komen zal, en is nu alreeds in de wereld.”

De apostel Paulus is in de brief aan de Hebreeën geheel daarvan vervuld, wanneer hij getuigt, hoofdstuk 2 vers 5 en verder: “Want Hij heeft aan de engelen niet

onderworpen de toekomende wereld, van welke wij spreken; maar iemand heeft ergens betuigd, zeggende: Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt? of des mensen Zoon dat Gij Hem bezoekt? Gij hebt Hem een weinig minder gemaakt dan de engelen. Maar wij zien Jezus, die een weinig minder dan de engelen geworden was. Want waarlijk Hij neemt de engelen niet aan, - heeft de geestelijke natuur der engelen niet aangenomen, - maar Hij neemt het zaad Abrahams aan, waarom Hij in alles aan de broeders gelijk moest worden, opdat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zou zijn in de dingen die bij God te doen waren, om de zonde des volks te verzoenen, want in hetgeen Hij Zelf verzocht zijnde, geleden heeft, kan Hij degenen, die verzocht worden, te hulp komen."
En hoofdstuk 4 vers 15: "Want wij hebben geen Hogepriester, die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, dat is: Hij heeft het doorgestaan van het begin tot het einde."

En deze dierbare Heere en Heiland is het ook, van Wie wij lezen Openbaring 5, vers 1 en vervolgens: "En ik zag in de rechterhand Desgenen, die op de troon zat, een boek, geschreven van binnen en van buiten, verzegeld met zeven zegelen. En ik zag een sterke Engel, uitroepende met een grote stem: Wie is waardig het boek te openen, en zijn zegels open te breken? En niemand in de hemel noch op de aarde noch onder de aarde - dat is op de eilanden der zee - kon het boek openen, noch het inzien. En ik weende zeer, dat niemand waardig geworden was, om het boek te openen en te lezen, noch het in te zien."
Adam had het kunnen doen, hij is echter gevallen, en wij met hem; een engel kon het boek niet openen en daarin lezen. Want een engel had nooit gezien in de diepte der menselijke verlorenheid, en wanneer hij er ook ingezien heeft, zo is hij er toch nooit in geweest. Ook geen ander schepsel kon het boek openen en lezen en toch moest het geopend worden, opdat alle armen en ellendigen mochten weten, hoe zij toch gered *konden worden van hun ellende.*
"En ik weende zeer" en een der ouderlingen zeide tot mij: ween niet; zie! de Leeuw, die uit de stam van Juda is - Juda gij zijt het! - *de wortel Davids* - dus niet alleen Davids zoon, niet alleen een rijsje van deze boom, maar de wortel van de boom, de eeuwige God, door welke David is - *heeft overwonnen, om het boek te openen en zijn zeven zegelen te breken.* En Johannes zag en zie, het Lam nam het boek en toen het boek genomen was, zongen de oudsten een nieuw lied, zeggende: Gij zijt waardig het boek te nemen, en zijn zegelen te openen; want Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met Uw bloed uit alle geslacht en taal, en volk en natie; en Gij hebt ons onze God gemaakt tot koningen en priesters en wij - ofschoon wij ons in het vlees bevinden, ofschoon wij midden in de dood steken, omringd van louter tegenstrijdigheid en tegenspoed, toch - wij zullen als koningen heersen op aarde."

Dat was het nieuwe lied, dat is het lied van alle verlosten en gekochten, die geloven, dat Jezus Christus ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria en belijden, dat Hij, die eeuwig God is en blijft, ware menselijke natuur uit het vlees en bloed der maagd Maria door de werking van de Heilige Geest aangenomen heeft, opdat Hij ook het ware zaad Davids zou zijn, Zijn broeders in alles gelijk, behalve de zonde. En dat zij daarvan de troost hebben, *dat Hij onze Middelaar is, die met Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonde, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt.* Dat Hij dus gekomen is in onze toestand, midden in onze verloren toestand. Hij, de heilige Heere, de Heere van de hemel, Hij heeft willen worden, wat wij zijn. Hij heeft onze natuur waarachtig aan Zich genomen en toen

heeft Hij ook op Zich genomen alles, wat met deze natuur door de val van Adam verbroken was, al de zwakheid, al de onmogelijkheid iets uit te richten tot Gods eer; onze zonde, schuld en straf heeft Hij op Zich genomen en wilde zo onze Broeder zijn, wilde onze nood uitdrinken, met ons arm zijn, met ons zwak zijn, daar heengaan zonder iets te zien, naar niets vragen, dan wat de Vader zegt, wat de Vader wil. En toen heeft Hij niet gezien op het vlees in hetwelk Hij was, maar in ons vlees heeft Hij Zich gehouden aan des Vaders woord en gebod, waarin ons leven was en heeft Zich doorgeslagen, door de dood heen en heeft niet gevraagd naar de smaad van het kruis, maar is in gehoorzaamheid gebleven. Vrijwillig heeft Hij dit alles gedaan; uit eeuwige ontferming heeft Hij Zich door de Vader op de aarde laten zenden.

Wie dus belijdt, dat hij vlees is, die heeft het nut, dat hij niet naar vlees moet vragen, maar naar des Heeren Jezus genade, naar des Vaders wil, welke is onze zaligheid. En naar de troost van de Heilige Geest en niet naar het vlees, of het vlees ook duizendmaal tegen is, en duivel, zonde en wet het helpen, toch niets daarop zien, maar vasthouden aan zulke genade!
Daar gaat dan waarlijk het vlees in de dood, in het graf en het verderf. En toch … opstaan! Ja, opstaan zal ik! Amen.

ZONDAG 15

Vraag en antwoord 39 van onze Heidelberger Catechismus I.

Heeft het iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest, dan of Hij met een andere dood gestorven ware?
Ja: want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft, omdat de dood des kruises van God vervloekt was.

Genâ, o God! genâ, hoor mijn gebed:
Verschoon mij toch naar Uw barmhartigheden;
Delg uit mijn schuld, vergeef mijn overtreden;
Uw goedheid wordt noch paal noch perk gezet.
Ai! was mij wel van ongerechtigheid;
Mijn schuld is zwaar, ik heb Uw wet geschonden:
Zie mijn berouw; hoor, hoe een boet'ling pleit,
En reinig mij van al mijn vuile zonden.

Want ik gevoel de grootheid van mijn kwaad;
Mijn zonde zie 'k mij steeds voor ogen zweven:
'k Heb tegen U, ja U alleen, misdreven;
Uw wil en wet, hoe heilig, stout versmaad.
Ik heb gedaan, dat kwaad was in Uw oog;
Dies ben ik, Heer! Uw gramschap dubbel waardig!
'k Erken mijn schuld, die U tot straf bewoog,
Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig.

Psalm 51: 1, 2

Dat is naar waarheid van God gezegd, mijn geliefden: "verdoemt Gij mij, zo zult Gij U daarmee verhogen." (Duitse berijming van *"Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig"* Red.) Hoe meer wij vernederd worden - met onze gedachten, als waren wij verstandig en als wisten wij wat goed en kwaad zou zijn, - des temeer verhoogt Zich de Heere God. En juist dan zijn wij gelukkig, wanneer de Heere God Zich alzo verhoogt, dat Hij ons met al onze zaken en aanmatigingen verdoemt en in de grond boort. Dat doet Hij daarom, opdat wij eens voor altijd zouden leren een streep te zetten door onze naam, door ons zijn, en door ons doen, om afhankelijk te zijn en te blijven van Zijn goedertierenheid en genade. Het is ons nodig dat wij voortdurend onze zonde en doemwaardigheid recht grondig leren kennen. Daartoe heeft de Heere God Zijn wegen en middelen door allerlei omstandigheden en voorvallen van dit leven.

Wij kunnen het nooit genoeg ter harte nemen, wat wij horen bij de viering van het Heilig Avondmaal en wat in ons formulier ter rechte zelfbeproeving staat: *ten eerste bedenke een iegelijk bij zichzelf zijn zonde en vervloeking opdat hij zichzelf mishage en zich voor God verootmoedige; aangezien de toorn van God tegen de zonde zo groot is, dat Hij die (eer Hij deze ongestraft liet blijven) aan Zijn lieve Zoon Jezus Christus met de bittere en smadelijke dood des kruises, gestraft heeft.* Dit horen wij niet graag en letten er niet op. Maar wij moeten toch bedenken, en wel een ieder voor zichzelf, en bij zichzelf, onze zonde en onze vervloeking; vervloeking dat wil zeggen dat de mens, als zodanig op zichzelf genomen, voor God vervloekt is, dat Gods vloek op

hem ligt.
Mijn geliefden, In het dagelijks leven wordt iemand bespot, uitgelachen en te schande gemaakt, die, nadat hij voorgegeven heeft een heerlijke zaak, die van veel kunst getuigt, te beginnen en te voleindigen, maar daarna, wanneer hij allen samenroept, toch in zijn onmacht openbaar wordt. Wij zullen altijd iemand gering achten, ja verachten, die meent iets te kunnen, te weten, te moeten; en daarna, in plaats van iets uit te richten, de zaak alleen tot schande maakt en bederft.
Wanneer dat nu een zodanige zaak is, dat er openlijk schade voor het algemeen belang door ontstaat, of de eer van een voornaam man, de majesteit van de koning daardoor beledigd wordt, dan moeten wij zo'n aanmatiging geheel en al verwensen. Nu steekt het echter in ons allen, dat wij ons iets aanmatigen willen, wat wij toch volstrekt niet zijn en wat wij ook volstrekt niet kunnen.
Ik kom nu op het voornaamste stuk der geboden Gods, n.l. *liefde Gods en des naasten.* Van de liefde Gods hebben wij in ons gewone bestaan en leven slechts weinig, ja, geen begrip. Maar van de liefde des naasten hebben wij toch enig begrip voor zover namelijk als wij voor onszelf aanspraak maken op de liefde des naasten. Maar of wij nu de naaste lastig vallen, hem plagen, kwellen en krenken, zo allerlei zaken van hem weten te vertellen, waarmee wij hem wonden, zijn goede naam schenden, dat rekenen wij niet van groot gewicht te zijn; ondank wij toch ook de Catechismus geleerd hebben.
Nu vraagt echter God: "Hoe kunt gij Mij liefhebben, Die gij niet ziet, terwijl gij toch uw broeder haat, die gij ziet (1 Joh. 4 vers 20)?" Wanneer wij dit eens bedenken, zo moeten wij ook bedenken onze vloek en onze vervloeking. Want het is toch werkelijk schandelijk, dat iemand, die zelf niet acht geeft op zijn huishouding, zijn ogen richt op de huishouding van de andere, zodat de kreupele, een kreupele, de zieke een zieke beschimpt, dat die kreupel, dat die ziek is. Smadelijk is het, dat de ene moordenaar de andere beschimpt, die nog wel onschuldig is. En wat voor zonde komt tevoorschijn, wanneer wij door des Heeren wet eens bekeerd worden, wanneer deze tuchtmeester ons eens bij de hand neemt en ons opmerkzaam maakt, hoe wij, terwijl wij de fouten van anderen zien, onze eigen fouten niet zien? En daarbij is dan niet te vergeten, dat de zonde tegen de naaste eveneens zonde tegenover God is.

God wil van ons volstrekt geen vroomheid. Hij wil ons als goddelozen rechtvaardigen. Hij zegt alleen dit: Ik heb u omniet van Mijn honing gegeven, wil Mij danken, zo breng ook een weinig van dat, wat u zo kostelijk gesmaakt heeft, aan uw naaste. Ik heb u uit loutere genade vergiffenis geschonken en u uw onmetelijke schuld kwijtgescholden, zo eis nu ook niet onbarmhartig van uw broeder de geringe schuld (vergl. Matth. 18, 23-35).
Mijn geliefden, ik moet u daarop attent maken! Wij zijn hier in onze gemeente sterk duizend in getal en leren ons daardoor van weerszijden veel beter kennen dat het in een gemeente mogelijk is, die vele duizenden lidmaten telt, die echter verstrooid zijn en zonder tucht. Nu is echter een weverij slechts het halve werk, wanneer men alleen de ketting heeft, daar moet toch, naar ik meen, de spoel met de inslag doorgaan en dan slechts is het een geheel.[8]
Wanneer bij zulke zonden wij dan onze vloek en onze doemwaardigheid kennen moeten, om niet te spreken van onze zonde jegens God, dan, mijn geliefden, dan moeten wij verlegen worden om troost. En dan om deze troost, dat, waar wij onze zonden erkennen en belijden, wij zekerheid hebben mogen, dat onze zonde en

[8] Onze schrijver maakt hier van de omstandigheid gebruik, dat velen onder zijn hoorders wevers waren en bedoelt, hoe in een gemeente het ene lid niets is zonder het andere. Red

vervloeking van God niet meer op ons ligt, maar van ons weggenomen is. Wij hebben geen troost, wanneer wij ons niet als verdoemeniswaardig erkennen en gevoelen; zo wij echter als zodanigen, die verdoemenis en vervloeking verdiend hebben, voor God verschijnen, dan is ons die troost nodig en dan ontvangen wij die ook: "Christus heeft mijn vervloeking op Zich genomen, heeft haar van mij weggenomen en dat weet ik en ben daarvan verzekerd, daardoor, dat Hij niet de gebruikelijke doodstraf heeft ondergaan maar de kruisdood, want die was van God vervloekt."

Deze troost wens ik u in dit morgenuur voor te houden naar aanleiding van de Heidelberger Catechismus, vraag en antwoord 39. Daar lezen wij:
Heeft het iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest, dan of Hij met een andere dood gestorven ware?
En het antwoord daarop is: ***Ja: want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft, omdat de dood des kruises van God vervloekt was.***

Wie naar waarachtige troost verlangt, die vindt zeker in deze vraag en antwoord genoeg daarvan. Wie deze vraag en antwoord waarachtig kennen leert, moet zalig leven en wel getroost sterven; en zijn dagelijks brood en doorkomen zal hij ook daarin vinden. Daar ziet nu de rijke niet op zijn schatten, maar beroeme zich op zijn vernedering en spreke: ik heb nog een veel grotere schat in mijn Catechismus, dat is zo'n kostbare parel, dat ik haar met alles, wat ik heb, niet betalen kan!
Deze vraag wordt gedaan voor een gemoed, dat verbrijzeld en verbroken neerligt vanwege zijn zonden en verdwijnt voor Gods toorn. Nu wordt zo'n ziel gewezen op de dood van Christus, aan het kruis, en spreekt - wel oplettende - daarvan: 'maar zeg mij toch eens, heeft dit nog niet een heel bijzondere betekenis, heeft God nog iets heel bijzonders daarmee op het oog gehad, dat de Heere Jezus aan het kruis gestorven is?'
Nu wordt in de Catechismus hem het antwoord in de mond gelegd: *"Ja zeker, want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking die op mij lag, op Zich geladen heeft, omdat de dood des kruises van God vervloekt was."*
Dit antwoord heeft de Catechismus niet uit zichzelf, maar hij, die de Catechismus geschreven heeft, heeft dit antwoord in de nood van zijn ziel gevonden. Wanneer hij zegt: "omdat de dood des kruises van God vervloekt was", dan spreekt hij dit in overdrachtelijke zin en hij wil zeggen: Die aan het kruis hing was van God vervloekt.
Dit heeft de Catechismus, zoals gezegd, niet uit zichzelf, maar van de Apostel Paulus, want deze schrijft Gal. 3, 13: *Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons; want er is geschreven: vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt!* Zo heeft dan de Apostel Paulus dit ook wederom niet uit zichzelf maar hij zegt: "dat staat geschreven."
Ja, dat wij ons toch steeds maar met de troost van de Heilige Schrift lieten troosten, alleen zó wordt ons het ware en goede fundament, de rechte grond in de ziel gelegd, wanneer men steeds acht geeft op dat, wat geschreven staat.

Wanneer wij hier nogmaals nagaan, wat geschreven staat, dan moet dat ons dienen tot bijzondere lering en bevestiging. Want wanneer u dat zo leest, wat hier de Apostel Paulus en, hem volgende, de Catechismus zegt, dan zou het u toch misschien niet geheel duidelijk zijn, *waarom juist de dood des kruises van God vervloekt was.*
Nu, dat lezen wij in het vijfde boek van Mozes, daarvandaan heeft het Paulus. Daar lezen wij Deuteronomium 21, 22 en 23: "Voorts, wanneer in iemand een zonde zal zijn, die het oordeel des doods waardig is, dat hij gedood zal worden en gij hem dan

aan het hout zult opgehangen hebben, zo zal zijn dood lichaam aan het hout niet overnachten, maar gij zult het zeker dezelfde dag begraven; want een opgehangene is Gode een vloek. Alzo zult gij uw land niet verontreinigen, dat u de Heere, uw God ten erve geeft."
Wat nu Paulus in deze brief aan die van Galaten zegt, heeft hij uit deze woorden opgemaakt. Hier heet het: *een opgehangene is Gode een vloek.* Christus was een opgehangene, dus was Christus vervloekt bij God.
Paulus had openbaar en volkomen het recht dat hieruit op te maken. Wilde echter iemand komen en zeggen: 'dat kan van Christus niet waar zijn, want Hij was immers zonder zonde. Hij was immers onschuldig!' Dan zou de Apostel antwoorden: wat geschreven staat dat staat geschreven en ofschoon Christus onschuldig was, zo was Hij toch bij God vervloekt.
Houdt u nu toch vol met vragen, hoe dat dan toch mogelijk is, dan ontvangt u van Paulus het antwoord: *Christus is bij God vervloekt als een Plaatsvervangende opgehangene!* Daarom heeft Paulus de woorden niet naar het Hebreeuws aangehaald maar naar de Griekse vertaling.
Volgens het Hebreeuws lezen wij: *want een opgehangene is bij God vervloekt.* Maar in de Griekse vertaling, zoals het de Apostel heeft: *vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt.* Het "voor God" of "bij God" heeft de Apostel niet; en wel juist hierom niet, omdat hij ons Christus als Plaatsvervanger van een gekruisigde voorhoudt. En hij gebruikt nog een ander woord voor "vervloekt" als in de Griekse vertaling staat; hij bezigt een nog sterkere uitdrukking en hij zegt eigenlijk: *vloek ligt op een ieder, die aan het hout hangt.*

Maar nu is het de vraag, of wij niet nog iets meer daarin zien kunnen? Of God Zelf niet daarin de dood van Christus aan het kruis als in een schaduw afgebeeld heeft, zodat wij dus niet alleen het besluit opmaken: alle gehangenen zijn vervloekt bij God, - Christus was een opgehangene, zo was Hij dan vervloekt, - maar dat wij ook bedenken: toen God dit gezegd heeft, heeft Hij op Christus gezien, die aan een kruis of hout gehecht of gehangen zou worden voor ons.
Nu is het verder de vraag, waarom juist hij voor God een vloek moest zijn, die aan een hout hangt, waarom niet evengoed hij, die bijvoorbeeld is gestenigd?
En voorts: wat is dat voor een zonde, die het oordeel des doods waardig is en waarbij iemand zo ter dood gebracht wordt, dat men hem alsdan aan een hout ophangt?

De Joodse geleerden zeggen, dat het de zonde der afgoderij, van de godslastering, van de ongehoorzaamheid is. Wij willen dit aannemen, hoewel wij in de boeken van Mozes niets dienaangaande vinden. Zoveel is zeker, het was een zware, verschrikkelijke zonde, een ontzettende, afschuwelijke, schandelijke misdaad, die men gedaan had. Maar zoveel is ook zeker, dat er allerlei schandelijke en gruwelijke zonden geweest zijn, waarop dit toch niet volgde, dat iemand aan het hout opgehangen werd. Duidelijk wordt ons de zaak slechts uit een plaats in de boeken van Mozes, waar het opgehangen worden aan het hout als straf voorkomt. Wij lezen namelijk in Numeri 25, 1 v.v.: "En Israël verbleef te Sittim en het volk begon te hoereren met de dochteren der Moabieten."
Bileam had de koning Balak een sluwe raad gegeven. Hij wist, dit volk is door niets te beschadigen of te vernietigen, maar dit volk heeft één overheersende zwakheid, wanneer wij het daarin treffen kunnen, dan kunnen wij het toch verderven (zie Numeri 31, 16). Alle volken zijn hun afgoden getrouw, getrouw soms tot in de dood, al mogen hun afgoden de afschuwelijkste gedaanten hebben en hun godsdienst alle reden tegen

het hoofd stoten, daarnaar vragen zij niet. Zij schamen zich niet, zich in het openbaar neer te werpen voor een blok hout en het te aanbidden.
Maar het volk Gods heeft een stenen hart, heeft een hoerenhart, het is een ontrouw volk. Die God verkozen heeft, moet Hij met onbegrijpelijke vasthoudendheid van Zijn trouw bij Zich houden, anders lopen zij in een ogenblik van Hem weg. Alle volken schamen zich niet over de schandelijkste, meest dwaze afgodendienst, maar het volk, dat de waarachtige godsdienst heeft, schaamt zich daarover. Dat wist Bileam. Welaan, zo dacht hij, bij deze hun zwakheid willen wij hen wel vatten. Zo zendt hij enige jonge dochters in het leger, recht schone maagden, dan zullen zij zich buigen voor onze afgoden en de Heere zal hen verwerpen en ombrengen. Zo gezegd, zo gedaan.
"En het volk begon te hoereren met de dochteren der Moabieten. En zij nodigden het volk tot het slachtoffer harer goden."
Ik kan het u niet zo beschrijven als het toegegaan is, maar het zal u enigszins duidelijk worden wanneer u b.v. een openbaar vermaak of uitspanning samenvoegt met een kerk, zodat men dus kerk en openbare vermakelijkheid tegelijkertijd naast elkander stelt, zodat men dus eet en drinkt, tafelt en zijn vreugde heeft, daarnaast echter toch altijd de christelijke schijn handhaaft. En het volk at; en wanneer men gegeten heeft en van de kostelijke spijs verzadigd is, zo bewijst men de afgoden als het ware, een beleefdheid - en boog zich voor hun goden.
En Israël koppelde zich aan Baäl-Peor - het is verschrikkelijk om te lezen! Wanneer hier geschreven stond: een leeuw liet zich door een haas bijten - zo zou dat nog lang niet zó dwaas zijn. Israël, het leeuwenvolk, door niets te overwinnen, koppelt zich aan Baäl-Peor, aan een schandelijke afgod. Het is niet geoorloofd het openlijk in boeken te schrijven, nog veel minder voor een christelijke gemeente uit te spreken, de goede zeden verbieden dat, welk een schandelijke afgod deze Baäl-Peor geweest is, en aan deze koppelt zich Israël, het leeuwenvolk, dat door niets te overwinnen was! Toen heet het, ontstak de toorn des Heeren tegen Israël, of "de hittigheid des toorns des Heeren ontstak over Israël." En de Heere zeide tot Mozes: *Neem al de hoofden des volks en hang ze de Heere tegen de zon, zo zal de hittigheid van des Heeren toorn gekeerd worden van Israël.*

Wij zien hier dus een openbare misdaad, een openbare gruweldaad, gedaan door Gods volk, voor het aangezicht des hemels, voor het aangezicht Gods en van alle heilige engelen, voor het aangezicht der hel en des duivels, voor het aangezicht van de trouwe knecht des Heeren, Mozes. En Mozes kan daarbij niets doen. Dat zien wij in vers 6: "En ziet, een man uit de kinderen Israëls kwam en bracht een Midianietin tot zijn broederen voor de ogen van Mozes en voor de ogen der ganse vergadering der kinderen Israëls, toen zij weenden voor de deur van de tent der samenkomst." Terwijl deze dus huichelend weenden en geen hand wilden uitsteken, werd in het openbaar zo'n zonde en misdaad, zo'n gruweldaad gedaan. Zulke misdaad moet gestraft worden. Men heeft openbaar zijn eer aan de schandelijke afgod overgegeven, de eer des Naams van God, de hemel heeft daarover geweend, de hel heeft daarover gelachen; in het openbaar zal nu ook alles de straf zien. Opgehangen zullen zij worden! Gelijk zij hun eer voor de schandelijke afgod te pronk gesteld hebben, zo zullen zij allen samen hangen aan een hout. Als een afschuwelijk monster moeten zij hangen voor God, de engelen en de wereld, aan de galg!
Maar nu, zal nu God geheel Zijn volk, Zijn ganse Israël, dat immers gezondigd heeft, aan het hout doen hechten? Zullen zij allen als een monster, als een schrikbeeld, voor God openlijk opgehangen worden? Zij hebben het verdiend, omdat zij niet opgestaan zijn, omdat zij Mozes niet geholpen hebben. Maar nee, dat doet God niet. Hij weet,

wat maaksel wij zijn. Hij is gedachtig, dat wij stof zijn. Daarom neemt Hij de hoofden des volks, die zullen Hem in plaats van het ganse volk gegeven worden ter verzoening en tegen de zon zullen zij opgehangen worden. Daar hangen dan al de hoofden des volks, als een gruwel en monster aan het hout, de misdaad en de vloek is op hen gekomen. Maar in zijn hoofden hangt eigenlijk *het gehele volk* aan het hout. Daar laat nu God Zijn toorn, Zijn vervloeking gaan over de opgehangenen. Zij hangen dus als plaatsvervangend, zij dragen de zonde van het gehele volk, zij boeten en betalen voor de zonde van het gehele volk, zij brengen genoegdoening aan de rechtvaardigheid eisende wraak Gods, doordat zij aan het hout hangen. Het volk ziet het aan en dit schouwspel predikt hen: 'u wilde niet genieten het heerlijke dat het aardrijk u schonk, maar u nam wat de hel u op de hand legde; u wilde niet genieten wat de hemel u aanbood, maar u, aanmatigende, als was u vervuld van de hemel, hebt ge uw eer aan de Baäl-Peor gegeven! U zult nu geen hemel en geen aarde meer hebben, maar u zult opgehangen worden aan het hout, opdat het ganse volk mag zien, wat het heeft aan deze Baäl-Peor, opdat het een voorbeeld heeft, welk een rechtvaardig God Ik, de Heere, ben en welk een wraak Ik neem, wanneer men Mijn eer schendt.'
En het volk staat daar en ziet het aan, moet op zijn borst slaan en spreken: Heere God! Ik verdiende het, daar te hangen als een gruwel en afschuwelijk monster voor U! Maar Gij laat mij in leven, Gij wonderbaar, barmhartige God! En laat de gloed van Uw toorn over de hoofden ontsteken, die zullen mijn vervloeking en verdoemenis dragen.
Zo hebben wij hier dan een schaduw, een afbeelding daarvan, wat onze lieve Heere en Heiland geweest is, toen Hij aan het kruis hing als een vervloeking, om van ons de vloek weg te nemen.

En nu brengen wij deze geschiedenis in samenhang met Deuteronomium 21, 22: "wanneer in iemand een zonde zal zijn, die het oordeel des doods waardig is, dat hij gedood zal worden…." En gij het met hem niet alzo maakt, dan wanneer anders iemand voor zijn misdaad de dood geleden heeft; wie gestorven is, die is gerechtvaardigd van zijn zonde zodra hij gestorven is. Maar hier hebben wij een misdaad, welke des doods waardig is en daarbij moest de misdadiger niet alleen sterven, maar ook nog in de dood moest hij op het hoogst gesmaad en geschonden worden. Alle schande van zijn misdaad moest aan hem bezocht worden. Hij wordt dusdanig gedood, dat hij in zijn dood de ganse schande en smaad van zijn misdaad dragen moet, zodat hij als een smaad en schandvlek hangt, voor het aangezicht der gehele wereld.
Wat is dit dan voor een zonde? U hebt zo'n zonde gezien in de geschiedenis der Midianietin. Wat was dat dan nu voor een zonde? Ik kan het niet zeggen, de zedelijkheid verbiedt het. Het was een zonde, waarbij elk gevoel van eer en eerbaarheid in de allerminste laagheid overging. Was het afgoderij? Was het godslastering? Het is zeker, dat wij in de geschiedenis met Baäl-Peor afgoderij vinden en dat de liefde tot het vervloekte vlees de mens daartoe gebracht heeft. Was het godslastering? Voorzeker was daar godslastering! Was het ongehoorzaamheid? Ja, ook die is het geweest. Staat het in samenhang met hetgeen wij lezen in hetzelfde 21ste hoofdstuk vers 18 v.v.? Daar staat: "Wanneer iemand een moedwillige en wederspannige zoon heeft, die de stem zijns vaders en zijner moeder niet gehoorzaam is, en zij hem gekastijd zullen hebben en hij naar hen niet horen zal; zo zullen zijn vader en moeder hem grijpen en zij zullen hem uitbrengen tot de oudsten zijner stad, en tot de poort zijner plaats; en zij zullen zeggen tot de oudsten der stad: deze onze zoon is afwijkende en wederspannig, hij is onze stem niet gehoorzaam, hij is een brasser en een zuiper. Dan zullen alle lieden zijner stad hem met stenen werpen, dat

hij sterve en gij zult het boze uit het midden wegdoen, dat het ganse Israël hore en vreze!"

Zoveel is zeker, het Sanhedrin (de gehele Raad) heeft onze Heere Jezus Christus veroordeeld met de uitroep: *Zie, nu hebt gij Zijn godslastering gehoord! Wat dunkt u? En allen zeiden: Hij is des doods schuldig!*
Zoveel is zeker, dat de Joodse Talmud (verklaring der wetten van Mozes) uitspreekt: 'dat Jezus opgehangen is als een duivelskunstenaar, die het beminde Israël op dwaalwegen bracht en tot allerlei schandelijke afgoderij verleid heeft.' Zoveel is zeker, dat Adam een geweest is, die ongehoorzaam was aan het woord Gods en het in het openbaar geschonden heeft. Zoveel is zeker, dat, wanneer wij deze beide verzen goed beschouwen, wij de gehele lijdensgeschiedenis van onze Heere Jezus Christus in weinige woorden lezen: "Wanneer in iemand een zonde zal zijn, die het oordeel des doods waardig is, dat hij gedood zal worden en gij hem aan het hout zult opgehangen hebben."
Christus heeft zonde nooit gekend of gedaan, in Hem is geen zonde geweest. Iin het Hebreeuws heet het niet: wanneer *iemand een zonde gedaan heeft* – volgens Duitse vertaling - maar: wanneer *in iemand een zonde is*, die het oordeel des doods waardig is. Welnu, deze vonden zij niet bij de Heere en toch hielden zij Hem des doods waardig. Daar zien wij ook recht duidelijk, hoe Gods woord dat gezegd heeft met het oog op Christus. Gods hand en raad heeft het alzo geleid, dat de Joden onder de heerschappij der Romeinen gekomen zijn, opdat Christus alzo zou gedood worden, dat men Hem aan een hout hing. Zijn lichaam is de nacht over niet aan het kruis gebleven, maar Gods bevel luidde: "gij zult Hem zekerlijk dezelfde dag begraven."
Daarom verwekte Hij de geliefde Jozef van Arimathea, zodat deze tot Pilatus ging en het lichaam des Heeren begeerde. Maar daarbij blijft het: *een opgehangene is Gode een vloek.* De Heere Christus verzoende God slechts daardoor, dat Hij deze straf aldus droeg en daar hing als een vervloeking. Zolang de mens aan het hout hing, was hij bij God vervloekt, maar zodra de zon begon onder te gaan, was God door zijn opgehangen zijn, verzoend.
Dat weten wij van Christus. Hij hing aan het hout als een vervloekte. Hij heeft de vloek gedragen, dat leren wij wel kennen uit Zijn roepen: *Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?* Maar toen Hij aldus hing, werd de zon van schrik vervuld, zij werd van gloed en glans beroofd en kon het niet meer aanschouwen, maar voordat de zon onderging, had Hij God verzoend en riep: *Het is volbracht!*
Hij werd in de aarde gelegd en nam de onreinheid, die de opgehangene over de aarde bracht met Zich mee in Zijn graf. En was de aarde van tevoren vervloekt, nu Hij daarin sliep, was zij gezegend!

Ik herhaal het: "Een ieder bedenke bij zichzelf zijn zonde en vervloeking en dat de toorn Gods tegen de zonde zo groot is, dat Hij deze, eer dat Hij ze ongestraft liet blijven, aan Zijn lieve Zoon Jezus Christus met de bittere en smadelijke dood des kruises gestraft heeft."
Weet u dan tenslotte niet meer, waar u met zonde en schuld, waar u met de afgoderij, godslastering, ongehoorzaamheid en het aanhangen van Baäl-Peor, waar u met dit alles blijven moet, zo roep luide tot God, dat u de ogen opengedaan mogen worden, om op het kruis te zien en dat u ten deel mag worden de troost: "Duivel, zegt gij dat ik vervloekt ben, - hier hangt mijn vervloeking tegen uw vloek!" Amen.

ZONDAG 15

Vraag en antwoord 39 van onze Heidelberger Catechismus II.

Heeft het iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest, dan of Hij met een andere dood gestorven ware?
Ja: want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft, omdat de dood des kruises van God vervloekt was.

Mijn geliefden.
Wij willen in dit avonduur nog eens terugkomen op de vraag en antwoord van onze Heidelberger Catechismus, die wij in het morgenuur met elkaar behandeld hebben, Zondag 15, namelijk op de 39ste vraag en antwoord: ***Heeft het iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest, dan of Hij met een andere dood gestorven ware?***
Ja het; want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft, omdat de dood des kruises van God vervloekt was.

Nu hebben wij aangetoond, dat de Catechismus deze woorden genomen heeft uit het woord van de Apostel: “Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons; want er is geschreven: vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt.” (Gal. 3, 13)
Toen hebben wij die plaats uit de Heilige Schrift nagegaan, en ook nagezien, waar geschreven staat, wat Paulus zegt; en wij vonden het in Deuteronomium 21.

Nu mag het u niet onaangenaam zijn, dat ik het een en ander herhaal. Het is weliswaar zó dat, wat wij eenmaal horen van de heerlijke waarheid, wij daarvan menen het goed gehoord te hebben; maar in een gemeente is onder vier toehoorders altijd slechts één, of in het beste geval twee, die eens goed horen. En hebben wij ook de prediking goed gehoord, dan zullen wij ons toch slecht te helpen weten, wanneer wij van de vertroosting gebruik maken moeten. Maar het moet toch door de prediking, door de leer geschieden dat wij de vertroosting ontvangen. Is iemand een kind Gods, dan zal hij vaak de vervloeking ondervinden, en voor God verschijnen moeten als een doemwaardige, als een gruwel, als een die het verdient, als een afschuwelijk monster opgehangen te worden voor God en Zijn heilige engelen. Dat ligt in het gevoel van een ieder, die gevoel heeft van dat, wat voor God recht is. Ziet men zich alsdan verdoemeniswaardig voor God, dan is het voor ons onmogelijk om er op te komen: "Christus is een vloek geworden voor ons!"

Wanneer wij neergebogen zijn, dan moet God Zelf de troost op ons hart binden en daarin spreken; zodat wij met de Catechismus uit bevinding zeggen en getroost belijden: ik ben zeker, dat Christus de vervloeking die op mij lag, de verdoeming die ik verdiend heb, die ik op het ogenblik in mijn ziel voel en ondervind, ik ben zeker, dat Hij haar op Zich geladen heeft, omdat de dood des kruises van God vervloekt was. Of, omdat in het algemeen hij, die gestorven was en opgehangen was aan een hout, als een opgehangene bij God vervloekt was. In zo’n opgehangene was een zonde, hij heeft de zonde niet alleen gedaan, maar zij steekt ook in hem, een zonde is het, welke hij alzo aanhing, waarover hij zijn gedachten gaan liet, een wandaad in zijn binnenste, niet slechts een zonde, die door hem begaan werd, en waarmede het dan gedaan was,

maar die diep in zijn binnenste, in hart en nieren stak. Vervolgens echter ook niet een zonde, die hij *alleen* begaan had, maar die tegelijkertijd in het gehele volk steekt, zodat, wanneer men een grote zak had en het hele volk erin wierp, zo zou de een juist zo zijn als de ander. Een ontzettende zonde was het, om welke deze opgehangene des doods schuldig was en daarom niet alleen gedood, maar ook aan een hout opgehangen werd. Het was een openbare zonde en deze moest ook in het openbaar gestraft worden. Alle zonde komt eens daartoe, dat zij openbaar wordt en geen zonde kan in het verborgene gehouden worden. Daar boven is een boek, de alwetendheid van de rechtvaardige God, daar wordt alles opgeschreven en wiens zonden niet bedekt zijn - in de zin, zoals wij lezen Ps. 32, 1: *welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is* - diens zonde zal openbaar worden op de oordeelsdag, wanneer Christus komen zal op de wolken. Dan komt alles aan het licht, dan komt alles aan de dag.
Deze straf van het opgehangen worden was echter, zoals wij uit Numeri 25 gezien hebben, een plaatsbekledende straf. De hoofden des volks, die moesten opgehangen worden, zij hebben echter deze straf niet voor zich alleen gedragen. Ja, zij zijn gestraft geworden vanwege hun nalatigheid, dat was er mede bij inbegrepen, maar dat was het niet alleen, anders zou er niet op volgen: "zo zal de hittigheid van des Heeren toorn afgekeerd worden van Israël".
Over deze hoofden heeft God de hittigheid Zijns toorns losgelaten en zij zijn als plaatsvervangers voor het ganse volk, dat deze straf verdiend had, aan het hout opgehangen geworden. Zo was het dus een openbaar te pronk stellen, waarbij de vloek op zo'n gehangene kwam, maar tegelijkertijd van hem weggenomen werd. Die werd weggenomen uit wier midden hij gekomen was en voor wie, hij aan het hout gehangen werd; om hen tot een voorbeeld te stellen.
Ik heb gezegd, wanneer God gezegd heeft: een opgehangene is vervloekt, men dan ook daaruit met het volste recht opmaken kan, dat ook alle opgehangenen vervloekt zijn.

Maar ik heb ook gezegd, dat God dit voor ogen gehad heeft als een heenwijzing op Christus, als een schaduw van de kruisdood van Christus. Nu leg ik echter daarop het gewicht, dat de Apostel niet alleen gezegd heeft: "een iegelijk, die ongehoorzaam geweest is, die is vervloekt", maar dat hij, de Griekse vertaling volgende, zegt: "een iegelijk, die aan het hout hangt, is bij God vervloekt." Dit wil eigenlijk zeggen: gering geacht worden, veracht, verafschuwd worden, weggestoten, verworpen worden, voor God een gruwel zijn, daar bij God niets dan toorn, afschuw, afkeer tegen de zonde is, vanwege Zijn rechtvaardigheid en heiligheid.
Het woord "ophangen" betekent eigenlijk in de eerste plaats: "tot een overste maken", "maken dat iemand hoog verheven is". In deze zin hebben wij het ook in Jesaja 52, 13: "Ziet, Mijn Knecht zal verstandig handelen, Hij zal verhoogd en verheven, ja, zeer hoog worden."
Merkt u nu wat dit zeggen wil? Hij zal hoog verheven zitten in glans, macht en majesteit - voorzeker in Gods ogen - maar zeer zeker niet in de ogen van alle vlees, want dit: "Hij zal zeer hoog worden", wil niets anders zeggen dan: Hij zal aan de galg opgehangen, aan het hout gehecht worden. Dit ziet men ook aan vers 14, wat hier bedoeld wordt, want daar heet het: "Gelijk als velen zich over U ontzet hebben, alzo verdorven was Zijn gelaat meer dan van iemand, en Zijn gedaante meer dan van andere mensenkinderen."
Dat kan immers niet waar zijn, wanneer het niet te verstaan zou zijn van Zijn versmading en schande, dat Hij voor ons een vervloeking heeft willen worden. Dat

zulks in de ogen Gods de hoogste heerlijkheid was en is, dat is zeker iets anders. Maar voor de wet, naar de letterlijke waarheid gerekend, voor de wereld, voor het vlees, was het de uiterste schande, schimp, smaad en toorn, waaraan de Knecht des Heeren blootgesteld was, toen Hij aan het kruis hing.

Zo betekent dus dit "hangen" in de allereerste plaats: "tot een vorst maken", "verhogen" en dan alzo eindelijk "ophangen". Zo is dus Christus genomen in het midden van anderen, vanuit het midden des volks van God, en is hoog verheven en verhoogd. Hij is aan het kruis opgehangen en was daar hoog verheven.
Maar hoe staat het nu daarmee, dat Hij als een gehangene een vloek was? Sommigen zeggen: niet als een gehangene was Jezus een vloek, maar de vervloeking lag reeds van tevoren op Hem, vanwege de zonden. "Nee" zeg ik, "Hij was als een opgehangene een vloek."
God geeft ons de aarde en heeft voor ons de hemel gemaakt. Op de grond moeten wij blijven als mensen, maar niets vragen, genieten, dan wat God ons geeft; en dan, wanneer wij sterven, wordt ons de hemel geopend. De arme mens echter vergeet het, dat hij mens is geheel en al; daar heeft hij dan zo zijn hoge gedachten in het oog en wil zich verhogen en zichzelf in de hemel verheffen. Maar dan blijft echter de mens tussen hemel en aarde hangen, hij heeft op aarde niets, geniet op aarde niets en van de hemel heeft hij ook niets. Welk een schande, dat de mens niet heeft willen blijven op dat oord en op die plaats, waar God hem geplaatst heeft, maar met zijn vermeende kennis van goed en kwaad zich hoog daar boven plaatsen wil!
Dit is reeds bij de kinderen te zien, die willen altijd hoog klimmen op tafels en stoelen, op hekken en palen klauteren, veel liever dan op de grond te blijven. En juist zo doen de volwassenen. Wij vergeten dat wij vlees zijn en dat onze gedachten vleselijk zijn, hebben onze verbeelding vol van hoge dingen en zweven tussen hemel en aarde. Daarom sprak de Heere op Sinaï tot het volk: “Wacht u om op de berg te klimmen en deszelfs einde aan te roeren; al wie de berg aanroert, zal zeker gedood worden. Geen hand zal hem aanroeren, maar hij zal zeker gestenigd of zeker door schoten worden; hetzij een beest, het zij een man, hij zal niet leven” (Exodus 19, 12 en 13). *Ik, de Heer, daal tot het volk neer!* De Heere wil tot het volk afkomen. Dat is een troostrijk Evangelie.

"Vervloekt is een iegelijk, die aan *het hout* hangt". Waarom heet het hier "hout"? Is daarmee het kruis gemeend? Dat staat er niet. Het was eenvoudig een boom, het kan echter ook een hout zijn, met een dwarsbalk er aan, tenminste was het naar de Griekse vertaling een hout met een dwarsbalk, een "dubbelhout", dus inderdaad een soort kruis. Doch dit heeft niets te betekenen, voor een kruis heeft men hout nodig. Waarom echter "hout"? Waarom heet het "Vervloekt is, wie aan *het hout* hangt"?
Aan een hout hing ons hele leven, geheel ons geluk, eer, heerlijkheid, vrede en welvaren. Daarbij luidde het echter: "Eet niet van deze boom; Ik geef u alles, maar eet niet van deze boom! Bemoei u er niet mee, wat goed en kwaad is, maar geloof Mij, vrees Mij, en bewaar de hof, zoals Ik u gezegd heb!"
Maar de duivel werd vol van jaloersheid, hij kon het niet uitstaan, dat hier een schepsel in het beeld Gods zou wandelen. Hij dacht: kon ik maar Eva of Adam opknopen aan deze boom! Dan zouden wij duivelen juichen, wanneer Gods eer aldus geschonden zou worden.
Nu heeft hij het met Eva door allerlei redeneringen daarheen gebracht, dat hij haar onder de boom heeft gekregen en daar heeft hij haar zolang voorgetoverd met allerlei vleiende gezegden, totdat zij at en haar man ook gaf. En wat was het gevolg daarvan?

Hun ogen werden geopend en zij zagen dat zij naakt waren. Daarna wist nu de duivel wel: naar de rechtvaardigheid des hemels moet Adam nu aan deze boom vastgehecht, aan deze boom opgehangen worden.
Meen niet, dat allicht de straf des kruises bij God een willekeurige was, veel meer was zij *naar heilig recht.* Daar moest de mens tot een schrikbeeld gemaakt worden. "Daar hij het kleed Mijner heiligheid en Mijn beeld afgeworpen heeft, zo zal de mens als een gruwel en schrikbeeld hangen aan die boom daar!" Dit was de hel welgevallig en juichte!
Maar toen kwam de eeuwige Wijsheid, toen trad de Zoon Gods tussenbeide en sprak: "Ik wil nu aan de geschonden rechtvaardigheid genoegdoen! Naakt wil Ik Mij aan het hout laten slaan, tot een schrikbeeld. Adam, nee, die zal niet opgehangen worden aan het hout, hij heeft het weliswaar verdiend. Ik heb echter een middel gevonden, opdat hij verzoend worde en bij dit hout neervalle en wegens zijn beschaming en schande zijn mond niet meer open doe, wanneer Ik hem alles zal vergeven hebben!"
Dit verheven Evangelie moest gepredikt en gehandhaafd worden, niet alleen in de offeranden en plechtigheden, maar ook aan hen, die uit het midden der anderen genomen was en als een voorbeeld, schrikwekkend monster en vloek bij God, aan het hout hing.

Men moet er wel acht op hebben, dat deze straf nooit gelegd werd op vreemden. Wat God gezegd heeft van hem, die des doods waardig was en gestraft werd met die dood, waarop nog het opgehangen worden aan het hout volgde, dat heeft God gezegd van iemand uit het midden Zijns volks. Dat was een kind Abrahams, een Israëliet uit de Israëlieten, iemand die behoorde tot het volk Gods, uit het midden des volks Gods genomen werd. Zo'n voorbeeld van Zijn wraakeisende rechtvaardigheid en van Zijn genade, heeft God aan andere volken niet geopenbaard, maar heeft het alleen gegeven in het midden van Zijn volk. Zulks moest heenwijzen op Hem, die komen zou uit de hoge hemel en nochtans een Israëliet uit de Israëlieten, een kind Abrahams, één uit het volk Gods was. Allen, voor die Hij de vloek dragen en als een gruwel aan het hout hangen wilde, waren Gods volk, zijn Gods volk, een van de eeuwigheid uitverkoren volk. Waarvan het heet: Hij zal Zijn volk hebben, dat niet alleen bestaat uit Joden, maar uit alle volkeren, geslachten en naties, die echter ingeplant zijn in Israël, midden in de gemeente Gods.
Daar hebben wij juist deze openbaring en verheerlijking der wraakeisende rechtvaardigheid en der toekomende rechtvaardigheid, der plaatsbekleding, zij bestaat alleen in het midden van dit volk. Daar is Een, een Broeder midden uit de broederen, Hij heeft ons vlees en bloed, is een naar de wet Gods besnedene, een kind Abrahams.
Het gehele volk heeft verdiend opgehangen te worden, reeds in Adam en door zijn eigen schuld. Daar echter God Zijn volk en Adam niet aan het hout wil hechten, neemt Hij de tweede Adam, en deze neemt het op Zich, - is de waarachtig Izak, draagt Zelf het hout, waaraan Hij hangen zal, - onze schande en onze smaad en dat wij een gruwel zijn voor God, Hij neemt het op Zich en laat Zich op het hout ophangen, naakt en ontbloot, zodat de zon daarover verschrikt en niet meer schijnen kan bij zo'n aanblik. De schade die Gods volk van zijn zonden heeft, van zijn smadelijke zonden, heeft veroorzaakt, dat het opgehangen moet worden. Maar nu komt Christus, opdat zo'n schade bedekt zij, opdat Hij in de plaats van de gemeente staande blijft ondanks duivel en hel. *Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is.*

Zo zal deze gemeente niet ontbloot staan en niet te schande gemaakt worden voor de rechterstoel van Christus op de jongste dag, maar zal bekleed worden met de

heerlijkheid van Christus; terwijl Hij aan het hout hangt, naakt en bloot.
Gods toorn moet komen op ons, vanwege onze schande en misdaad, wij moeten Zijn vloek verwachten. Echter nu komt die Ene en Hij boet voor allen, terwijl Hij hangt tussen hemel en aarde.
Is er een verschil tussen de dood in het algemeen en de dood aan het kruis? Heeft het iets meer in, dat Hij gekruisigd is, dan of Hij een andere dood gestorven was?
Ach, van Gods wet, daar weet de mens weinig van. Maar vervloekt is een ieder, die niet blijft in alle woorden dezer wet om die te doen! Wanneer God ons zaligmakend overtuigt van onze zonde, dan voelen wij deze vloek, dan is hij ons in het hart gedrongen. Zolang wij daar heen gaan als eerlijke mensen, zolang verstaan wij niets daarvan.

Wanneer echter de "geestelijke politie" ons gevangen neemt, en overtuigt van deze en gene zonde en schandelijk bedrijf, dan liggen wij voor God in onze schande en smaad, worden voor God een gruwel en belijden: wij hebben het rechtvaardig verdiend gehangen te worden aan een hout (boom) als een gruwel voor hemel en aarde.
Daar komt de nood aan de man! Waar zal ik heen vluchten? Waar zal ik blijven? Ik heb de eeuwige dood verdiend! Ik voel in mijn binnenste de vloek, ik kan hem niet opheffen, Wat kan ik ter verzoening geven aan Hem, die alles heeft?
Daar houdt dan de Heilige Geest aan de ziel het eeuwig Evangelie voor. Daar doet Hij de ogen der ziel open, zodat de Heiland aan het kruis aanschouwd wordt, zodat zij verstaat wie Hij is, die daar hangt aan het kruis als een schrikwekkend monster, een gruwel, als een vervloekte in Gods ogen.

En waar zij dat aanschouwt, daar moet zij Hem hebben en wordt in Hem ingeplant in waarachtig geloof. Daar worden de ringen gewisseld, de trouwringen, en Hij spreekt: "Ik neem uw ring der schande aan Mijn vinger, de vloek, die gij verdiend hebt, Ik neem hem op Mij. En wat er ook in de beker van deze vloek lag van bitterheid, van hoon en smaad, Ik heb hem geledigd tot de bodem, gij zult daarvan niets drinken! Daar hebt u Mijn gouden ring, Mijn eer. En op welke grens en gebied u ook aangehouden en gevangen genomen wordt, … dat is uw pas!" Amen.

ZONDAG 17

Enige beschouwingen en bewijzen voor de opstanding van onze Heere Jezus Christus

Vraag 45. ***Wat nut ons de opstanding van Christus?***

Het is tot onze ware en duurzame troost, dat wij de opstanding van onze Heere Jezus Christus hebben te beschouwen. Het geloofsartikel, dat van Hem zegt, ***dat Hij is opgestaan uit de doden,*** moge voor het verdorven menselijk verstand onbegrijpelijk zijn, de gelovige schept er toch de rijkste troost uit, omdat die gelovige de Heilige Schrift kent en op grond daarvan weet, dat voor de Heere geen ding onmogelijk is.

De gemeente Gods heeft volle zekerheid omtrent de opstanding van haar verheerlijkt Hoofd, omdat die opstanding door onnoemelijk veel getuigenissen der Heilige Schrift wordt geleerd en bevestigd. Daarenboven smaakt en proeft zij de zoetheid en volzaligheid van deze Goddelijke waarheid, dat haar Heere en Heiland niet in de dood is gebleven, maar dat Hij leeft en haar nabij is in allerlei kruis en harteleed en, in de heetste strijd wordt zij staande gehouden door de veelvuldige vruchten, die - haar ten goede - uit de opstanding van de Heere Jezus Christus voortvloeien.
Wij zijn echter uit onszelf onervaren en zeer zwak in het geloof, ja, de blindheid en onwetendheid zelf, en daarom zullen wij uit onszelf nooit in gedachten houden, dat Jezus Christus is opgestaan uit de doden. Om deze reden is het ons zo nuttig en onontbeerlijk, dat ons in de prediking telkens en telkens weer wordt voorgehouden, wat de Schrift van de opstanding van de Heere Jezus Christus getuigt, wat zij daaromtrent leert en welke de heerlijke vruchten zijn, die daaruit voor des Heeren arm en ellendig volk voortspruiten, opdat wij zouden leren geloven en voor dat geloof zouden leven.
De Heilige Geest, die van de Vader en de Zoon uitgaat, geve ons genade, want door die genade alleen zullen wij leren begrijpen, wat Gods Woord ons zegt en zo alleen zullen wij bevestigd worden in ons allerheiligst geloof.

Het zou ons teveel worden, geliefden, bij al de getuigenissen omtrent de opstanding van onze Heere Jezus Christus, die wij in het oude testament vermeld vinden, stil te blijven staan. Dat de leer der opstanding van onze Heere Jezus Christus in het oude testament overal geleerd wordt, deelt ons de Apostel Paulus mede in de eerste brief aan de Korinthiërs, het 15e hoofdstuk, het derde en vierde vers, waar wij lezen: “Ik heb ulieden ten eerste overgegeven hetgeen ik ontvangen heb, dat Christus voor onze zonden gestorven is, "naar de Schriften" en dat Hij is begraven en dat Hij is opgewekt ten derden dage, "naar de Schriften".
Zo staat dan volgens deze uitspraak van de Apostel Paulus, de leer der opstanding van onze Heere Jezus Christus ten derden dage, overal te lezen in de Schriften van het oude verbond, die, toen de Apostel dit schreef, de enige waren, die toen bestonden.
Onze Heere Jezus Christus Zelf heeft niet alleen Zijn lijden en Zijn dood, maar ook Zijn opstanding voorzegd en dat niet op grond van Zijn Goddelijke Alwetendheid, maar, omdat de Heilige Schriften zulks voorspelden.
Zo vinden wij o.a. Lucas 18 vers 31-33: “En Hij nam de twaalven bij Zich en zei tot hen: Zie, wij gaan op naar Jeruzalem en het zal alles volbracht worden aan de Zoon des mensen, wat geschreven is door de profeten. Want Hij zal de heidenen overgeleverd worden en Hij zal bespot worden en smadelijk behandeld en bespogen

worden. En, Hem gegeseld hebbende, zullen zij Hem doden en ten derden dage zal Hij wederom opstaan.” En (Matth. 12 vers 40): “Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten zijn in het hart der aarde.” Verder lezen wij Lucas 24 vers 25 en 26: “En Hij zeide tot hen: O, onverstandigen en tragen van hart, om te geloven, al wat de Profeten gesproken hebben. Moest niet de Christus deze dingen lijden en alzo in Zijns heerlijkheid ingaan?”

Indien de Heere Jezus Christus niet uit de doden was opgestaan, zouden de uitverkorenen nooit het recht kunnen ontvangen en bezitten, kinderen Gods te zijn, erfgenamen Gods en mede-erfgenamen van Christus. Want het is alleen om en met Hem, dat zij deel ontvangen van de onbevlekkelijke, onverwelkelijke en onverderfelijke erfenis, die in de hemelen bewaard wordt.
De eer van de Heilige Geest eiste zo’n verhoging. Want, nadat der gerechtigheid Gods genoeg was geschied, en Christus Gode gehoorzaam was geweest tot de dood, ja, tot de dood des kruises, was het de Goddelijke eis van de Heilige Geest, dat Christus nu ook door de Vader wederom zou verheerlijkt worden en alzo zou overgaan in de eeuwige, Goddelijke rust, die Hij smaakte vóór Zijn menswording. Alleen langs deze weg kon de Heilige Geest ons Christus inlijven en ons deel geven aan al de heilsgoederen, die in Christus zijn, die Hij ons heeft verworven. Alleen door de kracht der opstanding van de Heere Jezus Christus, kan de Heilige Geest ons levend maken en het geloof in ons scheppen; want alleen uit Christus volheid ontvangen wij genade voor genade. Alleen door ons de levende Christus voor te houden en ons oog en hart op Hem te vestigen, kan de Heilige Geest ons - als hemelse Trooster - bewerken, ons doen proeven en smaken, dat Zijn vertroostingen alléén vertroostingen zijn. Door ons Christus te openbaren als de Koning die daar boven op de troon der heerlijkheid is gezeten, weet Hij ons vast te maken in de genade en ons te beschermen tegen de macht en woede van onze vijanden.

De Heere Jezus Christus werd alzo opgewekt uit de doden *door de Geest des Vaders*, ten bewijze, *dat die Geest volkomen tevreden was* met het volbrachte werk van Christus. Nadat de Vader, als opperste Rechter verklaard had, dat de laatste penning betaald was van het rantsoen der uitverkorenen der gemeente Gods. Zó werd de grote Herder der schapen door de God des vredes, door het bloed des eeuwigen testaments, uit de doden wedergebracht, namelijk onze Heere Jezus Christus.

Zo worden des Heeren gelovigen volkomen verzekerd, allereerst van hun rechtvaardigmaking, omdat Christus, als volkomen Borg en Zaligmaker, alles betaald heeft en door de overste Schuldheer Zelf uit de schuldgevangenis is bevrijd.
Ten andere worden zij ook verzekerd van *hun heiliging,* want Christus heeft door Zijn dood en opstanding de macht en het recht verworven, de Heilige Geest uit te storten over allerlei volken, *als een Geest der aanneming tot kinderen*. Want Christus is immers voor ons gestorven en opgewekt, opdat Hij met volkomen recht Zijn volk voor tijd en eeuwigheid het Zijne, *Zijn eigendom* zou kunnen noemen. En dat dit volk, afgewassen, geheiligd en gerechtvaardigd zou zijn door de Geest van God.

Zondag. 17, vraag 45. I.

Vraag 45. ***Wat nut ons de opstanding van Christus?***
Antwoord: ***Ten eerste heeft Hij door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken; ten andere worden wij ook door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven; ten derde is de opstanding van Christus een zeker pand van onze zalige opstanding.***

Geliefden.
Wij lezen 2 Kon. 13 : 20 en 21: "Daarna stierf Elisa en zij begroeven hem. De benden nu der Moabieten kwamen in het land met het ingaan des jaars. En het geschiedde, als zij een man begroeven, dat zij, ziet, een bende zagen; zo wierpen zij de man in het graf van Elisa; en toen de man daarin kwam en het gebeente van Elisa aanroerde, werd hij levend en rees op zijn voeten."
Deze geschiedenis geeft ons, naar ik meen, een duidelijk begrip van de opstanding van Jezus Christus, wat betreft de weldaad, die wij daarvan hebben. De beenderen van Elisa hadden geen leven in zich om een dode levend te maken, maar Elisa had gepredikt het Woord van de levende God. Nu was hij wel gestorven, maar het Woord bestond nochtans, het Woord van de levende God, die niet sterft. Het volk Israël echter, van God afgevallen als het was, had het levende Woord laten varen. Daarom kwamen zij nu in de benauwdheid en werden door de Moabieten overvallen en verdrukt. Nu geschiedde het, dat zij een man begroeven. En, terwijl zij daarmee bezig zijn, zien zij de Moabieten. Het wordt hun bang. Zij denken: ach, die zullen ons gevangen nemen en doden! Waren zij nu bij het Woord van de levende God gebleven en hadden zij daarheen de toevlucht genomen, dan behoefden zij niet te vrezen voor de Moabieten. Dat wilde God hun nu tonen, dat er waarlijk in Zijn Woord, zo men zich daaraan houdt en daarheen de toevlucht neemt, een kracht ligt, om ook het onmogelijke te volbrengen en uit iedere nood, uit iedere dood te verlossen. Daarom gebeurde het, dat, toen zij de man in Elisa's graf wierpen en hij de beenderen van Elisa aanroerde, hij weer levend werd en rees op zijn voeten. Zo kon het volk zien: nemen wij onze toevlucht tot Gods ontferming en geloven wij Zijn Woord, dan zullen wij leven en van alle lijden verlost zijn. De levendmakende kracht ging van God uit, niet van de beenderen van Elisa, maar wel door zijn beenderen heen, opdat zij, die door Elisa Gods Woord ontvangen hadden, ook tot Gods Woord de toevlucht zouden nemen.
God wil dus daarmee zeggen: *Bekeert u tot Mij, dan zult u verlost zijn!* Zie, Israël, zo ziet het er te midden van nood en dood voor u in de hemel voor Gods troon uit! Neem tot Hem uw toevlucht en ervaar, hoe u geholpen wordt. Maar de mensen hebben eerst de vlucht genomen en toen het grote wonder gezien. Zij hebben niet eerst geloofd en toen gezien. Want juist als wij in zonde, nood en dood ons bevinden, toont God niet alleen wat Hij kan, maar ook wat Hij doet en wil doen.

Overwegen wij nu de kracht der opstanding van Jezus Christus en leggen wij daarbij tot grondslag de eenvoudige vraag van onze Heidelbergse Catechismus: ***"Wat nut ons de opstanding van Christus"?***
"Ten eerste heeft Hij door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken; ten tweede worden wij ook door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven; ten derde is de opstanding van Christus een zeker pand van onze zalige opstanding."

De Catechismus zegt, ***dat Christus door Zijn opstanding de dood overwonnen heeft.*** Dat hebben wij zo te verstaan, toen Christus in het graf lag, bevond Hij zich als onze Borg in de macht der hel. Hoewel Hij reeds alles volbracht en Zijn ziel in de hand van de Vader overgegeven had, toch bevond Hij zich, in het graf zijnde, als onze Borg in de macht der hel. Daarom zegt Petrus Hand. 2 : 24: "Alzo het niet mogelijk was, dat Hij van denzelve dood zou gehouden worden." En Jezus zegt in Psalm 16 : 11: "Gij zult Mij het pad des levens bekend maken." Dat is de weg om uit de macht van hel en graf te geraken. De duivel zal zich nooit meer hebben verblijd dan toen hij ook de Heere gebracht had onder de menigte der doden, die door zijn verleiding gestorven en zo een prooi geworden waren der eeuwige verdoemenis. De anderen echter, die hij in zijn macht had, waren schuldig, maar Jezus was onschuldig en de duivel had dus misgerekend en zich te vroeg verblijd. Hij moest Hem weer loslaten en was zo zijn macht kwijt. Dat betuigt ook de Apostel Paulus Hebr. 2 : 14: "Overmits dan de kinderen des vleses en bloeds deelachtig zijn, zo is Hij - Jezus Christus - ook desgelijks derzelven deelachtig geworden, opdat Hij door de dood", d.i. door Zijn dood de verlossing aanbrengen zou. Jezus kon niet sterven, als Hij geen vlees en bloed aan Zich had gehad. Jezus was geen geest, maar waarachtig God en eveneens waarachtig Mens. En als waarachtig Mens is Hij gekomen om voor ons te lijden en de dood te sterven, die wij verdiend hadden. Vandaar dat de Schrift zegt: Hij is desgelijks derzelven deelachtig geworden, "opdat Hij door de dood teniet doen zou degene, die het geweld des doods had, dat is de duivel en verlossen zou al degenen, die met vreze des doods door al hun leven der dienstbaarheid onderworpen waren."
"Der dienstbaarheid onderworpen", - een verontrust geweten is immers een dienstknecht van de dood. In een verontrust geweten heerst dood en verdoemenis en zo'n geweten wordt zo vastgehouden door de banden des doods, dat geen menselijke overredingskracht in staat is het daaruit te verlossen. Een verontrust geweten is vol vrees voor de dood en beeft bij de gedachte aan de eeuwigheid en de oordeelsdag. Hoe wordt nu zo'n geweten van zijn banden bevrijd? Zo'n ziel kan alleen verlost worden door iemand, die in dezelfde banden ligt, waarin zij zich op het ogenblik bevindt en voor de eeuwigheid vreest.
En in deze banden lag Een, wiens Naam is Jezus. Toen Hij voor u daarin lag, zijn de banden door Hem verscheurd en u hebt niets te vrezen. Komt Christus met Zijn kracht en Zijn Heilige Geest in het hart, om het de mens aan te zeggen, dan juicht het verslagen geweten en wijkt de vrees voor de dood, want de ziel heeft gehoord en geloofd, dat Een voor allen de macht van de dood heeft teniet gedaan, dat Een voor allen de duivel, die voortdurend voor Gods rechterstoel spreekt: "Die zondaar is mijne en ik eis naar recht, dat hij sterft!" met zulke eisen heeft teniet gedaan. De duivel heeft echter niet kunnen geloven, dat Hij de Zoon van God in zijn macht had en dat deze in Zijn liefde, gerechtigheid en genade sterker was dan de duivel. Zo heeft Jezus, doordat Hij in het graf lag en vervolgens opstond van de doden, de duivel teniet gedaan met zijn doodsgeweld, om de mens naar de hel te slepen en hem in zijn benauwdheid en vertwijfeling in de eeuwige dood te houden. Zo heeft Jezus door Zijn opstanding de dood overwonnen.

Dit nu heeft Jezus ons ten goede gedaan. Hij heeft het niet voor Zichzelf gedaan, maar ***opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood vertoornen had, kon deelachtig maken.*** Jezus heeft dus door Zijn dood gerechtigheid verworven. Hij stierf immers onschuldig. Hij is de Vader gehoorzaam geweest tot de dood. Nu Hij zo stierf, stierf Hij der zonde, om onze zonde te verzoenen, om voor onze schuld te betalen, om onze ongehoorzaamheid weg te nemen. Dat juist is Zijn genade, dat Hij, die de Zoon

van God is, op Zich neemt al onze zonde en schuld en voor ons tot zonde en schuld gemaakt wordt, met Zich wil omdragen ons vlees en bloed, onze zwakheid en verdoemenis. Dat Hij zó wil sterven en alzo wil blijven in gehoorzaamheid aan God. Christus is niet voor zichzelf gehoorzaam geweest, maar voor anderen, in de plaats van anderen, gehoorzaam als Borg en Middelaar. Allen, die de Vader Hem gegeven heeft, zijn ongehoorzaam en moeten daarom sterven, hun innerlijk *ik* is zo volslagen ongehoorzaam en verdorven, dat er aan geen gehoorzaamheid te denken valt. Daar treedt echter Jezus op als Borg en is volkomen gehoorzaam aan het Goddelijk gebod, aan de wil van de Vader. Hij volbrengt voor de Zijnen hun dagwerk, opdat volkomen volbracht zij, wat volbracht moet worden. Ziedaar de gerechtigheid, die Hij ons door Zijn dood heeft verworven.
Deze gerechtigheid zal echter niet hier op het blad in het boek of in de lucht leven, maar deze gerechtigheid *zal ons deelachtig gemaakt worden*. Christus is opgestaan, om ons de gerechtigheid, die Hij ons door Zijn dood verworven had, deelachtig te maken Paulus schrijft Rom. 4 : 23 vv.: "Nu is het niet alleen om zijnentwil (d.i. om Abraham) geschreven, dat het hem toegerekend is, maar ook om onzentwil, welken het zal toegerekend worden, namelijk dengenen, die geloven in Hem, die Jezus onzen Heere uit de doden opgewekt heeft. Weke overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking."
"Overgeleverd om onze zonden", - dit "overgeleverd" is een huiveringwekkend woord! Iemand overleveren is zoveel als: hem van zich werpen, gans en al overgeven aan de eeuwige verdoemenis, geheel van zich stoten, prijsgeven aan de duivel, aan alle macht der hel en alle moedwil der mensen. Gelijk wanneer men iets walgelijks, afschuwelijks, schandelijks van zich werpt en wegslingert in de afgrond en er niets meer van wil weten. De heilige Heere wordt zonde voor ons en nu Hij zonde wordt voor ons, wordt Hij ook *als* een zondaar aangezien (2 Cor. 5: 21). De gezegende Heere wordt vervloekt voor ons en wordt aangezien als een vervloekte, als Een, die de zonde van miljoenen mensen draagt. Zo wordt Hij beschouwd door de heiligen God, door de heilige Wet en wordt als zonde uitgestoten. Zo heeft God Hem overgeleverd om onze zonden, opdat wij in eeuwigheid niet van God verstoten en overgeleverd zouden worden. Hij heeft onze zonden gedragen, heeft een volkomen genoegdoening aangebracht en heeft een volkomen verzoening gevonden.

Nu moet het openbaar worden voor Gods gericht, voor Zijn rechterstoel, voor de hemel, voor de wereld en voor alle duivelen: *de Man, die daar in de gevangenis van het graf ligt, is onschuldig!* Hij heeft geleden, Hij is gestorven, Hij is door de Wet beschouwd *als zondaar*. En deze heeft Hem naar recht veroordeeld, maar Hij heeft van geen zonde geweten. Wat Hij gedaan heeft, heeft Hij gedaan *voor anderen*, als Plaatsbekleder voor anderen. Hij heeft genoegdoening aangebracht, heeft volkomen betaald. Ik ben tevreden, hier is de kwitantie, laat Hem vrij! En de Gevangene kwam uit met de gevangenis en nam de gevangenis gevangen (Eféze 4 : 8).
Wat Hij opstond, Hij deed het niet voor Zichzelf. Het zou Godslastering zijn, om van Hem te verklaren: Hij was in *Zichzelf* schuldig. Zou ik zo iets op de lippen nemen, om van de heilige God te zeggen: Hij is schuldig, of onschuldig? Alles aan Hem is heilig! Komt Hij nu, na als misdadiger in de gevangenis te hebben gelegen, er uit, dan heeft Hij de banden gedragen voor anderen, dan heeft Hij in de gevangenis gelegen voor anderen en wordt uit de gevangenis geroepen. En bewezen is het: Hij heeft de straf ondergaan, Hij heeft aan de Wet genoeggedaan. Daarom komt Hij onschuldig te voorschijn, ja onschuldig als onze Borg. Wie heeft dan nu de onschuld? Wie heeft de gerechtigheid? Zij, die de Vader Hem gegeven heeft, zij, die neerliggen in ketenen en

banden, die zich in de gevangenis bevinden; zij hebben de gerechtigheid! De gerechtigheid, die Hij verwerft, de kwijtschelding, die Hij ontvangt, houdt Hij niet voor zichzelf: zij is voor de Zijnen, die moeten haar hebben! De gerechtigheid is voor de Zijnen, de heiligheid, de onschuld, de vrijheid, het leven, alles is voor de Zijnen. Zij moeten het alles hebben! Zó heeft Hij de dood overwonnen, heeft de duivel overwonnen; de zonde en schuld overwonnen. Zo heeft Hij alles overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij ons door Zijn dood verworven heeft, kon deelachtig maken.

Hij maakt ons deze gerechtigheid deelachtig. Dat doet Hij in Zijn genade door de prediking des Woords, dat doet Hij, doordien Hij bij het Woord ons de Heilige Geest geeft, *opdat wij Christus door een waarachtig geloof ingelijfd en alzo Zijn weldaden deelachtig worden.* Het spreekt vanzelf, dat geen mens van nature naar deze gerechtigheid vraagt of er aan denkt. Het is de Heere, die de mens leert, dat hij de dood toebehoort. Men heeft wel mensen, die, wanneer zij een weinig ziek worden, ook een weinig aan het sterven denken en beginnen te schreien.
Maar wie gevoel krijgt van zonde en schuld, zodat hij zich niet meer weet te helpen, die moet genade, die moet gerechtigheid gevonden hebben, de zonde moet weg zijn. Hij moet weten, hoe het daarmee staat en of er een betaling en verzoening is. Dan kan men zich niet helpen met de van buiten geleerde Catechismus. Er is leven, het Woord betoont zich werkzaam in het hart. Men gevoelt zich des doods, men gevoelt, dat men goddeloos en vol van ongerechtigheid is, men doet zijn best, maar komt nooit tot een gerechtigheid, zoals men zich die inbeeldt, die men zou kunnen voelen en tasten, en bij zich in de zak dragen. Nee, men wordt meer en meer verstoken van alle gerechtigheid, wordt meer en meer een arm dier. En toch moet men een goed geweten hebben en hoe kan men dat, als men weet: er is een grote schuld te betalen, morgen is zij vervallen, dan komen de dienaren der hel en brengen mij in de eeuwige gevangenis. Ik moet weten, of het waar is, wat mijn geweten zegt, dat mijn schuld zo groot is, ik moet weten, of het waar is, wat ik gehoord heb van een goed Man, die voor mij betaalt, opdat ik Hem moge gevonden hebben en één met Hem moge zijn in geloof. Nu wordt het geweten tot rust gebracht, er komt iemand en zegt: “Vrees niet! wat zoekt u de Levende bij de doden?” (Lukas 24: 5) Hij heeft de gevangenis verlaten en gij, gevangene, hoor! ik verkondig u vrijheid! U bent vrij! De Wet kan u niet meer veroordelen, u hebt geen schuld meer. Zie in het lege graf van Christus en zie de doeken, door de hand der engelen samen gerold.

Zo komen wij vanzelf tot het tweede punt van het antwoord: ***ten andere morden mij ook door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw lenen.***
Dat is echter een zwaar stuk. Er is een oud leven; dat is het leven in Adam. Wie geen ander, geen nieuw leven ontvangt. die is des doods. Het oude leven wordt echter een mens ontnomen in de opstanding, in de wedergeboorte. Dan ontvangt hij een nieuw leven. En heeft hij dit nieuwe leven ontvangen, dan gaat het hem, als wanneer een mens jong is: dan is hij blij, fris, vrolijk, terwijl hij, oud zijnde, zwak en krom is en nauwelijks zijn handen kan gebruiken.
Het nieuwe leven nu ligt in Christus, zodat men het niet ziet. En is het oude leven wel voor het oog des geloofs weg, het is nochtans aanwezig en wil het nieuwe leven boven het hoofd groeien en het verstikken. En dat gelukt maar al te zeer, want wij zijn nu eenmaal door het zichtbare gans en al gevangen genomen. Zo kan het niet anders of een mens, - al heeft hij ook het nieuwe leven ontvangen, - zou toch door het oude leven overweldigd worden, zou omkomen en het nieuwe leven verliezen, indien niet

de Heere Jezus zo machtig was, om voortdurend het nieuwe leven niet alleen te onderhouden en ook voortdurend als uit de dood te voorschijn te roepen. Ja, zo is het naar de ervaring! Zo dikwijls iets geschieden moet om Gods wil, zo dikwijls een werk Gods gedaan, waarachtig geloof geoefend moet worden, dreigt het leven, dat de Heere een mens gegeven heeft, voortdurend verstikt te worden. Dan moet de Heere het weer opwekken.
O, wanneer wij een valse leer aanhangen, dan kunnen wij allen geestelijk levend zijn, dan kunnen wij onszelf ook levend maken. Men heeft daartoe allerlei middelen. Maar indien het in de ziel waarheid is, blijft het ook waar, dat God het Zijn beminden als in de slaap geeft, dat de Heere eeuwig voor de Zijnen waakt. En dan doet Hij nog, zoals Hij deed in Gethsémané, toen de discipelen sliepen: Hij bad en wekte hen op uit hun slaap. Vandaar, dat geen kind van God te enigen dage roem voor zichzelf heeft. De Heere is gekomen en heeft gezegd: "Sta op uit de doden!." En de mens gaat en doet wat hij niet had willen doen, hij zou een andere weg gekozen hebben, maar hij gaat en doet Gods wil. Zo is het onze wil, maar het blijkt, dat het Gods wil en niet onze wil; niet de wil van ons vlees, ook niet van ons vrome vlees is. Veel gemakkelijker kan men uit harde doornen liefelijke bloemen te voorschijn roepen dan dat een kind van God een daad doet, die in God gedaan is. Dat is een voortdurend scheppen en in het aanzijn roepen als uit de doden. De kiem is er, het zaad is er, het zaad van het onvergankelijke Woord, maar zal er vrucht gedragen worden, zal er iets in gerechtigheid geschieden, zo moet er kracht van boven komen, kracht uit de opstanding van Christus. En dit is de kracht, die opwekt tot een nieuw leven.

Deze waarheid moeten wij vasthouden, dan weten wij, waaraan wij ons hebben te houden, wanneer voortdurend ons alles ontzonken is. De leer, dat de mens na de wedergeboorte iets kan en vermag, voert tenslotte slechts tot huichelarij of tot wanhoop. Maar de belijdenis, dat wij midden in de dood liggen, drijft tot het ootmoedig gebed: *Heere, maak mij levend door Uw Woord!* En dit behoudt in het leven. De Heere komt en verheerlijkt aan een dode Zijn wonderbare macht, zodat een mens gelooft, al ziet hij niets dan het tegendeel. Dat is schoon uitgedrukt in Rom. 6: 5: "Want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking van Zijn dood, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking van Zijn opstanding." Want in de praktijk worden wij gebracht tot dezelfde dood, zodat alle macht ons ontnomen wordt, zodat er overblijft een zuchtend schepsel, dat roept vanwege zijn dood. Ja, zelfs in 't geheel niet meer roept, maar neerligt en dood is.
De Heere Jezus wacht niet op ons, maar wanneer Hij iemand het leven wil geven, dan neemt Hij hem als het ware bij de haren en zet hem hier of daar neer en vraagt aan de gehele wereld niets. Of er kracht is of geen kracht, of er geloof is of niet, de Heere kent de Zijnen. Daar is een gebroken riet, Hij neemt het in Zijn hand, en met dit gebroken riet licht Hij de wereld uit hare voegen!

Dat is dus het tweede punt: *dat wij door Zijn kracht worden opgewekt tot een nieuw leven.* Daarom bidt Paulus in zijn Brief aan de Efeziërs, Hoofdstuk 1 : 18 vv.: "Opdat gij moogt weten, welke zij de hoop van Zijn roeping, en weke de rijkdom zij der heerlijkheid van Zijn erfenis in de heiligen; en welke de uitnemende grootheid Zijner kracht zij aan ons, die geloven, naar de werking der sterkte Zijner macht."
Aan ons, die geloven, ja, die geloven! Geloof, - dat is het onmogelijkste, dat zich laat denken, dat op de menselijke akker niet kan groeien. Ach, wie geloof heeft, slechts als een mosterdzaad, die zegt met de profeet Habakuk, al gaan ook alle noden over hem heen: "Ik zal in de Heere van vreugde opspringen, ik zal mij verheugen in de God

mijns heils. De Heere Heere is mijn Sterkte; en Hij zal mijn voeten maken als der hinden en Hij zal mij doen treden op mijn hoogten. Voor de opperzangmeester op mijn Neginoth!"
Geloof! - ja, hoe komt een Christen aan geloof?
"Wij geloven naar de werking der sterkte Zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt en heeft Hem gezet tot Zijn Rechterhand in de hemel. Verre boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en allen naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomende; en heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen en heeft Hem der Gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen." De Heere God heeft dus al Zijn kracht gelegd in Christus, toen Hij Hem van de doden opwekte en nu gaat van Hem deze kracht uit in de Zijnen en werkt in hen, opdat zij geloven.
Want als wij opgewekt worden tot een nieuw leven, zo is Hij de Aanvanger en Voleinder daarvan, de Eerste en ook de Laatste. Hij grijpt bij de hand, richt op, geeft moed en genade, om te hopen en te verbeiden, op Hem te zien en de ogen gericht te houden op de Heere God, - al heeft men ook niets, en al ziet men ook niets; - en te zeggen: "Verblijd u niet over mij, o mijn vijandin; wanneer ik gevallen ben, zal ik weer opstaan. Wanneer ik in de duisternis zal gezeten zijn, zal mij de Heere een licht zijn! Ik zal des Heren gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd!" (Micha 7 : 7-9). Wat zegt de Heere? "Die Mij eren, zal Ik eren!" En zo bevelen wij vrouw en kind, have en goed, lichaam en ziel in de handen van onzen getrouwen Schepper.

Nu komt het derde punt. Daarvan hebben wij eigenlijk maar weinig begrip. En het is het grootste stuk. Zo dikwijls men bij een open graf staat of anders op het kerkhof komt, is het troostrijk te weten: ***de opstanding van Christus is een pand van mijn zalige opstanding.***
Ja, hoe is het mogelijk, dat Christus' opstanding een pand moet zijn van mijn of uw opstanding? Dat hangt wederom daarvan af, dat wij Christus beschouwen als onze Borg. Wat doet de heilige Heere, die de hemelen der hemelen niet kunnen omvatten, in het graf? Waartoe staat Hij op uit het graf? Hij heeft immers al de Zijnen met Zich en aan Zich. Hij komt als Borg uit het graf; niet als een geest, maar met ziel en lichaam. Nu is Zijn lichaam ook mijn lichaam. Is Zijn lichaam in het graf, dan ook het mijne. Wij, die des Heren zijn, lagen dus reeds in het graf. Hij is onze Borg en doet alles voor de Zijnen. Hij gaat met hen in het graf, om hun ook de zekerheid te geven, dat Hij hen ook met zich uit het graf teruggebracht heeft.
Is nu Christus opgestaan, opgestaan voor u en mij, dan heb ik een zeker Onderpand van mijn zalige opstanding. Want er kan niets zekerder zijn, dan wat mijn Koning voor mij heeft doorgemaakt.
De opgestane Christus is mij een Onderpand van mijn zalige opstanding. Ik zou niet graag willen opstaan, ik wenste liever niet geboren te zijn, dan op te staan ter eeuwige verdoemenis. Ik weet, er komt een dag, waarop het heet: *gij doden, staat op en komt ten oordeel!* Dan komen wij allen uit de graven en dan begint het oordeel. Dan begint de scheiding van goeden en bozen, dan worden de schapen aan de rechterhand gezet en de bokken aan de linkerhand.
Nu moet ik weten, of mijn opstanding een zalige opstanding zal zijn. God heeft het zo verordend, dat Hij niet alleen de geest wil zalig hebben, maar dat wij geheel zullen zalig zijn met *lichaam en ziel.* Het sterfelijke zal onsterfelijkheid aandoen en het verderfelijke onverderfelijkheid. Het spreekt vanzelf, dat ons lichaam verheerlijkt wordt, om gelijkvormig te zijn aan het verheerlijkt lichaam van Christus. De duivel kan het (lichaams)stof eten, maar geen klauw van Gods volk achterhouden. Hij moet allen

weer uitleveren, opdat zij verheerlijkt worden en met alle engelen Gods eeuwig leven en om Zijn troon zweven, om Hem te prijzen en het Lam, dat ons van al onze zonden gewassen heeft.

Vanwaar weet u, dat het zo geschieden zal? Dat weet u omdat Christus opgestaan is van de doden, daarom zult ook u eenmaal zalig uit het graf opstaan. Men moet echter met Christus verenigd zijn in het geloof, anders is alle hoop vals en de mens beeldt zich iets in, waarvan toch niets komt. De Catechismus heeft echter mensen voor zich, wie het om troost bang is voor hun ziel. Mensen dus, die de enige troost wensen te bezitten in leven en in sterven, die graag zouden willen zijn, zoals God wil, dat zij moeten zijn. Die bij God aanhouden: ‘Leid mij, ik weet de weg niet! Leer U mij, ik ben zo onverstandig! Verleen mij Uw genade, opdat ik niet mijn eigen wil doorzet, maar dat Uw wil door mij gedaan wordt.’
Deze troost zullen wij dus hebben: - als wij arm en ellendig zijn en toch graag gerechtigheid zouden willen hebben, graag heilig willen wandelen voor God, niet kunnen en toch moeten, - dat wij de toevlucht nemen tot de Heiland onzer zielen en weten: de duivel zal geen klauw van ons achterhouden. Wij zullen, al liggen wij midden in de dood, nochtans leven! In Jezus' leven! Amen.

ZONDAG 17

Over de vrucht van Christus' opstanding; over de hemelse gaven, die Hij in Zijn lidmaten uitgiet, verklaard met Psalm 118. II.

Geliefden.
Met het oog op het onlangs door ons gevierde Paasfeest willen wij enige ogenblikken stilstaan bij Vraag en antwoord 45 van onze Heidelberger Catechismus, die alzo luidt:

Vraag 45: "Wat nut ons de opstanding van Christus?"
Deze vraag, mijn geliefden, heeft tot doel, dat wij niet bij de opstanding van Christus als bij een eenmaal geschied feit zouden blijven stilstaan, maar er troost uit zouden scheppen, en het heil leren kennen en erkennen, dat Christus door Zijn opstanding ons toegebracht heeft. Het antwoord op deze vraag luidt:

"Ten eerste heeft Hij door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken.
Ten andere worden wij ook door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven.
Ten derde is de opstanding Christi een zeker pand onzer zalige opstanding."

In verband hiermee willen wij de 118e Psalm eens opslaan en nazien, wat daar van vers 15-18 geschreven staat. Wij lezen aldaar: "In de tenten der rechtvaardigen is een stemme des gejuichs en des heils. De rechterhand des Heeren doet krachtige daden. De rechterhand des Heeren is verhoogd; de rechterhand des Heeren doet krachtige daden. Ik zal niet sterven, maar leven, en ik zal de werken des Heeren vertellen. De Heere heeft mij wel hard gekastijd, maar Hij heeft mij ter dood niet overgegeven."
De 118e Psalm, mijn geliefden, is een dank- en lofpsalm, gelijk ook het achtste hoofdstuk van de brief van Paulus aan de Romeinen een dank- en loflied is. Maar alleen hij, die nooit uit zijn grote dood overgebracht is in het leven Gods, zal deze Psalm kunnen zingen, ja erover jubelen en juichen, zonder er verder over na te denken, of er zelfs maar iets van te verstaan. Indien gij het achtste hoofdstuk van de brief aan de Romeinen leest, wil dan toch bedenken, dat dit woorden zijn uit dezelfde mond, die betuigt: *ik ellendig mens! Wie zal mij verlossen uit het lichaam des doods?*
Vergeet daarom nooit bij het lezen of zingen van de 118de Psalm, dat onze Koning en Heere, onze Borg en Middelaar, Jezus Christus, deze Psalm met Zijn discipelen heeft gezongen, niet toen Zijn lijden geleden, en Zijn strijd volstreden was, maar toen alles nog doorworsteld moest worden. Zijn geheel verschrikkelijk lijden, Zijn doodsangst in Gethsémané, Zijn worstelen met de dood. Ja, Hij heeft deze Psalm met Zijn discipelen gezongen, toen Hij wist, dat Hem niets te wachten stond dan allerlei spot en hoon, smaad en verachting, ontelbare geselslagen en een doornen kroon! Ja, Hij wist het, toen Hij dit heerlijke zegelied met de Zijnen zong, dat Hij spoedig aan het kruis hangende van God verlaten zou zijn. Hij wist het dat alle golven en baren van Gods rechtvaardige toorn tegen de zonde over Hem zouden gaan.
Alzo in het vooruitzicht van toorn, van lijden, van verberging van des Heeren aangezicht, ja, met de dood voor Zich, zong Hij na afloop van de paasmaaltijd deze 118de Psalm met Zijn discipelen. Zo zette Hij in Zich Zijn gehele volk over al het tegenstrijdige, over al de tegenstand der hel, heen, noemde de dood leven, en de engste benauwdheid liefelijke ruimte!

De 118de Psalm is dus een Psalm van onze Heere Jezus Christus, een Psalm van het enige Hoofd der gehele Kerke Gods, een Psalm van de overste Leidsman en Voleinder onzes geloofs. Daarom is deze 118de Psalm ook een Psalm voor al degenen, die hier beneden voortdurend met allerlei afwisselende gestalten hebben te worstelen. Het is een Psalm voor hen, die te midden van dit alles, niets anders hebben om op te leunen en te steunen dan op de genade van hun Heere Jezus Christus, en die daarom ook het Lam volgen waar het ook heengaat, door bezaaide en onbezaaide landen. Want zij weten, dat, al is dit Lam ook geslacht van het begin aan der wereld af, het nochtans duivel noch dood nooit of nimmer zal gelukken, hetzelve te doden of te verworgen. Ik herhaal het daarom: de 118de Psalm is een Psalm van onze Heere Jezus Christus en een Psalm van allen, die op de Heere alleen steunen en leunen voor tijd en eeuwigheid, en die om der gerechtigheid en waarheid wille hard geslagen en vervolgd, ja, gedood en in de kuil geworpen worden.
In het vijftiende vers van de 118de Psalm lezen wij dan: in de tenten - daar staat niet in de paleizen, maar in "de tenten". In deze tenten wonen rechtvaardigen, echter geen rechtvaardigen uit en in zichzelven, maar arme zondaren, die alleen rechtvaardig en heilig zijn, omdat hun toegerekend wordt die éne gerechtigheid, die voor God geldt, namelijk de gerechtigheid van onze Heere Jezus Christus, die Hij door Zijn dood verworven heeft, dat is de gerechtigheid of rechtvaardigheid des geloofs. Daarvan zingen zij dan in deze hun tenten, vaak te midden van allerlei treurigheid en droefenis, terwijl de tranen over hun wangen rollen, terwijl allerlei angst hun zwakke leden doet sidderen, en het bloedige zweet der benauwdheid op hun voorhoofden parelt! Nochtans zingen zij van overwinning, zingen zij daarvan, dat Christus de dood overwonnen heeft, ja, hun dood overwonnen heeft, die vreselijke dood, waarin zij liggen en waarvan zij zingen:

Midden in dit leven
Wij, door dood omgeven,
Zoeken Wie ons hulpe geeft!
Wie zal bij het wenen
Ons genâ verlenen?
Gij o Heer! die eeuwig leeft!

Ja, daarvan zingen zij, van des Heeren trouw en genade, daarvan weergalmen hun tenten, ofschoon de zonde hen plaagt, ofschoon zij daardoor hard aangevochten worden, ofschoon de dood van alle zijden en in allerlei gestalte op hen losstormt, daarvan zingen zij, dat de Heere Jezus Christus, hun Heere en Heiland, de dood overwonnen heeft; en dat Hij dit werkelijk gedaan heeft, weten zij daaruit, dat Hij is opgestaan uit de doden. De dood, dat is de duivel, die het geweld des doods heeft, eist tot de allerlaatste penning toe, en ware er niet een volkomen voldoening, een volkomen betaling geschied, zo zou hij, die het geweld des doods heeft, Christus ook in het graf hebben gehouden en Hem nooit of nimmer hebben losgelaten.
Alzo door de opstanding van Christus uit de doden werd het openbaar, dat de duivel een onschuldige in zijn macht had bekomen. Een die de duivel niets schuldig was. Zo werd de duivel het gewaar, dat deze onschuldige, dat onze Heere Jezus Christus Zich alleen als Borg voor zijn volk, dat zich moedwillig en vrijwillig in Adam in de macht des duivels had begeven, in deze macht bevond, maar ook tegelijkertijd bespeurde de duivel, dat deze Borg een losprijs van oneindige waarde voor Zijn volk had betaald! Van deze losprijs nu zingt men "in de tenten der rechtvaardigen" van de overwinning, die de Heere Jezus Christus op de duivel heeft behaald!
Daarom zingt men: “De rechterhand des Heeren is verhoogd, de rechterhand des Heeren doet krachtige daden en zingt en juicht van het heil door Zijn opstanding

aangebracht, waardoor Hij ons "de gerechtigheid, die Hij ons door Zijn dood verworven had, ook kan deelachtig maken." Daarvan zingt de gemeente der rechtvaardigen in haar tenten, als zij het herhaalt: de rechterhand des Heeren doet krachtige daden.

God heeft onze Heere Jezus Christus opgewekt ten derden dage en heeft niet toegelaten, dat Zijn Heilige de verderving zou zien, de smarten des doods ontbonden hebbende. De rechterhand des Heeren, dat is de eeuwige geldigheid van Zijn verbond, de Almacht, waarmede Hij aan Zijn volk ook datgene laat toekomen, wat Hij hun in Christus beloofd heeft, de Almacht, waarmede Hij alle instrument dat tegen Zijn Gezalfde en Zijn volk bereid wordt, zal verbreken. Deze rechterhand des Heeren behaalt en behoudt voortdurend de overwinning! Ja, het moge in deze strijd toegaan als op een bloedig slagveld, waar man tegen man strijdt, en de ene vijand de ander zoekt teniet te maken, ja! het moge lang twijfelachtig schijnen wie de zege weg zal dragen, de duivel of de Overste Leidsman van ons geloof, zij die des Heeren zijn of de vijanden van God en Zijn heilige Naam. Het kan een lange en harde strijd worden waarvan het eind niet te overzien is, een strijd, waarvan de afloop lang onbeslist schijnt te blijven, zodat Gods kinderen in hun radeloosheid vaak met David moeten uitroepen: nu zal ik een der dagen door Sauls hand omkomen!
Daarenboven kan het een kind Gods zo bitter bang te moede worden, als het de waarheid van het woord des Apostels verneemt: “Want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: gij zult niet begeren.” Rom. 7 vs. 7b.
Ach, wat neemt de duivel niet ter hand, wat zet de wereld niet op touw om ons te verderven! en ach! hoe ziet het er daar uit in het hart van een arm kind des Heeren, dat te midden, en niettegenstaande de hete strijd, de droevige waarheid ondervinden moet, wat er al uit het menselijke hart, dus ook uit zijn hart, voortkomt! Ach, van hoeveel zuchten, tranen en gebeden getuigen daar niet "de tenten der rechtvaardigen"; hoe weerklinkt daar de bange kreet: "o, zal ik dan tot mijn jongste snik te strijden hebben met mijn zondige aard? Gewis, ik zal nog eens omkomen in de bange strijd."
Maar nee! geen nood voor u, o ziele! die het zo bang te moede is. Hier hebben wij onze hemelse Herder en Leidsman, de Borg en Middelaar des Nieuwen Testaments! Hier hebben wij de Koning der ere, de hemelse Melchizédek, de Koning der gerechtigheid en des vredes. Die verstaat het, Zijn volk, Zijn rechtvaardigen in diezelfde tenten, die van zoveel bange strijd getuigen, Psalmen, liefelijke Psalmen op de lippen te leggen, Psalmen, die nog meer klinken bij de aanblik van de brandstapel, bij de aanblik van het moordende staal in de handen van de beuls! Bij de aanblik der wateren, waarin men Gods kinderen versmoort, bij de aanblik van het open graf, waarin men ze levend gaat begraven, bij de aanblik van de galg, waaraan zij zullen omkomen.

En daardoor worden zij getroost en zingen: *de rechterhand des Heeren is verhoogd, de rechterhand des Heeren doet krachtige daden!* Want een groot Koning is de Heere! In de oorlog, die een aardse koning met zijn vijanden voert, sneuvelen veel soldaten, maar waar zij vallen, vallen zij met ere en sterven, zoals men zegt op het bed der ere. Maar de soldaten van deze hemelse Koning vallen niet, hoewel zij vallen en ofschoon zij sterven, sterven zij niet, want terwijl hun lichamen rusten in het graf, juichen hun zielen reeds voor de troon, en zij leven in de herinnering en in de harten des volks, en boven alles zijn zij levend voor het aangezicht des Konings, die de overwinning heeft behaald.

De rechterhand des Heeren is verhoogd, de rechterhand des Heeren doet krachtige daden. Daarom verkrijgen wij ook de tweede vrucht, die uit de opstanding van de Heere Jezus Christus voortspruit, en die de Catechismus bedoelt met de woorden: ***"ten anderen worden wij ook door Zijne kracht opgewekt tot een nieuw leven"***.

Ja, mijn geliefden, God alleen weet, hoe dat toegaat, want Zijn kracht wordt in zwakheid volbracht en het is alleen Zijn genade die ons opwekt tot een nieuw leven, zodat wij de Heere leven en alleen op Zijn genade teren en daarop drijven: Zo geeft Hijzelf ons telkens stof om Zijn barmhartigheid te loven en er luide van te getuigen, dat Zijn goedertierenheid duurt tot in eeuwigheid.
Welaan, zo dan de rechterhand des Heeren verhoogd is, laat dan voor het zichtbare de wereld een tijdlang schijnbaar de zegen wegdragen met de hulp van de duivel, laat de Farizeeën en Schriftgeleerden en het nijdige Joodse volk zich maar voor een tijd lang verheugen over hun ingebeelde zegepraal! Het werd hun immers ook toegelaten de Heere Jezus Christus aan het kruis te hechten, zij hebben Zijn handen en Zijn voeten mogen doorgraven, hebben Hem van Zijn klederen mogen ontdoen, Hem met hoon en schande mogen bedekken.
Toen meenden Zijn lieve discipelen immers, dat alles uit en voorbij was, zij meenden dat alle hoop tevergeefs was geweest. Want zo spraken immers de Emmaüsgangers: *en wij hoopten dat Hij degene was, die Israël verlossen zou*! Wij hadden gehoopt, dat Hij de overwinning zou behalen en ons van onze vijanden zou verlossen! Maar ach, het is nu reeds de derde dag, dat deze dingen geschied zijn. Nee! alles, alles is voorbij! De vijand heeft van alles bezit genomen, de hemel is bedekt met dikke zwarte wolken, en God zwijgt!
Maar, zo klinkt de 118de Psalm: *ik zal niet sterven, maar leven.* Dit was het lied der overwinning op de lippen van de grote Aanvoerder in deze geestelijke krijg. Hoe kon Hij zó spreken? Dat was de kracht van het eeuwige onvergankelijke leven! O, welke een wonderbare strijd was dat, toen dood en leven tezamen worstelden! Het leven behield toch de zege, want het leven verslond de dood tot overwinning! Gods Woord predikt ons luide, dat Christus' dood de dood des doods was en de dood zijn prikkel heeft verloren!
Nee, ik sterf niet, al sterf ik ook! zo spreekt de Heere Christus! "Niemand neemt Mijn leven van Mij, maar Ik leg het van Mijzelve af, want Ik heb de macht hetzelve af te leggen, en heb de macht hetzelve wederom aan te nemen. Dit gebod heb Ik ontvangen van Mijn Vader." Joh. 10 vs. 18. En daar Hij op dit gebod ziet, weet Hij, dat de dood niet machtiger is dan Zijns Vaders wil en gebod. Daarom spreekt de Heere, kunt gijlieden mij vrij doden, ik sterf toch niet, want ik heb het eeuwige leven in mij en dat blijft. Dus: *Ik zal niet sterven maar leven!*

Ik herhaal het, mijn geliefden, laat ons niet vergeten, dat de Heere dit zei bij de aanblik van de dood. Maar wat heeft in de grond de lichamelijke dood voor God te beduiden? Wat te beduiden tegenover het vredeverbond des Heeren Heere? tegenover het verbond van Zijn eeuwige vrije genade? Wat hebben dood en duivel nog te betekenen, waar de Heere gesproken heeft: "Bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijne goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere uw Ontfermer." Jes.54 vs. 10. Alzo, *ik zal niet sterven, maar leven.* Spreek dat de Heere na, o ziel, bij de aanblik van de dood!

Toen Stefanus gestenigd werd, was dat toch eigenlijk geen sterven, en toen Jakobus

onthoofd werd, evenmin, want zij leven Gode. Hun bloed roept nog. Alle martelaren des Heeren Jezus, wier bloed uitgestort werd als water, zijn in des Heeren oog niet gestorven! Hun bloed roept nog en het bloed der martelaren is en blijft steeds het zaad der kerk!

Alzo: *'ik zal niet sterven, maar leven;* leven, zodat ik leven zal, al ware ik ook gestorven, leven, tot in aller eeuwen eeuwigheid. Zou ik niet leven tot in eeuwigheid, dan zou God eerst moeten sterven; is Hij mijn leven, zo sterf ik niet, maar leef in en door Hem, in Hem, die mij tot Zich trok uit louter genade, die mij het geloof gaf; Hij die tot mij sprak: *Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u tot Mij getrokken met goedertierenheid.'*
Alzo: *Ik zal niet sterven maar leven.* Met deze Psalm op de lippen bestegen de martelaren de brandstapel, met deze Psalm op de lippen lieten zij zich in stukken houwen of vierendelen; met deze Psalm op de lippen lieten zij zich in de wateren versmoren, lieten zij zich levend begraven, omdat zij weten, in de Heere Jezus hebben wij het leven. Zij wisten, deze boom kan niemand vellen; ja, zij kunnen deze boom wel van takken en bladeren beroven, maar de wortelen van deze door de Heere geplante wijnstok kunnen mensen nooit en nimmermeer uit de grond rukken.

Daarom: "ik zal niet sterven, maar leven" *en de werken des Heeren vertellen.* 'Met deze woorden stel ik al mijn werken in des Heeren hand opdat Hij ze goed make en goed noeme. Want mijn handen staan altijd verkeerd, en wat uit mijn handen komt, draagt de kiem des doods in zich. Ik stel al mijn werken, ook mijn goede werken in des Heeren hand en ik roep Hem aan en zeg: *Heere! Mijn God! leer Gij mij, leid Gij mij.* En waar blijven dan al mijn zonden? Die geef ik over aan mijn dierbare Heere en Heiland, dat dierbare Lam Gods, dat de zonden der wereld gedragen heeft. Ik wil verkondigen, wat de Heere aan mij gedaan heeft, ik wil het luide uitspreken: deze mijn Heiland heeft ook voor mij de kop van de slang vertreden, heeft de dood overwonnen, heeft de eeuwige schuld betaald. Hem kan de dood niet vasthouden, daarom kon Hij ook niet in het graf blijven liggen. En wie Hem geëerd heeft, die heeft Hij ook altijd nog geëerd en tot ere gebracht.'
O, de werken des Heeren zijn zo wonderbaar. Zij gelijken in hun werking op een klein, zeer klein sneeuwdeeltje dat bijvoorbeeld in Zwitserland op de bergen losraakt, en in het voortrollen duizend en duizend andere sneeuwdeeltjes meeneemt en tot een geweldige sneeuwbal of lawine wordt, die huizen en bomen omver werpt. Slechts onder de hevigste tegenstand breekt het werk des Heeren door, zodat zelfs de vijanden, die als rechters tegenover des Heeren volk optreden, moeten bekennen: *dit heeft de Heere gedaan!* O, dit geschiedt niet dan door allerlei kamp, door de heetste strijd heen, zodat het wel eens de schijn heeft alsof de Heere Zijn volk had verlaten. Ja, het geschiedt wel eens, dat, waar de Heere Zijn waarheid laat verkondigen en de vijand alles in het werk stelt om haar ten onder te houden en te begraven, de Heere Zelf Zich ook schijnt terug te trekken.
Hoe menigmaal heeft Hij de Zijnen laten verbranden, ophangen, in het water laten versmoren, zoals wij het uit onze overschone martelaarsboeken en uit de geschiedenis van de tachtigjarige oorlog van ons dierbaar vaderland met het machtige Spanje en de gehele macht van de antichrist weten.

De Heere heeft mij wel hard gekastijd, zo luidt het verder, *maar Hij heeft mij ter dood niet overgegeven.* O, als de Heere zo komt met Zijn kastijdingen, dan begint de ziel wel eens met Hem te twisten, en dan dunkt ons de weg die de Heere met ons opgaat,

een zeer verkeerde weg. Waarom handelt de Heere echter zo met ons?
Ja, is er dan enig voorwerp, dat uit de handen van de timmerman of meubelmaker komt, dat niet vele slagen en stoten ontvangen heeft eer het klaar was? Moest het hout niet met de bijl omgehouwen worden? Moest het niet met de scherpe zaag tot planken gezaagd worden? Moest het niet worden geschaafd zodat de spaanders er van af vlogen? Moest het niet gepolijst worden? Waar God iets tot stand wil brengen, daar vallen ook slagen en stoten, en waar de Heere mij kastijdt, daar wordt die kastijding ook wel gevoeld. Wie godzalig leven wil in Christus Jezus, die zal vervolging hebben te lijden. De wereld, ook die wereld, die een schijn-godsdienstig manteltje omhangt, kan haar eigen wegen gaan, en zij praat over het bloed des Heeren Jezus Christus alleen om haar zonde en schande te bedekken, en haar vriend, de duivel laat haar ook wel in rust.
Maar wie uit God is geboren, die is geschapen in Christus Jezus tot *goede* en niet tot kwade werken. Tegen hen trekt de gehele hel te velde en zou ze willen begraven en versmoren. En de arme voortgedreven kinderen Gods klinkt voortdurend de kreet in de oren: *de Filistijnen over u, o Simson!* Waar dit nu ook ons deel is, en wij zo van de Heere hard gekastijd worden, laat ons dan niet met de hond op de steen bijten, maar op de Heere zien, die dat alles zo geschieden laat, tot ons waarachtig heil!
Hij heeft Christus al deze dingen laten lijden en Hem alzo ter eeuwige heerlijkheid laten ingaan; en al de Zijnen moeten dezelfde weg bewandelen, opdat zij ook Christus dood gelijkvormig zouden gemaakt, en alzo ook Zijner heerlijkheid deelachtig zouden worden.

Maar behalve aan het lijden om des Heeren Naams wil, moeten wij ook nog denken aan het heirleger van smarten en ziekten, waarmede de Heere Zijn liefste kinderen vaak komt bezoeken. O, geliefden, ook daarbij laat ons op Hem zien! Op des Heeren Jezus heilige wonden, op Zijn gehele bitter lijden en sterven.
“Gewis, de kastijding, als zij tegenwoordig is, schijnt geen oorzaak van vreugde, maar van droefenis te zijn, maar daarna geeft zij van zich een vreedzame vrucht der gerechtigheid, allen die door dezelve geoefend worden.”
Maar … nochtans! Laat ons het "nochtans" van het geloof, het "nochtans" van de waarheid van des Heeren Woord vasthouden. Alles, wat tegen Zijn waarheid is, is leugen en bedrog, al heeft het ook nog zo’n schijn van wijsheid, verstand, wetenschappelijkheid en verlichting, tegenover hetgene in Gods Woord geschreven staat. Gods Woord is nochtans, blijft nochtans de geweldige wagen, die zijn tocht voortzet over en door dat alles heen, wat toch niet meer is dan ijdel hondengeblaf. De Heere wilde mij wel hard kastijden. Ja, het is de Heere, die het doet, ik herhaal het, van Zijn hand komt de kastijding!

Maar Hij heeft mij ter dood toe niet overgegeven. Daarom spreekt de Heere ook in een andere, in de 16de Psalm: “Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten, Gij zult niet toelaten, dat Uw heilige de verderving zie. Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht, liefelijkheden zijn in Uw rechterhand, eeuwiglijk.”
En zo spreken de rechtvaardigen des Heeren het dus uit op hun ziek-, of hun sterfbedden: ‘de Heere heeft mij wel hard gekastijd, maar Hij heeft mij ten dode niet overgegeven! Opstaan alzo, opstaan zal ik uit elk graf, ook uit het graf, waarin ik begraven word, als ik mijn laatste ademtocht gedaan zal hebben.’

Zie, geliefden, dat is nu de hoofdinhoud van de 118de Psalm, de Psalm van onze Heere Jezus Christus, die Hij gezongen heeft de dag voor Zijn dood, en die Hij als het

ware meegenomen heeft tot zielespijs, toen Hij Zijn bitter lijden en sterven tegemoet ging. Geen zwaard noch spies, geen geweren of kanonnen waren Zijn wapens in die hete strijd, die Hij te strijden had, maar het Woord en gebod van Zijn Vader.
En gij, o ziel, neem die wapenen ook mee in elke strijd, en ge zult ondervinden, dat duivel en wereld leugenaars zijn, maar dat van deze Psalm geen titel noch jota ter aarde zal vallen. Het is de Psalm van onze Heere Jezus Christus, het is echter ook de Psalm van mijn leven, waarin ik de geschiedenis van mijn gehele leven vind opgetekend en waardoor de Heere het mij steeds gegeven heeft en geeft, duivel en wereld goed onder de ogen te kunnen zien in het zalige bewustzijn: *deze Psalm is waar*. In deze Psalm staat de gehele geschiedenis van het ganse lijden, maar ook van de overwinning van alle martelaren!
Het is mij een behoefte u hieromtrent nog het een en ander mee te delen.[9]

In mijn dierbaar vaderland, in Holland, vieren heden vele honderdduizenden, jongen en ouden, het feest der gedachtenis daarvan, hoe Nederland voor driehonderd jaren van de vreselijke dwingelandij der Spanjaarden werd verlost, en zo het morgenrood aanbrak van de tijd, waarin men, onder de bescherming der prinsen van Oranje in Nederland volle vrijheid had om God te dienen, de verkondiging van Gods waarheid te vernemen en naar hartelust Psalmen te zingen.
Maar wat was er niet vooraf gegaan! Alleen onder de regering van Keizer Karel V waren er in Nederland vijftigduizend belijders der waarheid om het leven gebracht, door het vuur en door het water, door het zwaard en aan de galg! Honderdduizenden werden, van alles beroofd, uit hun vaderland verdreven en onder het bestuur van de Hertog van Alva, dat slechts korte jaren duurde, werden niet minder dan achttienduizend vijfhonderd heiligen des Heeren Jezus vermoord, in het vuur of in het water geworpen, op de brandstapel gesleept of aan de galg gehangen, jongen en ouden, mannen en vrouwen. Men was een kind des doods als men was gezien in een vergadering, men was een kind des doods als men een Psalm zong, een kind des doods als men een predikant in zijn huis herbergde. Want geheel Nederland moest toen bukken onder de ijzeren roede der inquisitie of geestelijke rechtbank.

In deze duistere tijden werd aan de prins van Oranje door een zijner vrienden aangeraden, een twintigtal schepen uit te rusten met het doel daarmee de Spaanse handel afbreuk te doen. Het was echter een vreemd soort bemanning, die deze kleine vloot bezat! De meesten van deze mannen waren lieden, aan wie het gelukt was te ontvluchten uit diepe kuilen en gevangenissen, waarin zij om der waarheid wille waren geworpen, velen van hen hadden daarenboven hun oren en neuzen in de hete strijd verloren; het was immers de wrede gewoonte van de Spanjaarden in de strijd hun vijanden, en later ook hun gevangenen, neuzen en oren af te snijden.
Door hevige Maartse stormen gedreven, en beroofd van alle levensmiddelen, zochten nu deze kleine scheepjes zich in de een of andere Engelse haven te bergen. Maar uit vrees voor het machtige Spanje, wilde Elizabeth, koningin van Engeland, hun dit niet

[9] Toen onze schrijver deze woorden uitsprak was men in Nederland juist bezig het driehonderdjarige herinneringsfeest van de inneming van den Briel door de Watergeuzen te vieren. Hoe vreemd zou ook onze schrijver opzien, indien hij nu, twintig jaren verder, een groot deel der toenmalige feestvierenden, hand in hand zag gaan met de aardsvijanden, die toen overwonnen, nu gevleid en aangehaald worden, om wereldse doeleinden. Hoe zou hij misschien met Jeremia 9:1 uitroepen: *och dat mijn hoofd water ware en mijn oog een springader van tranen!* Maar hij stort nu geen tranen meer, maar juicht in dat vaderland der rust, waar alle tranen voor eeuwig afgewist zijn! Wij, die nog hier op aarde zijn, hebben gewis genade van node om niet mede uitgerukt te worden van onze vastigheid, en zo, niet in schijn, maar waarachtig gereformeerd te zijn en te blijven tegen alle stormen uit de afgrond in! Red.

toelaten, zodat deze arme mensen met hun scheepjes weer in zee moesten steken.
Op diezelfde tijd had Alva echter het plan gevormd, en reeds het bevel uitgedeeld om in de provincie Utrecht, alles wat gereformeerd was, te laten vermoorden, en in Brussel zouden, zowel als straf als tot afschrikking van anderen, een groot aantal van aanzienlijke ingezetenen aan de posten van hun eigen deuren opgeknoopt worden. De zaken stonden dus zo: Alva op het toppunt van zijn macht en de watergeuzen met hun scheepjes smadelijk uit Engeland verdreven. Wat bleef er voor dat arme volk anders over dan in het noorden van het land de een of andere haven op te zoeken en daarin betere tijden af te wachten! Maar ook de Heere scheen tegen hen te strijden, want een sterke tegenwind belette hun die voornemens te volbrengen. Er kwam een hevige tegenwind en die dreef hen tot in de monden van de Maas, waar zij enige Spaanse scheepjes ontmoetten, die zij wilden overmeesteren, maar zij zagen ze voor hun ogen ontsnappen. Teleurgesteld in hun verwachting wilden zij nu weer het ruime sop kiezen en trachten Emden of een andere Friese haven te bereiken en daar binnen te lopen. Maar ook daarvan moesten zij afzien, want de noordoosterstorm verhief zich opnieuw en hield hen vast op de Hollandse kust, totdat zij recht tegenover het stedeke Brielle voor anker kwamen te liggen.
Plotseling valt hun te binnen, dat de bezetting van Den Briel naar Utrecht was gezonden, om het over Utrecht uitgesproken doodvonnis te voltrekken, en zo maakten zij zich, zonder vooraf beraamd plan, geheel bij verrassing meester van de stad. Van welke uitgebreide betekenis dit hun wapenfeit was, wisten zij zelf niet, want Den Briel was als het ware de sleutel van het gehele land. Alva ontroerde tot in zijn binnenste, toen hij de inneming van de stad vernam. Maar ook de prins van Oranje was er niet bijzonder mee ingenomen, want dit had hij geenszins bedoeld met de uitrusting van de schepen.
En nochtans daagde door dit onverwachte, in de grootste nood en verlegenheid volbrachte wapenfeit, het morgenrood van Nederlands verlossing. Stad voor stad viel van de vijand af en al ging het nog lange jaren door de heetste strijd heen, toch verrezen overal gereformeerde kerken in Nederland. Van Nederland uit had de Gereformeerde leer zich ook naar Duitsland verbreid, waar o.a. te Wezel reeds zeer vroeg zo'n kerk en gemeente bestond.
Later werd deze stad, die door de Spanjaarden was ingenomen, op de wonderbaarste wijze ingenomen door een der prinsen van Oranje en deze inneming van Wezel door de Hollanders maakte met één slag een einde aan de Lutherse zowel als aan de Roomse dwingelandij, die deze stad en gemeente in banden hield. Ook naar verder gelegen streken in Duitsland heeft de Gereformeerde leer zich uitgebreid, uitgaande zowel van Nederland als van de Palts.

En nu, wat dunkt ulieden? Wat werd toen ten tijde in Nederland in de tenten der rechtvaardigen gezongen? En wat zingt heden daar hun nageslacht? *De rechterhand des Heeren is verhoogd, de rechterhand des Heeren doet krachtige daden, Ik zal niet sterven, maar leven, en de werken des Heeren vertellen!* Amen.

ZONDAG 17

Over de vrucht van Christus' opstanding en over Zijn hemelvaart. III.

Vraag 45: **"Wat nut ons de opstanding van Christus?"**
… Ten derde is de opstanding van Christus een zeker pand onzer zalige opstanding."

Zondag 18, vraag 49. "Wat nut ons de hemelvaart van Christus?"
… "Dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, door welks kracht wij zoeken dat daar boven is, waar Christus is zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op de aarde is".

Laat ons, geliefden, na deze geschiedkundige bijzonderheden verder nagaan ***wat vruchten de opstanding en hemelvaart des Heeren Jezus Christus voor ons aan heeft gebracht.***

Geliefden.
Het is ons allen bekend, dat, als wij de ogen naar Boven heffen, wij boven onze hoofden het schone en helder blauw gewelf van de hemel aanschouwen, als de vriendelijke zon haar licht verspreidt. Wij, arme mensenkinderen, die niet anders zijn dan stof, aarde en as, zien dit heerlijk schouwspel en denken er verder niet over na, maar gaan onze wereldse gang. Daarom heeft de Heere ons, in Zijn trouwe liefde, de openbare verkondiging van Zijn Goddelijk woord gegeven, die ons telkens en telkens weer toeroept: Jezus Christus is door de hemelen gegaan in de hoogste hemel, in het binnenste heiligdom. Daar staan nu, rondom Zijn troon, al onze dierbaren, in de Heere ontslapenen, al de zalige geesten der volmaakt rechtvaardigen, al de heilige engelen, die door de Heere uitgezonden worden ten dienste dergenen, die de zaligheid beërven zullen.
Wij zijn dus niet alleen en verlaten op onze levensweg, al schijnen wij ook hier beneden alleen en verlaten te zijn. Wij zijn hier niet thuis, maar bevinden ons op de pelgrimsreis, en wij moeten het einddoel van onze reis, de zalige hemel, bereiken; en opdat wij dat niet zouden vergeten, laat de Heere dikwijls de lucht zo drukkend en benauwd rondom ons worden, zodat wij onze voeten voortslepen, alsof wij lood in de schoenen hadden. Deze benauwdheid laat de Heere over ons komen, zeg ik, opdat de begeerte in ons ontbrande, ook eenmaal daarboven in het eeuwige vaderland aan te landen; dáár opgenomen te worden waar de Heere Jezus op Zijn hoge en heerlijke troon is gezeten; dáár waar al het volk des Heeren, dat in Hem is ontslapen, leeft. Dáár waar geen zonde meer is, waar de duivel ons niet meer plagen kan, waar de dood zijn heerschappij heeft verloren, waar een eeuwig lof- en danklied wordt gezongen en alles juicht van louter hemelse vreugde!

Zie, mijn geliefden, dat wij - voor zover wij des Heeren volk zijn - daarheen op reis zijn, dat onze roeping naar boven is, dat kunnen wij zo moeilijk vasthouden, zo moeilijk geloven! Daarom, ik herhaal het, laat de Heere het ons prediken, laat Hij ons het zalige Evangelie prediken, dat onze Heere ten hemel is gevaren, dat Hij daar als Heerser is gezeten op de stoel der ere en dat Hij, ofschoon naar Zijn menselijke natuur niet meer op aarde, nochtans naar Zijn Godheid, Majesteit, genade en Geest,

nimmermeer van ons wijkt. Dat Hij dus zeer nabij en rondom Zijn volk is, dat Hij Zijn Trooster, de Heilige Geest ons toezendt, welke ons indachtig maakt de liefelijke woorden, die Hij in de dagen Zijns vleses gesproken heeft. Bijvoorbeeld, dat liefelijke woord: *Uw hart worde niet ontroerd!* Toen de Heere Zijn bitter lijden en sterven tegemoet ging, heeft Hij tot Zijn jongeren en tegelijkertijd tot geheel Zijn teer geliefd volk gezegd: "Uw hart worde niet ontroerd, gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij." (Joh. 14 vs. 1) Dat zijn woorden van Hem, die ook eens sprak: *Mij is gegeven alle macht in de hemel en op aarde.* (Matth. 28 vs. 18) "In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen, anderszins zou Ik het u gezegd hebben", zo lezen wij verder in het veertiende hoofdstuk van het Evangelie van Johannes, "Ik ga heen om u plaats te bereiden.' Met dit anderszins bedoelde de Heere, ware het zo niet, waren er niet vele woningen in het huis van Mijn Vader, dan heb ik macht genoeg om er voor u te bereiden. "En zo, wanneer ik heen zal gegaan zijn, en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook moogt zijn waar Ik ben!"
Zie, opdat "ons hart niet ontroerd worde" daartoe komt de prediking tot ons, waar wij in gedachtenis houden dat de Heere Zijn volk eens naar huis zal halen; opdat wij het in onze druk vast zouden geloven, dat God lasten op ons legt, maar dat Hij ons ook helpt met Zijn almachtige arm.

Wat is des Heeren Jezus Christus' werk daarboven in de hemel? Hij bereidt daar woningen voor Zijn volk, niet één woning, maar vele woningen. Al hebben wij het hier beneden ook nog zo eng en benauwd, daar boven worden woningen voor ons bereid, daar is de Heere Jezus mee bezig. O, wij zwakke mensen zouden veel liever in een paleis wonen dan in een dakkamertje, want dat zou veel strelender zijn voor ons vlees. Nu echter roept de Heere Jezus het Zijn discipelen en Zijn gehele lieve volk toe: 'daarboven hebt u een paleis, een paleis met veel ruime vertrekken; daar boven kunt u vrij rondwandelen onder Mijn hoede, met al uw dierbaren, die u zijn voorgegaan. Daarboven heb Ik allerlei schatten voor u verzameld. Ik heb daar ook voor u een liefelijke bloemengaarde bereid, daar zult gij eenmaal zien welke heerlijke rozen en leliën er uit uw bloed en uw tranen zijn opgegroeid. Daarom: uw hart worde niet ontroerd. Daarboven ligt Mijn Vaders huis, Ik kome weder en zal u tot Mij nemen."
Geliefden, dit moge de Heere God Zelf ons door Zijn Heilige Geest in het hart prediken, want wij hebben hier geen op aarde geen blijvende plaats. Eigenlijk bevalt het de pelgrim naar het hemelse Jeruzalem niet hier op de pelgrimsreis. Liever wenste hij "ontbonden en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste" (Filipp. 1 vs. 23). Maar zo lang wij nog hier beneden op reis zijn komt de Heere ons telkens opzoeken, door Zijn Heilige Geest in onze harten te zenden. Dit doet Hij heden, dat doet Hij morgen, dat doe Hij bovenal in ons laatste uurtje.

Wat wij lezen of zingen in de 47e Psalm, geliefden, dat geldt van Hem van onze verhoogde Heere Jezus Christus, nadat Hij opgestaan is uit de doden en *krachtig is bevonden de Zoon Gods te zijn.* Hij is waarachtig God van alle eeuwigheid, eenswezens met de Vader. Zodat Hij niet is een verhoogde God, die eerste tot God gemaakt worden moest, maar Hij is het, van Wie geschreven staat: "In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God. Dit was in den beginne bij God." Johannes 1 vs. 1.
Deze onze Heere Jezus Christus, het ongeschapen Woord, is na Zijn opstanding en hemelvaart verhoogd aan de rechterhand Zijns Vaders, als Koning over hemel en aarde. En van deze verhoging zingt de 47e Psalm, opdat ook de heidenen het zouden leren deze hun Koning de eer te geven. Deze Psalm, dit loflied klinkt tegen alle

treurigheid en droefheid in, en het moet luid aangeheven worden ook voor de oren der onbekeerden, opdat ook zij deze genadige en almachtige Koning des hemels en der aarde zouden leren kennen en aanbidden.
Hoe kan men Hem echter eer en heerlijkheid geven? Het oude Paradijs is verloren, dat Paradijs, dat God geschapen had als een beeld van het nieuwe en eeuwige Paradijs daar boven. Adam en Eva, en wij in hen, zijn verdreven uit dit oude Paradijs, het is hier beneden voor ons gesloten en verloren, omdat wij kinderen des doods zijn geworden, en van de boom des levens, - d.i. van de boom van onze zelfgemaakte heiliging, van de boom van onze goede werken - niet meer mogen eten. Doornen en distelen brengt de aarde ons voort, dat zijn de gevolgen van onze zonden, de gevolgen van onze afval en ongehoorzaamheid.

Maar in Zijn grote ontferming en genade heeft God ons een tweede Adam toe gezonden, die heeft ons verdorven vlees en bloed aangenomen, en in Zijn lichaam, dat de Vader Hem had gegeven, het gehele volk Gods opgenomen, en zo is Hij door lijden volmaakt geworden en heeft, zonder zonde, al de zonden van Zijn volk gedragen in Zijn lichaam op het hout, en zó heeft Hij de wil Gods volkomen volbracht. Daar ontbreekt niets aan. Hij heeft alles volbracht, wat de Vader Hem te doen had gegeven. Hij heeft de dood gesmaakt, Zijn lichaam weer aangenomen toen Hij opstond uit de doden, en Hij bleef daarna nog veertig dagen hier op aarde. Aan het einde van deze veertig dagen ging de Heere met Zijn jongeren buiten Jeruzalem op een berg, genaamd de olijfberg, aan de voet waarvan de hof van Gethsémané was gelegen.
De discipelen gingen met Hem, maar zij hadden er geen denkbeeld van, wat dit alles betekende. Zij dachten er niet eens over na, dat de Heere ten hemel zou varen, maar zij meenden, dat Hij nu bij hen zou blijven. Alles wat Hij hen voorzegd had, bijvoorbeeld: *Ik ga heen naar mijns Vaders huis, om u woningen te bereiden*, dat verstonden zij verkeerd of waren het geheel en al vergeten. Zij dachten: nu zal onze Heere het koninkrijk in Israël weer oprichten, Hij zal als Koning de tempel te Jeruzalem in bezit nemen, en al de goddeloze hogepriesters en schriftgeleerden verjagen! Dat waren zo de gedachten en overleggingen hunner harten. Daarom vroegen zij aan de Heere: (Handelingen 1 vs. 6) “Heere, zult Gij in deze tijd aan Israël het koninkrijk weder oprichten?
Och, mijn geliefden, wat zijn wij toch onwetende en dwaze mensen! Wij dromen van een rijk hier beneden, waar ons leven toch niet hoger klimt dan tot tachtig of zeventig jaren! En wat is er dan eigenlijk gelegen aan het leven hier beneden, en aan al de rijkdom en heerlijkheid der wereld? De Heere Jezus gaf hun echter geen ander antwoord dan: “Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft.” (Hand. 1 vs. 7). ‘Dat is Mijns Vaders zaak’, wilde de Heere zeggen. Maar tot u, Mijn discipelen, zeg ik: wacht op de Heere, verbeidt Hem, de Heilige Geest zal over u komen, die de Vader Mij beloofd heeft. Die zal tot u komen".
Hij spreekt niet van Zijn hemelvaart, waarvan zij de werkelijkheid spoedig genoeg zouden zien en ervaren, en die wij ook zien en ervaren, als zij ons wordt gepredikt en voor ogen gehouden. Zo staan zij dan nu met de Heere op de olijfberg. Plotseling komt er een wolk, die de Heere opneemt, en zo vaart Hij ten hemel. De jongeren zien niets dan dat Hij langzamerhand meer en meer zich verwijdert, tot dat zij niets meer zien dan de gesloten hemel boven zich.

Terwijl zij nu zo daar staan, en naar de hemel staren, staan plotseling twee mannen bij hen, gedaanten van mannen in witte klederen. Het waren echter geen mensen, maar

engelen, twee engelen die van het gehele heir des hemels, dat de Heere tegemoet gesneld en met hem opgevaren was ten hemel, waren achter gebleven om de discipelen in hun verbazing en angst mee te delen: "Deze Jezus, die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien henen varen."Hand. 1: 11. Toen keerden de discipelen weer naar Jeruzalem, en vergaderden ook met de vrouwen, en volhardden in het gebed tot op de pinksterdag. Toen werd de Heilige Geest uitgestort; die Geest opende hun ogen, zodat zij zagen dat het rijk des Heeren niet hier beneden maar daar boven ligt. Maar zij zagen ook Jezus, met heerlijkheid en eer gekroond, en Hem hebben zij verkondigd voor de gruwelijke hogepriesters, voor de gehele grote raad, voor de Farizeeën en schriftgeleerden, en zij hebben de blijde boodschap van Zijn Evangelie tot alle volken gebracht. De Apostelen zijn ver gekomen, zij hebben de Naam van de Heere Jezus gebracht tot de grootste vorsten der aarde, en van de hoge hemel wrocht de Heere mede met tekenen en wonderen, zodat de prediking van het Evangelie in die eerste tijd als een bruisende stroom kwam tot allerlei volken en heidenen.
Dat de Heere ten hemel gevaren is en u ten goede daar leeft, dit, mijn geliefden, moet u telkens weer opnieuw voorgehouden worden, niet dat gij dit niet weet, maar in de praktijk des levens zijt gij het telkens weer vergeten. Gij moet het in gedachten houden: daarboven is het rechte Paradijs, en daar woont Jezus als Heere en Koning. U moet dus wel verstaan, dat de duivel is gebonden, zodat u niet meer mag zeggen: voor mij is er toch geen zaligheid meer, ik ben toch verloren, ik ben geen uitverkorene.
Want de Heere Jezus is de Vorst des levens. Hij is Heere en Koning over alles, dus is het ook in Zijn macht u op te richten en deel te geven aan al Zijn weldaden. Want bij Hem is geen aanzien des persoons; "er is geen onderscheid, want ze hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods." Allen die gerechtvaardigd worden, worden alleen gerechtvaardigd in en door Hem. Hij is Koning over alle heidenen, en daarom hebben alle heidenen hem de eer te geven.

De hemelvaart van onze Heere Jezus Christus, geliefden, is voorzegd en afgeschaduwd in vele afbeeldingen en ceremoniën der wet, ook in vele uitspraken der Heilige Schriften. Vooral in de offeranden is die hemelvaart zeer duidelijk voorgesteld en afgeschaduwd. De offerande op het altaar lost zich in vlammen op, en deze verspreiden, terwijl zij omhoog ten hemel stijgen, een liefelijke geur. Daarom staat er ook geschreven, waar er sprake is van het offer van Noach: en de Heere rook die liefelijke reuk, en de Heere zeide in Zijn hart: *Ik zal voortaan de aardbodem niet meer vervloeken om des mensen* - d.i. om Christus' - wil (Gen. 8 vs. 21).
Toen Simsons geboorte zijn ouders aangezegd werd, verscheen hen een engel, en de engel wordt later Wonderlijk genoemd, dat is de Heere der heirscharen, anders was het ook afgoderij geweest, dat Manoach en zijn huisvrouw een engel een offerande brachten. Toen zij dit offer brachten, leidde de engel des Heeren dat op de rotssteen, en, lezen wij Richteren 13 vs. 20: "Het geschiedde, als de vlam van het altaar opvoer naar de hemel, zo voer de Engels des Heeren op in de vlam des altaars." Ziet u, daar hebt u in een afschaduwing een beeld van de hemelvaart des Heeren; want hoe en waarmee stijgt Hij op? Met Zijn offerande.
Ziet mijn geliefden, wat ons hier geleerd wordt. Hij vaart niet ten hemel in Zijn heerlijkheid, maar *met* de offerande van Zijn lichaam, met Zijn dierbaar bloed, waarmee Hij tot God Zijn Vader nadert. Zoals ook de Hogepriester met het bloed der offerande op de grote verzoendag ging in het heilige der heiligen. Hij vaart alzo op, dat Hij in Zijn lichaam al degenen meeneemt, wier zonden Hij aan het kruis gedragen heeft. Allen die Hem van de Vader zijn gegeven, deze allen heeft Hij in Zich

opgenomen, toen Hij opvoer ten hemel. Zodat de heerlijkheid, waarmee Hij bekroond werd niet alleen Hem ten goede kwam, maar als onze grote God en Verlosser is Hij opgenomen in de eeuwige heerlijkheid. En Zijn volk in Hem, zoals Paulus ook schrijft: "En heeft ons mede opgewekt en heeft ons mede gezet in de hemel in Christus Jezus" (Ef. 2 vs. 6).
En is dat waar, dan zijn wij eigenlijk niet meer hier beneden, dan zijn wij reeds in de hemel! Hoe is dat mogelijk? Ja! Daarbij staat des mensen verstand stil, en men moet het antwoord schuldig blijven. Het gaat hier om hetgeen waar is, onverschillig of u het al of niet gelooft en geniet.

Als Paulus schrijft: *gij zijt met Christus gezet in de hemel,* zo schreef hij dat lang na de hemelvaart van Christus, die geschiede, toen de Efeziërs nog in de diepste duisternis lagen. En juist daarom predikte de apostel het vrij uit: de Heere Jezus is zó ten hemel gevaren, dat Hij in Zijn hemelvaart Zijn gehele lieve volk heeft meegenomen in Zijn eigen lichaam.
En dat leert gij immers ook uit uw Catechismus, die het uitspreekt, ***dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker onderpand hebben.*** Dat is immers de troost van de hemelvaart van onze Heere, dat wij ons vlees tot een zeker onderpand in de hemel hebben, juist in het vlees van Hem, die waarachtig mens en "onze Middelaar is".
Daarin ligt een overvloeiende mate van troost en zekerheid opgesloten, zodat, waar alle grote wateren ons over het hoofd gaan en alle duivelen ons toeroepen*: het is uit en gedaan met u,* wij vrolijk zouden kunnen zeggen te midden der golven en baren: Nochtans zal Hij mij verlossen uit deze bruisende stroom water!
Wat is er eigenlijk aan gelegen, geliefden, wat ons hier overkomt? Laat het sneeuwen of hagelen, stormen, bliksemen en donderen op onze pelgrimsweg, … daarboven zit Hij! Daarom zijn wij in Hem reeds goed en veilig geborgen daarboven!

Maar wat hebben wij te denken van zo menige man, van zo menig kind, dat niet naar de hemel wil, dat zich niet wil bekeren, en dat zijn ouders de bitterste smart veroorzaakt, doordat het Gods waarheid van zich stoot? Wat heb ik daarvan te denken? O er is nog hoop voor zulken! In de 68e Psalm staat geschreven in het 19e vers: "Gij zijt opgevaren in de hoogte, Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd, Gij hebt gaven genomen, om uit te delen onder de mensen; ja ook de wederhorigen, om bij U te wonen, o Heere God!"
Ziet, daar belooft de Heere het, dat de gebondenen zullen ontbonden worden, en de gevangenen uit de gevangenissen verlost worden. O, Hij verstaat het koninklijk, heden bij de een, morgen bij de andere, de knoop der ongerechtigheid geheel in stilte los te maken. Zo moet de Heere Zelf de harde banden der zonde en des ongeloofs ontbinden.

Daar boven is Hij voortdurend bezig om ons woningen te bereiden, maar hier beneden komt Hij met Zijn gaven. Met welke gaven? *Allereerst met Zijn Heilige Geest!* Daartoe is Hij immers ten hemel gevaren, zoals onze Catechismus het uitspreekt als antwoord op de vraag: ***"wat nut ons de hemelvaart van Christus?"***
"Dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, door welks kracht wij zoeken dat daar boven is, waar Christus is zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op de aarde is".
Waar vind ik rust, waar troost, als het bij mij is: schrik van rondom? Sla het Woord op, en zoek wat daarin staat van de dingen die boven zijn, en gij zult het vinden. Laat het dan hier op aarde gaan zo als het gaat, daarboven staat de zaak goed voor al het arme volk des Heeren; ook voor de wederhorigen, die nog niet toegebracht zijn, en die

niet horen willen. Hij verstaat het, zulken met Zijn kleine vinger om te zetten, zodat zij Hem de eer moeten geven.
En eindelijk, eindelijk gaat het naar boven met die moede pelgrims, en wordt het van hen uitgesproken: *hij of zij is opgenomen in de eeuwige heerlijkheid.* Amen!

ZONDAG 18

De hemelvaart van onze Heere Jezus. I.

Vraag 46. ***Wat verstaat gij daarmee: Opgevaren ten hemel?***
Antwoord. ***Dat Christus voor de ogen Zijner jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven, en dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden.***
Vraag 47. ***Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft?***
Antwoord. ***Christus is waarachtig mens en waarachtig God. Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op aarde; maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.***
Vraag 48. ***Maar zo de mensheid niet overal is waar de Godheid is, worden dan de twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden?***
Antwoord. ***Ganselijk niet; want dewijl de Godheid door niets kan ingesloten worden en overal tegenwoordig is, zo moet volgen, dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is, en nochtans niettemin ook in haar is en persoonlijk met haar verenigd blijft.***
Vraag 49. ***Wat nut ons de hemelvaart van Christus?***
Antwoord. ***Ten eerste dat Hij in den hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is. Ten andere dat wij ons vlees in den hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij, als het Hoofd, ons, Zijn lidmaten, ook tot Zich zal nemen. Ten derde dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, door Wiens kracht wij zoeken wat daarboven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet wat op de aarde is.***

Mijn geliefden.
Wij betrachten in dit morgenuur met elkaar de waarheid, dat onze dierbare Heere en Heiland Jezus Christus leeft, dat Hij opgenomen is in de hemel en daar zit ter rechterhand Gods, des Almachtigen Vaders, totdat Hij vandaar wederkomen zal om te oordelen de levenden en de doden, om thuis te brengen de verloste zielen in Zijn zaligheid.
Het is een kostelijke waarheid, welke wij met elkaar betrachten willen. Nu heet het tot ons: het hart naar boven gericht en eraan gegeven die schat, die vergankelijk is, en aangenomen die schat, die in de hemel is, versmaad al het vergankelijke en al het zichtbare en aardse, maar geloofd al het blijvende, het eeuwige, dat voor des Heeren volk bereid is in de hemel. Die aards zijn, zijn aardsgezind, die echter de Heere gevonden hebben, dat Hij hun enig heil is, hebben afgelegd alles, wat in het hart is, alles, wat hen vastbinden wil aan het aardse en vergankelijke. De arme mens gelooft slechts wat voor ogen is; hij streeft slechts naar dat, wat voor ogen is en voor zintuigen bereikbaar. Maar, die voor God arm is, heeft afgelegd zo'n najagen en streven en heeft voor de ogen zijns harten Hem, Die niet gezien wordt. Die echter is en leeft en ons ziet en kent. Die de sleutels draagt der hel en des doods. Wie alle macht gegeven is in de hemel en op aarde en Die gebiedt de rechtvaardigen te prediken, dat zij het goed zullen hebben.

Wij betrachten, mijn geliefden, de waarheid van de hemelvaart van Christus, hoe deze voorzegd werd in de boeken van Mozes en de Profeten en wat wij daarvan medegedeeld vinden bij de Apostelen en Evangelisten; dan gaan wij daartoe over, dat

wij de heilzame leer van deze waarheid u voorhouden en eindelijk het hoge gewicht en de troost overwegen, welke ons uit de hemelvaart van Christus ten goede komt.
Adam werd uit het Paradijs gedreven nadat hij met de gerechtigheid van Christus bekleed was. Nadat hij de beloften aangaande Christus ontvangen had: "het Zaad der vrouw zal de slang de kop vermorzelen", en God Zelf hem bekleed had met de rok der gerechtigheid, werd hij in ellende gezonden; en toch noemde hij Eva een moeder aller levenden. En omdat hier beneden voortdurend nood en ellende is en een gestadige dood heerst, Eva echter toch een moeder aller levenden is, zo kan zo'n leven niet zijn op de aarde, - daar heerst de dood; - het leven moet in de hemel zijn. Wanneer het aangaande het Zaad der vrouw heet: *Hij zal de slang de kop vermorzelen,* dan staat Hij op van de doden en vaart op ten hemel en de moeder aller levenden en al de levenden met Hem.

In de geschiedenis van Noach lezen wij (Genesis 8:21): "En de Heere rook die liefelijke reuk, en de Heere zeide in Zijn hart: Ik zal voortaan de aardbodem niet meer vervloeken om des mensen wil."
Toen voer dan het offer op tot God en Hij rook de reuk van dit zoenoffer, dat Hem welgevallig en liefelijk was; en dit getuigt ons van de hemelvaart van onze Heere Jezus Christus. Wanneer de Hogepriester op de tiende dag van de maand Tisri met het bloed binnengaat in het heilige der heiligen, door het voorhangsel heen, om daar verzoening te vinden voor het volk, zo is dat een schaduwbeeld van de hemelvaart van Christus, Welke door het voorhangsel van Zijn eigen vlees heen door alle hemelen gevaren is met Zijn bloed en daar een eeuwige verzoening gevonden heeft.
Wanneer Salomo tot de Heere roept: "En nu Heere God! maak U op tot Uw rust, Gij en de ark Uwer kracht!, wat schaduwt hij dan anders af dan de hemelvaart van Christus?
Zoals ook David de ark opbracht van Jeruzalem en Salomo van de berg Davids in het huis, hetwelk hij de Heere gebouwd had.
Van deze hemelvaart is ook Henoch en Elia een schaduwbeeld, toen deze ten hemel opvoer met vurige wagens en paarden.

Onder het Oude Verbond reeds heeft de Engel des Heeren het steeds getoond, dat Hij ten hemel zou varen. Zo vinden wij dit duidelijk bijvoorbeeld in Richteren 6:19 en vervolgens. Daar heet het: "*En Gideon ging in en bereidde een geitenbokje* - dat was voor de zonde - *en ongezuurde koeken van ene efa meel* - d.i. tien gomer, dus voor de overtreding van alle tien geboden, ter heiliging tegen de onreinheid; - *het vlees* - van het geitebokje - *legde hij in een korf en het sop deed hij in een pot; en hij bracht het tot Hem uit* - d.i. tot de Engel Gods; - *doch de Engel Gods* - d.i. Christus - *zeide tot hem: Neem het vlees en de ongezuurde koeken en leg ze op die rotssteen,* - dus op vaste grond en het onverwrikbaar fundament der eeuwige genade en liefde Gods - *en giet het sop uit* - namelijk over het vlees, dat het schijnbaar aldus toegericht en bedorven was, dat het niet branden en niet opvaren kon met de reuk in de hemel. En Gideon sprak niet: dat gaat niet, het kan zo niet branden! maar: *en hij deed alzo* - heet het. *En de Engel des Heeren* - d.i. Christus - *stak het uiterste van de staf uit, die in Zijn hand was* - de staf is een beeld van de door Zijn verworven Geest der genade - *en raakte het vlees en de ongezuurde koeken aan. Toen ging er vuur* - het vuur van de toorn, het vuur der eeuwige liefde, eeuwige genade en toegenegenheid - *op uit de rots,* - die een beeld is van de eeuwige genade en ontferming Gods - *en verteerde* - niet Gideon, niet het zondige volk, maar - *het vlees en de ongezuurde koeken* - d.i. Christus, die voor ons zonde en onheiligheid wordt. *En de Engel des Heeren bekwam*

uit zijn ogen. Hij ging in de rook en de reuk van het vuur op tot God, tot een beeld, dat in deze reuk Christus was en Hij in het offer opvaart tot God.

Hetzelfde vinden wij op een andere plaats (Richteren 13,15 v.v.) *Toen zeide Manoach* - de vader van Simson - *tot de Engel des Heeren:* - d.i. tot Christus - *Laat ons U toch ophouden en een geitebokje voor Uw aangezicht bereiden.* - Hij wist niet, Wie hij voor zich had, hij wilde Christus een gave brengen en verstond niet, dat deze Engel Zelf het offer was. - *Maar de Engel des Heeren zeide tot Manoach: Indien gij Mij zult ophouden, Ik zal van uw brood niet eten; en indien gij een brandoffer zult doen, dan zult gij de Heere offeren.* - De Heere, de getrouwe Verbondsgod, Die is, Die was en Die zijn zal, de God van alle genade, die nooit laat varen de werken Zijner handen, een brandoffer doen, d.i. alles voor Hem in vlammen laten opgaan en aldus belijden, dat alles genade is. - *Maar Manoach wist niet, dat het een Engel des Heeren was,* - dat het Christus was; hij meende slechts een mens voor zich te hebben. - *En Manoach zeide tot de Engel des Heeren, wat is Uw naam, opdat wij U vereren, wanneer Uw woord zal komen?* - dat namelijk mijn onvruchtbare vrouw een zoon zal hebben. - *En de Engel des Heeren zeide tot hem: Waarom vraagt gij dus naar Mijn naam? Die is toch Wonderlijk!* - Want Hij is zo'n Naam die verheerlijkt wordt te midden van de dood, te midden der onmogelijkheid en van de ondergang, zodat u allen belijden zult: "Het is van de Heere geschied, het is wonderlijk in onze ogen." - *Toen nam Manoach een geitebokje,* - voor de zonde, en het spijsoffer, voor de onreinheid, - *en offerde het op de rotssteen* - op de grond van eeuwige genade en ontferming - *den Heere. En hij handelde wonderlijk in Zijn doen; en Manoach en zijn huisvrouw zagen toe. En het geschiedde, als de vlam van het altaar opvoer naar de hemel, zo voer de Engel des Heeren op in de vlam van het altaar.*
Zo liet Christus het zien in een beeld, dat Hij in de vlam van het altaar, in de reuk van het offer, tot God opvaart om daar voor Zijn troon te vinden genade en ontferming voor een door vijanden onderdrukt volk.

Zo gaat het door de hele Schrift heen. Ik wens alleen, dat u in uw geheugen en hart nog de volgende drie plaatsen van de Heilige Schrift wel bewaren mag.
Psalm 47, vers 2 en vervolgens: *Alle gij volken* - of heidenen; niet de Joden alleen, maar alle heidenen. die zich onder de macht van de duivel bevinden en met strikken der zonde gebonden zijn: Ik predik een rijk der vrijheid en verlossing! - *Klapt in de hand,* - niet met de lippen alleen en de mond, maar met al uw doen, met al uw geloof. - *Juicht Gode,* - niettegenstaande duivel en hel, die u de mond toestoppen willen - *met een stem van vreugde zang,* - ofschoon wet en geweten u aanklagen. - *Want de Heere* d.i. Christus, de Allerhoogste. Hij is hoog verheven toen Hij opgevaren is ten hemel en heeft een Naam verkregen, welke boven alle naam is. Opdat in Zijn Naam zich buigen zou alle knie - *is verheven;* - wonderbaar. - *Hij is vreselijk, heerlijk, een groot Koning over de ganse aarde; Hij brengt de volken onder ons,* - terwijl wij getuigen van Zijn genade en ontferming; wij zullen hen overwinnen door de prediking van Zijn Evangelie - *en de natiën,* - de huichelaars, die weerstaan, - *onder onze voeten,* - zoals de Heere Zelf de slang onder Zijn voeten gedwongen heeft. - *Hij verkiest voor ons,* met eeuwige keuze en genade, - *"onze erfenis".* - Hij, de rijke God, die ons niet nodig heeft, Hij heeft vreugde er aan, een erfdeel te bezitten, dat Hij liefhad. Hij verkiest ons tot een erfenis (Duitse vertaling. Red.) - *de heerlijkheid van Jacob, die Hij heeft liefgehad. Sela;* - d.i. nog eens en nog eens! Groot is de verborgenheid: God is geopenbaard in het vlees; maar de verborgenheid is geopenbaard en gepredikt: - *God vaart op, met gejuich!* - Hij heeft het verworven, dat Adam en al zijn kinderen, die in

de Heere zijn, ook opvaren met gejuich, wanneer zij eenmaal bevrijd worden van het lichaam dezes doods. Hij heeft de hemel verworven, vaart daarheen op voor de Zijnen, Hij, de Heere, Die is, Die was en Die zijn zal, de Vader der eeuwigheid. - *Hij vaart op met geklank der bazuin.* De millioenen engelen zijn allen rondom Hem, blazen de bazuinen, omdat hun Heere vanaf het kruis weer in de hemel komt en zitten gaat ter rechterhand Gods, op de troon als Hogepriester en Koning.

Evenzo vinden wij in het gebed Psalm 57, vers 8 en vervolgens: Mijn hart is bereid, o God! mijn hart is bereid, ik zal zingen en psalmzingen, - want de hemelen zijn mij opengedaan en de hel is gesloten en dicht gegrendeld en krijgt mij nimmer in haar macht. - *Waak op, mijn eer!* - waak op mijn tong, des Heeren lof te verkondigen; - *waak op, gij luit en harp,* - want de Heere helpt de ellendigen en armen. - *Ik zal in de dage raad opwaken; ik zal u loven onder de volken, o Heere!* - Ik wil hun het Evangelie van Uw genade prediken. - *Ik zal U psalmzingen onder de natiën,* - onder de zondaren, die Gij redt. - *Want Uw goedertierenheid is groot tot in de hemelen,* - waar zou ik heen, waar ik Uw hemel, de goedertierenheid Gods niet boven mij had? Overal strekt zij zich uit; - *en Uw waarheid* - Uw trouw, de betrouwbaarheid van Uw getuigenis - *tot aan de bovenste wolken. Verhef U boven de hemelen, o God! Uw ere zij over de ganse aarde.* Waar echter God Zich boven de hemelen verheft, daar daalt een regen neder van louter goedertierenheid en genade.

En zo heet het voorts in Psalm 68 vers 18: *Gods wagenen zijn twee maal tienduizend, de duizenden verdubbeld.* Naar het zichtbare vaart Hij op in een wolk, in waarheid echter omgeven Hem duizendmaal duizend der wagenen; de scharen der engelen Gods waren het, die zich opmaakten rondom de Heere heen, Hem omgaven en de wolkenwagen vormden waarop Hij ten hemel voer. *Gods wagenen zijn twee maal tienduizend, de duizenden verdubbeld: de Heere is onder hen, een Sinaï in heiligheid.* Zij aanschouwen nu alles aan Hem toen Hij opvoer ten hemel, in vervulling, wat zij eens in een beeld gezien hadden op de Sinaï. *Gij zijt opgevaren in de hoogte,* - hoog boven alle hemelen, machten en krachten en heerschappijen. - *Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd,* - en in de hemel gebracht; daar kan dus niemand meer in de gevangenis blijven, maar in de stad Gods zijn het allen vrijgeboren kinderen. - *Gij hebt gaven genomen,* - niet voor heiligen, niet voor engelen, maar voor zulken, die van zich belijden, dat zij mensen zijn en zich erover verwonderen, dat zij als mensen een genadige God vinden - *om uit te delen onder de mensen, ja ook de wederhorigen;* - de verkeerden, die tot nu toe niets wilden weten van de Heere en Zijn genade: maar Gij zult ze overwinnen met de macht van Uw liefde; Gij wilt daar blijven, wilt bij hen zijn al de dagen tot aan de voleinding der wereld, bij dit arme volk.

Wat nu de evangelisten en apostelen aangaan, zo geeft ons de heilige Marcus aangaande de hemelvaart van Christus het volgende bericht: *De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgevaren in de hemel en is gezeten aan de rechterhand Gods* (Marcus 16:19). Dat is echter zo te verstaan, dat de redenen, waarvan hier sprake is, niet degene zijn, die Hij aan de tafel (vers 14) met de discipelen gehouden heeft; want de evangelisten kunnen niet zo alles uit elkaar houden en scheiden, maar moeten de zaak soms kort samenvatten. Er is nog veel tussen deze redenen gebeurd en er is ook nog veel gesproken. Het heet echter: *Hij werd opgenomen*, terwijl Hij met hen sprak, als een vriendelijke en liefhebbende Leraar, die niet kan ophouden met Zijn kinderen nog te spreken, zolang Hij hen nog heeft en alles nog eens tegen hen te zeggen eer Hij weggaat, opdat zij het toch vooral goed zouden onthouden. En terwijl

Hij nog met hen spreekt, komt een wolk, de duizendmaal duizend engelen, heft Hem op in de hoogte, de engelen dragen Hem in de hemel, waar Hij Zich zet ter rechterhand Gods.

En Lucas verhaalt in zijn Evangelie (24: 50): *En Hij leidde hen buiten tot aan Bethanië,* dat is tweeduizend schreden van Jeruzalem, of de afstand van een sabbatsreis. Aldaar had de Heere veel geleden, veel, veel gestreden; maar dat is zo Gods wijze, de Zijnen aldaar, waar zij diep vernederd zijn door de duivel en de wereld, weer tot eer te brengen; dat gaat door de hele geschiedenis heen. Hier had de Heere nameloos geleden en met de dood geworsteld; hier werd ook de bok, die vrij uitging, losgelaten (vergelijk Lev.16), ook de as der rode koe verbrand; hier op de Olijfberg voer Hij op ten hemel.
Hij leidde hen dus buiten tot aan Bethanië, en, nadat Hij nog menigmaal met hen gesproken had, Zijn handen opheffende. Want Hij wist, dat wereld en duivel hen op allerlei wijze in verzoeking zouden brengen en hen vijandschap zouden betonen. Maar Hij wist ook, welke Hij uitverkoren had, en dat zij des Vaders kinderen waren, daarom hief Hij Zijn handen op en zegende hen.
Toen was het tijd en uur, dat de duizendmaal duizenden engelen kwamen om Hem op te nemen in hun wagen, opdat de zegen, waarmede Hij de Zijnen zegent, op aarde bleef en een eeuwige zegen zou zijn van onze Hogepriester en Koning.
Dan heet het in vers 51: *Als Hij* (of terwijl Hij) *hen zegende, voer Hij op ten hemel,* zodat Hij dus zegenend van hen scheidde. En de discipelen deden zoals Manoach en zijn vrouw deden. Z*ij aanbaden Hem en keerden weder naar* Jeruzalem - hoe? Met grote droefheid? Nee - *met grote blijdschap!*
Maar wat maakte hen dan zo blij, daar toch hun Heere en Hoofd van hen geweken is? Dat deed de zegen, waarmede Hij hen gezegend heeft.

In de Handelingen der Apostelen verhaalt ons Lucas de hemelvaart van Christus nog uitvoeriger. Daar heet het in hoofdstuk 1 vers 9 en vervolgens:
En als Hij dat gezegd had, werd Hij opgenomen, daar zij het zagen - de discipelen hebben het dus met hun ogen gezien, zoals het daarom dan ook in onze Catechismus heet, dat Christus voor de ogen van Zijn discipelen van de aarde is opgeheven ten hemel. - *En een wolk nam Hem weg van hun ogen. En alzo zij hun ogen naar de hemel hielden, terwijl Hij heenvoer, ziet, twee mannen* - d.i. twee engelen, in de gedaante van mannen, - *stonden bij hen in witte klederen.* - Het wit is de kleur der gerechtigheid, der onschuld, der overwinning door de dood heen, of ook over de dood heen; toen stonden dus bij hen twee mannen in witte klederen; - *welke ook zeiden* - ook? wie heeft het dan van tevoren gezegd? De Geest Gods had immers het van tevoren gezegd en zij hadden het immers met hun eigen ogen gezien, dat Hij ten hemel gevaren is: - *Gij Galilesche mannen* - het heet niet: gij hoogwelgeboren, gij heilige mannen, dat had niets geholpen, maar zij zouden de troost hebben, dat, daar hun Heere in de hemel is, zij ook in de hemel bekend zijn als mannen van Galilea, uit het duistere, uit het zondige land. "Mijn vader was een verdorven Syriër." - *Gij Galilesche mannen, wat staat gij en ziet op naar de hemel, deze Jezus, die van u opgevaren is ten hemel* - die tot nu toe met u was, als een Mens onder de mensen - *zal alzo wederkomen, gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien heenvaren,* - d.i. met het verheerlijkt lichaam, met hetzelfde lichaam, waarmede Hij is opgevaren ten hemel.

En daarvan betuigt ook Petrus in Handelingen 2, vers 34-36: *Want David is niet opgevaren in de hemelen, maar hij zegt: De Heere* - d.i. God, de Vader - *heeft*

gesproken tot mijn Heere, - d.i. God, de Zoon, Christus - *zit aan Mijn rechterhand totdat Ik Uw vijandschap zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten. Zo wete dan zeker het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Heere en Christus* - tot een hoogste Profeet en Leraar, enige Hogepriester en eeuwige Koning - *gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, die gij gekruisigd hebt.*

En nu lezen wij in Efeze 4 vers 7 en vervolgens: *Maar aan elkeen van ons is de genade gegeven, naar de maat der gave van Christus. Daarom zegt Hij* (in de 68ste Psalm): *Als Hij opgevaren is in de hoogte heeft Hij de gevangenis gevangen genomen en heeft de mensen gaven gegeven. Nu dit: Hij is opgevaren, wat is het, dan dat Hij ook eerst is nedergedaald in de nederste delen der aarde?* Dat is een Hebreeuwse wijze van spreken en wil zeggen, dat Hij Zich op het allerdiepst vernederd heeft en als een Kindeke gelegen heeft in de moederschoot, zoals het heet in Psalm 139 vers 15: "Mijn gebeente was voor u niet verholen, als Ik in het verborgene gemaakt ben en als een borduursel gemaakt ben, in de nederste delen der aarde." Nu is echter een kind niet geformeerd beneden in de aarde, maar dit is een schone, dichterlijke wijze van spreken in plaats van "onder het moederlijk hart". Zo is Hij dus nedergedaald, is vrijwillig gezonden in de nederigste, diepste smaad, toen Hij in ons vlees kwam en heeft aldus al onze schuld en zonde op Zich genomen, en is zonde en vloek geworden in het aangezicht van hemel en hel. Zo is Hij dus nedergedaald en is ook opgevaren boven alle hemelen. Waartoe? *Opdat Hij alles vervullen zou.*
En Efeze 2, vers 5 en 6: *Ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft God ons levend gemaakt met Christus (uit genade zijt gij zalig geworden) en heeft ons mede opgewekt en heeft ons mede gezet in de hemel in Christus Jezus.* Zodat wij dus in onze Heere en Heiland, en ons zegerijk Hoofd als Zijn leden reeds mede gevaren zijn ten hemel.

In de brief aan de Hebreeën echter zegt Paulus, dat de Heere Jezus Christus de hemel binnengegaan is met Zijn bloed, niet in het heiligdom, dat op de aarde is en ons aldus een gewisse, eeuwige verzoening verworven heeft, ons tot grote troost. Zoals ons dat op de schoonste en duidelijkste manier in de Catechismus getoond wordt in vraag 46:
Wat verstaat gij daarmee, opgevaren ten hemel?
Antwoord: ***Dat Christus voor de ogen Zijner jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven.***
Hij is dus niet verdwenen, ook is Zijn lichaam niet soms alomtegenwoordig geworden, maar werkelijk van de ene plaats op de aarde opgevaren naar een andere, bepaalde plaats, dat is naar de hemel, opdat wij het voor waar en zeker zouden houden, dat onze Heere Jezus Christus met hetzelfde lichaam, dat Hij hier op aarde gehad heeft, nu echter verheerlijkt, daar boven in de hemel zit, en ons ten goede. Dat is, tot ons heil, tot onze zaligheid, daar is en blijft, *om te oordelen de levenden, die alsdan in het leven zullen zijn, en de doden, die alsdan in de graven zijn.* Want niet allen zullen ontslapen zijn, wanneer de Heere komt, maar alles zal dan juist zo zijn, zoals het nu is. Daar zal de een zitten aan zijn weefstoel, de ander is buiten op de akker, hier ligt een vrouw in het kraambed, daar vieren anderen bruiloft. De een houdt zich bezig in zijn ongerechtigheid, de ander heeft zijn gedachten op dat wat recht is. De een zit op zijn kantoor en zucht tot God om zegen, de gierigaard telt zijn geld en verheugt er zich over. De een bidt voor vrouw en kind tot God, de ander mishandelt vrouw en kind. De schoolmeester geeft de kinderen onderwijs; alles zal zijn zoals het nu op het ogenblik is.
En opeens klinkt de bazuin en een sterk geroep: *de Bruidegom komt!* tot een eeuwige

vreugde voor hen, die op Hem gewacht, en Hem tegemoet gezucht hebben: "Ja, kom Heere Jezus!" Maar tot een schrik - en tot welk een schrik! - voor allen, die Zijn verschijning niet liefhebben. Welk een verschrikking voor allen, die gehuicheld hebben, wat zij nochtans niet geloofden.

Maar, vraagt de Catechismus verder, vraag. 47:: ***Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft?***
Zeker, maar Christus is een waarachtig Mens - niet een schijnmens, niet een Godmens, niet een halve God en een half mens, maar een waarachtig, geheel mens, zoals wij mensen zijn, met lichaam en ziel. En Hij is ook waarachtig God, geheel God, van gelijk Wezen met de Vader en de Heilige Geest. ***Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op de aarde*** - anders was Hij geen Priester (Hebr. 8, 4); - maar, wat veel heerlijker is: ***naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmer van ons!*** Dat belijden alle gelovigen, zij weten het en hebben het ervaren.
Nu komt echter de Lutheraan en spreekt: Ja, op die manier worden de twee naturen in Christus gescheiden van elkaar, wanneer de mensheid niet overal is waar de Godheid is. Zij willen, dat lichaam en bloed wezenlijk, lichamelijk, in, met en onder brood en wijn in het Avondmaal aanwezig zijn. Zo beweren zij dan: ***Christus' mensheid is alomtegenwoordig, zoals de Godheid van Christus, anders zouden de twee naturen van elkander gescheiden zijn.***
In het geheel niet, zo antwoorden wij, ***want, mitsdien de Godheid onbegrijpelijk en overal tegenwoordig is, zo moet volgen, dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is en nochtans ook daarin is en persoonlijk met haar verenigd blijft.***
Zodat dus Christus als waarachtig Mens zit ter rechterhand Gods, d.i. in de heerlijkheid des Vaders voor de mensheid; maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest is Hij alom verspreid en kan ons wel horen en verstaan, ziet alles en verneemt alles en wijkt nimmer van Zijn duur gekochte gemeente.

Vraag 49. ***En nu, wat nut ons dan de hemelvaart van Christus?***
Ten eerste, dat Hij in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is.
Dat is: Hij bevindt Zich in de hemel voor de rechterstoel Gods, verschijnt aldaar voor ons met Zijn bloed ter betaling van al onze schuld, treedt op met Zijn gerechtigheid die Hij voor ons verworven heeft. Hij spreekt: "Vader! Ik wil, dat, waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt" (Joh. 17,2 en 7); en: "Vader, Ik wil niet, dat één van dezen in het verderf komt, Ik heb een eeuwige verzoening gevonden." Zo slaat Hij de aanklacht neer, die wet en duivel tegen ons verheffen en bedekt met Zijn genade alle overtreding en spreekt: *deze goddeloze ben Ik en deze goddeloze is rechtvaardig in Mij*. Zo treedt Hij bij de Vader op en is onze Advocaat en Voorspreker voor dit wonderbaar gerechtshof, zodat alle goddelozen en van de duivel gebondenen, die echter vrij zouden willen zijn, en naar verlossing zuchten, gered worden. Zodat het tot de duivel heet, die reeds meent een kind Gods gegrepen te hebben, door de dood weg te scheuren en in de hel te kunnen werpen - zodat het tot de duivel heet: *Nee! deze is een uitverkorene des Vaders, hij is gered, is verlost als een vuurbrand, die uit het vuur gerukt is.* Zo is Hij de alleen wijze Voorspreker.
En dat is nog niet genoeg: Hij heeft Zich Zijn gemeente verworven als een Bruid en daar geeft Hij haar ***een ring ten pand.*** De ring, het pand, dat Hij van Zijn bruid ontvangen heeft, is ***haar vlees en bloed, dat Hij met Zich opgenomen heeft in de hemel.*** Daar hebben wij de zekerheid, dat, omdat Hij ons vlees met Zich opgenomen heeft in de hemel en gezet heeft ter rechterhand Gods als ons Hoofd, ook wij, Zijn

leden, tot Hem komen moeten; dat de Zijnen zo zekerheid hebben, dat zij bij de genade volharden zullen en gered worden, niet de ziel alleen, maar ook het lichaam, zodat aan de duivel niet één klauw blijft.

Nu kan de gelovige zeggen: *Ja, duivel, kom, u kunt mij niets doen; mijn lichaam en mijn ziel zijn daar Boven in de hemel; Christus is mijn lichaam; Christus mijn ziel. In Hem ben ik geheel geborgen.*
Maar uit de hemel zendt de Heere aan Zijn bruid ook een ring als Tegenpand, dat is ***Zijn Heilige Geest.*** De Heere moest immers niet op aarde blijven en wij ook niet; in de hemel horen wij en daarom was het Hem erom te doen, Zich hoog in de hemel te zetten en de Geest te zenden, opdat Hij de Zijnen onderrichten zou in de raad ter zaligheid en Hij aldus hun Leraar en Profeet zijn; opdat Zijn gemeente door de Geest deze rechtspraak der genade horen en vernemen zou: "gij zijt vrij, uw zonden zijn u vergeven!" en zo vrede zou hebben.

En voorts volgt in de Catechismus nog een troostvolle belofte en leer.
Ten tweede, ***dat wij door Zijn, de kracht van de Geest, zoeken, wat daar boven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods en niet zoeken, wat op aarde is.***
Dat is nu weliswaar het moeilijkste, maar wanneer dit niet voorhanden is, geloven wij van de hele hemelvaart van Christus niets. Of het één óf het ander. Er wordt gezocht wat daar Boven is en om Zijns Naams wil eraan gegeven wat hier beneden is; of het wordt niet geloofd, dat Christus ten hemel is gevaren. Heeft Hij Zich hoog verheven en gezet ter rechterhand der Macht, zo vermag geen duivel iets tegen Hem en de Zijnen; de wereld en al het zichtbare, zij kunnen niets uitrichten.
Wanneer wij echter aan duivel, vlees en bloed en ons ongeloof toegeven, geloven wij dan, dat Jezus opgenomen is in de hemel en bekleed is met macht? O, hoe gelukkig zouden wij allen zijn, wanneer wij het geloofden en met ons ongeloof voor God kwamen en schreeuwden, zoals die vader in het Evangelie: *"Ik geloof, Heere! kom mijn ongelovigheid te hulp!"*

De Heere heeft immers alles, alles in Zijn hand voor ons. Aan de kinderen schenkt Hij speelgoed; aan de ouderen dat zij de zegen Gods zien. Hij geeft alles, wat ons voor het leven nodig is. Wanneer wij echter door het zichtbare en onze lusten ons ten onder laten houden, dat wij niet dat, wat daar Boven is, zoeken, - ach, wanneer dan onze Heere en Heiland ons los zou laten, dan zouden wij immers geheel verdwijnen.
Hoe dan? Wanneer het heet: *u hebt uw vrouw geëerd, u hebt op uw kinderen gezien, u hebt geld en goed, u hebt tijdelijk doorkomen hoger geacht dan Mij, Ik ken u niet!*
O, dat wij met onze zonden binnen kwamen en de goede keuze deden, zodat wij in waarheid met de voet van het geloof deze aarde van ons zouden stoten en geloven, dat onze wandel niet hier beneden, maar in de hemel is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods (Filipp.3: 20; Coloss.3: 1).
Maar daar wordt de wereld, daar wordt vlees en bloed aangezien, en van de Heere Jezus wordt zowat gesproken; maar wat is al het zichtbare, wanneer Hij eenmaal komt?!

Welgelukzalig echter hij, die zich verlaten heeft op des Heeren Jezus goedertierenheid en genade. Dan komt voor hem het heerlijk, liefelijk uur van scheiden van deze aarde en van het komen tot de Heere, zijn Heiland.
De Heere blijft bij ons met Zijn zegen, zoals Hij ten hemel is gevaren; *met Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmer van ons*, van alle oprechten, die

met Hem wandelen door bezaaide en onbezaaide landen. O, welke genade! Hij heeft het zo gemaakt, dat het eenmaal van zulk één zal heten: *hij is opgevaren!* Amen.

Zondag 18.

De hemelvaart van onze Heere Jezus. II.

Vraag 46. ***Wat verstaat u daarmede: Opgevaren ten hemel?***
Antwoord: Dat Christus voor de ogen Zijner jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven, en dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt, om te oordelen de levenden en de doden.
Vraag 47. ***Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft?***
Antwoord: ***Christus is waarachtig mens en waarachtig God. Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op aarde, maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.***
Vraag 48. ***Maar zo de mensheid niet overal is waar de Godheid is, worden dan de twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden?***
Antwoord: ***Ganselijk niet; want daar de Godheid door niets kan ingesloten worden en overal tegenwoordig is, zo moet volgen, dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is, en nochtans niettemin ook in haar is, en persoonlijk met haar verenigd blijft.***
Vraag 49. ***Wat nut ons de hemelvaart van Christus?***
Antwoord: Ten eerste, dat Hij in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is. Ten andere, dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij, als het Hoofd, ons, Zijn lidmaten, ook tot zich zal nemen. Ten derde, dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, door wiens kracht wij zoeken dat daarboven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op de aarde is.

Geliefden.
Onze dierbare Heere en Heiland bleef na Zijn opstanding nog veertig dagen op aarde; dat zijn juist even veel dagen, als Hij in de woestijn heeft doorgebracht, toen Hij met de wilde dieren was en Hem hongerde. Toen Hij de duivel met het woord: "Er staat geschreven" drie malen sloeg, en de engelen toekwamen en Hem dienden. Wij vinden het getal "veertig" overal in de Schrift. Het duidt een volle en beslissende tijd aan voor de uitvoering van Gods raad. Zo was ook Mozes veertig dagen en veertig nachten op de berg Horeb.
Wat onze Heere in deze veertig dagen op aarde gedaan heeft, is ons ten dele bekend uit de Evangeliën, uit de Handelingen der Apostelen en uit de eerste Brief van Paulus aan de Korinthiërs. In het 15de hoofdstuk schrijft de Apostel: "Hij is van Cefas gezien, daarna van de twaalven. Daarna is Hij gezien van Jakobus, daarna van al de Apostelen." Uit de Evangeliën weten wij, dat Maria Magdalena Hem het eerst heeft gezien, daarna andere vrouwen en de beide Emmaüsgangers. Ook weten wij, dat Hij in het midden der discipelen stond, en zeide: "Vrede zij ulieden!." En dat Hij dit acht dagen later herhaalde, toen Thomas ook tegenwoordig was; verder, dat de Heere zichzelf wederom aan de discipelen openbaarde aan de zee van Tiberias.

Op de veertigste dag vergaderde onze Heere Zijn discipelen en ging met hen de Olijfberg op, waar ook Gethsémané lag, daar Hij zo veel had geleden. En Hij ging toen met hen naar Bethanië. Daar klonken Zijn laatste woorden: "Het komt u niet toe, te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft, maar gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes, die over u komen zal; en gij zult Mijne getuigen zijn, zo te Jeruzalem als in geheel Judea en Samaria, en tot aan het

uiterste der aarde. En als Hij dit gezegd had, hief Hij Zijn handen op en zegende Zijn discipelen. En het geschiedde, als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde, en de Heere werd opgenomen, daar zij het zagen, en een wolk nam Hem weg van voor hun ogen, en Hij voer op naar de hemel. En als zij hun ogen naar de hemel hielden, terwijl Hij heenvoer, ziet, twee mannen stonden bij hen, in witte kleding; welke ook zeiden: gij Galilésche mannen! wat staat u en ziet op naar de hemel? Deze Jezus, die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien heenvaren. Toen aanbaden zij Hem en keerden weer naar Jeruzalem met grote blijdschap."
Ziedaar de geschiedenis, voor zover wij die uit het Woord kennen, van al hetgeen Christus in de veertig dagen op aarde gedaan heeft, en hoe Hij naar de hemel is heengevaren.
De Evangelist Markus beschrijft de hemelvaart des Heeren op deze wijze: "De Heere is opgenomen in de hemel en is gezeten aan de Rechterhand Gods."
En de Apostel Paulus aldus: "God is opgenomen in heerlijkheid" (1 Tim. 3 : 16).

Laat ons nu onderzoeken, wat Mozes, de Profeten, de Psalmen en de Apostelen omtrent de hemelvaart van onze Heere tot troost der Gemeente hebben voorzegd en geleerd.
Wat ten eerste de tijd aangaat, dat Christus ten hemel gevaren is, namelijk op de veertigste dag na Zijn opstanding, en dat Hij dus veertig dagen op aarde gebleven is, - zo moet ik u doen opmerken, dat "veertig" een getal is, samengesteld uit viermaal tien. Het is een getal voor ruimte en tijd, een getal van die orde, waarin uitgedrukt wordt, dat, wat de Tien Geboden aangaat, God de Vader en God de Zoon en God de Heilige Geest genoegdoening hebben, en dat ook voor de gevallen mens, die verzoend in God wordt opgenomen, genoegdoening is aangebracht, zowel wat misdaad, als wat schuld en straf en de vervulling dezer geboden aangaat.
Het getal "veertig" is een getal ten dode, als Gods raad verworpen, en ten leven, zo deze raad erkend wordt. Het heeft bij de zondvloed veertig dagen en veertig nachten geregend, zodat de zondvloed veertig dagen op de aarde is gekomen, om alle vlees te verderven.
Nu lag het zeer zeker ter vervulling van de voorzegging, "dat alle vlees de Heiland Gods zou zien", (Lukas 3 : 6. Hoogd. vertaling. De Statenbijbel heeft: "Alle vlees zal de zaligheid Gods zien.") in Gods raad, die voor alles zijn tijd heeft, dat onze Heere nog veertig dagen en veertig nachten hierbeneden bleef. En het lag in Gods raad dat Hij in deze veertig dagen en veertig nachten, - een gelijke tijd als welke de Israëlietische verspieders besteedden om het land te verspieden, - niet alleen verschenen is aan de ons in het Woord bekende discipelen, maar dat Hij zich ook aan alle einden der aarde zegenende bevonden heeft; en dat Hij zich ook levend heeft geopenbaard aan hen, die, evenals Zijn ons bekende discipelen, in zielsnood en in duisternis en schaduw des doods gezeten waren.

Van Zijn hemelvaart op de veertigste dag, d.i. van Zijn intocht in het Kanaän, dat Boven is, hebben wij, wat de tijd aangaat, een liefelijke voorzegging dáárin, dat in het veertigste jaar (één jaar voor één dag gerekend) Israël in het beloofde land inging.
Van Zijn hemelvaart zelf hebben wij bij Mozes allerlei voorzeggingen in beelden. Voornamelijk komen de offeranden hier in aanmerking, die op het altaar verbrand werden. Wij lezen van het offer van Noach: "God rook die liefelijke reuk, en zeide in Zijn hart: Ik zal de aardbodem niet meer slaan om des Mensen wil." De offers op het altaar gingen in vuur op, zij stegen in de vlammen ten hemel, en zo nam God het offer

genadig aan en schonk Hij van de hemel Zijn genade, gerechtigheid en de Heilige Geest aan Zijn Gemeente. Zo werd ook het Offer, dat het tegenbeeld van die offers was, door God opgenomen. Hij steeg allengskens met de wolken opwaarts, totdat Hij in de lucht verdween en met de ogen niet meer kon worden gezien. Daarna werd, om der wille van dit offer, de Heilige Geest van Boven gezonden.
De offeranden beduidden immers Christus in Zijn lijden, in Zijn opstanding en in Zijn opgenomen-worden in heerlijkheid. En zij beduidden zulks niet alleen maar naar het Woord en voor het geloof was Christus het Offer.
Wij hebben daarvan de duidelijkste voorstelling in het Boek der Richteren, alwaar wij lezen Hoofdstuk 13 : 19, 20: "Toen nam Manóach een geitenbokje, en het spijsoffer, en offerde het op de rotssteen, de Heere. En Hij (de Engel) handelde wonderlijk in Zijn doen; en Manóach en zijne huisvrouw zagen toe. En het geschiedde, dat de vlam van het altaar opvoer naar de hemel, zo voer de Engel des Heren op in de vlam des altaars. Als Manóach en zijne huisvrouw dat zagen, zo vielen zij op hun aangezichten ter aarde", d.w.z. zij aanbaden de opvarenden Engel. De Heere nu voer op in Zijn eigen offer, dat Hij gebracht heeft op Golgotha, en toen Hij opvoer in dit offer, in een wolk, toen aanbaden Hem de discipelen.
Wanneer wij in de Tabernakel ingaan, zien wij overal in profetische beelden ook des Heeren hemelvaart. Niet alleen het offer, dat voortdurend in een wolk van heldere rook van het brandofferaltaar opwaarts stijgt, maar ook de reukwolken, die van het reukaltaar opgaan. Voorts is deze hemelvaart afgebeeld in de hemelwaarts gekeerde adelaar in de cherubim. Bovenal echter daarin, dat de hogepriester met het bloed der rode koe op de grote verzoendag inging in het heilige der heiligen. Op dit plechtige ingaan van de hogepriester in het binnenste heiligdom wijst toch de Apostel Paulus in de Brief aan de Hebreeën bij elke gelegenheid, als hij spreekt van de ingang van Christus in de hemel. Ook is het manna, dat in de gouden kruik in het heilige der heiligen gebracht werd, en de ark, wanneer zij in de tent of op Sion in de tempel werd gebracht, een afschaduwing van deze hemelvaart.
Persoonlijke voorbeelden van deze hemelvaart zijn ook nog Henoch en Elia, verder Jozef, die uit het gevangenhuis op de troon kwam, en, uit de kuil getrokken, ter rechterhand van Farad verhoogd werd.
Zo ook David, die opgenomen werd, nadat hij veertig jaren geregeerd had.

Duidelijk uitgesproken profetieën van Christus' hemelvaart vinden wij in Ps. 8 : 2: "O Heere, onze Heere! Hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde! Gij, die Uwe Majesteit gesteld hebt boven de hemelen!" De Naam des Vaders is immers niet alleen aan de Joden, maar aan alle mensen op aarde, die aan de Zoon gegeven zijn, geopenbaard. En de heerlijkheid van deze Naam wordt geprezen van toen aan, dat God Zijn Majesteit, d.i. Zijn Christus, gesteld heeft boven de hemelen, d.w.z. de Zoon hoger gemaakt heeft dan de hemelen zijn. Toen heeft de Vader Hem in de hemel opgenomen; gelijk de Apostel betuigt: "Hij heeft Hem gesteld over alle tronen, heerschappijen, overheden en machten en alles, wat genaamd wordt in de hemel, en heeft Hem alles onderdanig gemaakt." In de 16de Psalm spreekt Christus (vers 11): "Gij zult Mij het pad des levens bekend maken; verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; liefelijkheden zijn in Uw Rechterhand, eeuwig." Met deze woorden beschrijft de Messias, dat Hij zal opvaren, om deze vreugde te genieten en in deze liefelijkheden aan Zijn Rechterhand als de verhoogde Middelaar eeuwig te leven.
In dezelfde zin hebben wij te verstaan de woorden van het 7de vers van de 21ste Psalm. "Gij zet Hem (Uw Koning, Christus) tot zegeningen in eeuwigheid; Gij vervrolijkt Hem door vreugde met Uw aangezicht." En de Gemeente bidt in het laatste

vers: “Verhoog U, Heere, in Uw sterkte; zo zullen wij zingen, en Uw macht met psalmen loven.” Want dit luidt bij de Evangelist Markus: “De Heere is opgenomen in de hemel, en is gezeten aan de Rechterhand Gods. En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal; en de Heere wrocht mede, en bevestigde het Woord door tekenen, die daarop volgden.”
Bij Lukas lezen wij in het laatste Hoofdstuk geheel volgens deze 21ste Psalm: “Zij keerden weer met grote blijdschap, lovende en dankende God.”
In de 47ste Psalm lezen wij: “God vaart op met gejuich, de Heere met geklank der bazuin Psalmzingt Gode, psalmzingt! psalmzingt onzen Koning, psalmzingt!” En Ps. 57: 6, 12: “Verhef U boven de hemelen, o God! Uw eer zij over de ganse aarde.” Als Christus Zichzelf echter niet, als onze sterke God, boven alle hemelen verheft, is er voor ons in de hemel geen plaats. Als Hij Zijn Goddelijke en Koninklijke eer niet verheft over de ganse aarde, gaat de gehele wereld te gronde. Maar daar Hij wist, dat Hij in de hemel werd opgenomen, en daar als de Zijnde en als de sterke God inging, om alles onder één Hoofd te brengen, - d.i. onder de heerschappij Zijner genade, wat in de hemel en op aarde was, - juichte Hij, toen Hij opvoer, om het eeuwige voornemen te volvoeren. En daar de ganse hemel dit wist, geleidde die onze Koning met geklank der bazuin, en bracht Hem zó de hemel, Zijn paleis, binnen.

En zo juicht dan nu de Gemeente in de 68ste Psalm, zingende en spelende: “Gij zijt opgevaren in de hoogte; u hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; u hebt gaven genomen, om uit te delen onder de mensenkinderen.”

Van deze hemelvaart, en dat Christus zich gezet heeft ter Rechterhand des Vaders, profeteert ook Jesaja, als hij door de Heilige Geest spreekt: “Alzo zegt de Heere: De hemel is Mijn troon, en de aarde is de voetbank Mijner voeten; waar zou dat huis zijn, dat u Mij zoudt bouwen?” Als God tot ons mensen van een troon spreekt, dan is het immers van de troon der genade; op deze heeft Christus zich nedergezet, en daar deze troon de hemel is, is het openbaar, dat de hemel Hem moest opnemen en Hij dus ten hemel zou varen. God is geopenbaard in het vlees, Hij is opgenomen in heerlijkheid.

Dat Christus ten hemel zou varen, daarvan profeteert ook Jeremia, als hij (hoofdstuk 30 : 21) zegt: “En Hij zal tot Mij genaken.” God woont in de hemel, al is Hij ook overal tegenwoordig naar Zijn kracht, en zou nu Christus als de Zoon des mensen tot God naderen, dan moest Hij ten hemel varen.

En Maleáchi spreekt: “U, die Mijn Naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan, en er zal genezing zijn onder Zijn vleugelen.” Dat betekent met andere woorden: Christus, onze gerechtigheid, heft zich op van de diepte dezer aarde en zet zich hoog boven alles in de hemel, en gelijk Hij ons ten goede daar is, zo deelt Hij van daar Zijn Heilige Geest mee en doopt ons met deze Geest en met vuur.

Zacharia zegt ons in het 14de Hoofdstuk duidelijk, dat Hij van de Olijfberg zou opvaren. “En Zijn voeten”, lezen wij daar, “zullen te dien dage staan op de Olijfberg, die voor Jeruzalem ligt, tegen het oosten.” In het stof lag de Heere als een worm, riep tot de hemel en worstelde met de dood bij deze Olijfberg. Nu echter stonden Zijn voeten daar; d.i. Hij stond er nu boven op, als Overwinnaar in heerlijkheid, en in deze heerlijkheid werd Hij opgenomen. De Joods-kerkelijke Olijfberg werd echter zoodanig gespleten, dat er van die tijd af aan geen helen meer te denken was. En nu deze Joods-kerkelijke Olijfberg, welke tot op die tijd de stad Gods voor de Heidenen

verborgen had gehouden, vaneen gespleten was, lag de stad van de grote Koning open, open voor de ogen van alle ellendige en verloren heidenen, - open in 'de dauw des dageraads'. De Zon der gerechtigheid ging over hen op, en een gebaande weg leidde naar de stad. En de stad heeft sinds die tijd tot zich getrokken een schare, die niemand tellen kan, een schare van treurigen, lammen, kreupelen, kraamvrouwen en is een waar Jeruzalem geworden, een dubbele erfenis met overvloedig en ongestoord genot voor alle geslachten der aarde.
Want op de tiende dag na Zijn hemelvaart is de Heere gekomen, en komt sedert die tijd en geeft een milde regen, vroege regen en spade regen, om Zijn erfenis te sterken, die mat is (Ps. 68 : 10). Wat ontkwam, dat ontkwam door het dal van ootmoed, - d.w.z. dáárdoor, dat het boete deed, - naar Azal, d.i. naar Sion de berg der afzondering.
Toen kwam de Heere, mijn God, en alle heiligen met U, o Heere! Terwijl er een grote aardbeving geschiedde en de Geest neerkwam op de vijftigste dag Op die dag had het kostelijke licht van het farizeïsme, dat toch duisternis was, opgehouden, en er stroomden frisse wateren uit Jeruzalem. (Vergelijk Zach. 14).

Laat ons nu tot onze troost zien wat ons de Apostelen van de hemelvaart van onze Heeren leren.
Petrus zegt daarvan in het derde Hoofdstuk van de Handelingen der Apostelen, dat de hemel Christus heeft moeten ontvangen, d.w.z. heeft moeten opnemen, *tot de tijd, dat alles weer opgericht of hersteld is, wat God gesproken heeft door de mond van al Zijn heilige Profeten.* Daar leert hij ons, dat Christus als onze Profeet in de hemel is, en dat God ons door Hem zegent, dáárin dat Christus ons Zijn heilzaam Woord geeft, *opdat een ieder zich afkere van zijn boosheden,* en zo tot waarachtige bekering en tot het ware geloof komt. En terwijl Christus ons Zijn heilzaam Woord geeft, ons de prediking van Zijn Evangelie doet horen en Zijn Heilige Geest zendt, richt Hij, die in de hemel is, op aarde weer op al wat God van Zijn Kerk en haar toekomst in het profetische woord gesproken heeft.

Maar inzonderheid is het de Brief van Paulus aan de Hebreeën, welke ons uitlegt, waartoe Christus ten hemel gevaren is.
In hoofdstuk 4 : 14 leert ons de Apostel, *dat wij een grote Hogepriester hebben, die niet in een zichtbaar heiligdom is ingegaan, maar door de hemelen doorgegaan is.* Hij is dus in de hemel als onze Hogepriester. "Jezus" is Zijn Naam, zo maakt Hij dus in de hemel Zijn volk zalig van hun zonden. Dat doet Hij met Zijn bloed, met Zijn gerechtigheid, met Zijn gebed. Hij doet het als de Zoon van God, heeft de macht en kracht daartoe, is sterker dan alle creaturen, en heeft al de gunst en genegenheid des Vaders, om daarmee te bedekken allen, die Hem door de Vader gegeven zijn. Toen Hij hierbeneden was, is Hij in alles verzocht geweest, gelijk als wij. Hij kan en zal medelijden hebben met onze zwakheid. Zo mogen en moeten wij ons geheel en gerust aan Hem toevertrouwen. Hij kent ons door en door, kent onze nood. *Want geen schepsel is onzichtbaar voor Hem, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor Zijn ogen,* - dus weet Hij alles, en Hij zal ons nu als onze trouwe Borg wel verzorgen.
Hebreeën 7 : 26 zegt Paulus: "Hij is hoger dan de hemelen geworden." Nu mogen alle hemelen instorten, zij mogen alle tegen ons zijn en ons uitstoten. Alles, wat hoog zit, al ware het een engel uit de hemel, moge ons verdoemen, - wanneer wij ons maar aan dezen Hogepriester vasthouden, dan hebben wij geen gevaar te vrezen. Hij heeft meer macht dan al de hemelen, en de hemelen zijn afhankelijk van Hem, en niet Hij van de hemelen. Alles is Hem onderdanig, tronen, heerschappijen, hoogte, diepte, - niets kan

ons scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus.
In hoofdstuk 6 :20 zegt de Apostel, *dat Jezus een Hogepriester geworden is in der eeuwigheid naar de ordening van Melchizédek, en dat Hij als zodanig als onze Voorloper voor ons is ingegaan in de hemel.* Dit zegt hij, opdat wij voor onze zielen de toevlucht in de hemel zelf nemen, om de voorgestelde hoop vast te houden. Want hier juist geldt het woord: "Wie is liet, die verdoemt? Christus is hier; - die ook ter Rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt."
Er ging Een voor ons de hemel in, en is nu zelf de Weg, door welke wij binnenkomen. En in de zaak onzer rechtvaardigmaking is Hij onze Voorspraak met Zijn voorbede bij de Vader. Hij wijst op Zijn offer, houdt dit de Vader voor, vordert, wat Hij verworven heeft, en is altijd Priester op de troon. Zo hebben wij goede, gegronde hoop, dat onze zaak in de hemel voorgestaan en goed behartigd wordt; - en deze hoop is ons een anker der ziel, dat wij door het voorhangsel des vleses heen in de hemel der vrije genade werpen.
In Hoofdstuk 8 zegt de Apostel, *dat Christus onze Priester niet zijn zou, indien Hij op aarde ware.* Bijgevolg moet Hij in de hemel wezen, want Hij treedt daar op met een offer, dat eeuwig geldt, dat niet is naar een vergankelijke wet, maar naar de eeuwige wil van God. In de hemel is onze zaligheid nu een afgedane zaak, nadat zij eerst voor ons op aarde verworven werd.
Vergelijken wij verder Hebr. 9 : 14, 34; Eféze 2 : 6. Dezelfde Apostel Paulus zegt ook in de Brief aan de Kolossensen (Hoofdstuk 3), *dat Christus nu boven is, zittende ter Rechterhand Gods.* En Johannes schrijft, dat, *indien iemand gezondigd heeft, wij Jezus Christus, de Rechtvaardige, hebben tot een Voorspraak bij de Vader.*

Op grond van zulke uitspraken leren en belijden wij dan ook evenals de kleine kinderen volgens onze Heidelbergse Catechismus, Vraag 46: ***"Dat Christus, voor de ogen Zijner discipelen, van de aarde ten hemel is opgeheven, en dat Hij ons ten goede dáár is, totdat Hij wederkomt, om te oordelen de levenden en de doden."***
Wij leren en belijden, "dat Christus naar Zijn menselijke natuur niet meer op de aarde is, maar dat Hij naar Zijn Godheid, Majesteit, genade en Geest nimmermeer van ons wijkt." De nuttigheid, die wij van de hemelvaart van Christus hebben, beschrijven wij met de Catechismus op de navolgende wijze:
"Ten eerste is Hij in de hemel voor het aangezicht van Zijn Vader onze Voorspreker; ten andere hebben wij ons vlees in de hemel tot een zeker Pand, dat Hij, als het Hoofd, ons, Zijn lidmaten, ook tot zich zal nemen; ten derde zendt Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand, door wiens kracht wij zoeken, wat daarboven is, waar Christus is, zittende ter Rechterhand Gods."
Dat Christus voor de ogen Zijner discipelen ten hemel is gevaren, staat dáár tot troost van de arme ziel, als zij van de duivel wordt aangevochten, of het werkelijk waar is, dat Christus in de hemel werd opgenomen.
Dat Hij ons ten goede dáár is, dient tot liefelijke troost voor de bekommerde ziel, als zij schreeuwt: "O Heere! ik word onderdrukt, wees u mijn. Borg." En als het haar gaat voor de Rechterstoel, gelijk het naar Zacharia 3 Jozua ging, dan weet zij en ervaart zij ook, - of zal het ervaren, als zij om genade aanhoudt, - wat Christus, als Engel des Heeren, d.i. als door de Vader gezonden Borg des Verbonds, voor haar doet en doen zal.
Dat Hij echter alzo zal wederkomen, Hij, Jezus, gelijk de discipelen Hem zagen opvaren, waarborgt ons, dat wij de ware Jezus aanbidden en de ware Jezus ontvangen, als wij aan die Jezus geloven, welke de profetische en apostolische Schrift en leer ons voorhouden. Wij mogen Hem dus van de hemel verwachten met de wonden in Zijn

handen en in Zijn zijde, in welke wij thans dagelijks genezing hebben en in welke wij Hem zien en ontvangen in Zijn schoonheid en in Zijn liefde tot ons ellendigen en verlorenen.
Ook is het voor degenen, die om de Naam en het getuigenis van Christus en om Zijn gerechtigheid worden aangevochten, een heerlijke troost, dat Hij alzo zal wederkomen, om te oordelen de levenden en de doden. Want zij blijven Hem blijmoedig verwachten. Dan zal Hij hun ziel en hun lichaam van alles verlost hebben. Zij denken aan het woord, dat de Heere gesproken heeft: "In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen; Ik ga heen, om u plaats te bereiden, en dan kom Ik weer en zal u tot Mij nemen, opdat u ook zijn moogt, waar Ik ben."

U daarentegen, die nog onbekeerd voortleeft en in uw goddeloosheid volhardt, u hebt alle reden om voor deze waarheid te schrikken, want als Hij komt, dan gaat ook in vervulling het woord: "Zij zullen zien, in welken zij gestoken hebben." - En Hij zal Zijn vijanden en de vijanden Zijner bruid in eeuwigheid verwerpen.
Voor Zijn bruid is het echter goed, dat Hij niet meer zichtbaar, niet meer naar het lichaam hier op aarde is. Want dan zou zij de Trooster niet van de Vader ontvangen, en van de Godheid, majesteit en genade van haar Bruidegom zou zij niets gewaar worden. Maar nu is zij daardoor menigmaal zo zalig, zó zalig, *dat zij steeds meer en meer vervuld wordt van het verlangen, om ontbonden en van het lichaam dezes doods verlost te zijn en bij de Heere in te wonen.* En zij draagt met fiere ootmoed het sieraad, haar geschonken, de onverbrekelijke gouden keten des heils: "Die Hij te voren gekend heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt" (Rom. 8 : 29, 30).
De Zoon is als oudste Broeder heengegaan en heeft de erfenis in bezit genomen, opdat wij allen, die om Zijnentwil uit genade tot kinderen zijn aangenomen, als erfgenamen Gods en mede-erfgenamen van Christus, in het volle bezit der erfenis komen, als het onze tijd is, dat wij ontslapen. Deze erfenis is zeker, Hij bewaart haar voor ons, gelijk Paulus gezegd heeft: "Ik ben verzekerd, dat Hij machtig is, mijn pand, bij Hem weg-gelegd, te bewaren tot die dag" (2 Tim. 1 : 12), d.w.z. het deel, dat bij Hem weggelegd is, zal Hij mij geven.
Overigens is Christus nu veel heerlijker en sterker bij ons en in ons, dan wanneer Hij nog op aarde was.
Want met Zijn Godheid houdt Hij het door Hem gebrachte losgeld in oneindige waardij bij de Vader.
Met Zijn Majesteit vervult Hij de ziel, dat zij blijmoedig de zonde en de wereld verachten, haten en versmaden kan. En Hij beschermt haar tegen hare vijanden.
Met Zijn genade troost Hij haar, zodat deze haar genoeg is in haar zwakheid, gelijk geschreven staat: "De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen!"
En met Zijn Geest vergadert Hij haar, gelijk een herder zijn schapen, en troost haar, als zij bidt: "Neem Uw Heilige Geest niet van mij." Terwijl Hij antwoordt: "Hij zal van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad van uw zaad, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe" (Jes. 59 : 21).
Aan ieder, die toegedaan wordt tot de Gemeente, die zalig wordt, de een voor, de ander na, komt ten goede, dat de Zoon aldus tot de Vader spreekt: "Laat hem in het verderf niet nederdalen, ik heb verzoening voor hem gevonden." Want aan dit gebed hebben wij het te danken, dat de last der zonde de heilbegerige van de schouders wordt genomen, en dat de beenderen genezen en beginnen te groenen bij alle treurigen te Sion, bij allen, wier beenderen God verbrijzeld heeft.

De woorden: ***"dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker Pand hebben, dat Hij, als***

het Hoofd, ons, Zijn lidmaten, ook tot Zich zal nemen", - zijn zo te verstaan, dat het vlees van Christus in de hemel is, en dat wij leden van Zijn lichaam, van Zijn vlees en van Zijn benen zijn. Zo is dus ons vlees, niettegenstaande het zondig en aan de dood onderworpen is en door de wormen in het graf wordt verteerd, reeds in de hemel in Hem. Niet als zondig vlees, maar heilig en rein voor Hem volgens de genadige toerekening van Zijn genoegdoening, en de toerekening en schenking van Zijn gerechtigheid en heiligheid. Want daar is Eén voor allen en allen in Eén, en deze Ene zal Zijn gebed volkomen verhoord vinden, niet alleen wat de geest, maar ook wat het vlees, d.i. *wat de menselijke natuur,* dus ook ons lichaam aangaat.
Dit is zijn gebed: "Vader! Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die U Mij gegeven hebt; opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die U Mij gegeven hebt." Maar Hij zal er ook voor zorgen, dat dit ons vernederd lichaam verheerlijkt wordt, opdat het gelijkvormig zij aan Zijn heerlijk lichaam. Wij hebben dus Zijn vlees in de hemel tot een pand, dat wij onze Verlosser uit dit stof met deze onze ogen zien zullen. Dit laat zich van ons vlees niet scheiden.

Tenslotte: "dat Hij ons Zijn Geest tot een Tegenpand zendt, door Wiens kracht wij zoeken, wat daarboven is, waar Christus is, zittende ter Rechterhand Gods, en niet wat op de aarde is." Dit toont aan, dat Hij ten hemel gevaren is, om ons, die hierbeneden midden in de dood liggen en des doods zijn, - daarenbij aan allerlei verzoeking, inwendig en uitwendig, zijn blootgesteld, - vanuit Zijn hemel door Zijn heerlijkheid, - d.i. door Zijn Geest, - levend en heilig te maken en ons van de wereld en van alle onreinheid af te zonderen. Het toont aan dat Hij er steeds op uit is, ons te verzekeren, dat wij, verlost van al het boze, Hem eenmaal werkelijk zullen gelijk zijn, *daar wij Hem zien zullen, gelijk Hij is.*
Ook is het ontroerend en vertroostend, de woorden 'Pand' en 'Tegenpand' van onze Catechismus te overwegen. In de liefde kent men pand en tegenpand. De Heere neemt van ons tot pand in de hemel mee ons vlees, (Zijn lichaam) want dat heeft Hij immers zelf aangenomen, en daarmee voer Hij ten hemel. Zo verschaft Hij zichzelf daardoor de zekerheid, dat Hij ons, die Hem door de Vader gegeven zijn, ook bij zich zal krijgen. Zo neemt Hij tot pand wat wij hebben en wat wij zijn, d.i. 'vlees'.
Daarentegen geeft Hij ons, wat Hij heeft, d.i. "Zijn Geest", en verzekert ons daardoor hierbeneden, dat wij de Zijnen zijn. Terwijl Zijn Geest met onze geest getuigt, dat wij kinderen Gods zijn. Hij verzekert zichzelf en ons door deze Geest, dat Hij het werk, dat Hij in ons begonnen heeft, ook zal volvoeren en voleindigen tot op Zijn dag, en ons door alles heenbrengen en over alles heendragen zal in de eeuwige heerlijkheid. Ons, die in onszelf niets dan 'vlees' zijn, en alleen 'geest' worden door deze ruiling der liefdepanden, welke over-en-weer-ruil alleen van Hem is uitgegaan en door Hem verricht!

U hebt in korte trekken vernomen, welke de troost is, die wij ontvangen in de hemelvaart van onze Heere. Geve Zijn genade u bij aanvang of voortgang een waarachtig verlangen naar Hem, naar Zijn toekomst en de openbaring van Zijn heerlijkheid. Laat ons echter wel ter harte nemen, dat de twee engelen, die als getuigen des hemels bij de Apostelen stonden, tot hen gezegd hebben: "Wat staat u en ziet op naar de hemel?" Als wij een goed vertrouwen op Hem hebben tegen de tijd van Zijn wederkomst, alsook een hartelijk verlangen naar Hem, moeten wij indachtig blijven en ons daaronder buigen, *dat wij vlees zijn.*
Verder moeten wij in het voor ons geopende Heilige der heiligen ingaan, daar op de Ark des Verbonds zien, en dankbaar erkennen, hoe Hij, onze grote God en

Zaligmaker, in het vlees geopenbaard werd. Hoe Hij ons vlees en bloed volkomen deelachtig is geweest, hoe Hij daarin zonder zonde de volkomen gehoorzaamheid heeft aangebracht, ons in Zich volmaakt heeft en daarna met ons vlees ten hemel is gevaren. Zó, met ons *vlees*, en niet als een geest, komt Hij eenmaal terug, om ons, die Hem met vertrouwen des harten aankleven, tot Zich te nemen. Hij brengt ons vlees mee, zoals Hij het in Zich gerechtvaardigd en geheiligd heeft en heiligt. Hij brengt geen zonde mee. Zonde zal Hij ook bij de Zijnen niet zoeken, maar hen vóór zich roepen als de gezegenden van Zijn Vader, opdat zij beërven wat hun bereid is van de grondlegging der wereld.

Onze lieve Heere en Heiland is tot de Vader gegaan, gelijk Hij gezegd heeft, opdat ook wij, die de toevlucht tot Hem genomen hebben, door Hem tot de Vader gaan. Daarom kan van ons bij ons ontslapen naar waarheid gezegd worden: "Hij is tot de Vader gegaan." Onze Heere is niet meer in de wereld. Heffen wij dus onze harten hemelwaarts, opdat het van ons waar zij, wat de Apostel betuigt: "Onze handel en wandel is in de hemel; wij zijn hemelburgers."
De Heere geve u een diep gevoeld heimwee naar het heerlijk Vaderland, waar de bergen der specerijen zijn, en waar wij eten van de Boom des levens en drinken uit de kristallijn stroom, voortkomende uit de Troon van God en van het Lam. Daarboven in de hemel is Jezus! En geen zonde, geen dood, geen tranen zijn daarboven. In de hemel is Jezus, boven in de derde hemel, in het Paradijs, met allen die het moordenaarsgeloof bewaard hebben.
Onze geliefden, die in de Heere zijn ontslapen, zijn daar om Hem heen, zingen en spelen, juichen en zijn vrolijk in Zijn tegenwoordigheid, slaan de harpen aan en wachten op ons, die nog voleindigd moeten worden. *Maranatha! Indien iemand de Heere Jezus niet liefheeft, die zij een vervloeking! Maranatha!*

De hoofden omhoog, u die door duivel, Wet en wereld veroordeeld bent, en naar de hemel ziet, of de regen voor u haast zal neerdalen. De Heere, Die, - terwijl Hij Zijn discipelen zegende, in heerlijkheid werd opgenomen, - heeft u gezegend met een genadige regen, met een Pinksterfeest, waarop u juicht en gedruis maakt en vol wordt als het bekken aan het altaar, (Zach. 9 : 15).
Laat ons Zijn smaadheid dragen. Volharden wij bij Zijn Naam, volharden wij, terwijl wij ons in het vlees bevinden, volharden wij bij het geloof: *God opgenomen in heerlijkheid.*
En, waar bleef deze, waar gene broeder; deze, gene zuster, die niet meer in ons midden gevonden wordt en in de Heere ontsliep? O, houdt vast aan genade, aan gerechtigheid! En het antwoord zal ook voor mij, voor u zijn. *Hij, zij - werd opgenomen in heerlijkheid!* Amen.

Gelukzalig, die zich verlaten heeft op de goedertierenheid des Heeren, voor hem breekt een heerlijke, lieflijke ure aan, als hij eens gaat scheiden van deze aarde en tot de Heere, zijn Heiland, gaat.
De Heere blijft bij ons met Zijn zegen, gelijk Hij is ten hemel gevaren. Met Zijn Godheid, Majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmer van ons, van alle oprechten, die met Hem wandelen door bezaaide en onbezaaide landen. O, welk een genade! Aan Hem is het te danken, dat het eens van zo iemand heet: *"Hij is opgenomen!"* Amen.

ZONDAG 19

Christus aan de rechterhand van Zijn Vader. I.

Vraag 50. ***Waarom wordt daarbij gezet: Zittende ter rechterhand Gods?***
Antwoord: Daar Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelf daar bewijze als het Hoofd Zijner Christelijke Kerk, door Wie de Vader alle dingen regeert.
Vraag 51. ***Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?***
Antwoord: Eerst, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet. Daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.

Geliefden.
Toen Christus in de hemel werd opgenomen, werd Hij niet alleen zó opgenomen, gelijk allen, die in de Heere ontslapen, opgenomen worden. Maar aan Hem zien wij dit bijzondere, dat Hij, na de reinigmaking onzer zonden door zichzelf teweeggebracht te hebben, opvoer als Heer over zonde en dood. Toen de waarachtige God, in het vlees geopenbaard, opgenomen werd in heerlijkheid, werd voor hemel, aarde en hel plechtig het getuigenis afgelegd, dat Hij de eeuwige gerechtigheid had aangebracht. Het getuigenis is afgelegd, dat de gevolgen van Adams majesteitsschennis zijn opgeheven, en dat de Zoon Gods in Zijn vlees, in Zijn diepste vernedering en Zijn smaad om onzentwil, gezegepraald heeft over de zonde en over al Zijn en onze vijanden. En dat wij thans, voor zoveel wij Hem door een oprecht geloof zijn ingelijfd, in Hem waarlijk van alle zonden verlost en van alle misdaden gerechtvaardigd zijn.
In onze naam, dat is, voor ons, in onze plaats, heeft Hij onze hoogmoed in het paradijs, waar wij Gode gelijk en als God wilden zijn, in Zijn vrijwillige vernedering geboet, en is Hij onschuldig, in onze plaats, als schuldig ter dood veroordeeld, omdat Hij beleden heeft: *Ik ben Gods Zoon.* Nu moet aan het licht komen dat Hij onschuldig, als Borg, anderer schuld op zich genomen, gedragen en verzoend heeft. Hij moest het volk van Zijn erfdeel Gode terugbrengen, voor dit volk eeuwige eer verwerven en het erfdeel innemen, dat Hem als loon voor de arbeid Zijner ziel door de Vader toegezegd was. Hij had in het vlees de wil des Vaders gedaan, het verlorene had Hij verlost. En om het verlorene in zichzelf de Vader weer te brengen en bij de verkregen verlossing te houden en te bewaren, werd Hij opgenomen in heerlijkheid.
Het doel, het hoogste en voornaamste doel, het einddoel van Zijn hemelvaart was, dat Hij zich zette ter Rechterhand Gods, de almachtige Vader. Welke betekenis dit voor de Gemeente heeft, willen wij in dit uur tot onze vertroosting en lering overwegen.

De profetische en apostolische Schriften getuigen van dit zitten ter Rechterhand Gods bijna op elke bladzij. Ik wijs vóór alles, wat de profetische Schrift aangaat, op de 110de Psalm. Daarin ligt de goudader der vertroosting, welke in de apostolische getuigenissen zo overvloedig is.
Markus zegt (Hoofdstuk 16): “De Heere is opgenomen in de hemel; en is gezeten aan de Rechterhand Gods.”
Petrus betuigt voor de grote raad: “God heeft dezen (n.l. Jezus) door Zijn Rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden” (Hand. 5 : 31).
En op de Pinksterdag sprak dezelfde Apostel voor de ganse menigte, die hem hoorde:

“Hij (Jezus) dan, door de Rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de beloften des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat u nu ziet en hoort” (Hand. 2 : 33).
De Apostel Paulus schrijft aan de Romeinen (Hoofdstuk 8): “Wie is het, die verdoemt? Christus is het, die gestorven is; ja wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter Rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt.”
En aan die van Korinthe (1 Cor. 15 : 25) : “Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al de vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben.”
Aan die van Eféze (Hoofdstuk 1) schrijft hij aldus: “Hij heeft 'Hem gezet tot Zijn Rechterhand; verre boven alle overheid, en macht, en kracht, en heerschappij, en allen naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomende; en heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen, en heeft Hem der Gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen.”
En aan de Filippensen (Hoofdstuk 2 : 9): “Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd, en heeft Hem een Naam gegeven, welke boven alle naam is; opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, (d.i. op de zee en de eilanden der zee) en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij; tot heerlijkheid Gods, des Vaders.”
Zo ook aan de Colossensen (Hoofdstuk 2 : 10, 15): “En gij zijt in Hem volmaakt, die het Hoofd is van alle overheid en macht”; - “Hij heeft uitgetogen de overheden en de machten, en Hij heeft die in het openbaar ten toon gesteld, en heeft door hetzelve over hen getriomfeerd.”
En Hoofdstuk 3: “Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de Rechterhand Gods.”
En Petrus betuigt in de eerste Brief (Hoofdstuk 3 : 22): “Jezus Christus is aan de Rechterhand Gods opgevaren ten hemel, de engelen, en machten, en krachten Hem onderdanig gemaakt zijnde.”
Johannes schrijft: “Wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige” (1 Joh. 2 : 1).
En in de Brief van Paulus aan de Hebreeën lezen wij (Hoofdstuk 1 : 3): “Hij is gezeten aan de Rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen.” Vers 13: “Tot welken der engelen heeft Hij ooit gezegd: Zit aan Mijn Rechterhand, totdat Ik uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten?” Hoofdstuk 2 : 5: “God heeft aan de engelen niet onderworpen de toekomende wereld, van welke wij spreken”, d.w.z. de huishouding der genade heeft Hij Zijn Zoon onderworpen. Hoofdstuk 3 : 2: “Hij is getrouw dengene, die Hem gesteld heeft, in geheel Zijn huis.” Vers 6: “Christus is Zoon over Zijn eigen huis, wiens huis wij zijn.” Hoofdstuk 4 : 14: “Wij hebben een pooien Hogepriester” (op de troon der genade). Hoofdstuk 7 : 24-26: “Hij heeft een onvergankelijk priesterschap, waarom Hij ook volkomen kan zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan, alzo Hij altijd leeft, om voor hen te bidden.” - “Hij is hoger dan de hemelen geworden.” Vers 28: “Het woord der eedzwering stelt de Zoon, die in der eeuwigheid geheiligd is.” Hoofdstuk 8 : 1, 2: “Wij hebben zodanigen Hogepriester, die gezeten is aan de Rechterhand van de troon der Majesteit in de hemelen, een Bedienaar van het heiligdom, en van de ware tabernakel, welke de Heere heeft opgericht, en geen mens.” Hoofdstuk 10 : 12: “Maar deze, een slachtoffer voor de zonde geofferd hebbende, is in eeuwigheid gezeten aan de Rechterhand Gods.”

Op grond van al deze getuigenissen van de Heilige Schrift vragen wij met onze Heidelbergse Catechismus (Vraag 50): ***“Waarom wordt daarbij gezet: zittende ter Rechterhand Gods?”***

En antwoorden: “Dat Christus dáárom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelf dáár bewijze als het Hoofd Zijner Christelijke Kerk, door hetwelk (d.i. door welk Hoofd) de Vader alle dingen regeert.”
Wij vragen verder (Vraag 51): ***“Wat nuttigheid brengt ons nu deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?”***
En antwoorden wederom: “Eerst, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet; daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.”

Christus bewijst zich als het Hoofd Zijner Christelijke Kerk. Dat doet Hij *niet naar Zijn Godheid op zichzelf gedacht,* ook *niet naar Zijn mensheid op zichzelf gedacht*, maar als Christus, als het *vlees-geworden* en met dit vlees in heerlijkheid opgenomen *Woord.* Derhalve als onze verhoogde Middelaar, Borg en Uitvoerder van het Nieuwe Verbond. Dat doet Hij als Hogepriester en als Koning, niet meer in zwakheid, maar in Zijn hemelse Majesteit, in Zijn heerlijkheid en in de heerlijkheid des Vaders. Daar God een Geest is, zo moeten wij het zitten ter Rechterhand Gods naar Geest verstaan, zodat het wil zeggen, dat Hij gelijke eer als Middelaar met de Vader heeft, en dat de Vader alles door Hem regeert.

- I. Overwegen wij eerst, hoe Christus zich als Hogepriester, en dan
- II. Hoe Hij zich als Koning, als het Hoofd Zijner Kerk bewijst.

I. ***Overwegen wij eerst, hoe Christus zich als Hogepriester bewijst.***
In de hemel is Christus niet dood of werkeloos, maar Hij leeft eeuwig voor God. Hij is elk ogenblik zonder ophouden bezig, voor Zijn Gemeente bij de Vader tussenbeide te komen voor alle mogelijke omstandigheden, waarin zich Zijn Gemeente bevindt, en voor alle denkbare toestanden, waarin Zijn Gemeente verkeert.
Het ambt van een priester is: voor de zonden van het volk te offeren, voor het volk te bidden en zich in de bres te stellen, en het volk te zegenen met de Naam, met de genade en de zegen van God. Christus is bij de Vader, Hij zit met de Vader in Zijn troon, de Vader ziet op Hem en hoort Hem. Het is door de voorbede van Christus, dat Zijn éénmaal aangebracht offer voortdurend met oneindige waarde en kracht werkt, en Zijn één- maal vergoten bloed voor de Zijnen spreekt. Opdat bij aanvang en voortgang, dag en nacht, het ganse leven door, bij God geen toom of grimmigheid aanwezig zij, maar verzoening voor alle zonden en rechtvaardigmaking van alle misdaden. In Christus is de vaste, levende, nooit moede of zwak wordende, onveranderlijke *wil*, om allen, die de Vader Hem gegeven heeft, zalig te maken van hun zonden, en dáárvoor te zorgen, dat hen Zijn genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid voortdurend toegerekend en geschonken worde.
Hij weet echter, dat deze wil ook *de wil des Vaders is,* en dat de Vader deze ijver van Zijn liefde tot allen, die in zichzelf verloren zijn, goedkeurt, en Hem met een eed gezworen heeft, dat Hij aan Zijn voorspraak en Zijn eis (Psalm 2 : 8) gevolg zal geven. Daarom zegt Christus: “Vader! Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, welke U Mij gegeven hebt.” Zo verschijnt Hij elk ogenblik voor de Vader voor ons. En dáárdoor, dat Hij de Vader Zijn offer voorhoudt, brengt Hij teweeg, dat het woord des Vaders als een zoutverbond bevestigd blijft aan Zijn volk, uit kracht van het éénmaal volbrachte en eeuwig geldende offer. Dat woord namelijk, hetwelk ons, in onze verlorenheid, van het Bijbelblad in het hart wordt gesproken: “Ik heb gezworen, dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal; want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal niet van u wijken, en het Verbond

van Mijn vrede zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer." En het andere woord: "Zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe. Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hun zonden niet meer gedenken." En het derde: "Indien deze ordeningen (als die der zon, maan, sterren en zee, die Hem moeten gehoorzamen), van voor Mijn aangezicht zullen wijken, zo zal ook het zaad van Israël ophouden, dat het geen volk zij voor Mijn aangezicht, al de dagen. Zo zegt de Heere: Indien de hemelen daarboven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal Ik ook het ganse zaad van Israël verwerpen, om alles, wat zij gedaan hebben, spreekt de Heere" (Jes. 54; Jer. 31).
Alzo betuigt de Apostel Paulus: "Christus blijft eeuwig als Hogepriester." En: "Hij is in de hemel ingegaan, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons." En de Apostel Johannes zegt: "Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonde."
Deze Hogepriester dus, Zijn offer, Zijn bloed, al hetgeen Hij gedaan en geleden heeft, ziet de Vader aan, en daarop ziende vergeeft Hij ons onze zonden, rekent ons deze niet toe, maar rekent ons toe de volkomen genoegdoening van Christus; gelijk geschreven staat: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, die rechtvaardig maakt." Daarom mag u, kinderen van God, uw eeuwige, gedurige verzoening met God, uw verzoening voor elke dag en elk uur voor zeker en gewis houden. u moet daaraan niet twijfelen, daar u vernomen hebt, dat onze dierbare Heere Zijn ambt, dat de verzoening aangebracht heeft, zonder ophouden bij de Vader waarneemt. Hij doet dit overeenkomstig het volkomen welbehagen des Vaders, die met een eed gezworen heeft, dat Hij Zijn Zoon heeft aangenomen, aanneemt en zal aannemen, zo dikwijls Hij als Borg en Hogepriester voor Zijn volk opkomt.
Daarom hebben wij alle reden, om ons aan deze trouwe en onvermoeide Voorspraak met een hartelijk vertrouwen over te geven en ons op Hem te verlaten, daar Hij zich in zo'n macht en heerlijkheid van des Vaders welbehagen bevindt. Wie is machtig in de hemel, op aarde en in de hel, om met goed gevolg op te komen tegen degenen, voor welke Christus nu tussenbeide treedt? Wie heeft nog macht of bevoegdheid om aan te klagen en te verdoemen, nu wij een Pleitbezorger hebben, die bewijst, dat Hij in de persoon van de zondaar aan de Wet voldaan heeft? Die ook niet dulden kan, dat ook maar de geringste beschuldiging, hetzij van de Satan, of van het geweten, of van de zonde, tegen de Zijnen blijft staan? O, welk een onbetwistbaar recht, welk een almachtig vermogen heeft Hij om, wanneer wij voor Zijn voeten neerliggen en met toorn en verdoemenis voor Gogen om genade aanhouden, aan Zijn boden het bevel te geven: "Zegt de onbedachtzamen van hart: Weest sterk en vreest niet!" En om uit kracht van Zijn hogepriesterlijke macht en bevoegdheid zelf tot het bekommerde hart te spreken: "Ik, Ik delg uw overtredingen uit, om Mijnentwil, en gedenk uw zonden niet. Gij zijt om niet verkocht, gij zult ook zonder geld gelost worden!"

Als Hogepriester houdt Hij alzo Zijn Vader Zijn offer voor en bidt voor Zijn volk. En dat Hij bidt voor ons, die ondanks de beschuldiging van duivel, zonde en Wet aan Hem blijven hangen, - o, welk een vaste en onwrikbare grond is ons dit, om in alle nood van lichaam en ziel, en voor al onze behoeften in Zijn Naam te gaan tot de troon der genade! En om zonder ophouden van de Vader van onze Heere Jezus Christus al de goede gaven af te smeken, die Hij in Christus Jezus en om Zijns Zoons wil aan Zijn volk genadig beloofd heeft te zullen geven.
Waarlijk, Hij heeft het niet slechts éénmaal gezegd, en Hij zal het miljoenen malen houden, wat Hij, de trouwe Hogepriester, gesproken heeft: "Indien u in Mij blijft, en Mijn woorden in u blijven, zo wat u wilt, zult u begeren, en het zal u geschieden"

(Joh. 15 : 7, 16; - 14 : 13, 14; - 16 : 23). Indien het ons er om te doen is, dat wij vrucht dragen, zo laat ons in de ware Wijnstok blijven, laten wij geen duimbreed wijken voor Satan, zonde en wereld, die ons het vertrouwen op Zijn genade willen ontroven, en ons trachten af te scheuren van de ware Wijnstok. Laat ons Zijn woorden in onze harten bewaren. Opdat wij geen hoorders worden, die vergeten, dat Hij zegt: "Efraïm! wat heb Ik meer met de afgoden te doen? Ik heb Hem verhoord, en zal op Hem zien, Ik zal Hem zijn als een groenende dennenboom; uw vrucht is uit Mij gevonden" (Hos. 14 : 9).
Ja, hoewel de troost voor onze ogen verborgen is, zo zal toch Zijn Woord waarheid blijken: "Ik zal hen van het geweld der hel verlossen, Ik zal hen vrijmaken van de dood: o dood! waar zijn uw pestilentiën? Hel, waar is uw verderf?" Hoewel het tegendeel gezien wordt, en het ons bij aanvang of voortgang gaat, gelijk het Maria Magdalena ging, voordat de Heere zeven duivelen uit haar uitwierp; of zoals het haar was, toen zij zo hartverscheurend weende en in vertwijfeling uitriep: "Zij hebben mijn Heere weggenomen, en ik weet niet, waar zij Hem gelegd hebben!" - Hoewel wij neergebogen onze weg gaan, en in het gevoel van onze zonden geen troost meer kunnen aannemen, en zuchten: "Ach Heere! wanneer komt Uw vrede?" - en wij uitroepen: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?" zo hebben wij toch Zijn woord: "Tot nog toe hebt u niet gebeden in Mijn Naam; bidt, en u zult ontvangen, opdat uw blijdschap vervuld zij" (Joh. 16 : 24).
En zo moeten al degenen, die verbroken van hart zijn en voor Gods Woord weg-zinken, het vernemen en weten, en ik verkondig het hun, dat op dit ogenblik in macht en heerlijkheid ter Rechterhand des Vaders dit hogepriesterlijk gebed door onze Heere Jezus gebeden wordt: "Ik bid voor hen; voor degenen, die U Mij gegeven hebt, want zij zijn Uwe. En al het Mijne is Uwe, en het Uwe is Mijne; en Ik ben in hen verheerlijkt. Heilige Vader! bewaar hen in Uw Naam, die U Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk als Wij." (Joh. 17)

Hoe zeker kunnen wij er van zijn, dat de Vader Zijn voorbede aanneemt en om deze hogepriesterlijke, trouwe voorbede ook ons gebed, - hoewel wij het onwaardig zijn, - toch zeker verhoren zal; en ons geen bede, die ter eer van Zijn heilige Naam geschiedt, - opdat Zijn heilige wil door ons op aarde gedaan worde, - weigeren noch afslaan zal. Hoe waar is het op deze grond, dat het gebed van alle armen en ellendigen, als zij behoefte aan troost en verlossing hebben, *veel zekerder door God verhoord wordt, dan zij in hun hart gevoelen, dat zij zulks van Hem begeren.*
De voorbede des Heeren kan niet anders, dan allerlei genade uit Gods volheid bij Zijn volk ten gevolge hebben, zodat zij de Geest van genade en gebed ontvangen. Daarom hebt u, Gods vrijgemaakten, kinderen des Allerhoogsten, geen reden om u vanwege uw zonden te laten terughouden, noch om u schrik te laten aanjagen door zichtbare machten, die Gods eer, woord en waarheid, trouwe hulp en bijzondere genade bij u in verdenking willen brengen. Machten die u daartoe met allerlei dreigingen, met allerlei voorstellingen van gevaar of van de onmogelijkheid der verlossing op het lijf vallen. Want al zou het ook de schijn hebben, alsof God Zijn aangezicht verborg, - als wilde Hij u niet, als had Hij vergeten genadig te zijn, - de trouwe Hogepriester is er toch en leeft ter Rechterhand Gods, van Zijn almachtige Vader. Hij zal op Zijn tijd en uur komen en ook bewijzen, dat u in Zijn beide handpalmen gegraveerd zijt. Hij moet Zijn gebed verhoord zien, opdat ook wij hebben wat wij gebeden hebben en vervuld worden van de goederen van Zijn huis, waarvan Hij de Zoon en Verzorger is. En terwijl Hij Zijn volk geeft aan te houden om waarachtige heiliging in het binnenste en een eerlijke wandel, brengt Hij het door Zijn voorbede ook bij hen teweeg, dat zij als

een vrijwillig volk in hun gebeden, smekingen en worstelingen met een waarachtig hart zich aan Hem toevertrouwen voor lichaam en ziel, voor tijd en eeuwigheid. Hij leert hen zichzelf, met alles wat zij zijn en hebben, Hem tot een levend dankoffer stellen. En dat zij, al is het, dat zij nood en dood, duivel en wereld, zonde en onmogelijkheid van uitredding voor ogen hebben, toch niet moede worden. Totdat zij over elke wederstand de in Hem geschonken overwinning, Hem ter eer, behaald en bevochten hebben.

Als Hogepriester bidt Hij niet alleen voor de Zijnen, ***maar Hij zegent ons ook.*** Ja allen zegent Hij, zowel kleinen als groten, die de Vader Hem gegeven heeft. Hij zegent hen zodanig, dat Hij door Zijn Geest de Vadernaam in hun hart schrijft en hun leert "Abba, lieve Vader!" te roepen; en Hij vervult hen, omkleedt hen en omgordt hen met Zijn Jezus-Naam. Hij, die de sterren met name telt, Hij heeft en houdt al de namen Zijner gemeente, hetzij klein of groot, in het gedenkboek van Zijn eeuwige liefde. Hij weet van elke naam, wat maaksel hij is, gedachtig zijnde, dat wij stof zijn. Moge ook Simeï Zijn Davids vloeken; moge ook een koning Balak een Bileam door veel goud verlokken om Zijn Israël door toverspreuken en vervloeking in de ellende te storten; mogen ook Wet, zonde en duivel met allerlei vloek komen: … "Laat ze vloeken", zegt Hij tot de Vader, maar zegen Gij!"
Hij geeft aan Zijn volk óók dit gebed: "Laat ze vloeken, maar zegen Gij!" En daar treedt Hij op! Hij, de Hogepriester, in de macht en Majesteit van Zijn erfdeel, Hem van de Vader verkregen, met alle rijkdom van zegeningen, met Zijn bruid aan Zijn Rechterhand. Jakob is gezegend, en gezegend zal hij blijven. En voor al degenen, die van het zaad der Joden zijn, moeten de Hamans vallen, zij kunnen voor dit zaad niet bestaan. "Ik zal zegenen, die u zegenen", zegt Hij tot Zijn Abraham, "en Ik zal vervloeken, die u vloekt"; en: "Wees een zegen." Christus werd voor ons een vloek, en nam onze vervloeking van ons weg op zich, en nu legt Hij op ons Zijn zegen, Hij, de Bron van alle zegeningen. Het is dus een hogepriesterlijke zegen, welke zonde en schande bedekt en wegneemt, en aan Zijn volk verlossing en overvloedige vrucht en volheid schenkt. O, troost in ons bitter lijden, daar Zijn zegen elke nacht verdrijft en een dag van zeven zonnen over ons doet opgaan!

II. Wij hebben nu overwogen, hoe Christus, als het Hoofd Zijner Kerk, Zich als Hogepriester betoont; ***laat ons thans zien, hoe Hij als zodanig zich betoont als Koning.***
De Vader regeert alles door Hem. De Vader heeft aan Hem, als de verhoogde Middelaar, alle macht en kracht gegeven in hemel en op aarde. Daarbij gaf de Vader Hem macht over alle vlees, opdat Hij het eeuwige leven geven zou aan allen, die de Vader Hem gegeven heeft. *Dit is het eeuwige leven*, dáárin bestaat het, dáárin leeft dit leven, dat allen, die de Vader Hem gegeven heeft, *de Vader kennen als de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die Hij gezonden heeft.* Alzo is het hier te doen om de ware godsdienst, om de ware aanbidding en verering.
Daartoe behoort, dat wij vrijgemaakt zijn van het kwade geweten en van alle boze werken der afgoderij, en uitgerukt uit en bewaard worden voor de macht van het Beest, dat uit de afgrond is; en voor alle verleiding van de Satan en de antichrist. Ook daarvoor bewaard worden, dat wij onze knieën niet buigen voor de Baäl, noch het merkteken van het Beest aan voorhoofd en hand ontvangen Dat wij niet meedrinken van de wijn van het grote Babylon, noch deel hebben aan zijn gruwelen. Maar dat wij voor onze Bruidegom bewaard blijven en Hem worden voorgesteld als een reine maagd. Daartoe is Hij de Hogepriester op de troon, en is als onze verhoogde Midde-

laar Koning, een Koning van gerechtigheid en een Koning des vredes.
In Zijn Koninkrijk moeten "alle goden zich voor Hem buigen; alle engelen moeten Hem aanbidden." Aan Zijn volk, dat Hij Zich naar de wil en het eeuwig voornemen des Vaders uit al de Heidenen verzamelt, geeft Hij Zijn wetten, geboden en rechten, en handhaaft deze bij Zijn volk, en bewaart Zijn volk daarbij met Zijn rechtmatige scepter. Hij heeft de gerechtigheid lief, daarom neemt Hij in Zijn Rijk op allen, die niet dan schulden hebben en wier ziel bitter bedroefd is, hoeren en tollenaars, die de bekering van node hebben, - allen, die "niet-volk" en die "niet-ontfermd" zijn. (Hoséa 1) Want dit is Zijn gerechtigheid: "Er is niets aanwezig bij dit arme volk. Ik heb alles voor hen van de Vader ontvangen en verworven, zij zullen hebben wat het Mijne is." En Hij leert dit volk Hem als de Zone Davids, Hem als hun Koning, God en Heiland aan te roepen en te aanbidden. En Hij leert hun allen door Zijn Geest, Zijn Vader als Vader aan te roepen, en met de Zoon en in de Zoon Hem voor hun enige waarachtige God te houden. Zo handhaaft Hij dus in de harten van Zijn volk Zijn rijkswetten, opdat zij blijmoedig voor de gehele wereld en tegenover de geestelijke machten der duisternis en van de antichrist belijden: "Deze is onze God, die zal ons helpen. Deze is onze Koning en onze Wetgever." Zodat zij zich wachten voor alle valse leer, voor alle wandel naar vlees, voor allen, die met eigenwerken omgaan. Zodat zij door Zijn macht inwendig gesterkt worden, om de goede strijd te strijden en het ware en alleen zaligmakende geloof te behouden.
Want dat is de wandel naar Geest, en dat zijn de zeden en dit is de gehoorzaamheid Zijner onderdanen, 'dat zij de Vader des Heeren Jezus Christus voor hun ware en énige God en Vader houden; en hoewel zij niets zien, Hem aanroepen als hun God en Koning, in het geloof de wonden maar ook de heerlijkheid van hun Koning aanschouwen'.

De Vader heeft Hem dus alles overgegeven, ten einde door Hem alles zó te regeren en te leiden, dat het eeuwig Evangelie der genade van Jezus Christus en van de liefde Gods des Vaders; de heilrijke waarheid der eeuwige verkiezing des Vaders naar de raad van Zijn welbehagen; en de uitvoering van deze raad door Zijn Zoon; de heilrijke waarheid van de rechtvaardigheid des geloofs, - opgericht blijve tot een banier voor alle volken. Zoals geschreven staat in Psalm 47: "God (d.i. Christus) is een Koning der ganse aarde; psalmzingt met een onderwijzing! God regeert over de Heidenen; God (d.i. Christus) zit op de troon Zijner heiligheid." Dat is, op de troon met de Vader, om te handhaven de leer der ware heiliging; op de troon, waarop Hij zich aan de Rechterhand der Majesteit heeft gezet, nadat Hij de reinigmaking onzer zonden door zichzelf heeft teweeggebracht. Opdat deze reiniging alléén gehandhaafd, en alzo de waarachtige en enige God en Jezus Christus in de Majesteit van Zijn Middelaars- en Koninklijk ambt in eer gehouden blijft; tegenover alle zelfreiniging, die toch slechts bevlekking is.
En alleen volgens deze wetten en deze regering vervult Hij de Zijnen, Zijn geliefde Kerk, al de leden van Hem, het zegepralend Hoofd, uit Zijn volheid *met alle volheid Gods, die lichamelijk in Hem woont.* Opdat het waar blijve, wat van de Gemeente geschreven staat: "De koningin staat aan Uw Rechterhand, in het fijnste goud van Ofir", en: "Des Konings dochter is geheel verheerlijkt inwendig" (Ps. 45).

Dat bedoelt de Catechismus wanneer hij zegt: ***"Dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet."*** Hij houdt woord, nadat Hij gezegd heeft: "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid; en Hij zal in u zijn." Hij regeert Zijn Kerk door Zijn Woord.

en Zijn Geest. Zo geeft dus de Vader deze Geest, en Hij, Christus, zendt als Koning, van de Vader deze Geest aan allen, die de Vader daarom bidden. Opdat wij, die geloven, volharden bij de belijdenis. Opdat wij aan deze belijdenis, die wij belijden van de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus, vasthouden met blijmoedigheid en een goed vertrouwen.
Op deze wijze worden onze inwendige vijanden overwonnen. En wij ervaren ten allen tijde, hoe onze Koning, de God des vredes, de Satan onder onze voeten vertreedt. Want Hij, onze verhoogde Middelaar en Koning, zal, naar de zekere toezegging, steeds de vrede bewaren. Opdat wij voortdurend Zijn Naam gedenken, en in deze Naam alle heren, die zich de heerschappij over ons aanmatigen, verhouwen.
Terwijl Hij nu deze vrede bewaart, en opdat Hij de Zijnen beware, regeert Hij hen, maakt hen levend, troost hen heerlijk door de prediking van Zijn Evangelie, zodat het hen aan geen gave ontbreekt. Hij versiert de ganse Kerk en ieder lid daarvan in zijn stand met zoveel en zodanige gaven der veelvuldige genade, als Hij, de Wijsheid Gods, dienstig acht tot uitbreiding van Zijn Rijk. En tot het welgelukken van het voornemen des Vaders, tot de opbouw van Zijn huis, tot de wasdom van Zijn lichaam, tot de inwendige welvaart van al Zijn onderdanen. Opdat zij allen wandelen aan de hand des Geestes, zowel wanneer zij moeten optrekken, als wanneer zij zich legeren, opdat zij zich wèl bevinden onder de heerschappij van goede werken, tot welke zij in Hem uitverkoren, geroepen en geschapen zijn.

Als Koning trekt Hij voort op de wagen van Zijn heil; en scherp zijn Zijn pijlen. Uit vijanden maakt Hij zich dag aan dag gewillige en gelukkige onderdanen. Die verre waren roept Hij tot zich en maakt hen tot Zijn lidmaten door de prediking des Woords en door Zijn levendmakende Geest. Hij dwingt de afvalligen in de banden van het Verbond, maakt verovering op verovering door Zijn liefde; richt aldus Zijn Koninkrijk op in de harten van hen, die Zijn vijanden waren. Hij bevordert dat Koninkrijk door ontdekking en wegneming van zonde, schuld en straf, en reinigt de harten door Zijn koninklijke genade, gunst, mildheid, goedheid en gepaste tucht van alle vuilheid en onreinheid, en van elke neiging om de wil des duivels te doen.
In Zijn Koninkrijk maakt Hij al de Zijnen tot ridders en helden, tot vorsten en oversten. De muren van Zijn stad zijn edelgesteenten, de poorten zijn paarlen, de straten van zilver, en in Zijn tempel is alles goud en enkel zijde, - en Hij vervult aan Zijn bruid de haar gegeven belofte: “Gij verdrukte, door onweer voortgedrevene, ongetrooste! Zie, Ik zal uw stenen gans sierlijk leggen, en Ik zal u op saffieren grondvesten. En uw glasvensters zal Ik kristallijnen maken, en uw poorten van robijnstenen, en uw ganse landpaal van aangename stenen. En al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn, en de vrede uwer kinderen zal groot zijn.”

Tenslotte bewijst zich ons gezegend Hoofd als Koning Zijner Kerk dáárin, dat Hij, gelijk de Catechismus zegt, ***“ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.”*** Dat is naar Zijn woord: “Op deze uw belijdenis, dat Ik de Christus ben, zal lk Mijn Gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen.” En ook zegt Hij: “In de wereld zult gij verdrukking hebben; maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen.” En nogmaals: “Vrees niet, gij klein kuddeke! Want het is uws Vaders welbehagen, u het Koninkrijk te geven.” En nogmaals: “Niemand zal Mijn schapen uit Mijn hand rukken”
Duivel, dood, zonde en wereld, met al de tirannen, die in de wereld zijn, zijn vijanden van Christus. De hemelse Vader weet het. En omdat zij vijanden van Christus zijn, zijn zij ook vijanden van Zijn Gemeente, vijanden van elk lid van Hem, het Hoofd.

De slang is listig, maar Hij verijdelt door Zijn wijze maatregelen al haar listen.
De dood heeft een machtige prikkel, dat is de zonde. Hij verstoort echter gedurig het gebied der zonde in de Zijnen. De zonde heeft een buitengewone kracht, deze kracht ligt in de Wet. Opdat deze kracht de Zijnen niet zal meeslepen naar haar wil, onderricht Hij de Zijnen hoe zij te wandelen hebben in een door Hem vervulde Wet.
De wereld heeft een ongemene aanlokkelijkheid. Nu laat Hij de Zijnen de schoonheid en de onmetelijke schatten van het Rijk van Zijn genade zien, en staalt in hen het geloof, zodat het geloof in ons de overwinning wordt, waardoor wij de wereld hebben overwonnen, en haar leren haten, verfoeien en verwerpen.
En opdat wij rijke troost hebben tegenover al onze vijanden, noemt Hij Zijn God *onze God*, Zijn Vader *onze Vader*. Hij noemt ons *broeders*, en openbaart ons recht hartelijk en broederlijk de rijke hemelse gerechtigheid en de almachtige Vadernaam als een veilige brug, waarheen wij vlieden en ons verlost zien.

Hoe worden wij het gewaar, terwijl Hij ons onder Zijn scepter samenhoudt, hoe waarachtig Zijn woord is: "Ik zal voor u strijden en gij zult stil zijn." Zodat wij Zijn Naam maar hebben aan te roepen, om ons in een ogenblik in vrijheid gesteld te zien. Hoe ervaren wij het, dat Hij ons, als wij bij Zijn vaandel blijven, ter overwinning leidt! O, diepte der wijsheid van Zijn bestuur! *Alle instrument, dat tegen Zijn vok bereid wordt, zal niet gelukken*. Hij verijdelt alle vijandelijke aanslagen, die tegen ons, tegen Zijn Rijk bedacht worden, zodat wij mogen zingen: "Laten zij hun touwen spannen, zij zullen toch niet houden: zij zullen ook de vlaggen op de mastboom niet uitsteken!" (Jes. 33 : 23a, vertaling Luther.) Hij heerst naar het woord des Vaders zodanig midden onder Zijn vijanden, dat ook hun geheimste aanslagen Hem bekend zijn. En Hij laat hen een raad beraadslagen, die toch vernietigd wordt (Jes. 8 : 10). Ja, al het schepsel is Hem dusdanig onderworpen, dat niemand en niets tegen Hem of Zijn broeders zich ook maar kan roeren of bewegen, om hun schade te doen. En wat is er, dat aan de Zijnen door Zijn regering en voorzorg niet ten goede zou moeten meewerken? Hij heeft de gevangenis gevankelijk gevoerd, toen Hij opvoer.

En wordt de duivel iets toegestaan tegen de Zijnen, dan zal het alleen dit zijn, dat hij de hond van de trouwe Herder is, welke echter de tanden zijn uitgebroken, en die nu niets anders vermag, dan de schapen, als zij weerspannig zijn, naar de plaats te drijven, waar het groene gras is.
En al is het, dat de zee nu bruist en kolkt, en de bergen door haar onstuimigheid instorten, Zijn troon, waarop Hij als Priester en Koning zit naast de Vader, staat eeuwig en onwrikbaar! Hij spreekt, en de zee zwijgt en is stil.
Zijn stad en Zijn land, de aarde, welke alle zachtmoedigen beërven, is gebouwd op de pilaren der eeuwigheid en heeft wijde stromen. Geen roeiboot (d.i. oorlogsboot) zal daar doorvaren, en geen opgetuigd schip zal daar overvaren. Daarin zwemmen alleen zwanen, die Hij voor Zijn reine dieren heeft verklaard, en die nog het liefelijkst zingen bij hun sterven. En die Hij in hun sterven herschept tot adelaars, welke dan tot Hem opstijgen met kracht. Amen.

ZONDAG 19

Christus aan de rechterhand van de Vader. II.

Vraag 50. ***Waarom wordt daarbij gezet: Zittende ter rechterhand Gods?***
Antwoord***. Dewijl Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij zichzelf daar bewijze als het Hoofd Zijner Christelijke Kerk, door Wie de Vader alle dingen regeert.***
Vraag 51. ***Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?***
Antwoord. ***Eerst, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet. Daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.***

Geliefden.
Een goed onderdaan verblijdt zich over het geluk van zijn koning, dat zijn koning de zegekrans draagt. Een goed koning verblijdt zich over het heil, dat God hem voor zijn volk gaf. Waar de zege bevochten is, daar is vrede, waar vrede is, komt welvaart, daar worden de ergernissen en wat het maatschappelijk leven schaden kan, uit de weg geruimd, de grenzen bevestigd en het gehele rijk beschermd tegen de vijand. Zo is het in een goed ingericht aards koninkrijk, maar veel meer nog in het Koninkrijk van Jezus Christus. Onze Heere Jezus Christus draagt de kroon der overwinning, verblijdt Zich in Zijn God, over de overwinning die God hem verleent. Hij verheugt Zich over het heil van Zijn volk, handhaaft de vrede, overlaadt Zijn volk met weldaden, geeft het goede wetten, en waakt dag en nacht voor de uitwendige vrede en de veiligheid van Zijn onderdanen.

Dit wordt ons beschreven in de wondervolle 21ste Psalm. Een Psalm van David is het, die in de Gemeente steeds moet gezongen worden. Hij begint aldus: “O Heere, de Koning is verblijd over Uw sterkte; en hoezeer is Hij verheugd over Uw heil!”
De Koning, die zich daar verblijdt, is de Heere Jezus Christus. Hij verblijdt Zich over de sterkte, welke God de Vader, - die Hij “Heere” noemt, - Hem geeft. Hij zegt: “Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.” Hij verblijdt zich over de sterkte des Heeren, in welke sterkte Hij alle vijanden overwonnen heeft, en verheugt zich óver des Heeren heil. Dat is, over de volkomen verlossing, welke Hem voor Hemzelf en Zijn volk gegeven is. Dit is dus een Psalm der overwinning, van vreugde en gelukzaligheid.
De Koning gaat vooraan met de Psalm, en de Gemeente volgt. “Gij hebt Hem Zijns harten wens gegeven.” Déze wens, dat de kop der oude slang vermorzeld is. De wens, om allen, die de Vader Hem gegeven heeft, in volkomen veiligheid te brengen. De wens, dat Hij in staat gesteld zou worden, aan het volk vrede en welvaart te brengen en te verzekeren. Dat is Christus' wens, weke de Vader Hem geeft.
“De uitspraak Zijner lippen hebt Gij niet geweerd.” Hij bidt als Hogepriester, als voorspraak van Zijn volk. Wanneer Hij zo voor Zijn volk optreedt, vindt Hij verhoring van Zijn gebeden. Hierop volgt het woordje “sela”, opdat wij wat hier van Christus gezegd wordt bedenken, rustig ter harte nemen en dikwijls herhalen.
“Gij komt Hem voor met zegeningen van het goede.” Dit wordt in Psalm 45 aldus gezegd: “Uw God heeft U gezalfd met vreugdeolie, boven Uw medegenoten.” Het is de belofte, welke Christus van de Vader ontvangen heeft, de belofte van de Heilige

Geest. Dat zijn de "zegeningen van het goede", voor land en volk.
"Op Zijn hoofd zet u een kroon van fijn goud. " D.w.z.: Gij geeft Hem alle eer, macht en heerschappij in hemel en op aarde. "Het leven heeft Hij van U begeerd." Dat heeft Christus immers gedaan in de dagen van Zijn vlees! Toen heeft Hij gebeden, dat God Hem van de dood mocht verlossen, en God heeft Hem ook van dood en graf en uit alle geweld des doods verlost. Zo heeft God Hem gegeven een leven, "lengte van dagen, eeuwiglijk en altoos." De apostel zegt, dat onze Heere Jezus Christus als Hogepriester en Koning niet sterft, maar blijft, opdat Hij eeuwig Priester en Koning, Voorspraak en troost, raad en vrede van zijn volk zij en blijve. Wij hebben hier dus een profetie, op grond waarvan wij ons allerheiligst geloof belijden, uitgedrukt in de Twaalf Artikelen, *dat Christus, onze Heere, is gezeten ter Rechterhand Gods, des almachtigen Vaders.*

Laten wij tot onze vertroosting, onderwijzing, versterking en vermaning *dit zitten ter Rechterhand der Vaders* overwegen, en beschouwen wij daartoe behalve Psalm 21 nog andere Schriftuurplaatsen, en ook de kostelijke onderwijzing en verklaring van onze Heidelbergse Catechismus.
Onze Heere Jezus Christus is zichtbaar, voor de ogen Zijner jongeren, door een wolk opgenomen in de hemel. Toen Hij werd opgenomen in de hemel, werd Hij opgenomen naar Zijn mensheid, d.i. met hetzelfde lichaam, waarin Hij hierbeneden rondwandelde, en waarmee Hij leed aan het kruis, waarmee Hij in het graf lag en opstond, zodat onze Heere Christus nu met datzelfde lichaam, doch verheerlijkt, zich in de hemel bevindt. Daar zit Hij nu ter Rechterhand Gods. Daar echter God geen menselijk lichaam heeft, maar Geest is, wil dit zeggen, dat Christus als onze Middelaar gezet is in alle macht, eer en heerlijkheid, die de Vader heeft. En dat de Vader Hem, toen Hij in de hemel kwam, als het ware aan Zijn zijde heeft gezet in de hoogste eer en hoogste heerlijkheid. In de Naam des Vaders regeert Hij nu hier op aarde en in de hemel met Zijn Woord en Geest; met Zijn troost, als Middelaar, als waarachtig Broeder onder de broederen, en als waarachtig God en Mens.
Van dit zitten ter Rechterhand Gods gewagen op tal van plaatsen de Psalmen en Profeten, en ook de Apostelen en Evangelisten. Als Markus, de Evangelist, ons meedeelt, dat Christus ten hemel gevaren is, laat hij er op volgen: "En is gezeten aan de Rechterhand Gods" (16: 19). Petrus voor de grote raad, - en ook reeds op de Pinksterdag, - predikt als hoofdsom van al wat tot onze vertroosting dient: *God heeft deze Jezus verhoogd aan Zijn Rechterhand als Heere en Christus.* De Apostel Paulus in zijn Brieven is steeds vol van het feit, dat Christus zit ter Rechterhand Gods, *en dus gezet is ver boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en alle naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomende.* Zodat alles Hem onderworpen is. Dit alles is het gezeten zijn ter Rechterhand Gods.

Zo is Zijn Gemeente is onder Hem gesteld. Hij zit daarboven als Hoofd dezer Gemeente, om met Zijn volheid alles te vervullen. In zijn Brief aan de Hebreeën zegt Paulus: "Tot weken der engelen heeft Hij ooit gezegd: Zit aan Mijn Rechterhand, totdat Ik uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten?" (1 : 13). Dezelfde Apostel schrijft ook aan de Hebreeën dat dit de hoofdsom der ganse leer is: 'Christus als Hogepriester zit ter Rechterhand Gods, en is daar als de Zoon des huizes de Bedienaar van alle beloofde goederen, om die naar Gods wil uit te delen aan de Gemeente'. En de Apostel spreekt verder in de hoogste overtuiging van de waarheid, als hij aan de Romeinen schrijft: "Wie is het, die verdoemt? Christus is het, die gestorven is; ja, wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter Rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt. Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen

Gods?"

Opdat wij deze waarheid en de onderwijzing, vermaning en vertroosting, die daarin ligt, goed ter harte nemen, zo laat ons, op grond dezer belofte, leven en sterven op hetgeen de beide hierop betrekking hebbende vragen van onze Heidelbergse Catechismus behelzen. Laat ons toch niet denken, dat wij daarboven verheven zijn.
Vraag 50 luidt: ***"Waarom wordt daarbij gezet: zittende ter Rechterhand Gods?"***
En het antwoord is: ***"Dat Christus dáárom ten hemel gevaren is …"***
Dat Hij deze aarde verlaten heeft en niet hier gebleven is, dat heeft zijn grond, zijn oorzaak. Zoals Hij Zelf eenmaal gezegd heeft: 'Het is u nut, dat Ik wegga, anders komt de Trooster niet. Wanneer Ik echter zal heengegaan zijn, zal Ik Hem tot u zenden'. Christus is dus niet op aarde gebleven, maar ten hemel gevaren, en wel dáárom ten hemel gevaren, opdat Hij daar zij het Hoofd van Zijn Christelijke Kerk? Nee, dat staat er niet, maar "opdat Hij Zichzelf daar bewijze - *bewijze!* - als het Hoofd van Zijn Christelijke Kerk." Zodat dus de Christelijke Kerk - dat is niet wat de mens Christelijke Kerk noemt, maar Zijn Christelijke Kerk, die Zijn zalving heeft door het geloof, - van het ogenblik af, dat Hij Zich gezet heeft ter Rechterhand van de Vader, tot heden en tot de laatste dag, ervaren zal, bij zichzelf ervaren, bemerken en zien zal, *dat Hij het Hoofd is.* En wel zo'n Hoofd, dat er niets, in 't geheel niets door toeval geschieden kan, maar dat daarentegen alles, het zij wat het zij, wat de Kerk aangaat, van de Vader door dit Hoofd geregeerd wordt. Zodat er geen andere regering, - ik spreek niet van de wereldlijke regering, maar van de regering in de Kerk, in het geweten, - zodat er geen andere regering is, dan de regering, welke geschiedt door dit Hoofd Christus. Voor deze leer smelt de paus als een slak, als sneeuw voor de zon, en al zijn macht en aanslagen worden verbroken.

De volgende vraag luidt: ***"Wat nuttigheid brengt ons nu deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?"***
Ik wijs er op, dat de Twaalf Artikelen van ons christelijk geloof beloften zijn. Vraag 22 luidt immers: "Wat is een christen nodig te geloven?" En het antwoord luidt: "Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een hoofdsom leren." Zo is dus ook het Artikel, dat Christus zit ter Rechterhand Gods, des almachtigen Vaders, een belofte voor ons.
Wat nuttigheid brengt ons dan nu deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus? Welk nut hebben wij daarvan?
"Eerstelijk, dat Hij de hemelse gaven" niet enigszins spaarzamelijk uitdeelt, maar ze ***"uitgiet",*** overal waar dorheid is. Dat Hij deze hemelse gaven uitgiet ***"door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten."*** Hier zegge de gesnedene niet: "Ik ben een dorre boom." Er zij slechts schuld, belijdenis van zonde; dan weet de Heere door Zijn macht en Zijn zegen met het weinigje olie alle lege vaten te vullen, zolang er nog lege vaten zijn. Eerst wanneer deze beginnen te ontbreken, staat de olie stil (2 Kon. 4 : 3-6).
"Dat Hij in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet", wordt u gepredikt, opdat u het niet maar zó aanneemt, wat in de Catechismus staat, nee, men vrage zich eerst af: Ben ik een lidmaat van Christus? Giet Hij dat ook in mij uit? Heeft Hij dat ook mij gedaan door Zijn Heilige Geest, en doet Hij dat? Anders moeten wij zeggen: ja, dat is wel het nut, maar *wij* hebben daar niets aan. Deze zelfbeproeving moet in ons leven komen, bij aanvang of voortgang, anders zijn wij een vergeetachtig hoorder.
"Hij zit ter Rechterhand Gods en giet door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uit." Dat wil dus zeggen: deze Koning geeft vrede, Hij brengt de welvaart van Zijn volk, zodat zij het goed hebben onder Zijn scepter en geen gebrek

lijden. Het wil zeggen: zij leven onder goede instellingen en wetten, onder Zijn Koninklijke goedertierenheid en genade. En in deze vrede en welvaart wil Hij Zijn volk bewaren.

Daarom staat er: ***"dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart."*** Tegen alle vijanden. Dat zijn ten eerste uitwendige, zichtbare; de antichrist, de vijanden van het Woord der waarheid, die Gods Woord uit school en Kerk willen verdringen. Maar ook onzichtbare vijanden, de duivel met zijn vele duivelen, die niet ophouden de Gemeente aan te vallen, om de Gemeente te verwoesten, niet ophouden de leden der Gemeente ieder in het bijzonder te tiranniseren en te kwellen, en de zielen op de dwaalweg te brengen, van het geloof af te trekken en in zonde, vertwijfeling of onzekerheid te storten.

Opdat nu een kind het vatte en versta, zeg ik: Mijn kind, vraagt je: *waar is nu de Heere Jezus, die Jezus, die eens de kinderkens op Zijn schoot nam en zei: "Laat de kinderkens tot Mij komen", hen met Zijn armen omving en zegende?*
Welnu, deze Jezus is met Zijn lichaam, dat Hij ontvangen heeft van Zijn moeder, de maagd Maria, en in hetwelk Hij geleden heeft, gestorven, begraven en opgestaan is, in de hemel. Want God heeft in de hemel het middelpunt van de ganse heerlijkheid Zijner genade gesteld. Wanneer u de profetieën van Ezechiël leest, dan ziet u daar in een beeld een allerheerlijkst blauw (saffier) bij de troon van God. Alle engelen en aartsengelen, serafs en cherubs, alle heiligen en voleindigden staan daaromheen. Daar is een middelpunt in de hemel, daar is Jezus, met hetzelfde lichaam, dat jij draagt. En Wie is Hij daar voor ons?
Die daar op de troon zit, is het Lam.
Het Lam? Ja, kind, het Lam, opdat je met je klein kindergeloof zou steunen op dit Lam en zeggen:
O Lam Gods, onschuldig,
Aan 't schandlijk kruis geslacht,
Bevonden steeds geduldig,
Hoewel Gij waart veracht,
De ganse zondelast hebt Gij gedragen!
En opdat ook jij op dit Lam je zonde zou leggen.
Christus, toen Hij opgenomen werd, werd niet opgenomen zoals wij, wanneer wij voleindigd worden, maar Hij werd opgenomen als het Hoofd van zonde en dood. Dat is, als degene, die zonde en dood overwonnen en teniet gemaakt heeft. Wanneer je dus zonde hebt en graag van je zonde en verkeerde aard zou verlost zijn, kom dan toch tot deze Jezus met het gebed, dat Hij zich over je ontferme. Hij alleen weet met zonde om te gaan. Jij niet! Hij weet, al naar het Hem behaagt, je spoedig of langzaam van je zonden te reinigen. En, mijn kind, wanneer je nu ziek wordt en aan je dood denkt, weet het dan, niet aan je dood, maar aan de Heere Jezus moet je denken! Je weet met de dood niet om te gaan. Je weet niet hóe over deze brug heen te komen. Je weet niet, hoe door de diepe Jordaan heen te komen. Maar Jezus is de Heer over de dood, en Hij zal weten, wat Hij met de dood beginnen moet. Wanneer je een vreselijk grote hond ziet, die bijten wil, wordt je bang. Maar daar komt de meester van de hond en gebiedt hem: Stil! Áf! Zó is de Heere Jezus in de hemel Heer over zonde en dood.
Maar waarom is Hij niet op aarde?
Het zou wat wezen, als de Heere Jezus te Jeruzalem woonde! Dan zou je, als je tot Hem gaan en met Hem spreken wilde, de vreselijk grote reis naar Jeruzalem moeten maken. Of als Hij te Rome woonde, dan zou je naar Rome moeten reizen. Of wanneer

Hij alleen te Elberfeld was, dan zouden alle mensen in de gehele wereld naar Elberfeld moeten komen. Dat zou toch niet gaan! En wat zou het zijn, als Hij wel bij je, maar niet bij mij was? Dat doet Hij dus niet. De Heere wil ook nu nog op aarde zijn, maar niet uitwendig zichtbaar, niet met Zijn lichaam, waarmee Hij gekruisigd is, maar Hij wil bij ons zijn, zoals Hij gezegd heeft: "Waar twee of drie in Mijn Naam vergaderd zijn, daar ben Ik in het midden van hen." Hij wil bij ons zijn met Zijn Heilige Geest. In de prediking des Woords, waar dit Woord in het hart valt, ontvangt men de Heilige Geest. En met de Geest, de Heere Jezus in het hart, en in smart, nood en dood zal Hij bewijzen, dat Hij is het Hoofd om te helpen.

Wat doet Hij dus in de hemel? Hij houdt de Vader Zijn offerande voor, een offer die een eeuwige waarde heeft, een volkomen, eeuwig geldende offer. Die houdt Hij de Vader voor, altijd door, dag en nacht. Op grond van dit offer bidt Hij, dat dit offer de Vader behage voor allen, die de Vader Hem gegeven heeft. En krachtens dit losgeld spreekt Hij al dezen, die met schuld en zonde bezwaard zijn, vrij. Hij verklaart hen rechtvaardig en heilig.
Verder wordt in de hemel voortdurend dit gebed van onze Hogepriester vernomen: "Vader, Ik wil, dat, waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die U Mij gegeven hebt, opdat zij Mijn heerlijkheid zien." Zo kan ons dan niemand verdoemen, want Hij komt als Borg voor ons op. "En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige." Hij houdt de Vader Zijn allerheiligste wil voor, dat wie in Hem gelooft, zalig en gezegend wordt. En zo komt Hij nog met Zijn zegen, gelijk de regen op het gras, wanneer het dor is, zodat alles weer heerlijk groent.

Nu hebben wij, die dit vernemen en aannemen en geloven, vreselijke vijanden, ten eerste buiten ons, ten andere in ons. Buiten ons, de mensen. In ons, onze oude mens. Buiten ons en in ons de duivel, de wereld, vlees en bloed, hovaardij, het lieve 'ik'. Wonderlijk gaat het nu toe. Christus de Heere heft Zijn kruis niet op, maar terwijl Hij in de hemel regeert, blijft Hij toch nog regeren van het kruis uit, en zo ervaren Zijn leden ook, dat alles er op uit is, hen te gronde te richten. Daarom leert de Heere ons zo nadrukkelijk: "Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme dagelijks Zijn kruis op zich." Daarom stampt de Apostel het de lidmaten van Christus zo in, om vergevensgezind te zijn, zachtmoedigheid en ootmoedigheid te oefenen, de onderste weg te gaan. En de vijanden, zij mogen nog zo vreselijk, nog zo duivelachtig zijn, te ontwapenen door liefde, door geduld, door gebed en tranen, door zijn eigen bloed. Als wij zo de vijanden ontwapend hebben, dan kunnen wij zeggen en zingen: *Zijn Rijk wordt heerlijker door tegenstand.*
Daartoe heeft echter geen mensenkind, geen christen, geen lidmaat van Christus op zichzelf macht. Er is bij ons niet de minste kracht om in deze strijd staande te blijven. Er is bij ons geen gedachte aan, geen geloof, dat onze Koning, die de overwinning reeds bevochten heeft, haar ook bij ons handhaven zal. Wij moeten echter goed bedenken: Christus zit ter Rechterhand Gods, niet opdat ik getroost wordt, dat Hij mijn vijanden verslaan zal, dat Hij de paus en de ketters, die mij naar het leven staan, verslaan zal. Nee, Hij zit ter Rechterhand van God de Vader, opdat Hij mij, die niets ben; - mij, die belijd dat ik een leeg vat ben; die tegelijk weet: ik ben leeg en ik moet vol zijn; opdat Hij mij, die in deze nood tot de Heere roep, - met Zijn volheid vervulle. Opdat Hij mij zwakke, die niets vermag, met Zijn kracht van boven omgorde, om te doen, wat Hij gebiedt. Namelijk, dat ik volhard, draag, verdraag, zachtmoedig ben! Een ieder drage des elkaars last, en dergelijke. Doe aan hartelijke ontferming,

zachtmoedigheid, ootmoedigheid, geduld, en dergelijke.
Nogmaals, ga de onderste weg, laat u slaan en schelden, lijd en verdraag, zegen uw vijand, zorg slechts, dat u kracht van Boven krijgt. Dan zult u de troost ervaren, dat Christus zit ter Rechterhand van God de Vader, als Hogepriester, in Wiens gerechtigheid ónze gerechtigheid staat, en als Koning, om ons te beschermen tegen onze vijanden. Als men echter terugscheldt, ontvangt men niets. Indien men zichzelf wreekt, indien men denkt: slaat u mij, dan sla ik u terug; hebt u een scherpe tong, dan heb ik ook een scherpe tong; doet u mij kwaad, dan werp ik u het huis uit, … zie, dan ontvangt men niets. Dan zal men integendeel de troost verliezen, dat Christus zit ter Rechterhand des Vaders als onze Hogepriester en Koning. Volg Hem na, door bezaaide en onbezaaide landen, door alles heen. U vastgehouden aan Hem, aan dit Lam! Uw zonde en schuld op dit Lam gelegd. En Hem gebeden, dat Hij door de macht Zijner genade u verlene, dat u, lam, dat zingt: “De Heere is mijn Herder.” Opdat u dit Lam gelijk mag zijn. En indien u, lam, op dit Lam ziet, om u te laten slachten, behoeft u voor de wolven niet te vrezen. Maar overal is de overwinning in Hem, onze Koning; Die de zegekrans draagt, om ons heil te bereiden. Amen.

ZONDAG 19 en 20.

Vraag 51. ***Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus***?
Antwoord: ***Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet. Daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.***
Vraag 53. ***Wat gelooft u van de Heilige Geest?***
Antwoord: ***Eerstelijk, dat Hij tezamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is. Ten andere, dat Hij ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een waar geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig make, mij trooste en bij mij eeuwiglijk blijve.***

Wat gelooft u van de Heilige Geest? Zo luidt een der meest gewichtige vragen van onze Heidelbergse Catechismus. En het antwoord, uit het leven en naar de waarheid, is dit: *"Eerstelijk, dat Hij samen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is; ten andere, dat Hij ook aan mij gegeven is, opdat Hij mij, door een oprecht geloof, Christus en al Zijn weldaden deelachtig make, mij trooste, en bij mij eeuwig blijve"* (Vraag en antwoord 53).
Met deze vraag en dit antwoord hangt ten nauwste samen de vraag: "Wat nuttigheid brengt ons nu deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?" Alsmede het antwoord: "Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet" (Vraag en antwoord 51).
Wij kunnen deze vraag nooit te dikwijls doen, en wij moeten daarop, zullen wij zalig worden, het antwoord kunnen geven, dat de Catechismus geeft. Want met recht schrijft een Apostel: "Zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe" (Rom. 8 : 9 b).

Dat de Heilige Geest tezamen met de Vader en met de Zoon waarachtig en eeuwig God is, staat vooreerst als leer der Heilige Schrift vast, en die daaraan mocht twijfelen, is geen Christen. De doopsformule en de apostolische zegen (Matth. 28: 19 en 2 Cor. 13: 13) zijn daarvoor genoegzame bewijzen. Daarom noemt een Apostel Hem ook de "eeuwige Geest" (Hebr. 9: 14). Daarom worden Hem ook in de Heilige Schrift dezelfde eigenschappen toegeschreven, als de Vader en de Zoon.
Dat Hij alomtegenwoordig is, betuigt David Psalm 139.
Dat Hij alwetend is, lezen wij Hand. 5 : 3, 4.
Dat Hij almachtig is, zien wij uit Zijn werken. Waar Hij werkt, daar werkt Hij als de Oorsprong en eerste Oorzaak, die Zich in Zijn werking van de middelen bedient. Waar Hij *de Kracht en Gave Gods* genoemd wordt, daar bewijst dit niet, dat daarom de Heilige Geest bloot een kracht zou zijn. Aangezien ook Christus *de Wijsheid, Kracht en Gave Gods* heet.
Dat de Heilige Geest daarentegen een Persoon is, onderscheiden van de Vader en de Zoon, een Persoon, die uit eigen machtsvolkomenheid "Ik" zegt, zien wij uit de Handelingen der Apostelen, waar de Heilige Geest zegt: "Ik heb hen gezonden." En: "Zondert Mij af beide Barnabas en Saulus tot het werk, waartoe Ik hen geroepen heb" (Hand. 10 : 20; 13 : 2). Daarom wordt Hij ook in het bijzonder bij de doop van Christus, - zo ook wanneer de Heere Hem belooft te zenden, - van de Vader en de Zoon onderscheiden (Matth. 3: 16, 17; Joh. 15). Aan een kracht kan men niet

toeschrijven verstand en wil; terwijl toch van de Heilige Geest gezegd wordt: "Hij onderzoekt de diepten Gods", en: "Deze dingen alle werkt een en dezelfde Geest, delende aan een ieder in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil" (1 Cor. 12: 11; Hoofdstuk 2: 10).
Wat wij Hand. 20: 28 lezen, bewijst ten volle, dat Hij een Goddelijk Persoon is. En wat wij Jesaja 6, vergeleken met Hand. 28: 25, vinden, zegt ons genoegzaam, dat de Heilige Geest " Jehovah" is, de Heere, God met de Vader en de Zoon. Daarom is het geen beeldspraak, als er Hebreeën 3 gezegd wordt, dat Hij "zegt", en Hebr. 10, dat Hij "getuigt", en 1 Cor. 3 en 6, *dat Hij in ons woont, als in een tempel.* En wat moet het beduiden, als het heet: "Zij verbitterden Zijn Heilige Geest, en hebben Hem smarten aangedaan" (Jes. 63: 10), en: "Bedroeft den Heiligen Geest Gods niet" (Ef. 4 : 30)? En waarom is de zonde, tegen Hem bedreven, niet te vergeven (zie Markus 3 : 29), indien Hij niet een Persoon is, van de Vader en de Zoon onderscheiden, en met Hem tezamen eeuwig God? Niet tevergeefs staat er geschreven in Handelingen 2: "Zoals de Geest hun gaf uit te spreken."

Daarom zij het verre van ons, onder de Heilige Geest te verstaan een goede beweging in de mens, of een genadegave, of kracht. Want wie zal ons helpen, wanneer wij Hem verloochenen en Hem Zijn Goddelijke heerlijkheid en eer roven? Voorzeker, waar dit geschiedt, daar is Zijn gemeenschap niet, maar de duivel is er in de gedaante van een engel des lichts. Zijn Naam is echter zoals de wijze, waarop Hij werkt. "Geest" is Zijn Naam, of "blazing." Zijn werking is als die van de wind. Waarom Hij ook dikwijls in de Schrift "Wind" genoemd wordt. Zo in het Hooglied: "Ontwaak, Noordenwind! en kom, u Zuidenwind; doorwaai mijn hof!" (Hoogl. 4 : 16). En bij Ezechiël lezen wij: "Mensenkind, profeteer tot de Geest; en zeg tot de Geest: zo zegt de Heere Heere: Gij Geest, kom aan van de vier winden!" (Hoofdstuk 37: 9). De Naam geeft dus te kennen een "blazen." Zo lezen wij Joh. 20 : 21, 22: "Jezus zeide tot hen: Vrede zij u! gelijkerwijs Mij de Vader gezonden heeft, zend Ik ook u. En als Hij dit gezegd had, blies Hij op hen, en zeide tot hen: Ontvangt de Heilige Geest." Daarom heet Hij ook vaak: "de Adem des Almachtigen", en "Geest Zijns monds", gelijk in Job 33 en Psalm 33: 6.
Daarin is echter de Heilige Geest van de Vader en de Zoon onderscheiden, dat Hij van de Vader én de Zoon uitgaat; of ook van de Vader uitgaat, en *door* de Zoon van de Vader gezonden wordt. Dat de Heilige Geest als de Derde Persoon in het Goddelijk Wezen ons geopenbaard is, geschiedt niet daarom, omdat Hij de Derde Persoon zou zijn in rang of eer, maar overeenkomstig de heilsorde, naar welke Hem de heiliging toekomt.

En hier hebben wij nu de vraag te beantwoorden, hoe wij zulks te verstaan hebben, ***en welke troost wij in het algemeen daarvan hebben, dat wij geloven, dat de Heilige Geest God is, ééns wezens met de Vader en de Zoon.***
Tot het antwoord op deze vraag zullen wij nimmer komen, noch er gewicht aan hechten, als het niet bij ons waarheid is, wat de Catechismus zegt*: "De Heilige Geest is ook aan mij gegeven."*
De Heilige Geest heet de eeuwige Geest; want zo lezen wij Hebr. 9 : 14 van Christus: "Die door de eeuwige Geest zichzelf Gode onstraffelijk opgeofferd heeft." Uit deze benaming "eeuwige Geest" besluiten wij, dat de Heilige Geest werkzaam is in de eeuwige vrederaad, en tussen de strafeisende gerechtigheid en de genade de Middelaar verwekt heeft, om aan beide de voldoening te geven. Ook, dat Hij het op Zich heeft genomen, de Middelaar tot dat werk toe te rusten en te bekleden; Hem in de wereld in

te brengen; Hem in de maagd als mens te laten ontvangen worden; Hem in Zijn Middelaarswerk en bij Zijn lijden en sterven te dragen; Hem uit de doden op te wekken; ook Hem voor hemel, aarde en hel te rechtvaardigen als God, Heere, Heiland en Middelaar. *Want God, die geopenbaard is in het vlees, is gerechtvaardigd in de Geest;* en Hij Die wel gedood is in het vlees, werd levend gemaakt door de Geest.
De Heilige Geest heeft zich voorts de Vader en de Zoon ten dienste gesteld, om levend te maken allen, die de Vader uit de verloren massa der mensen zich heeft uitverkoren en aan de Zoon heeft gegeven, om hen te verzoenen en te lossen met Zijn bloed.
Hij stelt zich de Vader ten dienste, om de Zoon als Middelaar bekwaam te maken tot Zijn ambt en werk. Vervolgens stelt Hij zich daarin de Vader ten dienste, dat Hij op de Zoon rust als belofte en erfdeel en loon voor de arbeid Zijner ziel, om daarna op de bede van de Zoon uit te gaan en levend te maken de doden des Heeren.
En wederom, nadat Hij hen tot het geloof heeft opgewekt, in hen te wonen en zich aan hen *te laten schenken* als een zegen Gods en als een belofte Gods, die in Christus Jezus de gelovigen toegezegd is. Anderzijds zou Hij de verworpenen zoveel doen verstaan, dat zij de Vader en de Zoon nochtans zouden moeten rechtvaardigen, hoewel zij zouden verloren gaan.
Wie van het bovenstaande iets verstaat, kan niet anders dan geloven, dat de Heilige Geest "God" is, en zal enigermate leren vatten, waarom Zijn werk en dienst in de Heilige Schrift en in de Gemeente evenzeer verheerlijkt wordt, als de eeuwige verkiezing en de verlossing. Ook zal hij begrijpen, waarom de Heere in de dagen Zijns vleses steeds bij al, wat Hij deed, spoedig ontweek, en de vruchtbaarmaking, de toepassing aan de Heilige Geest overliet; en waarom Hij tot de Apostelen zeide: "Het is u nut, dat Ik wegga, want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen" (Joh. 1: 7).
Dan verstaat men ook, hoe de Heilige Geest bij de schepping broedend als een duif op de wateren kon zweven (Gen. 1: 2). En Hij stoorde zich niet aan de spoedige afval des mensen, die nog te scheppen was. Toen het Woord van God uitging en schiep, toen wierp Hij zich in het Woord, snel broedende en kiemen uitdrijvende, leven wekkende, en voortbrengende al wat het Woord in het aanzijn riep. Ook dacht Hij reeds aan de nieuwe Schepping der genade.

Als Drager van het levende Woord der belofte, dat in de wereld kwam, was Hij ook vanouds de Drager der Profeten, zodat dezen, door Hem gedragen, de heerlijkheid en majesteit verkondigden van de Koning der eere en der genade, van de tweede Adam, van de Mens Christus Jezus, allen ellendigen ter verlossing en vertroosting. En door hen riep Hij Sion toe: "Ziet, hier is uw God; ziet, Hij komt, om u te verlossen."
Hij heet de "Heilige Geest", en de "Geest der heiligmaking" (Rom. 1 : 4), d.i. de Geest, die al degenen, welke door de Vader uitverkoren zijn, weer in de rechte verhouding brengt tot de eeuwige, door ons geschonden Wet, en hen daarin bewaart, zodat het louter heiligheid is boven voor Gods rechterstoel en hierbeneden in de Gemeente.
Te dien einde kwam Hij vooreerst van de Vader als Zalfolie op de Zoon, op de Middelaar Gods en der mensen. Dat Hij zo op Christus gekomen is, wordt door God de Vader betuigd in Jesaja, Jesaja 61, zeggende: "De Geest des Heeren Heeren is op Mij." En de Gemeente betuigt dit in Jesaja 11 van de Middelaar met deze woorden: "Op Hem zal de Geest des Heeren rusten, de Geest der wijsheid en des verstands, de Geest des raads en der sterkte, de Geest der kennis en der vreze des Heeren." Ook was dit al tevoren van Hem betuigd in zovele schaduwen en beelden, als bijvoorbeeld in de zalving van de hogepriester, en later in de zalving der koningen en profeten.

Als zodanig kwam Hij op Maria, dat zij de beloofde Christus in het geloof ontving in haar moederschoot. Als zodanig kwam Hij op de Heere bij de doop, en bleef op hem. Als zodanig dreef Hij Hem in de woestijn. Van Hem zegt de Heere, *dat Hij door Hem de duivelen uitdrijft;* en de Apostel, dat de Heere door Hem aan Zijn Apostelen bevelen gaf. En was het niet ook door Hem als zodanig dat de tabernakel met al zijn gereedschappen, en de tempel van Salomo gemaakt werd, en dat al Gods helden, die toch in zichzelf enkel zwakke vaten waren, met kracht werden aangedaan, om de werken Gods te verrichten?
Van welk een machtige betekenis wordt Hij hier, en welk een rijke troost ligt daarin uitgesproken, wanneer het Romeinen 1 heet, *dat Jezus Christus krachtig bewezen* (gedecreteerd) *is, te zijn de Zoon van God naar een Geest van heiliging uit opstanding van de doden.*
Van de Heidenvolken, die tot de Heere bekeerd waren, wordt door de Apostel Paulus betuigd, dat zij Zijn offerande zijn, die hij Gode gebracht heeft, geheiligd door de Heilige Geest (Rom. 15 : 16).

De Heilige Geest heeft echter onze Heere, Verlosser en Middelaar toegerust, opdat de heiligheid door Hem zou aangebracht zijn, doordat Hij aan de door ons geschonden Goddelijke gerechtigheid genoegdoening zou geven. Opdat Hij de eeuwige gerechtigheid zou aanbrengen, de verlossing van zonde, dood en duivel in Zijn bloed. Opdat Hij een vloek zou worden voor de door de Wet vervloekten, en Hij hen alzo zou vrijkopen van de vloek der Wet, en de Wet weer zou oprichten door een volkomen gehoorzaamheid.
Alles was weer heiligheid in de hemel, toen Christus zichzelf door de eeuwige Geest Gode onstraffelijk opofferde, - alles was weer heiligheid in de hemel, toen Christus door alle hemelen was doorgegaan en een eeuwige verzoening gevonden had; - heiligheid in de hemel, niet met betrekking tot God, maar met betrekking tot mensen, die als rebellen van God waren afgekomen.
Toen Christus ten hemel voer, omgaf Hem deze heiligheid, en de Geest kwam op Hem rusten als de belofte van de Vader, als loon voor de arbeid Zijner ziel. De Gemeente stond daar in Christus Jezus voor Gods aangezicht, in Christus verzoend, gerechtvaardigd, geheiligd in Zijn dood. Het lichaam der zonde was in Hem aan Zijn kruis teniet gedaan, en in Hem stond zij daar als een geheel nieuwe mens, in Hem in volkomen overeenstemming zijnde met de Wet, uit doden opgestaan, met Hem ten hemel gevaren, - en in Hem kwam de zegen, het loon, de belofte des Geestes op haar neer.

Nu ging het er om, dat hetgeen in de hemel waarheid was geworden, ook waarheid werd in Zijn Gemeente, die nog in de wereld is. Daarom bad de Zoon de Vader *om de belofte des Geestes voor de Zijnen, dat deze Geest nu Hem als hun Heiland in hen verheerlijken zou, en hun alles openbaren en in het geloof meedelen zou.* Wat Hij voor hen bezat, wat Hij van de Vader voor hen had ontvangen Hij bad dat deze Geest zou komen, om hen te verlichten en in alle waarheid te leiden, hun alle heilgeheimen te ontdekken, hen te troosten, en bij hen eeuwig te blijven. Hij bad dat zij de wereld mochten overwinnen, het geloof behouden, en, als eerstelingen, het middel en de uitverkoren vaten mochten zijn, om Zijn Naam te dragen tot aan het einde der wereld, opdat alle einden der wereld zich tot Hem mochten wenden en zeggen: “In de Heere Heere hebben wij gerechtigheden en sterkte.” En God, die gezegd heeft: “Eis van Mij” (Ps. 2), gaf Hem de Geest der heiliging, die Zich Hem had ten dienste gesteld. En Hij zond de Geest neer van de Vader op die dag, die door de Wet was bestemd en tevoren

betuigd, op de vijftigste dag.
Sedert hebben wij het woord der Apostelen, en Hij, die gebeden heeft voor allen, die door hun woord in Hem geloven zouden, bidt nog de Vader, en zendt nog van de Vader neer *de Geest der heiliging* op allen, die de Vader Hem geeft, hetzij zij nabij, of verre zijn, hetzij zij in het geloof zijn, of nog in de dood liggen.
Zo lezen wij bij de Apostel Petrus (1 Petrus 1): "Uitverkorenen naar de voorkennis Gods, des Vaders, in de heiligmaking des Geestes tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus." En bij de Apostel Paulus (2 Thess. 2 : 13): "Maar wij zijn schuldig, altijd God te danken over u, broeders, die van de Heere bemind zijt, dat u God van de beginne verkoren heeft tot zaligheid, in heiligmaking des Geestes, en geloof der waarheid, waartoe Hij u geroepen heeft door ons Evangelie tot verkrijging der heerlijkheid onzes Heeren Jezus Christus."

Nu volgt de vraag: *Hoe heiligt deze Heilige Geest?* ***"Hij is mij gegeven, ook mij, Hij maakt mij Christus en al Zijn weldaden deelachtig. Hij troost mij",*** antwoorden wij met de Catechismus.
Ik betuig u van te voren, dat de natuurlijke mens, de mens met al zijn zogenaamde hoge aanleg van verstand en wil, niets begrijpt van de Geest Gods, ja, dat de dingen des Geestes hem dwaasheid zijn. Wat kan de natuur erkennen van hetgeen God alleen door Zijn Geest openbaart?
Als ik zeg, dat de Heilige Geest als Geest der heiliging werkt, zo versta ik dit in die zin, dat Hij de verkorenen in de heiligheid inleidt, welke Christus voor hen verworven en aangebracht heeft, en hen in deze bewaart en beweegt.
Dit doet Hij bij de verkorenen in een tweevoudige betrekking. Vooreerst als middel en werktuig in de hand des Vaders en des Zoons, om het geloof te werken, ten andere als belofte van de Vader en de Zoon in de gelovigen.
Wat het eerste betreft, zo werkt Hij in de verkorenen zonder hun toedoen, onweerstaanbaar, maar zichzelf verbergende. Wat het andere betreft, zo werkt Hij met de geest der verkorenen mede, heeft echter te voren gemaakt, dat zij niet anders willen, dan Hij wil. Hij werkt in de gelovigen alzo, dat zij Hem erkennen in Zijn werking, in handel en wandel, aan het getuigenis, dat Hij in hun geweten getuigt, aan de verlichting, die Hij schenkt aan hun verstand, aan de levens- en stervenstroost, welke Hij hun in het hart spreekt.
Van deze stukken zullen wij, zo God wil, bij de eerstvolgende gelegenheid handelen, en de prediking van heden besluiten met de heilbede voor de Gemeente: "De gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen!" Amen.

ZONDAG 20

Antwoord 53. Over de Heilige Geest.

Zingen: Psalm 84 vers 5, 6

O God! die ons ten Schilde zijt,
En ons voor alle ramp bevrijdt,
Aanschouw toch Uw gezalfde Koning!
Eén dag is in Uw huis mij meer
Dan duizend, daar ik U ontbeer!
'k Waar liever in mijns Bondsgods woning
Een dorpelwachter, dan gewend
Aan d'ijd'le vreugd in 's bozen tent.

Want God, de Heer, zo goed, zo mild,
Is 't allen tijd een Zon en Schild;
Hij zal genaad en ere geven!
Hij zal hun 't goede niet in nood
Onthouden, zelfs niet in de dood,
Die in oprechtheid voor Hem leven.
Welzalig, Heer! die op U bouwt,
En zich geheel aan U vertrouwt.

Wees gegroet, hartelijk geliefde broeders en zusters.
O hoe eeuwig gelukzalig is hij, die vertrouwt op de Heere Zebaoth, op de Heere der heirscharen! Alle overigen zullen te schande worden, maar zij zeker niet, want, wat wij daar lezen of zingen in die dierbare Psalm 84, zijn geen woorden van een mens, maar het zijn woorden van de levende God! Nee! Zij zijn nooit en nimmer beschaamd en te schande geworden, die op hoop tegen hoop vertrouwd hebben op de levende God Israëls. Hij is een eeuwige Rots, die van geen wankelen weet, en alles wat aan en in Hem is, is louter genade en trouw.
En dat men op Hem vertrouwe, dat het volk lere van Hem alleen heil en zaligheid te verwachten voor tijd en eeuwigheid, dat is het doel van de gehele openbaring des heils. Het gehele Evangelie, de gehele blijde tijding der zaligheid is uitgesproken in die éne Naam: *Immanuël! God met ons.* Als God met ons is, wie of wat zal dan tegen ons zijn? Zeker!
Allen, die zich tegen de gemeente van de Heere Jezus Christus vergaderen, zullen om harentwil vallen, en tot haar, tot de geliefde bruid des Heeren wordt gesproken: *alle instrument, dat tegen u bereid wordt, zal niet gelukken,* Jes. 54 vs. 17. *Zie, zij zullen beschaamd en te schande worden, allen, die tegen u ontstoken zijn; zij zullen worden als niet, en de lieden, die met u twisten, zullen vergaan,* Jes. 41 vs. 11. Maar, wie op de Heere Zebaoth vertrouwt, die zal nooit en nimmer vergaan, die zal nooit en nimmer te schande worden!

Hoe komt een mens, een zondaar, een worm ertoe, zich tegen al het zichtbare in vast te klemmen aan de levende God? Want een mens is immers van nature niets anders dan een vat vol bange vrees, ongeloof en wanhoop! Van nature kan de mens niet anders dan op het zichtbare zien, en daarop vertrouwen, en hij schenkt veel meer

geloof aan de sluitredenen van zijn verdorven verstand, dan aan het woord van God in de hemel, en die sluitredenen luiden: er is niets aanwezig, hoe zou ik dan nog hopen? Of: alles is aanwezig, wat ik met mijn hand tasten, met mijn ogen aanschouwen kan, waarom zou ik dan niet vertrouwen?
Mijn geliefden, wie zich in de school van de Heilige Geest bevindt, die is zeker door diezelfde Geest alles uit de hand genomen, waarop hij ten onrechte meende te kunnen vertrouwen, en hij is niet meer dan een zwak rietstaafje, dat van de wind heen en weer gedreven wordt. Hoe komt nu zo'n zwak riet nochtans vast gefundeerd te staan in de Heere Zebaoth?
Geliefden, dat is alleen het werk van de Heilige Geest. Het gaat mij ter harte, geliefden, u op het aller-nauwkeurigst in te prenten, dat alle waarachtig geloof, alle welgegrond vertrouwen, alle werkelijke troost en alle verzekering van onze zaligheid alleen komt van de Heilige Geest; en u bij te brengen op welke wijze Hij daarbij te werk gaat.
Wij allen, geliefden, die het voorrecht genieten van althans uiterlijk de Gereformeerde belijdenis de onze te noemen, hebben in onze jeugd die heerlijke en gewichtige vraag uit onze Catechismus geleerd:

Vraag 53. ***"Wat gelooft gij van de Heilige Geest?"***
En het antwoord daarop: ***"Eerstelijk, dat Hij tezamen met de Vader en de Zoon waarachtig God is; ten andere, dat Hij ook mij gegeven is, dat Hij mij, door een waarachtig geloof, Christus en al Zijn weldaden deelachtig make, mij trooste, en bij mij eeuwig blijve".***

Deze heerlijke vraag en antwoord, geliefden, hoe komt die in ons bezit?
Die vinden wij in de Catechismus.
Ja zeker, maar wie gaf u die Catechismus?
Wel, mijn vader en moeder hebben mij die in handen gegeven.
U hebt gelijk, en uw ouders hadden die weer van uw grootouders, en die van hun voorouders, die deze geërfd hadden van bloedgetuigen, van martelaren, die de in onze Catechismus begrepen waarheid met hun bloed bezegeld hebben. U bent dus wel rijk en hoog begenadigd met dit bezit. Maar zal u dit op zichzelf helpen? Wat doe ik met een schat, die ik ongebruikt laat liggen, ja niet eens begeer te gebruiken, en zo ook nimmer tot de ontdekking kom, dat ik de rechte sleutel daartoe mis? En is het niet werkelijk wel zo met de zaak der waarheid gelegen?
Maar geliefden, ik voeg er een andere vraag bij, en dat is deze: mag dat zo blijven? Of moeten wij het rechte gebruik van hetgeen God ons gaf niet leren kennen, om er zo recht van te leren genieten? Mag ik God de Heere en mij zelf wat blijven voorliegen, en maar voortdurend blijven herhalen: *ik geloof, dat de Heilige Geest ook mij gegeven is,* als ik voor God en mijn geweten toch zeer goed weet, dat dit niet het geval is? Of zal ik mij over de gehele zaak maar niet verder bekommeren, en alles maar stil ter zijde schuiven?
Geliefden, het is een hoogst gewichtige vraag. *Want wie de Geest van Christus niet heeft, die behoort Hem niet toe.* (Rom. 8 vs. 9) Dat zijn geen woorden van een gewoon mens, maar het zijn woorden van de Apostel Paulus, gedreven zijnde door diezelfde Geest. Daarom hebben wij ons aller-nauwkeurigst te onderzoeken en te beproeven voor het aangezicht des Heeren. Maar met deze zelfbeproeving is het gewoonlijk jammerlijk gesteld, want van nature misleiden wij ons zelf, wij hebben van niemand een goede mening dan van ons zelf. O, men weet anderen op de weegschaal zó nauwkeurig te wikken en te wegen, men weet zeer juist te bepalen welke

verkeerdheden nog bij deze of gene schuilen, op welke valse gronden zij nog bouwen, en men vergeet het zich zelf te beproeven en te veroordelen, eer men het vonnis over anderen uitspreekt. O, met de zelfbeproeving, ik herhaal het, is het vaak droevig gesteld, want wij vleien ons zelf zo graag, en schuwen het, de waarheid Gods op ons zelf toe te passen. Maar omdat de zaak zo staat, en wij de waarachtige zelfbeproeving niet verstaan, moeten wij onze onkunde bekennen en de ware zelfbeproeving leren en beoefenen. En dat wel zo, dat wij ons leren onderzoeken in hoever wij waarlijk met de Catechismus mogen spreken: ***"Ik geloof in de Heilige Geest, dat Hij met de Vader en de Zoon waarachtig God is, dat Hij ook mij is gegeven, ook mij troost, ook bij mij blijven zal tot in eeuwigheid."***
Daarom willen wij eens van nabij beschouwen, wat onze dierbare Heere en Heiland daarover leert naar aanleiding van Johannes 16: 13-15: "Maar wanneer die zal gekomen zijn, namelijk de Geest der waarheid, Hij zal u in al de waarheid leiden; want Hij zal van Zich Zelf niet spreken, maar zo wat Hij zal gehoord hebben zal Hij spreken, en de toekomende dingen zal Hij u verkondigen. Die zal Mij verheerlijken; want Hij zal het uit het Mijne nemen, en zal het u verkondigen. Al wat de Vader heeft, is het mijne; daarom heb ik u gezegd, dat Hij het uit het Mijne zal nemen, en u verkondigen."

Geliefden, de grote hervormer Maarten Luther heeft eens een lied gezongen over de Heilige Geest, en hij noemt die Geest daarin een schone welriekende balsem, een heerlijke zalf vol kostelijke geur. Geliefden, ik wens u allen toe van die welriekende zalf nog te zingen op uw sterfbed, want dan alleen zal het zoet en zalig met u gaan over, ja door de Jordaan des doods heen. Wij hebben ons dus allen deze hooggewichtige vraag voor te leggen: bedrieg ik mijzelf niet als ik zeg: *de Heilige Geest is ook mij gegeven,* en wij beginnen ons zelfonderzoek het best daarmee, dat wij ons afvragen: *is het nodig, dat wij de Heilige Geest ontvangen?*
Ter beantwoording van deze vraag, wijs ik u naar het eeuwig en onbedrieglijk woord des Heeren. Wat leest u daar? *Niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest* (1 Cor. 12: 3). *Wie de Geest van Christus niet heeft, die komt Gem niet toe* (Rom. 8: 9). *Voorwaar, voorwaar zeg ik u, indien iemand niet geboren wordt uit water en Geest, kan hij het Koninkrijk Gods niet ingaan. (*Joh. 3: 5) En zoveel andere plaatsen meer.
Vervolgens richte men zijn zelfbeproeving zo in, dat men begint met te zeggen: *ik heb de Heilige Geest niet;* ik maakte hier zo graag een verschil tussen oprechten en huichelaars, maar ik vrees, dat de huichelaars alsdan op valse grond de aangeboden troost zouden stelen, en de oprechten zich onnodig zouden laten terneer slaan. Dan is men, indien men tenminste zich niet boven de noodzakelijkheid om door de Heilige Geest geleid en getroost te worden, verheven waant, op de weg om Hem ook te verkrijgen.
Weet u, geliefden, waaruit het blijkt, dat men de Heilige Geest niet deelachtig is? Dat is veel minder uit onze woorden en belijdenis, dan uit onze werken af te leiden, vooral uit de liefdeloosheid; daaruit, dat de ware liefde, die in de afgrond is geboren, niet bij ons aanwezig is, dat de ware barmhartigheid ons ontbreekt. Maar dat er bij ons een gedurig handhaven van ons zelf heerst in hoogmoed en eigenliefde, zodat wij opbruisen, zodra onze eigenliefde gekrenkt wordt, dan slaan wij onze rechtvaardige naaste dood, met gedachten, woorden en werken. Weet u hoe het gewoonlijk toegaat? 'Als u mij welgezind bent, dan ben ik u ook welgezind, legt u mij niets in de weg, nu dan leg ik u ook niets in de weg.'
Maar geliefden, dat is niets dan farizese gerechtigheid, waarvan de Heere zegt: *tenzij*

uw gerechtigheid overvloediger zij, dan die der schriftgeleerden en der farizeën, zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan. (Matth. 5: 20). O, waar op aarde is die gezindheid des harten te vinden, die spreekt: Gij o Heere! hebt mij tienduizend talenten kwijt gescholden, zou ik dan ook mijn broeder niet de kleinigheid kwijt schelden, die hij mij schuldig is? Waar is die liefde te vinden, die zich over verkeerden ontfermt, en de ongerechtigheid van de naaste toedekt? Heerst niet veel meer, ook onder die voor belijders en voorstanders der waarheid willen doorgaan, deze verharding, dat men zegt: o, in de hemel kom ik toch, wat gaat mij mijn broeder aan? Blijkt het dan hieruit niet zonneklaar, dat men de Heilige Geest niet heeft? Want handelt men daar niet zoals de overste der schenkers, die, toen hij, teruggekeerd aan Farao's hof, 's konings genade weer mocht genieten, Jozef vergat, maar Jozef wel wilde kennen, toen hij, op 's konings wagen gezeten, van allen werd geëerd?

De vrucht des Geestes is immers, volgens 's Heeren woord (Gal. 5:22*): liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid.* En met deze liefde gaat gepaard medelijden en barmhartigheid. Is het mogelijk, dat een mens, dat een zondaar de gemeenschap van de Heilige Geest deelachtig wordt?
Ja, want God heeft het beloofd! Zo spreekt immers de Heere: *Ik wil uitstorten van Mijn Geest op alle vlees,* d.i. op allerlei mensen, want dat weet de Heilige Geest zeer goed, dat alle mensen buiten Hem, niets anders zijn dan vlees uit vlees geboren. Zeker, o ziel, men kan de Heilige Geest deelachtig worden. En de eerste stap op de weg om Hem te verkrijgen is het ruiterlijk te bekennen: *ik ben de Heilige Geest niet deelachtig.* Want het wordt wel overal aan de werken openbaar, waar die Geest is, en waar Hij ontbreekt. Wil de Heilige Geest echter tot ons komen?
Ja geliefden, dat wil Hij, en dat is juist het heerlijke en vertroostende van Zijn werking, waarop ik u zo graag opmerkzaam maak. Vooraf wilde ik u echter nog graag inprenten, de hoge ernst van deze Geest. Want dat de Heilige Geest *God* is, dat geloven in de christelijke wereld, vooral waar zij zoals in onze streken uiterlijk de Gereformeerde belijdenis is toegedaan, nog wel de meesten, maar wie beseft het, hoe ernstig deze Geest het met de waarheid Gods neemt? Wie kan dat begrijpen? En toch lezer wij Handelingen 5:1-10 van Ananias en Saffira, die achterhielden van het geld, dat zij voorgaven de Heere te willen schenken, dat zij de Heilige Geest logen, en op de plaats zelf werden doodgeslagen.
Verder wijs ik er u op dat de Heere Jezus gezegd heeft: "Daarom zeg Ik u: alle zonden en lastering zal de mensen vergeven worden; maar de lastering tegen de Geest zal de mensen niet vergeven worden, en zo wie enig woord gesproken zal hebben tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; maar zo wie tegen de Heilige Geest zal gesproken hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomende." (Matth. 12:31, 32). Dit zijn woorden, gevloeid van de lippen van dezelfde Heere Christus, van wie elders geschreven staat: *genade is uitgestort in Uw lippen.* (Psalm 45:3b) Het gehele Joodse volk staat sinds achttien honderd jaren voor u als een waarschuwend voorbeeld, dat de Heilige Geest het hun niet heeft vergeven, dat zij, - zoals wij lezen (Matth. 12:24) - het werk, dat de Heere Christus door de Heilige Geest Gods volbracht (vs. 28), noemden: *het werk van Beëlzebul, de overste der duivelen.*
Waar dan de Heilige Geest tot u spreekt: *u bent zwart!* lieg dan niet tegen Hem, en houd niet vol, ik ben wit en zuiver. Waar de Heilige Geest u voorhoudt: *u bent onrechtvaardig en zondig om en om;* houdt dan niet vol tegen Zijn getuigenis in, dat u heilig en rechtvaardig bent.

Als de Heilige Geest betuigt: *ik vraag niet naar al uw zonden,* en u wijst op het Lam Gods, als op de enige offerande voor al uw overtredingen, - o veracht dan dat Lam niet, want dan vertoornt u de Heilige Geest. Deze hoge en Heilige Geest, die gelijk met de Vader en de Zoon God is van alle eeuwigheid, heeft het aan het volk Israël, - dat volk uitverkoren onder de uitverkorenen, - niet vergeven dat zij het Lam Gods verworpen en veracht hebben en Zijn werk *het werk des duivels* hebben genoemd.

Maar, o geliefden, deze Heilige Geest, die het zo ernstig neemt, is nochtans een Geest vol ontferming en barmhartigheid.

- Zeker, o ziel, u mag wel wegzinken in verbazing en verwondering over de eeuwige verkiezende en onverwoestbare liefde des Vaders!
- Zeker, u mag wegzinken in een zee van aanbidding en lofgezang, als u denkt aan de liefde des Zoons, waarin Hij Zich heeft willen laten martelen en doden om onze zonden.
- Maar o, zink niet minder weg in een zee van verbazing, bewondering en aanbidding, als u bedenkt, dat de Heilige Geest, - God van eeuwigheid, met de Vader en de Zoon, - woning wil maken bij ons die niets zijn, dan vlees uit vlees geboren, stof, aarde en as! Zo wil Hij als het ware de Dienstknecht worden van de Vader en de Zoon om ons de verworven verlossing en gerechtigheid deelachtig te maken.

Is deze Geest ook voor mij te verkrijgen? Ja zeker, en u zult die ook ontvangen in al Zijn volheid, waar u evenals Hizkia *in vrede de bitterheid bitter is geweest* (Jesaja 38 vs. 17a) *en nog is.* Want waar dit waarachtig om waarheid te doen is in het binnenste, daar heeft de Heilige Geest Zijn werk al bij u begonnen en dat werk zal Hij ook heerlijk weten te voltooien. O, die woorden van Hizkia: *Zie, in vrede is mij de bitterheid bitter geweest, maar Gij hebt mijn ziel liefelijk omhelsd, dat zij in de groeve der vertering niet kwame, want Gij hebt al mijn zonden achter uw rug geworpen,* dat zijn woorden naar het hart van velen onder Gods volk, en bevatten het verhaal van hun eigen geschiedenis.
Deze hoge en verheven Heere, die Heilige Geest des Heeren, is het eigen Zich verborgen te houden, en Zijn tegenwoordigheid bespeurt men aan Zijn uitwerkingen, en deze uitwerking is geen geestdrijverij of dwepen, maar gezond en eenvoudig. Hij laat niet voor Zich uitroepen op de straten. Hij laat niet door de nieuwsbladen gehele reeksen van bekeringen uitbazuinen, dat toch geen bekeringen zijn tot de levende God! Wat Hij werkt, dat werkt Hij in het verborgene. Alleen de bekeringen, die Hij werkt, zijn van de oude stempel, en zijn bekeringen tot de levende God. Maar Hij komt nog zeker tot allen die hongeren en dorsten naar troost, naar waarheid, naar waarheid in het binnenste. Dat heeft de mond der Waarheid Zelf betuigd. Want voordat de Heere Jezus Christus de aarde verliet, heeft Hij het Zelf beloofd aan Zijn discipelen, - en niet aan Zijn discipelen alleen, - maar aan allen, die door hun woord aan Hem geloven zouden. Want zo spreekt de Heere immers in het Hogepriesterlijke gebed: *Ik bid niet alleen voor hen, maar voor allen, die door hun woord aan mij geloven zullen.*

Deze Heere Jezus, die gekomen is in de wereld om zondaren zalig te maken, is niet werkeloos in de hemel, maar Hij leeft daar boven om voor de Zijnen te bidden, als hun Advocaat en Voorspreker; en wat Hij voor hen bidt is juist, *dat zij de Heilige Geest mogen ontvangen.* Dat heeft Hij gedaan, zodra Hij opgevaren was ten hemel, en tien

dagen na Zijn hemelvaart, zien wij al de verhoring van Zijn gebed. En zo bidt Hij nog, en nog wordt de verhoring van Zijn gebed gezien en ervaren. Achttien eeuwen lang zijn alle listen des duivels, alle aanslagen der wereld niet bij machte geweest om ook maar één tittel of jota van Gods waarheid teniet te doen, maar nog ten huidigen dage staat Gods waarheid even onvervalst voor ons als in de dagen vanouds.
De Heilige Geest komt tot de discipelen als een Trooster, als de Geest der waarheid. Stel u eens voor de geest, geliefden, welk een hachelijk standpunt het was, waarop die elf discipelen van de Heere Jezus stonden! Wel was hun getal tot honderd en twintig aangegroeid en vinden wij later dat hun getal tot vijf of zeshonderd was opgeklommen (1 Cor. 15 vs. 6), maar wat waren die weinigen tegenover een gehele wereld! Daarbij moesten zij nog niet een verenigd, maar naar alle hemelstreken verstrooid, zelfstandig optreden, en alleen en schijnbaar verlaten hun weg voortzetten!
Arm mensenkind! Hoe zal het mij gelukken, daarvan voortdurend getuigenis af te leggen: ik ben heilig en Gods toorn is van mij afgewend, ik die niets dan onheiligheid in mij gewaar word, en in wie de pijlen van Gods toorn diep zijn ter neer gedaald! O ik arm mens, die het met mijn eigen bloed moet ondertekenen, dat ik de eeuwige dood verdiend heb, hoe kan ik daarvan getuigenis afleggen, dat ik rechtvaardig ben voor God? O, ik arm mens, die de duivelen voortdurend ketenen, die door de wet, die in mijn leden is, voortdurend voortgesleept en heen en weer gedreven word … ik moet er luid getuigenis van afleggen, *dat ik Gode dankzeg door mijn Heere Jezus Christus!* Ik moet het vaandel zwaaien, en tegenover alles wat in de wereld heilig heet, en als heilig geprezen wordt, uitroepen: *Nochtans ben ik vrij!*

O zo iemand is zeker als bij de discipelen des Heeren Jezus Christus, *in vrede de bitterheid bitter geweest.* En zo, en niet anders gaat het nog toe, waar het de belijdenis der ware waarheid geldt. Alles mag gelden in deze wereld, maar niet het getuigenis dat u hebt te brengen, o dienstknechten van de allerhoogste God! Dat getuigenis: ik heb de eeuwige dood verdiend! Onrein, onrein zijn wij, alles, alles aan ons is melaats van top tot teen. Nochtans zijn wij heilig en rechtvaardig. *Hier sta ik, God helpe mij, ik kan niet anders!*
U zult de Heilige Geest hebben, te midden van uw melaatsheid, uw onreinheid, uw zonde die het u zo bang maken, zodat u het er niet meer in uit kunt houden! Juist dan het er op gewaagd, het Woord aangegrepen! Christus aangegrepen, en er u, zoals u bent, aan gehouden, wat die Man voor u gedaan heeft. En of u ook voor God onrein bent en verdoemd, u bent toch rein en rechtvaardig, en geen verdoemenis is er voor hen, die in Christus Jezus zijn.
Zolang een mens zich met zijn geloof, met zijn vroomheid en heiligheid, met zijn zedenleer, zijn werken en rechtvaardigheid, met zijn oordeel en zijn verstand helpen kan, behoort hij tot de wereld, en de wereld wordt van deze Heilige Geest gestraft.
Ik behoef het Rome niet te zeggen, wat de zonde van Rome is; ik behoef het de christelijke wereld niet te openbaren, wat haar zonde is. Zij weet het zelf. Dát is haar zonde, dat zij gelooft, namelijk, gelooft half aan haar geloof, half aan haar werken. De Heilige Geest zegt tot haar sinds achttien eeuwen, wat haar zonde is: dat u een monnik bent en een non; dat is meer zonde dan al uw hartstocht.

- Wat is *zonde*? Dat is uw zonde, o mens, dat u, zo melaats als u bent, u niet houdt aan de enige Hogepriester!
- Wat is *gerechtigheid?* Wat weet de gehele wereld van gerechtigheid? Christus is heengegaan tot Zijn Vader en wordt niet meer gezien! De Heilige Geest zegt u wel wat gerechtigheid is, en u kunt uw gerechtigheid niet meer volhouden.
- *Oordeel?* Dat weet de wereld wel, dat zij geen recht heeft te richten, wat des

> Geestes is; want haar oordeel is sinds lang verdoemd en verworpen! De duivel, de vorst van deze wereld heeft niets meer te zeggen, hij ligt vastgebonden aan de keten, waarmee de sterke engel hem gebonden heeft. Vergelijk voor dit alles wat wij lezen Joh.16:8-11: *En Die* (nl. de Trooster, de Heilige Geest), *gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonden, en van gerechtigheid en van oordeel: van zonde, omdat zij in Mij niet geloven; en van gerechtigheid, omdat Ik tot Mijn Vader heenga, en gij zult mij niet meer zien; en van oordeel, omdat de overste dezer wereld geoordeeld is*. - en niettegenstaande dit alles dient hem de wereld, en blijft een vriend van de duivel.

Het ga u om troost, omdat gij niet gelooft; het ga u om troost, omdat gij geen rechtvaardigheid hebt, en niet weet, hoe het met het rechtvaardige oordeel uitziet, daar komt dan deze machtige Heere, de Heilige Geest. Ja, God is groot, groot in de zon, die Hij geschapen heeft, nog groter in het kleinste wormpje. Deze machtige Heere komt om te troosten, dat heeft de Heere Jezus gezegd: Doch Ik zeg u de waarheid: het is u niet, dat Ik wegga; want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik heenga, zo zal Ik Hem tot u zenden (Joh.16:7). Dus wanneer u in vrede de bitterheid bitter is, zoals Hizkia eens sprak: dat uw ogen breken, en gij u schamen moet voor God en al Zijn heilige engelen, dan is deze Geest er. Hij is de Geest der waarheid. Het is de gehele wereld eigen, dat zij meent in de waarheid te zijn, zij weet het echter wel beter, dat zij allen zonder uitzondering zich houden aan de leugen.

De wereld weet wel te zeggen: "deze is heilig geweest en die is heilig geweest, maar God bewaar er mij voor van mij te zeggen: "ik ben heilig", dat zou te zondig, te vermetel zijn". In zo iemand is de Geest der Waarheid niet. Waar Hij gekomen is met Zijn troost, daar heeft Hij scheiding gemaakt tussen licht en duisternis, tussen úw werk en het werk van Christus, tussen heiligheid en heiligheid, tussen weg en weg. Daar hebt ge uw werk, uw leven, uw heiligheid laten varen, en schiet er mee over; er komt een ander werk, uw leven, uw heiligheid, namelijk van Christus. Hij betuigt Zich wel als Geest der Waarheid en leert spreken: *Ik geloof in de Heilige Geest, ik geloof een heilige, algemene christelijke Kerk.*
Heilige broeders, schrijft de Apostel aan de Christenen, moet dit nu een leugen zijn? Moet dit, wat mijn Vader mij gegeven heeft, door mijns Vaders vijanden als een leugen verklaard worden? Moet ik het voor de vijanden des Konings als een leugen verklaren, wanneer ik van Hem door *een ridderkruis* ben vereerd? Nooit en nimmer! Dat wat Hij mij gemaakt heeft, dat wil ik bekennen voor al Zijn vijanden. Hij komt, de Geest, met Zijn Waarheid, ondanks duivel en wereld, die de arme zondaar de mond willen stoppen.
Niets, niets bij u! U moet voor eeuwig af zien van genade en eeuwig leven, óf u moet afstand doen van uzelf, van uw doen, werk en heiligheid, en te erkennen de Man, die God u heeft gegeven tot Wijsheid, tot rechtvaardigheid, tot heiligheid, en tot een volkomen verlossing. En dat leert de Heilige Geest. Uzelf niet te verloochenen, dat is uw trots en hoogmoed, (maar die Man te erkennen), dat is Gode welgevallig. Dat moeten alle duivelen laten staan, en ook de gehele wereld moet dat doen. Zó bevestigt de Heilige Geest.
U moet Hem hebben en u hebt Hem, wanneer u eerlijk bekent: ik ben mens om en om. Wanneer u tot de erkentenis gekomen bent: alles is niets tegenover de kennis van onze Heere Jezus Christus! Hij leidt zó in alle waarheid, dat u er alles aan gegeven hebt, wat het uwe is; al uw verstand, kracht en gerechtigheid, en alles in de handen hebt gegeven van de levende Heiland!

Het kan daarmee niet bedrogen uitkomen. De Geest bedriegt u niet, want Hij komt niet van Zichzelf, maar van de Vader, in de Naam des Zoons. Hij vertroost niet van Zichzelf, maar Zijn troost is tegelijkertijd de vertroosting van de Vader en de Zoon. Zo hebt u de levende God, de God van alle vertroosting.
Daarom gaat het toch, o mens, opdat u weet, hoe het met u bij uw God staat. Weet u dat nu niet en bent u daarover benauwd, dan wil Hij tot u komen, en u gans liefelijk vertroosten, en wil voor u zijn een Geest der waarheid. Zodat u, zonder sluitredenen van het verstand, toch volkomen ervan overtuigd bent: dát is de waarheid! Zoat u de hand des geloofs op het Bijbelblad legt en spreekt: *dat heeft Hij gezegd!* Breek daar eens iets tussen uit, als u kunt: *gij zijt om niet verkocht, en gij zult om niet verlost worden.* "Bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer. Want dit zal Mij zijn al de wateren van Noach, toen ik zwoer, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan; alzo heb ik gezworen, dat ik niet meer op U toornen, noch U schelden zal. Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb ik u getrokken met goedertierenheid. Maar nu, alzo zegt de Heere, uw Schepper, o Jakob! en uw Formeerder, o Israël! vrees niet, want Ik heb u verlost, Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt Mijne; wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstromen, wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden, en de vlam zal u niet aansteken."

Daar staat de mens vast, onverwrikbaar, tegenover pausen en koningen. Hij weet, zelfs wanneer hij de vlammen van de brandstapel tegenover zich ziet: wat ik zeg, geldt in de hemel. De Heilige Geest zal niets van Zichzelf spreken. Zou Hij beginnen van Zichzelf te spreken, dan zou niemand ook maar één ogenblik kunnen leven! Zou Hij van Zichzelf tot ons beginnen te spreken, een parel in het slijk zou niet zo misplaatst zijn. *Heilig, heilig, heilig, alles is heilig, wat aan Hem is!* Hij spreekt niet van Zichzelf, maar opdat wij gewassen en gereinigd zouden zijn; opdat uitgedelgd, bedekt, vergeven, weggenomen zou zijn zonde, harteleed, angst des doods, en het beschuldigende geweten.
Hij spreekt niet van Zichzelf, maar wat Hij horen zal; waar zal Hij wel horen? In de hemel! Wat hoort Hij dan in de hemel? Dat weet u wel! *Dat er blijdschap is in de hemel voor de heilige engelen over één zondaar die zich bekeert, meer dan over negen en negentig rechtvaardigen, die de bekering niet van node hebben!* Nu, dan is de hemel niet ver van ons verwijderd, maar alles wat op aarde voorvalt, dat uit het stof roept om genade, is onmiddellijk in de hemel bekend. En nu hoort de Heilige Geest, dat de verdoemde van zijn zonde, schuld en misdaad voor de rechterstoel van God vrijgesproken wordt. En dan komt Hij midden in het hart, en maakt bekend, wat Hij gehoord heeft: al *uw zonden zijn u vergeven, u hebt het eeuwige leven.* Mijn ziel keer weder tot uw rust!

Dus Hij spreekt, wat Hij boven in de hemel hoort, en verkondigt ons de toekomende dingen. Welke toekomende dingen? Ach, dat gaat mij toch tenslotte niets aan voor mijn arme ziel, van te voren te weten of Oostenrijk in Italië de overwinning behaalt, of dat door Frankrijk de slag wordt gewonnen! (1859) De apostelen hebben in de hun gegeven openbaringen toekomende dingen verkondigd, maar tenslotte zal toch wel alles daarop uitkomen, dat voorspeld is: *Jezus is Koning, Zijn waarheid staat onverwrikbaar, Zijn rijk blijft eeuwig!*
Dat verkondigt u de Geest, wanneer Hij Uw hart vast heeft gemaakt door genade, dat u recht hebt op het eeuwige leven! Kunt u iets beters verlangen te weten! Als u dit

weet, hebt u niets anders nodig!
Dit weet ik, nog een korte tijd, of het nu alleen maar door de doornen gaat, of ik ook geen rust of vrede mag hebben, … eens, eens, word ik toch schatrijk, en word in het geestelijk huwelijk verbonden met de machtige Koning, mijn Bruidegom! Daarvan ben ik verzekerd: eeuwig zal ik Hem loven en prijzen; eeuwig zal ik bij Hem zijn. Daar kan geen duivel, geen wereld, geen zonde mij meer kwellen, daar is geen dorst meer, geen smart meer, geen tranen meer.
Dit verkondigt de Heilige Geest. En u zult Hem hebben, als het u gaat om de troost van deze Geest! De Heilige Geest komt niet zo, dat Hij zou spreken: ben ik niet een hoog verheven Heere? Maar Hij komt en verheerlijkt Jezus, zoals er geschreven staat: *Die zal Mij verheerlijken.* Dat aan Jezus, de Heere, de enige Profeet, Hogepriester en Koning, en enige Borg, die ten volle geldt, eer gegeven worde. Dát is het werk van de Heilige Geest.
U kunt Hem hebben, en u kunt verzekerd zijn, dat u Hem hebt, wanneer ude Schrift doorzoekt en Jezus vindt, en wederom Jezus, en wederom Jezus, hoe Hij zalig maakt van alle zonden; u, mij! O alle armen, alle ellendigen, mijn Heiland neemt mij, zondaar aan!
Op deze wijze verheerlijkt de Geest de Heere Jezus. Hij neemt hetgeen van de Heere Jezus is en maakt Hem groot. Bent u in angst en nood, zou u graag willen bidden, en kunt het volstrekt niet? Uw hart is niet week, maar is misschien hard als een steen, geen woorden kunt u vinden, ja geen gedachten? Daar komt deze Geest, en helpt uw zwakheid. Hij leert u bidden. Deze verheven Heere gaat met het kleine kindje van vijf, zes jaren of nog minder op het kinderbankje zitten, en leert het bidden. Hij leert het bidden, dat het eens begint te stamelen: *Abba, Vader!*
Hij leert klagen en kermen voor de Heere, dat men niets voor Hem verborgen houdt, maar alle zonden, alle verkeerdheden voor Hem bloot legt. *Zijt mij genadig, o God! naar uw goedertierenheid!*
"Ik weet en versta niets meer!"
Daar komt Hij dan, de Geest, en neemt wat u ontbreekt uit de elpenbenen paleizen van de Koning. Daar hebt u *wijsheid,* de wijsheid van uw Christus.
Ach ik ben verdoemd en vervloekt! "ik heb geen gerechtigheid".
Daar, daar hebt u de *gerechtigheid* van uw Christus!
"Ach ik heb volstrekt geen heiligheid!"
Daar hebt gij de *heiligheid* van uw Christus!
"Ach ik ben zwak en kan niet meer vooruit!"
Daar hebt u de *kracht* van uw Christus!
"Ik ben des doods, en kom om, met mijn leven is het gedaan!"
Daar hebt gij het *leven* van uw Christus.

Zo komt de Geest voor en na, en neemt het uit dat, wat van Christus is! En van wie heeft Christus het? Hem heeft de Vader het gegeven als onze Middelaar en Borg, als onze oudste Broeder! Christus heeft het niet voor Zich verworven. Hij behoefde dat niet, Hij heeft de gehele hemel, maar voor Zijn heiligen, voor wie geheel Zijn welbehagen is! De Vader spreekt: "Wilt Gij hen voor mij verlossen? Alles, wat het Mijne is, is het Uwe!"
Zo is Hij dan gekomen, en heeft tot de ziel gesproken: *gij in uw bloed, gij zult leven!* En u zult van schaamte en schande uw mond niet meer openen, als ik u alles zal vergeven hebben! Alles, wat van Zijn Vader is, schenkt Hij Zijn bruid. En nu, deze wonderbare Heere, de Heilige Geest, die leert vertrouwen op Christus stellen, zodat men zich houdt aan de levende God. Wèl hem, die zich aan Hem houdt. Amen!

ZONDAG 20 - 22

Vraag 53-56. **Over de Heilige Geest en de vergeving van zonden**

Vraag 53. ***Wat gelooft gij van de Heilige Geest?***
Antwoord: ***Eerstelijk, dat Hij tezamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is. Ten andere, dat Hij ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een waar geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig make, mij trooste en bij mij eeuwiglijk blijve.***

Zondag 21.
Vraag 54. ***Wat gelooft gij van de heilige algemene Christelijke Kerk?***
Antwoord: Dat de Zone Gods uit het ganse menselijke geslacht zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Geest en Woord in enigheid des waren geloofs, van de beginne der wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik daarvan een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven.
Vraag 55. ***Wat verstaat gij door de gemeenschap der heiligen?***
Antwoord: Eerstelijk, dat de gelovigen, alle en een ieder, als lidmaten aan de Heere Christus en al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben. Ten andere, dat elk zich moet schuldig weten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te wenden.
Vraag 56. ***Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?***
Antwoord: Dat God, om het genoegdoen van Christus' wille, al mijn zonden, ook mijn zondige aard, waarmee ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome.

Geliefden.
U weet, hoe het elke dag des Heeren mijn taak is, u het woord des levens voor te houden, u voor te houden, wat de inhoud der Heilige Schrift, wat de Heere Zelf is. Verder hoe groot onze zonde en ellende zijn. Ook nu willen wij u Gods waarheid voorhouden, en dat wel allereerst naar aanleiding van de u allen welbekende 51ste vraag van onze Heidelberger Catechismus.
Wij hebben u al meer over dit stuk der leer, de leer “omtrent de Heilige Geest”, onderwezen. Maar u weet: het gaat met de waarheid Gods als met de vruchtbomen in een boomgaard. Al is de oogst geschied, en al zijn de vruchten veilig geborgen, er zijn toch nog altijd enige vruchten aan de bomen overgebleven, en dit zijn dikwijls niet de minste in geur en voortreffelijkheid.
Wij lezen in het antwoord op de 50ste vraag van onze Catechismus, die luidt: “Waarom wordt daarbij gezet: zittende ter rechterhand Gods”, het antwoord: “Dat Christus daarom ten Hemel is gevaren, opdat Hij zichzelf daar bewijze als het Hoofd Zijner Christelijke kerk, door hetwelk de Vader alle dingen regeert.” Op deze vraag volgt dan de 51ste, die alzo luidt: “Wat nuttigheid brengt ons nu deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?” En het antwoord: “Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten de hemelse gaven uitgiet.” Onder de “hemelse gaven” verstaat de Catechismus allereerst de Heilige Geest, voorts wat deze Heilige Geest met zich brengt, en wat de Apostel “de vrucht des Geestes” noemt. En hij wil daarmee zeggen, dat van de gelovigen zinnen, wil en gemoed door deze Heilige Geest gehouden en

gebonden zijn en blijven aan de heerschappij van Gods vrije en souvereine genade. Dit te weten en te ondervinden is dus geen vrucht van onze akker, maar de volheid daarvan woont in de Heere Jezus Christus, gelijk Hijzelf zegt in Joh. 15 : 2: "Ik ben de wijnstok, en gij zijt de ranken. Die in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht." Gelijk uit de wijnstok alle groei en bloei in de ranken komt, zo daalt ook in de gelovige lidmaten der gemeente van de Heere Jezus Christus alles wat van God is; uit de volheid der genade. En dit geschiedt door de Heilige Geest. Die zendt de Heere, als Almachtige Hogepriester en Koning. Als zodanig bestuurt en bewaart Hij ons ook tegenover al Zijn en onze vijanden, duivel, wereld, zonde en dood, opdat het werk van onze verlossing een volkomen werk zij. God, die het aangevangen heeft, zal het ook voleindigen *tot op de dag van Jezus Christus.*

Deze "dag van Jezus Christus" is de dag, als Hij zal komen met de wolken des hemels om te richten zoowel de levenden, die dan nog zullen leven, als de doden, die jaren en eeuwen lang in de graven hebben gelegen.
Dat de Heere Jezus Christus eenmaal weer zal komen om het eeuwige oordeel te houden, is voor de gelovigen een zeer vaste en zalige vertroosting, maar het is tevens een schrikwekkende tijding voor alle goddelozen en huichelaars. Ach, de waarheid, dat wij allen sterven moeten, dat rijken het vele, en armen het weinige, dat zij bezitten, zullen moeten verlaten, maakt weinig indruk, daar wij dit dagelijks voor onze ogen zien geschieden. Maar vreselijker is de gedachte, dat ziel en lichaam in de dag der dagen weer verenigd zullen worden, en wij zullen ontvangen naar dat in het lichaam geschied is, hetzij goed, hetzij kwaad. O, dat wij deze ontzettende gedachte toch nooit vergeten, deze gedachte, die niet te diep in ons hart kan gegroeid zijn; die wij ook nooit teveel en te ernstig aan onze kinderen kunnen inscherpen. Opdat zij en wij hierdoor waarachtige vreze Gods mogen leren, opdat wij zouden leren te hongeren en te dorsten naar hemelse vertroostingen, en wij die heerlijke Gave mochten ontvangen, die Christus in Zijn lidmaten uitgiet: *namelijk de Heilige Geest.*
Waar de Heilige Geest ontbreekt, daar kan wel een verstandelijk geloof in overeenstemming met de leer van de Catechismus aanwezig zijn, met of zonder een min of meer "evangelisch" vernis. O, dan kan men veel en licht over de Heere Jezus Christus spreken. Ook er van spreken, dat men hoopt zalig te worden. Ja men kan dit zelfs tot op een gewisse hoogte volhouden, tot op het sterfbed en voor de poorten der eeuwigheid. Maar, de Heilige Geest, die ons overtuigt van zonde, gerechtigheid en oordeel, ontbreekt nochtans bij dit alles. Omdat die Geest ontbreekt, blijft men onder de wet, en ziet het er met de vrucht des Geestes zó erbarmelijk uit, dat de duivel alle oorzaak heeft om zich te verheugen over de verkeerde dingen, die geschieden in het leven van zulke dode christenen, die de naam hebben, dat zij leven, maar zij zijn dood. Wat de arme mens zo onzeker en onvast maakt als een verdord blad is dit: hij hoopt wel in het onzekere, maar het geloof ontbreekt. Vele zulke dode christenen hebben niettegenstaande dit alles, veel voortreffelijks, ook kunnen zij vele goede werken vertonen, al zijn die ook niet van de echte stempel, zoals zij volgens vraag en antwoord 91 van de Catechismus moeten zijn, namelijk *niet met mensen-instellingen, maar met Gods gebod overeenstemmende.* Maar met dat alles blijft zo'n mens op het grondgebied van de wet, en niet op dat der vrije, souvereine genade van God. Men moet hem gedurig met Gods gebod en wet dwingen om zijn schuldige plicht te doen. Laat men hem aan zichzelf over, dan gaat hij de verkeerde weg op. Er is bij deze mensen geen Heilige Geest. Om dit duidelijk te maken, gaat de Catechismus in de 53ste vraag, nadat hij het werk van onze verlossing heeft uitgesproken, over tot het geloofsartikel omtrent *de Heilige Geest en het werk van onze heiligmaking.*

Waar waarachtige genade is, daar wordt de mens aangegrepen en staande gehouden midden in zijn blindheid, zonde en dood. Hij wordt aangegrepen door de Geest der heiliging, die hem van stap tot stap zijn zonde en ellende leert kennen. Die Geest is het dan ook, die hem tot het enige, alleen voor God geldend offer brengt. Het is die Geest, die in zijn hart Gods wil, wet en gebod schrijft. Het is de Heilige Geest, die hem goede zeden bijbrengt, zodat hij des Heeren rechten en inzettingen leert kennen en daarnaar doen. Deze Geest der heiligmaking is het ook, die het verkeerde 'ik' van de mens doodt met al zijn verkeerde begeerlijkheden en lusten. Deze Geest is het verder, die de zondaar leert inzien, dat hij van nature God niet liefheeft, maar geneigd is God en Zijn naaste te haten. Deze Geest der heiligmaking werkt meer en meer door in het hart van de zondaar, zodat hij in waarheid bekommerd wordt vanwege zijn zonden, en zijn eigen 'ik' leert verloochenen. Zo zinkt hij in elkaar voor Gods wet en gebod en wordt tot een nul, die in waarheid niets kan noch vermag; die op genade moet drijven, van genade moet leven, en op genade moet sterven. Echter in die zin, dat hij aanvangt van harte de zonden te haten en te vlieden, en lust te hebben in alle gerechtigheid en heiligheid te leven. Hoewel zo'n zondaar wel eens tot over de oren in het moeras zinkt, hij kan het er nooit in uithouden; hij moet er weer uit verlost en er van gereinigd worden.

Zo spreekt de Catechismus over de Heilige Geest, en leert ons omtrent die Geest, ***dat Hij is God, eenswezend met de Vader en de Zoon.*** Van nature is een mens dood in zonden en misdaden, en hij kan niets aannemen tenzij het hem van Boven gegeven worde. Zoals de mens van nature is, kan hij nooit tot het ware licht komen, dan door de Heere alleen. Hij kan noch tot bekering, noch tot geloof, noch tot wedergeboorte komen, tenzij het de Heere zelf is, die hem dit geschonken en in hem uitgewerkt heeft. In Gods eeuwig geldend woord ligt het bewijs, dat de Heilige Geest God is, een zelfstandige Persoon, die uit eigen machtsvolkomenheid spreekt en handelt. Nochtans ligt het bewijs van het bestaan van de Heilige Geest niet in het geschreven woord alleen, maar het bewijs daarvan ligt ook diep in het hart en in de bevinding van een ieder, die het leven des Geestes heeft leren kennen. Hij weet, wat hij beleefd en ondervonden heeft, en weet daarom ook, dat het geen van God uitgaande kracht, maar God Zelf was, die dit alles in hem uitgewerkt heeft en uitwerkt.
Dat dit laatste bewijs uit de bevinding voortkomt en daarin ligt opgesloten, leert ons de Catechismus, als hij zegt: ***ik geloof dat Hij ook mij is gegeven.*** De Heilige Geest is een Gave, die voortkomt uit Christus, uit Zijn heilsverdiensten, want het is Christus alleen, die de Heilige Geest voor Zijn gemeente heeft verworven en aan haar schenkt. Hoe komt men er nu toe, deze Geest te ontvangen en daaraan deel te hebben?
Onmiddellijk, door de genade des Vaders en de verdiensten van Christus. Tegelijkertijd geschiedt dit ook *middellijk* door de prediking van het Evangelie. Men ontvangt deze Heilige Geest niet als men Gods Woord, de prediking van Zijn heil veronachtzaamt, te lui is om zich daarin te oefenen, en niet begeert daarin onderwezen te worden! De Heilige Geest en de onderwijzing gaan hand in hand. Het is het welbehagen des Heiligen Geestes in het verborgene te werken, zodat degene, die Hem ontvangt, het dikwijls zelf niet weet. Onmerkbaar van stap tot stap wordt hij echter opgebouwd op het fundament der apostelen en profeten bij het lezen en onderzoeken in de Bijbel "of deze dingen alzo zijn." En hierbij is het de oprechte minder te doen om zijn verstand te vullen met allerlei leerstellingen en waarheden. Nee, waar de Heilige Geest is, daar worden ook de zwaarste stukken der heilsleer goed en duidelijk met het hart begrepen. En zij zijn en blijven daarom voor de voortgedreven ziel een

vast fundament, dat van geen wankelen weet.

Als de Heilige Geest zich aan de ziel openbaart als *de Geest der tucht en der heiligmaking,* brengt Hij de zondaar daarheen, dat het hem om de Heere Zelf te doen is. Zodat het hem bij zijn onderzoek en beoefening van Gods Woord daarom gaat: de Heere te vinden als Zijn God en Zaligmaker en dat zijn hart en leven met dat woord in overeenstemming zij. Zo wordt hij de Heilige Geest deelachtig door de onderwijzing in de heilzame leer. Ook is het en blijft het onze dure plicht onze kinderen in de leer des heils te onderwijzen. Wij mogen daarbij niet vragen: is mijn kind wel bekeerd? En wij dwalen zeer als wij menen, tegenover de ons toevertrouwde kinderen omtrent de heilsleer te moeten zwijgen, en hen in het wild te mogen laten lopen, totdat zij de Heilige Geest ontvangen hebben. Integendeel! Gelooft toch niet van uw kinderen, dat zij reine onschuldige wezentjes zijn.
Houdt ook uzelf niet voor heilig en braaf, maar gelooft onvoorwaardelijk, wat Gods woord ons omtrent alle vlees zegt. En dan zult u ophouden u te verwonderen, als u allerlei verkeerdheden bij uw kind ontdekt. Ga ook uw eigen leven na, hoe u het er afgebracht hebt, werpt een blik in uw eigen boos en verkeerd hart, ziet, hoe vervuld het dikwijls is met allerlei verkeerdheden en huichelarij. Als u dan bij dit alles de ware maatstaf van Gods woord, en de ware onderwijzing des heils aanlegt, dan zult u ook bewijzen, dat het met uw zelfbeproeving ernstig gemeend is. Dan zult u ook aanvangen in alles naar Gods wil en gebod te vragen, zodat uw kinderen, wier oog vaak scherper ziet dan u meent, kunnen zien: mijn ouders doen zelf wat zij mij voorhouden, dus ik kan mij verlaten op wat zij zeggen. Ga dus uw kinderen voor *in alles wat goed is, wat lieflijk is, en wel luidt.* Vergeet nooit, dat het onsterfelijke zielen zijn, die aan uw zorg zijn toevertrouwd. Komt dan tot uw kinderen met de ware heilsleer, onderwijst hen daarin in alle liefde en zachtmoedigheid, voorkomt daardoor dat uw kinderen een afkeer van Bijbel en Catechismus krijgen en die leren verachten. Want geloof mij, er is geen stok ter wereld, waarmee u Gods waarheid in uw kinderen kunt slaan. Indien de kinderen echter op een liefdevolle wijze in Gods woord en waarheid worden onderwezen, indien hen geleerd wordt: vader en moeder vrezen zelf de Heere, - o, dan trekt gewis, - door en met zulke onderwijzing, - de Heilige Geest in huis en harten binnen. Hij werkt in de harten der kinderen, *zodat God zich sterkte en lof bereidt uit de mond der kinderen en der zuigelingen tegenover de vijanden en wraakgierigen.*

De Catechismus zegt verder: ***ik geloof, dat Hij ook mij gegeven is!*** Waar deze Geest is, daar is wijsheid, daar is zelfverloochening, daar is vrede en vreugde, waarachtige rust der ziel. God geve in Zijn genade en ontferming. dat er velen onder ons mogen zijn, die beginnen te vragen: is de Heilige Geest werkelijk ook mij gegeven? Het is genade, als velen het voor zichzelf niet zo dadelijk wagen uit te spreken, maar in twijfel gaan trekken, wat zij tot nu toe voor een dood-natuurlijke en uitgemaakte zaak beschouwden. Dan zullen zij zich in Gods waarheid vlijtig beginnen te oefenen, en goed acht geven op de heilzame onderwijzing der goede leer, en dan zal zeker niet uitblijven, dat de Heilige Geest zijn verstand meer en meer verlicht, de wil tot Gods wil overbuigt en genegen maakt, en het hart vernieuwt om meer en meer uitsluitend te steunen en te leunen op de enige grond des heils.
Als de Heilige Geest ons in waarheid is geschonken, hoe weet Hij ons dan te vertroosten tegenover allerlei smart en leed, ook tegen zonden en verkeerdheid in! Waar de Geest der heiligmaking is, daar is Hij dag en nacht aan het af wassen en reinigen. Waar Hij dit werk aanvangt en doorzet, daar komt hoe langer hoe meer

onreinheid en verkeerdheid aan het licht. De Geest der heiligmaking oefent echter strenge tucht uit, maar op zo'n wijze, dat Hij tegelijkertijd de arme, voortgedreven ziel lieflijk brengt tot Christus' voldoening, gerechtigheid; en daarenboven het oprecht geloof schenkt, waarmee men alleen zich deze weldaden kan toeëigenen, *evenals had men nooit zonde gehad noch gedaan, maar alle gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor ons volbracht heeft.*
Zo verstaat de Heilige Geest het, u te vertroosten door u Christus en al Zijn weldaden deelachtig te maken, en dat wel door het geloof, dat Hij u schenkt en in u werkt. Maar ik moet herhalen: dit geloof wordt zó gewerkt en beoefend, dat u door het onderwijs, dat de Heere u laat geven, meer en meer in Gods waarheid wordt bevestigd, en van harte leert zeggen: *ja, dat is waar! Gods woord is de waarheid!* Dan zult u ook zó in uw geloof worden versterkt, dat u de Heere Jezus Christus leert omhelzen, als de enige Grondslag van uw zaligheid voor tijd en eeuwigheid, ook tegen die ure, als u voor Gods rechterstoel zult moeten verschijnen.
Want het geloof is immers allereerst "een zeker weten of kennis, waardoor ik alles voor waar houd, wat ons God in Zijn woord geopenbaard heeft. Maar ook een zeker vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid geschonken zij, uit loutere genade, alleen om de verdiensten van Christus' wille" (Vraag 21). Daarom heb ik niet vooraf te vragen: is Christus wel voor mijn zonden gestorven? Maar eerst moet ik onderwezen zijn in de heilzame leer, dat Christus voor zondaren is gestorven. En eerst als ik dit weet en begrijp, zal vanzelf de vraag in mij oprijzen: *geldt dit ook mij, heb ook ik hieraan deel?*

Waar de Heilige Geest in waarheid woning maakt, daar zal het gebed der ziel dikwijls zijn: *neem uw Heilige Geest niet van mij*. Want het is de gelovigen zelf vaak een wonder, dat deze Heilige Geest nog niet van hen is geweken. Zij worden echter weer getroost en opgebeurd door de leer van de Catechismus, *dat de Heilige Geest bij hen woont, en in eeuwigheid bij hen blijven zal.*
En u gelovige, u pelgrim, naar het hemelse vaderland! Onverschillig of u uw weg alleen trekt, of in gezelschap van vrouw en kinderen! Waar u ook leeft; u ontmoet een vriend, die hetzelfde voorrecht ontving, dat u tebeurt viel, u zult van zo'n medereiziger naar Kanaän steeds dezelfde taal horen, het zijn dezelfde ervaringen, die zij elkander mededelen, het is één weg, één hart. Eén psalm, die zij aanheffen. Er voegt zich nog wel eens een derde of vierde tot uw gezelschap, - want de schapen van de Heere Jezus Christus brengen allen tweelingen voort; - en zie, dan hebben wij opeens een kleine gemeente voor ons!
Daarom volgt in de Catechismus de vraag, ***"wat gelooft u van de ene algemene christelijke kerk"*** (Zondag 21 vraag 54). Deze kerk is algemeen, want deze weg, deze leer, deze onderwijzing is de enige ware, die bestaat in hemel of op aarde. Kom aan de Noord- of aan de Zuidpool, overal zult u zulken vinden, die door God zelf onderwezen en geleerd zijn; en het zal zijn: één Heere, één geloof, één doop. Dat is de ware kerk. Deze kerk welft zich hoog en hoger boven ons hoofd, hoemeer u uw licht laat schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, die in de hemelen woont, verheerlijken. Indien het u daar niet om te doen is, geloof dan maar verder in eigen kracht, en u zult tenslotte niets doen dan de ware kerk afbreken, en Christus tot een dienaar der zonde maken.
Indien u echter uw licht zó voor de mensen laat schijnen, dat zij uw goede werken zien, dan kan het niet anders geschieden, dan dat Gods kerk zich uitbreidt. Uit alle hoeken en gaten kruipen er dan ellendigen te voorschijn, die aan dezelfde ziekte

lijden, als waaraan u geleden hebt, en nog lijdt. En zij hongeren en dorsten dan ook naar de vergeving van zonden. Dat is de wijze, waarop Gods waarachtige gemeente wordt opgebouwd, en onverwacht verschijnt als Gods wonderteken, daar, waar men het niet verwacht had.

Deze algemene kerk is ook "heilig." Al werpt de duivel ook al haar ware leden in zijn zeef, en al roept hij hen honend toe: "bent u schone leden van Christus!" - het Koninklijke woord des Heeren laat zich horen, het gaat over dat volk heen als een stroom, en het staat afgewassen en gereinigd. Hij schenkt hun de zalving van de Geest en maakt hen tot Koningen en Priesters. Zo is zij een gezalfde of Christelijke kerk, en het is de zalving der vrije genade van God, waarmee zij gezalfd is. Waar deze Goddelijke Zalving is, daar ontbreekt het ook niet aan liefelijke geur, en zo komen wij tot de gemeenschap der heiligen. Dat is ook een vrijwillige gave, want Gods genade is vrij en goedgeefs. Dezelfde zin werkt de Geest ook in het hart der gelovigen, want als de Heere mij de deur des hemels geopend heeft, zal het van die ure mijn grootste vreugde zijn, als zij zich ook voor anderen ontsluit.
Zie, geliefden! dat is een andere leer, als die van de duivel. De duivel leert ons de gehele zaligheidsleer, Christus' gerechtigheid en heiligheid uitsluitend als *ons* eigendom te beschouwen; en de hemel voor zich alleen in beslag te nemen. Waar echter waarachtige genade de heerschappij voert, daar wordt de gemeenschap der heiligen hooggehouden en men zegt van harte: ik ben niets dan een arm bedelkind, ik heb leren bedelen aan de deur der genade, ik verwacht niet meer dan een penning te ontvangen, en ik kreeg een goudstuk. Hier, lieve broeder, u zult ook delen in hetgeen ik kreeg. Dan weten zij nauwelijks, dat hun barmhartigheid is geschied, maar zij beginnen uit te delen met ruime handen. Hebben zij kinderen, dan zetten zij zich met hen aan de dis van Gods woord en vragen er niet naar, of zij professoren zijn of niet, of zij onderwijs mogen geven of niet. Maar zij beginnen luid Gods waarheid te verkondigen en Zijn deugden te prijzen. Dan komt gewis Gods Geest in het midden, die verenigt vader en moeder en kinderen door hemelse banden. En gebouwd staat de kerk van Christus in zo'n huisgezin, want de Heere Jezus heeft Zelf gezegd: *waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in het midden van hen.*

Van deze gaven krijgt men geen kleinere of grotere voorraad in eigen bezit, men draagt die schat niet met zich rond maar hij daalt steeds weer van boven, van de hemelse Hogepriester en Koning, in Wie alleen alle volheid woont. Maar hoe vriendelijk roept Hij ons niet toe, vooral als wij ons leeg en ellendig voelen: "doe uw mond wijd open en Ik zal die vervullen" (Ps. 81: 11). Als dit geschiedt, ***worden gewis de gaven, die men ontvangt, "gewillig en met vreugde "aangelegd ten nutte der andere lidmaten."***
Vrijwillig?
Ja! waarom niet? Want ik ben een mens en wie behoefte heeft aan troost en onderstand, is het eveneens.
Met vreugde?
Ja! Want, wie zelf van harte verheugd is, gunt ook anderen vreugde. De duivel schept er een vermaak in, onze arme zielen troosteloos en mismoedig te maken, en het hoofd als een bieze op de borst te doen zinken, maar de Heilige Geest is de bron van alle ware vreugde en vrede, en daarom worden ook de gaven, die Hij uitdeelt, niet alleen "vrijwillig" maar ook "met vreugde" aangelegd ten nutte der andere lidmaten.
In het volmaakte gebed leert de Heere ons bidden: *vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.* Als wij dit lezen, moeten wij niet het voorbeeld

van zovelen volgen, die bij deze woorden denken of zelfs zeggen: och, dat behoeft men zo nauw niet te nemen! Hoe ver zijn zij afgedwaald, die zó spreken, want het is de Heere Jezus Christus, het is de mond der Waarheid Zelf, Die gezegd heeft: *maar indien gij de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uw misdaden niet vergeven* (Matth. 6 : 15). Indien u dit niet doet, en toch uw toevlucht tot de Heere Jezus Christus wilt nemen, en Hem voorhouden: *o Heere, U hebt al mijn zonden gedragen aan het kruis!* - dan zal Hij tot u spreken: *Ik ken u niet! Ga eerst heen en verzoen u met uw broeder, en vergeef hem, wat hij tegen u heeft misdreven.*

Daarom volgt hier het artikel ***"van de vergeving der zonden"*** op het artikel van ***"de gemeenschap der heiligen."*** Vraag 55 en 56.
Als u namelijk aanvangt deze laatste in waarheid uit te oefenen, en uw broeder zijn zonden te vergeven, dan zult u hoe langer hoe meer zonden in uzelf ontdekken, ja, uw zonden zullen worden als de haren van uw hoofd. Indien de Heilige Geest uw ogen opent, en u door Zijn heilzame kracht doet zien, hoe het er juist over dit punt in uw binnenste uitziet, zult u al kleiner en kleiner worden op de weg. Ja, u zult ten laatste nog alle krachten verliezen, die u in uzelf dacht te bezitten, en u zult neerstorten van de hoogte, waarop u meende reeds bijna de hemel bereikt te hebben. U zult, wanneer de Heilige Geest zó het werk der waarachtige ontdekking in u volbrengt, u weer in de diepte bevinden, en niets meer hebben in te brengen. Zo wordt het openbaar bij dit hemels licht, wat er van nature in de mens woont, en dit is de weg, waarop men deel verkrijgt aan "de vergeving der zonden."

Bij de behandeling van dit artikel wordt er niet gevraagd: wat *gevoelt* u van de vergeving der zonden? Maar wel: wat *gelooft* u van de vergeving der zonden? Vraag 56.
De leer der vergeving der zonden komt tepas in de tijd en de ure, wanneer men met zijn zonden te doen krijgt, in de ure dus van geestelijke angst en benauwdheid. Daarom, wanneer u uw zonden en ellende hebt leren kennen, dan komt dit artikel u te pas: *wat gelooft u van de vergeving der zonden?*
Allereerst werpen wij hier de vraag op: 'is er in waarheid een vergeving der zonden? Vergeeft God werkelijk de zonden?'
Dat kunnen wij reeds op het eerste Bijbelblad lezen. De offerande van dieren, die God Adam en Eva leerde offeren en met wier vellen Hij hen bekleedde, prediken het ons reeds luid. Ja! God vergeeft de zonde en schuld, ja, er is een rechtsgrond, op grond waarvan God zonde en schuld vergeeft. Eigenlijk is God de Heere te heilig en te rechtvaardig, om de zonden te vergeven, maar Hij zelf heeft in Zijn grote ontferming en genade een rechtsgrond gesteld, en op grond daarvan kan Hij voor de verdoemende vierschaar der wet spreken: *deze goddeloze spreek Ik rechtvaardig, hij is rechtvaardig, en zal rechtvaardig blijven, krachtens Mijn vrijspraak.*
Deze rechtsgrond is immers niets anders dan onze dierbare Heere Jezus Christus, Hij, die Gods woord *de Heere onze gerechtigheid* noemt (Jer. 23: 6). Het is Zijn uitgegoten bloed, het is Zijn onschuld en heiligheid, en op deze rechtsgrond, en daarop alleen kan God zonden vergeven, en vergeeft Hij die ook.
De eerste vraag, die wij te doen hebben is deze: '*kan* God zonden vergeven? En dan: op welke rechtsgrond doet Hij dit?'
Als u het rechte antwoord op deze vragen door hemels licht hebt ontvangen, dan hebt u die ook recht leren verstaan, en dan zal dat licht ook zó in u schijnen, dat u het in uw hart verneemt: "geen inwoner zal zeggen: ik ben ziek, want het volk, dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben" (Jes. 33: 24). En nogmaals

verneemt u bij dat heerlijke licht, de vriendelijke stem des Heeren: “Mijn zoon! Mijn dochter! u zijn uw zonden vergeven.” En nogmaals luidt het tot u: “Bergen zullen wijken en heuvelen instorten, maar Mijn goedertierenheid zal van U niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer” (Jes. 54 : 10).
De grond, waarop Gods genade zich op zo’n wijze aan u verheerlijkt, is de genoegdoening van Christus, het is Zijn algenoegzame offerande aan het kruis volbracht. Het is alleen op grond daarvan, dat God de zonden, *dat Hij mijn zonden, dat Hij al mijn zonden wil vergeven.* Ja, nog meer***: Hij wil ook mijn zondige aard, waarmee ik mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer gedenken.*** En dit is nog van groter belang, want men kan zichzelf nog wel eens, met een zelfgemaakte moed en kracht de een of andere gepleegde ongerechtigheid vergeven en uit het hoofd zetten, maar met zijn zondige aard komt men zo spoedig niet klaar.
De Catechismus zegt ons echter: *“ook mijn zondige aard wil Hij nimmermeer gedenken.”* Verstaat mij echter wel: de Catechismus zegt geenszins, dat de Heere mijn zondige aard niet wil gedenken, als ik daarover niet bedroefd ben, en ik dien gebruik tot een deksel van mijn boosheden. Maar: *“mijn zondige aard, waarmee ik mijn leven lang te strijden heb.”* Al wordt u tachtig jaren oud, zult u daar nog mee te doen hebben. Ja, zelfs op uw sterfbed zult u nog gewaar worden, dat deze zondige aard in u woont, en dat u daarmee moet strijden.
Indien echter deze vergeving der zonden geloofd wordt, zodat men het voor waar en zeker houdt: *God heeft het gezegd!* – dan zal de troost dezer vergeving zeker niet uitblijven. Zij moet echter eerst geloofd worden en dan komt de troost. Midden in deze hete strijd van het geloof zult u niets ontwaren, niets voor ogen hebben, dan het tegendeel van wat God belooft. Het gaat er om, *God voor waarachtig te houden, en Zijn uitspraken te eerbiedigen!*

Te midden van deze strijd, waarin de Heilige Geest Zelf u gebracht heeft, zal Hij u verborgen vasthouden, en er voor zorgen, dat het geloof u niet ontbreekt, dat het niet ophoudt. En indien u zo strijdt en worstelt, indien u gelooft zonder te zien, zonder te gevoelen, zonder te ondervinden, zal zeker ook de troost niet uitblijven, al moet u ook lang, lang wachten. Ook voor u zal de ure komen, waarop het van uw lippen zal gehoord worden: “Ik heb lang de Heere in mijn druk verwacht en Hij heeft zich tot mij geneigd” (Ps. 40:1) Maar, eerst de strijd, dan de kroon! Eerst moet de strijd gestreden worden, met Gods woord als wapen, daarna komt de vrede. Gods oog rust zeker op zo’n moede strijder, al wordt Hij door hem niet gezien.
Indien Gods getuigenis in de bangste strijd geloofd wordt, ondervindt men ook, leert men ook inzien, dat men met lichaam en ziel beide zondigt. Met de ziel, dat blijft helaas, de meesten verborgen. Met het lichaam, dat ondervindt men maar al teveel. Maar als u nu het zuivere onderwijs in de ware heilsleer hebt genoten, en de Heere u die leer doet begrijpen, dan weet u, dat u gezondigd hebt en nog zondigt, met lichaam en ziel beide. Maar dan hebt u ook geleerd, *dat u met lichaam en ziel niet van uzelf, maar uws getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen bent.* Dus niet met de ziel alleen, maar met lichaam en ziel; niet met de onreine ziel alleen, maar ook met het zondige lichaam.

Ja, dan zal het werkelijkheid, dan zal het leven voor u worden, wat u in die heerlijke 56^{e} vraag en antwoord van onze Catechismus leest. Daar wordt u gevraagd: “wat gelooft gij van de vergeving der zonden?” En het antwoord, het heerlijke antwoord luidt: “dat God, om het genoegdoen van Christus' wille, al mijn zonden, ook mijn

zondige aard, waarmee ik mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome." Zo zult u leren inzien, en van stap tot stap erin bevestigd worden, dat u niet meer van uzelf, maar des Heeren Jezus Christus eigen bent. En dat God al uw zonden, waardoor u hel en verdoemenis verdiend hebt, geworpen heeft in een zee van genade en vergetelheid.
Dan zult u ook deze troost leren smaken, dat al de leden van uw lichaam, die u dikwerf zo onbeschrijfelijk veel smart en benauwdheid veroorzaken, de Heere Jezus Christus toebehoren evengoed als uw ziel. Ja, al moet u in uw zwak en ellendig lichaam zoveel uitstaan, dat u het haast onder geen woorden weet te brengen, - ja, al weet u, dat dit uw lichaam de dood onderworpen is, en eenmaal een spijs der wormen zal zijn; ja, al zien de leden van dit uw lichaam er ook nog zo afschuwelijk uit, - geen nood, o arm, aangevochten en in nood en smarten neerliggend mensenkind! Geen klauw van Jezus Christus' kudde zal de duivel overgelaten worden. Uit het geestelijk Egypte zal er van het volk, dat zich hier op reis bevindt naar het Kanaän daarboven. Niet één verloren gaan, noch naar lichaam, noch naar ziel. Laat het lichaam dan neergelaten worden in de groeve der vertering, laat de aarde de houten woning met haar harde kluiten bedekken, *"ik meet dat mijn Verlosser leeft! en dat Hij de laatste zal opstaan over mijn graf"!*

Ja! Volgens vraag en antwoord 57 ***"zal niet alleen mijn ziel na dit leven van stonde aan tot Christus haar Hoofd worden opgenomen, maar ook mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, zal wederom met mijn ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig gemaakt worden."***
Werpt u van dit standpunt uit, een blik in het graf, dan zult u ook geloven "in het eeuwige leven" (Vraag en antwoord 58).
De Heere Jezus heeft gezegd: "wie in Mij gelooft, heeft het eeuwige leven." Ja, van het ogenblik af, dat Hij u staande hield op uw weg ter hel, en u leerde in Hem te geloven, hebt u het eeuwige leven. Dat krijgt u niet eerst, als u sterft, maar hier krijgt u en bezit u het, reeds hier in dit jammerdal. Indien u dus met opgericht hoofd in allerlei droefenis en vervolging, even dezelfde Rechter uit de hemelen verwacht, die Zich tevoren, om uwentwil voor Gods gericht gesteld heeft, zult u het voor zeker en waarachtig leren houden, ***"dat gelijk u nu in uw hart een beginsel der eeuwige vreugde gevoelt, u na dit leven volkomen zaligheid zult bezitten, die geen oog gezien, geen oor gehoord en in geen 's mensen hart is opgeklommen, en dat om God eeuwig daarin te loven en te prijzen"*** (Vraag en antwoord 58).
Als ge u aldus in deze heilzame leer oefent, en die voor zeker en waarachtig gaat houden, welke nuttigheid denkt u dan daardoor te zullen ontvangen?
Voorwaar, een zeer grote nuttigheid! Denkt toch niet, dat de zaligheid Gods tot u komt, anders dan door Zijn Woord en onderwijzing ter zaligheid. Daarom, houdt uw kinderen Gods Woord voor, onderricht hen daaruit, en worstel Zelf met God, opdat uw handelingen, uw geheel gedrag in overeenstemming moge zijn met hetgeen u hun leert, en zó Gods waarheid, die u uw kinderen voorhoudt, zich ook moge afspiegelen in uw doen en leven.
Verloochen bij dit alles u zelf, opdat God de Heere Zelf als het eeuwige licht bij u op de kandelaar sta. Maak Hem en niet u zelf met uw ik, tot het Middelpunt van alles, wat u zegt en doet. Neem deze leer aan, al voelt ge u nog zo dom en onkundig; oefen uzelf daarin. Hierin bevestigd wordende, zult u de Heere de eer leren geven, en Hem leren kennen als de eeuwig Getrouwe en Waarachtige. Dan zult ge uzelf en alle mensen als leugenaars leren kennen, maar de Heere als de eeuwige onwankelbare

Rotssteen, Wiens werk volkomen is. Dan zult u in waarheid de Heere gaan vrezen. Dan zult u ophouden, Gods woord in twijfel te trekken. Overvalt nood en dood u, dan zult u ook niet nalaten de Heere voor te houden: "Dit of dat hebt U toch Zelf gezegd! U hebt het gezegd in Uw Woord, o, maak het nu ook maar in mijn arme ziel!"
Zulke overleggingen en smekingen zijn de Heere zo welbehaaglijk. Niets is meer in overeenstemming met Zijn Goddelijke wil, dan dat men Hem Zijn woord voorhoudt! Want daaruit blijkt, dat men Hem voor Getrouw en Waarachtig houdt. Dan behandelt Hij ons ook naar Zijn Goddelijke eigenschappen, die wij zo in onze nood, vaak zonder dat wij het zelf weten, loven en prijzen.

Ja, zo te midden van uw benauwdheid, terwijl u met Hem worstelt op leven en dood, spreekt Hij u vrij en rechtvaardig, hoewel alle duivelen u als een goddeloze verwerpen, en verdoemen. En, om de verdienste van Christus' wille, rechtvaardigt Hij u niet alleen, maar Hij verklaart u ook Zijn erfgenaam te zijn, en een mede-erfgenaam van de Heere Jezus Christus.
Want zo luidt het antwoord op de 59ste vraag: ***"Maar wat baat het u nu of u dit alles gelooft?"***
"Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben en een erfgenaam des eeuwigen levens."
Ja! Dit alles schenkt God ons met en door het geloof. Niet dat uw geloof dit uitwerkt. Het geloof, op zichzelven beschouwd, brengt niets tot stand, en het kan nimmer meer de gerechtigheid die voor God geldt, noch een stuk daarvan uitmaken. Daarom hebben wij in onze Catechismus op vraag 61, die luidt:
"Waarom zegt gij, dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?"
Het antwoord: ***"niet omdat ik vanwege de waardigheid van mijn geloof Gode aangenaam ben, maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijn gerechtigheid voor God is en dat ik die niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toeëigenen kan"***
Dat u, waar de wet u verdoemt, de gerechtigheid van Christus toegerekend wordt, geschiedt alleen op grond van het bloed van Christus, op grond van het enig en eeuwig geldend rantsoen. Dus niet op grond van uw geloof, dat bovendien Gods werk in u is; en niet uw werk is, nog minder op grond van uw werken, die toch nooit vol zullen bevonden worden voor des Heeren aangezicht. God de Heere ziet echter naar het geloof. Maar wat is dan toch het geloof?
Het geloof is de bevende, sidderende hand van een bedelaar, die beeft en siddert, omdat hij niet weet of hij wel iets ontvangen zal, daar hij nergens aanspraak op kan maken, maar hij steekt die hand, hoe bevend en sidderend dan ook, uit, zodra hij een opening ziet, waardoor hem de een of andere gift kan toegereikt worden, en hij zo geholpen wordt. Het geloof is de in wanhoop en vertwijfeling uitgestoken hand, waarmee een drenkeling naar het hem toegeworpen touw pakt, dat hij toch nog niet zou kunnen grijpen en vasthouden, zo de Levensredder Zelf het hem niet in de hand gaf.
Ik noemde het geloof, de sidderende, bevende hand, maar, indien die hand ontbreekt en men het gevaar beseft, waarin men verkeert, wordt het ook met mond en lippen aangevat, want de arme drenkeling moet gered worden, omdat de Heere hem gered wil hebben door Zijn genade. En gewis! Het reddende touw zal in zijn handen zijn op het ogenblik, dat de nood ten hoogste top is gestegen. Alzo: *niet om de waardigheid van uw geloof* wordt u voor God vrijgesproken, maar alleen om de gerechtigheid van Jezus Christus. Want die gerechtigheid is de enige, die voor God geldt.

Omdat dan nu de gehele zaligheid een vrij geschenk van Gods barmhartigheid is, waarom blijft u dan dag en jaar van ver staan? O, neem toch uw dierbare Bijbel ter hand, en sla daar Gods waarheid op. Als u niet gelooft wat daarin staat, gaat u verloren. Niet omdat u een afschuwelijk zondaar bent, maar omdat u niet gelooft, dat God waarachtig is. O, neem toch Gods woord ter hand, lees dáárin, dat is de weg om Gods barmhartigheid en genade ook voor uzelf te leren kennen en begrijpen. En als ge u daaraan vastklemt, als de drenkeling aan het reddende touw, dan zult ook u op Gods tijd de vriendelijke stem vernemen, die u toeroept: *u zult het alles hebben, o Mijn kind, wat voor u bereid is in de hemel en wat daar voor u wordt bewaard!*

Hoe vaak is het ons als een droom, wanneer dit of dat weer is volbracht, dit of dat tijdperk weer is afgelopen. O, moge de tijd van genade en barmhartigheid niet voor u zijn vervlogen, als de doodsuur voor u gekomen is! Moge God de Heere u de Geest der genade schenken! Volgt het voorbeeld van de kinderen na, die vlijtig leren voor de Catechisatie. Meent uzelf toch niet verheven boven uw dierbare Bijbel, uw heerlijke Catechismus! Dan zult u ook leren inzien, op welke wijze wij Gode dankbaar moeten zijn. Dan zullen wij leren verstaan, dat de bomen, die wij geplant hebben in onze eigenwijsheid, zonder dat Hij het ons bevolen had, voor ons in kastijdende roeden zullen veranderen. Als wij ons echter in onze huizen met de kinderen op de schoolbank zetten en vlijtig in Bijbel en Catechismus lezen, dan zal ook de vreze Gods in onze harten binnentrekken Dan zullen wij verbroken en verbrijzeld neerzinken voor Gods Woord! Indien men zo ellendig neerligt, komt ook in het hart het gebed op: *“o God, wees mij zondaar genadig.”* Dan blijft men om genade bedelen.
Maar dan geeft de Heere ook overvloedig, zodat er vrucht gezien wordt, vrucht des Geestes, midden in de ellende. Zo leert men telkens weer, hoe het gehele geestelijke leven een opstijgen en weer neerdalen is, van de kennis onzer ellende tot die der verlossing. Maar ook niet minder tot de kennis, hoe men God voor zulke verlossing zal dankbaar zijn. Als men dan soms meent volleerd te zijn, ziet men plotseling, dat men weer van voren af beginnen moet! Amen.

Zondag 21

Vraag en Antwoord 54: "Wat gelooft gij van de heilige, algemene, christelijke kerk" en Psalm 46: 2-8 uitgelegd

Uitgesproken 15 januari 1871

Zingen Psalm 93: 1-4
Psalm 100: 2-4.

Geliefden.
Als wij nagaan wat er voor het uiterlijke, naar het zichtbare al op die door God geplante hof (van Zijn Kerk) afkomt, dan doet het ons hart goed de een of andere Psalm, bijvoorbeeld de 93ste Psalm aan te heffen. Daarin zingen wij van onze Heere en Heiland Jezus Christus, dat Hij alleen Koning is, dat Hij alles in Zijn hand, macht en geweld heeft. En dat het deze Koninklijke hand is, "die dat schoon gebouw onwankelbaar in stand houdt" tot aan de jongste dag. Zijn troon is echter een genadetroon, en het is dus van de troon der genade, dat wij in de 93e Psalm zingen: "Gij hebt Uw troon in eeuwigheid gegrond." Nee, deze troon zal men in eeuwigheid niet kunnen omver stoten, en alle machten van de wereld en der hel zullen tegen deze troon niets vermogen. Hij, Jezus Christus, leeft eeuwiglijk en altijd, en Hij is gisteren en heden dezelfde en tot in alle eeuwigheid.
De stromen der aanvechting, die hel en wereld tegen de troon Gods opstuwen, vermogen niets en het blijft gelden wat wij in Psalm 46 lezen vers 2-8:
God is ons een Toevlucht en Sterkte; Hij is krachtiglijk bevonden een hulp in benauwdheden. Daarom zullen wij niet vrezen, al veranderde de aarde haar plaats en al werden de bergen verzet in het hart der zeeën. Laat de wateren bruisen, laat ze beroerd worden, laat de bergen daveren door derzelver verheffing, Sela. De beekjes der rivier zullen verblijden de stad Gods, het heiligdom der woningen des Allerhoogsten. God is in het midden van haar, zij zal niet wankelen. God zal haar helpen in het aanbreken van de morgenstond. De heidenen raasden, de koninkrijken bewogen zich; Hij verhief Zijn stem, de aarde versmolt. De Heere der heirscharen is met ons; de God van Jakob is ons een hoog vertrek. Sela.

Al verheffen zich dan ook alle grote waterstromen tegen deze Genadetroon, die troon staat vast boven nood, zonde en dood, en wat de Heere belooft dat doet Hij ook, Hij is machtig genoeg om Zijn Woord te vervullen. En *"Al wat Hij ooit beloofd heeft zal bestaan."* Zijn getuigenis weet van wankelen noch bezwijken, al schijnt ook hier beneden al het zichtbare de ondergang nabij te zijn. En, omdat Hij zo'n groot Koning is, die woord en trouw houdt, daarom zoekt des Heeren volk, dat in de Heere blijft, ook zijn sieraad in ware heiligheid. Dat wil zeggen: Zijn volk verwerpt iedere valse heiliging, elke gerechtigheid uit de dode werken der wet. O, welk een heerlijke troost is dat! Want het volk, dat de Heere Christus toebehoort, noemt Hij Zelf Zijn gemeente. Dat wij lezen in Matthéüs 16: 18: "En Ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze Petra zal ik Mijn gemeente bouwen en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen."
Op deze Petra, op deze rots, d.i. op deze belijdenis: *Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods;* wil Ik Mijn gemeente bouwen. Op deze woorden van de Heere Jezus Christus Zelf is dan ook het artikel gegrond: ***Ik geloof ene heilige, algemene, christelijke kerk.***

Om dit artikel recht te begrijpen willen wij samen eens nalezen Vraag en Antwoord 54 van onze Heidelbergse Catechismus, die aldus luiden:
"Wat gelooft gij van de heilige, algemene, christelijke kerk?"
"Dat de Zone Gods, uit het ganse menselijke geslacht, Zich een gemeente ten eeuwigen leven uitverkoren, door Zijn Geest en Woord, in enigheid des waren geloofs, van den beginne van de wereld tot het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik derzelven een levend lidmaat ben, en eeuwig blijven zal."

Wij vinden hier de ware leer omtrent de heilige, algemene, Christelijke Kerk en uit deze leer ontstaat het geloof, wat eigenlijk de heilige, algemene, christelijke kerk is. Zodat wij niet geloven aan de kerk, of in de kerk, maar dat wij geloven hetgeen die kerk is. En daartoe moeten wij deze leer kennen, belijden en daarop vertrouwen. Zodat wij allereerst de volgende waarheden ter harte moeten nemen en vrijelijk uitspreken: God de Vader heeft vóór de grondlegging van de wereld in Christus Jezus een vast bepaald getal mensen uitverkoren ten eeuwigen leven, zonder ook maar enigszins in aanmerking te nemen hun werken, hetzij goede, hetzij boze, maar alleen uit vrije, soevereine ontferming en genade. Mensen, die geen haar beter zijn dan alle overigen, die Hij naar Zijn rechtvaardig oordeel verwerpt, hen latende liggen in het verderf, waarin zij zichzelven vrijwillig gestort hebben; gelijk geschreven staat Rom. 9:18: "Zo ontfermt Hij Zich dan diens Hij wil en verhardt die Hij wil."
Hen, die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij aan Zijn Zoon gegeven en Hij heeft verordineerd dat Zijn Zoon als Borg voor deze gemeente zou instaan, opdat de haar toegedachte zaligheid ook werkelijk haar deel worden en blijven zal. Deze Zoon heeft Hij voor de gemeente overgegeven, opdat Hij aan het kruis de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde zou dragen, de last, waaronder deze gemeente rechtvaardig had moeten verzinken en opdat Hij aan de gemeente gerechtigheid en eeuwig leven zou verwerven, nadat Hij voor haar schuld volkomen betaald had. Deze uitverkiezing ten eeuwigen leven geschiedde dus in de nooit begonnen eeuwigheid en eerst daarna heeft God de Heere hemel en aarde geschapen. Toen is de treurige val en ongehoorzaamheid van onze eerste voorouders, Adam en Eva in het Paradijs tussenbeide gekomen en de gevolgen van deze val zijn niet achtergebleven. Want daardoor zijn wij allen in de dood onder de eeuwige vloek en onder het oordeel der verdoemenis gekomen en worden wij allen geboren, onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Zo is het in waarheid met de mensen gesteld en geen draad is er meer bij de mens te vinden waaraan de Heere het werk van 's mensen herstel zou kunnen vastknopen. Daar kan van goed maken geen sprake zijn want alles was in de dood verzonken zodat het gehele bestaan en alle werken van de mensen evenals de gehele toestand waarin hij zich bevindt dood is.

Nu trad echter de eeuwige Zoon Gods in het midden en wat Hij in de eeuwige Vrederaad op Zich had genomen, dat bracht Hij ook ten uitvoer. Deze Zoon Gods gaf aan enige mensen, die Hij tevoren daartoe bestemd en toebereid had, het bevel door de bazuin van het Evangelie te verzamelen allerlei mensen, zonder onderscheid van personen, zonder onderscheid van geslacht, stand of volk; deze moeten verzameld worden om het woord van Gods Zoon te vernemen. Wie zich dan nu verontschuldigt, die verontschuldigt zich, wie niet komen wil, die blijft achter. Zij echter, die in de hoeken onder de heggen of aan de wegen neerliggen, die wordt een haak in het hart geworpen, zodat zij vervuld zijn van bittere nood, honger en dorst der ziel en een diep gevoel hebben van dood en ellende, en daardoor worden zij toebereid om het woord

des levens, het Woord van de Zone Gods met vreugde aan te nemen. Dit woord nu predikt luide: “Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.” (Joh. 3: 16)
Van oudsher hebben dus de afgezanten van de hemelse Koning mensen verzameld en hebben deze mensen het woord des levens gebracht, en van oudsher hebben deze mensen het van de Zoon van God Zelf vernomen, wat de Vader tot Hem, de Zoon, van alle eeuwigheid gesproken heeft. Zo is dan volgens onze belijdenis Jezus Christus, God uit God, de Erfgenaam die spreekt: "Wie Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien, wie Mij liefheeft, die heeft de Vader lief, wie in Mij gelooft, gelooft ook aan God."
U kunt het wonderbare van deze verkondiging van het woord des levens duidelijk bespeuren. De Zoon van God, de Koning der Koningen, de Heere der Heeren, de Eeuwige, Heilige en Rechtvaardige, komt van de hoge hemeltroon om aan de diepverloren mensen, die de Heere Hem geschonken heeft, luide toe te roepen: "De Vader heeft u lief. Hebt Mij lief en hebt liefde onder elkaar. Ik sterf voor u, Ik draag alles voor u. Voor u sta Ik op uit de doden en alles, alles, heb Ik zó voor u betaald. Mijn gebed voor u zal nooit ophouden, mijn offerande komt ulieden ten goede, mijn regering bedoelt niets anders dan alle schade van u af te weren. Mijn bestuur heeft niets op het oog dan uw eeuwig heil. Geeft u maar aan mij over, laat Mij maar zorgen en voor u werken, gelooft alleen, zoals u zijt, blijft niet in uw zonden liggen en vertwijfelt niet. Ik ben niet tot Koning verhoogd, om de staf des oordeels over u te breken. Nee, maar het gekrookte riet zal Ik niet verbreken, noch de rokende vlaswiek zal ik niet uitblussen. “Komt herwaarts tot Mij, u die vermoeid en belast zijt en Ik zal u ruste geven.”

Ik herhaal het, geliefden, in zo’n regeringswijze van Gods Zoon ligt iets wonderbaars opgesloten. Hij is het die Zijn mensenkinderen samen roept. Dat heeft Hij gedaan onmiddellijk na ‘s mensen val en dat doet Hij nog heden ten dage. Want God de Vader heeft overal de Zijnen, ook zulken die God nog niet kennen en die ogenblikkelijk nog in zonde en schande leven, die op dit ogenblik God en Christus naar de kroon steken - en voor wie de leer der vrije genade een gruwel is, - en geen menselijke kracht is sterk genoeg om hen van hun zonden of van hun op mensen inzetting en eigen goeddunken gegronde zogenaamde goede werken af te brengen. Maar nochtans liggen zij onder het zegel der uitverkiezing. Deze zijn overal verstrooid, van de Noordpool tot aan de Zuidpool, vanwaar de zon opgaat op de verste eilanden tot waar zij ondergaat. Daarom moet u niet denken, dat Zijn gemeente aan één oord is verbonden, maar zij is overal, heinde en ver. Ja, overal heeft de Zoon van God Zijn gemeente. Hij is niet gezind zoals sommige mensen die denken: ‘wij zijn het alleen, wij alleen zijn Gods kerk, wij alleen hebben het ware geloof en alle anderen niet’.
Gods Vaderogen doorlopen de gehele aarde en Hij kent de Zijnen en zover de wereld reikt, reikt ook de heerschappij van onze hemelse Koning Jezus Christus. Hij heeft gezonden, Hij zendt, en Hij zal Zijn boden uitzenden om Zijn bevelen te verkondigen, om te verkondigen het bevel der gehoorzaamheid des geloofs. Dit is de wijze waarop de Zoon van God Zich een gemeente verzamelt uit het gehele menselijke geslacht. En indien u de afbeeldingen ziet van vele vreemde volksstammen en volken, indien u bijvoorbeeld in het kinderzendelingenhuis in onze buurt (Barmen), de afbeelding van een tot de wilde volksstammen behorende vrouw ziet en u haast zou vragen, is dit wel een menselijke gedaante? Dan moet u nochtans weten dat er ook van zulken behoren

tot Gods uitverkoren volk, dat Hij gekend heeft. Hij verzamelt Zich Zijn gemeente uit het ganse menselijke geslacht. Hij heeft in Zijn vat reine en onreine dieren en spreekt tot Petrus: “Sta op, Petrus, slacht en eet.” Dit stond Petrus eerst volstrekt niet aan, maar hij moet er toch aan geloven en hij moest het aanschouwen, dat voor zijn ogen dat laken met allerlei onreine dieren, niet in de hel geworpen, maar in de hemel opgetrokken wordt.

Dus: ***"uit het gehele menselijke geslacht"*** verzamelt de Heere de Zijnen. Daarvan kunt u ook lezen in Openbaring 5:9: “En zij zongen een nieuw lied, zeggende: Gij zijt waardig het boek te nemen en zijn zegelen te openen; want Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met Uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie.”
De Zoon van God verzamelt Zich deze gemeente, ik herhaal dit met nadruk, omdat zij door God de Vader ten eeuwige leven is uitverkoren. Ik zeg dit, geliefden, opdat wij de uitdrukking" een uitverkoren gemeente" niet zouden opvatten alsof er hier van een afgezonderde, in zichzelf heilige gemeente sprake was, want er is hier alleen sprake van des Heeren vrije barmhartigheid en ontferming, waarin deze gemeente uitverkoren is. De gemeente is uitverkoren om eeuwig staande te blijven, *want de genadegiften en de roeping Gods zijn onberouwelijk* (Rom. 11: 29). God verkiest dus, wie Hij wil, en Hij verkiest die tot bekering, tot geloof, tot heiligmaking des Geestes, tot het eeuwige leven, zodat het ganse leven en de behoudenis van ‘s Heeren volk niet afhangt van de wil des mensen, maar geheel alleen van de vrije uitverkiezing en ontferming des Heeren. Dat een kindeke tot de heilige Doop gebracht wordt, dat een jong mens bekeerd wordt, bij ‘s Heeren woord blijft en zalig wordt, het is alles Gods werk, Gods gave, Gods genade.

De Catechismus zegt verder, ***dat de Heere Jezus Christus, de Zone Gods, deze gemeente "tot Zich" verzamelt.*** Hij is haar Koning, de Vader heeft ze Hem geschonken en Hij wil een groot volk hebben. Daarom begeeft Hij Zich in het net des duivels, in de kuil van de dood, in de helse put, in de kerker van deze wereld, om hen, die de Vader Hem gegeven heeft, daaruit te rukken, door de krachtige stem van Zijn Evangelie. Want Zijn woord is een woord der kracht en der zaligheid, en door Zijn geweldige onweerstaanbare liefde trekt Hij Zijn gemeente tot Zich, onderwerpt haar aan Zijn regering en aan de scepter Zijner gerechtigheid. Waardoor de verschrikkelijkste vijanden des Heeren, in één oogwenk soms, Zijn warmste vrienden worden. Die vrouw en kind, huis en hof, eer en leven voor de Heere Jezus laten varen. Alzo de Heere verkiest deze gemeente tot Zich, dat is, tot Zijn eigendom. Daarom belijdt u ook met de eerste vraag en antwoord van onze Catechismus: ‘Dat is mijn enige troost in leven en in sterven, dat ik niet mijns, maar mijns getrouwe Zaligmakers Jezus Christus eigen ben Die mij met Zijn dierbaar bloed vrijgekocht heeft uit de macht en heerschappij des duivels.’
Deze gemeente is dus de gemeente van onze Heere Jezus Christus, en als gemeente is zij Zijn bruid, en heeft zij Hem tot haar Bruidegom. Als zodanig beschermt Hij haar ook tegen alle overvallen des vijands, en daar kan zij ook niet buiten, want juist omdat deze gemeente door God de Vader is uitverkoren, haat de wereld haar en de duivel niet minder. De wereld kan het niet dulden, dat God de Vader Zich een gemeente ten eeuwigen leve uitverkoren en die aan Zijn Zoon zou gegeven hebben, en de duivel blijft er stokstijf op staan, dat de mens een vrije wil heeft en zich kan bekeren en zalig worden, wanneer hij wil en dat doet hij alleen om de genade Gods te verkleinen en perk en paal te stellen aan des Heeren almacht en barmhartigheid.
Maar al had de duivel gelijk in zijn bewering, dat de mens kan zalig worden wanneer

hij wil, dan werp ik daartegen de vraag op: wil de mens dan zalig worden? Ach, geliefden, ik heb nog niemand ontmoet in mijn lang en veelbewogen leven, die het met zijn vrije wil verder gebracht heeft dan dat hij des Heeren Jezus schapen ombracht uit louter haat en vijandschap tegen de vrije, soevereine genade Gods.
Het is dus de Heere Jezus Christus alleen, die Zijn gemeente beschut en beschermt, want Zijn Naam is gehaat in de wereld, en Zijn bruid ook. De wereld heeft haar de dood gezworen, daarom kan zij ook Zijn almachtige bescherming niet ontberen. O, hoe vaak gaat het met haar niet door het vuur en door het water heen, door lijden en nood, door bittere tranen, door zonde en schande, ja, door allerlei wegen van dood en ondergang! Hoe vaak wordt deze bruid van de hemelse Koning door de duivel voor de rechterstoel der wet gesleept om haar doodvonnis te horen uitspreken! Maar dan treedt haar Bruidegom weer voor haar op met Zijn bloed en de duivel moet ver weg vlieden.

Het is de Heere Christus, die Zijn gemeente behoudt en beschermt. Als Profeet verzamelt Hij haar, als Koning beschermt Hij haar en Hij behoudt haar in het leven, Hij houdt haar staande, als Koning en Hogepriester. Is Hij het echter, die ons behoudt en beschermt, dan behoort ook bij de gemeente de belijdenis te zijn, dat de gemeente zichzelf niet behouden kan; en dat kan zij ook nooit of nimmer. Als een vrouw alles wat zij bezit in de handen van haar man geeft, of indien zij zelf bloedarm is, maar met een vermogende man is getrouwd, dan verwacht zij ook alles van haar man. Met haar man is zij rijk, met haar man bezit zij genoeg om de schuldvorderingen te voldoen als die haar vertoond worden, maar zijzelf kan geen penning betalen, zij kan zich geen kleren noch voedsel verschaffen. En is dit in het aardse leven waarheid, hoeveel te meer op geestelijk gebied. Het is haar Koning en Hogepriester, die haar behoudt, het is haar Koning en Hogepriester, die haar Zijn eigen vlees te eten en die haar Zijn hartsbloed te drinken geeft. Hij deelt haar alles mee, wat Hij bezit en Hij vertroost haar met de rijke erfenis van Zijn hemelse Vader.

Nu hebben wij verder nog de belijdenis, de leer omtrent de wijze waarop, en de middelen waardoor de Heere Zijn gemeente verzamelt, in stand houdt en beschermt. Dat doet Hij door twee middelen, waarvan het éne niet gezien, maar wel gesmaakt en ondervonden wordt, ***namelijk de Heilige Geest.***
Waar Zijn woord, waar het waarachtige Evangelie gepredikt wordt, daar is ook de Heilige Geest aan het werk, niet bij allen, maar bij de uitverkorenen om op ‘s Heeren tijd, dag en uur, het hart te verbrijzelen en alzo de oren te openen zodat men acht begint te geven op des Heeren Woord. Wat wij geschreven vinden in het zestiende hoofdstuk der Handelingen omtrent Lydia, wier hart de Heere opende, dat zij acht gaf op de prediking van Paulus, die dierbare Godsgezant. De Heilige Geest werkt dus mét de verkondiging van het Evangelie mede, verbreekt en verbrijzelt het hart, zodat daarin een waarachtige kennis van zonde en ellende geboren wordt, een verlangen, en vragen daarna, of er nog mogelijkheid bestaat om zalig te worden. En wanneer dan geluisterd wordt, waar het waarachtige Evangelie luide wordt verkondigd, waar verkondigd wordt, wat de Heere is voor degenen, die zich arm, ellendig en verloren voelen, o, gewis, dan breekt ook eens de blijde dag aan, waarop de Heilige Geest het dan dezulken geeft uit te spreken met de Samaritanen, die tot de vrouw uit Sichar spraken: “Wij geloven niet meer om uws zeggens wil, want wij zelven hebben Hem gehoord.” (Joh. 4: 42a), Wij hebben het zelf ondervonden, dat Hij getrouw en waarachtig is.
Dit is de wijze, waarop de Zone Gods Zich een gemeente verzamelt ten eeuwigen levens door de Heilige Geest, die Hij door Zijn lijden en sterven verworven heeft en

die de Vader Hem beloofd had. Zie, de Heilige Geest, dat is die onweerstaanbare kracht, waarvan ik zei, *zij wordt niet gezien, maar gesmaakt en ondervonden,* zoals geschreven staat, Rom. 8: 14-16: "Want zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods. Want gij hebt niet ontvangen de Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze; maar gij hebt ontvangen de geest der aanneming tot kinderen, door welke wij roepen: Abba, Vader! Dezelve Geest getuigt met onze Geest, dat wij kinderen Gods zijn."

Het andere middel is: **Zijn woord.**
Het wordt uiterlijk van allen gehoord en ook door degenen, voor wie het geen reuk des levens ten leven is, wordt het verder gedragen, zodat de duivel zelf, tegen wil en dank, nog helpen moet zijn eigen rijk omver te werpen. Want, als de duivel het Woord bespottelijk zoekt te maken, zullen er altijd nog wel wijze en bezadigde lieden zijn, die de ware betekenis der door hem als bespottelijk voorgestelde woorden vatten. Nochtans, allen die in Gods huis samen komen, horen wel de prediking met het uiterlijke oor, maar in waarheid wordt het alleen verstaan en begrepen door hen, wier oren door God geopend zijn. Nochtans moet het Woord gehoord worden. "Want het geloof is uit het gehoor door het Woord Gods" (Rom. 10: 17). Weet u voor wie het gepredikte woord een rijke verkwikking is?
Niet voor de Zondags-christenen, maar wel voor hen, die recht ellendig zijn, voor een arm, beroofd en geplunderd volk, dat zich bitter ongelukkig en rampzalig voelt; voor zo'n volk is hetgeen zij horen een kracht Gods tot zaligheid.
Zo werken Geest en Woord steeds samen en wat de Heilige Geest spreekt en betuigt aan en in de zielen, is altijd in overeenstemming met het Woord des Heeren, nooit daarboven, nooit daaronder. Hier geldt het woord: "beproeft de geesten of zij uit God zijn." Dat is of zij wel naar de regelmaat des geloofs, in overeenstemming met het onfeilbaar en alleen tot zaligheid leidende Woord des Heeren.

De Catechismus zegt volkomen juist, ***dat de ware gemeente verzameld wordt door Zijn Geest en Woord.*** Niet door de Geest alléén, dat ware geestdrijverij, niet door het Woord alleen, dat ware materialisme en dus de dood. Waar de bazuin van het Evangelie op de rechte wijze weerklinkt, daar is zij het woord van de Koning van hemel en aarde. Christus verzamelt Zijn gemeente en brengt de raad van Zijn hemelse Vader ten uitvoer, wanneer, hoe en op welke wijze Hij wil. Daarom is het niet goed de prediking van het Evangelie te verzuimen en men moet wel bedenken, dat de Heere Christus een wonderbare Profeet is: heden is Hij hier, morgen ginds, over honderd jaar … ja, wie zal het zeggen? Zelden vertoeft Hij lang op één en dezelfde plaats. Daarom moet elke gemeente, die zich in de ware verkondiging van het Evangelie mag verblijden, haar voorrecht wel op prijs stellen en de openbare verkondiging niet verzuimen, noch verachten, zeggende: o, thuis heb ik het woord toch ook.
O geliefden, onze jonge mensen, die nu rondom Parijs in het open veld liggen [10] klagen nu en verlangen naar de zalige bijeenkomsten in des Heeren huis, maar, toen zij nog hier waren, konden hun ouders hen ternauwernood 's morgens éénmaal ter kerk krijgen.
Is het dan nu de hemelse Koning, de Koning van hemel en aarde, die Zich een gemeente verzamelt, beschermt en behoudt ten eeuwigen leven, dan is Hij het ook die straf en tucht uitoefent, want Hij wil als Koning geëerd en gehoorzaamd worden. En juist wanneer Hij bezig is Zijn gemeente te verzamelen en in de ark te bergen, werpt

[10] Uitgesproken in 1871; Red.

Hij de gehele wereld overhoop en stoot de machtigste tronen, vorsten en koningen omver en vernietigt en verwoest steden en volken. Dit is zo de wijze waarop Hij regeert.

Christus verzamelt deze Zijn gemeente ***in enigheid des waren geloofs".***
Dat wil zeggen: al degenen, die de Heere Jezus Christus door Zijn Geest en Woord bekeert, bekomen allen één en hetzelfde hart, want bij alle verschil, dat moge bestaan, worden zij toch geleid langs één en dezelfde weg, zij worden allen opgevoed. Ja, het woord moet er maar uit in de kreupelstraat, zij leren zich allen kennen als een arm ellendig volk, dat gedurig van niets anders heeft te getuigen dan alleen van de onuitputtelijke rijkdom, die zij telkens weer vinden in het woord van hun enige Profeet. Daarom is het ook hun voortdurende bede:

Troost, ja, troost mijn bang gemoed
Met Uw rein en dierbaar bloed.

Zij roepen het luide uit: "Indien Uw wet niet ware geweest al mijn vermaking, ik ware in mijn druk al lang vergaan". (Psalm 119: 92) En: "De rechten des Heeren zijn waarheid, tezamen zijn zij rechtvaardig; zij zijn begeerlijker dan goud, ja, dan veel fijn goud; en zoeter dan honig en honigzeem." (Psalm 19: 10, 11)
Onder de leden der door Christus verzamelde gemeente kan onmogelijk verschil van geloof bestaan. Daarom wordt ook, wanneer de kleine kinderkens tot de heilige Doop gebracht worden, aan de ouders de vraag gericht, *of zij niet beloven en voor zich nemen hun kinderen in de voorzegde leer, d.i. "in enigheid des waren geloofs" te onderwijzen of te doen en te helpen onderwijzen.* Het gaat hier niet om hetgeen deze of gene gemeente van bijzondere leerstukken belijdt. Maar ik spreek hier van het eenvoudige: "Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde", en wat men verder in onze twaalf artikelen vindt; en dat men daarbij blijven moet.
Dit is de wijze, waarop de Heere Zich die gemeente, die de Vader ten eeuwigen leven uitverkoren heeft, vanaf het begin van de wereld tot het einde toe, verzamelt in "enigheid des waren geloofs."

Maar, geliefden, wat helpt ons nu al de kennis van deze leer, zonder dat wij daarvan de toepassing op onszelf maken, want dit is en blijft de hoofdzaak ook bij het artikel: *ik geloof een heilige, algemene, christelijke Kerk.*
"Kerk of gemeente" zijn twee woorden voor één zaak. Het woord "Kerk" is uit de Griekse taal afkomstig en heeft zijn oorsprong daarvan, dat bijvoorbeeld een koning, of een regering van een stad de burgers van een land of van een stad samen roept om de wil des Konings of de wetten van de raad te vernemen, opdat niemand onwetend zou zijn omtrent hetgeen hij behoort te weten. Wanneer nu zo de burgers van een stad of van een gewest samen verzameld waren, noemde men zulks bij de Grieken "Kerk" of "samenroeping". Later is men ditzelfde woord gaan gebruiken van de heilige samenroeping, het heilig bazuingeklank van de Heere Jezus Christus en dan noemde men dit Grieks "kuriaké", alzo "wat des Heeren is." En dan nog later werd dit woord ook gebruikt, zowel van het huis, waarin men samen kwam, om die samenroeping te vernemen, als van die samenroeping zelf.
Nog eens herhaal ik het, geliefden, deze Kerk is heilig omdat zij niet bestaat uit de ganse menigte van het menselijk geslacht, maar omdat zij uit deze gehele menigte samengeroepen, verzameld, en van de wereld, die in het boze ligt, afgezonderd wordt. Zij is alzo heilig, d.w.z. tot het heilig gebruik des Heeren afgezonderd, heilig alzo omdat Hij haar heiligt. Gelijk Hij ook eens tot Zijn discipelen sprak: "Gijlieden zijt nu

rein, om het woord, dat Ik tot u heb gesproken" (Joh. 15: 3).
Deze kerk of gemeente in de Heilige Schrift vindt men alom het woord "gemeente" heeft altijd bestaan, van het paradijs af, zij heeft nooit opgehouden te bestaan en zij zal bestaan tot op de jongste dag.
Zij is "christelijk" zowel vanwege haar belijdenis als omdat zij gebouwd en gefundeerd is op het enige fundament dat gelegd is, namelijk op Jezus Christus, de rots der eeuwen.
Deze kerk wordt ook '*algemeen'* genoemd en u doet zeer verkeerd dit woord, dat in het Grieks door katholiek vertaald wordt, van de valse kerk, wier hoofd niet in de hemel, maar in Rome, de stad op zeven bergen troont, te gebruiken. Want deze kerk is niet algemeen.
Het ware zaligmakende geloof daarentegen, dat de gemeente Gods van de Heere Zelf geleerd en ontvangen heeft door Zijn Woord en Geest, wordt overal in alle luchtstreken en landen der aarde geloofd en beleden. Dat is "de enigheid van het ware geloof".
Om u dat duidelijk te maken, geliefden: hetzelfde Evangelie, dat u verkondigd wordt, verkwikt ook velen van onze zwarte broeders in Amerika, velen in Azië, en in het arme, zolang onderdrukte Bohemen juicht de kerk nu luid, dat zij deze verkondiging in haar eigen taal bezit. De gedrukte leerredenen, die u van mijn hand bezit, - en die u verzuimt voor enige weinige stuivers in het bezit van uw kinderen te brengen, en die u vaak zelf ongebruikt laat liggen, - zij worden door de arme Bohemen betaald met het laatste geld, dat zij op zak hebben. Van de Noordpool tot aan de Zuidpool ontmoet men lieden, die hetzelfde geloof hebben, die dus verzameld zijn in enigheid van het ware geloof.
Deze kerk is dus algemeen, zij was het, zij is het, en zal het blijven tot het einde van de wereld toe. Overal in de wereld heeft de Heere de Zijnen, Zijn volk, dat Hem toebehoort. Dit volk behoeft ons niet bekend te zijn, O hoe menigeen gaat niet treurig en eenzaam zijn weg, menende, dat hij alleen is overgebleven in zijn woonplaats of omgeving, totdat de Heere het hem openbaart, dat Hij juist daar ter plaatse nog een groot volk heeft. De Heere Jezus heeft overal de Zijnen, en zij allen samen maken uit: *de heilige, algemene, christelijke kerk.*

Een Kerk is waar of vals. Waar is zij als ze des Heeren is, maar vals als de Heere haar niet kent. De Kerk is zichtbaar èn onzichtbaar; zichtbaar voor het oog der mensen dáár waar het zuivere Woord des Heeren gepredikt, en Doop en Avondmaal naar des Heeren inzetting bediend worden; onzichtbaar is deze Kerk wat de verborgen mens des harten betreft. De gemeente des Heeren is een "strijdende kerk", want zij ligt hier voortdurend te velde, tegen duivel en wereld, vlees en bloed. Zij is een triomferende Kerk, eerst omdat zij, zolang deze wereld staat, in deze wereld nooit zal ondergaan, al klinkt ook vaak de hoonkreet: *de Naam van Jezus Christus, de Nazarener, is uitgedelgd van onder de hemel.* Altijd komt deze Kerk weer uit het graf tevoorschijn, al heerst er ook binnen en rondom de levende leden dezer Kerk, of gemeente, de heetste strijd. Maar daar de Heilige Geest, die in deze levende lidmaten woont, niet ophoudt de genade des Heeren Jezus Christus aan te roepen, zo vermeldt deze Kerk van overwinning op overwinning, ook waar de slag naar het zichtbare verloren is.
Bovenal heet deze gemeente een triomferende, als zij eenmaal uit de ark zal weggenomen zijn en Daarboven in het hemelse Jeruzalem aangeland zal zijn. Want dáár zal zij tot in aller eeuwen eeuwigheid de overwinning van de Heere Jezus Christus loven en prijzen, en daar zal zij het eerst recht uitroepen: *Gode zij dank, die ons de overwinning geeft, door onze Heere Jezus Christus,* 1 Cor. 15: 57.

De kentekenen van de ware gemeente zijn: de waarachtige, levendige verkondiging van des Heeren Woord. Een verkondiging, waarbij de mens op het allerdiepst vernederd, de genade echter op het allerhoogste verhoogd wordt. In de ware gemeente worden de sacramenten volgens de instelling van de Heere Jezus Christus in blijmoedig en dankbaar geloof bediend, en daar wordt in de gemeente ook een ernstige, verstandige, rechtvaardige en liefderijke tucht geoefend en gehandhaafd.
Verder is het een kenteken der ware gemeente, dat zij zelf niet wil heersen, maar dat zij de Heere Christus laat regeren, als het waarachtige Hoofd.
Het kenteken der valse kerk is, dat zij wil heersen, dat zij de baas wil spelen over het woord en over de sacramenten, over het gebed, en over de gewetens der mensen.

Verder is de ware kerk te herkennen aan het verschil dat er bestaat tussen haar en de wereldlijke overheid. De ware Kerk wil niet heersen in deze wereld, en zij onderwerpt zich onvoorwaardelijk aan de wereldlijke overheid, in alle stukken, alléén met uitzondering van wat met Gods Woord in strijd is. De ware Kerk onderwerpt zich altijd met inachtneming van deze éne uitzondering aan de overheid met een gehoorzaamheid, liefde en trouw, die de wereld niet kent. De gemeente des Heeren, hoewel zij zich graag om des Heeren wil heeft maar Eén Wetgever, en maar één wet, waarnaar zij leeft. Zij maakt geen wetten, zij staat en jaagt ook niet naar de regering over de mensen op wereldlijk gebied. Nee, wat het uiterlijke aardse leven betreft, laat zij de door God gestelde machten, koningen, rechters, burgemeesters regeren, wetende dat wie zij ook zijn, zij zich zonder Gods wil noch roeren noch bewegen kunnen. En zij keurt het volkomen goed, dat wetten en geboden, waardoor de uiterlijke tucht bevorderd wordt, ook worden gehandhaafd. Wat het uiterlijke aardse leven betreft, wat betreft het regeren in deze wereld, daar heeft des Heeren gemeente niets mee te maken. En zo zij werkelijk des Heeren is, streeft zij ook niet naar aardse, wereldlijke heerschappij. Wat dus het lichamelijke, wat aardse goederen betreft, daarmee heeft de gemeente niets te doen, en dat is ook niet hetgeen zij op het oog heeft, zo zij werkelijk ‘s Heeren gemeente is. Het is haar om het leven der ziel, om het waarachtige zielsvoedsel te doen. Wat het aardse aangaat, zorgt zij in ware ongehuichelde broederlijke liefde voor de behoeften van haar nooddruftige en noodlijdende lidmaten, en zij behoeft noch door dwangmaatregelen, noch door wereldse wetten daartoe gedreven te worden.
Zo weinig echter zij, die in de dagen van Noach buiten de ark bleven, gered werden, even zo weinig zijn zij gered, die niet tot de gemeente van de Heere Jezus Christus behoren. Zodat wij op goede gronden kunnen zeggen: buiten de gemeente des Heeren, in welke Zijn Woord zuiver verkondigd, de sacramenten bediend worden, en de tucht gehandhaafd wordt naar de mening des Geestes, is er geen zaligheid; men moge dan dromen wat men wil,

Nu komen wij echter tot de toepassing van deze leer op ons eigen hart en leven. Deze toepassing, en ons geloof daaromtrent, ligt geheel en al opgesloten in het laatste gedeelte van het heerlijke antwoord op Vraag 54, waarin wij, nadat wij in het eerste gedeelte de belijdenis hebben afgelegd: "dat de Zoon Gods, uit het ganse menselijke geslacht, Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Woord en Geest, in enigheid des waren geloofs, van het begin van de wereld tot het einde ervan vergadert, en dat Hij, de Zoon Gods deze gemeente ook bewaart en beschermt" het volgende vinden: ***"en dat ik daarvan een levend lidmaat ben, en eeuwig zal blijven".***
Ziet u, daar gaat het om het persoonlijke geloof. Want de Catechismus zegt niet, - en

dat moeten wij wel ter harte nemen, - wij, maar *ik. Ik geloof dat*, enz. Er wordt hier niet gevraagd wat anderen van mij zeggen of denken. De Catechismus spreekt ook niet van hetgeen ik *voel* of gewaar word, maar van hetgeen *ik geloof*. Er wordt hier allereerst gesproken van een levend lidmaat te zijn, en ten andere van een levend lidmaat der gemeente des Heeren te blijven tot in alle eeuwigheid. Laat ons in betrekking tot de woorden, dat ik daarvan een levend lidmaat ben, nalezen, wat Paulus in de brief aan de Galaten zegt, hoofdstuk 2: 19-21, want daar zien wij het verschil tussen leven en dood: "Want ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou. Ik ben met Christus gekruist, en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons Gods, die mij liefgehad heeft, en Zichzelf voor mij overgeven heeft. Ik doe de genade Gods niet teniet; want indien de rechtvaardigheid door de wet is, zo is dan Christus te vergeefs gestorven."

De Catechismus blijft echter niet daarbij staan, dat ik lid of lidmaat van deze gemeente ben, maar hij zegt meer. Men wordt in de gemeente van Christus ingelichaamd door de belofte, die de Heere aan Abraham, en in hem aan al Zijn gelovigen gaf: *Ik ben uw God en de God uws zaads na u.* Door het eeuwige genadeverbond, dat God met de gelovigen sluit. De genade is dus geenszins een erfgoed, maar de genade daalt van Christus, het Hoofd, op de lidmaten neer. Men wordt dus geen lidmaat der kerk door de doop, maar de kinderen der gelovigen worden door de doop van de kinderen der ongelovigen onderscheiden. Men wordt ook geen lidmaat der gemeente van Jezus Christus door het afleggen van belijdenis, want wij belijden, dat de kinderen der gelovigen in de gemeente zijn, en dien ten gevolge behoren gedoopt te zijn, en daarom leggen zij dan ook hun belijdenis af, nadat zij in de goede leer zijn onderwezen.
God is het echter, de alwetende God, alleen bekend, wie het zijn, die Hij krachtdadig roept ten eeuwigen leven. En daar is allereerst te bedenken, wat wij lezen van de zaadzaaier, die wel op allerlei akkers zaaide, maar er was maar een akker, waarop het uitgestrooide zaad, dertig-, zestig- of honderdvoudige vrucht droeg.
Men kan in de uiterlijke gemeente verkeren als een huichelaar, d.w.z. als iemand, die zich toeëigent wat hem nooit geschonken werd, en wat zij zelf niet gelooft. Men kan in de uiterlijke gemeente opgenomen zijn zonder iets meer te zijn dan een dood lid. Daarom is de hoofdzaak voor een ieder zich af te vragen voor des Heeren aangezicht: *ben ik wel een levend lidmaat der gemeente Gods?*

Om dit in waarheid te weten en te geloven, moet er iets met u voorgevallen zijn, wat wij "verandering des harten, bekering, wedergeboorte" noemen. Dat bedoelt de Apostel als hij in het 19e vers van Galaten 2 schrijft: *"Ik ben door de wet der wet gestorven."* Dat is dus de taal van een levend lidmaat van de kerke Gods. Al wie in de zichtbare kerk opgevoed is, in de gemeente des Heeren, wordt zó opgevoed, dat hem de heiligheid en gerechtigheid Gods wordt voorgehouden, en hem de eisen van Gods heilige wet van de vroegste jeugd aan worden ingeprent. En vangt nu het waarachtige leven bij zo iemand aan, dan is de allereerste vrucht daarvan, dat het hem ernst wordt Gods gebod te houden, daarnaar te handelen, en niet te zondigen.
Doch helaas, maar al te spoedig ervaart de ziel het, tot haar bittere smart, dat zij zondiger en zondiger wordt en met de wet, die zij eert en lief heeft geen stap vooruit komt. Zo werkt zij zich de dood bij de wet, die zij echter van ganser harte eerbiedigt. Het is niet de wet die haar doodt, maar zij zelf werkt zich de dood, zij sterft aan de wet. Al haar kracht ten goede, die zij meende te bezitten, verliest zij, zij kan zichzelf

niet in het leven houden, zij werkt zich dood; zij werkt zich dood in de menigte van haar raadslagen en eigen gekozen wegen. Zo sterft zij der wet, en het doel van deze leiding des Heeren met de ziel, die Hij liefheeft, is, dat, gelijk zij tevoren in het vlees, in haar eigen gerechtigheid wilde leven, zij nu alleen leeft en ademhaalt in de Heere, alzo "Gode" leeft. En in deze weg wordt zij *met Christus gekruisigd*, d.w.z.: gelijk Christus aan het kruis tot een jammergestalte werd, zo wordt zij in de gelijkmaking met Christus ook een jammergestalte.
Bij een levend lidmaat heeft het eigen leven des geestes, - dat men van nature meende te bezitten, opgehouden, - en dat leven werpt een levend lidmaat der gemeente voortdurend ver van zich, als met zonde bevlekt, ja, door en door bedorven. Een levend lidmaat kent geen ander leven dan het leven van Christus. De Heere Christus met Zijn bloed en Zijn gerechtigheid, Zijn heiligheid, Zijn genade en ontferming en Zijn Geest, dat leeft daar alleen in de ziel. Ja, zo'n persoon neemt voortdurend de toevlucht tot de Vorst des levens, tot de Boom des levens, d.i. tot Christus. Wat dus een levend lidmaat der gemeente Gods hier in het vlees leeft, dat leeft het zó, dat het alleenlijk gelooft in Christus, zoals ook Paulus in de uit Galaten 2 aangehaalde woorden zegt: *"wat ik nog in het vlees leef, dat leef ik in het geloof van de Zoon van God"*. Van iets anders weet ik niet meer. Jezus heeft mij liefgehad, en mij gekocht met Zijn bloed, ja, zich voor mij overgegeven.
Zo'n levend lidmaat drijft dus op genade, alleen en altijd weer op genade, zoals de Apostel schrijft: *ik doe de genade Gods niet teniet, want indien de gerechtigheid door de wet komt,* - dat ik door mijn doen, door mijn nakoming der geboden Gods zalig moet worden, - *zo is Christus tevergeefs gestorven.* Zij, die door hun eigen doen zalig willen worden, doen de genade Gods teniet; zij echter, die zo als zij zijn, door Gods Geest om en om uitgedelgd worden van alles, waarmee zij meenden voor God te kunnen bestaan, leren meer en meer van de Heere Zelf, van alle gerechtigheid en heiligheid door de werken der wet afstand te doen. Zij weten van niets anders meer dan van dat éne: *Christus is voor de zonde gestorven.* Dat blijft waar, daaraan klem ik mij vast, en ik weet van niets meer te roemen, dan alleen van de vrije en soevereine genade Gods.

Dit is de weg, waarop elk levend lidmaat der gemeente geboren wordt. Christus, de Zoon Gods, heeft Zijn boden uitgezonden, die de zalige boodschap des heils hebben doen weerklinken, en de ziel is te voorschijn gekomen, de Heere alleen weet uit welk ellendig hoekje, en uit welk modderig slijk, uit welke diepe kuil. Dat weet de ziel zelf ook wel, en daarom heeft zij het ook niet zo aanstonds kunnen aannemen, dat niets voor Gods rechterstoel geldt dan het bloed des Lams alleen. Eerst wilde zij voor dat Lam arbeiden, wilde allerlei tot stand brengen, noemde dat dan werken der dankbaarheid, maar ach, in werkelijkheid kwam van al dat zelf uitgedachte werk niets tot stand, zij moest er van afzien, langs die weg. Daarom heeft de Geest des Heeren Heeren er haar ten laatste toe gebracht het luid uit te spreken: *Uw bloed, o dierbaar Lam van God, is het alleen!* De Geest der genade vervult de ziel zó, dat zij uitroept: o wat verneemt mijn ziel? Is er nog vergiffenis voor mij?
En de Heere daalde neer in het vooraf door Hem Zelf verbrijzelde hart, en Hij daalde daarin neer met de belofte: "Bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal niet van u wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, tot in eeuwigheid." En zo werd de ziel, aangeblazen door de Heilige Geest, neergelaten en gefundeerd op deze belofte, om die te omhelzen. Zo leeft dit levende lidmaat der gemeente Gods van nu voortaan van de beloften, die God geschonken heeft, en die in Christus allen zijn *Ja, en Amen.*

Ik deel u dit mee, geliefden, omdat menigeen voor dit antwoord van de Catechismus blijft staan, en wel de leer, die daarin vervat is omtrent de ware Kerk van God, aanneemt en van harte toestemt, maar geen moed heeft er bij te voegen: *en dat ik derzelve een levend lidmaat ben.* Onderzoek uzelf, roep ik u daarom toe, of u zo'n levend lidmaat bent, al dan niet. Vraag u eens af of u uw grote dood, waarin u ligt, wel gevoelt, of u ook de doorn in het vlees kent, waarvan de Apostel spreekt in 2 Cor. 12? Of ge uzelf niet aanklaagt vanwege uw dood en verdoemelijkheid? En of het u niet bang om het hart is, als u bedenkt, welk een groot zondaar u bent? O, als u dat maar weet, dan zal wel uit uw ziel de kreet opstijgen:

Alleen op u, o Jezus mijn,
Staat mijn hoop op aarde.
Ik weet, dat u mijn Heiland zijt,
Geen and're troost heeft waarde.

Een levend lid der gemeente heeft geen ander leven dan dat in Christus Jezus woont, als in het Hoofd der gemeente, en van Hem op- en in haar afdaalt. Wie daaraan kennis heeft gekregen, die weet ook dat alle leden van Christus gemeente spoedig te gronde zouden gaan, indien niet haar hemels Hoofd, door Zijn dierbaar bloed, het leven gaande hield. Om die zekerheid te verkrijgen, blijft gedenken aan het woordje: "ik geloof", en roep maar gedurig: *kom mijn ongelovigheid te hulp*. Zie op Christus, en niet op uzelf. Klaag Hem, dat u zo geheel en al dood bent in uzelf. Nader tot deze Koning met al uw angsten en benauwdheden. Roep maar tot Hem: 'Zoudt Ge U niet over mij willen ontfermen, o Heere? In mij is niets, waarop ik zou kunnen pleiten. Ik kan U niets brengen, ik kan mijzelf niet zo maken als ik zijn moet. Maar, o als U mij genadig wilt zijn, dan zal ik ook Uw genade niet teniet doen, maar leven en drijven en sterven op vrije genade alleen.'

Nu volgt op het: "dat ik van deze gemeente een levend lidmaat ben" ook nog het: ***"en eeuwig blijve"***.
Deze troost ligt opgesloten in de krachtdadige roeping, waarmee God Zelf de ziel roept ten eeuwigen leven. Want daaromtrent weet de ziel het zeer vast en zeker: dat heeft de eeuwige God gedaan. En omdat Hij, die mij dat leven geschonken heeft, eeuwig is, daarom is dat leven, dat van Hem is uitgegaan, ook eeuwig.
O, mijn geliefden, de vreugde over die vergeving van zonden, dat is eerst ware vreugde! Van die vergeving en waar die heilzon in het verslagen hart daagt, daar weet ook een ieder, die haar kent: deze vreugde is van alle eeuwigheid, en duurt tot in alle eeuwigheid.
Verder worden wij dan ook gebracht op Golgotha, om daar de eeuwig geldende betaling voor al onze zonden te aanschouwen. Wij leren ook Christus kennen, als de Verrezene uit het graf, als de grote Overwinnaar van dood en duivel, wereld en hel. Dan vieren wij eerst recht Pinksterfeest, en leren verstaan, *dat de Geest, die ons alzo weet te vertroosten, ook bij ons blijft tot in alle eeuwigheid,* zoals de Heere ons beloofd heeft.
Om in waarheid te kunnen zeggen: *ik zal niet sterven maar leven, leven in eeuwigheid,* gaat men niet in de enge cel van zijn eigen hart, maar in Gods eeuwig blijvend Woord. O hoe vaak is het ons niet benauwd en bang om 't hart! Voelen wij volstrekt geen troost, dan is het juist uit het Woord des Heeren, dat wij troost moeten putten, omdat zó alleen het leven weer opgewekt wordt, als het dreigt te verstikken.

O, hoe wordt daar niet vaak met hete tranen tot de Heere geroepen: ‘o lieve Heere, vertroost mijn arme ziel nog éénmaal, en dan zal ik nooit meer twijfelen, toon mij nog eenmaal, dat u mijn Jezus zijt, en ik zal nooit meer tegen U zondigen.’

De Heere Jezus blijft niet ver van de oprechten van geest, die zichzelf aanklagen en verdoemen. Hij komt tot hen met de volle troost, die in Zijn Woord ligt opgesloten. En o, is het dan geen heerlijke verkwikking te vernemen, wat de Apostel Paulus zegt in Romeinen 8:28: *“En wij weten, dat degene, die God liefhebben, alle dingen* - let daar wel op, o ziel, alle dingen, dus ook de domme streken, die u begaan hebt, ook de zonden, waarmee u zo gruwelijk overtreden hebt tegen de Heere uw God, ook al de nood en strijd, al het lijden en de zorgen van dit aardse leven - *medewerken ten goede, hun namelijk, die naar Zijn voornemen geroepen zijn.”* Naar dat voornemen namelijk, dat het alles alleen genade zou zijn, en waarbij alleen hij uitgesloten is, die van geen genade wil weten. “Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd het beeld Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, gelijk te worden aan Zijn lijden en heerlijkheid, opdat Hij de eerstgeborene zou zijn onder vele broederen.” Alzo dat Hij het Hoofd van Zijn gemeente zou zijn. *En die Hij tevoren verordineerd heeft*; wat heeft Hij hun gedaan? *Die heeft Hij ook geroepen. En die Hij geroepen heeft;* wat heeft Hij hun nog meer gedaan? *En die Hij geroepen heeft, die heeft Hij ook gerechtvaardigd*. *En die Hij gerechtvaardigd heeft, die heeft Hij ook verheerlijkt.*
En verder vers 38 en 39: “Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onze Heere.”
En wederom zegt de Heere op een andere plaats: “Gij nu, o Mijn schapen, schapen Mijner weide, gij zijt mensen, maar Ik ben uw God.” Ez. 34: 31. En: “Mijn schapen horen Mijn stem, en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij, en Ik geef hun het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal dezelve rukken uit Mijn hand. Mijn Vader, Die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen; en niemand zal ze rukken uit de hand Mijns Vaders.” (Joh. 10: 27-29). Amen.

Zondag 21

Vraag en Antwoord 54: "Wat gelooft gij van de heilige, algemene, christelijke kerk" en Psalm 48 uitgelegd

Wij hebben in onze Heidelberger Catechismus een kostelijke vraag en antwoord, een kostelijke leer in de 54ste vraag, waar het heet:
Wat gelooft u van de heilige, algemene, christelijke kerk?
Daar wordt niet bedoeld een kerk van steen, enkel een gebouw, maar onder "kerk" hebben wij te verstaan de gelovigen, die zich houden aan één belijdenis, die hebben één doop, één geloof, één God, de Vader, één waarachtige Jezus, en één Heilige Geest.
Het antwoord op deze vraag luidt: ***Dat de Zoon van God, uit het ganse menselijk geslacht, Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Geest en woord, in eenheid des waren geloofs, van het begin van de wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik daarvan een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven.***

Bij deze belijdenis hoort een wonderschone Psalm of loflied op de kerk Gods. Ik bedoel de 48ste Psalm. Daar lezen wij: *Een lied, een Psalm, voor de kinderen van Korach. De Heere is groot en zeer te prijzen, in de stad onzes Gods, op de berg Zijner heiligheid. Schoon van gelegenheid, een vreugde der ganse aarde, is de berg Sion, aan de zijden van het noorden; de stad van de grote Koning. God is in haar paleizen; Hij is er bekend voor een Hoog Vertrek. Want ziet, de koningen waren vergaderd; zij waren samen doorgetogen: Gelijk zij het zagen, alzo waren zij verwonderd; zij werden verschrikt, zij haastten zich weg. Beving greep hen aldaar aan, smart als van een barende vrouw. Met een oostenwind verbreekt u de schepen van Tharsis. Gelijk wij gehoord hadden, zo hebben wij gezien in de stad des Heeren der heirscharen, in de stad onzes Gods; God zal haar bevestigen tot in eeuwigheid. Sela. O God, wij gedenken Uwer weldadigheid, in het midden Uws tempels. Gelijk Uw Naam is, o God, alzo is ook Uw roem tot aan de einden der aarde; Uw rechterhand is vol van gerechtigheid. Laat de berg Sion blijde zijn; laat de dochteren van Juda zich verheugen om Uwer oordelen wil. Gaat rondom Sion en omringt haar, telt haar torens; zet uw hart op haar vesting; beschouwt onderscheidenlijk haar paleizen, opdat u het aan het navolgende geslacht vertelt; want deze God is onze God eeuwig en altijd; Hij zal ons geleiden tot de dood toe.*

Het gehele menselijk geslacht is eigendom van de Zoon Gods. Hij is Heere daarover. Het gehele menselijk geslacht wordt echter niet zalig, kan niet zalig worden, omdat zulks niet in overeenstemming is met de raad Gods. Maar tot het hele menselijk geslacht komt de prediking van het verbond der genade Gods; dan hier, dan daar komt deze prediking, dat alles, wat deze prediking hoort, zich daaraan onderwerpe. Dat, wat deze prediking hoort en onder het woord leeft, heet kerk, kerk van Christus. Dit is echter een zodanige kerk, wier leden niet allen zalig worden; maar het is slechts de uitwendige kerk.
Uit deze grote hoeveelheid van personen vergadert Zich nu de Zoon Gods de Hem als eigendom toebehorende gemeente, zodat men in de gemeente nog een gemeente heeft, welke God kent; in de kerk nog een kerk, welke God kent.

Uit het gehele menselijk geslacht vergadert Zich de Zoon Gods een gemeente. Deze gemeente is uitverkoren van God, de Vader, uit vrije ontferming, en is aan de Zoon gegeven, opdat de Zoon deze gemeente, nadat Hij haar met Zijn bloed gekocht heeft, ook vergadere. Deze van de Vader uitverkoren gemeente is de Zoon overgegeven van alle eeuwigheid en de Zoon vergadert haar in de tijd. Deze gemeente is van God uitverkoren ter wedergeboorte, ter bekering, tot het geloof, tot het eeuwige leven.
Het eeuwige leven is voor de gemeente bepaald en verzekerd; daarop ontvangt de gemeente, nadat zij door het bloed van Christus vrij en rein gesproken is, het recht, het recht van een kind. Door een testament is het voor de gemeente vastgesteld, dat zij het eeuwige leven beërven zal.

Deze gemeente vergadert Zich de Zoon van God. Dat doet Hij, ten eerste: door Zijn Geest, waardoor Hij haar levend maakt, haar bekeert, dat de enkele in zich keert en het voelt, dat hij in de dood ligt, zich in het verderf bevindt, dat hij God hebben moet, dat hij de Heere Jezus hebben moet. Deze Geest maakt levend, neemt het stenen hart uit de mens weg en geeft hem een hart van vlees en verlicht zijn verstand. Want waar de Geest niet komt, begrijpt de mens van de dingen Gods niets, volstrekt niets. Wanneer hij ook nog zo christelijk opgevoed is, wanneer hij de Bijbel van buiten kent, veel over godsdienstige zaken kan spreken, wanneer hij ook de ware prediking verstaat, zo verstaat hij, - wanneer het tot het doen, wanneer het tot het werk komen zal, - toch niets. Volstrekt niets, welk verheven verstand hij ook hebben mag. Daar is hij gelijk aan het kind, dat de Catechismus weliswaar kan opzeggen, maar waar die stukken thuis horen, weet het niet.
De Geest is het dus, die de mens verlicht, dat hij kennis krijgt van zijn ellende, vervolgens daarvan, dat er een middel voorhanden is, om uit de ellende verlost te worden, een weg, dat de mens weer tot God komt, weer met God verenigd wordt. Dit doet echter de Zoon Gods niet door de Geest op zo'n manier als de dwepers het zich voorstellen, ***maar Hij vergadert Zich de gemeente door Zijn Geest èn woord.***
De Heere Jezus gebruikt dus de Geest en Zijn woord, dat eigenlijk de mens doodt en verhardt; wanneer echter het hart week gemaakt en gebroken is, maakt het woord door de *Geest* levend.
Hij gebruikt dus ook het *woord,* dat het binnengaat in het oor, in het verstand en in het hart. Zo wordt het verstand verlicht en de wil gelouterd en tot God geleid en tot Zijn geboden en de hartstochten worden van het boze afgeleid tot het goede.

Deze gemeente vergadert Zich de Zoon Gods in enigheid van het ware geloof. Het is onmogelijk, dat er allerlei geloof zou kunnen bestaan, dat men door allerlei geloof zou kunnen zalig worden. Zo'n broederschap wil de duivel wel oprichten, daar moet het er niet op aankomen, wat iemand gelooft en drijft. Dat is echter uit den boze. Er bestaat slechts één geloof, slechts één waarachtig geloof, namelijk het geloof, dat de Heere Jezus Zelf geeft en werkt door Zijn Geest en woord. Dat is een geloof, waarbij de mens wegvalt en hij God houdt voor de levende God en Zijn woord voor waar houdt en Zijn gebod voor heilig en de genade voor de genade. Daarom, allen, die zalig worden, hebben slechts één geloof. Er kan niet allerlei geloof bestaan. Hier op aarde gaat het weliswaar toe zodanig, maar in de hemel kent men slechts één belijdenis, namelijk die, welke geheiligd is door wonderen en tekenen, welke God gegeven heeft, dat Hij met Zijn volk is.
Er is een eenheid van het ware geloof. Er kan een eenheid van geloof voorhanden zijn bij al degenen, die de antichrist aanhangen, maar de hoofdzaak is, dat het ware geloof aanwezig is. Dit ware geloof kan geen mens de ander geven. De kinderen kunnen wel

onderwezen worden in het ware geloof, maar zolang zij niet tot de Heere bekeerd zijn, zullen zij allerlei geloof voor zich hebben, hoewel zij uitwendig zich tot het ware geloof en de rechte belijdenis houden. Dat zal aan de dag komen wanneer zij met hun lust op de proef gesteld worden. Geen mens kan de ander het ware geloof geven, maar alleen de Heere Jezus door Zijn Geest en woord.

Uit deze wereld heeft de Zoon Gods Zich Zijn gemeente vergaderd. Daarmee heeft Hij al aangevangen in het paradijs. Adam en Eva waren geheel en al van God afgekomen, verborgen zich achter de bomen van de hof, omdat zij gezondigd hadden, en waren als dwalende schapen. Daar komt echter de Herder, de trouwe Herder, en roept: *Adam, waar zijt gij?* Zo heeft dus de Zoon Gods Zijn kerk vergaderd en geformeerd uit Adam en Eva. Adam en Eva, Kaïn en Abel met hun vrouwen vormden de uitwendige kerk. Maar Kaïn was zo'n man als later Kájafas tegenover de Heere Jezus. Hij sloeg zijn broeder Abel dood en ontvluchtte met zijn vrouw uit het midden der gemeente.
Zo is het van het begin van de wereld toegegaan. Zolang de wereld bestaan zal, zal de Heere Jezus ook nog enigen vergaderen uit het ganse menselijk geslacht.
En die daartoe behoren, die Hij echter nog niet vergaderd heeft, gaan op het dwaalspoor; zijn blind en vijandig, steken in eigen wegen en alle mogelijke verkeerdheden, in verborgen, gruwelijke zonden, zijn kinderen des toorns door de wil van de duivel. De Heere Jezus echter brengt hen tot inkeer en leidt hen binnen in de ark, opdat zij nog gered worden aleer de zondvloed komt; ik meen de jongste dag.

Deze gemeente beschermt Hij ook. De mens wil altijd alles recht en wel gemaakt hebben, maar dat is juist zijn zonde. De hoogmoed en de eigengerechtigheid van de wereld kunnen Christus niet dulden, daarom hechten zij Hem aan het kruis en al de Zijnen moeten ook aan het kruis. Dat is een genadige leiding van de getrouwe God. Zo worden zij gelijkvormig gemaakt aan het sterven des Heeren Jezus, opdat zij ook met Hem zouden leven. De Heere Jezus beschermt hen, dat zij in het ware geloof bewaard worden, dat allen in eenheid van het ware geloof blijven. Daar kan nu soms deze, dan die Godgeleerde richting gelden in de kerk van een land, maar zulke Godgeleerdheid neemt de gemeente Gods niet aan; want de waarheid Gods is aan geen verandering onderhevig. Wat heden waarheid is, was ook al waarheid voor honderd, voor achthonderd, voor achttienhonderd jaren; ja, al in het paradijs, dezelfde waarheid, daar laat zich niets aan veranderen.
De taal van het volk Gods blijft dezelfde. De Heere beschermt de Zijnen bij het éne geloof, dat zij daarin blijven; bij de éne liefde, dat zij daarin wandelen; bij het éne geduld, dat zij blijven onder het kruis. De vijanden kunnen Zijn kerk geen schade doen. Hij beschermt haar met verborgen macht, die van de wereld niet gezien wordt. De kerk van Christus is een kudde schapen. Zij hebben geen klauwen, geen tanden om zich te verdedigen, maar zij hebben toch een macht, een macht rondom zich, dat alle macht van de wereld daarvoor samenbreken moet, omdat zij een Koning bij zich hebben, die machtiger is dan wereld en hel; omdat zij een getrouwe Herder hebben, die Zijn leven laat voor Zijn schapen. Echter heeft Hij dat gedaan en nu zit Hij ter rechterhand Gods, bekleed met alle macht en heerlijkheid en is bij ons tot aan het einde van de wereld.

Hij beschermt en onderhoudt van Zijn troon af Zijn gemeente. Daarop gaat steeds het streven van de duivel uit, van het paradijs af tot op de huidige dag, de gemeente Gods te verderven. De duivel denkt: 'Het is een zwakke duif, die kan ik wel spoedig verscheuren, het is een hoop van slechte mensen, die kan ik spoedig vernietigen; de

gemeente Gods heeft geen God, God heeft haar verlaten, ik kan haar spoedig genoeg geheel uitroeien.' Zo heeft Faraö gedacht en laat alle zoontjes der Hebreeën in het water werpen (Exodus 1: 22). O, hoe vaak is het al zo geweest, dat de gemeente Gods spoorloos verdwenen scheen! Een Romeins keizer liet eens een munt slaan met het inschrift: *"De naam der Christenen is uitgedelgd."* Er was geen Christen meer te vinden.
Christus behoudt Zijn gemeente. Hij zal steeds Zijn zevenduizend hebben, die hun knieën niet voor Baäl gebogen hebben (1 Kon. 19: 18). Hij behoudt haar in het verborgene en zij zoeken Hem in het verborgene, blijven bij Zijn woord en gebod en vragen naar de wereld en haar wil niet. Dan zijn er ook weer tijden, dat zij spreken moeten: ik had niet geloofd, dat er nog zoveel van hen zouden zijn.

Dat is een liefelijke leer van de heilige, algemene, christelijke kerk.
Heilig is zij, omdat de Heere Jezus haar *rein en heilig* noemt in Zijn woord.
Algemeen of katholiek heet de kerk Gods, omdat men mag komen waar men wil in de hele wereld zo vindt men de een of ander, die uw taal verstaat, wanneer u een kind Gods bent. Zo is de kerk algemeen of katholiek. Zij heet niet zo omdat zij een paus of bisschop erkent, maar omdat zij overal verspreid is, omdat men overal iemand vindt, die de tale Kanaäns verstaat.
En *"Christelijk"* heet de kerk in dezelfde zin, zoals wij lezen in de Catechismus, vraag 32: *"Waarom wordt gij echter een Christen genoemd?"*
Antwoord. *"Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alzo Zijn zalving deelachtig ben."*
Zo is dus de Christelijke kerk de zalving van Christus deelachtig en heet daarom christelijk. Ook daarom heet zij christelijk, omdat zij overeenstemt met dat, waartoe zij de zalving heeft; *opdat zij Zijn Naam belijde, zich Hem tot een levend dankoffer stelt en met een vrij geweten in dit leven tegen de zonde en met de duivel strijdt.* Daarom heet zij christelijk.

Nu komt echter de toepassing: ***dat ik een lidmaat van haar ben.*** Ja, dat wil men zijn. Maar dan is men dikwijls een lidmaat aan dit lichaam, zoals een tak aan een boom die dood is; de dode takken echter worden afgehouwen. Dat helpt u niets, dat u een lidmaat der kerk bent, maar de leer van de Catechismus dringt u, dat u tot het geloof komt om te kunnen zeggen: "dat ik een levend lidmaat der kerk ben." Dat ik dus niet alleen de belijdenis voor waar houd, maar ook door de Geest Gods wedergeboren ben.

Dan komt nog een stuk: ***"en eeuwig zal blijven."*** Dus: ik ben een levend lid dezer gemeente en zal een levend lid dezer gemeente eeuwig blijven.
Wat het eerste aangaat, daar zou ik u willen bidden met de vraag naar huis te gaan: ben ik een levend lidmaat van die gemeente? Denk daarbij aan de eenheid van het ware geloof. De Heilige Geest heet de Heilige Geest; die kan niet dulden, dat een ding waar kan zijn en het andere ook, die elkaar toch uitsluiten. Zo neem dus deze vraag mee naar huis: "ben ik van deze gemeente een levend lidmaat?"
En nu dit tweede: "ik zal het eeuwig blijven." Wat was dat toch voor een jonge man, die dit geschreven heeft? Op welke grond kan hij wel dit van zich schrijven: "ik ben van deze gemeente een levend lid en zal het eeuwig blijven?"
Ja, op welke grond kan hij dit schrijven voor de gemeente, zodat schoolmeesters en predikers deze Catechismus de mensen in de hand geven, dat de kinderen deze vraag leren en opzeggen moeten? De opsteller van de Catechismus was geen wederdoper, hij heeft de vrucht niet aangezien; hij heeft niet mensen voor zich gehad, die zeggen

kunnen: ‘die is bekeerd en die is wedergeboren, en nu, omdat zij bekeerd zijn, geven wij hun de Catechismus, anders is het niet waar, wat zij zeggen.’
Niet aldus de geliefde Hervormers; maar die gaven dit boek, zoals wij het hier hebben juist zo, in de kerk en in de school. Op welke grond?
Zij hebben niet gezien op vlees, maar op God; zij hebben niet gezien op de dood in de mens, maar op Christus leven; niet daarop, wat de mens doet, maar wat Jezus voor hem gedaan heeft en doet. En de Heere had hen tot omkeer gebracht in de macht van Zijn genade. Zij hadden geloofd en vroegen nu: *hoe moeten de zielen uit het grote verderf gered worden?* En de Heere gaf ten antwoord: *met Mijn Evangelie!*
Daar grepen zij dan in de muil van de leeuw en trokken daaruit het al haast verscheurde, dat de Vader de Zoon gegeven heeft.

Waar is nu deze gemeente met de ogen te zien? ***Waar ligt deze stad Gods?*** Psalm 48.
Ik weet het niet. De Heere kent de Zijnen. *Het zijn de gelovigen, de gemeenschap der heiligen.* Hoewel ik haar ook zie, is het toch niet mijn zaak te tellen en te meten de stad, die de Engel gemeten heeft. Waar is de stad Gods?
Buigt u in het stof en spreek: *de stad Gods is, waar ik ben.* De Heere Jezus alleen is groot, Hij is in waarheid groot. De ziel wordt weliswaar vaak aangevochten en de macht en het geweld van het zichtbare schijnt haar, ach, zo groot. Waar echter de Heere Zich openbaart in de macht Zijner ontferming, daar wijkt de ganse wereld en het beeld van Nebukadnézar, de macht van de Farao, van Herodes en Pilatus, de list van Judas en alle geweld der mensen, zij storten in elkaar. De Heere Jezus is groot; Hij alleen is groot, Hij is zo groot, dat Hij hemel en aarde vervult. Groter kan de nood toch niet worden, geweldiger kan de duivel toch niet zijn; de Heere Jezus is alleen groot. Waar de zonde zeer groot en zeer veel is, daar is nog groter en geweldiger Zijn genade. Waar de wateren der nood hoog rijzen en altijd hoger tot aan de lippen, daar is de macht van Zijn Geest nog groter, dat Hij de Zijnen droogvoets door leidt.
Zeer te prijzen is de Naam Jezus. Wie tegen deze Naam opstaat, die alleen zalig maakt, moet ervaren, dat alle roem van het vlees niets is voor Hem. Men moet zelf klein worden, klein en te schande zijn geworden om in waarheid te zingen en te kunnen zeggen: *in de stad Gods is Jezus groot.* Groot is Hij en zeer te prijzen nee, men kent Hem niet in de wereld, Zeer te prijzen zijn daarin allerlei namen van mensen, die kronen dragen, die groot en geweldig zijn en hun hoofd hoog verheffen. Maar Die in de hemel woont, lacht over hen; Hij zal ze in elkaar doen storten, waar Hij Zich in heerlijkheid openbaren zal, zittende op Zijn troon en uit de graven de doden tevoorschijn roept tot het oordeel. De wereld en wat van de wereld is, verandert te allen tijde, de Heere echter blijft wie Hij is. Hij blijft groot en zeer te prijzen en verbrijzelt de geweldige slang, die Hem wederstaat. Hij is zeer te prijzen. In de hele wereld is geen arts gelijk Hij. Hij kan redden van zonde, verderf en dood. Daarom wordt Hij geprezen in de stad onzes Gods, op de berg Zijner heiligheid.

Hoe hoog zijn de bergen, die zich verheffen in de wereld. De mens stelt zichzelf op een hoogte en denkt: niets kan daarheen komen, waar wij zijn. Zij bouwen zich een berg van louter goud en zilver; zij brengen al hun macht en al hun vernuft samen en roepen luid: "zie, welk een berg!"
Zo is de berg van de Heere Jezus niet, die is eerder zeer laag. Maar de trotse bergen weten niet, welke hand hen draagt. Zij zitten vol hoogmoed daar, als was er geen God in de hemel, die regeert en begrijpen niet, dat een doorboorde hand, die zij zelf doorboord hebben, hen draagt, totdat Zijn geduld teneinde is en daar ligt dan de berg, geworpen in de grondeloze diepte.

Het is een heilige berg, een berg van heiligheid. Daar bekleedt de Heere de Zijnen met heiligheid geheel en al, waar zij toch niets anders aan zich zien dan onreinheid. Daar is Hij Koning te midden der Zijnen, heeft rijke voorraden en alle mogelijke Koninklijke schatten om uit deze volheid aan de Zijnen te geven te Zijner tijd en ure, wat Hij wil.
Nee, het komt niet van New-York of Londen, niet van Berlijn, Hamburg of Amsterdam, maar uit de volheid van de berg Sion, daar komt alle heil uit te voorschijn. De Heere is aldaar Koning, en kent uw ellende wel, weet wel, welke behoeften de Zijnen hebben in een wereld als deze. Hij, die met Zijn doorboorde hand de trotse bergen draagt, en haar eens terugtrekken zal, Hij is het, die de arme goedertieren is en de ellendige een Helper en Ontfermer.
Was niet de lage heuvel Sion in de wereld, al lang was zij in vlammen opgegaan. *Sion is haar middelpunt,* dat onderhoudt haar, is zo'n schone tak (zie de vertaling van Psalm 48 van Luther) met heerlijke, liefelijke geur. Om zulks te leren kennen, moet men ziek zijn, stervensziek, niet weten, hoe zich te helpen. Dan komt de Heere met dit takje, houdt het de moeden voor en verkwikt de Zijnen. Van dit takje stroomt als een regen neer goud en zilver, brood en water, troost en heil en alle volheid, alles is daar in. Het troost het ganse land. Overal, waar ellende is, en dit takje komt, richt het de neergebogen hoofden op. De ellendige ruikt eraan en springt op met een "toch!" 'Ik zal zingen op de harp voor mijn God en Heere. Wat zal de mens mij doen? Hij is mijn Helper, mijn Redder.'
Het is een klein takje, o zo klein, dat het slechts gezien kan worden wanneer de ogen door de Heilige Geest verlicht zijn. Toch vervult het 't hele land met zijn geur, met eeuwig leven en met troost voor het aardse leven.
Waar ligt dan deze stad, de stad van de grote Koning? Daar vloeit een diepe stroom, vol onrein water; daar is een duister dal, waar de zon niet schijnt; daar is het noorden en dreigt de stad verslonden te worden ... *aan de zijde van het noorden ligt de stad van de grote Koning.*

"Dat ik derzelve een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven." Hoe kunt u dat zeggen? Geeft u zich aan de wereld en haar lust over, dan gaat u op een vuurspuwende berg zitten. Of zet ge u ook aan een dis met kostelijke spijzen, het zwaard hangt aan een dunne draad boven uw hoofd; rust en vrede hebt u niet.
Maar ben ik achter in de stad Gods, dan mag de wereld, dan mag de hele hel zich tegen mij stellen, … er is een muur tussen ons, zij kunnen mij niets doen. Onmiddellijk tegen het noorden, waar alle vijanden dreigen, daar is de stad. Daar is zij op vaste en hechte fundamenten gegrondvest. De Koning van deze stad is groot, is groter dan alle machten van wereld en hel.
Dat weet men zeer goed in alle woningen waar de Heere Zijn licht ontstoken heeft, terwijl toch overal elders Egyptische duisternis heerst. Dat weet men wel in hun woningen en het zijn allen koningen en zij wonen in paleizen.
God is bij hen wel bekend. Hij is bekend in hun harten, dat Hij Zijn gemeente beschermt en onderhoudt. En zo komt het: "ik ben een levend lidmaat der gemeente, en zal het eeuwig blijven." Dat leert Gods woord.

Daar komen zij op het volk des Heeren aan, de sterke leeuwen met hun grote macht, Herodes en Pilatus, Judas Iskariot en Farao, zij rukken aan met hopen en denken de kudde van Christus te vernietigen; zij rukken aan, zij aanschouwen de stad en … ze gaan op de vlucht. En de gemeente juicht: de Heere verbrijzelt de macht van de wereld. "Met een oostenwind verbreekt Hij de schepen van Tharsis". Psalm 48.

Eénmaal heeft de Heere dat letterlijk gedaan voor het arme, verachte Nederland, toen Hij de machtigste vloten, die er tegen oprukten, vernietigde en verbrijzelde. Zo gaat het voortdurend, waar Gods Geest de Zijnen vervult. Hoewel de macht en de woede van de vijand groot zijn, hoewel de nood groter wordt en toeneemt van dag tot dag, zij roepen en houden aan in het gebed, zij wachten en hopen; hoe lang? Totdat de Geest van Boven uitgegoten wordt, die de machtige schepen verbrijzelt en alle macht van de wereld vernietigt. Dit doet de Heere Zebaoth. Hij verbrijzelt alles, wat zich tegen Hem verheft.

"Gelijk zij het gehoord hebben" zoals het beloofd is, zoals wij het vernomen hebben in de duistere nacht uit Zijn woord, dat ervaren wij nu; en wij "zien het in de stad des Heeren der heirscharen, in de stad van onze God", in de stad des Konings, die alle macht heeft. "Hij bevestigt haar tot in eeuwigheid." Psalm 48
Welgelukzalig zijn wij, wanneer wij ons buigen onder Gods oordelen, die ons overkomen en niet als een hond in stok of steen bijten.
Welgelukzalig zijn wij wanneer wij niet vragen: wat zullen wij eten? Wat zullen wij drinken? Waarmede zullen wij ons kleden?
Welgelukzalig zijn wij wanneer wij met de tollenaar binnengaan in de tempel des Heeren, in de tegenwoordigheid van Zijn genade, en daar wachten, wachten, vooral niet ongeduldig worden, maar wachten; waarop? Op Zijn "weldadigheid".

Welaan, dan houdt ons de duivel alle mogelijke zonde voor, - ja, dat is waar, - bovendien, wat zijn wij, of wat hebben wij, dat wij niet ontvangen hebben? En wat willen wij ons boven deze of gene verheffen, die neergeworpen en gevallen is? Bij ons is het toch niet anders? Alle zondaren hebben niets verdiend, niets dan de hel. Waarop moeten wij dan wachten? Dat het weer beter wordt, dat wij weer geld in de hand ontvangen?
Nee! Kom tot God met uw zonden, met de zonden van uw huis, van uw kinderen, met de zonden van uw moedwil en uw lichtzinnigheid. Kom tot God met uw zonden en wacht, wacht. God is goedertieren. God is goedertieren. Wij hebben niets verdiend, maar Hij is vol van goedertierenheid, wanneer men Zijn bloed te hulp roept. Amen.

ZONDAG 23

Antwoord 56, over de vergeving der zonden

Ik wens met u in dit avonduur de 56ste vraag en antwoord van de Heidelberger Catechismus te behandelen:

Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?
Dat God om het genoeg doen van Christus, aan al mijn zonden, ook mijn zondige aard, waarmede ik al mijn leven te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome.

Deze vraag en antwoord, die hier in onze Catechismus staan, zijn de grote troost, die God geeft. Want ‘s mensen hart is een boos en vertwijfeld ding, het kan alles voor waar houden en aannemen, alleen maar niet de vergeving der zonden. En of men ook in het christendom zeer oud is geworden, zo wil het toch niet naar wens blijven hechten in het hart, het hart is steeds van dit antwoord verwijderd. Dat God zonde vergeeft, dat is voor de mens niet moeilijk te geloven, wat anderen aangaat. De mens denkt altijd, wanneer ik het anders maak, wanneer ik dit of dat overwonnen heb, dan zou het wel aangaan. Maar zoals ik mijzelf op het ogenblik ken en bevind, kan ik bezwaarlijk geloven, dat God zonde vergeeft mij, mij arme zondaar. Ja, ik kan geloven, wanneer het geweten mij niet aanklaagt. Ja, ik kan geloven, wanneer ik zo een algemeen begrip van zonde gelden laat en aanneem, dat ik niet tot de heiligen behoor, maar tot de zondaren. Maar, wanneer ik werkelijk iets op het geweten heb, wat dan?
Vergeving der zonde is de grootste schat. Dit geluk gaat boven alles, dat een mens, een zondaar, zijn zonde vergeven wordt. Dan zingen en zeggen wij ook: *Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is.* (Ps. 32: 1). Bestaat er een groter geluk dan een rein gemaakt geweten, bestaat er groter geluk dan vrede met God? Een groter geluk dan dit te weten: ik kan nooit ongelukkig worden, want God is mijn verzoende God en Vader! Wat mij nochtans in dit leven treft, dat moet alles medewerken, mij ten goede! En ik weet, komt de nood aan de man, komt de dood werkelijk het huis binnen zien, ik weet, wat ik aan Hem heb, die mij alleen oordelen kan en zal.

Men erkent God alleen aan dit ene, dat Hij de zonde vergeeft en de misdaad bedekt. Alle kennis van God, al moge zij ook nog zo hoog zijn, is in de grond der zaak toch maar ijdelheid. IJdelheid is buiten de vergeving der zonde alle Godgeleerdheid. Daaraan erkent men God, dat Hij iemand zonde vergeeft, dan weten wij eerst recht, dat God Gód is. Dan weten wij eerst recht de betekenis van deze hoge Naam; dan eerst recht, welke grote Koning Hij is, wat Zijn rechtvaardigheid, wat Zijn genade vermag. En hoe Hij omniet, uit louter goedertierenheid, bij een mens schuld en misdaad, al zijn ongeluk, rampzaligheid en onvrede wegneemt, met een streep doorhaalt en uitveegt en het hoogste Goed van de arme mens wordt. Daarom heet het ook in Jeremia 33, 8 en 9: “Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheid, met dewelke zij tegen Mij gezondigd hebben; en Ik zal vergeven al hun ongerechtigheden, met dewelke zij tegen Mij overtreden hebben. En het zal Mij zijn tot een vrolijke naam, tot een roem, en tot een sierraad bij alle heidenen der aarde, die al het goede zullen horen, dat Ik hun doe; en zij zullen vrezen en beroerd zijn over al het goede, en

over al de vrede, die Ik hun beschik." En hoofdstuk 31, 33 en 34: "Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis van Israël maken zal, spreekt de Heere: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hen tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn, en zij zullen niet meer, een ieder zijn naaste, en een ieder zijn broeder leren, zeggende: Kent de Heere! want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, spreekt de Heere; want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en hun zonden niet meer gedenken."
Dan is de mens in waarheid gelukkig, voor eeuwig gelukkig, wanneer hij voor zich gelooft vergeving zijner zonden en daaraan slechts kent hij God de Heere. En dan erkent hij Hem ook, zodat hij weet, zodat hij het goed weet, wat voor een God hij voor zijn hart heeft!

Het boek, waarin deze vraag en antwoord voorkomt, hebben wij van onze voorvaderen. Die hebben goed en bloed daarvoor op het spel gezet en zijn in dit allerheiligst geloof gestorven. In hun tijd was dat geloof, of deze prediking, iets nieuws. Want het ongelukkige geloof van Kaïn stak veeleer in aller harten: mijn zonden zijn groter dan dat zij vergeven kunnen worden en daarom wil ik eerst boete doen, ik moet eerst dit of dat gedaan hebben. Ik moet mijn zonde en straf eerst als het ware, door boete betaald hebben om dan misschien te mogen hopen op grond der verborgene barmhartigheid Gods: mijn zonden zullen mij vergeven worden. Zo had men dan vele strenge inrichtingen en kastijdde zijn lichaam, als stak de zonde in het lichaam, dat nu moest betalen voor wat toch in het binnenste *ik* stak. Zo bracht men dan natuurlijk de zonde niet uit de weg. Zo was dus aan vergeving der zonden geen denken.
Toen maakten zich dan mannen op, die dat alles ook doorgemaakt hadden, maar daarin geen rust der ziel en geen vrede bij God hadden kunnen vinden, die echter die beide stukken gevonden hadden in de vergeving der zonden. Dat deelden zij aan de gemeente mee. Zo hebben wij dan deze vraag en antwoord: *"Wat gelooft gij van de vergeving der zonden*" van onze voorvaderen en van God de Heere Zelf, wij ouden, evenals de jongeren. Opdat wij nu geloven, opdat wij deze heilzame leer toch aannemen en haar voor waar en zeker houden. Laat ons toch deze schat eens nauwkeurig trachten te beschouwen en zien wat wij ontvangen hebben.

Zonder vergeving van zonden komen wij er niet door. Dus òf het één òf het ander: Iemand zijn zijn zonden òf behouden òf zij zijn vergeven. Waar bijgeloof heerst, daar weet men middelen zich te troosten, dat de zonden nochtans vergeven zijn. Waar echter een mens slechts zijn gezond verstand gebruikt, dat God hem gegeven heeft, daar is het gevoel aanwezig: slechts Eén kan zonden vergeven, alleen met deze Ene hebben wij te maken en ons voor Hem te verantwoorden op de grote dag, op de sterfdag. Maar daar heeft dan de een veel, de ander weinig op zijn geweten, want wij mensen rekenen zonden naar onze denkbeelden van zedelijkheid. O, jonge man, jonge dochter, wat u mij van zonde wilde vertellen, dat is uw zonde niet, dat zijn de *gevolgen* daarvan; maar dat u uw hart niet aan de levende God geeft, dát is uw zonde. Dat is uw zonde, dat u niet in het verborgene omgaat in gemeenschap met uw God, met uw Zaligmaker. Hem niet de ere geeft; al het andere zijn slechts de gevolgen hiervan.
Nu heeft weliswaar de een grote en zware zonden, de ander is meer langs stille wegen geleid en niet zo diep er in gezonken, maar dat staat gelijk, jonge man, jonge dochter, dat weet een ieder, dat hij voor God zondaar is, dat hij voor God strafbaar is, dat hij Gods wet overtreden heeft. Daarom is ook in een ieder vreesachtigheid voor de dingen

des hemels. Waar God komt met genade en vergeving der zonden, daar gaat het Hem juist zo, als het ongeveer veertien dagen geleden met die man ging, die had een paar melkbroodjes gekocht en bij zich gestoken, toen hij nu een paar kinderen op straat ziet spelen, loopt hij naar hen toe, neemt zo'n broodje om het aan hen te geven, maar zij roepen: Ik heb niets gedaan! Ik heb niets gedaan! Ze beginnen te huilen en menen: het broodje was misschien een dolk!

Wat gelooft gij van de vergeving der zonden? Ga met deze vraag toch eens naar uzelf, vrienden! Ach, hoe weinigen weten deze vraag te beantwoorden. Men is bereid, men kan elkaar vonnissen en beoordelen, de een kan de ander straffen, bent u gereed voor uzelf? Wat gelooft u van de vergeving der zonden? Eerlijk, eerlijk daarop geantwoord! Uit hoeveler mond zou het antwoord komen: ik geloof niets daarvan! O, ik hoop dat mij mijn zonde eenmaal vergeven mag worden! Dat leert u de Catechismus niet; dat vraagt hij ook niet! Hij vraagt niet naar de toekomst, maar naar het heden. Hij vraagt echter ook niet zo: wat *voelt* gij van de vergeving der zonden? maar: wat *gelooft* gij daarvan?
Nu moet men echter zonde hebben, zoals wij daarvan gezongen hebben in de 32ste Psalm. Dan komt de goede leer tot u: wanneer u zonde hebt, dan moet u daarmee tot God komen, met de belijdenis: *ik ben een mens, ik ben een zondaar!* God vergeeft zonden. O, God laat U niet zes dagen arbeiden om uw zonde weer goed te maken, Hij laat u niet uzelf louteren, heiligen en rein maken. Hij laat u niet voor de zonden boeten, noch met uw tranen, noch met goede voornemens of plannen van heiliging. Hier is sprake van vergeving. Neemt ook een vader van zijn kind daarvoor, dat het iets onrechtvaardigs gedaan heeft, een gulden? Mag een kind tot zijn vader zeggen: lieve vader, wanneer u mij vergeven wilt, dan krijgt u duizend gulden? De armste vader vergeeft aan zijn kind, omdat hij vader is, maar niet om de arbeid of het geld van het kind. Niet daarom, dat het iets verricht heeft, maar uit louter goedertierenheid des harten. Zo vergeeft God. God vergeeft zonden. Laat ons dat vasthouden tegenover het aanklagende geweten, tegenover duivel, dood en hel. God vergeeft en men leert God nooit en nimmer anders kennen. Dat is Zijn manier: Hij vergeeft. Dat is, Hij zegt van de mens, die zonde heeft "hij heeft geen zonde". Hij neemt als het ware zonde en schuld van de mens weg en spreekt hem rein in Zijn woord.

U bent mensen op de aarde en Hij is God in de hemel. Nu is de zonde tussenbeide gekomen. Daar zou u nu graag van de zonde af willen zijn. Denkt u nu aan God, denk dan niet als volgt: 'ach, ach, nu zal Hij mij in de hel werpen, ach, wanneer ik niet eerst dit of dat gedaan heb om Hem te tonen, dat ik het eerlijk en in volle ernst meen, zo zal Hij mij verstoten.' Denk veel meer aan God, dat God te rechtvaardig en heilig is om de zondaar te aanschouwen. Met de zonde laat Hij Zich niet in. Nog eens: u bent mens op aarde; nu is de vraag niet of u bekeerd en wedergeboren bent of niet, dat gaat (hoe noodzakelijk ook) in dit proces niet op. U bent mens, u voelt u geheel en al mens, de hoge God is in de hemel en nu zijn uw zonden tussenbeide gekomen. Denk dan zó aan God: *Hij vergeeft de zonde.* Vooral niet misschien zo: Hij kan of Hij wil misschien vergeven. Hier is geen sprake van "misschien" en "kunnen", maar het is een uitgemaakte zaak. *Hij vergeeft!* Wat vergeeft Hij?
Zonden vergeeft Hij! Dat zijn overtredingen van Zijn heilige en blijvende wet; dat zijn afwijkingen van de door Hem voorgeschreven weg en van het pad, dat Hij ons gewezen heeft; dat is opstand tegen Hem, de allerhoogste God, die gezegd heeft: *gij zijt een mens!* En de mens heeft zich aangematigd iets anders te zijn. *Gij zijt een zondaar;* en de mens heeft zich aangematigd God te willen tonen, dat hij zulks niet is.

Tot de zonden behoren alle overtredingen van de *tweede* tafel: ongehoorzaamheid tegenover God en de ouders; moord, drift, onkuisheid, echtbreuk, begeren van wat des naasten is; diefstal, onrecht gewicht, maat en el en dat men vol boze begeerten steekt. Daarbij komen dan nog de zonden tegen de *eerste* tafel, die zijn nog zwaarder: God niet te erkennen als zijn God. Hem niet alleen te vertrouwen. Zijn Naam niet te heiligen. Zijn rust niet te zoeken.
En daar komen dan nog zoveel zonden bij, die men aan anderen zo niet vertellen kan, die men echter in het verborgene bij zichzelf ondervindt; en dat men geheel en al een mens is, dat men zo diep gezonken is, dat het vee ons beschaamt. *Een os kent zijn bezitter en een ezel de krib van zijn heer, maar een mens kent zijn God niet* (zie Jesaja 1). De vogels, ja, zij prijzen God, zij zingen en jubelen. Zij zingen Hem ter eer, maar de mens blijft stom. Het kind moet tot het gebed aangehouden worden, anders zou het zijn God niet gedachtig blijven.

God vergeeft zonde. Nu mag u de zonde zo zwaar maken als u wilt, nu mag u zulke verschrikkelijke en gruwelijke zonden hebben als u wilt; een dokter vraagt niet of de wonde groot of klein is, als hij helpen wil, het gaat er om, dat een mens gered wordt; zo vraagt God ook niet naar de zonde, of zij groot of klein is. Toen hoeren en tollenaren tot de Heere kwamen en de Farizeeën morden, en zeiden: *Indien deze een profeet was, zo zou Hij weten wie zodanigen waren,* zei de Heere: *Ik ben gekomen zondaren tot bekering te roepen en niet rechtvaardigen.*
God vergeeft zonde. En wanneer Hij zonde vergeeft, dan vergeeft Hij op grond van een eeuwig recht. Waarin bestaat dit eeuwig recht? Wij mensen kunnen vergeven maar bezwaarlijk vergeten. God vergeeft en vergeet tegelijkertijd. God zegt niet alleen: *Ik wil uw misdaad vergeven,* maar ook: *Ik wil haar nimmermeer gedenken. God vergeeft de zonde.* Hij vergeeft de misdaad op zodanige wijze, dat Hij de mens, welke Hij vergeeft, ook tegelijkertijd het hem over zijn zonde aanklagende geweten wegneemt. Waar God zonde vergeeft, daar knaagt het aanklagende geweten niet meer, het is weggenomen. Wij kunnen elkaar zonde vergeven, dat kan gebeuren op grond van een genoegdoening, die aan de beledigde gebracht wordt. Dan echter is het toch eigenlijk geen "vergeven".
Het hart voelt: God moet genoegdoening hebben, ik heb Gods woord in de wind geslagen, ik heb Zijn zaak bedorven, dan ben ik dan verplicht, het weer goed te maken. Maar, maak nu de Heere God eens iets goed, waar elke overtreding en zonde een zonde is tegen de allerhoogste Majesteit! Waarmee wilt u het weer goed maken? Wilt u uw enige zoon tot een offer slachten? Wilt u uw eigen lichaam tot een offer slachten? Wilt u Hem met het bloed van ossen en bokken verzoenen? Of met uw tranen? Of daarmee, dat door pijniging uw lichaam verscheurt?
Dat staat u niet vrij! Uw lichaam behoort God, u mag het niet pijnigen. Ossen en bokken zijn van God en niet van u! Met uw tranen is God niet gediend, maar met een nieuw mens, die Hem dient in waarheid. Wilt u het weer beter maken? Nu, maak het beter, wanneer u kunt, maar waar blijft het geschonden Woord en de geschonden wet? Dat maakt u niet weer goed. En toch voelt de mens: hij heeft door zijn overtreding een schuld voor God gemaakt, dat moet weer in orde komen. God moet genoegdoening hebben. Waarmede wilt u nu God genoegdoening brengen waar u niets hebt? Wilt u eerst deze of gene gestalte ontvangen hebben? Zo of zo geworden zijn, zodat dán God met u tevreden zou zijn? Ach, het arme hart blijft toch onrustig en van de storm bewogen.

God vergeeft zonde alleen om het genoegdoen van Christus. Daar is Een, de Tweede

Adam, en deze Tweede Adam, deze Mens komt in onze plaats. Hij wordt zonde voor ons, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem. Hij werd mens, om op Zich te nemen hetgeen geschreven staat: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven staat in het boek der wet, om dat te doen."
Christus brengt God Zijn eer terug, vervult Gods wet naar Geest en waarheid. De wet, wier hoofdsom was: waarachtige liefde Gods en des naasten. Hij betaalt de schuld, de eeuwige schuld, die wij gemaakt hebben. Hij draagt onze zonde, zoals wij dat betuigd vinden in Jesaja 53, 4-6: "Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen en onze smarten heeft Hij gedragen; doch wij achtten Hem, dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was. Maar Hij is om onze overtredingen verwond; om onze ongerechtigheid is Hij verbrijzeld; de straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem en door Zijn striemen is ons genezing geworden. Wij dwaalden allen als schapen; wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg; doch de Heere heeft ons aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen." En, *zie het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt.*
Als waarachtig mens heeft Hij ons vlees en bloed aangenomen en aldus kan Hij medelijden met ons hebben en tegelijkertijd is Hij eeuwig God en draagt de last van de eeuwige toorn Gods die op ons moest neervallen. Als eeuwige God brengt Hij een eeuwig geldende genoegdoening. Op grond van deze genoegdoening vergeeft God zonde. Alzo zult u dus geen recht hebben om ook maar één traan of één zucht te laten, de betaling en genoegdoening van onze dierbare Heere en Zaligmaker Jezus Christus zal hier geheel en al gelden, alleen en geldend blijven.

God vergeeft zonden en niet alleen de zonden maar ook nog iets anders. Zonden zijn daden, voorbijgaande daden, - niet voorbijgaand echter in de gedachtenis bij God. Hij zoekt ze thuis. Waar geen vergeving van zonden gezocht wordt, daar kan God zonden, die in de jeugd begaan werden, nog in het zeventigste of tachtigste jaar thuis zoeken, op zulke wijze, dat men zou willen vragen: vanwaar komt dat? God is rechtvaardig. Maar in ons oog zijn zonden voorbijgaande daden; deze vergeeft God en wanneer Hij ze vergeeft, zo doet Hij dat op grond van het genoegdoen van Christus en wel eens en voor altijd. Hij gedenkt nimmer meer daaraan. Dat heeft Hij gedaan en dat doet Hij ook nu nog. Hij is en blijft Dezelfde, gisteren, heden en in alle eeuwigheid.
Maar God vergeeft niet alleen daden, maar Hij doet nog iets anders. U kunt misschien dit jaar van een boom geen goede vrucht ontvangen, hij kan echter het volgend jaar vrucht brengen wanneer hij goed verzorgd wordt; bij de mens echter deugt zijn ganse aard niet. Wat helpt het, wanneer ook uitwendig alle goede werken nagedaan worden? Het gaat erom, hoe het er inwendig uitziet. Nu is echter de aard des mensen zondig. Dat wordt - weliswaar moeilijk - erkend. Zij echter erkennen het, die de strijd met deze aard opnemen, zoals de Catechismus zegt: ***ook de zondige aard met welke ik mijn leven lang te strijden heb!*** - ik kom er nooit overheen.
Daaraan is niet te denken, dat u morgen of overmorgen er overheen zult komen, dat u het beter zou kunnen maken, wanneer u oud geworden bent, dat u dan misschien uw driften zou afgelegd hebben. Wanneer u ook honderd jaar oud zou worden, dan zult u toch uw hele leven lang met uw zondige aard te strijden hebben. Dat is, hij zal u geen rust laten, maar u hem ook niet. En de zonde zal veroorzaken, dat, wanneer u ook honderd jaar geworden zou zijn, u toch voortdurend om genade en ontferming roepen moet. Zo hebt u dan uw leven lang met uw zondige aard te strijden.
Deze aard van de mens is zo geheel en al zondig en verdorven, dat hij, zoals het in de Catechismus heet: *van nature geneigd is, in plaats van lief te hebben, God en zijn naaste te haten!* Er komt alzo allerlei verkeerdheid uit deze boze aard te voorschijn en hij is een onzalige fontein waaruit voortdurend opborrelt wat God vertoornen en

grieven moet. Deze zondige aard - niet alleen de daden, maar ook de zondige aard - vergeeft God.

Nog eens: Hij vergeeft niet alleen, maar de Catechismus zegt: ***Hij wil deze zondige aard, waarmede ik mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer gedenken.***
Terwijl nu God zonde vergeeft en haar nimmermeer gedenkt, aan alle zonden niet denkt, ook aan de zondige aard niet, doet Hij nog meer. Nadat Hij op grond van het genoegdoen van Christus de zonde vergeven heeft, geeft Hij de mens iets, dat de mens niet toebehoort, iets, dat hij niet verworven heeft. Hij schenkt hem de gerechtigheid van Christus, zodat hij aldus voor God rechtvaardig is.
Zodat, als aan u gevraagd wordt: bent u heilig?, u antwoorden mag: Ja!
Wanneer u gevraagd wordt: bent u rein?, u daarop antwoordt: Ja!
Bent u rechtvaardig? U weer antwoorden mag: Ja!
Wat, wij, arme zondaren? Wij onheiligen en onrechtvaardigen, die wij zijn? Ja! De gerechtigheid van Christus, die is het. Deze schenkt ons God en rekent haar ons toe, ***zodat wij nimmermeer in het gericht Gods zullen komen.*** Wanneer wij voor Gods gericht komen, wij niet worden verdoemd, ofschoon wij het verdiend hebben. Wij komen in de hemel en in de eeuwige zaligheid ofschoon wij deze niet verdiend hebben.

Nu luidt echter de vraag van onze Catechismus: *Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?* En het antwoord is: *Dat God om het genoegdoen van Christus aan al mijn zonden, ook mijn zondige aard, waarmede ik mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken maar mij de gerechtigheid van Christus uit genade schenkt, opdat ik in het gericht nimmermeer zal komen.*
Dus om het "mijn", het "mij", het "ik", daarom gaat het.
Hoe komt u nu daar aan? Moet dat op een heel bijzondere manier van de hemel komen en u in het oor gefluisterd worden?
Wij hebben het boek van vader en moeder ontvangen. Zijn ons nu onze zonden tot schuld geworden, denken wij aan Gods Majesteit en zouden wij Hem graag de ere geven? Of, een mens ligt op zijn ziekbed, hem is het bang te moede vanwege zijn zonde; ach, de verdoemenis hier in het binnenste! Hij heeft alles te werk gesteld, maar nu heeft hij met *God* te doen; ach de verse daad en de zonde der jeugd! Alles, alles drukt op hem. Daar dondert hem in het oor: je bent verloren!
Maar nu komt de eeuwige waarheid tot hem: "geloof de vergeving der zonden!"
"Amen!" Spreekt hij. En alzo gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben wij vrede bij God, door onze Heere Jezus Christus. Amen.

ZONDAG 23. VRAAG EN ANTWOORD 59, 60 EN 61.

Vraag 59. ***Maar wat baat het un nu, dat gij dit alles gelooft?***
Antwoord: ***Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben, en een erfgenaam des eeuwigen levens.***
Vraag 60. ***Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?***
Antwoord: ***Alleen door een waar geloof in Jezus Christus, alzo dat, al is het dat mij mijn consciëntie aanklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen daarvan gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder enige verdienste mijnerzijds, uit loutere genade mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonde gehad, noch gedaan, ja, als had ikzelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, in zoverre ik zulke weldaad met een gelovig harte aanneem.***
Vraag 61. ***Waarom zegt gij, dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?***
Antwoord: ***Niet, dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam ben; maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijn gerechtigheid voor God is, en dat ik die niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toe- eigenen kan.***

1. Wij zijn niet van zonde, dood en duivel verlost door ons zelf maar door het werk van een Ander, van Christus.
2. De Satan stelde zich van het begin of tegen deze waarheid.
3. Met de Satan is de Joodse kerk het eens, ook de Synagoge en de valse christelijke kerk.
4. Des te ijveriger moet deze waarheid gehandhaafd worden.
5. De Satan bemoeit zich niet speciaal met degenen, die dood zijn, maar met hen, die Godzalig leven en de zonde laten.
6. God ter eer en de naatste ten leven en tot troost wordt deze waarheid gehandhaafd.
7. De ware kerk zal nooit rust hebben in deze wereld.
8. De anti-nomianen willen niet dat de mensen door de wet verschrikt worden.
9. Er is een burgerlijke rechtvaardigheid; een rechtvaardigheid dat men zijn plicht doet, een uiterlijke rechtvaardigheid naar de letter der 10 geboden. De rechtvaardigheid des geloofs is hiervan scherp te onderscheiden.
10. De rechtvaardigheid des geloofs heeft met onze werken geen gemeenschap, maar zij is passief. Wij ontvangen wat wij niet hebben. De rechtvaardigheid van de wet bestaat in activiteit.
11. De rechtvaardigheid des geloofs is alléén troostbrengend. Om deze reden: Onze consciëntie neemt alleen onze werken in aanmerking en dan klinkt het: “Och, hoe ellendig heb ik geleefd.”
12. De wet vertroost geen bedroefd hart, zij wekt toorn. (als ze overtreden wordt)
13. De aarde brengt de regen niet voort.
14. Het is en blijft de wijsheid der christenen: onkundig te zijn van de wet.
15. Wat de wet eist, komt niet door de wet tot stand; de goederen van het rijk der genade komen door de genade.
16. De gerechtigheid van de wet is aards en behandelt aardse dingen De gerechtigheid in het geloof is hemels en wordt door ons niet verwerkelijkt maar ontvangen.
17. Wij hebben de heerschappij van de wet niet toe te laten over de consciëntie, daarover moet alleen de Koninklijke heerschappij, de genade van Christus gezag voeren!

18. Hij, die de rechtvaardigheid des geloofs in zich heeft, daalt om zo te spreken uit de hemel, en verricht uitwendig het werk onder een ander gebied staande.

ZONDAG 28

Voorbereidingspreek voor het Heilig Avondmaal, vragen 75-81

Vraag75. ***Hoe wordt gij in het Heilig Avondmaal vermaand en verzekerd dat gij aan de enige offerande van Christus, aan het kruis volbracht, en aan al Zijn goed gemeenschap hebt?***
Antwoord. ***Alzo, dat Christus mij en allen gelovigen tot Zijn gedachtenis van dit gebroken brood te eten en van dezen drinkbeker te drinken bevolen heeft, en daarbij ook beloofd heeft; eerstelijk dat Zijn lichaam zo zekerlijk voor mij aan het kruis geofferd en gebroken en Zijn bloed voor mij vergoten is, als ik met de ogen zie dat het brood des Heeren mij gebroken en de drinkbeker mij medegedeeld wordt; en ten andere dat Hij Zelf mijn ziel met Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed zo zekerlijk tot het eeuwige leven spijst en laaft, als ik het brood en den drinkbeker des Heeren (als zekere waartekenen des lichaams en bloeds van Christus) uit des dienaars hand ontvang en met den mond geniet.***

Vraag 76. ***Wat is dat te zeggen, het gekruisigd lichaam van Christus eten en Zijn vergoten bloed drinken?***

Antwoord. Het is niet alleen met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen, maar ook daarbenevens door den Heiligen Geest, Die èn in Christus èn in ons woont, alzo met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden, dat wij, al is het dat Christus in den hemel is en wij op aarde zijn, nochtans vlees van Zijn vlees en been van Zijn gebeente zijn, en dat wij door één Geest (gelijk de leden van een lichaam door één ziel) eeuwig leven en geregeerd worden.

Geliefden
Daar wij aanstaande zondag bediening hebben van het Heilig Avondmaal, houd ik het voor nuttig en nodig, u in dit uur zo eenvoudig en duidelijk als het mij mogelijk is, voor te houden hetgeen de God van alle genade en barmhartigheid ons leren en zeggen wil met het heilige Avondmaal. Met andere woorden: *waartoe Hij ons het Avondmaal verordend en in Zijn genade bevolen heeft te houden.*
Ik houd dit daarom nuttig en nodig, daar zo velen in dit stuk óf geheel onwetend zijn óf zich daarvan allerlei verkeerde begrippen en voorstellingen maken. Velen echter wensen niets liever dan heldere en bepaalde begrippen daaromtrent te verkrijgen, om er wezenlijke vrucht van te hebben.
Vooreerst weten wij, dat het heilige Avondmaal een Sacrament is. Een Sacrament in kerkelijke zin is een plechtigheid of vorm, een heilige handeling, waarbij God aan Zijn Gemeente het Verbond van Zijn genade bevestigt, of haar van dit Verbond verzekert. Het Verbond der genade echter is dit*: Ik, God, ben uw God, en u bent Mijn volk. U zijt zonen en dochteren van de Allerhoogsten. Uw overtreding ben Ik genadig en aan uw zonden en ongerechtigheid wil Ik niet meer gedenken. Mijn wetten geef Ik in uw verstand en schrijf ze in uw hart. U zult Mij allen kennen, van de kleinste onder u tot de grootste.*

Toen God dit Verbond met Zijn volk maakte, zag Hij op het offer, waarop Hij de overtredingen, de zonde en ongerechtigheid van Zijn volk wierp. Op het offer, met welks gerechtigheid en reinheid Hij Zijn volk bekleedde. Het Verbond werd gemaakt, gelegd, ingewijd en bezworen in een bloed, dat eeuwige waarde heeft voor God en dat alleen als eeuwig geldig erkend wordt bij Zijn volk. Het offer is Christus en Christus is de Borg en Middelaar van dit Verbond. Er zijn hier aanwezig voor God, die uit genade in dit Verbond opgenomen zijn en er worden nog dagelijks tot dit Verbond toegedaan. Wij allen, die in dit Verbond zijn opgenomen, zijn niet alleen de goederen, de voorrechten, de weldaden van dit Verbond deelachtig, maar ook Hem, die ons in het Verbond opnam, d.i. *de Drie-enige God.*
De goederen van het Verbond zijn: genade, vrede, vergeving van zonden, eeuwig leven. De voorrechten: eeuwige bevrijding van de macht des duivels, der zonde en des doods. En de weldaden zijn: het in ons wonen van de Vader, van Christus en van de Heilige Geest. Verder: rechtvaardiging en heiliging, een vaste troost in leven en in sterven, een ongehuichelde liefde, een levende hoop en een ongeveinsd kinderlijk geloof, dat het verstand gevangen geeft onder gehoorzaamheid van Christus; en in dit geloof een onbedrieglijk doorkomen door al het lijden van dit leven en over de dood heen in het paradijs van onze God.

Dus zodra wij in dit Verbond opgenomen zijn, hebben wij de trouwe volzalige Verbonds-God, en tegelijk alle goederen, voorrechten en weldaden van dit Verbond.
Indien iemand vraagt: Hoe kom ik in zo'n Verbond?
Dan is het antwoord: "Aan de hand van het geloof gaan wij in dit Verbond over."
Vraagt iemand vervolgens: "Hoe kom ik aan zulk geloof ?"
Dan is het antwoord: "Zulk geloof werkt de Heilige Geest in de harten door de prediking van het heilig Evangelie. Bent u een zondaar en met schuld beladen, luister naar de heilige blijde boodschap, dat er een Middelaar en Borg is, die uit genade zalig maakt, zonder uw verdienste. En die u al uw zonden vergeeft omniet, uw zonde op zich neemt en u schenkt Zijn gerechtigheid en onschuld. En gelijk de Heilige Geest het hart opent, dat u in uw verlorenheid acht geeft op zodanige prediking, zo schenkt Hij u ook vertrouwen, om zulk een Borg en Middelaar aan te nemen, Hem hand en hart te geven en zo over te gaan in het eeuwige Verbond, dat Hij met Zijn volk alzo aangaat, zeggende: "Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid. Ja, Ik zal u Mij ondertrouwen in gerechtigheid en in gericht, en in goedertierenheid en in barmhartigheden. En Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof; en gij zult de Heere kennen" (Hoséa 2 : 18, 19),
De Heilige Geest bedient zich van het Woord en daardoor wekt Hij het geloof, het vertrouwen, het zich verlaten en steunen alleen op het offer van Jezus Christus aan het kruis volbracht, als op de enige grond van onze zaligheid.

De Heilige Geest is echter zo nederbuigend, dat Hij, om ons goede moed en vertrouwen te schenken dat wij ons met lichaam en ziel, voor tijd en eeuwigheid, met al onze schuld en zonde op het offer van Christus verlaten, ook ons geloof voorkomt, het ophelpt en ***bevestigt door het gebruik der Sacramenten.*** Want daartoe dienen de Sacramenten, om ons tot waartekenen en zegelen te zijn, welke wij met onze ogen kunnen zien. En zij zijn niet in het algemeen waartekenen en zegelen, door mensen uitgevonden, maar heilige, d.i. door God zelf ingestelde waartekenen en zegelen. God houdt deze in de Gemeente ons voor, opdat wij ze met de ogen zien en met de handen tasten kunnen, om door en aan deze een goed en duidelijk inzicht alsmede zekerheid in het hart te krijgen. Zo zien wij dat ons God een eeuwig leven uit genade schenkt

vanwege het enige offer van Christus, aan het kruis volbracht.
Wanneer God een vader of een moeder of beide ouders, in het Verbond van zijn genade heeft opgenomen, zo heeft Hij niet alleen hen, maar ook hun zaad daarin opgenomen. Daar echter God weet, hoe zwaar het valt, wegens onze zwakheid, om dit te geloven, heeft Hij de ***Heilige Doop*** ingesteld. Wanneer nu gelovige ouders hun kinderen tot deze Doop brengen, zo zijn zij met hun zaad in het bloed en in de Geest van Christus geheiligd.
Dit kunnen zij echter vanwege de zwakheid des vleses nauwelijks geloven, daarom bevestigt en verzegelt nu de Heere God dit aan de ouders door de Doop. Hij maakt het hun daardoor helder en zeker. Daar zij met Gogen zien en met handen tasten kunnen, dat hun kinderen met water besprengd worden op Gods bevel en inzetting, zo leert en bevestigt Hij ons daarmede, dat onze kinderen evenzo geheel en al geestelijk af gewassen zijn en gereinigd en geheiligd van al onze geestelijke ongerechtigheid en onreinheid door de Geest en het bloed van Jezus Christus.
Want dit zullen wij vasthouden: dat God de Heere ons leren wil door het Evangelie en ons bevestigen wil door het gebruik der heilige Sacramenten, ***dat onze gehele zaligheid staat in de enige offerande van Christus, voor ons aan het kruis volbracht.*** Zo ook, als wij aan de dis des Heeren gaan, zullen wij wel bedenken, dat het Heilig Avondmaal niet zozeer een middel tot vergeving onzer zonden is en wij dus niet met de Roomsen een misoffer daaruit te maken hebben. Nee, vóórdat wij tot het heilige Avondmaal gaan, hebben wij op het enig offer van Christus, aan het kruis volbracht, te zien en daarop onze zaligheid te bouwen, het gehele vertrouwen van ons hart daarheen te richten, en tot de genade van Christus onze toevlucht te nemen.
Als wij dit doen, zullen wij ervaren, dat vanwege onze zonden, welke zo vele en zo groot zijn, en ook vanwege de dood en vanwege Gods heiligheid, die in Zijn Wet vreselijk dreigt tegen alle overtreders, ons geloof zwak is en hard aangevochten wordt. Zodat wij het nauwelijks voor waar en zeker houden kunnen, dat wij voor onszelf aan het enige offer van Christus aan het kruis en aan al Zijn goederen gemeenschap hebben, als daar zijn: *vergeving van zonden, genade en eeuwig leven.* Zelfs dat vanwege onze zonden en onze dood, onze gemeenschap aan het Verbond der genade ons als het ware uit de ziel en uit de gedachten weggeslagen is.

Nu heeft de Heere in Zijn grote lankmoedigheid over zodanige zwakheid, het heilig Avondmaal ingesteld als een plechtigheid en vorm, waardoor Hij het Verbond van Zijn genade en vrede ons opnieuw bevestigt en ons van onze opneming in dit Verbond, gelijk wij het in het Evangelie vernomen hebben, verzekert. Zodat het een plechtigheid en vorm is, waardoor ons de Heere God in Zijn grote genade weer herinnert en verzekert, wat Hij ons dooide prediking van het Evangelie reeds gezegd heeft: *dat Hij waarlijk onze God is en wij Zijn bondsvolk zijn.* Zijn volk, dat genade gevonden heeft bij Hem. Dat wij het duur gekocht eigendom van Christus zijn en leden van Hem, het triomfantelijk Hoofd. Dat wij met God verzoend zijn door de dood van Zijn Zoon. En dat wij deel hebben aan alles wat Hij, Christus, voor Zijn Gemeente verworven heeft.

Ik zeg, dat God de Heere ons daaraan herinnert en daarvan verzekert in het Heilige Avondmaal. En dat Hij ons met ogen te zien, met handen te tasten en met lippen, tong en gehemelte te proeven en te smaken geeft, dat wij Zijn maaksel zijn in Christus Jezus. En dat ons werk voor Hem waarheid is.
Dit doet onze Heere alzo: Hij legt ons gebroken brood op de hand, en reikt ons een beker door Zijn dienstknecht. En Hij zegt, als wij aan Zijn dis zitten, dat wij van dit

gebroken brood zullen eten en uit de gevulde beker drinken. Ja, dat beveelt Hij naar Zijn genade over ons en zegt, *dat wij dit doen zullen tot Zijn gedachtenis.* Wanneer wij het brood op de tong nemen en de beker aan de lippen brengen en de wijn proeven, dan hebben wij aan de Heere te gedenken. Dat is, allereerst daaraan te gedenken wat Hij ons beloofd heeft. Dat komt hierop neer: De dienaar breekt mij het brood op het bevel van mijn Heere en geeft het mij. Dat zie ik met mijn ogen. Daarmee zegt mij de Heere, - Hij herinnert en verzekert mij daarvan, - dat, zo zeker als de dienaar mij het gebroken brood geeft, zo zeker Christus' lichaam voor mij aan het kruis is geofferd en gebroken.
De dienaar geeft mij voorts op 's Heeren bevel de beker met wijn en zegt, dat ik daaruit drinken moet. En zo belooft mij de Heere, - Hij herinnert en verzekert mij daarvan, - dat, zo zeker ik deze beker neem en daaruit drink, zo zeker het bloed van Christus voor mij is vergoten tot vergeving van al mijn zonden.
En dat is het niet alleen, waaraan mijn Heere en Heiland mij herinnert en verzekert. Maar er is hier nog meer. Uit de hand van de dienaar ontvang en geniet ik lichamelijk met de lichamelijke mond brood, hetwelk eigenlijk dient tot onderhoud van het natuurlijk leven en tot voeding van het natuurlijk en vergankelijk lichaam. Dat kan ik met de ogen zien, tasten en proeven. Wat ik echter niet met de ogen zien, tasten en proeven kan, dat verzekert mij de Heere gedurende deze handeling, namelijk dat Hij zelf, niet bij het Avondmaal alleen, maar voor en na, alzo mijn ziel spijst ten eeuwigen leven met Zijn gekruisigd lichaam. En uit de hand van de dienaar ontvang en geniet ik met de lippen en de tong van dit vergankelijk lichaam de beker met wijn. Wijn geeft men aan bedroefden, zwakken en zieken; en deze dient tot lafenis en versterking, opdat de geest wederkere in de zwakke en zieke. Dit kan ik met de ogen zien, met de handen tasten, met de mond proeven. En gedurende deze handeling verzekert mij de Heere, - Hij herinnert mij er aan en verzekert mij, - dat Hij zelf niet alleen bij het Avondmaal, maar voor en na, mijn bedroefde en doodkranke ziel evenzo sterkt met Zijn vergoten bloed ten eeuwigen leven. Dat ik dus met Zijn lichaam en met Zijn vergoten bloed alzo ten eeuwigen leven onzichtbaar gespijzigd en gelaafd word, daarvan zijn mij het zichtbaar brood en de zichtbare wijn aan Zijn dis zekere waartekenen.

Het laatste, dat ik opmerk, n.l. dat wij, zo zeker wij bij het Heilige Avondmaal van het zichtbare brood eten en van de zichtbare wijn drinken, wij in het Heilige Avondmaal daaraan herinnerd en verzekerd worden, dat wij even zeker het gekruisigd lichaam van Christus eten en Zijn vergoten bloed drinken, met de mond der ziel, d.i. met het geloof. Dit laatste hebben wij goed te verstaan, opdat wij daarvan geen vleselijke, maar heldere en naar de Geest ware begrippen hebben. Dat wij Christus' vlees eten en Christus' bloed drinken, hebben wij niet letterlijk te nemen, want Christus is nu in de hemel met Zijn verheerlijkt lichaam. Dit verheerlijkte lichaam geeft Hij niet te eten. Hij geeft Zijn gekruisigd lichaam te eten. En uit Christus' verheerlijkte lichaam vloeit geen bloed meer, dat Hij ons zou kunnen te drinken geven. Christus geeft ons Zijn op Golgotha vergoten bloed te drinken. In werkelijkheid vloeide dat bloed eenmaal, het vloeit echter nu niet. Waar zo sprake is van het eten van Christus' lichaam en van het drinken van Zijn bloed, daar hebben wij dit allereerst te verstaan van het genot, dat onze ziel voor en na heeft van hetgeen Zijn gekruisigd en gebroken lichaam en Zijn op Golgotha vergoten bloed voortdurend werkt in de Gemeente der gelovigen; zodat de gelovigen van deze werking in hun harten en voor hun gehele mens in het Avondmaal verzekering, bevestiging en verzegeling verkrijgen.

Het vlees en bloed van Christus eten is dus: *het ganse lijden en sterven van Christus zich toe-eigenen.* Zodat, wanneer het ons om de vergeving van zonden en het eeuwige leven te doen is, wij het daar zoeken, waar het te vinden en te verkrijgen is, namelijk in de enige offerande van Christus, aan het kruis volbracht. En wanneer wij het daar gevonden hebben, hebben wij ons ook met een gelovig hart daarop te verlaten voor tijd en eeuwigheid.
Dat wij met gelovige harten het ganse lijden en sterven van Christus aannemen en in dit lijden en sterven de vergeving van zonden en het eeuwige leven verkrijgen, dit wordt bij ons veroorzaakt ***door de prediking van het heilig Evangelie.*** Want daardoor maakt de Heilige Geest een gelovig hart, een vrolijke moed en een goed toevoorzicht. Zodra wij dus geloven, eten wij het vlees van Christus en drinken Zijn bloed.
Nu wil God bovendien ons in zulk geloof, daar wij zo zwak zijn, bevestigen. En zo komt dan het geloof uit het horen van het Woord en wordt bevestigd in het Heilig Avondmaal. Het geloof eet en drinkt het vlees en bloed van Christus, zowel gedurende het horen van het Woord, als mee wanneer het door het Sacrament bevestigd, opgeholpen en bekrachtigd wordt. Het neemt in beide gevallen het ganse lijden en sterven van Christus voor zich aan. Het ziet, proeft, smaakt en ondervindt in dit lijden en sterven de vergeving van zonden en het eeuwige leven.

Vervolgens betekent Christus vlees eten en Zijn bloed drinken dit, dat wij met Zijn gezegend lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden. Ik zeg: hoe langer hoe meer. Want, alhoewel wij met Christus volkomen één worden, zodra wij met een gelovig hart Zijn ganse lijden en sterven aannemen, zo is er toch een groei in deze vereniging, zodat wij Hem hoe langer hoe meer genieten, hoe meer wij van het onze ontledigd en ontbloot worden. Zodra wij het lijden en sterven van Christus met een gelovig hart aannemen, nemen wij ook Hem persoonlijk aan. Hem, Christus, waarachtig God en waarachtig mens. Nemen Hem aan niet alleen als onze lijdende en stervende, maar ook als onze levende, opgewekte en verheerlijkte Immanuël. Wij nemen Hem aan met alles wat Hij voor ons verworven heeft op Golgotha, en met alles wat Hij voor ons in de hemel is. Wij nemen Hem aan niet alleen voor onze ziel maar voor onze gehele mens. Geheel en al voor ons, zoals wij hier op aarde verkeren, zodat wij met ziel en lichaam, met vlees en beenderen, met Hem, de Mens Christus Jezus, die voor ons in de hemel is, hoewel wij nog op aarde zijn, alzo verenigd worden. En hoe langer hoe meer verenigd worden, evenals man en vrouw verenigd zijn. Zodat het van Christus en de gelovige eeuwig geldt hetgeen van de echtgenoten nu tijdelijk geldt: “Zij zijn niet twee, maar één vlees”; en Christus van de gelovigen, d.i. van Zijn Gemeente, zegt: “Deze is vlees van Mijn vlees en been van Mijn benen.”

Deze vereniging geschiedt door de Heilige Geest, welke Christus verworven heeft en met weke Hij boven al Zijn broederen gezalfd werd. Deze Geest, die in Christus woont, wordt door Hem gezonden in de harten der uitverkorenen. Opdat Hij daar ook wone, gelijkerwijs Hij in Christus woont. En gelijk nu alle leden van ons lichaam door één ziel levend zijn en door één ziel geregeerd worden, zo zijn wij, die geloven, allen als leden aan Hem en in Hem, door Zijn Geest levend en worden door Zijn Geest in Hem, naar de gehele mens, in het eeuwige leven onderhouden en geregeerd.
Deze vereniging wordt weliswaar gegrond door het horen van het Woord en onderhouden door het Woord. Zij wordt echter tegelijkertijd onderhouden en bevestigd door het Sacrament. Het is niet een bevestiging zonder uitwerking, welke alleen met het verstand gevat wordt, het is een wezenlijke en in de hemel waarachtig. Zodat deze vereniging gedurende de bevestiging, als slechts nood aanwezig is, in het

geloof kan worden ondervonden.

Toen onze Heere het Heilige Avondmaal instelde, zei Hij, dat wij, ***zo dikwijls wij het zouden doen, doen zouden tot Zijn gedachtenis.*** Daar Hij nu een levende en eeuwige Heiland is, zo heeft Hij daarin een belofte gelegd, dat Hij aan ons wil gedenken, zo dikwijls wij in het Avondmaal Hem gedenken. Gelijk Hij beloofd heeft, wil Hij zó aan ons gedenken, dat Hij ons zo zeker met Zijn lichaam en bloed spijst en laaft, zo zeker, als wij van het gebroken brood in het Avondmaal eten en van de drinkbeker van Zijn Nieuw Verbond drinken. Deze belofte ligt in de inzetting van het Heilige Avondmaal. Want toen onze Heere Jezus Christus brood nam, dankte en hetzelve brak en sprak: "Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt." Toen zat Hij met een gezond lichaam voor Zijn discipelen.
Zo ook, toen Hij de drinkbeker nam na het Avondmaal en zei: "Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed, dat voor u en velen vergoten wordt;" toen was Zijn bloed nog niet vergoten. Daarom was voor de discipelen des Heeren en is ook voor ons het brood en de drinkbeker een herinnering en verzekering, een bevestiging, een teken en zegel: 'Zo zeker als u dit brood en deze drinkbeker ontvangt, zo zeker komt al Mijn lijden en sterven u ten goede. Zo zeker als u dit brood eet, zo zeker is Mijn gekruisigd lichaam de spijs van uw ziel, dat zij nimmermeer verderve. Zo zeker als u deze wijn drinkt, zo zeker is Mijn bloed de drank van uw zielen en wordt voor u vergoten, dat u het met de mond der ziel drinkt, zoals men water drinkt uit een stroom en de wijn uit een druif in de mond perst.'
De Heere schenkt ons deze zekerheid als waarachtig God en mens, als onze Middelaar en Borg. En als degene, die ons vlees en bloed volkomen is deelachtig geworden en in Zijn vlees ons vlees mee in de hemel genomen heeft. Hij spreekt als één, die macht heeft, het Testament, het Verbond der genade uit te voeren, zodat de toepassing niet een verstandelijke is en slechts in de idee ligt.
Maar door Zijn Geest, die Hij neerzendt, deelt Hij ook werkelijk mee, wat Hij zegt en belooft. Zodat, terwijl Hij het brood breekt voor de Zijnen door Zijn of door des dienaars hand. Hij tegelijkertijd Zijn lichaam geeft. En terwijl Hij de drinkbeker aan de Zijnen geeft door Zijn of door des dienaars hand, zo geeft Hij tegelijkertijd Zijn bloed te drinken en de bevestiging, dat Hij het uitgegoten en te drinken gegeven heeft tot vergeving der zonden.
Daarom noemt Paulus de drinkbeker "de gemeenschap van het bloed van Christus" en het brood "de gemeenschap van het lichaam van Christus."

Wij ontvangen het brood en de drinkbeker uit Zijn hand, evenals de verkoper het handgeld en evenals de knecht de huurpenning. Het handgeld en de huurpenning hebben gemeenschap met de koop en met de dienst, zodra zij daarvoor bestemd en uitgegeven zijn. Het handgeld en de penning zijn op zichzelf blote muntstukken, verkrijgen echter zo'n betekenis door de bestemming uit de hand en in de hand van koper en verkoper, van heer en knecht.
Dit laatste hebben wij goed te verstaan, want zo gemakkelijk sluipt de mening en de dwaling bij ons in, als bevond zich Christus' lichaam en bloed in het brood en in de drinkbeker. Of Christus' lichaam en bloed werd met en onder het brood en de wijn ons gegeven. Of het brood blijft geen brood en de wijn geen wijn, ons gegeven zijnde, maar verandert in het wezenlijke lichaam en in het wezenlijke bloed van Christus.
Het is met het brood en de wijn in het Avondmaal evenzo als met het water in de Doop. Wij zien toch wel met onze ogen, dat het water in de Doop niet in het bloed van Christus veranderd wordt. Het water blijft water. Het water is daar een beeld en de

Doop teken en zegel van de afwassing onzer zonden, door het bloed en de Geest van Christus. Ook brengt de Doop de afwassing der zonde niet te weeg door Zijn bloed, maar de Doop is een bevestiging, een teken en zegel van de afwassing. Zo is het ook in het Heilig Avondmaal. Daar zien wij met de ogen en proeven met het gehemelte, dat het brood brood en de wijn wijn blijft, en niet het lichaam of het bloed van Christus is; en ook het lichaam en het bloed niet daarin is.
Ook is het Avondmaal niet een offer, dat het vergeving van zonde zou teweegbrengen, want zo zou het Avondmaal de plaats van Christus innemen. De offerande van Christus brengt de vergeving van zonden te weeg. En Zijn lichaam en bloed is de spijs en drank der zielen. En wij, die geloven, zijn en worden met Hem, waarachtig God en mens, hoe langer hoe meer verenigd door de Geest des geloofs. Daarvan is het brood en de wijn een beeld en is het Avondmaal een teken en zegel, een bevestiging van deze vereniging en van ons gevoed-worden met het lichaam en bloed van Christus ten eeuwigen leven.
En als wij zeggen, dat het brood het lichaam van Christus is en de wijn Zijn bloed, zo *is dit een wijze van spreken naar de aard der Sacramenten.* En wij bedoelen, dat het brood de gemeenschap is aan het lichaam en de drinkbeker de gemeenschap aan het bloed van Christus. Dat is, nadat dit brood en deze drinkbeker afgezonderd en gegeven zijn naar het bevel van Christus, staat deze aardse en vergankelijke spijs en drank in betrekking tot de hemelse en eeuwige spijs en drank, als het handgeld en de huurpenning tot de koop en tot de dienst.

Daarom houdt ook ons Formulier, vóór wij tot de dis des Heeren gaan, de volgende waarheid voor. “Opdat wij dan met het ware hemelse brood Christus gespijzigd” - ik voeg er bij: en met de ware hemelse drank Christus gelaafd - “mogen worden, zo laat ons met onze harten niet aan het uiterlijke brood en de wijn blijven hangen, maar onze harten en ons geloof verheffen in de hemel, waar Christus is, onze Voorspraak, ter Rechterhand Zijns hemelsen Vaders, waarheen ons ook de Artikelen van ons Christelijk Geloof wijzen; niet twijfelende, of wij zullen zo waarachtig door de werking des Heiligen Geestes met Zijn lichaam en bloed aan onze zielen gespijzigd en gelaafd worden, als wij dat heilige brood en die drank tot Zijn gedachtenis ontvangen.”
Verstaan wij het recht, dat Christus niet in het brood en de wijn is, maar dat wij door *de werking van de Heilige Geest* met het lichaam en bloed van Christus gespijzigd worden, dan hangen wij niet met het hart aan de tekenen en zegelen. Deze zijn een herinnering en bevestiging daarvan, dat wij aan Christus en al Zijn goederen aan alle voorrechten en weldaden van het genadeverbond gemeenschap hebben en dat voor onze gehele mens. En terwijl wij niet door het brood en de wijn, als middelen, maar door de Heilige Geest onder het teken van brood en wijn in zodanige gemeenschap bevestigd en daarvan verzekerd worden, belijden wij, dat hier meer is, dan dat brood en wijn het lichaam en bloed van Christus slechts zouden betékenen. Of, dat deze handeling slechts een gedachtenismaal van de dood des Heeren en van Zijn liefde jegens ons zou zijn. Integendeel, wij spreken met blijdschap uit en wel met alle vrijmoedigheid, dat het zeker waar is, dat wij onder het teken van brood en wijn door de werking van de Heilige Geest ontvangen en genieten, eten en drinken het waarachtige en wezenlijke lichaam van Christus, Zijn wezenlijk bloed, in de zin zoals wij het boven hebben uitgelegd.

De mond echter, waarmee wij eten en drinken voor onze gehele mens, ook voor het vergankelijke lichaam, - zodat wij troost en verzekering hebben, dat het in de

opstanding aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden, - is niet de mond van het lichaam, maar de mond der ziel. Dat is, het geloof en de Heilige Geest in ons getuigt met onze geest, dat deze dingen alzo waarheid zijn.
Zo noemt dan Christus niet zonder grote oorzaak het brood Zijn lichaam en de drinkbeker Zijn bloed of het Nieuwe Testament in Zijn bloed; en de Apostel Paulus het brood en de drinkbeker de gemeenschap aan het lichaam en bloed van Christus.
Hij wil ons met deze benaming een dubbele waarheid leren. De eerste waarheid is, dat Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed de waarachtige spijs en drank is ten eeuwigen leven, evenals brood en wijn het tijdelijke leven onderhouden.
De andere en nog dieper gaande waarheid is, dat het zichtbare brood en de zichtbare wijn in het Avondmaal ons een onzichtbaar pand en teken is, beantwoordende aan onze wijze van opvatting, een pand en teken van deze onzichtbare genade, dat wij zo zeker en waarachtig Zijn lichaam en bloed door de werking des Heiligen Geestes deelachtig worden, als wij het zichtbare brood en de zichtbare wijn met de lichamelijke mond, als van Hem gegeven en alzo als heilige waartekenen, ontvangen.
Zo is dan het Sacrament van het heilige Avondmaal ons een bevestiging, dat wij, terwijl wij het ontvangen en aan onze Heere gedenken, Hij aan ons in deze zin gedenkt, dat Hij al Zijn lijden en gehoorzaamheid ons zo toeëigent, als hadden wij zelf in eigen persoon alles geleden en genoeg gedaan.

Zo betuigt ons dan het Avondmaal, ***het Woord en de Heilige Geest onder het teken van brood en drinkbeker in het Avondmaal, dat wij volkomen vergeving van al onze zonden hebben.*** Niet dat wij vergeving van zonden door het Avondmaal verkrijgen; maar het Avondmaal betuigt ons en is ons een verzekering en bevestiging, dat wij haar hebben, t.w. de volkomen vergeving van al onze zonden, door de enige offerande van Jezus Christus, die Hij zelf voor ons eenmaal aan het kruis volbracht heeft.
Vervolgens betuigt het Avondmaal, dat wij door de Heilige Geest, Christus, die thans met Zijn waarachtig lichaam in de hemel is, naar onze gehele mens worden ingelijfd. Wij worden niet door het Avondmaal in Christus ingelijfd, evenmin als door de Doop. Maar wij worden door het Avondmaal, evenals door de Doop, door de werking van de Geest des geloofs, door God verzegeld en bekrachtigd, dat deze inlijving geschied is, geschiedt en gehandhaafd wordt door de genade des Heeren in alle eeuwigheid. De inlijving en vergeving der zonden hebben wij door het lijden van Christus en door de Geest des geloofs. Het Sacrament echter is ons van deze inlijving en van deze vergeving der zonden een teken en zegel voor God, een vernieuwing, bevestiging en verzekering van de Heere en Zijn Geest.

Het mag u zijn opgevallen, dat wij herhaald hetzelfde gezegd hebben. Dat heb ik echter met onze ***Catechismus*** gedaan, duidelijkheidshalve en tot uw en mijn onderwijzing en troost. Wanneer dus iemand denkt: Ach, ik arme zondaar zou zo graag verzekerd zijn, dat ook mij al mijn zonden genadig vergeven en bedekt zijn; en dat ook ik deel heb aan mijn Heere Jezus, en ook ik Hem waarlijk ingelijfd ben en tot het Verbond Zijner genade behoor. En dat Hij ook mij door Zijn Geest regeren, ook mij een zalig uiteinde verlenen en hiernamaals in heerlijkheid opwekken zal, - dan trede hij toe tot des Heeren dis! Zie op het brood. En zie op de drinkbeker.
En als hij dan het brood in de hand neemt en in de mond steekt, zo wete hij en bedenke: het brood geeft u de Heere tot een onderpand en een zegel daarvan wat u graag weten en voor uzelf voor waar en waarachtig houden moogt.
En evenzo doe hij met de drinkbeker. Hij verwachte niet iets bijzonders van de hemel, maar hij zie aan het teken wat de Heere hem zegt, wat Hij hem bekrachtigt en

verzegelt. En heffe alzo hart en ogen hemelwaarts en zij niet ongelovig, maar gelovig op grond van het woord en de belofte van Christus: ‘Ik geef u en heb u gegeven Mijn vlees te eten ten eeuwigen leven, Mijn bloed te drinken tot vergeving van al uw zonden. U bent eeuwig de Mijne, zoals u bent. En Ik ben eeuwig de uwe als uw getrouwe Borg des Verbonds en almachtige Verbonds-God. U hebt in brood en wijn pand en zegel daarvan van Mijn hand’.

Daar het bovengenoemde alzo de ware leer en betekenis van het heilig Avondmaal is, verzoek ik allen, die met hun belijdenis en openbaar en verborgen leven zich als goddelozen gedragen, het wel te bedenken, hoe nodig hun allereerst de betering van hun leven is, opdat Gods Verbond niet veracht en Zijn toorn over de gehele Gemeente verwekt worde. En zij zich niet een oordeel eten en drinken.
Nu moet ook allen voorgehouden en gezegd worden, wat de ware betering des levens is. De ware betering, welke ons waardig maakt tot de dis des Heeren te komen, is deze, dat wij eerst onszelf vanwege onze zonden mishagen en nochtans vertrouwen, dat ons die zonden vergeven zijn en onze overige zwakheid met het lijden en sterven van Christus bedekt is.
Ten andere, dat wij ook begeren, hoe langer hoe meer ons geloof te versterken en ons leven te beteren.
Ten derde, dat wij voorts ons verstand en twijfel en bedenken en allerlei “ja maar”, daartoe elke verdienste en elk werk en elke gezindheid, met één woord alles uit ons prijsgeven en daarnaar niet vragen, maar alleen ons vertrouwen stellen op Christus ter Rechterhand des Vaders. Wij nemen in eenvoudigheid des harten de tekenen en zegelen van Zijn handen, zodat wij bij het zien der zichtbare tekenen de onzichtbare genade voor waar en zeker houden. Daartoe schenke ons de Heere Zijn verlichtende Geest en Zijn genade. Amen.

ZONDAG 32

Vraag 86. Over de dankbaarheid

Mijn geliefden.
Laat ons samen beschouwen wat wij in onze Heidelbergse Catechismus lezen in vraag 86 omtrent "het stuk der dankbaarheid", zoals men gewoon is het derde stuk uit onze Catechismus te noemen. Wij lezen daar:

Vraag 86. ***Aangezien wij uit al onze ellendigheid zonder enige onzer verdiensten, alleen uit genade, door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?***
Antwoord. ***Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt, opdat wij met ons ganse leven Gode dankbaarheid voor Zijn weldaden bewijzen en Hij door ons geprezen worde; daarna ook, dat elk bij zichzelve van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij, en dat door onze godzalige wandel onze naaste ook voor Christus gewonnen worde."***

Het woord "dankbaarheid", mijn geliefden, komt in de Heilige Schrift maar éenmaal voor en dat wel in het derde vers van het vier en twintigste hoofdstuk der Handelingen en daar in de aanspraak, die Tertullus, de aanklager van de apostel Paulus tot de stadhouder Felix richt. Wij lezen daar: “Dat wij grote vrede door u bekomen en dat vele loffelijke diensten aan dit volk geschieden door uw voorzichtigheid, machtigste Felix, nemen wij ganselijk en overal met alle dankbaarheid aan.”
In hoever dit nu van Felix waar was, willen wij laten rusten en liever alles, wat hieromtrent over hem gezegd wordt, herhalen met toepassing op de Heere onze God, op onze Heere Jezus Christus, hooggeprezen in der eeuwigheid. Want het is immers volkomen waar, "dat wij onder Zijn Koninklijke heerschappij in grote vrede leven en dat alle loffelijke diensten aan Zijn volk geschied zijn door Zijn voorzichtigheid of krachtige daden. En dat arme volk kan ook betuigen, dat het "deze weldaden geheel en met alle "dankbaarheid" aanneemt.
"Danken" of "dankzeggen" betekent in de schriften van het Oude Verbond: iemand prijzen voor genoten weldaden, iemand als het ware met de vinger aanwijzen en het dan openlijk uitspreken: Hij of zij is het, die mij geholpen heeft.
In het Nieuwe Testament heeft het woord "dankzeggen" ook dikwijls de betekenis, het voor de God en Vader van onze Heere Jezus Christus belijden, dat Hij onze Weldoener, Uithelper en Verlosser is en dat niet verzwijgen of verbergen, noch voor de duivel, noch voor de wereld. Het is dus een erkentenis, een in gedachten houden van de schrikkelijke nood, waarin men verzonken lag en van de wonderbare uitredding, zo groot en zo onverwacht, dat men die nooit of nimmer had durven verwachten. Ach, men had nooit verwacht of zelfs maar vermoed, uit de vreselijke toestand, waarin men lag verzonken, verlost te worden en overgezet te worden in een toestand van vreugde, vrijheid en welstand; in een toestand van leven, van vreugde, verlost van Gods toorn, overdekt door eeuwige genade, verlost van de heerschappij der zonde, en gezet in een wandel van vrede en vrijheid voor het aangezicht des Heeren Heeren.

Zo is dan het woord "dankbaarheid" in onze Catechismus een zeer schoon, goed gekozen, ja, uitgelezen woord.

God had ons tot dankbaarheid geschapen naar Zijn beeld en naar Zijn gelijkenis, *dat is in ware gerechtigheid en heiligheid, opdat wij God onze Schepper recht kennen, Hem van harte liefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zouden om Hem te loven en te prijzen.* Dat beeld, die gelijkenis, hebben wij verloren.
Toen in geheel Perzië de wet was uitgegaan, dat alle Joden moesten worden doodgeslagen, ontvingen de Joden door tussenkomst van koningin Esther de vrijheid om zich te verdedigen en dus allen dood te slaan, die hen wilden vermoorden. Zo staat midden in zonde, dood en ellende, het beeld en de gelijkenis van Christus hoog opgericht daar voor hemel en aarde, ook hoog opgericht in het hart der Zijnen, zodat met het oog op Hem, de Heere der heerlijkheid, niettegenstaande zonde en dood en niettegenstaande de aanklagende stem der wet en van het eigen beschuldigende geweten, toch vernomen wordt: *ik ben geschapen in ware gerechtigheid en heiligheid, om God, mijn Schepper recht te kennen, Hem van harte lief te hebben en met Hem in eeuwige zaligheid te leven, om Hem te loven en te prijzen.*
Het gaat hierbij om de rechte kennis en erkenning der zonden. Hoewel Adam ons in ongerechtigheid en schuld heeft doen verzinken, en al onze rijkdom in armoede heeft doen verkeren, zal de Heere Christus, als de Tweede Adam, ons wel verzorgen van alles, wat wij behoeven al gaat die heerschappij der genade ons verstand verre te boven, ja, al ergeren wij ons daaraan in de blindheid onzer harten.

De Apostel Paulus schrijft in zijn brief aan de Kolossensen hoofdstuk 3 vers 10: "En doet aan, (of zoals er in het Grieks staat: "aangedaan hebt") de nieuwe mens, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen, die hem heeft geschapen, waarin niet is Griek en Jood, besnijdenis en voorhuid, barbaar en Scyth, dienstknecht en vrije, maar Christus is alles en in allen".
Over dit vernieuwd worden door de kennis en naar het evenbeeld Desgenen, die ons heeft geschapen, zegt de Catechismus in de 86ste vraag en antwoord, *dat Christus, nadat Hij ons heeft vrijgekocht door Zijn bloed, ons ook door Zijn Heilige Geest vernieuwt tot Zijn evenbeeld.*

En wat nu dit herscheppen, dat vernieuwen, aangaat, zo'n vernieuwing geschiedt niet naar de regelen der eerste schepping, maar naar die der nieuwe schepping, waarbij en waarin genade alleen heerschappij voert. Hierom schrijft Paulus in de brief aan de Efezen hoofdstuk 2 vers 8: "Uit genade zijt gij zalig geworden, uit het geloof en dat niet uit u." Dat luidt immers juist zoals de woorden uit de Catechismus, die niet zeggen, *dat wij onszelf vernieuwen, maar dat Christus ons vernieuwt door Zijn Heilige Geest naar Zijn evenbeeld.* Dus: *en dat niet uit u, het is Gods gave.*
Als u werkelijk met uw gehele leven aan God dankbaarheid bewijst, dan kan toch dit uw doen nooit en te nimmer de grond van uw zaligheid zijn, waardoor u bent vrijgekocht. Daarom vervolgt de Apostel ook "niet uit de werken, opdat niemand roeme".

Verder spreekt de Apostel van de nieuwe schepping, van de heerschappij der genade en zegt (in vers 10), "want wij zijn Zijn werk" - d.i. het werk Gods, des Vaders, zoals ook in Psalm 100 vers 3 staat. "Want de Heere is God, Hij heeft ons gemaakt (en niet wij), Zijn volk en de schapen Zijner weide." Dus, wij zijn Zijn werk, geschapen - niet zoals Adam die voor eigen rekening stond, maar geschapen - in Christus Jezus. Hij is het Hoofd, die de leden des lichaams wel weet te regeren en te besturen.

Daarom zegt ook de Catechismus, dat Christus, ***nadat Hij ons heeft vrijgekocht door***

Zijn bloed, ons ook vernieuwt door de Heilige Geest, naar Zijn evenbeeld, tot goede werken. Er staat niet: ‘gij zijt zó geschapen, dat het nu in uw keus staat goede werken te doen of te laten’; maar de goede werken komen zeker uit deze nieuwe schepping te voorschijn. Zoals de Catechismus ook elders (vraag en antwoord 64) op de vraag: *maakt deze leer geen zorgeloze en goddeloze mensen?* zeer beslist en duidelijk antwoordt: *nee, want het is onmogelijk, dat, zo wie Christus door een waarachtig geloof is ingeplant, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.*
God heeft de mensen ogen gegeven om te zien en welk verstandig mens zal vrijwillig zijn ogen sluiten? Maar in de schepping der genade zijn wij allen stekeblind. Daarom heeft God ons in Christus Jezus zo geschapen, dat wij niet alleen goede werken doen, maar de goede werken zijn voorhanden en wij zijn daartoe geschapen.
"Goede werken" lezen wij verder, “welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen.” Het is dus de Heere, die deze goede werken voorbereid heeft, gelijk Hij ook in het Paradijs de bomen plantte, voordat Hij Adam in het Paradijs plaatste. Eigenlijk staat er: "opdat wij in dezelve zouden gewandeld hebben", dat betekent, dat, al zien wij tot op heden niets dan onvruchtbaarheid, het toch, als wij op het sterfbed liggen, niet aan de goede werken zal ontbreken.

O, geliefden, wil toch deze leer, deze waarachtige leer der goede werken, diep in uw hartprenten! Want wanneer wij aan onze eigen zelfgekozen, willekeurige werken vasthouden en menen, daarmee voor God te kunnen bestaan, zullen wij nooit iets verrichten dat ook maar enigszins in overeenstemming is met des Heeren gebod. Leren wij echter onszelf te verloochenen en een streep te halen door al ons doen en laten, dan zullen wij ook leren van ganser harte te zeggen: *Heere Jezus Christus! U alleen zijt het vertrouwen en de rotssteen van mijn hart.* Ieder, die zo zijn eeuwig en tijdelijk heil zoekt bij de enige grond der zaligheid, die zal het zeker niet aan goede werken ontbreken.
Zoals bij de eerste schepping al het geschapene tot stand kwam door een woord van Gods Almacht, zo komt ook bij de nieuwe schepping, bij de vernieuwing van de mens, alles tot stand door een daad van Gods soevereine wil. Dit verschil is er echter: bij de eerste schepping heersen noch zonde, noch dood en Adam kende noch het ene, noch het andere. Nu echter, dat zonde en dood in de wereld zijn gekomen, en de gelovigen voortdurend plagen en kwellen, is het een wonder van Almachtige Genade, dat deze genade met zo’n kracht, met zo’n brandend vuur van liefde en ijver heerst, dat, tegen alles in niet geschiedt wat zonde en dood willen, maar alleen wat God wil en gebiedt.

Wij zijn dan geschapen om God de Heere dankbaar te zijn. Wie zijn dorst gelest heeft aan een heerlijk koele bron, en weet, dat die altijd overvloed van water heeft om hem te verkwikken en te laven. En dan toch, morgen of overmorgen in zijn dorst aan deze bron voorbijgaat, en zich wijs laat maken, dat er nu voor hem geen water meer te krijgen is, die is zeker zeer ondankbaar. God eist dankbaarheid, maar niet tot Zijn eigen voordeel of omdat Hij om ons in onze dankbaarheid verlegen is. Hij is echter zo genadig en barmhartig, dat Hij wil, dat wij al de dagen van ons leven zouden leven met een stil en gerust geweten en in de blijdschap van de Heilige Geest.
Daarom wil Hij, dat wij Hem in gedachtenis houden, Hem onze genade Weldoener en Verzoener, God en Vader! Hij wil, dat wij Christus in gedachtenis houden, die aan de dis van het Avondmaal ons ook toeroept: *doet dat tot Mijn gedachtenis!* Amen.

Zondag 32. [11]

12 Augustus 1860, avonddienst

Vraag 86. ***Aangezien wij uit al onze ellendigheid zonder enige onzer verdiensten, alleen uit genade, door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?***
Antwoord. ***Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt, opdat wij met ons ganse leven Gode dankbaarheid voor Zijn weldaden bewijzen en Hij door ons geprezen worde; daarna ook, dat elk bij zichzelve van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij, en dat door onze godzalige wandel onze naaste ook voor Christus gewonnen worde.***

Vraag 87. ***Kunnen dan die niet zalig worden, die, in hun goddeloos ondankbaar leven voortvarende, zich tot God niet bekeren?***
Antwoord. ***In generlei wijze; want de Schrift zegt dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, gierigaard, dronkaard, lasteraar, noch rover, noch dergelijke, het Koninkrijk Gods beërven zal.***

Gezongen: Psalm 56 vers 5 en 6
Psalm 50 vers 6.

Wij handelen in dit avonduur verder over de grond van het heil en spreken over de dankbaarheid, of het derde deel van de Heidelbergse Catechismus.
Het woord ‘dankbaarheid’ komt maar eenmaal in de Heilige Schrift voor, en wel in Handelingen 24 vers 3, waar Tertullus als aanklager van Paulus voor de landvoogd Felix aldus sprak: “Dat wij in grote vrede leven onder u, en veel dappere daden aan dit volk geschieden, door uw voorzichtigheid, machtigste Felix, dat nemen wij altijd en overal aan met alle *dankbaarheid.*” Nu willen wij dit eens omkeren en alles wat van Felix gezegd werd, van de Heere God, van onze Koning Jezus zeggen, ‘dat wij onder Hem in grote vrede leven, en dat Hij aan Zijn volk veel dappere daden laat geschieden, en dat wij dat altijd en overal aannemen met alle dankbaarheid.’

Danken betekent in de Heilige Schrift in het Oude Testament: iemand loven voor bewezen weldaden, iemand als het ware met de vinger aanwijzen en het openlijk van hem uitspreken: “hij is het die mij geholpen heeft.”
In het Nieuwe Testament betekent het dikwijls: datzelfde van God, van Christus, belijden, dat Hij onze Vader, onze Weldoener, Helper in nood en Verlosser is; en dat niet verloochenen, voor de wereld niet en voor de duivel niet. Het is dus een erkennen, een in gedachtenis bewaren, vanwege de verschrikkelijke nood waarin wij zitten, en vanwege de wonderbaarlijke redding, welke zodanig is geweest dat wij nooit en te nimmer hadden kunnen vermoeden dat wij uit deze verschrikkelijke staat gekomen zouden zijn. Namelijk in een staat van vrijheid, van vrede, van vreugde, van welstand en van leven; uit de toorn weg, de eeuwige genade in, uit het geweld der zonde weg,

[11] Eerder verschenen in: *Troost Mijn volk;* door T. van Es,

in vrijheid van de wandel voor Gods aangezicht.
Zo is dan het woord *dankbaarheid* een woord, geheel op zijn plaats, een mooi, uitgekozen woord.

God heeft ons daartoe geschapen in Zijn Beeld en gelijkenis, dat is: *"in ware gerechtigheid en heiligheid, opdat hij God, zijn Schepper, recht kennen, Hem van ganser harte liefhebben en met Hem in eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen."* Dat Beeld is verloren; maar toen de Perzen van de koning de wet ontvangen hadden de Joden dood te slaan, ontvingen op het laatst alle Joden door tussenkomst van de koningin Esther de vrijheid om zich te verdedigen, en dus iedereen dood te slaan die hen wilden doodslaan. Zo staat midden in de dood, zonde en ellende nochtans het Beeld van Christus opgericht en wordt het opgericht in de harten. Zodat het, ondanks zonde, dood en verdoemende Wet, nochtans opnieuw geldt: *Ik ben geschapen in ware gerechtigheid en heiligheid, om God, mijn Schepper, recht te kennen, Hem van harte lief te hebben en in eeuwige zaligheid met Hem te leven, Hem te loven en te prijzen.* Dan gaat het dus om de rechte kennis; want:
'Heeft Adam ons in schuld verplaatst,
Al onze bezitting tot in de grond aangetast
Hij zal ons goed verzorgen! -
Zie niet op de eenvoudige windselen
En wat verstand hier af kan keuren.'

De apostel Paulus schrijft in zijn brief aan de Kolossenzen, hoofdstuk 3 vers 10: "En trekt aan"; in het Grieks staat: "Gij hebt aangetrokken de nieuwe" - versta: mens, zoals men een kledingstuk aantrekt - "die vernieuwd wordt tot de kennis, naar het evenbeeld Desgenen Die hem geschapen heeft; daar noch Griek, Jood, besnijdenis, voorhuid, barbaar, Scythe, knecht, vrije is, maar Christus alles en in allen."

Aangaande dit "vernieuwd worden tot de kennis naar het evenbeeld" enz. zegt de Catechismus in antwoord 86: ***Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, vernieuwt ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld.***
En wat dat "scheppen" aangaat, zo is dat niet het scheppen volgens de oude schepping, maar naar de nieuwe schepping van de genade, waarover Paulus in de brief aan de Efeziërs schrijft, hoofdstuk 2 vers 8: "Aan de genade" - zó staat er in het Grieks, - "zijt gij zalig geworden", niet "zult u zalig worden", maar: "zijt gij zalig geworden door het geloof, en datzelve niet uit u"; zoals de Catechismus ook niet zegt: "opdat wij ons vernieuwen", maar: "dat Christus ons door Zijn Heilige Geest vernieuwe; dus: "en datzelve niet uit u, het is Gods gave." En wanneer u met uw hele leven God dankbaar bent, dan wordt u daardoor niet zalig; want dat is de koopprijs niet waarvoor u bent losgekocht. Daarom luidt het verder: *"niet uit de werken, opdat niemand zich beroeme."*
Nu, de schepping, de nieuwe, de schepping der genade, "want wij zijn Zijn werk", het werk van God, van de Vader, zoals het in de 100ste Psalm staat: "Hij heeft ons gemaakt en niet wij, tot Zijn volk, tot schapen Zijner weide" (vers 3). Dus: "Wij zijn Zijn werk, geschapen",- niet zoals Adam, zodat wij daar voor eigen rekening zouden staan, maar: - In Christus Jezus". Hij is het Hoofd, wij zijn de ledematen, en het Hoofd regeert de ledematen.

Daarom zegt de Catechismus ook: ***"Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, vernieuwt ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld***",

"tot goede werken." Er staat niet: "u bent zo geschapen dat het nu van u afhangt, goede werken te doen", want die volgen vanzelf geheel zeker daaruit. God heeft de mensen met ogen geschapen, opdat zij zien; welk mens heeft nu ogen en doet ze dicht? In de schepping der genade heeft God ons in Christus Jezus zo gemaakt dat wij niet alleen goede werken doen, maar die goede werken zijn er, en wij zijn erin geschapen; "tot hetwelk God ons tevoren bereid heeft. " In het Grieks staat: "welke God tevoren bereid heeft." God heeft ze tevoren bereid, zoals God in het paradijs de bomen tevoren had geschapen, voor Hij Adam schiep en hem dan daarin zette. Zo heeft God ook de goede werken tevoren bereid, "dat wij daarin wandelen zouden." Of liever: "opdat wij daarin zouden gewandeld hebben", dat is: opdat, wanneer wij sterven, wij de goede werken ook werkelijk gedaan hebben.
U wilt wel met aandacht luisteren naar deze belangrijke waarheid; want juist wanneer de mens aan zijn doen wil vasthouden, komt daar niets van terecht. Waar de mens echter door al zijn doen een streep gaat zetten, zodat het bij hem waarheid in het hart is: *Alleen tot U, Heere Jezus Christus, is mijn hoop op aarde!",* zodat hij zichzelf dus verloochent, om zijn heil alleen te zien groeien op de enige grond der zaligheid, dán zijn de goede werken er zeker.
Dus, zoals het tevoren was in de oude schepping, zo is het nu ook in de nieuwe; met dit verschil: toen heersten zonde en dood niet; Adam kende ze niet. Thans is het echter een wonder van almachtige genade dat, terwijl zonde en dood er zijn en de gelovigen tiranniseren, de genade nochtans met zo"n kracht der liefde heerst dat zonde en dood toch niet hun zin zullen hebben, maar Gods wil geschiede.

Wij zijn dus geschapen om God dankbaar te zijn.
Wie zijn dorst gelest heeft aan een pomp, en er zeker van is dat de bron genoeg water heeft, die is erg ondankbaar wanneer hij morgen of overmorgen ondanks zijn dorst aan de pomp voorbij gaat, in de overtuiging dat de pomp vandaag voor hem geen water zal hebben. God wil de dank niet voor Zichzelf. Wij maken met onze dank God niet groter of rijker. Wij moeten niet denken dat God om onze dank verlegen is, of dat Hij daar iets voor geeft. God wil echter dat wij met een goed, rustig geweten en met vreugde van de Heilige Geest leven. Zo wil Hij dan dat wij Hem, de genadige Weldoener en verzoende Vader, in gedachtenis houden, dat wij Christus in gedachtenis houden, zoals Hij bij het Avondmaal gezegd heeft: "Doe dit tot mijn gedachtenis!" Opdat wij alzo tegen zonde en nood, tegen de verdoemende Wet in, tegen alles in wat vlees en bloed ingeeft, tegen de duivel in, in gedachtenis houden waartoe wij herschapen zijn, wat voor een God wij hebben, wat voor een Heiland, en waartoe Hij ons al Zijn heilverdienste meedeelt, schenkt en toerekent. Namelijk, opdat wij steeds tot zulk een volheid gaan en daaruit steeds als bedelaars genade voor genade nemen. God de Heere geeft de Zijnen een Koninklijke opvoeding. De ondankbare mens staat niet eens op de trap van beschaving van een hond; want de kleine hond is toch dankbaar voor een stuk brood of vlees. God voedt de Zijnen koninklijk op en wil daarom dat zij Hem dankbaar zullen zijn.
En juist daarom wil Hij hebben dat wij Hem dankbaar zullen zijn, omdat, wanneer wij Hem danken, wij niet alleen danken voor genoten weldaden, maar tegelijkertijd zeggen: 'U bent het alleen, geheel en al! U kunt alleen helpen, U hebt Zich van mijn kinderjaren aan betoond als mijn God en wonderbare Ontfermer! Hebt U mij niet wonderbaar geholpen, toen ik tot U riep in mijn nood en aanvechting? Hebt U Zich niet wonderbaar aan mij bewezen als een genadige God, als een levende God en Heiland? Zo kom ik dan opnieuw met mijn nood, want U alleen bent een Helper! En al voel ik wel dat ik het verdiend heb door U verstoten te worden, zo kan ik toch niet

anders, ik moet tot U komen, en ik laat U niet gaan, zegen Gij, help Gij mij dan!'
Dat is de dankbaarheid die God van ons wil, niet om Zijnentwil, maar om onzentwil, opdat het ons goed ga.

Daarom doet de Heere Jezus Christus het, *zodat Hij, omdat Hij ons met Zijn bloed gekocht heeft, ons ook door Zijn Heilige Geest vernieuwt tot Zijn evenbeeld.* Niet dat Hij nu van ons verwacht dat wij Hem dankbaar zullen zijn, maar Hijzelf schept ons tot Zijn evenbeeld, opdat al Zijn volk Hem dankbaar zij. Want het kan niet anders. Dat is, dat al het volk van God in gedachtenis houde Gods deugden, macht en volmaaktheid, die Hij in Christus, aan Zijn kruis, in Zijn opstanding en hemelvaart, verheerlijkt heeft. Opdat wij zo God dankbaar zullen zijn!. En niet alleen dankbaar zullen zijn voor het ogenblik toen wij meer of minder de kracht van de vergeving der zonden aan onze ziel in het bijzonder ondervonden hebben, maar Hem ons hele leven lang dankbaar zullen zijn.
Wanneer dat niet het geval is, dringt weldra weer met geweld een zonde of nood binnen en verslindt ons; want zonde en nood houden ons leven lang niet op. Wij hebben ons leven lang te strijden met onze verdorven aard. Soms komt er wel eens een zonniger dag tussendoor, maar gewoonlijk is dit aardse leven niets dan een gedurig sterven. Nu zullen echter Gods kinderen hun leven lang ondervinden dat God al Zijn beloften aan hen vervult. Zij zullen ondervinden dat zij een genadige God, een trouwe Vader, een machtige Koning, een medelijdende Hogepriester, een lankmoedige Profeet in de hemel hebben. Zij zullen het ondervinden dat Gods Geest getuigenis geeft met hun geest dat wij kinderen van God zijn.
Dus daarom staat er: ***"Opdat wij ons met ons ganse leven Gode dankbaar voor Zijn weldaden bewijzen, en Hij"*** - niet wij, niet ons werk, maar: "Hij", dat is: Zijn eeuwige genade, Zijn genade, zoals zij alom en geheel en al genade is - "door ons geprezen worde." Zondag 32, Antwoord 86.

Zo wil God het Zijne hebben, Zijn eer, opdat Hij ons het onze geve. Het onze is: *verlossing op verlossing, het hemelrijk dus, hier beneden en daarboven*. Het Zijne is: *Zijn eer.* Zo wil Hij dan Zijn eer hebben, opdat Hij ons het hemelrijk geve. Met andere woorden: leven en overvloed. En omdat Hij dat wil, maakt Christus allen die de Vader Hem gegeven heeft, alzo dat het bij hen werkelijk zo wordt. Maar nu ontvangt God dus eigenlijk niets van onze dankbaarheid, van onze werken, van onze godzaligheid, godsvrucht, bekering, boete, geloof en verbrijzeling. Want dat deze kentekenen van ware genade er zijn, ook dat is alles genade, dat hoort ook tot de vernieuwing waarmee Christus vernieuwt. Als Christus ons niet vernieuwt door Zijn Heilige Geest, zo zou er voor ons aan geloof, boete, bekering en gebed geheel niet te denken zijn; het is dus alles Zijn gave.
Wanneer dus iemand zich dankbaar jegens God betoont, dan doet hij niets anders dan wat het kind doet dat iets van zijn moeder hebben wil en nu tot haar zegt: Alstublieft!" En wanneer het nu het gewenste ontvangen heeft, zegt: "Dank u wel!" Dan heeft de moeder daar haar vermaak in dat zij het kind iets goeds heeft gegeven, maar aan het "alstublieft" en "dank u wel" zelf heeft zij niets. Dus wij kunnen God met ons hele leven niets betalen; er is niet één werk dat in staat zou zijn ons bij God aangenaam te maken; bij God wordt men alleen aangenaam gemaakt door het bloed van het Lam, door het bloed van Jezus Christus. Maar God maakt de Zijnen zo, Christus vernieuwt hen zo dat zij in hun hele leven ondervinden hoe de zaligheid van God is en Hij als een God van volkomen zaligheid ons met onze lasten draagt en van de dood redt.
Zo wordt de Wet, die door Adam vertrapt werd, weer opgericht en niet meer

geschreven op stenen tafelen, maar God schrijft de Wet in al zijn uitgestrektheid - want hij is wijder dan hemel en aarde - met Zijn vinger, Zijn Heilige Geest, in het vlesen hart, omdat Hij het stenen hart wegneemt. Hij leert de Zijnen aan de leibanden van Zijn liefde, zodat zij in Zijn rechten zullen gaan, net zoals een moeder, wanneer haar kind nog niet zo goed kan lopen, iets bedenkt om de voetjes vast te maken, en een rij stoelen, de één zo en een andere zo neerzet, zodat het kind niet kan vallen, zich niet stoten of bezeren kan.

(1) Zo wordt de Wet dus ingeschreven en opgericht in de harten van de Zijnen. De eerste tafel is dan de voornaamste: "God sprak al deze woorden: *Ik ben de Heere, uw God,* Die u uit de smidse van uw dode werken, uit de gevangenschap van de duivel verlost, uit de duisternis getrokken heb met de macht van Mijn ontferming tot Mijn wonderbaar licht! En nu zal Ik maken dat u geen andere goden voor Mijn aangezicht zult hebben, dat u Mijn Vader- en Mijn Jezusnaam heiligen zult, dat u geen andere eed meer zult zweren dan deze: "In de Heere HEERE heb ik gerechtigheden en sterkte!" Ik zal maken dat u zo een afkeer zult hebben van al uw afgoden dat u ze zelf wel in de oven zult werpen en tot hen zult zeggen: "Eruit!" Ik zal maken dat u Mijn sabbatten zult houden en hier in dit leven al de eeuwige sabbat zult aanvangen!"
De hoofdsom van de Wet is de liefde. Nu is er van nature bij de mens alleen de geneigdheid God te haten. Maar God, de Heere, vangt de mens met de macht van Zijn liefde, omdat er staat: "Gij zijt mij te sterk geweest en hebt overmocht." Dan werpt Hij de vlammen van Zijn liefde zo in het hart dat, ook al wil de mens niet, hij nochtans God liefheeft, ja nochtans God liefheeft, ook wanneer hij Hem haat en Hem in zijn overmoed in het gezicht slaat.

(2) Nu komt er echter nog de andere tafel van de Wet bij. God is een Redder en Helper in nood. Nu maakt Hij ook de Zijnen zo dat, wanneer zij in nood en dood tot God gaan, zij niet alleen bij zichzelf denken: Als ik het maar goed heb! wat gaat mij mijn naaste aan!" Dat zou een Kaïnsgeloof zijn; die zei ook: "Wat gaat mij mijn broeder aan? Zal ik mijns broeders hoeder zijn?" (Genesis 4 vers 9). Maar God maakt de mens in de nieuwe schepping zo dat wij niet alleen van ons geloof zeker worden uit al de wonderbare uitreddingen die wij ondervinden, maar van ons geloof ook zeker worden uit zijn *vruchten.* Antwoord 86: ***Daarom ook, dat elk bij zichzelven van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij.***
Wij willen hier het meervoud van het woord vruchten, zoals de Catechismus het zegt, wegnemen en daarvoor het enkelvoud in de plaats zetten: "vrucht", vrucht van de Geest. Dat is een wonderbare vrucht, daarin zitten alle vruchten. De vrucht van de Geest is: liefde, vreugde, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedertierenheid, geloof - dat is: trouw - zachtmoedigheid, kuisheid. Nu willen wij God toch eens graag wat geven.
Als wij nu God iets willen geven, dan moet het geschieden zoals in die vertelling waar een engel aan een hongerige bij een bloem aanwees, en nadat de bij van de nectar genomen had, vroeg hij aan de engel: "Wat ben ik uw genade schuldig?" Hij antwoordde: "Niets, helemaal niets, lieve bij; wil je me echter een genoegen doen?"
"O, graag!"
"Neem dan wat stuifmeel uit deze bloem en breng het naar het huis van je buurman; dat zal mij aangenaam zijn; want ik heb je aangewezen wat er in deze bloem zit, dan kun je het nu ook aan anderen laten zien!"
Aldus deed het bijtje en vond in het huis van zijn buurman de engel weer; die gaf hem dan weer iets om mee te nemen naar zijn eigen huis voor zijn vrouw en kinderen!

Nu, zo zijn voor ons ook rijke schatten bereid, die liggen in het kabinet van de Vader; daar wordt ons nu eens het ene, dan weer het andere stuk getoond, en Hij zegt tot ons: 'Op uw bruiloftsdag zult u het allemaal hebben! Nu zou u Mij graag willen danken en Mij wat willen geven; Ik kan echter niets van u aannemen; alleen zal Ik u iets geven, breng het naar uw naasten! En dat zal uw dankbaarheid zijn jegens Mij. Dat u zalig zult worden, o dat berust enkel en alleen op het bloed van Jezus Christus, maar Ik heb u gemaakt tot iemand die vrede en vreugde en alles wat hij van Mij in de hemel heeft, naar de naasten zal brengen!'

Dat zijn de vruchten waaraan de gelovige van zijn geloof verzekerd wordt. Hij is dan zo gemaakt dat hij zijn naasten ook voor Christus zal gewinnen, zoals hij zelf voor Christus gewonnen is. Dit gebeurt niet door voortdurend preken, zodat men de naaste naloopt met allerlei preken en traktaatjes, met allerlei bevelen en geboden, zodat men hem op de vingers tikt; maar alleen door zelfverloochening, zodat men denkt: Dit is mijn naaste, hij is een door God geschapen mens, en nu geeft God hem aan mij, opdat ik eerst eens zal beginnen alle stenen voor hem uit de weg te ruimen, opdat hij niet zal vallen. Dus niet zo, dat ik van hem verlang dat hij naar mijn wil zal dansen en springen, maar dat ik mij liever naar hem schik en voeg, zoals de apostel Paulus schrijft: "Ik ben iedereen alles geworden, opdat ik enigen voor Christus zou winnen" (1 Korinthe 9 vers 19-22).

Ei, dat is een zee van lessen, deze leer van de dankbaarheid! Het is toch zeker een leer om een arm mens vrolijk en blij te maken! Zet de duivel zich echter in deze school, dan ziet het er erbarmelijk uit. Dan zou u het derde deel van de Catechismus wel in de hel willen werpen.
De grond van de waarachtige dankbaarheid ligt alleen in Christus. Christus heeft de dankbaarheid, waarvan hier sprake is, in Zich voor de Zijnen bewerkstelligd. Hij heeft het gedaan volgens Psalm 22 vers 22: "Help mij uit de keel van de leeuw, en red mij van de eenhoornen. Ik wil Uw Naam prediken mijnen broederen, ik wil U in de gemeente roemen."
Wie het *hoe* geleerd heeft van het eerste deel van de Catechismus, die leert ook het gebed en de gelofte: "Zult U Mij ooit nog redden uit deze keel, waarin Ik moet omkomen, zo zult U Mijn leven lang Mijn God zijn, en Ik zal het al Mijn broederen, - dat is: alle mensen, - verkondigen wat voor een God en Redder U bent, en hoe U het weet te maken de arme mens, die niets kan en niets wil, van alles wat U behaagt te voorzien."
Deze gelofte deed Christus aan de Vader; en Hij werkt in al Zijn gelovigen zó, dat zij God deze gelofte doen dat zij zich niet bekommeren om alle werken, maar alleen daarover hoe zij deze gelofte vervullen. De Heere houdt hen daaraan, opdat zij steeds als bedelaars aan de deur van de genade blijven. Hij houdt hen in nood en dood, zodat zij het eerste en tweede stuk van de Catechismus nooit kunnen vergeten, maar dat de drie stukken van de Catechismus steeds bij hen levend zijn en zich afwisselen, zoals geloof, liefde, hoop, - hoop, liefde, geloof, - geloof, liefde, hoop, - hoop, liefde, geloof, - dat gaat af en aan. Maar al smaakt dat zoet in de mond, het is echter bitter in de buik!

De Catechismus leert verder: ***"Dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, geldgierige, dronkaard, lasteraar, noch rover, noch dergelijke, het rijk Gods beërven zal."*** Zondag 32, vraag 87.
En dat leert niet alleen de Catechismus, maar ook de Heilige Schrift. En zo waar het

is: Alzo liefheeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gaf," even zo waar is ook dit, wat de Schrift zegt, *dat diegenen onmogelijk zalig kunnen worden die, hetzij bij aanvang of voortgang, zich niet daarvan bekeren.* Dat is: zich voortdurend daarvan afkeren tot Christus, tot de genade, niet om de straf te ontgaan, maar om uit de vruchten van hun geloof zeker te zijn en hun naasten ook voor Christus te winnen.
God geeft de Wet, opdat, waar de duivel komt en u naar eigen geboden tot andere werken wil aanzetten, u steeds weten zult hoe u te wandelen hebt, opdat uw werken in waarheid goede werken zullen zijn, die, voortkomend uit een oprecht geloof, tot eer van God geschieden.
"Zich bekeren" - dat is toch: "van harte leed hebben over de zonden en die hoe langer hoe meer haten en vlieden", daarover van harte spijt hebben, omdat het zonden zijn tegen de goede God.
En nu verder: "hartelijke vreugde in God door Christus", en nu niet meer dat lakse, halve, dat zich onttrekken, maar: "lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven."

Ei, wilt u zich zo bekeren, doe het dan zo, zoals een getrouwe, eenvoudige predikant het deed die mij vandaag uit Bohemen heeft geschreven. Hij schreef mij: 'Noemt u mij niet meer Eerwaarde, want ik ben een nietswaardige; en als ik het kon en mij niet schaamde, dan zou ik heengaan en als dagloner arbeiden! Want ik, ellendige, moet Christus prediken, moet anderen prediken wat Gods wil is, terwijl ik toch de grootste der zondaren ben tegen alle Tien Geboden van God!'
En terwijl hij zo klaagt en uitbreekt in zijn smart, zegt hij nochtans: "Ik wil de goddelozen en zondaren tot God bekeren!" Dus terwijl hij zich verdoemt, haat hij de zonden en goddeloosheid en wil de zondaars naar God heenwijzen! Amen.

Bladvulling

Uit de "Vragen en antwoorden tot opheldering en bevestiging van de Heidelbergse Catechismus" door Dr. H.F. Kohlbrügge.
Ter opheldering van Vraag en Antwoord 86

"Wat is het dankbaarste schepsel Gods?"
"De hond".

"Waarin zal dan uw dankbaarheid bestaan?"
"Dat ik bij de genade blijf, gelijk de hond bij zijn meester en mij altijd weer opnieuw tot deze genade begeve om genade en dus bij de verlossing, met welke ik om niet verlost ben, blijve en volharde. De hond kruipt juist dan het meest naar zijn meester toe, wanneer hij slagen van hem krijgt."

"Wat is eigenlijk dankbaarheid?"
Dat ik aanneem, wat mij geboden wordt en dat met blijdschap geniet."

"Wie is Gode dankbaar?"
"Een zondares wies des Heeren voeten met haar tranen en droogde ze af met de haren van haar hoofd. Die is Gode dankbaar, die het belijdt, dat het hem onmogelijk is, God ooit recht dankbaar te zijn. Hij neemt de beker der verlossing op en drinkt die uit. Hij looft de Heere, dat Zijn goedertierenheid als een stroom geweldig over ons heengaat. Hij is dankbaar, zonder dat hij het weet. Hij beschuldigt zich, dat hij ondankbaar is, maar hij geeft het voor duivel, zonde, dood en wereld niet op, dat de Heere zijn God en Heiland is, Die hem van bloedschulden verlost en bij Wie uitkomsten zijn tegen de dood.

DE HEILIGE WET DES HEEREN

ZONDAG 38
"Gedenk de Sabbatdag, dat gij dien heiligt."

Elberfeld op de 12e Januari 1851 des voormiddags.[12]

Gezongen: Psalm 134: 1- 3
Lied 3: 2 en 4
Psalm 84: 5.

Vraag 103. ***Wat gebiedt God in het vierde gebod?***
Antwoord. ***Eerstelijk dat de kerkedienst, of het predikambt, en de scholen onderhouden worden, en dat ik, inzonderheid op den sabbat, dat is op den rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te horen, de Sacramenten te gebruiken, God den Heere openlijk aan te roepen, en den armen Christelijke handreiking te doen; ten andere dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste, den Heere door Zijn Geest in mij werken late, en alzo den eeuwigen sabbat in dit leven aanvange.***

"Welgelukzalig is … des mensen kind, die de sabbat houdt, zodat hij die niet ontheiligt." JESAJA 56:2.

Geliefden.
Als wij de Heilige Schrift met aandacht lezen, dan moet ons bijzonder opvallen, hoe de Heere onze God inzonderheid op het vierde gebod aandringt, en hoe al zijn heiligen in dit gebod een groot voorrecht hebben gezien. Daaruit moet ons wel duidelijk worden, hoe het zijn kan, dat de zegen of de vloek van een geheel volk afhankelijk gemaakt wordt van de gehoorzaamheid aan dit gebod.
Het gebod luidt aldus: "Gedenkt de sabbatdag, dat gij dien heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; maar de zevende dag is de sabbat des Heeren uws Gods; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uw poorten is: want in zes dagen heeft de Heere de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage: daarom zegende de Heere de sabbatdag, en heiligde denzelven." (Exod. 20:8 11)

Ten hoogste verrassend en hartverheffend zijn de woorden van onze tekst: "Welgelukzalig is des mensen kind, die de sabbat houdt, zodat hij die niet ontheiligt." Het zijn woorden van de Heere onze God, en het is zijn belofte, dat het ons zal welgaan, als wij aan het gebod vasthouden, dat wij de sabbat houden en die niet ontheiligen. Er zijn nog meer zodanige beloften, woorden en uitspraken Gods ten aanzien van het houden van de sabbat; zo spreekt de Heere insgelijks door Jesaja (Hoofdstuk 58:13, 14): "Indien gij uw voet van de sabbat afkeert, van te doen uw lust op Mijn heiligen dag; en indien gij de sabbat noemt een verlustiging, opdat de Heere geheiligd worde, Die te eren is; en indien u die eert, dat u uw wegen niet doet, en uw eigen lust niet vindt, noch een woord daarvan spreekt; dan zult gij u verlustigen in de

[12] Eerder verschenen in 4e Twaalftal

Heere, en Ik zal u doen rijden op de hoogte der aarde, en Ik zal u spijzigen met de erve van uw vader Jakob; want de mond des Heeren heeft het gesproken."
Zo ook door de mond van Jeremia (Hoofdstuk 17: 24 26): "Indien gij vlijtiglijk naar Mij zult horen, spreekt de Heere, dat gij geen last door de poorten van deze stad op de sabbatdag inbrengt, en u de sabbatdag heiligt, dat u geen werk daarop doet; zo zullen door de poorten van deze stad ingaan koningen en vorsten, zittende op de troon van David, rijdende op wagenen en op paarden, zij en hun vorsten, de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem; en deze stad zal bewoond worden in eeuwigheid. En zij zullen komen uit de steden van Juda en uit de plaatsen rondom Jeruzalem en uit het land van Benjamin, en uit de laagte en van het gebergte en van het zuiden, aanbrengende brandoffer en slachtoffer en spijsoffer en wierook, en aanbrengende lofoffer ten Huize des Heeren."
Maar wij horen daar ook de bedreigingen Gods over het niet houden van Zijn sabbat (in Vs. 27): "Maar indien u naar Mij niet zult horen, om de sabbatdag te heiligen en om geen last te dragen, als u op de sabbatdag door de poorten van Jeruzalem ingaat; zo zal Ik een vuur in haar poorten aansteken, dat de paleizen van Jeruzalem zal verteren en niet worden uitgeblust." En door de Profeet Ezechiël (Hoofdstuk 20:19, 20): "Ik ben de Heere uw God, wandelt in Mijn inzettingen, en onderhoudt Mijn rechten, en doet dezelve; en heiligt Mijn sabbatten, en zij zullen tot een teken zijn tussen Mij en tussen ulieden, opdat u weet, dat Ik, de Heere, uw God ben." Hoe streng de Heere onze God de overtreding van dit gebod straft, zien wij uit Numeri 15: 32 36: "Als nu de kinderen Israëls in de woestijn waren, zo vonden zij een man, hout lezende op de sabbatdag; en die hem vonden, hout lezende, brachten hem tot Mozes en tot Aäron en tot de ganse vergadering En zij stelden hem in bewaring, want het was niet verklaard, wat hem gedaan zou worden. Zo zeide de Heere tot Mozes: Die man zal Zeker gedood worden; de ganse vergadering zal hem met stenen stenigen, buiten het leger. Toen bracht hem de ganse vergadering uit tot buiten het leger, en zij stenigden hem met stenen, dat hij stierf, gelijk als de Heere Mozes geboden had." En het moet ons door merg en been gaan, als wij 2 Kronieken, hoofdstuk 36:21 lezen: "Opdat het woord des Heeren vervuld werd, door de mond van Jeremia, totdat het land aan zijn sabbatten een welgevallen had; het rustte al de dagen der verwoesting, totdat de zeventig jaren vervuld waren."
Niet minder ververschrikkelijk is de bedreiging, welke wij tegen het schenden en het huichelachtig houden van de sabbat vinden bij de Profeet Amos (Hoofdstuk 8:11, 12): "Ziet de dagen komen, spreekt de Heere Heere, dat Ik een honger in het land zal zenden; niet een honger naar brood, noch dorst naar water, maar om te horen de woorden des Heeren; en zij zullen zwerven van zee tot zee, en van het noorden tot het oosten; zij zullen omlopen om het Woord des Heeren te zoeken, maar zullen het niet vinden."

Welk een voorrecht de heiligen en gelovigen in dit gebod gezien hebben, en hoe groot hun vrees was om het te ontheiligen, leert ons het gebed der kinderen Israëls, dat wij lezen Nehemia, hoofdstuk 9."Gij (Heere God) zijt neergedaald", zo zeggen zij vers 13 en 14, "op de berg Sinaï, en hebt met hen gesproken uit de hemel; en u hebt hun gegeven rechtmatige rechten en getrouwe wetten, goede inzettingen en geboden; en u hebt hun uw heiligen sabbat bekend gemaakt"; dat leert ons ook het gedrag van Nehemia (Hoofdstuk 13: 15 - 21): "In dezelve dagen zag ik in Juda, die persen traden op de sabbat en die garven inbrachten, die zij op ezels laadden; als ook wijn, druiven en vijgen, en allen last, die zij te Jeruzalem inbrachten op de sabbatdag; en ik betuigde tegen hen ten dage, als zij eetwaren verkochten. Er woonden ook Tyriërs binnen, die

vis aanbrachten en allerlei koopwaar, die zij op de sabbat verkochten aan de kinderen van Juda en te Jeruzalem. Zo twistte ik met de edelen van Juda en zeide tot hen: Wat voor een boos ding is dit, dat gijlieden doet, en ontheiligt de sabbatdag? Deden niet uw vaders alzo, en onze God bracht al dit kwaad over ons en over deze stad? En gijlieden maakt de hittige gramschap nog meer over Israël, ontheiligende de sabbat. Het geschiedde nu, als de poorten van Jeruzalem schaduw gaven, voor de sabbat, dat ik bevel gaf, en de deuren werden gesloten; en ik beval, dat zij ze niet zouden opendoen tot na de sabbat; en ik stelde van mijn jongens aan de poorten, opdat er geen last zou inkomen op de sabbatdag. Toen vernachtten de kramers en de verkopers van alle koopwaar, buiten voor Jeruzalem, ééns of tweemaal. Zo betuigde ik tegen hen, en zeide tot hen: Waarom vernacht gijlieden tegenover de muur? Zo gij het weer doet, zal ik de hand aan u slaan. Van die tijd af kwamen zij niet op de sabbat." En hoofdstuk 10: 31 lezen wij: "Ook als de volken des lands op de sabbatdag te koop brengen waren én allerlei koren, dat wij op de sabbat of op een anderen heiligen dag van hen niets zouden nemen; en dat wij het zevende jaar zouden vrijlaten, mitsgaders allerhande bezwaarnis."

Wij lezen in de Heilige Schrift dikwijls van sabbatten, maar de dag, welke God in het vierde gebod heeft bedoeld, is de dag, die op de zes werkdagen volgt. deze heeft God gezegend en geheiligd tot een rustdag. God heeft deze dag gezegend en geheiligd niet op Sinaï, maar van het begin der wereld af aan; want zo lezen wij Genesis 2: 2 en 3: "Als God nu op de zevenden dag (dat is binnen of ten einde van zes dagen) volbracht had Zijn werk, dat Hij gemaakt had, heeft Hij gerust op de zevenden dag van al Zijn werk, dat Hij gemaakt had. En God heeft de zevenden dag gezegend en die geheiligd; omdat Hij op denzelven gerust heeft van al Zijn werk, hetwelk God geschapen had, om te volmaken" Op Sinaï daarentegen heet het: *"Gedenkt de sabbatdag, dat gij dien heiligt."*

Wanneer wij op dit alles acht geven, dan wordt ons duidelijk wat God van ons wil in het vierde gebod: namelijk, dat wij rusten van al onze arbeid, die wij in zes dagen hebben gedaan, en niet alleen wij, maar ook heel ons gezin, vrouw en kinderen, dienstknechten en dienstmaagden, en deze niet alleen, maar ook ons vee.
Dit rusten van al onze arbeid bestaat echter niet in een vadsige rust; veelmeer hebben wij daartoe van onze arbeid te rusten, opdat wij gemeenschappelijk God vereren en dienen, Hem loven, prijzen en verheerlijken, met andere woorden: opdat wij deze dag afzonderen tot Zijnen dienst.
Dit nu is niet zo bedoeld, dat wij zes dagen zonder godsdienst zouden zijn en ons werk zonder God zouden verrichten; neen, wij hebben God dag aan dag te dienen, te eren en te vrezen te midden van onze arbeid, dit beveelt ons het eerste gebod, ook het tweede en derde; maar dit is de bedoeling, dat wij ons op deze dag alleen zouden bezig houden met de gemeenschappelijke dienst Gods, met terzijdestelling van al het werk van onze handen. Dat én hoe ook hier wederom de liefde de weg aanwijst, om dit gebod te houden, behoef ik u wel niet breedvoerig uitéén te zetten. Zo moet bij voorbeeld ieder, die bij de godsdienstoefening voorgaat, op deze dag arbeiden; ook mag niemand de werken der barmhartigheid nalaten, niemand de naaste of diens vee of goed als het een of het ander in gevaar is, laten omkomen of verderven, omdat het sabbat is; ook mag men, omdat het sabbat is, mensen en beesten niet in smart of pijn laten liggen of kwellen.

In elk gebod wordt iets verboden en iets geboden. Hier wordt dus verboden alle

handenarbeid, alle bezigheid en zorg ter verkrijging van het dagelijks brood of tot instandhouding van het huisgezin. Wij mogen derhalve van deze dag geen werkdag of marktdag maken, veel minder een zonden- of wereldse uitspanningsdag; maar ook niet een dag om te luieren, om op denzelven eens goed uit te slapen en meer dan gewoonlijk te zorgen, dat het huishouden op Maandag des te beter in orde zij; nog veel minder mogen wij van deze dag een dag van verveling maken. Wij hebben deze dag te heiligen, dat is: af te zonderen ter gemeenschappelijke Godsverering, tot de dienst van God; als zodanig hebben wij deze dag te beschouwen, als zodanig te gebruiken en, als die ten einde loopt, als zodanig te zegenen.
Aangezien de meesten uwer hiervan niet anders gevoelen, dan hetgeen overeenkomstig de wil van Gods gebod is, zo behoefde ik eigenlijk deze gehele prediking voor u niet te houden, ware het niet dat nochtans velen onder u het niet recht verstaan, in hoever het vierde gebod voor ons verbindend is. Tot terechtwijzing van de zodanigen en tot ulieder aller bevestiging in de leer der ware Godzaligheid zij het daarom hier gezegd: Het vierde gebod, het gebod van de heiliging van de sabbat, behoort tot de Tien Geboden van Gods verbond en is, evenals de overige geboden, de blijvend regel voor de wandel van al de bondgenoten.

Velen willen aan dit gebod een geestelijke uitleg geven en weten niet, van welke voorrechten zij zich daardoor beroven. De zodanigen beweren o. a., dat het vierde gebod een *ceremonieel* gebod is en met Christus afgeschaft.
Daarop hebben wij te antwoorden, dat de sabbat voor de zondeval door God is ingesteld geworden, toen God nog niets omtrent Christus gesproken had. Adam moest, voor de val, zes dagen de hof van Eden bebouwen en bewaren, op de zevenden dag moest hij die echter laten liggen en God verheerlijken vanwege al de wonderwerken, welke Hij gemaakt had.
Dat nu God, Wien al Zijn werken van eeuwigheid bekend zijn, deze sabbat met het oog op Christus en op de hemelse rust heeft ingesteld, wie zal dit tegenspreken? Heeft niet Paulus in zijn Brief aan de Hebreeën daaruit het bewijs aangevoerd, dat wij hebben te rusten van onze dode werken, dat is van de werken van het "doe dat", opdat wij met een vrij geweten dienen de levenden God? Maar daardoor is de sabbat of het vierde gebod evenmin afgeschaft, als al de overige geboden der Wet afgeschaft zijn. Het vierde gebod verplicht ons nog evenzeer, als het eerste, tweede, derde, vijfde, zesde, zevende enz.
Of hoe? Behoeven wij de sabbat, dat is de dag, die op elke zes werkdagen volgt, niet meer te heiligen, omdat Christus de Wet, bepaaldelijk ook het vierde gebod, vervuld heeft? Of niet meer te heiligen, omdat met dit gebod bedoeld is, dat wij de rust in Christus moeten vasthouden? Dus, omdat Christus het zevende gebod gehouden en vervuld heeft, alsmede het zesde, achtste enz., daarom zouden wij niet meer verplicht zijn die te houden? Zo mogen wij dan echtbreken, doodslaan en stelen, omdat de geestelijke zin van deze geboden is, dat wij trouw bij God blijven en aan de geestelijke ondertrouw, aan de vereniging met Hem vasthouden en Hem alléén de eer geven? U gevoelt, waarheen dat ons zou leiden!

Het gebod van de sabbatdag is het vierde gebod der zedenwet en is geen ceremonieel gebod, maar wij zijn verplicht en in God gebonden hetzelve heilig te houden; en
niet alleen wij persoonlijk, maar wij met ons ganse gezin, met onze dienstboden, ook met de vreemdeling, die bij ons inwoont, én met onze beesten, wij, met onze stad en met het land, waarin wij wonen; zo wij de sabbat niet houden en die ontheiligen, dan treft ons de vloek, gelijk God gesproken heeft: "Vervloekt is een ieder, die niet blijft

in al hetgeen geschreven is in het Boek der Wet, om dat te doen."
Weliswaar, het is de bedoeling des Heiligen Geestes met het vierde gebod, om alles in ons te doden wat van onze zogenaamde vrije wil, wat van onze krachten en ons verstand, zelfs in het uiterlijke werk der Godzaligheid, zich voor de Wet wil verheffen met het kunnen, moeten en willen des vleses; zodat met dit gebod, door de Geest der genade, alles in ons wordt teniet gemaakt wat uit ons, zoals wij van onszelf zijn, voortkomt, zowel zelfgekozen heiligheid of zonde, eigen lust of vroomheid, als al het aardse doen en drijven: dat dit alles namelijk verdoemd en verworpen is voor de rechterstoel van God, en wij opgehouden hebben om onszelf met onze werken zalig te maken, dat wij aan dat alles gedood zijn.
Voorts is het Gods bedoeling met dit gebod, dat wij leren, hoe onze ganse zaligheid bij Hem in Christus vaststaat, en dat Hij ons daarom de sabbat gegeven heeft tot een teken tussen Hem en ons, dat Hij het is, Die ons heiligt, opdat wij ons zo voor tijd en eeuwigheid ter van onze rechtvaardigmaking, heiligmaking en zaligheid aan Hem, als aan onze genadige God en Vader in Christus, toevertrouwen. Maar daarom is het teken daarvan, daarom is de sabbat, daarom is het vierde gebod niet afgeschaft; maar veelmeer moet ik hier een ieder, die van de Tien Geboden der zedenwet er één wil uit werpen en er slechts negen voor wil laten gelden, aan de woorden van de Heere Jezus herinneren (Matth. 5: 17 19): "Meent niet, dat Ik gekomen ben, om de Wet of de Profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen, om die te ontbinden, maar te vervullen. Want voorwaar zeg Ik u, totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet één jota noch één tittel van de Wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied. Zo wie dan één van deze minste geboden zal ontbonden en de mensen zo zal geleerd hebben, die zal de minste genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen; maar zo wie dezelve zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen."

Maar waarom vieren wij dan niet meer de sabbat, dat is de zevende dag?
Ik antwoord: wij vieren nog steeds de sabbat, hoewel dan ook de eerste dag, dat is de dag, die op elke zes werkdagen volgt, of aan elke zes werkdagen voorafgaat. God wil Geest, niet de letter zonder Geest. Waar echter de Geest is, daar is de letter naar de verordening des Geestes. Of kan de Jood, die in een ander werelddeel leeft, op dezelfde dag sabbat vieren, als de Jood in ons werelddeel die viert? Zes werkdagen moeten er zijn en één rustdag; dat is de wil van God.
"Is het dan onverschillig, welke dag wij daartoe verkiezen?"
God heeft de dag gekozen; wij behoeven dit dus niet meer te doen. De Geest heeft de dag bepaald, wij mogen derhalve geen anderen en geen daarnevens bepalen.
"Maar wij hebben toch nu een anderen, wij hebben de eerste dag der week? Waarom is deze dag dan niet van God met een uitdrukkelijk bevel ingesteld?"
De Geest wil Geest. Het uitdrukkelijk bevel was de rustdag; deze is gebleven. Toen de zevende dag opging in de eersten, in de dag der opstanding van Christus, werd aan het bevel, werd aan de rustdag, niets veranderd.
"Maar waarom geschiedde dit dan zo stilzwijgend?"
Antwoord: De Geest is het Die getuigt, dat de Geest de waarheid is. Wie de Geest van Christus heeft, verstaat de Geest van Christus, wie Hem niet heeft, die zal evengoed met de Apostelen daarover kunnen twisten, dat deze niet meer de kinderen besneden hebben, aangezien wij nergens zien, dat Christus het bevel der besnijdenis uitdrukkelijk heeft afgeschaft.

Als wij dan onderwezen zijn, dat de Apostelen door de wil des Geestes op de dag der

opstanding van Christus rustdag gehouden hebben, en dat Christus Zelf Zich op die dag aan hen openbaarde; dat de discipelen, zoals wij in het Evangelie van Johannes lezen (Joh. 20: 26) na zes werkdagen wederom bijéén waren, en dat de Heere Zich wederom aan hen openbaarde; dat de Apostelen, tot wie de Heere gezegd had: "wat u op aarde als wettelijk zult vaststellen, dat zal ook in de hemel als wettelijk gelden."

- Nog 27 jaren na Christus' hemelvaart onderhielden zij die dag tot hun bijzondere samenkomsten, om de Heere te dienen en het Avondmaal te houden, geheiligd hebben, welke dag wij "Zondag" noemen, zoals dit uit de Handelingen der Apostelen, hoofdstuk 20:7 blijkt.[13]
- Dat voorts de Apostel Paulus dienaangaande 1 Kor. 16:2 schrijft, dat op elke eerste dag der week, als de Gemeente dus samen was, een ieder wat wegleggen moest voor de inzameling ten behoeve van de armen.
- Dat Johannes deze dag (Openbaring, hoofdstuk 1:10) "den dag des Heeren" noemt.
- Dat eindelijk de heiliging van deze dag door Gods ontferming tot op deze dagen bij ons is voortgezet geworden, dan moesten toch eigenlijk al onze bedenkingen een einde hebben! Of is het niet een wonderbare goedheid des Heeren, dat, nadat wij met onze zonden de sabbat gebroken en *de Heere des sabbats* in het graf gelegd hebben, Hij ons Zijn dag en dus de sabbatdag in Zijn opstanding heeft wedergebracht? Is het dan nu niet overeenkomstig de Wet des Geestes des levens in Christus Jezus en door Zijn wil geschied, dat wij in de nieuwe schepping slechts één dag hebben, de dag der scheiding tussen licht en duisternis, de dag van onze rechtvaardigmaking uit geloof en van onze heiliging in zijn opstanding uit de doden, en dat ook alleen uit deze dag voortvloeien de dagen der goede werken, die in God gedaan zijn, de dagen waarop wij, zoals de Catechismus zegt, "van onze boze werken vieren, de Heere door Zijn Geest", tot onze heiligmaking "in ons laten werken, en zo de eeuwige sabbat in dit leven aanvangen?"

"Maar juist daarom wég met het onderscheid der dagen" zal menigeen tegenwerpen.
Ik antwoord: Neen, juist daarom heeft het de Heere Christus door de eeuwige Geest behaagd om het Zijn discipelen in te geven, dat zij op de eerste dag der week hun heilige samenkomsten zouden houden. En waar deze het vierde gebod naar de eeuwige Geest hebben gehandhaafd, betaamt het ons, zo wij anders geestelijk zijn, niet wijzer te willen wezen dan zij.
En dat is het, wat de Catechismus zegt: ***"God wil, dat het predikambt en de scholen onderhouden worden, en dat ik, inzonderheid op de sabbat, dat is op de rustdag, tot de Gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te horen, de Sacramenten te gebruiken, God de Heere openlijk aan te roepen, en de armen christelijke handreiking te doen."***

Of, zou hij, die waarlijk geestelijk is, niet zo veel licht hebben om in te zien, dat wij "mensen" zijn, dat wij niet "geesten" zijn, maar vlees en bloed met ons omdragen? Welaan, het is het doel van het vierde gebod, dat wij ons gehele leven als een voortdurend rusten van onze werken beschouwen, opdat zo God in ons werke, en Hij al wat Hem welbehaaglijk is voor ons en in ons bezorge en volbrenge door Zijn

---

[13] Handel 20:7."En op de eerste dag der. week, als de discipelen bijéengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des anderen daags verreizen." Zo heet het 1 Kor. 16: 2: "Op elke eerste dag der week legge een ieder van u iets bij zichzelf weg, naardat hij welvaart gekregen heeft." Beide malen is hier de eerste dag: de "Zondag" bedoeld. LUTHER heeft daar "Sabbat" en "een der sabbatten" vertaald.

Heilige Geest. Kan dat geschieden zonder middelen? Moeten daarvoor niet de scholen zijn, opdat men het van der jeugd af aan lere? Moet daartoe het predikambt niet dienen? Moet men niet op een bepaalden dag daartoe samenkomen? Of wil men de prediking des Woords doen ophouden? Dan zeg ik met Paulus: "Het geloof is uit het gehoor; hoe zullen zij horen, zonder die hun predikt?" "Als er geen profetie is, wordt het volk ontbloot", zegt de Schrift. Of moet maar een ieder daartoe naar eigen goedvinden een dag verkiezen? God, Die een God van orde is, heeft de dag voor dit doel verordend. Waarom wil de waanwijsheid een anderen dag uitdenken? En wie staat nu zo onbeweeglijk vast in de rust van Christus, dat hij niet nodig heeft daarin na iedere zes werkdagen opnieuw bevestigd te worden? Om niet te gewagen van degenen, die gedurig tot de Gemeente door de prediking moeten toegebracht of bevestigd en opgebouwd worden in de rust van Christus.

"God, Die alleen alles heeft gemaakt, kan ook alleen alles onderhouden; God, Die ons zonder ons toedoen heeft geschapen, zal ons ook zonder ons toedoen zalig maken." Wél ons, dat God in Zijn genade ons na zes dagen werken één dag heeft gegeven, op welke wij in deze waarheden onderwezen en bevestigd worden; en hoe meer wij met deze waarheden gedurende de zes werkdagen in onze harten werkzaam zijn, des te minder zullen wij ons bedroeven of ook ergeren om al die dingen, welke ons in dezelve kwellen.
O, indien God ons in Zijn genade niet na zes werkdagen een rustdag gaf, een dag om Zijn vertroostend Woord te horen, hoe zou het voor een mensenkind uit te houden zijn onder zo'n altoosdurende arbeid; hoe zou de duivel die mens geheel en al verstikken en verdrukken onder de onophoudelijke zorgen van een leven, zo vol van moeite en verdriet!

Maar de eigenliefde doet slechts aan zichzelf denken. God heeft echter aan allen gedacht. Hoort wat Hij zegt in het vijfde Boek van Mozes (Deuteron. 5: 14): " Maar de zevende dag is de sabbat des Heeren uws Gods; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht; noch uw dienstmaagd, noch uw os, noch uw ezel, noch enig van uw vee, noch de vreemdeling, die in uw poorten is, opdat uw dienstknecht en uw dienstmaagd ruste, gelijk als gij"; en insgelijks in het tweede Boek van Mozes (Exod. 23: 12): "Zes dagen zult gij uw werken doen, maar op de zevenden dag zult gij rusten, opdat uw os en uw ezel ruste, en dat de zoon uwer dienstmaagd en de vreemdeling adem scheppe." Meent u zo geestelijk te zijn, dat u elke dag sabbat houdt, bewijs dat dan daarmee, dat u aan uw dienstknecht en uw dienstmaagd de dag des Heeren laat, opdat zij gelegenheid hebben om te zorgen, dat zij door de prediking zalig worden. Neemt u echter het beste er voor u uit, en geeft u aan uw knecht of uw dienstmaagd als het ware een genade-uurtje, zodat zij op het overige van deze dag nog meer te werken hebben dan op elke anderen dag, zie toe, hoe u dat zult verantwoorden voor Hem, Die om onzentwil de gestaltenis van eenden dienstknecht aannam, voor Hem, Die het niet beneden zich acht, Zich ook over het vee te ontfermen, en Wiens bevel is, dat ook dit ruste op Zijn sabbatdag.

"Zo worden wij weer onder de wet gebracht" zal deze of gene tegenwerpen, daar toch de Apostel Paulus aan de Galaten schrijft (Hoofdstuk 4: 10 en 11): "Gij onderhoudt dagen en maanden en tijden en jaren. Ik vrees voor u, dat ik niet enigszins te vergeefs aan u gearbeid heb", en aan de Kolossensen (Hoofdstuk 2: 16, 17): "Dat u dan niemand oordele in spijs of in drank, of in het stuk des feestdags of der nieuwe maan of der sabbatten, welke zijn een schaduw der toekomende dingen, maar het lichaam is

van Christus", en zelfs dit aan de Romeinen (Hoofdstuk 14: 5 en 6): "De één acht wel de éne dag boven de anderen dag; maar de ander acht alle dagen gelijk. Een ieder zij in zijn eigen gemoed tenvolle verzekerd. Die de dag waarneemt, die neemt hem waar den Heere; en die de dag niet waarneemt, die neemt hem niet waar den Heere."
Verkeerd verstaan, mijn waarde hoorders! Dit spreekt de Apostel uit ten opzichte van de andere sabbatten en ceremoniële dagen der Wet, maar niet van de dag van het vierde gebod. Wilt u bewijs? Zie, zoals u het verstaat, luidt het precies, alsof ik zeide: "Laat uw geweten er toch niet door verontrust worden, als men u de geboden voorhoudt: gij zult niet doden, gij zult niet echtbreken, gij zult niet stelen."

"Maar de mens is toch niet gemaakt om de sabbat, maar de sabbat is gemaakt om de mens!"
Antwoord. Wat zegt dit anders, dan dat de mens niet moet rusten in het gedane werk als in een werkverbond, maar dat het bij hem op de liefde aankomt, welke de vervulling ook van dit gebod is. Het water is ook om des mensen wil; welnu, wie dorst heeft, die maakt er een goed gebruik van.
Zeker, het was voor de lichtzinnigheid van onze tegenwoordige tijd bewaard om te durven beweren, dat onze Heere Zich steeds als een tegenstander van de sabbat zou gedragen hebben. Dat is evenwel volstrekt het geval niet. Onze Heere werd door de Geest gedreven om de farizeese schending en het misbruik van de sabbat te bestraffen, en heeft juist met de werken der liefde en barmhartigheid, die Hij deed op de sabbat, bewezen, hoe Hij de geboden Zijns Vaders vervulde. En als Hij zegt, dat de Zoon des mensen een Heere is ook van de sabbat, dan spreekt Hij daarmede uit dat Hij de sabbat handhaaft, viert en houdt naar de wil van God, naar de mening des Geestes.

En hiermede eindig ik. Daarbij blijft het dus: Het vierde gebod, dat van de sabbatdag, behoort tot de Tien Woorden des Verbonds en is, evenals de overige geboden het zijn, levenslang verbindend voor al de bondgenoten.
Dat wij, als wij dit gebod in hoge ere houden, daaruit slechts onze ellende leren kennen, evenals uit, de overige geboden, is een andere zaak. Wanneer wij dan wegzinken voor Gods Woord, dan zullen wij ook voorde overtreding van dit gebod onze toevlucht nemen tot het bloed der verzoening. Van het gebod mogen wij ons echter niet ontslaan. Als wij evenwel ook hiertoe in den Heere gerechtigheid en sterkte zoeken, zullen wij ondervinden, hoe ook dit gebod in ons en door ons in Christus Jezus naar Geest en in waarheid gehouden en vervuld wordt. Zo wordt dan ook dit gebod in handel en wandel heilig gehouden, naar het bevel der liefde van God en des naasten, als wij voor God in ootmoed en verbrijzeling belijden, dat wij ons ook voor dit gebod geheel onbekwaam hebben gemaakt.

Er blijven nog vele bedenkingen over, die haar grond daarin hebben, dat men de gelegenheid niet heeft, om het zuivere Woord Gods te horen. Wie echter ten aanzien van deze zaak God vreest, zal uit zijn huis een kerk weten te maken, en de Geest Zelf zal alle bedenkingen oplossen en alles naar Zijn wil inrichten, wanneer bij ons niet het "doe dat", niet "het moeten" de bovenhand heeft; wanneer wij onszelf niet op de stoel der ere zetten, maar Gods Woord alleen hoog eren, en dat Woord in ons huis niet onder maar op tafel zetten en zo het licht voor de mensen laten schijnen in al onze wandel, en wij onder smekingen en gebeden ons aan de Heere houden.

Er blijven ook nog vele vragen ter beantwoording over, te weten omtrent hetgeen men al of niet op de sabbat doen mag. Als men echter aan het "doe dat" gestorven is, dan

zal men ook aan de gierigheid gestorven zijn; en wie geheel en al van de wet af is en in Christus Jezus leeft, die zal door de Geest der genade in zo'n vrijheid geleid worden, dat hij weet, dat men Gods gave en Zijn schepsel op deze dag niet mag laten omkomen, en dat het einde der Wet is: liefde uit een rein harten uit een goed geweten en een ongeveinsd geloof. De zodanige zal echter, zoveel in zijn vermogen is, de heilige samenkomsten om Gods Woord te horen, niet verzuimen, als hij namelijk dit genadig voorrecht hebben kan.

Nu heb ik alleen nog dit éne: wie op de Zondag langer slaapt dan gewoonlijk en juist op die dag allerhande dingen opzoekt, waardoor hij zich de gelegenheid ontneemt, om met de zijnen of met de Gemeente het Woord Gods te horen en in de leer der zaligheid zich te oefenen, die zal het zichzelf te wijten hebben, dat zijn ziel gaat kwijnen, en dat hij ook in de week allerlei wanorde ontmoet. En dan nog dit: al is het dat men op de dag des Heeren iets met werken verdient, de vloek heeft reeds de buidel doorboord, en men verliest het twee- en drievoudig in de week; daarentegen: is het, dat men zijn doorkomen door deze wereld in gevaar gebracht ziet, wanneer men de dag des Heeren heiligt, God geeft het honderdvoudig weder, en Hij zal wel goed weten te zorgen voor dengene, die Zijnen dag heiligt.
Het uiterlijke doet het, en toch weer doet het uiterlijke het niet. God wil, dat alles zal rusten in zijn rust; wie op deze dag zodanige rust verstoort, die zal God ten laatste verstoren met al zijn werk, hij zij wie hij zij. Wie daarentegen op deze dag de uiterlijke rust als zijn voorrecht erkent en er op uit is om dan zichzelf te onderrichten of onderricht te worden, om in Christus te rusten in God, en zo geheiligd te worden tot de eeuwige sabbat, die zal rust vinden voor zich en voor de zijnen.
En zo zij en blijve u, mijn geliefde Gemeente, door de leiding en regering van de Geest der genade, deze dag een heiliging, een afzondering en voorbereiding, totdat wij zijn overgebracht in de eeuwige, ongestoorde, liefelijke sabbatsrust voor de troon van God en van het Lam.
AMEN.

ZONDAG 34

Elberfeld op 29 Juni 1851 des voormiddags.[14]

Gezongen: Psalm 81:12 - 16;
Psalm 119:3;
Lied 145:3.

Laat ons horen geliefden, de Wet des Heeren.
Hoe luidt dezelve?
Wij lezen Exodus 20:1 vv. ***En in onze Heidelbergse Catechismus in Antwoord 92 aldus:***
God sprak al deze woorden, zeggende:
Ik ben de Heere, uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb.
Het eerste gebod:
Gij zult geen andere goden voor Mijn Aangezicht hebben.
Het tweede gebod:
Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken van hetgeen boven in de hemel is, noch van hetgeen onder op de aarde is, noch van hetgeen in de wateren onder de aarde is. U zult u voor die niet buigen, noch hen dienen: want Ik de Heere, uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten; en doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben, en Mijn geboden onderhouden.
Het derde gebod:
Gij zult de naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken: want de Heere zal niet onschuldig houden, die Zijn Naam ijdellijk gebruikt.
Het vierde gebod:
Gedenkt de sabbatdag, dat gij die heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; maar de zevende dag is de sabbat des Heeren uws Gods, dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uw poorten is; want in zes dagen heeft de Heere de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage; daarom zegende de Heere de sabbatdag, en heiligde denzelven.

Het vijfde gebod:
Eert uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de Heere uw God geeft.
Het zesde gebod:
Gij zult niet doodslaan.
Het zevende gebod:
Gij zult niet echtbreken.
Het achtste gebod:
Gij zult niet stelen.
Het negende gebod:
Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.

[14] Eerder verschenen in 4e Twaalftal

Het tiende gebod:
Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets, dat uws naasten is.

Tekst: DEUTERONOMIUM 33:2.
"Tot zijn Rechterhand was een vurige Wet aan hen."

In deze morgenure moet ik opnieuw tegen een dwaling getuigen, die overal, zowel voor de Christenvolken in hun geheel als voor lederen persoon in het bijzonder, allen welstand, alle waarachtig levensgeluk, alle uitwendige en inwendige rust, allen vrede voortdurend bedreigt, ja verwoest: ik bedoel de dwaling ten opzichte van de Wet Gods. Slaan wij de boeken op, die in de wereld gedrukt en verspreid worden, slaan wij de boeken der harten op, dan lezen wij daarin, bijkans zonder uitzondering, uitdrukkingen, welke aan de duivel, die niet verdragen kan, dat een mensenkind het goed heeft, vreugde geven, welke echter de Heilige Geest, Die des mensen geluk beoogt, zo veel te meer moeten bedroeven; uitdrukkingen, waardoor Gods Wet verzwakt en krachteloos wordt, ja, gemaakt wordt tot een onvaste weg, waarop de mens, beladen met een last, zwaar en verderfelijk, waarin hij echter zijnen schat waant gevonden te hebben, rustig en toch onrustig heengaat. Ach, die arme mens! hij weet niet, dat hij zich juist dat tot een brug naar de afgrond maakt, wat naar Gods raad hem een vrije toegang moest zijn tot een eeuwig paleis, een zekere woning, vol van rijkdommen, bestendige rust, eer, duurzaam welzijn en eeuwig geluk; hij weet niet en wil het niet weten, dat hij een liefdevolle en trouwe begeleidster onteert door van zich weg te stoten de Wet des Heeren, die toch alleen in staat is, hem voor eeuwig gelukkig te maken.
Wat lezen, wat horen wij bijkans overal? Is het niet dit: "De Wet Gods!
Nu ja, wat zal die? Die was toch eigenlijk slechts voor de Joden. Het moge zijn, dat de Tien Geboden ook mij aangaan, maar wat doet dit tot mijn zaligheid of tot mijn levensgeluk? Ik moest ze eigenlijk wel houden, maar waar ter wereld is een mens te vinden, die volmaakt is? Ik weet wel, dat ik de geboden overtreed, maar wat ben ik ook anders dan een zondaar, en zijn de andere mensen dat niet evenzeer? Zijn niet alle mensen zondaars? Welnu, dan ben ik niet beter dan alle andere mensen, maar toch ook niet slechter! Overigens is het mij ook niet mogelijk de geboden Gods te houden, daaruit erkent men immers ook slechts zijn ellende, en moeten wij niet allen uit genade zalig worden? Men kan zich immers de hemel toch niet met werken verdienen! Wij zijn niet rooms, wij zijn Protestanten, evangelisch, Luthers, gereformeerd! Daarom veracht ik echter Gods geboden niet. Dat zij verre! Ofschoon ik beken, dat ik op heden er niet naar doe en handel, ik zal evenwel ter gelegener tijd mijn best doen om Gods geboden te volbrengen, als ik maar hulp verkrijg, als maar dit en dat, wat mij in de weg staat, zal weggenomen zijn; en mocht mij inmiddels de dood overvallen, welnu, God is immers goedertieren. Ik heb wel eens van moordenaarsgenade gehoord, die zal ook wel voor mij te vinden zijn; ten minste dat hoop ik. Ik hoop op Gods barmhartigheid. Daarom, verontrust mij niet langer! Ik wil van de Wet niets weten. Houd mij het Evangelie voor, dan word ik welgemoed; en doe mij nu het genoegen, dat u op Mijn weg met mij meegaat, zo zal ik ook iets doen ten uw genoegen; doe u uw plicht, dan zal ik de Mijn ook doen. Overigens, wat de heiligmaking betreft, zo gaat dat niet op ééns, wanneer ik eerst heilig zal geworden zijn, dan zal ik ook de geboden beter houden. Dat heeft evenwel de tijd nog, voor ditmaal heb ik andere dingen te doen. En wie kan dan ook zo leven! Wij zijn hier niet

in een paradijs, maar in een woestijn; wij leven in de wereld en moeten daar zien te verkrijgen wat ons nodig is; zo, dat wij er zonder schade afkomen, de rekening met God zullen wij wel later vereffenen!"

Dat is de taal der spotters, waarmee de Wet en tegelijk het duurzame heil voor tijd en eeuwigheid wordt weg gestoten, en liever zal de mens, om te voldoen aan ogenblikkelijke begeerte, om zijn lust te hebben, met de ellende blijven worstelen, en liever de pijn verdragen van het hem beschuldigend geweten, dan dat hij zich ook maar een ogenblik zou bedenken en zichzelf afvragen: *Wat is toch mijn doen en drijven? Wat mijn zoeken en streven? Waar zal het op uitlopen?*
En menigeen, die meent in grotere bedachtzaamheid te wandelen, zal zich trachten te helpen met een geloof, dat hij zichzelf heeft opgedrongen; daarbij zal hij Christus prijzen als de enige voor God geldende gerechtigheid, zal van Diens genoegdoening en plaatsbekleding hoge dingen vermelden, zal met zijn glinsterend blikken zwaard door lucht en nevel heen slaan, alsof hij elke vijand versloeg; en toch zijn al zijn slagen alleen tegen zijn eigen levensgeluk gericht. Waar de Wet gehandhaafd moet worden, daar heeft hij spoedig iets uitgedacht tot vergoelijking van de paden des doods, waarop hij willens en wetens wandelt. Ach, zo vele geesten der mensen er zijn, zo vele verkeerde uitlegen der Wet worden er gevonden! Bijna overal wordt zij als onder de bank geschoven. De Tien Geboden, het schijnt alsof zij niemand aangaan; iedereen is aanstonds met een leugen bij de hand. Niemand wil erkennen die geboden in bijzonderheden te hebben overtreden, en hier roept men: Christus is hier! En ginds roept men: Christus is hier! Of wel: ja, het is niet anders, ik ben ook nog onbekeerd! Of men verbergt zich achter zijn onmacht, achter het onvolkomen van zijn heiligmaking. Morgen, morgen! Zo luidt het overal, slechts heden niet!

Daarom hoort naar mij, hetzij jongen of ouden, gelovigen of ongelovigen, bekeerden of onbekeerden, hoort, wat de Wet is; hoe zij gehouden wordt; wat ieder uwer te wachten staat, als hij die Wet in de wind slaat; maar ook: welk een loon hij ontvangen zal, die daarbij blijft.
De Wet is de volkomen uitdrukking van de wil van onze soevereine God, van die God, Die ons geschapen heeft, Die aan ons mensenkinderen de aarde heeftgegeven, opdat wij het daarop goed zouden hebben, en Die ook een hemel voor ons heeft gemaakt, opdat wij daarin zouden komen en eeuwig bij Hem gelukkig zijn, wanneer wij deze aarde moeten verlaten bij de dood.
Opdat wij het hier op aarde goed zouden hebben en eenmaal in de hemel zouden komen, daartoe gaf Hij ons Zijn Wet. Het innigst Wezen Gods is daarin voor ons opengelegd.

Vraagt gij: *wie is God?* En: *wat weten wij van God?*
Antwoord. Sla de Tien Geboden op, en u ziet God in al zijn heerlijkheid, in al Zijn deugden en volmaaktheden; u ziet, dat Hij onuitsprekelijk goedertieren is. Hij geeft ons in enige weinige trekken, die een kind wel in zijn geheugen bewaren kan, met Zijnen eigen vinger het gehele doen te kennen, dat Hij van ons eist. In twee woorden zegt Hij ons wat wij te doen hebben: Zijn sabbat te heiligen, en onze ouders en allen, die rechtmatig boven ons gesteld zijn, te gehoorzamen; in acht woorden, wat wij te laten hebben; en in zo weinige (tien) woorden stelt Hij daden daar, waarin wij te wandelen hebben, en zo elke ramp of onspoed zullen ontgaan, in gelukzaligheid leven hier in de tijd en hiernamaals in eeuwigheid; en elk woord verkondigt het als met luide stem: Aanschouwt Gods goedertierenheid! Op deze tien pilaren rust uw ganse

levensgeluk en het geluk uwer kinderen, en dat van hun kinderen na hen, tot in het duizendste geslacht!
En het zijn vurige pilaren, zij zijn als zo vele lichtzuilen, zodat wij in ons de verderfelijke werken der duisternis, die al ons geluk en dat van onze kinderen verwoesten, kunnen ontdekken; het is een vurige Wet, vurige daden zijn het, zij worden gedaan in betoning der kracht van Boven. Is men eenmaal in deze daden in, zo komt men daarin ook voorwaarts; men wordt in beweging gebracht en voortgestuwd door almachtige kracht, en gaat recht voor zich uit, alles verbrekende en vermalende wat tegenstaat. Dat is de Wet, dat zijn de Tien Geboden.
Nog eens, vurige daden zijn het; wie daarin is, die moet gelukkig zijn hierbeneden; en hemelwaarts is zijn gang, en hij komt binnen! Dat legde God er in, dat schiep Hij in deze woorden.

Maar hoe houdt men deze Wet? Hoe komt men in deze Tien Woorden, in deze daden in?
Antwoord. Zie eerst, hoe God ze houdt! De eerste woorden zeggen het ons luid: "Ik ben de Heere, uw God."

- Zo zegt Hij tot u: "Ik leidde u uit het Egypte der hel en uit alle harde dienstbaarheid uit." Hij heeft het gezegd, en is er nu nog een andere Helper, een andere God?
- Of laat Hij u ongetroost heengaan, en vervaardigt Hij de beelden voor u? Geeft Hij u beelden of houten poppen, opdat u zoudt neerknielen voor een ding, dat u in het vuur kunt werpen of ook tot plaveisel der straten kunt gebruiken? Geeft Hij u tot uw gebruik als een schat, die nooit vermindert, een andere naam, dan die Enige, Welke onder de hemel is gegeven, waardoor wij zalig kunnen worden?
- Wil Hij het ook, dat gij u zondags zult vermoeien met werken, nadat gij u zes dagen daarmee hebt beziggehouden en afgeplaagd? Of nodigt Hij u niet veelmeer tot Zijn Woord? Belooft Hij u niet, zo dikwijls u uw geboortedag viert, een gelukkig jaar en nog vele bovendien? Of veroorzaakt Hij u twist en tweedracht, ook slechts met een enkel woord?
- Geeft Hij u niet ouders om uwer welvaart wil, een goede Overheid, die het zwaard draagt, om u en uw leven, en het leven der uw te beschermen?
- Bestelt Hij niet de zalige, gelukkige en vruchtbare huiselijke stand? Strengelt Hij niet voortdurend de vaste band om twee harten, een band harder dan diamant? Houdt Hij niet de grootste trouw in stand, die er op aarde gevonden wordt, de trouw tussen man en vrouw? Kroont Hij u niet met de vader en moedernaam?
- Is Hij het niet, Die u met Zijn Woord de gezondheid bewaart, die meer waard is dan al het goud der wereld, opdat niet de pijl der hoererij u de lever doorsnijde, en het gif der ontucht u niet het gebeente doorknage, uw geweten, geheugen en verstand verwoeste?
- En wederom: zorgt Hij niet, dat in de gehele wereld door goede politie de kwaaddoeners worden in toom gehouden, opdat ook uw eigendom beveiligd blijve?
- Maakt Hij u niet met één woord spaarzaam, vlijtig, arbeidzaam; zegent en vermeerdert Hij niet op die wijze uw bezittingen?
- Of bewaart Hij u niet voor de valse tong, en laat Hij iets aan u kleven van smet of schuld, als de duivel u beschuldigt voor Zijn Rechterstoel, waar en onwaar van u sprekende, terwijl u met de tollenaar tot Hem opzocht: "O God, wees mij zondaar genadig?"

- Dat ik het in weinige woorden samenvatte: Heeft Hij ooit begeerd, dat u uw huis, uw vrouw, uw knecht, uw dienstmaagd op Zijn altaar zoudt brengen? Heeft Hij ooit bokken geëist van uw stal, runderen van uw kudde? Heeft Hij niet veeleer voor u gezorgd, uw gehele zaligheid, het geluk van uw leven daargesteld zonder u, zonder dat Hij daarbij het minste en geringste van u begeert? Helpt Hij u niet zelfs, indien u het behoeft, aan een speld of spijker?
- Geeft Hij u met Zijn Eniggeboren Zoon niet alles, alles, het leven en de overvloed?

"Ja zeker, dat doet God", zult u antwoorden. Maar wij, hoe zullen wij de Wet houden?
Ik antwoord: Een ieder make maar een begin, en wel heden!
"Hoe?"
Allereerst daardoor dat u uzelf beschuldigt voor God en komt met de waarachtige belijdenis: "Ik, ik ben een overtreder van al deze goede geboden. Neen, ik zoek mijn geluk niet; ik heb integendeel slechts mijn begeerte, Mijn lust op het oog. Gij, o God, hebt gelijk in al uw woorden, wanneer u tot mij zegt, dat ik een overtreder ben en mijn heil met voeten treed, mijn heil, dat immers alleen bij U staat."
Ziet, mijn Geliefden, dat is de eerste stap tot het houden der geboden Gods. Maar daar openbaart het zich reeds, dat de mens zichzelf rechtvaardigt en in eigen ogen heilig en onschuldig waant te zijn; daar kan hij bijvoorbeeld de uitleg der woorden: "Gij zult niet stelen" aanhoren en er niet eens aan denken, dat hij gestolen dingen in zijn zak of in de kast heeft; want ach, hoe blind, hoe stekeblind is de mens zonder licht des Geestes, zonder de genade, die hem de zonden ontdekt! En juist dan, wanneer men, tegen de vermaning des Geestes in, uit eigenliefde de ogen sluit voor het eigen verderf, wijst men de Wet van zich af, men laat de onderhouding er van aan anderen over, grijpt voor zich naar het Evangelie en blijft in de zonde zitten.

Maar komt één schrede nader, indien u in waarheid de Wet wilt bewaren*! God sprak al deze woorden.* Doet toch allen uw oren daarvoor open! Geen aardse keizer, koning of paus, veel minder nog vrouw, kinderen, nabestaanden, goede vrienden" veel minder nog de bedenking, dat men er schade bij lijden kan, of dat men er veel tegenspoed, lijden, kruis en verdrukking bij vinden zal, geen honger, zwaard, naaktheid, koude of vervolging, mag hier gehoord worden. God spreekt al deze woorden, en u bent mens-; uw Soeverein gebiedt, de allerhoogste Koning, en u bent Zijn schepsel, Zijn onderdaan; en gelijk de ongehoorzame krijgsknecht, de lafaard, en wie de vijand gehoorzaamt, de kogel verdient, gelijk alle majesteitsschennis naar recht met de dood gestraft wordt, net zo verdienen allen het eeuwige vuur, die meer vrezen voor het schadelijden, voor het verliezen van het leven dan voor hun God, en meer acht geven op de woorden van een sterfelijke mens, dan op de stem des Heeren HEEREN, voor wie de aarde siddert en de bergen beven, de rotsen splijten en de wildste stromen stilstaan!

O kinderen, o volwassenen, de Tien Geboden! Zij staan niet alleen in uw Catechismus, niet alleen op een Bijbelblad, zij zijn een vurige Wet tot Gods Rechterhand! God spreekt ál deze woorden; en wie nu meent Gods wil niet te kennen in dit of dat stuk, hij doet zich slechts zo voor, omdat hij dat liever heeft, wat vlees en bloed hem ingeven, omdat hij zijn eigen begeerlijkheid zoekt.
God spreekt al deze woorden; en hoe nabij is Hij ons! "Bedde ik mij in de hel, zie, u bent daar. Indien ik zeide: de duisternis zal mij immers bedekken; dan is de nacht een licht om mij." (Psalm 139)

Want ach, hoe speelt zo menig kind, zo menig jongeling, zo menige jonge dochter, zo menig volwassene aan de rand des afgronds; plukt aldaar voor zich allerlei bloemen der begeerte, hoort inmiddels Gods stem, verneemt hel Evangelie, wiegt er zich mede in slaap, wijst de Wet van zich af, slaat daar hoegenaamd geen acht op, en onverwachts, plots kijkt de dood door de vensters. Wat dan? Wat te doen, als de stem in het oor dondert: eeuwige verdoemenis!

Wie voelt zich getroffen? wie verloren? Dat hij luistere! U kunt de Wet niet bewaren, u kunt de geboden niet houden, en u wilt het ook niet, en evenwel moeten Gods rechten door u met allen ernst gehouden zijn. Noch uw onmacht, noch uw diepe verderf, noch uw afval van God in Adam kunnen u hier verontschuldigen. God spreekt al deze woorden.
"Wat raad blijft er dan voor mij, opdat ik de Wet beware, als ik het toch niet kan? Wat raad, om iets weer goed te maken, daar ik alles bedorven heb?"
Antwoord. Hier is de eerste stap tot het bewaren der Wet, tot het houden der Geboden Gods de belijdenis: "Ik kan niets weer goed maken, ook niet met al mijn werken; reeds in Adam lig ik in de dood"; de belijdenis: "ik kan niet en evenwel ik moet; ik ben er toe verplicht, en ik wil! God spreekt al deze woorden. Hij moet Zijn wil hebben, al ga ik er ook bij te gronde!"
Is eenmaal deze keus gedaan, dan ontstaat er een strijd op leven en dood, om het hoe te vinden, namelijk hoe men in deze vurige Wet, in deze daden Gods inkomt, ingekomen is, om daarin gewandeld te hebben. Dat hoe, het wordt eindelijk gevonden. *Als zondaar!* Wat zeg ik? Als het ware gelijk een afgedreven vrucht, als goddeloos komt men er in, men ziet zich op eens overgezet in het midden van alle goede werken. Als zondaar, als overtreder van de jeugd af aan, als zulk een, die niets meer in te brengen, niets te vorderen heeft, wordt men in alle goede werken gehouden, zodat men doet als van zelf en ongedwongen de wil Gods, de goede, de welbehaaglijke, de volmaakte wil, en heeft een verstandige, *redelijke godsdienst,* daar men zijn lichaam stelt tot een levende, heilige en Gode welbehaaglijke offerande. Als zondaar sterft men, sterft evenals de moordenaar aan het kruis, en desniettemin sterft men met een goed geweten voor God en mensen, en een talloze menigte goede werken volgen na. Het h o e wordt gevonden, als men der Wet gans en al afsterft, voorzover wij als uit ons Gode vruchten zouden moeten en willen aanbrengen, als men die afsterft in de dood van Christus en met Hem verenigd, met Hem opgewekt wordt uit de doden, in het geloof, hetwelk God werkt met macht. Dan is Christus de Man, en vruchtbaar is de kinderloze, de verstorvene moeder.
Het hoe ik herhaal het, ligt klaar en duidelijk voor ons open en schittert in het licht des Geestes in het zevende hoofdstuk van Paulus' Brief aan de Romeinen: "Maar nu zijn wij vrijgemaakt van de wet, overmits wij die gestorven zijn, onder welke wij gehouden waren, zodat wij dienen in nieuwigheid des geestes, en niet in de oudheid der letter"; en gelijk de sterren, door Gods hand gezaaid, over de glazen zee van Gods uitspansel lichten, zo blinkt, straalt en schittert de vurige Wet in de woorden van de Apostel aan de Efeziërs: "Zijn maaksel zijt gij, geschapen in Christus Jezus in goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij daarin zouden gewandeld hebben." (Eféze 2: 10)
En uit kracht van deze schepping roep ik met de Apostel luid in de Gemeente het woord: "In Christus Jezus heeft noch besnijdenis enige kracht, noch voorhuid, maar een nieuw schepsel" (Gal. 6:15), en wederom: "Door Jezus een andere lezing van deze woorden wordt ook gevonden in de oude Handschriften: Overmits die (namelijk, Wet)

gestorven is, onder welke wij gehouden waren." Christus is de wereld mij gekruisigd, en ik der wereld" (Vs. 14), en wederom: "De besnijdenis is niets en de voorhuid is niets, maar de onderhouding der Geboden Gods" (1 Kor. 7: 19)

Waar Christus opgestaan is van de doden en gezeten is aan de Rechterhand Gods, waar dus de vurige Wet in Hem in Christus, is; waar God de Vader werkt, met de macht der opstanding van Christus in alle gelovigen inwerkt; waar een eeuwige Geest is, de Heilige Geest, verworven door het bloed des Lams, een Geest, Die Zich in het rad van Gods Raad inwerpt, zodat het van zelf gaat: daar verontschuldige zich niemand met zijn onmacht. Al wat niet mede wil, wordt buiten geworpen! Bij dengene echter, die mede wil, daar is strijd, een hevige kamp, daar is een eeuwige breuk met de wereld, met de zonde, met de afgodendienst, met het valse Evangelie; en al is het, dat men gedurig en bij herhaling door de zonde overvallen, geketend en gevangen geleid wordt er is rust noch duur, totdat men het heeft …! "Wat?"
Dat, wat de Gemeente zo uitspreekt: "In de Heere zijn gerechtigheden en sterkte" (Jesaja 45: 24); totdat men zich bevindt. . . ."Waar?"
In de vurige Wet, tussen de tien pilaren des heils, midden in de daden des almachtigen Gods, Die juist de zwakke kracht geeft en de ellendige heerlijk helpt, opdat niet de zonde regere over de mens, maar de almachtige genade.

En nu hore een ieder uwer, in wiens hart deze dingen niet leven, bij wie dit niet waarheid in Jezus is, ook wat hém te wachten staat. Moet ik het u met één woord zeggen? De eeuwige verdoemenis! "Dewijl Ik geroepen heb, en gijlieden geweigerd hebt; Mijn hand uitgestrekt heb, en er niemand was, die opmerkte; en u al Mijn raad verworpen, en Mijn bestraffing niet gewild hebt; zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen, Ik zal spotten, wanneer uw vreze komt. Wanneer uw vreze komt gelijk een verwoesting, en uw verderf aankomt als een wervelwind; wanneer u benauwdheid en angst overkomt." (Spr. 1: 24)
Hoort dit, dwaze maagden, wie het slechts om de bruiloftsvreugde te doen is, en die niet denkt aan de vurige Wet; als u komen zult en kloppen: "Heere Jezus, doe ons open!" dan zal Hij antwoorden, Hij, de Bruidegom: "Voorwaar Ik zeg u, Ik ken u niet." Hoort dit, u die aan de bruiloftsdis aanzit zonder bruiloftskleed: "Vriend, hoe zijt gij hier gekomen, geen bruiloftskleed aanhebbende? Bindt hem handen en voeten en werpt hem uit in de buitenste duisternis." Hoort u allen de woorden, die de Evangelist tot ons spreekt: "Dwaalt niet (noch door de verleiding van mensen, noch door die uwer eigen begeerlijkheid): noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen rovers zullen het Koninkrijk Gods beërven! Laat ons niet hoereren, gelijk sommigen van hen gehoereerd hebben (niet alleen in geestelijk opzicht, maar ook lichamelijk) en vielen op één dag drie-en-twintig-duizend. En laat ons ook Christus niet verzoeken, gelijk ook sommigen van hen verzocht hebben, en werden van de slangen vernield." (1 Kor. 10)
Hoe?
U wenst te behoren tot hen, die de wereld hebben overwonnen door het bloed des Lams en door Zijn getuigenis, en u zoudt middelerwijl in ongeloof meedoen met de afgodendienst der wereld? Zullen u de afgoden verlossen, als God u antwoordt: "Laat uw afgoden u helpen!" die God, Welke heeft willen zijn uw God, alleen en geheel, getrouw en voor eeuwig. Hoe? u wilt een belijder der Waarheid zijn, een belijder van de enige Naam, waarin de verlossing is, en u schaamt u middelerwijl deze hoogheerlijke Naam te bekennen voor een mens, die gras is, en u ziet de woorden

voorbij: "Ik zal Mij uwer ook schamen, wanneer Ik in Mijn heerlijkheid kom." Hoe?
U wilt een goed Christen zijn, en evenwel op de sabbat uw lust zoeken, en u geeft geen acht op het woord: "Gij ziet om naar veel, maar ziet, u bekomt weinig, en als u het in huis gebracht hebt, zo blaas Ik daarin. Waarom dat? spreekt de Heere der heirscharen. Om Mijns Huizes wil, hetwelk woest is, en dat u loopt elk voor zijn eigen huis. Daarom heb Ik een droogte geroepen over allen arbeid der handen." (Haggaï 1:9 11)

O, ouders! Voedt uw kinderen op in de tucht en vermaning des Heeren, blijft in uw huis, verzorgt hen en gaat hun voor met verstand, opdat die planten u niet tot geselroeden worden!
O, kinderen! Gehoorzaamt u uw ouders niet, zo zullen ook uw kinderen tegen u opstaan en u het leven verbitteren en tot gal en alsem maken!
O gij, die uw leraars ongehoorzaam zijt, die uw overheid niet acht! U verwoest voor altijd uw eigen geluk en zegen, en dat uwer nakomelingen!
O gij, die de ganse dag slechts moordt met uw tong, in twist en tweedracht leeft, u staat een eeuwigheid te wachten van twist en gekijf onder de duivelen in de hel en aldaar een eeuwig tandenknarsen!
O, ontuchtigen en wellustigen, u verachters van de heilige huwelijke staat en de huwelijkstrouw, … zo iemand de tempel Gods schendt, die zal God schenden!
O, oneerlijken, welk een vloek vergadert gij u in uw schatkamers voor uw nakomelingen!
O, lasteraars, hoe zult u ontvlieden, als God op de groten dag van Christus al uw verborgen listen en lagen zal aan het licht brengen! O gij, die het niet kunt verdragen, dat het uw naaste goed gaat, en die het goed van uw naaste begeert: gedenk aan Naboths wijngaard, en hoe Achab met zijn gehele huis is uitgeroeid geworden!
O, wat zijn er reeds vele hete tranen gestort om de gevolgen van het niet-acht-geven op de Geboden Gods en het luisteren naar de stem der boze begeerlijkheden!
En o, dat men nog maar, zo midden in het verderf liggende, opstaat en tot God gaat, voor Hem het gehele hart uitschudt, en aanhoudt om genade om Christus wil, om vernieuwing des harten, om waarachtige bekeuring, want anders zal er zijn een eeuwig huilen, eeuwige tranen, die evenwel de vlammen der hel niet vermogen uit te blussen.
Verlaat, verlaat de slechtigheden, u allen, die in verkeerde dingen bezig zijt! Heden nog is het de dag der zaligheid!

Ziet opwaarts naar het loon, dat een ieder ontvangt, die zich in Christus in de vurige Wet bevindt, die in Christus blijft in de daden Gods, uitgesproken in de Tien Woorden, in de daden, die voor ons geschapen zijn, in de werken, welke God tevoren bereid heeft.
Ziet, daar staat een overtreder van alle Geboden des Heeren, een afgodendienaar voor de Rechterstoel Gods, verdoemd, verloren, rechtmatig aangeklaagd, door de duivel gebonden, en hij werpt zijn afgoden uit de hand; hij werpt ze in de hel, waarin hijzelf moest ingaan, en hijzelf, hij werpt zich op het Lam, Dat voor de Rechterstoel Gods staat en hem in zijn verlorenheid vriendelijk aanziet; hij werpt er zich op, zoals hij is, en dit Lam, Het draagt hem door alle vloeden des toorns en des doods naar de gewesten der zalige onsterfelijkheid, in het zalige licht van het Aangezicht des Vaders; daar heeft hij eeuwige vrede en eeuwige rust. Hij heeft het gebod gehouden, en alle duivelen, alle geestelijke boosheden uit de afgrond, die in de lucht zijn, zullen zich van hem niet meester maken, de engelen Gods dragen hem door alles heen in de heerlijkheid.

Heeft iemand de Naam Gods geheiligd, heeft hij in zijn nood de Naam aangeroepen Desgenen, Die alleen helpen kan: hij heeft het (gebod gehouden hij zal het loon ontvangen. "Hij heeft zich geheel aan Mij toevertrouwd, zo zal Ik hem uithelpen."
Heeft iemand de ruste Gods verkoren boven de moeitevolle werkheiligheid, en is hem daarom de dag des Heeren dierbaar, om te loeren de eeuwige sabbat aan te vangen; heeft hij trouw gearbeid in het zweet zijn aanschijns zes dagen lang, en laat hij zich nu op de dag des Heeren zijn Gods met manna spijzigen: hij heeft het Gebod gehouden, hij zal op Zaterdag ontvangen voor Zaterdag, voor Zondag en voor Maandag, want hij heeft geloofd de spijs en de buik zullen beide vergaan, maar Gods Gebod blijft in eeuwigheid.
Nog heden leven Sem en Jafeth in alle gelovigen voort, en Cham, die zich boven Zijn Vader verhief, benevens Kanaan met hun macht en pracht, met hun hoogmoed en pauselijke aanmatiging, zij zijn spoorloos verdwenen, zij zijn uitgeroeid van de aarde.
En God, mijn kind, God heeft geduld met uw gebreken, als u met eerbied de gebreken uwer ouders behandelt en van alle degenen, door wier hand het Gode behaagt ons te regeren.
Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden; kinderen van die God, Die de zegen en het leven gebiedt; ook Stefanus moordde niet, hij bracht de boodschap des vredes en der zaligheid, hij liet zich vermoorden en bad voor zijn moordenaars; hij verkreeg een rijke beloning: Saulus werd Paulus, de wolf een lam, een ree op de bergen.

"Daarover ben ik geen heer of meester, dat is het mijn niet, dat behoort aan de heilige huwelijkstrouw en de huwelijksplicht", "hoe zou ik zo'n groot kwaad doen en zondige tegen God?" Zo sprak Jozef, de zoon van de aartsvader Jakob, en zijn persoon kwam daarom Weliswaar in de ijzers; evenwel slechts tot de tijd toe, dat de beloning kwam en de rede des Heeren hem had doorlouterd; toen zond de koning en zette hem tot een heer over al zijn goederen en gaf hem de voornaamste erfdochter van Egypte tot gemalin.
Abraham nam niets van de buit van Sodom; liever wilde hij om het doorkomen moeite en arbeid hebben, en hij had genoeg aan Hem, Die ons geleerd heeft te bidden: "Geef ons heden ons dagelijks brood" en "eerlijk duurt het langst"; God heeft hem rijk gemaakt, en zelfs tot op deze dag toe: al wie van Zijn geslacht naar het vlees slechts eerlijk wil zijn, krijgt ras de naam van een rijke Jood.

Mozes wierp zich in de bres voor een volk, dat God om zijn verkeerdheid wilde ombrengen, en voor dezulken, die bij God een slechten naam hadden, hield hij om ontferming aan; en hij vond barmhartigheid: ja, zelfs voor zijn gestorven lichaam trad de aartsengel Michaël tussenbeide, toen de helse aanklager dat met zich wilde wegvoeren. (Judas, vers 9)
En "Wien heb ik naast U in de hemel? naast U lust mij ook niets op de aarde!" Zo sprak Asaf (Psalm 73: 25), en dat zal alléén van de Opperste Wijsheid waar blijven: Lengte der dagen is in haar Rechterhand, in haar Linkerhand rijkdom en eer" (Spr. 3:16). De liefde denkt geen kwaad, heeft geen boos of nijdig oog. De rechtvaardige strooit uit, hij geeft de nooddruftige; Zijn gerechtigheid bestaat in eeuwigheid; zijn hoorn zal verhoogd worden in ere." (Psalm 112) Wie Gods Geboden houdt, vindt grote loon, en de vreze des Heeren is het beginsel van alle wijsheid. De tucht is onaangenaam voor degene, die het pad verlaat; en die de bestraffing haat, zal sterven. In het huis des rechtvaardigen is een grote schat; maar in des goddelozen inkomst is

beroerte. In het pad der gerechtigheid is het leven; en in de weg van haar voetpad is de dood niet.

Zo wordt ons uit het Jeruzalem, dat Boven is, uit de mond van de waarachtige Getuige Gods toegeroepen: "Zalig zijn zij, die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan de boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad." (Openb. Joh. 22:14)
Wel zag het er uit, alsof Mordechaï aan de galg zou komen, en alsof het met Gods gehele volk gedaan was; wel scheen het stijfhoofdigheid, dat Mordechaï aan Haman geen eer wilde toebrengen, gelijk al de anderen het deden, maar de goddeloze Haman in de kuil, die hij voor de rechtvaardige heeft gegraven; en al wat zich met het Gebod er doorheen slaat, komt wel uit grote verdrukkingen, maar oogst nochtans eeuwige vreugde.

U, die een evangelie wilt voor het vlees, bekeert u, anders gaat u van uit de kerk naar de hel!
Gij, die slechts Gods geboden begeert, omdat God ze heeft gesproken, strekt u uit tot Christus, heden, morgen, alle dagen uws levens, hoe ellendig, hoe verdorven gij u ook bevindt, en behoudt het geloof! Alléén op de wagen des geloofs, alléén door het drijven des Geestes gaan alle dingen, en wij in dezelve de rechte weg tot het doel, dat God met zijn Wet beoogt: ons~eeuwig welzijn.
De Wet, de vurige Wet, zij is aan de tienduizendmaal-duizenden der hemelse heirscharen in handen gesteld; deze zijn de wachters der baan, die naar het Jeruzalem leidt, dat Boven ligt, waar wij ons reeds bevinden in de daden Gods in Christus Jezus. Er is voor ons geen gevaar, noch voor het dagelijkse, noch voor het eeuwige; over alles worden wij heengedragen, uit alle lijden weggerukt; elk gevaar is afgewend, alles is ten goede gekeerd wat ons ten kwade scheen bereid. De heirscharen Gods houden niet op met hun dienst, en in het licht van de Wet des Geestes des levens in Christus Jezus komen wij, al is het ook door enkel verdrukking, veel zekerder in het licht van het zalige aanschouwen Gods, dan de zon, die getrouw aan de haar gestelde wetten telkens weer uit de donkeren nacht te voorschijn treedt.
AMEN.

ZONDAG 36

Elberfeld op 26 Januari 1851, des voormiddags.[15]

Gezongen: Psalm 24: 2 - 4;
Psalm 143:10,
Psalm 145: 7.

Vraag 99. **Wat wil het derde gebod?**
Antwoord. ***Dat wij niet alleen met vloeken of met valsen eed, maar ook met onnodig zweren, den Naam Gods niet lasteren noch misbruiken, noch ons met ons stilzwijgen en toezien zulke schrikkelijke zonden deelachtig maken; en in het kort, dat wij den heiligen Naam Gods anders niet dan met vreze en eerbied gebruiken, opdat Hij van ons recht beleden, aangeroepen, en in al onze woorden en werken geprezen worde.***

"Gij zult de Naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken; want de Heere zal niet onschuldig houden, die Zijn Naam ijdellijk gebruikt." Exodus 20:7

Geliefden.
Heden leg ik voor u een zonde open, die zo met ons vergroeid is, dat wij van haar strafbaarheid en afschuwelijkheid geen denkbeeld meer hebben, en die zo algemeen verbreid is, zowel onder de hogere als onder de lagere standen, dat bijkans niemand haar meer als zonde telt; het is een zonde die voorteet als de kanker, die alles in staat van ontbinding brengt, die alle poging aangewend om het heil van Kerk en Staat te bevorderen, verijdelt en ongestraft de welstand en het leven van land en volk, van steden en burgers ondermijnt. Moord en doodslag, diefstal en roof, verzet tegen de overheid, oproerigheid en rebellie, ongehoorzaamheid daar, waar nauwe dienst- en plichtsbetrachting vereist wordt, echtbreuk en lastering van de naaste, zijn misdaden die openbaar gemaakt en gestraft worden; er is echter één zonde, wel oneindig gevaarlijker nog dan de worm, die de palen der dijken doorknaagt, zodat deze ten laatste bij opkomende hoge vloed geen weerstand meer kunnen bieden; één zonde, veel verwoestender, veel meer alles met zich medeslepend en in de afgrond van haar golven neerstortend, dan de meest vernielende overstroming; éne zonde, veel meer de dood en het verderf aanbrengend, dan cholera of pest, als die om ons woedt, huist in aller binnenste, maar wordt weinig erkend, meestal van geringe betekenis geacht en straffeloos gepleegd.

Deze zonde leg ik voor u open, opdat zij erkend worde; ik openbaar ze tot uw heil, opdat een ieder van ons er afstand van doe.
Of zullen wij onszelf blijven bedriegen, wanende dat, de Wet ons nu niet meer aangaat, wijl wij onder het Evangelie, onder de genade leven? Weliswaar, het ligt in onze aard, de Tien Geboden aan de kinderen over te laten, alsof wij er boven verheven waren. Intussen laat ons het Evangelie niet toe, dat wij met hetzelve ons over de geboden van onze souvereine God heenzetten. Zijn wij in waarheid onder de genade, dan vervullen wij Gods geboden, zo niet wij, dan toch de genade, die met ons is in Christus Jezus; zij worden in ons vervuld naar de Geest, en wel op zodanige wijze, dat

[15] Ook gepubliceerd in het 4e Twaalftal

wij geen gebod tegen ons hebben.
Zijn wij overtreders der geboden, dan moeten dezelve ons voorgehouden worden, opdat onze misdaad ons ontdekt zij, en wij overtuigd worden van onze zonde, opdat wij tot de belijdenis komen, dat wij de vloek Gods over ons gebracht en de eeuwige dood verdiend hebben. Waar nu zo'n overtuiging door Gods Geest plaats vindt, daar komt een heilzame schrik in de gewetens, een gevoel van waarachtig verloren-zijn, een oprecht leedwezen en een onberouwelijke droefheid naar God; daar verlangt de ziel naar troost. Alleen in die weg gaat men over in het verbond der genade; alleen zo komt het tot een waarachtige bekering, tot een oprecht geloof in Jezus Christus; alleen zo is er een wandelen in de geboden Gods, niet door onze eigen macht en kracht, maar in de Geest des Almachtigen.

De zonde nu, die ik blootleg, opdat zij erkend worde, opdat een ieder zich in waarheid daarvan afkere, is de zonde tegen het derde gebod, hetwelk aldus luidt: *"Gij zult de naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken; want de Heere zal niet onschuldig houden, die Zijn Naam ijdellijk gebruikt."*

Dat de zonde tegen dit gebod bovenmate zondig is, dat dit gebod zelfs voor alle andere een hoog en groot gebod is, ja daarin, als in een hoofdsom, alle geboden begrepen zijn, zodat in het houden of niet-houden van dit gebod al de andere geboden gehouden of niet gehouden zijn, wij zien het daaruit, dat God hier zo ernstig dreigt, dat Hij "niet zal onschuldig houden" of "niet ongestraft zal laten" wie dit gebod overtreedt.
Bij het tweede gebod tegen de afgoderij voegt God deze woorden: "Ik, de Heere uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten"; Hij zegt echter ook: "Ik doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden."
Bij het vierde gebod geeft God de reden op, weswege Hij de rustdag, wil gehouden hebben. Het vijfde gebod bevat een belofte. Alleen het derde gebod heeft een bedreiging; en wel is deze bedreiging te verschrikkelijker, omdat zij slechts in het algemeen zegt: "God zal de overtreder van dit gebod niet voor onschuldig houden"; als ware de straf op de overtreding er van zo zwaar, dat zij niet met name kon genoemd worden. Maar hoe groter het gebod is, zo veel te minder wordt er acht op geslagen; de bedreiging zelf strekt ten bewijs, hoe weinig acht er op dit gebod geslagen wordt, want God moet er bijvoegen: "Ik zal de overtreder niet ongestraft laten"; "Ik zal hem niet onschuldig houden." Immers daaruit blijkt duidelijk, dat ons de overtreding van dit gebod zo onbeduidend voorkomt, dat wij ons verbeelden daardoor niet schuldig te zijn, noch ook deswege gestraft te zullen worden.

Maar naar de waarheid is het, wat onze Catechismus leert: ***"er is geen grotere zonde, noch die God meer vertoornt dan de lastering Zijns Naams."*** Houdt God dan zo sterk aan op de onderhouding van dit gebod, en bedreigt Hij zo geweldig de overtreder om Zijnentwil of om onzenwil? Ongetwijfeld: om Zijnentwil; want wat is er meer in tegenspraak met Zijn heilig Wezen, dan het misbruiken van Zijn Naam? Ongetwijfeld echter ook om onzenwil; want is er een zonde aan deze evengelijk, dat wij de naam ijdellijk gebruiken van Hem, Die Zich "de Heere", Die Zich "onze God" noemt? Wij nietige schepselen kunnen eigenlijk de naam van de hoge God niet misbruiken; want Deze woont en schiet zijn stralen uit in het ongenaakbaar licht, en Hij is voor ons allen daartoe te hoog en te verheven, en ook te heerlijk. Er is evenwel een Naam, in welke

God Zich aan ons geopenbaard heeft, in welke Hij tot ons heeft willen neerkomen en ons bezoeken, in welke Hij woning onder ons heeft gemaakt. Er is een Naam, welke Hij op ons heeft gelegd, in welke Hij ons omgeeft, en in welke wij omvangen zijn met een eeuwig heil, met de vergeving der zonden, met leven en zaligheid. Er is een Naam, op welke wij staan, in welke de Heere de onze is geworden en wij de Zijnen geworden zijn; een Naam, die onze zonden, die dood en verderving van ons wegneemt, en ons alle schatten der genade en alle hemelse goederen mededeelt; een Naam, die al het onze, wat wij als afstammelingen van Adam geërfd hebben, bedekt, die ons voor eeuwig verlost en al onze doodvijanden van ons afweert; een Naam, die ons als het ware een burcht en een sterke vesting is, waarin alle deugden en volmaaktheden Gods tot onze eeuwige zaligheid, tot onze onfeilbare hulp en volkomen uitkomst aanwezig zijn. Dat is de Naam, van welke wij misbruik of ijdellijk gebruik maken kunnen, en helaas ook werkelijk misbruik maken. Dat is de Naam, welke de Heere hier op het oog heeft.

Want zo spreekt Hij in dit gebod***: "Gij zult de naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken."*** U ziet, dat de Heere Zich hier onze God noemt; Hij zegt niet: "de naam van de Heere God", maar "van de Heere, uw God."
"Dat is niet mogelijk", zouden wij haast denken; hoe, zouden wij datgene misbruiken, waarin al ons heil gelegen is." Zouden zij, die de zee bevaren, de enige bodem, die hen nog draagt, met eigen hand verbreken? Zouden zij lichtzinnig hun schip op de klippen doen lopen? Of zouden zij, die een beleg verduren, hun mondvoorraad lichtzinnig bederven? Of zou hij, die van dorst versmacht, als hij water vindt, dat moedwillig versmaden? Of kan iemand, die lange tijd in ketenen en boeien heeft gelegen, die niets dan de dood heeft te verwachten, met de naam van zijnen bevrijder de spot drijven, vooral als hij met een duren losprijs door hem is vrijgekocht? - "Nee, dat kan hij niet!" O, dat het zo ware! Maar tot de duizendmaal duizenden, die om de berg Sinaï gelegerd waren, tot de mannen en vrouwen, tot jongen en ouden van allerlei rang en stand, tot de vorsten en groten, tot de rijken en machtigen zowel als tot de armen en geringen, tot beschaafden en onbeschaafden, sprak God deze woorden; ja, tot een ieder hunner in het bijzonder zeide God: "Gij zult de naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken: want de Heere zal niet onschuldig houden, die Zijn Naam ijdellijk gebruikt."

En in deze eeuwigblijvend Wet spreekt God heden hetzelfde tot u, tot mij: "Gij zult de naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken; want de Heere zal niet onschuldig houden, die Zijn Naam ijdellijk gebruikt." God zegt, dat Hij de Heere, uw God is, en dat u Zijn Naam ijdellijk gebruikt. Hij zegt niet, dat gij u daarvoor moet wachten: Hij zegt u, dat u het doet, en dat u het moet nalaten.
Heb ik nodig het bewijs te leveren, dat de gehele wereld, naar dit gebod geoordeeld wordende, voor God schuldig is, en dat van onze aller mond gestopt wordt?
Vernemen wij slechts, hoe deze Naam ijdellijk gebruikt of misbruikt wordt; vernemen wij wat de Geest ons door dit gebod ontdekt, ons leert, ons verbiedt ons beveelt! Wat doen wij, wanneer wij ten opzichte van God, onze Verlosser, iets uitspreken of uitrichten, waardoor Hij niet geëerd, niet erkend wordt als de God en Heiland, Die Hij in waarheid is?
Ach, hoe dikwijls maken wij een ijdel gebruik van de Naam onzes Gods! Hoe vaak noemen wij Hem zonder nadenken zonder eerbied! Hoe vaak zonder reden of noodzaak, zonder heilige bedoeling, zodat wij daardoor ook aan anderen oorzaak geven de naam, die alleen in behoud zet, niet te heiligen! Hoe dikwijls wordt deze

Naam lichtzinnig op de lippen genomen, hoe vaak roekeloos uitgesproken!
De Heere, Die Zich "onze God" wil noemen, Die Zijn zon over ons doet opgaan, ons spijs en woning geeft, Die ons bekleedt, Die regen en winden, sneeuw en ijs doet komen, en als nu alles verstorven schijnt, uit het hardste hout 't allereerst weer kiemen doet voortspruiten: Hij schouwt van de hemel neer op de kinderen der mensen. Wat ziet, wat verneemt Hij? Moet ik hier met het eigenlijke misbruiken Zijns Naams beginnen? Moet ik spreken van het vloeken en onnodig zweren, waardoor Gods Naam wordt gelasterd? Moet ik daarvan spreken, hoe wij door ons stilzwijgen en toezien ons aan zulke zonden medeplichtig maken? Waar is hij, die de Naam Gods niet misbruikt? Waar is de mens, die zich dit als schuld toerekent? Is de huwelijkstrouw verbroken, is er een doodslag begaan, is er diefstal gepleegd, is er een leugen, een lastering geuit, o welk een beweging dan, hoe zijn dadelijk alle gemoederen ontroerd en geschokt!
En menigeen kan zich de handen wassen, omdat hij naar het uiterlijke aan zulke misdaden onschuldig is; maar is dan het misbruik van Gods Naam, het "God!" "mijn God!" het "Heere Je!" of "O Je!" zeggen, is dan het nodeloos bekrachtigen van Zijn betuigingen met de Naam Gods, is het vloeken en zweren, het over zich inroepen van Gods verdoemenis, is dat alles alleen de krijgslieden, of alleen de schippers of voerlieden eigen? Is het niet veeleer waar, dat de eersten, de meest beschaafden, de machtigen, de aanzienlijken deze gruwelijke zonde haast nog meer begaan dan de onbeschaafden? Is het niet veeleer waar, dat in vele gezelschappen dergenen, die toch gedoopt zijn, die ter kerk, ten avondmaal gaan en voor vroom, godvruchtig en zedig willen doorgaan, dat door deze de Naam misbruikt wordt van Hem, van wie wij de adem hebben? Is het niet waar, dat zij het Goddelijk Woord, waardoor men het leven heeft, als het ware tot de schotel maken, waarop zij hun spotternijen en geestigheden opdissen? O, hoeveel bedroevende bewijzen liggen er voor ons, dat de mens van nature niet anders vermag, dan de naam van zijnen Schepper en Weldoener, van Zijn God en Vader, voortdurend gering te achten, te honen, met voeten te treden, en zich dan nog te vleien, dat hij onschuldig bevonden zal worden!

De gewoonte, om bij verwondering, bij grote smart, bij een plotselinge schrik, bij verdriet, of bij lachen en in alle gesprekken de mond kwalijk te kunnen opendoen, zonder de naam zijn Gods te misbruiken, mag waarlijk wel een kwade gewoonte genoemd worden, als wij bedenken, hoe God dreigt die te zullen bezoeken en ook inderdaad bezoekt En bleef het nu nog maar bij het onnodig bevestigen van Zijn betuigingen door de Naam Gods, bij het nodeloos zweren! Maar waar is het begin, waar het einde van dit overtreden, dat men vals zweert bij de Naam Gods, dat men bij deze Naam zweert zonder te weten, of het wel waar is wat men bevestigt, of wel met de bewustheid, dat het niet waar is, wat men betuigt? En waren het nu maar geen Christenen, die het woord van de 15^{e} Psalm in de wind slaan: "Heeft hij gezworen tot zijn schade, evenwel verandert hij niet." Ach, dat men onder Christenen zulken vindt, die de eed met aanroeping van Gods Naam slechts voor een middel houden, om tot een ambt of een bediening te geraken. Christenen, die in de waan verkeren, straffeloos de naam des Heeren huns Gods te kunnen inroepen, terwijl zij in hun hart zich voorbehouden de eed niet na te komen, zodra de omstandigheden hun gunstig zijn. Christenen, die anderen leren om te handelen evenals de koning Zedekia, of die ook zelf doen als deze, waarvan wij lezen bij de Profeet Jeremia (die ook de bedreigingen Gods tegelijk er bij vermeldt) in hoofdstuk 34 vers 8 20: "Het woord, dat tot Jeremia geschied is van de Heere, nadat de koning Zedekia een verbond gemaakt had met het ganse volk, dat te Jeruzalem was, om vrijheid voor hen uit te roepen: dat een ieder zijnen knecht en een ieder zijn maagd, zijnde een Hebreeër of een Hebreeïn, zou laten

vrijgaan, zodat niemand zich van hen van een Jood, zijnen broeder, zou doen dienen. Nu hoorden al de vorsten en al het volk, die het verbond hadden ingegaan, dat zij, een ieder zijnen knecht, en een ieder zijn maagd, zouden laten vrijgaan, zodat zij zich niet meer van hen zouden doen dienen; zij hoorden dan, en lieten hen gaan. Maar zij keerden daarna wederom, en deden de knechten en maagden wederkomen, die zij hadden laten vrijgaan, en zij brachten hen te onder tot knechten en tot maagden Daarom geschiedde des Heeren woord tot Jeremia, van de Heere, zeggende: zo zegt de Heere, de God Israëls: Ik heb een verbond gemaakt met uw vaderen, ten dage als Ik hen uit Egypteland, uit het diensthuis, uitvoerde, zeggende: Ten einde van zeven jaren zult gij laten gaan een ieder zijnen broeder, een Hebreeër, die u zal verkocht zijn, en u zes jaren gediend heeft; u zult hem dan van u laten vrijgaan; maar uw vaders hoorden niet naar Mij, en neigden hun oor niet. Gijlieden nu waart heden wedergekeerd, en hadt gedaan dat recht is in Mijn ogen, vrijheid uitroepende, een ieder voor zijnen naaste; en u hadt een verbond gemaakt voor Mijn Aangezicht, in het Huis, dat naar Mijn Naam genoemd is. Maar u bent weer omgekeerd, en hebt Mijn Naam ontheiligd, en doen wederkomen, een ieder zijnen knecht, en een ieder zijn maagd, die u hadt laten vrijgaan naar hun lust; en gij hebt hen te onder gebracht, om ulieden te wezen tot knechten en tot maagden. Daarom zegt de Heere zoo: Gijlieden hebt naar Mij niet gehoord, om vrijheid uit te roepen, een ieder voor zijn broeder, en een ieder voor zijn naaste; ziet, zo roep Ik uit tegen ulieden, spreekt de Heere, een vrijheid ten zwaarde, ter pestilentie en ten honger, en zal u overgeven ter beroering, allen koninkrijken der aarde. En Ik zal de mannen overgeven, die Mijn verbond hebben overtreden, die niet bevestigd hebben de woorden des verbonds, dat zij voor Mijn Aangezicht gemaakt hadden, met het kalf, dat zij in tweeën hadden gehouwen, en waren tussen zijn stukken doorgegaan: de vorsten van Juda en de vorsten van Jeruzalem, de kamerlingen en de priesters, en al het volk des lands, die door de stukken des kalfs zijn doorgegaan. Ja, Ik zal hen overgeven in de hand hunner vijanden en in de hand dergenen, die hun ziel zoeken; en hun dode lichamen zullen aan het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde tot spijze zijn."

En bij de Profeet Ezechiël lezen wij hoofdstuk 17:12-19: "Zeg nu tot dat wederspannig huis: Weet u niet wat deze dingen zijn? Zeg: Ziet, de koning van Babel is tot Jeruzalem gekomen en heeft hun koning genomen en hun vorsten, en heeft hen tot zich gevoerd naar Babel. Daartoe heeft hij van het koninklijke zaad genomen en daarmede een verbond gemaakt, en heeft hen tot een eed gebracht, en de machtigen des lands heeft hij weggenomen, opdat het koninkrijk nederig zou zijn, zich niet verheffende, en dat het, zijn verbond houdende, bestaan mocht. Maar hij rebelleerde tegen hem, zendende zijn boden in Egypte, opdat men hem paarden en veel volks bestellen zou: zal hij gedijen? Zal hij ontkomen, die zulke dingen doet? Ja zal hij het verbond breken en ontkomen? Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere Heere, zo hij niet in de plaats des konings, die hem koning gemaakt heeft, wiens eed hij veracht en wiens verbond hij gebroken heeft, bij hem in het midden van Babel zal sterven! Ook zal Faraö door een groot heir en door menigte van krijgsvergadering, met hem in oorlog, niet uitrichten, als men een wal zal opwerpen, en als men sterkten bouwen zal, om vele zielen uit te roeien. Want hij heeft de eed veracht, brekende het verbond, daar hij, ziet, zijn hand gegeven had; dewijl hij al deze dingen gedaan heeft, zal hij niet ontkomen. Daarom, zo zegt de Heere Heere: zo waarachtig als Ik leef, zo Ik Mijn eed, die hij veracht heeft en Mijn verbond, dat hij gebroken heeft, datzelve niet op zijn hoofd geve!"

O, dat hierin een ieder zichzelf onderzoeke, en een ieder het woord des Heeren op zichzelf toepasse, want er bestaat veel verbondmaken in de Naam Gods en voor Gods Aangezicht, wat een uur daarna weer verbroken wordt, ja, wat men geheel en al vergeet! Ook is er veel voornemen in de Naam Gods, om de hulpeloze bij te staan, maar als het tot de daad zal komen, dan is het een Sauls- of een Kaïns-offer! In duizenderlei omstandigheden zegt de mens Gods eer en Naam te bedoelen, en trekt evenwel de hand terug, als hij niet zelf daarbij eer kan behalen, als niet zijn eigen naam daarbij gevierd kan worden, als hij niet zijn eigen voordeel daarbij vindt.

Is er nu weliswaar niets gewoner, dan dat men lichtvaardig de Naam zijns Gods bezigt in lichtvaardige dingen, dat men nodeloos en zonder dat de overheid of de liefde van de naasten het vordert, zweert en zich van allerlei vloekwoorden bedient, alsof men daarmede iets groots wilde uitrichten; algemener nog en fijner is het misbruik van Gods Naam, dat overal in de wereld in zwang is, en dat nog veel dieper zit: dat men namelijk zich van de Naam en van de uitspraken zijn Gods bedient, om een valse leer ingang te doen vinden. Dit misbruik heeft zo een goede schijn, dat men er nauwelijks een zonde in erkent. Het komt ons voor als nuttig, vroom, heilig, zodat niemand het waagt zich er tegen te stellen. Zo wil men dan de Ark van God overeind houden, het Evangelie verdedigen, het zaad des Woords in de vier windstreken uitstrooien, en met de Naam Gods allerlei zogenaamd liefdewerk ondernemen; men meent Gode een dienst te doen, en de grond is toch geen andere, dan afgoderij en vijandschap tegen de ware en klare waarheid. En evenals de duivel in de woestijn, toen hij de Heere verzocht, laat men onder het geroep van "Gods Woord, Gods Woord!" zoveel van het Woord achterwege, als men nodig oordeelt; of ook men verdraait het goede gebod, dat men ten leven en tot zijn heil heeft ontvangen, ja, zet het geheel terzijde, ten einde zichzelf staande te houden, zijn eigenliefde te vleien of zijn beurs te vullen, en aan de gierigheid, de gewinzucht, aan de ongerechtigheid en begeerte tot onreinheid, aan de liefde tot de wereld en haar dienst de teugel te vieren. Tot zo'n misbruik acht niemand zich in staat, totdat God Zelf het openbaart, wat er uit de planten wordt, die zijn hand niet geplant heeft.
De oprechte belijdt zulk "misbruiken van de Naam Gods", voorzover hij zich daaraan heeft schuldig gemaakt; hij belijdt, dat hij zich van die Naam bediend heeft, om zichzelf in zijn eigengerechtigheid, in Zijn liefde tot de begeerlijkheid, in menige verkeerde weg staande te houden. Doch slechts van deze geldt in waarheid, wat Paulus van zich betuigd heeft: "Ik heb het in onwetendheid gedaan." Ach Heere, ik heb gedwaald op velerlei doolwegen."

Er bestaat nog een ander "misbruiken van de "Naam Gods." Menigeen belijdt deze Naam, zoekt deze Naam, maar hij zit in allerlei verkeerdheid en ongerechtigheid vast, en is de oorzaak, dat Gods Naam door de tegenstanders gelasterd wordt.
Ook zijn er velen, die alles schijnen te hebben wat een bekeerde heeft; die hetzelfde schijnen te zoeken wat een bekeerde zoekt; en toch hebben zij het vergankelijke, het aardse op het oog, dat hebben zij mét de Naam gezocht en niet de Naam Zelf. Dat is ook een ontzettend misbruik, waarvan men voor God rekenschap zal moeten af leggen.
Moet ik het aantonen, hoe menigeen de Naam Gods uitspreekt en des Heeren Woord ter hand neemt, daaruit leert en anderen onderwijst, alleen om zichzelf te handhaven, evenals de Samaritaanse vrouw, alleen om de pijn der consciëntie en de innerlijke onrust te stillen, terwijl hij niet wil loslaten, wat hij toch tot behoud zijner ziel zou moeten loslaten? Dat is ook een misbruiken van de Naam Gods; en nog gruwelijker is,

wat maar al te vaak, ook onder ons, gevonden wordt, dat men namelijk die God vrezen opzoekt, zich vroom voordoet, de eenvoudigen daardoor misleidt, en dat alles slechts uit geheel andere beweegredenen, bijvoorbeeld om een stuk geld machtig te worden, omdat men zelf te lui is om te werken, of omdat men zijn verdienste in overdadigheid en in drankgebruik verkwist, of ook te lui is, om God aan te roepen! Dan heeft men wel geloof, om anderen van hun geld en goede naam te beroven, maar geen geloof tot Hem, Die de ellendigen heerlijk helpt, en Die de dingen, die niet zijn, roept alsof zij waren.

Zo zijn er weer anderen, die God verzoeken, doordat zij met terzijdestelling van Gods Wet, door eerzucht gedreven, dingen ondernemen, zo het heet, tot eer van Gods Naam; zij zoeken echter slechts hun eigen naam, worden daarbij te schande en zijn dan oorzaak, dat de Naam Gods gelasterd wordt. Anderen weer volgen hun lust en hun begeerte, willen zichzelf niet verloochenen, spreken daarbij van vertrouwen op God, voeren slechte zaken uit, sterke zich in hun doen door overgeloof, en geven aan de wereld oorzaak, Gods Naam te ontheiligen, daar zij ten laatste zelf meedoen met degenen, tegen wie zij tevoren hard ijverden.

Wederom anderen schrijven de Naam huns Gods iets ongerijmds toe, of lasteren die Naam in het hart en met de mond, omdat het hun niet naar wens gaat. En weer anderen willen toch volhouden, dat zij de Naam Gods heiligen, hoewel zij de vorige wereld weer liefgekregen hebben.
Ik zou nog wel meer misbruik van Gods Naam willen aantonen; hoe men bijvoorbeeld met betuigingen van de trouw en de genade Gods in de mond, zijn ziel laat verstikken in de zorgvuldigheden dezes levens, of ook, hoe men bidt, zingt en de prediking aanhoort zonder aandacht en zonder dat het hart er aan deelheeft; of hoe men bidt, predikt en getuigt, meer om door anderen als vol en welbevestigd aangezien te worden, dan met gebogen knieën des harten en in waren ootmoed en het gevoel van eigen onwaardigheid voor Gods Aangezicht neer te liggen; meer omdat men zichzelf behaagt, dan uit liefde des naasten.
Ik zou kunnen aantonen, hoe men, met de Naam Gods op de lippen, de weg en het gedrag des rechtvaardigen in verdenking brengt, afkeurt en veroordeelt; hoe men, met de naam en het Woord Gods in de mond, over zijn rechtvaardige naaste uitvaart en hem met de lippen doodt, vaak uit ijver tot God zonder verstand, vaak uit kwaadwilligheid, uit gierigheid, of ook opgewekt door de vuilste hartstochten; ik zou kunnen aantonen, hoe men met de Naam Gods in de mond, met Zijn Woord op de lippen, als een dubbelhartig man zich ongestadig gedraagt, het gebod laat varen, en, om maar niet in gevaar te geraken, "in Gods Naam" aan de slechtigheid, aan de ongerechtigheid toegeeft en zo over zichzelf en anderen Gods bedreigingen en straffen haalt, naar het oude spreekwoord: *"Alle ongeluk begint in Gods Naam."* Maar het gebod is wijkt van begrip, en het menselijke hart is een trots en arglistig ding.

Heil ons, wanneer wij de onderwijzing, wanneer wij de bestraffing ter hart nemen; wanneer wij, als God onze heimelijke zonden in het licht van Zijn Aanschijn stelt, wegzinken voor Gods dreiging en straf, en verlegen en bekommerd vragen: "Hoe wordt dan dit gebod vervuld? Hoe gebruik ik de Naam des Heeren mijns Gods recht? Hoe heilig ik die Naam? Want hoe God de overtreding van dit gebod van oude tijden af heeft gestraft, straft en zal straffen, vernemen wij uit de volgende Schriftuurplaatsen.
Wij lezen Leviticus 24: 10 16: "En er ging de zoon ener Israëlitische vrouw uit, die, in

het midden der kinderen Israëls, de zoon van een Egyptisch man was; en de zoon van deze Israëlietische en een Israëlietisch man twistten in het leger. Toen lasterde de zoon der Israëlitische vrouw uitdrukkelijk de naam en vloekte; daarom brachten zij hem tot Mozes (de naam nu van Zijn moeder was Selomith, de dochter van Dibri, van de stam Dan). En zij legden hem in de gevangenis, opdat hun naar de mond des Heeren verklaring geschieden zou. En de Heere sprak tot Mozes, zeggende: Breng de vloeker uit tot buiten het leger, en allen, die het gehoord hebben, zullen hun handen op zijn hoofd leggen; daarna zal hem de gehele vergadering stenigen. En tot de kinderen lsraëls zult u spreken, zeggende: Een ieder, als hij zijn God gevloekt zal hebben, zo zal hij zijn zonde dragen. En wie de Naam des Heeren gelasterd zal hebben, zal zeker gedood worden; de ganse vergadering zal hem zeker stenigen; zo zal de vreemdeling zijn, gelijk de inboorling, als hij de NAAM zal gelasterd hebben, hij zal gedood worden."

Voorts Psalm 50: 16 22: " Maar tot de goddeloze zegt God: Wat hebt gij Mijn inzettingen te vertellen, en neemt Mijn verbond in uw mond? Dewijl gij de kastijding haat, en Mijn woorden achter u heenwerpt. Indien gij een dief ziet, zo loopt gij met hem, en uw deel is met de overspelers; uw mond slaat u in het kwade, en uw tong koppelt bedrog; gij zit, u spreekt tegen uw broeder, tegen de zoon uwer moeder geeft u lastering uit. Deze dingen doet gij, en Ik zwijg; u meent, dat Ik ten enenmaal ben, gelijk gij; Ik zal u straffen, en zal het ordentlijk voor uw ogen stellen. verstaat dit toch, u Godvergetenden, opdat Ik niet verscheure en niemand redde."
En bij de Profeet Zacharia lezen wij hoofdstuk 5: 3, 4: "Toen zeide Hij tot mij: Dit is de vloek, die uitgaan zal over het ganse land: want een ieder, die steelt, zal van hier (volgens denzelven vloek) uitgeroeid worden; desgelijks een ieder, die valselijk zweert, zal van hier (volgens denzelven vloek) uitgeroeid worden. Ik breng deze vloek voort, spreekt de Heere der heirscharen, dat hij kome in het huis van de dief en in het huis desgenen, die bij Mijn Naam valselijk zweert; en hij zal in het midden zijn huizes overnachten, en hij zal het verteren met zijn houten en zijn stenen."
Zo ook bij Maleáchi (Hoofdstuk 3: 5): "En Ik zal tot ulieden ten oordeel naderen; en Ik zal een snel Getuige zijn tegen de tovenaars en tegen de overspelers en tegen degenen, die valselijk zweren en tegen degenen, die de loon des dagloners met geweld inhouden, die de weduwe en de wees en de vreemdeling het recht verkeren, en Mij niet vrezen, zegt de Heere der heirscharen."

Dit gebod nu wordt vervuld, wanneer wij, zoals de Catechismus leert, ***"Den heiligen Naam Gods anders niet dan met vreze en eerbied gebruiken, opdat Hij van ons recht bekend, aangeroepen en in al onze woorden en werken geprezen worde."*** Dat kunnen wij echter uit onszelf even weinig doen, als wij het kunnen nalaten de Naam onzes Gods te misbruiken. De Wet is geestelijk, en het *hoe* van haar vervulling is een grote, maar geopenbaarde verborgenheid der Godzaligheid.

Laat ons, ook ten opzichte van dit gebod, toestemmen, dat het door ons moet vervuld worden, indien wij niet door des Heeren vreselijke bedreiging en straf willen getroffen worden. Bekennen wij, dat wij allen gehouden en verplicht zijn, de Naam onzes Gods naar Zijn heilige wil en niet anders te gebruiken, dan komt het met ons tot een roepen: "Treed niet met mij in het gericht, o Heere, wees mij genadig!" Dan komt de behoefte aan verzoening met God in het bloed van Christus, het verlange naar vergeving der zonden, naar de bekleding met de genade en gerechtigheid van Christus, dan komt door de liefde van God het geloof, een zich-overgeven aan de Heere, een zich-verlaten

op het verbond Zijns vredes, op het eeuwiggeldend offer van Christus; dan ontstaat er worsteling en strijd ook tegen deze zonde, tegen de overtreding van dit gebod, en in deze strijd, in dit worstelen ontstaat een kermen en klagen: "Ik weet niet, wat ik doe; het kwade ligt bij mij!"
Zulk een strijd verwekt een diep gevoel van onmacht, verwekt radeloosheid; maar in deze radeloosheid laat de Geest der genade, des geloofs en des gebeds de mens niet over aan zichzelf, maar drijft hem gans en al van de wet af, geheel naar Christus toe, opdat men, in Hem zijnde, zijn vrucht brenge. Dan is het gedaan met onze naam en met alle menselijke namen, dan is het uit en gedaan met onze gerechtigheid en onze roem, met de gerechtigheid en de roem van alle vlees. In zichzelf een zondaar, gevonden in Christus Jezus: wat heeft men verder nog in de hemel of op aarde, dan de naam van zijnen Heiland, zijnen grote God en Verlosser?
Zo is dan daar het geloof aanwezig; en waar het geloof is, daar wordt de Naam des Heeren en Zijn Woord alleen geëerd door leraars en hoorders, zodat alléén Christus, alléén Zijn genade en de liefde van God recht beleden, geëerd en geprezen worden in gemeenschap des Geestes. Waar echter het geloof is, waar Christus is, daar komen zonde, duivel en wereld spoedig op de been, daar ontstaat nood en aanvechting van allerlei aard; waar echter nood en aanvechting is, daar is ook dadelijk het rechte aanroepen van deze Naam; en waar het aanroepen is, daar wordt ook deze alleen heilige Naam, die alreeds in de Heilige Doop op ons gelegd is, in al onze woorden en werken geprezen, zodat men met vrijmoedigheid belijdt en predikt Gods gerechtigheid, ondanks alle vijandschap der mensen, ja, men laat goed en bloed, lijf en leven, vrouw en kind, huis en hof om deze Naam varen. Gods vriend, trouwens, is aller wereld vijand, en wie de naam des Heeren, zijn Gods, heiligt, heeft het te verwachten, dat zijn naam door allen als kwaad verworpen en veracht wordt; immers de Naam Gods heiligen wij niet, wanneer wij het alleen met de mond doen, maar wanneer wij en dat geeft strijd! Gods vrije genade. Zijn Naam en zijn eer: dat Hij alléén ons heeft zaliggemaakt naar zijn grote barmhartigheid, met onze daden, met onze handel en wandel belijden.

Dat werke in ons onze verhoogde Heiland, Die ons geleerd heeft te bidden: *"Onze Vader, Die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheiligd!"* en Die Zichzelf voor ons heeft geheiligd en ons Zijn Geest geeft, opdat wij, geheiligd zijnde in waarheid, Zijn Naam heiligen en recht gebruiken tegen duivel en wereld, recht gebruiken tegen de zonde, die in ons woont, Hem heiligen in alle verdrukking, in nood en dood!
AMEN.

ZONDAG 39

Vraag 104. ***Wat wil God in het vijfde gebod?***
Antwoord: ***Dat ik mijn vader en mijn moeder, en allen, die over mij gesteld zijn, alle eer, liefde en trouw bewijze, en mij hunner goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe; en ook met hun zwakheid en gebreken geduld hebbe; aangezien het Gode belieft, ons door hun hand te regeren.***

Geliefden.
Bij de overdenking van het allerheiligst lijden en sterven van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus zingen wij vaak uit de 40ste Psalm. De woorden, die wij daar lezen, die wij zingend en biddend overdenken, zijn de woorden van Hem, onze Heere. Hij is het, die gezegd heeft: "Gij hebt geen lust gehad aan slachtoffer en spijsoffer, voor de zonde gebracht", hoewel die offers naar de Wet geofferd zijn. Met al die offeranden geschiedt Uw wil toch niet; want hetgeen de mensen offeren, brengen zij eigenlijk zichzelf en hebben daarbij geen hart voor U en ook geen hart voor de broeder, voor de naaste. Uit het hart moet het komen; maar in het hart der mensen troont het eigen "ik." Want uit het hart van de mens komen voort alle mogelijke kwade dingen, bovenal, om alles met één woord te zeggen: de ongehoorzaamheid.
"Geen vlees wil", zegt de Heere Jezus tot de Vader, "hetgeen u wilt en zoals u het wilt. Vlees heeft in het hart zijn eigen "ik" en zijn begeerte, maar heeft niet in het hart Uw Wet, Uw wil. Welnu, Vader, bekleed u Mij met vlees en bloed, zoals de mensen hebben, dan zal Ik in hun vlees komen en in hun vlees Uw wil doen, gelijk u van de beginne af door de Profeten beloofd hebt, ter vertroosting van al degenen, die voor U in ootmoed wandelen, belijdende, dat het hun onmogelijk is, Uw wil te volbrengen, - opdat zij in deze wil geheiligd, volmaakt worden."
Als wij dus deze 40ste Psalm zingen of bidden, dan moeten wij ons voor God verootmoedigen en belijden: "Ik ben niets, ik beteken niets, ik ben niet waard, dat u mij het leven en allerlei weldaden schenkt; want ik doe Uw wil niet. En al doe ik hem ook uiterlijk, dan doe ik hem toch niet, want ik ben niet in overeenstemming met Uw wil, in mijn hart is Uw wil niet. Gij, Heere Jezus, zijt het alleen. U hebt de Vader een volkomen gehoorzaamheid gebracht. U alleen hebt de wil van God in Uw hart, om die te volbrengen, God de Vader te eren, en, o wonder van barmhartigheid! om mij in Uw wil, die u doet, geheel en al rechtvaardig en heilig te stellen."
Wanneer wij deze Psalm lezen, laat ons dan niet anders aan onszelf denken dan belijdende, dat wij niets zijn, dat wij niets betekenen, dat wij niets anders verdiend hebben dan de eeuwige dood. En laat ons luisteren naar die machtige woorden van de overste Leidsman onzer zaligheid, welke Hij in de 40ste Psalm, én in de hemel èn op de aarde, tot de Vader gezegd heeft, en die Hij nog in de hemel uitspreekt: "Aan al die offeranden hebt U geen lust; welnu, Ik geef Mijzelf ten offer, opdat aan Uw gerechtigheid genoeg geschiede en Uw toorn van Mijn broeders afgewend worde. Hetgeen Uw wil is, heb Ik in Mijn hart, en Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen."

Wij willen nu eerst iets van onszelf daartegenover stellen, en daarna laten uitkomen, dat de Heere Jezus graag des Vaders wil heeft gedaan. Met andere woorden: wij vergelijken onze ongehoorzaamheid, waardoor wij allen des doods schuldig zijn, met Christus' gehoorzaamheid, door welke wij van de dood verlost zijn en geheiligd worden. Daartoe overwegen wij de woorden der Wet, welke wij lezen Ex. 20 : 12:

"Eert uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de Heere uw God geeft."

Alle vlees vraagt naar geboden: "Wat moet ik doen?" en zal met de grootste gewilligheid de dwaaste geboden der mensen opvolgen. Hetgeen de kerkvergaderingen, de zogenaamde vaders, de pausen en bisschoppen geboden hebben aangaande de zelfkastijdingen en het vasten, dat moet alles hoog in eer gehouden worden. Het zou een zonde tegen de hemel zijn, indien de mens zulke geboden niet opvolgde. In het dagelijks leven zal de werkman wel zorg dragen, dat hij zijn werk doet volgens het gebod en de aanwijzing van zijn heer, opdat hij het loon ontvange, waarvan hij moet leven. En de scholier, die enigszins vlijtig is, zal wel zorgen, dat hij leert, wat hem opgegeven is. In het burgerlijk leven zijn er nog wetten, die iedereen eerbiedigt en voor welker overtreding men zich wacht.
Maar één van de geboden der tweede tafel, dat gelijk staat met het eerste gebod, wordt, juist omdat het zo verheven, zo goddelijk is, door alle vlees miskend. Wel is waar leert ieder kind: "Eert uw vader en uw moeder", maar als Gods Geest niet komt, zal geen enkel kind dit gebod ter harte nemen. Het is, zo te zeggen, iets te alledaags. Zo is en was er bij ons allen van de beginne aan ongehoorzaamheid tegen de ouders, tegen vader en moeder. En geen wonder, want sinds de overtreding van het gebod door onze eerste ouders, sinds zij ongehoorzaam werden, wordt van alle vlees gezegd: "Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen."

De betekenis van de gehoorzaamheid van onze Heere Jezus Christus zullen wij moeilijk begrijpen, - het gaat onze oren voorbij, als een geluid zonder betekenis, - als wij niet teruggeleid worden tot onze gehoorzaamheid. Wat de ongehoorzaamheid van Adam geweest is, verstaan wij niet recht. Maar God heeft het ons door onze ouders, door vader en moeder laten betuigen, opdat wij, de jaren onzer jeugd overdenkende, tot de erkentenis zouden komen, hoe ongehoorzaam wij zijn. Maar nu nog één ding. Dat wij onze ouders in menig ding ongehoorzaam zijn of geweest zijn, - 't is mogelijk, dat wij zulks wel eens erkennen. Maar wie weet en beseft, dat hij met zijn ongehoorzaamheid tegen zijn ouders en daarmede, dat hij hen niet eert, de dood verdiend heeft en de vloek? De Wet zegt: "opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de Heere uw God geeft."
Luther heeft eens de fout begaan, in een verklaring der geboden te schrijven: "Daaruit ziet gij, dat dit gebod ons geenszins aangaat, maar de Joden." Het is goed, dat hij in zijn practische uitleggingen van deze verklaring afgaat en meer dan iemand aan de kinderen de gehoorzaamheid inscherpt. De Apostel Paulus schrijft niet aan de Joden, maar aan de bekeerde Heidenen, aan de Efeziërs: "Gij kinderen, zijt uw ouders gehoorzaam in de Heere, want dat is recht. Eert uw vader en uw moeder (hetwelk het eerste gebod is met een belofte), opdat het u welga en u lang leeft op de aarde." Daar betekent "leven" niet alleen "leven", maar daar is "leven" zoveel als: welvaart, geluk, rust, vrede en een vrolijke ouderdom. Niet het Joodse land alleen zal ons gelukkig kunnen maken, maar juist het land en de stad onzer geboorte. Dus: "Eert uw vader en uw moeder, opdat u lang leeft", d.w.z. lange tijd geniet de weldaden en zegeningen van God, die Hij besteld heeft voor allen, die vader en moeder eren, hun gehoorzaam zijn.

Op de ongehoorzaamheid staat de dood. "Zo wie zijn vader of zijn moeder slaat, die zal zeker gedood worden." En: "Wie ook zijn vader of zijn moeder vloekt, die zal

zeker gedood worden." zo luidt Gods Wet (Ex. 21).
Verder gebiedt God in Zijn Wet, dat, als iemand een zoon heeft, een ondeugende zoon, een ontaard en verkeerd kind, met wie niets is te beginnen, de vader hem zal brengen voor de rechter, en al het volk moet dezen ongehoorzamen zoon stenigen. "Wie zijn vader of zijn moeder vloekt, diens lamp zal uitgeblust worden in zwarte duisternis."
Wij letten er zo weinig op, dat God leeft, en dat Hij een Beloner is van het goede en een Wreker van het boze. Zo menig ongeluk schrijven wij toe aan een ongelukkige weg, eigenlijk aan het toeval. Wij bedenken niet, wij verstaan en begrijpen niet, dat het gehele leven van een mens niets is dan een openbaring der vergeldende gerechtigheid Gods, die de overtreding van Zijn geboden bezoekt; zodat èn straf èn beloning daarmee in de juiste verhouding staan. En al telt een kind zijn ongehoorzaamheid niet en al acht de volwassene zijn ongehoorzaamheid, eenmaal tegen zijn ouders begaan, niet, - het gebod blijft desniettemin staan, en het komt wat daarin geschreven staat - óf leven en voorspoed voor dit leven, óf dood in menigerlei opzicht en velerlei gedaante.

Wat betekent het dan, als God zegt: "Eert uw vader en uw moeder"? Niet alleen "uw vader", maar ook "uw moeder." Eer komt Gode alleen toe, God de Heere, en niet een mens. Als God de Heere dus zegt: "Eert uw vader en uw moeder", dan legt Hij Zijn heerlijkheid op vader en moeder, opdat vader en moeder voor het kind in de plaats van God zijn. Wij kunnen de Heere God in de hemel niet zien en zo met Hem spreken. Maar als wij tot God bidden, houden wij Hem Zijn Woord voor. Doch een kind behoeft, zo te zeggen, de Heere God niet in de hemel te zoeken, het kind heeft de Heere God vóór zich in de persoon zijner ouders. Daarom is de stand der ouders de hoogste stand. God heeft dit eenmaal zo geschapen en verordend. Hij had de mens immers ook wel in de wereld kunnen laten komen zonder ouders, zonder vader en moeder, maar Hij heeft dit niet gewild. Integendeel, God heeft als de hoogste, de heiligste, de eerwaardigste stand de echt ingesteld, en op deze echt heeft Hij gelegd Zijn: "Wees vruchtbaar en vermenigvuldigt." En het is Hem welbehaaglijk, dat uit vader en moeder kinderen geboren worden. Kinderen zijn het vlees en bloed van hun ouders, en niets hogers heeft een kind boven zich dan zijn vader en zijn moeder. Al staat de overheid ook ver boven ons allen, toch is de hoogste overheid voor een kind niet de keizer of de koning, maar vader en moeder, waarom ook zelfs Salomo in al zijn heerlijkheid zijn moeder boven zich als moeder heeft geëerd (Zie 1 Kon. 2 : 19).
Ik zeg: God spreekt: "Eert uw vader en uw moeder." Hij zegt niet: "Hebt lief!" Het laatste is het gevolg van het eerste. Gehoorzaamheid is er de wortel van, maar God wil het hoogste, namelijk, dat het kind zijn vader en zijn moeder aanziet, alsof het de Heere God zelf vóór zich had.
Daartoe heeft God de ouders twee dingen toebedeeld:
1. Zij zijn ons vlees en bloed.
2. God gaf hun dit kleinood: dat Hij aan hen gehangen heeft Zijn gebod, Zijn wil en Zijn belofte.
Gelijk het eerste leven van een mens uitgaat van de ouders, zo gaat het gehele leven van een kind daarvan uit, dat het de ouders eert.

Vragen wij wat onze Heidelbergse Catechismus onder dit eren verstaat, dan vinden wij als antwoord op vraag 104: "Wat wil God in het vijfde gebod?" het volgende: ***"Dat ik mijn vader en mijn moeder en allen, die over mij gesteld zijn …"*** namelijk door vader en moeder. Vader en moeder leren aan de kinderen, dat zij achting en

eerbied voor hun onderwijzers moeten hebben. Vader en moeder leren aan de kinderen, dat zij de predikant moeten achten. Vader en moeder leren aan de kinderen, dat zij de overheid van stad en land, de keizer of koning en diens huis hebben te eren. Dat ik derhalve allen, die door vader en moeder over mij gesteld zijn, ***"alle eer, liefde en trouw bewijze."***
Waarom? Omdat de ouders goed en leven, alles, wat zij zijn en wat zij hebben, voor hun kinderen opofferen. Omdat de ouders de kinderen met smart voortgebracht en opgevoed hebben en ten koste van eigen rust en gemak hun schreden bewaakt hebben. Omdat de ouders hun kinderen tegen alle gevaar in bescherming nemen. Omdat de ouders duizenderlei angst en dood om der kinderen wil uitstaan. Omdat de ouders liever het brood van hun eigen mond nemen, dan dat zij hun kinderen gebrek zouden laten lijden. Omdat de ouders liever zichzelf uitkleden, om voor hun kinderen te zorgen, opdat de kinderen niet opgroeien in ondeugd en verkeerdheid. Want evenmin als een boompje vanzelf recht opschiet, het allerminst een wijnstok, evenmin zal een kind goed worden zonder de trouwe tucht der ouders, zonder dat een vader zijn kind kastijdt.
Wanneer dus een kind voor de beul bewaard blijft, voor galg en gevangenis, voor de verschrikkelijkste dingen, die dit leven meebrengt, dan heeft het dit aan zijn ouders te danken, niet het minst aan hun bestraffing. Daarom moet het kind hun alle *eer, liefde en trouw bewijzen.*
Eer, omdat zij staan in de plaats van God.
Liefde, omdat niemand liefheeft en bemint, gelijk vader en moeder. Geen moeder kan de vrucht van haar lichaam vergeten. Aan het hart der moeder vindt zelfs de ongelukkigste zoon nog steeds vertroosting en afdroging van zijn tranen. Een moeder waagt alles voor haar kind en zal het zelfs zoeken te redden uit de muil van een leeuw. Derhalve 'liefde', omdat niemand liefheeft gelijk vader en moeder.
En trouw, omdat wij bij geen mens zó'n trouw vinden, alleen bij vader en moeder.

Wij spreken slechts van zulke ouders, die God vrezen. ***"Dat ik hun alzo alle eer, liefde en trouw bewijze, en mij aan hun goede leer onderwerpe."*** Niet aan een verkeerde, duivelse leer; immers in zo'n geval is van toepassing het woord: "God meer te gehoorzamen, dan de mensen." Dus ik heb mij te onderwerpen aan de goede leer, die gegrond is op Gods Woord en de ondervinding der ouderen.
En dat ***"met behoorlijke gehoorzaamheid, ook aan hun straf",*** want het zijn geen goede, trouwe, liefhebbende ouders, die niet Gods Wet en Woord hoger achten dan het kind. Het kind moet gehoorzaam zijn aan Gods Woord, en als jij, kind, het Woord verlaat, ben je ongelukkig. Wanneer je opgroeit zonder Gods Woord, wat zal er van je worden? Als een boom te wild opgroeit, dan komt de hovenier, neemt het snoeimes en snijdt de wilde loten (de 'dieven'), die de wasdom hinderen, af. De geneesheer laat geen stinkende wonden blijven, maar snijdt ze uit, eer het te laat is. Dus, aan de straf der ouders, waarvan men het goede en heilzame vaak eerst op latere leeftijd onder hete tranen erkent, moeten wij ons "met behoorlijke gehoorzaamheid" onderwerpen.

En nog iets: ***"ook met hun zwakheid en gebreken geduld hebben."*** Bent u verstandiger geworden dan vader en moeder, hebt u meer geleerd, waant u meer te weten, bent u hoger geplaatst in de wereld, - denk niet, dat u vader en moeder boven het hoofd bent gegroeid. U bent mens, en hebt als mens uw gebreken, en u moet bij de gebreken van uw ouders de ogen toedoen gelijk de zonen van Noach, Sem en Jafeth, die de naaktheid van hun vader, achterwaarts gaande, bedekten, terwijl Cham hem bespotte, zeggende: "Daar ligt nu die vrome vader dronken!" en vervloekt werd (Gen.

9: 22 en 23). Waarom hebben wij met hun zwakheid en gebreken geduld te hebben?
Het belieft God ons te regeren. Is dat niet goed en gelukkig? Kunnen wij dan zelf ons te regeren? Maar hoe wil God ons regeren?
Vooreerst door Zijn Woord en Zijn Geest. Maar arme wees, die geen vader of moeder hebt! Goed, dat God Vader der wezen wil zijn, maar anders - arm weeskind!
Hoe wil God u regeren? Onmiddellijk? Door slagen? Door de beul? Door een verkeerde vrouw of door een verkeerde man? Door de politie? Hoe belieft het God u te regeren? Zo, dat u eerst te schande wordt en dan neerligt en uitroept: "Ach, had ik toch! Had ik toch"?
Nee, kinderen, ga tot je vader en moeder, daar hebt u de hand, de onzichtbare hand, waarmee het God belieft u te regeren. Wij moeten een zichtbare hand hebben, een hand, die wij voelen en grijpen kunnen, maar die ook ons bij de hand grijpt en zegt: "Kind, zó! Dit is de weg!"
Hoe gelukkig toch zijn wij, als wij op Gods Woord letten. "Och, dat mijn wegen gericht werden, - en gericht geweest waren, - om Uw inzettingen te bewaren!" zo staat er geschreven in Psalm 119. Wij allen zien het telaat, wat wij miskend en veracht hebben. Wij spelen met alle poppen en edelgesteenten en vinden daarin een schat, een verrassing, maar het Vijfde Gebod en de verklaring ervan, ach, dat wordt niets geacht.
Overal zoeken wij naar een grond, om daarop ons geluk te bouwen, maar juist die grond, waarop alleen ons waarachtig geluk, een eerlijk leven en een gelukkige ouderdom rust, wordt veracht.

De Heilige Geest is er toe nodig, om het de mens aan het verstand te brengen, zodat wij het verstaan en begrijpen, welk een verschrikkelijke zonde de ongehoorzaamheid is. Welke vreselijke zonden wij begaan hebben van der jeugd aan zoolang wij onze ouders hebben of hadden, tot op deze dag. Welke schrikkelijke zonden wij begaan hebben met onze ongehoorzaamheid tegen onze ouders en tegen God! Bekennen kunnen wij het en om vergiffenis bidden, wanneer de ouders in het graf rusten, als vader en moeder gestorven zijn, - ja, maar dan is het te laat! - Hoe zullen wij het boeten? Hoe het weer goedmaken? Zullen wij kluizenaars worden of in een klooster gaan, om ons daar ons levenlang te kastijden? Zullen wij met geselslagen ons lichaam openrijten? Of zullen wij het daarmee weer goedmaken, dat wij scholen stichten, om aan andere kinderen gehoorzaamheid te leren, die even ongehoorzaam zijn en blijven als wij? Zie, de ongehoorzaamheid in het paradijs moeten wij in de praktijk leren verstaan aan onze eigen ongehoorzaamheid tegen onze ouders, en daar zeg ik: "Dat waarderen wij van onszelf niet." Ouders en kinderen zijn zó zeer één, dat de ouders niet verstaan, hoe zij zich kunnen bezondigen aan hun kinderen, - omdat zij hen niet beschouwen als kinderen van God, die gedoopt zijn in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, maar modepopjes van hen willen maken, die wat groots moeten worden in de wereld.
En wederom, zó zeer zijn de kinderen één met de ouders, dat zij de ongehoorzaamheid niet achten, noch kunnen achten. Met het zedelijk gevoel is het bij de christenen over 't algemeen niet beter gesteld dan bij de heidenen. Onverdraagzaamheid en opvliegendheid, echtbreuk en diefstal, - ja, dat is zonde en moet gestraft worden. Doch dat de overtreding van het eerste gebod der tweede tafel waarlijk zonde is, - wie gevoelt en beseft dat? En wat voor gevolgen deze ongehoorzaamheid na zich sleept, hoe groot de rekening is, die daarboven in het Boek des levens openstaat en die betaald moet worden, - wie verstaat, wie bedenkt dat?

Er blijft ons mensen niets anders over dan de belijdenis: "Wie zou de afdwalingen

verstaan? Reinig mij van de verborgen afdwalingen.” Bittere tranen wenen wij, omdat wij de naaste onrecht hebben gedaan, wij klagen over onze onkuisheid en ontuchtigheid! Maar wie is er, die klagen en bittere tranen wenen zal, omdat hij zijn ouders ongehoorzaam geweest is? Als kinderen echter deze zonde niet belijden en betreuren, dan moeten zij het ondervinden, dat eenmaal hun eigen kinderen hun hetzelfde aandoen, zodat dikwijls de zucht uit het hart opstijgt: “Ach, zó heb ik met mijn vader gehandeld, gelijk mijn kind nu met mij handelt! Zó heb ik mijn moeder in het aangezicht geslagen en haar beledigd, gelijk mijn kind mij nu doet!”
Dat zijn de gevolgen van deze zonde, voor zover wij ze reeds in dit aardse leven ondervinden.
Daartegenover wensen wij nu te plaatsen de volkomen gehoorzaamheid van onze Heere Jezus Christus. Door welke volkomen gehoorzaamheid Hij onze ongehoorzaamheid, die wij in Adam, - en onze ongehoorzaamheid, die wij tegen onze ouders en tegen degenen, die over ons gesteld zijn, - begaan hebben en nog voortdurend begaan, volkomen bedekt! De ongehoorzaamheid van allen, die komen met de betuiging: “Heere Jezus, ik heb de eeuwige dood verdiend, ik ben niets, U alleen bent mijn Sterkte!” Amen.

ZONDAG 40

Vraag 105. ***Wat eist God in het zesde gebod?***
Antwoord: ***Dat ik mijn naaste noch met gedachten, noch met woorden of enig gebaar, veel minder met de daad, door mijzelven of door anderen ontere, hate, kwetse of dode; maar dat ik alle wraakgierigheid aflegge, ook mijzelven niet kwetse of moedwillig in enig gevaar begeve; waarom ook de Overheid het zwaard draagt om de doodslag te weren.***
Vraag 106. ***Maar dit gebod schijnt alleen van het doodslaan te spreken?***
Antwoord: ***God, verbiedende de doodslag, leert ons, dat Hij de wortel des doodslags, als nijd, haat, toorn en wraakgierigheid, haat en zulks alles voor een doodslag houdt.***
Vraag107. ***Maar is het genoeg, dat wij onze naaste, zoals te voren gezegd is, niet doden?***
Antwoord: ***Neen; want God, verbiedende de nijd, haat en toorn, gebiedt, dat wij onze naaste liefhebben als onszelven, en jegens hem geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade, zoveel als ons mogelijk is, afkeren en ook onze vijanden goed doen.***

Geliefden.
Tegenover het vijfde gebod stelden wij de volkomen gehoorzaamheid, die de Heere Jezus Christus in onze plaats de Vader heeft betoond. En hoe wij daarin, dat Hij de wil Zijns Vaders heeft gedaan, in het geloof zijn geheiligd en er mee begenadigd worden, dat Christus in onze harten komt wonen door de Heilige Geest. Zodat wij beginnen gehoorzaam te zijn en voor de overblijvende verkeerdheden steeds genade vinden in het bloed van Jezus Christus. Het is nuttig voor de Gemeente, dat haar niet alleen voorgehouden wordt, hoe zij van al haar zonde en ellende verlost is, maar tevens *hoe groot* haar zonde en ellende is. Vooral bij de overdenking van het allerheiligst lijden en sterven van onze Heere Jezus Christus hebben wij nadruk te leggen op de heiligheid van Gods geboden en te erkennen en hoe groot onze zonde en ellende is. D.w.z. hoe wij allen overtreders van Gods geboden zijn met gedachten, woorden en werken.
Erkennen wij dit in ware boetvaardigheid, dan moeten wij voor God in ootmoed wandelen en wel weten, welke overtreders van de geboden Gods wij zijn, opdat wij onze toevlucht nemen tot onze Heere Jezus Christus, tot de troon der genade, om door de Heilige Geest, de Geest der wedergeboorte, bekwaam gemaakt te worden, om ons van harte te onderwerpen aan Gods geboden en overeenkomstig Zijn wil te handelen.

Gaan wij dan nu over tot de behandeling van het zesde gebod dat wij lezen Exodus 20: 13: ***"Gij zult niet doodslaan."***
Als ik de boeken doorblader, die over het lijden en sterven van onze Heere handelen, dan zie ik, dat in de meeste, bij alle belijdenis van zonde, de heilige Tien Woorden der Wet uit het oog worden verloren. Er is wel een vage erkentenis en belijdenis van zonde en schuld, maar het is slechts theorie, geen praktijk. Men doet het gelijk een blinde, want men weet niet mat men zegt, belijdt of beweert.
In het verkeer met de mensen, in de omgang met zovelen, zie ik menigmaal zulk een erkentenis van zonde, en daar moet ik dan zeggen: "Het is geen praktijk." Het gebod leeft niet zó in het hart, dat ik moet erkennen: "Inderdaad, het is door de Heilige Geest in het hart geschreven!" Daar belijdt men wel in 't algemeen zijn zonde, maar de geboden kent men bijna niet eens. Men schijnt ze in het dagelijks leven geheel en al

vergeten te zijn. En als men zich zelf de zonde vergeeft, dan ontstaat er geen waarachtige verootmoediging, dan komt het tot geen ware bekering. Al hoort en zingt en bidt men mede, al komt men tot het Heilig Avondmaal en ten Doop, - in het hart, in huis en in de omgang met de naaste ziet het er treurig uit.

Laat mij u in herinnering brengen, *dat wij in Adam onze God gedood hebben.*
Hoe? Gedood?
Ja; als een kind, vooral in gewichtige zaken, zijn vader en zijn moeder ongehoorzaam is en zijn eigen weg gaat, dan vermoordt het zijn vader en zijn moeder. Een kind kan dat niet vatten, maar vader en moeder wel, die hun kind liefhebben en door de ongehoorzaamheid van het kind zo te zeggen de dood ondergaan.
Toen dus onze eerste ouders Gode ongehoorzaam werden, de duivel volgden en aan zijn betovering geloof hechtten, hebben zij God gedood. En dat wij in Adam nu allen samen zulke moordenaars van onze God en Koning zijn, dat blijkt in het ganse lijden en sterven van onze Heere Jezus Christus. Daar volgt de ene moord op de andere. En begaan wij, zolang wij ons niet bekeerd hebben, niet moord op moord met onze ondankbaarheid? En dat wij ons niet bekeren tot de Heere Jezus, dat wij Hem niet hart en hand geven, dat wij niet gaan in Zijn wegen? En als wij tot God bekeerd zijn, en wij toch met opgeheven hand tegen Gods Wet en gebod handelen, wat doen wij dan anders, dan doodslaan, dan onze God doden?
Het is reeds spoedig gebleken, toen de twee zonen van Adam volwassen waren, dat van die tijd af de duivel, *die een mensenmoorder is van de beginne* (Joh. 8: 44), de mens gedreven heeft, om een doodslag te begaan Gelijk Adam zijn God had gedood door zijn ongehoorzaamheid, zo moest hij zelf het straks beleven van de zoon, van welke Eva geloofde, dat hij de Christus was, - dat hij zijn eigen broeder vermoordde.

En wat ons aangaat, wij kunnen dat ten aanzien van onszelf moeilijk voor waarachtig houden. Want wij houden ons allen voor lieve, zachtmoedige, goedhartige, verdraagzame mensen en zijn naar onze mening o, zo liefderijk. Maar dat moord en doodslag in ons woont, en dat onze Heere Jezus Christus, juist om voor ons een Borg te zijn, zich aan moordenaars heeft willen overgeven en zich door hen en ook door ons heeft willen laten vermoorden, ja, wie verstaat dat? God de Heere echter liet van Sinaï deze woorden vernemen: “Gij zult niet doodslaan!” Toen had Hij voor zich ten minste een paar miljoen mensen, die toch, om mij zo eens uit te drukken, geen schelmen waren. Integendeel, het waren brave, rechtschapen lieden, mensen, die uit Egypte gekomen waren, uit het huis der dienstbaarheid en der verdrukking, die God de Heere met wonderen en tekenen uit dat land verlost en droogvoets door de Rode Zee had geleid. Er waren onder hen mannen van naam, Godvruchtige mannen, edelen, vorsten en vorstinnen. Het was dus geen gemeen, maar integendeel een heerlijk volk.
God was uitgegaan, om zich dit volk ten eigendom te maken, het van alle volkeren af te zonderen en te stellen tot een toonbeeld van Zijn genade. En nu, tot dit edele, zachtmoedige en Godvruchtige volk heeft God gezegd, - niemand is uitgesloten, allen, hoofd voor hoofd, geldt dit woord, want er staat “gij” -: “Gij zult niet doodslaan!”
Zo sprekende, maakt God de gehele wereld dus tot moordenaars, en dat niet alleen, maar Hij noemt ook Zijn eigen volk moordenaars. Hij zegt het hun onbewimpeld: “Gij zijt moordenaars! U bent doodslagers!” Wie verstaat dit?
Laat mij een beeld gebruiken. Ieder onzer is gelijk een vat met kruit. Als slechts een vonk daarin valt, springt het vat uiteen en vernielt alles wat in de nabijheid is, ook ons eigen lichaam en ons eigen huis. Misschien verstaat u het nu.

De Heere Jezus heeft toch niet tevergeefs geleden! Zijn bloed, dat Hij vergoten heeft, moet alzo door ons worden geheiligd, dat wij belijden: "Ik ben een overtreder van dit gebod!"
De Farizeeën wisten bij dit gebod wel raad. Zij verklaarden de woorden: "Gij zult niet doodslaan", aldus: u zult niemand om het leven brengen. Als wij dus niemand om het leven brengen, hem niet werkelijk vermoorden, dan zijn wij geen overtreders van dit gebod. Dit farizeïsme en deze wijze van verklaring der geboden zit diep in ons allen. Denk toch bij uzelf niet: Nu ja, zo deden de Farizeeën, die legden het zo uit! Nee, zulke Farizeeën zijn wij allen.
De Heere Jezus echter komt en geeft ons een andere verklaring van dit gebod. Hij zegt, dat niet slechts werkelijke doodslag bedoeld is, maar nog iets anders, en wel ten eerste: *boze bedenkingen.* Zoals Hij zegt: "Uit het hart komen voort boze bedenkingen", - en daarop laat Hij volgen: *"doodslagen, overspelen",* enz. En als de Heere zo spreekt van "doodslagen, overspelen", dan gebruikt Hij het meervoud en bedoelt daarmee een voortdurend handelen, allerlei moord en overspel.

De uitleg van dit gebod door de Heere Jezus lezen wij Matthéüs 5 : 20-22: "Want Ik zeg u: "Tenzij uw gerechtigheid overvloediger zij dan der Schriftgeleerden en der Farizeeën, dat gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan." De Schriftgeleerden en Farizeeën hadden dus een gerechtigheid; de gerechtigheid, dat zij niemand doodden, ten minste niet werkelijk. Dat men niemand vermoordt, is zeker goed, is zeker te prijzen; "maar als uw gerechtigheid niet overvloediger is, dan dat u uw naaste niet doodslaat", zegt de Heere tot Zijn discipelen, "zo zult u in het Koninkrijk der hemelen niet ingaan."
Bedoelt de Heere daarmee een toegerekende gerechtigheid? Geenszins. Hij wil zeggen: "Als uw gedrag tegenover de naaste niet beter is dan dat der Schriftgeleerden en Farizeeën, zo zult u in het Koninkrijk der hemelen niet ingaan." Daarna begon Hij aldus het gebod zelf uit te leggen: "Gij hebt gehoord, dat tot de ouden" - of, beter vertaald: door de ouden (vroegere leraars) - "gezegd is: gij zult niet doden, maar zo wie doodt, die zal strafbaar zijn door het gericht." De ouden hebben dit gebod dus naar de letter opgevat, alsof het slechts betekende: u mag niemand om het leven brengen. Als u het doet, komt u voor het gericht, voor de rechter, en wordt veroordeeld. Maar de Heere Jezus leert ons, dat dit gebod niet slechts naar deze dorre letter moet worden opgevat, maar dat er een veel diepere betekenis in dit gebod ligt. "Doch Ik zeg u", zo gaat de Heere verder, "zo wie ten onrechte op zijn broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gericht." Hij zegt niet: "die zijn broeder doodt"; - er is geen sprake van werkelijke doodslag; slechts alleen maar van toorn, van onrechtvaardige toorn. (Ps. 4 : 5, Ef. 4 : 26). Die toornig wordt op zijn broeder, die de zon laat ondergaan over zijn toornigheid, die dus deze toom in zijn hart behoudt, - die zal voor het gericht moeten verschijnen. En al verschijnt hij niet voor de aardse rechter, de hemelse Rechter zal hij niet ontkomen. Er is hier dus ten eerste sprake van toorn.
Gaan wij verder. "Wie tot zijn broeder zegt: *Raka!"* - wij zouden zeggen: "dwaas", of: "je bent niet wijs, je bent tot niets bekwaam", - wie dus zijn broeder verwerpt, "die zal strafbaar zijn door de grote Raad." Het beeld is ontleend aan de gewoonte, dat men degene, die zijn naaste niet achtte, die zijn naaste voor een slechtaard hield en verwierp, voor de grote Raad bracht. Maar nu volgt nog heel iets anders: "Wie zegt: gij dwaas!" - d.w.z.: jij stommerik! - "die zal strafbaar zijn door het helse vuur." En juist dit laatste: "Gij dwaas!" zouden wij voor het minst betekenende, minst strafwaardige houden. Zo leert ons de Heere Jezus, hoe het zesde gebod moet verstaan

en uitgelegd worden.

Nu zou ik wel eens willen weten, wie onzer zich aan deze overtreding nooit heeft schuldig gemaakt. Laten wij de woorden van onze Heere Jezus toch niet licht achten, of er tegen zondigen en er ons dan van afmaken, door bij onszelf te zeggen: "Dat raakt mij niet, het geldt de Farizeeën." De Heere onderwijst door deze Zijn woorden Zijn discipelen en ons en zegt, wat God met dit gebod bedoeld heeft.
Nadat wij God gedood en de Heere Jezus door onze zonden aan het kruis geslagen en dus ook vermoord hebben, regeert de duivel de mens, dat hij zijn en niet Gods wil doe, zodat hij toornig is, zijn naaste scheldt en smaadt, andere mensen minacht, zijn broeder *een dwaas* noemt, dat hij in zijn hart nijd, haat en wraakzucht omdraagt, En God de Heere krijgt op Zijn vraag: "Waar is uw broeder?" tot antwoord: ‚Mijn broeder? wat weet ik van mijn broeder? Hij bestrafte mij en mijn doen, hij berispte mijn werken. Ik was zo vroom voor U, werkelijk zo vroom, en daar heeft hij al mijn vroomheid overhoop geworpen! Ik weet van hem niets af, dat gaat mij ook niet aan!"
"Maar zijn bloed ligt daar toch!"
"Dat gaat mij niet aan!"
Waarvoor is het zesde gebod gegeven? Voor de hemel? Nee, ons mensen is het gegeven. De rechtvaardige is weliswaar de Wet niet gezet (1 Tim. 1 : 9). Die laat zich slaan, die bidt voor zijn vijanden, die vergeeft zijn schuldenaren, die stelt zich voor de naaste in de bres. De rechtvaardige is de Wet niet gezet. Maar overigens bid ik u: Houdt de Wet in eer, want voorwaar, niemand uwer komt van Sinaï op Golgotha, tenzij door waarachtige boete, door de Wet verootmoedigd.
Als kinderen reeds hebben wij de Heidelbergse Catechismus geleerd, althans de meesten onzer. Deze Catechismus nu - duidt mij niet ten kwade, wat ik u zeg - is bij sommigen van u in minachting. Ja, de kinderen moeten hem leren, maar de volwassenen zijn hem vergeten, die denken niet meer aan de Catechismus, zij zijn er boven verheven. Zo schijnt het tenminste.

"Wat eist God in het zesde gebod?" luidt de 105de vraag. Derhalve, God eist, en als het waar is, dat God eist, dan blijft God ook op die eis staan. Dan gaat het niet gelijk bij zwakke ouders, die iets bevelen, maar de kinderen hun eigen wil laten doen, als dezen niet naar het bevel verkiezen te handelen. Nee, als God iets eist, dan blijft Hij bij die eis. Wat eist dan God in het zesde gebod?
Antwoord: "Dat u uw naaste....", nee, dat staat er niet. Er staat: ***"Dat ik mijn naaste ..."*** Ik kan niet vragen: "Wat eist God in het zesde gebod van u?" Dat deugt niet. Dan doen wij in de grond niet anders dan de Farizeeën. De vraag is: "Wat eist God in het zesde gebod?" En het antwoord luidt: *"Dat ik mijn naaste...."* Wie is mijn naaste? Is dat mijn vriend, die mij goed doet? Die vriendelijk tegen mij is? Die mij niets in de weg gelegd heeft en legt? Die mij eert, mij vleit of mij met liefderijke woorden overlaadt? Die mij hulp en bijstand biedt?
Een geheel ander mens schijnt mijn naaste te zijn. Mijn naaste is degene, dien ik met gedachten, met woorden, met mijn gelaat, ja zelfs met de daad onteer, haat, kwets en dood; of mijn naaste is degene, die tegenover mij aan dat alles zich schuldig maakt. Daar is alles verkeerdheid, de ene boosheid volgt op de andere, de ene slechtheid op de andere. Ik en mijn naaste, wij zijn beiden moordenaars.
Als God de Heere tot ons zegt: "Gij zult niet doodslaan!" Dan zegt Hij niet, dat wij lief en zachtzinnig zijn, maar dat wij elkaar doodslaan. Zie, ons eigen "ik" staat zo vreselijk hoog, dat is in onze ogen zo'n kostelijkheid, om mij zo eens uit te drukken; zo'n fijn-porceleinen dingetje, daar mag niets tegen aankomen. Dat staat zo hoog, dat

het niets kan verdragen, alles wil het voor zich behouden, het wil geëerd en immer gevierd zijn. Het "ik" zegt van al hetgeen het ziet: "Dat is voor mij, en jij, mijn naaste, moet mij daarom uit de weg gaan."
Dat "ik" is een zeer hoogmoedig ding, het laat zich niet bestraffen. Zolang het niet bestraft wordt, schijnt het een engel te zijn, maar na de bestraffing is het eensklaps een slang, die naar alles bijt. Overal is haat, nijdigheid en toorn, maar bij ons is alles goed.
Omdat God ons nu kent als zulke hoogmoedige schepselen, die reeds terstond bereid zijn, de naaste uit de weg te ruimen, zegt Hij: "Gij zult niet doodslaan!" Laat af van uw haat, van uw schelden, van uw kwetsen, want het is een doodslag, die u begaat, en als God het niet verhoedt, dan komt er werkelijke moord uit voort.

"Dat ik mijn naaste, … noch met gedachten ..."
1. Ja, volgens het zesde gebod *denkt een ieder boos* van zijn naaste. Volgens dit gebod kan ik niet anders, dan, zodra ik beledigd ben, mij van de tong bedienen, die een wereld van ongerechtigheid is, om de naaste, die mij gekwetst heeft, een beledigend woord toe te voegen. Volgens dit gebod kan ik niet anders, dan mijn naaste, die mij beledigt, een duivels gelaat tonen en hem met fonkelende ogen en woeste blikken dreigen. Volgens dit gebod kan ik niet anders, dan feitelijk iemand doodslaan, als God het niet belet. De naaste moet uit de weg, ik wil op mijn plaats blijven!
Volgens het zesde gebod koestert de mens in zijn hart wraakzucht, het verlangen om zich bij gelegenheid aan zijn naaste te wreken, - niet met goed doen, maar naar het gezegde: "Oog om oog, tand om tand!." Hebt u mij geslagen, dan sla ik u terug. Hebt u mij beroofd, dan beroof ik u ook. Gelijk u met mij gehandeld hebt, zo zal ik met u ook doen. Dat ligt in ons. God echter, die zegt: "Gij zult niet doodslaan!" zegt tevens: "Wreekt uzelf niet; Mij komt de wrake toe, Ik zal het vergelden." "Wordt toornig en zondigt niet; de zon ga niet onder over uw toornigheid."

2. Er is nog een andere wijze van doodslaan, als men namelijk *zichzelf kwetst.* Als u uw naaste kwetst, dan kwetst u uzelf! Wees vertoornd en zie eens, welke invloed het heeft op uw ziel, op uw gemoed, op uw lichaam! Blijf volharden in uw haat en uw wraakzucht tegen de naaste en u zult de terugwerking daarvan op uzelf gevoelen! Hoe drijft de duivel ons tot de strop! Als Gods toorn in het binnenste wordt gevoeld, - juist ter oorzake daarvan, dat men de naaste met gedachten, woorden of enig gelaat heeft doodgeslagen, - als Gods toon in het binnenste brandt en de Geest, die met zachtheid regeert, zich aan de mens onttrekt, dan zijn de zonden wel in staat, de mens zozeer neer te werpen, dat hij zijn eigen leven aan de duivel overgeeft en denkt: "Als ik mij het leven beneem, dan is het met alles op eenmaal gedaan" En de duivel sluit hem het oog voor de eeuwige verdoemenis.

3. Ook doodt men zichzelf, *als men zich moedwillig in enig gevaar begeeft,* zonder reden, evenals de Mohammedanen, die de pestilentie niet vrezen, maar zeggen: "Als ik door de pest niet zal worden getroffen, dan zal ik ze ook niet krijgen; en is het eenmaal bepaald, dat ik ze krijgen zal, dan kan ik ze toch niet ontlopen." Evenals zovelen bij ons gewoon zijn te zeggen: "Moet ik de pokken hebben, dan zal ik ze ook wel krijgen, en anders, wat ik ook doe, dan krijg ik ze toch niet." En zo predestineert men tegen Gods heilig gebod en de Heilige Geest in, naar Mohammedaanse wijze. En juist dat verbiedt God in het zesde gebod, n.l. dat men zich moedwillig in enig gevaar begeeft. En omdat God dit gebod: "Gij zult niet doodslaan!" ook uiterlijk handhaaft, heeft Hij de overheid ingesteld. Waarom dus is de overheid, waarom zijn koning, keizer, ministers, burgemeester en agenten van politie in de wereld? Vanwege de

schrikkelijke ellendigheid des mensen. Slechts van dezen en genen? Nee, God heeft de overheid ingesteld voor ons allen. Zij draagt het zwaard niet tevergeefs. Opdat de overheid het leven der mensen, althans uiterlijk, bescherme, geeft God haar het zwaard in de hand, en bewijst daarmee, hoe Hij dit gebod handhaaft. Daarom is het goed, dat men reeds bij het kind, als het boos en driftig is, als het haat of verachting koestert tegen de naaste, als het opstaat tegen ouders of meerderen, zulks bestraft en tijdig zoekt te keer te gaan, opdat het kind niet later, als het ouder is geworden, zijn toom botviert en zichzelf en de naaste velerlei kwaad berokkent.

4. Nu heb ik alreeds (bij de uitlegging van dit gebod door onze Heere Jezus) gezegd, dat God niet alleen uiterlijke doodslag, maar ook *de wortel van de doodslag* bedoelt, gelijk wij lezen in vraag en antwoord 106 van de Catechismus: ***"Maar dit gebod schijnt alleen van het doodslaan te spreken?"***
"God, verbiedende de doodslag, leert ons, dat Hij de wortel van de doodslag, als nijd, haat, toorn en wraakgierigheid haat en zuks alles voor een doodslag houdt."
De Joden gaven de Heere over uit nijd, omdat zij Hem haatten. En wat is het gevolg van de nijd? Dat u alles verliest, wat u bezit. De Joden, die hun Heere en Koning uit haat en nijd verwierpen, verloren ten slotte stad en land en leven. De broeders van Jozef, - ach, aan welk een schrikkelijk lijden zijn zij later ten prooi geworden, en hoe moesten zij zich voor hun eigen broeder verootmoedigen, omdat zij Jozef, - die als jongste zoon van zijn vader naar Oosters gebruik een veelvervige rok had gekregen, - benijd hadden! Nijd, haat, toorn, dat men dadelijk opbruist, dat is de wortel van de doodslag. Deze wortel haat God. Hij mag niet blijven, hij moet uitgeroeid worden. Kan hij worden uitgeroeid? Ooit geheel vernietigd worden? Nee, zolang wij hier op aarde zijn, zullen wij steeds bevinden, dat wij voor dit gebod vloek- en doemwaardige zondaren zijn, dat wij zijn als een vat met kruit: het geringste behoeft ons slechts in de weg te komen, of wij ontvlammen, werpen alles door elkaar, en vragen niet naar de naaste. Slechts één verkeerd woord, en de hand is gereed, om er op in te slaan. Maar God haat deze wortel. Wilt u deze wortel liefhebben, dan bent u Gods vijand. Bent u deze wortel vijandig, dan bent u een vriend Gods. God zal Zijn hand aan deze wortel slaan, en wel door Zijn bestraffingen en verootmoedigingen, om onze trotse nek te buigen. Wèl ons, als God ons in Zijn school der beproeving en verootmoediging opneemt en onze nek alzo buigt.

Maar als God de wortel van de doodslag haat en verbiedt, dan wil Hij nog iets meer, n.l. hetgeen ons vraag 107 van de Catechismus te kennen geeft ***"Maar is het genoeg, dat wij onze naaste, gelijk gezegd is, niet doden?."***
Antwoord: ***"Neen, want God, verbiedende de nijd, haat en toorn, gebiedt, dat wij onze naaste liefhebben als onszelf en jegens hem geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade, zoveel ons mogelijk is, afkeren en ook onze vijanden goed doen."***
"Ja", brengt men daartegen in, "dat wil God van ons, doch dat kan ik niet!" Neem het zesde gebod eens ernstig ter harte en sla een blik in uw eigen hart, zie wat monster u bent, en word niet boos, omdat, - terwijl u van uzelf moet uitroepen: "Ik ben een monster!" - een ander zulks van u zegt, die het toch nog anders bedoelt. Neem dit zesde gebod ter harte en blijf daarbij: "God eist dit van mij!." En u zult zien, welke vrucht dat draagt.
In het maatschappelijk leven is het een wonder, hoe dit gebod eeuwen aaneen wordt gehandhaafd en vruchten draagt, zonder dat de mensen het weten. Of vanwaar komt het, dat de mensen, - die toch moordenaars zijn, - verdraagzaam jegens elkander zijn,

de vrede najagen, zich zachtmoedig en barmhartig jegens elkander betonen, ja zelfs de vijand weldoen? Vanwaar dit verschijnsel? Niet uit ons! Het is de vrucht der prediking, die onder de mensen werkt. Deze prediking werkt meer uit onder de mensen, dan men gelooft en begrijpt.

Mensenkind, belijd dan voor uzelf en voor uw God: "Ik ben een moordenaar!" Klaag uzelf aan en veroordeel uzelf, maar zie eens, of u uw vijand kunt winnen door een weldaad, zoek gelegenheid, - over kortere of langere tijd zult u ze vinden, - om aan uw vijand, ook aan uw broeder, met wie u samen woont in hetzelfde huis, ook aan de persoon, aan welke God u gebonden heeft, maar van wie u door geschil, twist en tweedracht gescheiden leeft, goed te doen. Zoek naar een opening, waar u met uw weldaad door kunt. En geniet dan de vreugde, welke gesmaakt wordt door hem, die zijn vijand door wel te doen overwonnen heeft. Dat is waarlijk een zaligheid in dit leven!
De Catechismus dus wil van ons, dat wij barmhartig zijn, maar niet slechts de Catechismus, ook de Apostelen scherpen het ons in, dat wij zachtmoedig, vredelievend en vriendelijk hebben te zijn, dat wij zoveel mogelijk de vrede hebben te bewaren. Of doen zij dat niet? Of moeten wij hun vermaningen vergeten? Moeten wij het slechts zwart op wit geschreven hebben? Het in de Catechismus laten staan als een dorre letter? De Heere Jezus zegt: *"Dan zult u in het Koninkrijk der hemelen geens-zins ingaan."*

Aanschouwen wij in het geloof onze Heere Jezus Christus, die, ons ten goede, zich door ons heeft laten doodslaan. Horen wij Hem, die Zijn handen uitstrekt tot Zijn vijanden, uitroepende: *"Vader, vergeef het hun, want zij weten niet, wat zij doen!"* Blijven wij Hem als ons voorbeeld voor ogen houden. Bedenken wij, hoe Hij aan het kruis de nieuwe mens heeft geschapen. En gaan wij dan heen, geleid door de hand Zijner genade. Laat Zijn genade ons genoeg wezen, want die genade laat ons niet ontbloot of naakt staan, nee, zij bekleedt ons volkomen!
Uit de beschouwing van het zesde gebod zal het u duidelijk geworden zijn, dat wij van nature allen moordenaars zijn, dat het Gods wil is, dat wij de kwade gedachten, die wij ten opzichte van onze naaste koesteren, allen haat en nijd afleggen, dat wij ophouden van smaden en schelden, van het verkeerd opvatten van eens anders gezegden, van het murmureren tegen elkaar. Dat God dat alles voor een doodslag houdt, waaruit ook gewoonlijk, als God niet zelf met Zijn hand onze toon inbindt en ons weerhoudt, werkelijke doodslag voortkomt.

Laat ons nu overwegen, hoe de Heere Jezus in Zijn lijden zich betoond heeft te zijn de Vervuller van het zesde gebod, onze Borg en Voorspraak. En hoe wij Hem in de geschiedenis van Zijn lijden als voorbeeld voor ons hebben.
Te dien einde staan wij met onze gedachten stil bij de gedenkwaardige woorden, die wij lezen Luk. 23 : 33 en 34a: "En toen zij kwamen op de plaats, genaamd Hoofdschedelplaats, kruisigden zij Hem daar, en de kwaaddoeners, de een ter rechter- en de anderen ter linkerzijde. En Jezus zeide: *"Vader, vergeef het hun, want zij weten niet, wat zij doen!"*
De krijgsknechten hebben de Heere Jezus, die van geen zonde wist, die rondgaande in het land slechts had welgedaan, als een kwaaddoener, Godslasteraar en oproerling, die zich tegen de regering verzet, naar Golgotha gebracht. Daar slaan zij Hem aan het schandhout, doen de Heere de allergrootste oneer en schande aan en laten Hem de vreselijkste folteringen ondergaan. Want aan het kruis te worden geslagen is het

diepstgaande lijden, dat men zich kan denken. Is men schuldig, ja, dan moet men het ondergaan. Maar als men onschuldig en zelf het leven, het geluk en de zaligheid der mensen is, en men dan door zijn eigen volk wordt verworpen en verguisd, met de grootste smaad en schande bedekt, o, dan moet men zo te zeggen geen mens zijn, om zulke mensen niet te vervloeken en te verdoemen.
Intussen de mensen, die de Heere aan het kruis sloegen, waren zij, die iedere dag des Heeren naar de tempel gingen, daar Ppsalmen zongen, gebeden deden en hun kinderen onderwezen aangaande de komst van de Messias.
Het was hun echter nog niet genoeg, dat zij de Heere Jezus kruisigden. Zij namen bovendien twee kwaaddoeners, twee moordenaars, en hingen die ook aan het kruis, en wel de enen ter rechter- en de anderen ter linkerzijde. Daar hangt dus de Heere als het hoofd, als de voornaamste van deze bandieten, van deze moordenaars aan het kruis.

De Heere Jezus is gekomen, om voor al de zonden, die wij tegen het zesde gebod begaan hebben en voortdurend begaan, te boeten. Om als Borg daarvoor aan het schandhout te bloeden en zich zo met kwaaddoeners en moordenaars te laten tellen. Nu zullen wij weldoen, met niet zozeer te denken aan hen, die toen zulks gedaan hebben, maar aldus van onszelf te denken: "Dat ben ik, dat heb ik gedaan door mijn zonden, door mijn overtredingen van het zesde gebod." Laat ons niet spelen met het woord "zonde", zoals zo vele boeken en zo vele mensen doen, die wel van miljoenen zonden weten te spreken, en toch is al dat spreken niet meer dan een holle klank, want als zij bestraft worden, dan hebben zij geen zonde. Zij kennen de geboden niet zó, dat zij ze op zichzelf toepassen. En zo zijn zij wel zondaren, maar toch geen overtreders van Gods geboden.
Blijven wij Gods heilige Tien Woorden in goede gedachtenis houden, steken wij de hand in eigen boezem en zien wij, waar het bij ons hapert, opdat wij niet de lucht slaan met ons spreken van zonde, maar vastgehouden worden bij de geboden en tot de belijdenis komen: 'Wij hadden Gods geboden moeten onderhouden, maar wij hebben ze overtreden; derhalve zijn wij schuldig voor God.'
U weet, dat het woord blijft staan: "Vervloekt is een ieder, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het Boek der Wet, om dat te doen" (Gal. 3 : 19). Vervloekt is dus een ieder, die met zijn kwade gedachten, zijn nijd, toorn en haat, met zijn verkeerde opvattingen, met zijn drift zich schuldig maakt aan de overtreding van dit gebod. Omdat dit gebod niet slechts op de uiterlijke daad van de doodslag doelt, maar ook dit voor God reeds een doodslag is, dat wij onze naaste niet met liefde tegenkomen, maar uit ijdelheid en hoogmoed hem kwalijk bejegenen.
Als wij nu voor God staan als vervloekten, moeten wij een Borg hebben voor onze schuld, zulk Een, die de vervloeking op zich heeft genomen. En die er een welbehagen in heeft, de armen en ellendigen, die graag willen, wat God wil, met Zijn zegeningen te overladen. Nogmaals: *Ik, ik ben het!* Ik heb met mijn kwade gedachten, met mijn nijd en haat, met twist en tweedracht, met mijn hatelijke woorden en allerlei verkeerdheid, met mijn hoogmoed en eigenliefde mijn naaste gedood en dood hem nog voortdurend, en sta dus voor God schuldig als overtreder van het zesde gebod, en moet een Borg hebben voor mijn schuld.

Spreekt u zo, dan zult u ervaren, dat deze Borg èn met gedachten èn met woorden èn met de daad al het uwe op Zich genomen en de Wet in uw plaats vervuld heeft. Dat Hij in Zijn vlees de bitterheid van de wortel van de doodslag heeft gesmaakt. Is de wortel van de doodslag, nijd, haat, toorn? Nu, heeft Hij dan niet die wortel in Zijn lichaam gedragen aan het kruis, en heeft die wortel Hem niet smart op smart, wonde

op wonde berokkend? En wat deed de Heere Jezus, toen Hij zo van heel Zijn volk op alle wijzen werd gesmaad, toen Hij, als een moordenaar aan het kruis geslagen, met allerlei smaad en schande overladen werd? Wat deed Hij toen? Uw smaad, uw schande, uw moorden, die u gepleegd hebt en pleegt tegen uw naaste met gedachten, woorden en daden, neemt Hij op Zich en boet daarvoor, en als onze Voorspraak spreekt Hij de woorden: *"Vader, vergeef het hun, want zij weten niet, wat zij doen!"*
Wie doodslaat met gedachten, woorden of enig gelaat, of met de daad, weet niet, wat hij doet.
Want ten eerste draagt ieder mens Gods beeld; zondigt men dus tegen de naaste, overtreedt men het zesde gebod, dan slaat men het beeld Gods in het aangezicht (Gen. 9 : 6).
Ten andere, uw naaste is gedoopt in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes.
Ten derde: Kunt u beweren, dat voor uw naaste, tegen wie u toornig bent, Jezus Christus niet gestorven is? Dat zult u toch wel laten! Is Zijn bloed niet evenzeer voor hem vergoten, tegen wie u toornig bent, als het voor u heeft gestroomd?
Ten vierde: Heeft de Heere voor uw naaste of voor u de woorden uitgeroepen: *"Vader, vergeef het hun, want zij weten niet, wat zij doen"?*

De geschiedenis van het lijden en sterven van Jezus Christus, van al hetgeen de mensen met Hem gedaan hebben, is onze geschiedenis. Voorwaar, zolang wij niet wedergeboren en bekeerd zijn, zolang de Wet der tien geboden ons niet neergeslagen en ons niet verloren gemaakt heeft voor God, doen wij volkomen hetzelfde wat de Farizeeën en de krijgslieden gedaan hebben: wij slaan Christus aan het kruis! Het Woord des Heeren zal blijven staan: "Voor zoveel u dit aan een van deze minste broederen gedaan hebt, zo hebt u dat Mij gedaan."
Laat ons het ter harte nemen, dat, als de Heere ons doodslaan geboet heeft, Hij slechts gedachten van vrede en liefde over Zijn moordenaars heeft gehad, dat Hij slechts hartelijke ontferming heeft getoond, dat Hij slechts woorden van geduld, zachtmoedigheid en barmhartigheid van Zijn lippen heeft laten vernemen.
Opdat de Heere het zesde gebod vervulle, schreeuwt Hij niet om wraak over degenen, die Hem kruisigen en smaden, maar aldus roept Hij tot Zijn Vader: *"Vader, vergeef het hun!"* En Hij voegt daarbij de reden, waarom de Vader hun vergiffenis schenken zou: *"want zij weten niet, wat zij doen."* Wanneer wij dus kwade gedachten koesteren, ons laten drijven door onze hoogmoed, beginnen te schelden en een dreigend gelaat tonen of de vuist ballen, op wraak zinnen, dan staan wij voor God schuldig als overtreders van het zesde gebod.
Maar één ding is waar: *wij weten niet, wat wij doen.* Dat zei de Heere Jezus, en vandaar Zijn smeken en bidden als onze Borg en Voorspraak: *"Vader, vergeef het hun, want zij weten niet, wat zij doen!"*

En zo heeft de Heere niet slechts gedaan, toen Hij op Golgotha tussen twee moordenaars hing, maar in Zijn ganse lijden. Geen toornig gelaat toonde Hij, geen verbolgen woord, geen dreiging, geen scheldwoord kwam van Zijn lippen. Nee, dit slechts lag in Zijn hart: "Ik kom met Mijn bloed en maak alles weer goed, Ik vergeef en bedek alles, laat alles over Mij heengaan om Mijner broederen wil." Want te dien einde heeft Hij het menselijk geslacht in zich opgenomen; teweten, om allen, die de Vader Hem gegeven heeft, te behouden, voor God te stellen zonder schuld en ze in Hem te maken tot zachtmoedigen.
Toen de Heere Jezus door een gelovige vrouw gezalfd werd met een zalf, die zeer

duur was, zeiden de discipelen: “Waartoe dit verlies?” (Matth. 26 : 8). Stelt u eens het verschrikkelijke, afschuwelijke en zondige voor van dat woord ‘verlies’, toen een zalf, die omstreeks negentig gulden waard was, op het gezegende hoofd van onze Heere en Zaligmaker werd uitgegoten. En daarbij nog die huichelarij in de woorden: “Want deze zalf had kunnen duur verkocht worden en de penningen aan de armen gegeven.”
Judas had tot deze gedachten en woorden verleid, ze als het ware ingegeven. Wij lezen er niets van, dat Jezus Zijn discipelen wegens het woord “verlies” berispt, bestraft of scheldt, maar wij horen Hem in zachtmoedigheid zeggen: “Waarom doet u deze vrouw moeite aan? Want zij heeft een goed werk aan Mij gewrocht. Voorwaar zeg lk u: alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden in de gehele wereld, daar zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden van hetgeen zij gedaan heeft.”
De Heere spreekt Judas niet eens in het bijzonder aan, Hij wendt zich niet tot hem, zeggende: “Gij dief, o huichelaar, wat zegt u daar? Zou Ik niet eens zoveel waard zijn, dat Ik met die zalf zou mogen gezalfd worden?” Maar Hij laat zich behandelen als de onwaardigste en rechtvaardigt slechts die vrouw.

Toen de Heere Jezus met Zijn discipelen aanzat vóór de instelling van het Heilig Avondmaal, doopte Hij Zijn hand, Zijn heilige hand, in de schotel, Hij, die bereid was Zijn leven voor ons te geven en Zijn bloed voor ons te vergieten. Denkt nu eens in: toen Hij dat deed, deed Judas Iskariot het tegelijk ook! Geen vuur komt uit de schotel, om de verrader te verteren, geen vloek, geen dreiging van de lippen des Heeren. Hij zegt slechts: “Eén van u zal Mij verraden.” Geen enkel woord meer. En als Judas de vraag doet: “Ben ik het, Rabbi?” antwoordt Hij niets anders dan: “Gij hebt het gezegd.” Welk een zachtmoedigheid tegenover die vermetele mens, die Zijn hand met Jezus in dezelfde schotel waagt te dopen! (Matth. 26 : 20-25).

Daarna, nog vóór de inzetting van het Avondmaal, begonnen de discipelen met elkaar te twisten, wie van hen de grootste was. En de Heere Jezus wijst hen opnieuw met de grootste zachtmoedigheid, het grootste geduld terecht, zeggende: “De koningen der volken heersen over hen; en die macht over hen hebben, worden weldadige Heeren genoemd; doch u niet alzo; maar de meeste onder u, die zij gelijk de minste, en die voorganger is, als een, die dient” (Luk. 22 : 24-27).

Toen de Heere met Zijn discipelen Jeruzalem verliet en over de beek Kedron ging, zei Hij tot hen: “Gij zult allen aan Mij geërgerd worden in deze nacht.” Dat waren heilzame woorden, om de discipelen te vermanen en te doen opschrikken, opdat zij toch zouden bedenken, wie zij waren en waartoe zij in staat zouden zijn. Ja, dat zij werkelijk zouden loochenen, de Heere te kennen.
En nu, de discipelen? Zij slaan hun Meester zo te zeggen in Zijn aangezicht. Want als ik iemand in liefde en trouw zeg, wat hij is en wat hij morgen of overmorgen doen zal, en hij verwerpt dit getuigenis, dan is dit hetzelfde, als wanneer hij mijn eer met voeten treedt en mij doodt. Wat zeggen dan de discipelen tot de Heere? Petrus zei: “Heere, ik ben bereid met U in de gevangenis en in de dood te gaan.” En alle discipelen bekrachtigen deze woorden: “Nee, nee, wij zijn getrouw!”, zeggen zij. “Wij zullen U niet verlaten!” De Heere antwoordt daarop niet, maar wendt zich tot Petrus en zegt: “Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, eer de haan gekraaid zal hebben, zult u Mij driemaal verloochenen.” Maar … geen toorn, geen verbolgenheid. En was dit geen verschrikkelijk tegenspreken van de zondaren tegen de Heere Jezus, daar de Heere toch gezegd had: “Gij zult allen aan Mij geërgerd worden!?” Ja, dat zij daartegenin riepen: “Dat zullen wij nooit of nimmer doen!” Zij maken de Heere dus tot een

leugenaar, Zijn woord zal niet waar zijn, maar wat zij van zichzelf denken, dát moet waar zijn. De Heere Jezus blijft intussen bij hetgeen Hij gezegd heeft, doch stoot Zijn discipelen nochtans niet van zich af (Matth. 26 : 31-35).

Zij komen in Gethsémané. "Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe; blijft hier en waakt met Mij", zo zeide de Heere tot Zijn discipelen. Evenwel slapen zij, terwijl Hij voor hen de zwaarste strijd strijdt, om de Zijnen uit de hel en uit het geweld van de duivel te verlossen. Terwijl Hij zo beangst is, als in barensnood, slapen zij en hebben geen besef van het ontzettende gevaar, waarin zij verkeren, om namelijk in Satans klauwen te vallen.
De Heere laat hen slapen, gaat weer heen om te bidden, komt terug en vindt hen andermaal slapende. Hij zegt: "Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt; de geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak."
Ten derden male werpt Hem de angst ter aarde, het komt zóver, dat Hij bloed zweet, en Hij bidt dezelfde woorden. Daarna staat Hij op: de angst is overwonnen.
Ten derden male komt Hij tot Zijn discipelen, maar vindt hen ook nu slapende: "want hun ogen waren bezwaard." Moest Hij hen nu niet met Zijn donder in de afgrond slingeren, in rechtmatige toom over deze ontrouw en liefdeloosheid, dat zij Hem in Zijn vreselijke angst alleen laten en het niet ter harte nemen? Is het niet om alle geduld te verliezen, als men geen enkele ziel vindt, die mee de zware strijd strijdt? Moest Hij niet denken: 'Ik zie er nu vanaf, waarom zou Ik voor deze mensen bloeden en sterven, zij hebben toch geen oog of hart voor het heil van hun ziel! Zij hebben geen andere begeerte dan te slapen?'
Doch nee! Hij zegt: "Slaapt gij?" Meer niet. En daarna: "Staat op, laat ons gaan, de ure is nabij gekomen en de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen der zondaren" (Matth. 26 : 36 v.v.).

Daar nadert Judas, de verrader, en zegt: "Wees gegroet, Rabbi!" Wie zou het nu verwonderen, indien de Heere, in hevige toorn over zo'n verraad ontstoken, Judas in de afgrond stortte? Maar niets daarvan zien wij de Heere doen, integendeel. Hij noemt Judas nog Zijn vriend (naar de Psalm, die het verraad voorzegt: "De man Mijns vredes (d.i. Mijn vriend), op welken Ik vertrouwde, die Mijn brood at, heeft de verzenen tegen Mij grotelijks verheven"). "Vriend, waartoe bent u hier? Verraadt gij de Zoon des mensen met een kus?" Geen woord meer.
"Vader, vergeef het hun, want zij weten niet, wat zij doen!" Petrus trekt zijn zwaard en zonder des Heeren antwoord af te wachten op de vraag: "Heere, zullen wij met het zwaard slaan?" slaat hij de dienstknecht van de Hogepriester het rechteroor af. Maar de Heere, die tot de schare, welke gekomen was, om Hem te vangen, gezegd had: "Gij zijt uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen een moordenaar, om Mij te vangen", zei tot Petrus: "Keer uw zwaard weer in zijn plaats; want allen, die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan. Of meent gij, dat Ik Mijn Vader nu niet kan bidden en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten?" Geen toorn over Petrus, hoewel hij de zaak des Heeren door die zwaardslag eigenlijk geheel en al bedorven had. Geen woord van bestraffing en van toorn, maar met enkel liefde en zachtmoedigheid wijst hij Petrus terecht, neemt het afgehouwen oor en zet het weer op zijn plaats. Waardoor Hij toont, dat Hij degene is, die het oor geplant heeft. Dat noem ik een houden van het zesde gebod!

Nu komen wij verder in het huis van Kájafas. Daar horen wij, hoe Petrus zich driemaal vervloekt en zweert: "Ik ken deze Mens niet." Maar de Heere Jezus,

gebonden en met hoon en smaad overdekt, wendt zich eenvoudig om en met een wel is waar ernstige en bestraffende, maar tevens liefelijke blik, waarin een kracht ter bekering ligt, ziet Hij Petrus aan, en … Petrus wordt verbroken, verbrijzeld, zonder tot wanhoop te vervallen. Ziedaar de vervulling van het zesde gebod!
Kájafas en de grote raad zoeken valse getuigenissen tegen Jezus in te brengen, maar Hij wordt niet verbolgen, niet toornig over de valse getuigen. Hij zwijgt.
Welke last drukte op Hem, toen Hij zo zweeg? Mijn en uw zonden en overtredingen van het zesde gebod. Juist daarom zweeg Hij op al die valse getuigenissen en op al de aanklachten, door de overpriesters voor Pilatus ingebracht, en wilde er niet op antwoorden, opdat wij eenmaal voor God zouden kunnen zeggen: "Geen van al Uw geboden heb ik onderhouden, ik heb ze alle overtreden, - maar, met Uw Lam, o God, ben ik volkomen tevreden, Hij is mijn Borg en Voorspraak." Hij heeft ook gezegd: "Ik geef Mijn rug dengenen, die Mij slaan, en Mijn wangen dengenen, die Mij het haar uitplukken; Mijn aangezicht verberg Ik niet voor smaadheden en voor speeksel" (Jes. 50 : 6).

Wij besluiten met de heerlijke woorden van de Apostel Petrus: "Want hiertoe zijt gij geroepen, daar ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende", - hetgeen openbaar geworden is in heel het leven des Heeren en aan het einde daarvan in Zijn lijden en sterven, - "opdat gij Zijn voetstappen zoudt navolgen. Die geen zonde gedaan heeft en er is geen bedrog in Zijnen mond gevonden; Die, als Hij gescholden werd, niet wederschold, en als Hij leed, niet dreigde; maar gaf het over aan Dien, die rechtvaardig oordeelt. Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout; opdat wij, der zonden afgestorven zijnde, der gerechtigheid leven zouden. Door Wiens striemen u genezen zijt. Want gij waart als dwalende schapen; maar gij zijt nu bekeerd tot de Herder en Opziener uwer zielen" (1 Petrus 2 : 21 v.v.). Amen.

ZONDAG 41

Vraag 108.***Wat leert ons het zevende gebod?***
Antwoord: ***Dat alle onkuisheid van God vervloekt is, en dat wij daarom, haar van harte vijand zijnde, kuis en ingetogen leven moeten"hetzij in de heilige huwelijke staat of daar buiten.***
Vraag 109. ***Verbiedt God in dit gebod niet meer dan echtbreken en dergelijke schandelijkheden?***
Antwoord: ***Dewijl ons lichaam en ziel tempelen des Heiligen Geestes zijn, zo wil Hij, dat wij ze beide zuiver en heilig bewaren; daarom verbiedt Hij alle onkuise daden, gebaren, woorden, gedachten, lusten, en wat de mens daartoe trekken kan.***

Geliefden.
Bij de behandeling van het zevende gebod wens ik u vóór alle dingen toe, dat uw hart geheel vervuld zij met deze belofte: "Van al uw onreinheden en van al uw drekgoden zal Ik u reinigen (Ezech. 36 : 25). Afgoden zijn schandelijke dingen, duivelen, die onder aanvoering van de overste der duivelen de mensheid gebracht hebben en brengen tot allerlei onreinheden.
Ik wens u ogen toe, die op de Heere Jezus Christus zien; een wil, om aan te nemen de troost van de vergeving der zonden, "dat namelijk God om het genoegdoen van Christus aan al mijn zonden", - zo spreke een ieder die gelooft, - "ook mijn zondige aard, waarmee ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken."
Ik wens u toe een kuis en daarbij ootmoedig hart, als ik ditmaal met u handel over het zevende gebod, aan welks overtreding het gehele menselijk geslacht schuldig staat.

Dit gebod vinden wij opgetekend Ex. 20 : 14: ***"Gij zult niet echtbreken!"***

- Ten eerste zullen wij er op letten, wat God, die Zich *onze God* noemt, - want Hij zegt: *"Ik ben de Heere, uw God",* - in deze woorden der Wet *verbiedt*, wat onder het verbod van echtbreuk inbegrepen is.
- Ten tweede, wat ons in dit gebod *geboden* wordt.

Verboden wordt alle innerlijke en uiterlijke onreinheid, zoowel van ziel als van lichaam; geboden wordt de innerlijke reinheid van ziel en van lichaam. Bij de verklaring van dit gebod geven wij verder acht op de uitlegging van de Heere Jezus, zoals wij die vinden in Matth. 5 : 27-29: "Gij hebt gehoord, dat van de ouden", d.i. door de ouden, "gezegd is: gij zult geen overspel doen. Maar Ik zeg u, dat zo wie een vrouw aanziet, om haar te begeren, die heeft alreeds overspel in zijn hart met haar gedaan. Indien dan uw rechteroog u ergert, trekt het uit en werpt het van u, want het is u nut, dat één van uw leden verga en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde."
Vooraf echter een verzoek. Wanneer ik nu het zevende gebod behandel, denkt dan toch niet aan deze of gene persoon, of aan een of ander bijzonder voorval in de gemeente, maar een ieder denke aan zichzelf. God de Heere sprak tot Zijn volk, dat Hij uit Egypte had uitgeleid, dat Hij zich had uitverkoren, om te zijn een koninklijk en priesterlijk volk: "Gij zult niet echtbreken!" Daarmee bedoelt de Heere een ieder zonder onderscheid, man en vrouw, jongeling en jongedochter, ja zelfs de kinderen, hoofd voor hoofd. Ieder van hen moet weten en verstaan, dat God de Heere van hem geen andere gedachten heeft, dan dat hij, - als God hem niet binnen de perken des heils houdt, - dit gebod overtreden zal. En al houdt God hem vast, de mens nochtans,

zolang hij een gezond lichaam heeft en de Heere hem dat niet ontneemt, tot zo'n kwaad geneigd is en daartoe in staat is; hij moge van zichzelf beweren wat hij wil. Wie onzer durft zich gelijkstellen met David, de man naar Gods hart? En toch, zodra de duivel hem op gladde plaatsen leidde, lag hij op de grond!

Vragen wij ten eerste: Wat verbiedt God in dit gebod?
Alle innerlijke en uiterlijke onreinheid van lichaam en ziel. Slaan wij op vraag 108 en 109 van de Heidelbergse Catechismus. ***"Wat leert ons het zevende gebod?"***
Antwoord: ***"Dat alle onkuisheid"*** - ik herhaal: alle onkuisheid, - ***"door God vervloekt is, en dat wij daarom",*** - als wij door deze vloek niet willen getroffen worden, - ***"derzelve van harte vijand zijnde, kuis en ingetogen leven moeten, hetzij in de heilige huwelijke staat of daarbuiten."***
En verder: ***"Verbiedt God in dit gebod niet meer dan echtbreken en dergelijke schande?"*** Antwoord: ***"Dewijl ons lichaam en onze ziel tempelen des Heiligen Geestes zijn, zo wil Hij, dat wij die beide zuiver en heilig bewaren; daarom verbiedt Hij alle onkuise daden, gebaren, woorden, gedachten, lusten en wat de mens daartoe trekken kan."***
God verbiedt dus de echtbreuk. Hij heeft de huwelijke staat ingesteld, de echtverbintenis van één man en één vrouw, en heeft gezegd: "Die twee zullen tot één vlees zijn." Daarmee heeft Hij afgebeeld de echt, de huwelijksverbintenis van de Bruidegom Christus met Zijn Bruid, de Gemeente. De huwelijke staat is dus een instelling van God. Hij, die het huisgezin door het vijfde gebod: "Eert uw vader en uw moeder!" bevestigt - Hij, die de staat de inwendige vrede waarborgt door het zesde gebod: "Gij zult niet doodslaan!" - Hij beschermt en onderhoudt het huwelijk tegenover de duivel door het zevende gebod: "Gij zult niet echtbreken!"
Met overtreding van dit gebod wordt dus gezondigd tegen deze bescherming en bewaring, wordt gezondigd tegen de wederhelft, tegen het eigen lichaam, tegen de Naam van God; - in wiens Naam men verbonden is, - wordt gezondigd tegen de kinderen, tegen de huiselijke vrede, tegen stad en staat.
Deze gruwelen straft God met de eeuwige dood. Onder het Oude Verbond en bij de volken der oudheid stond ook hierop de dood, zodat een man of een vrouw, die de echt gebroken had, met de dood moest gestraft worden. In Lev. 20 : 10 lezen wij: "Een man, die met iemands huisvrouw overspel zal gedaan hebben, daar hij met zijns naasten huisvrouw overspel gedaan heeft, zal zeker gedood worden, de overspeler en de overspeelster." Bovendien: "Zo wie een vrouw aanziet, om haar te begeren, die heeft", zo spreekt de Heere Jezus Christus, "alreeds overspel in zijn hart met haar gedaan." Zodat dus een ieder van ons, man of vrouw, die aanziet de vrouw van de naaste of de man der naaste, voor God, voor de Heere Jezus, voor Zijn gericht, evengoed des doods schuldig is, als die de daad zelf heeft begaan.
Dit zeg ik daarom, omdat ik niet kan begrijpen, hoe men de zaligheid van God ooit zal kunnen genieten en zal genieten, als men niet waarachtig voor God dáárover veroot-moedigd wordt, dat men aan deze zonde der hoererij en echtbreuk, ook met de ogen, schuldig staat.

Hoewel nu volgens de tegenwoordige wetten geen doodstraf meer staat op de overtreding van het zevende gebod, is dit oordeel van God, als Hij zegt: "Gij zult de dood sterven!" onherroepelijk. God is Dezelfde, die Hij was. Wij zien aan David, de man naar Gods hart, welke vreselijke straf over hem en zijn huis is gekomen: dat eerst zijn kind, uit deze echtbreuk voortgekomen, stierf. Dat verder al zijn bijvrouwen op klaarlichte dag openlijk geschonden werden. Dat zijn eigen zoon tegen hem in opstand

kwam. Daarbij nog de bloedschande in zijn eigen huis. Zodat werkelijk *het zwaard niet van zijn huis geweken is.* Gewoonlijk ontstaat uit echtbreuk doodslag. God de Heere, al moge het schijnen, dat Hij slaapt, straft tot op de huidige dag al dergelijke gruwelen tegen het zevende gebod, en steden en staten worden omgekeerd en het huisgezin verwoest, waar deze zonde bedreven wordt. Echtbreuk veroorzaakte eenmaal een oorlog van tien jaren en de uitroeiing van een gehele stad.
Zelfs mensen hebben deze zonde met de dood gestraft. Bijvoorbeeld koning Nebukadnézar, die twee beroemde mannen in Israël liet verbranden (Jer. 29 : 21-23). Juda, de zoon van Jakob, wilde zijn schoondochter, die hij voor een hoer hield, ook verbranden.
Ik herhaal het: wel schijnt het, alsof God niet straft, alsof God slaapt, maar voorzeker, God komt met Zijn tuchtiging. De geschiedenis wijst het uit, dat te allen tijde in de overtreding van dit gebod de oorzaak lag van al de jammer en al het bloedvergieten, van al de ellende, dat men huis en hof moet verlaten, dat er geen zegen rust op stad en staat, dat God Zijn Woord wegneemt uit Kerk en school en de mensen overgeeft aan de afschuwelijkste zonden.
En als nu de Heere Jezus gezegd heeft, dat men echtbreuk begaat ook met de ogen, dan behoort toch een ieder van ons tot de belijdenis te komen: "Ik heb de eeuwige dood verdiend!"
Als God de Heere van echtbreuk gewaagt, dan rekent Hij daaronder mee de veelwijverij, gelijk ze door Kaïns geslacht is ingevoerd, waarvan wij lezen in Gen. 4: 19 v.v.: "En Lamech nam zich twee vrouwen; de naam der eerste was Ada, en de naam der andere was Zilla En Ada baarde Jabal." En verder zien wij vers 23 de gevolgen en de straf der overtreding van Gods inzetting: "Hij schiep ze man en vrouw." Wij lezen van moord en doodslag, gelijk ik straks zei. Daarbij vernemen wij tevens, welke verschrikkelijke vloek Lamech voor de oren zijner vrouwen over zich moet uitspreken: "Gij vrouwen van Lamech, hoort mijn stem, neemt ter ore mijn rede! Voorwaar ik sloeg wel een man dood om mijn wonde, en een jongeling om mijn buil! Want Kaïn zal zevenvoudig gewroken worden, maar Lamech zeventigmaal zevenmaal!"

(1) Het eerste, dat in dit zevende gebod verboden wordt, is hoererij, d.w.z.: elke geslachtsgemeenschap tussen een man en een vrouw buiten de echt. God wil de huwelijke staat, die wil Hij geheiligd zien. Daarom straft Hij alle hoererij, alle geslachtsgemeenschap buiten het huwelijk. Zo lezen wij in Deut. 22 : 20 en 21: "Maar indien dit woord waarachtig is, dat de maagdom aan de jonge dochter niet gevonden is, zo zullen zij deze jonge dochter uitbrengen tot de deur van haars vaders huis, en de lieden harer stad zullen haar met stenen stenigen, dat zij sterve, omdat zij een dwaasheid in Israël gedaan heeft, hoererende in haars vaders huis. Zo zult u het boze uit het midden van u wegdoen!"
(2) En in Lev. 20 : 15 en 16 lezen wij van onnatuurlijke, vreselijke zonden: "Daartoe als een man bij enig vee zal gelegen hebben, hij zal zeker gedood worden; ook zult gijlieden het beest doden. Alzo wanneer een vrouw tot enig beest genaderd zal zijn, om daarmee te doen te hebben, zo zult u die vrouw en dat beest doden; zij zullen zeker gedood worden: hun bloed is op hen!"
(3) Voorts schrijft ook de Apostel Paulus van ontzettende dingen in het eerste Hoofdstuk van zijn Brief aan de Romeinen (Hoofdstuk 1 : 24 v.v.), van zonden, die bij Grieken en Romeinen heersende waren, en ook bij de naburige volken, (meer dan men meent): "Daarom heeft hen God ook overgegeven in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinheid, om hun lichamen onder elkander te onteren: als die

de waarheid Gods veranderd hebben in de leugen en het schepsel geëerd en gediend hebben boven de Schepper, die te prijzen is in der eeuwigheid. Amen. Daarom heeft hen God overgegeven tot oneerlijke bewegingen; want ook hun vrouwen hebben het natuurlijk gebruik veranderd in het gebruik tegen nature; en insgelijks ook de mannen, nalatende het natuurlijk gebruik der vrouw, zijn verhit geworden in hun lust tegen elkander, mannen met mannen schandelijkheid bedrijvende, en de vergelding van hun dwaling, die daartoe behoorde, in zichzelf ontvangende." Wat is het gevolg daarvan? Vers 28 en 29: "En gelijk het hun niet goed gedacht heeft, God in erkentenis te houden, zo heeft God hen overgegeven in een verkeerde zin, om te doen dingen, die niet betamen. Vervuld zijnde met alle ongerechtigheid, hoererij, boosheid, gierigheid, kwaadheid; vol van nijdigheid, moord, twist, bedrog, kwaadaardigheid; oorblazers enz."

(4) Daarom ook schrijft Paulus 1 Cor. 6 : 13 v.v. aan de inwoners van de stad, die verzonken lag in alle dergelijke gruwelen der hoererij, maar van welke de Heere Jezus tot hem gezegd had: "Ik heb veel volk in deze stad" -: "De spijzen zijn voor de buik en de buik is voor de spijzen; maar God zal beide deze en die teniet doen. Doch het lichaam is niet voor de hoererij, maar voor de Heere, en de Heere voor het lichaam. En God heeft ook de Heere opgewekt, en zal ons opwekken door Zijn kracht. Weet u niet, dat uw lichamen leden van Christus zijn?" Welnu, als dat zo is, dan zit u zeker buiten alle gevaar? Geenszins, veelmeer vermaant hen de Apostel (vs. 15 v.v.) op hun hoede te zijn: "Zal ik dan de leden van Christus nemen en maken ze leden ener hoer? Dat zij verre. Of weet u niet, dat wie de hoer aanhangt, één lichaam met haar is? Want die twee, zegt Hij, zullen tot één vlees wezen. Maar die de Heere aanhangt, is één geest met Hem. Vliedt de hoererij!"
Ik herhaal: niet slechts de hoererij met publieke vrouwen, maar elke geslachtsgemeenschap van een man en een vrouw buiten het huwelijk. "Vliedt de hoererij! Alle zonde, die de mens doet, is buiten het lichaam; maar die hoererij bedrijft, zondigt tegen zijn eigen lichaam. Of weet u niet, dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest, die in u is, die u van God hebt, en dat gij van uzelf niet zijt? Want gij zijt duur gekocht; zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn."

(5) Op al deze zonden staat de eeuwige dood en de lichamelijke straf, de gevolgen van deze zonde, welke niet te overzien zijn. De duivel is listig, hij ontsteekt de begeerlijkheid, en de mens is als het stro, en de zonde is zo zoet, men drinkt ze zo gemakkelijk in, maar wie peilt de verschrikkelijke gevolgen van dit gebod? Daarvan schrijft Paulus in zijn Brief aan de Efeziërs, Hoofdstuk 5 : 3: "Maar hoererij en alle onreinheid of gierigheid laat ook onder u niet genoemd worden, gelijkerwijs het de heiligen betaamt; noch oneerbaarheid, noch zot geklap of gekkernij, welke niet betamen." Verboden wordt dus alle vuile rede, al hetgeen tot onkuisheid opwekt, allerlei onbetamelijke, onkuise gedachten, woorden, gebaren, want - dat bedoelt de Apostel daarmee - er is duizenderlei gelegenheid tot hoererij. Denken wij bijvoorbeeld aan het dansen, het zich nodeloos ontbloten, het ontuchtig kussen en betasten, liederlijke gezegden; dat men het grappig vindt de schandelijke daden van anderen te vertellen en er om lacht; boeken, die onkuise dingen beschrijven, romans, die de verbeelding prikkelen, het toneel, dat (of liever de duivel door middel van het toneel) toch slechts daarop uit is; zo menige onzedelijke plaat of schilderij, ook concerten. - Want in al deze dingen regeert de duivel, die zijn werk heeft in de kinderen des ongeloofs, waarom de Apostel Paulus schrijft: "Zo zijt dan hun medegenoten niet!"

(6) Er is nog een andere overtreding van dit gebod. O, wilt er toch aan denken, dat

wij over kortere of langere tijd in het graf liggen, en dat wij God de Heere rekenschap moeten geven, hoe wij naar dit gebod of verbod gehandeld hebben, als wij voor de Rechterstoel van Christus zullen verschijnen. Er is nog een gruwel, zeg ik, een zware overtreding van dit gebod, - en gave God, dat ik niet wist, dat er zulke zonden ook in de gemeente begaan worden! - dat is de zonde van Onan, die zijn broeder geen zaad wilde verwekken en daarom het zaad ter aarde liet vallen. Zo zijn er ook gehuwden, tot Gods Gemeente behorende, die zich aan elkaar onttrekken, om geen kinderen te krijgen. Dit is een gruwel der gruwelen. (Vergel. 1 Cor. 7: 1-5).[16]

(7) En nog dit, waarover ouders en onderwijzers klagen dat het reeds bij jonge kinderen wordt waargenomen, dat zij door het wrijven der schaamdelen tegen harde voorwerpen, aan hun boze begeerte zoeken te voldoen. Ook op deze zonde staat de dood. Uitdrukkelijk heeft de Apostel gezegd: "Dwaalt niet, noch hoereerders, ... noch ontuchtigen[17] zullen het Koninkrijk Gods beërven" (1 Cor. 6 : 10). Dit zeg ik, opdat een ieder gewaarschuwd zij, en dat menig jongeling, wie men de schande in de ogen kan lezen, en menige jongedochter het wete, dat dit voor God een vervloekte zonde is. Wellicht meenden zij, dat het geen zonde was.

Wat ik van deze dingen gezegd heb, zij voldoende. Ik heb dit alles gezegd tot aller welzijn en waarschuwing. Het is Gods wil, dat wij in de heilige huwelijke staat kuis en ingetogen leven. Dat de man in eere houde zijn vrouw en beiden jegens elkander de betamelijke en schuldige plicht vervullen, en dat wij wel verstaan, dat het huwelijk een instelling van God is en in hoge eer moet gehouden worden, gelijk de Apostel zegt: "Het huwelijk is eerlijk onder allen en het bed onbevlekt" (Hebr. 13: 4). En dezelfde Apostel zegt: "Om der hoererijen wil zal een ieder man zijn eigen vrouw hebben en iedere vrouw zal haren eigen man hebben" (1 Cor. 7: 2).
God geeft dus nog Zijn zegen en heeft niet opgeheven het woord: "Zijt vruchtbaar en vermenigvuldigt!" Toen Adam en Eva gezondigd en Gods beeld verloren hadden en zagen, dat zij naakt waren, zijn er gedachten van hoererij in hen opgekomen en is het schaamtegevoel ontwaakt, en hun schorten hielpen niet. Maar God heeft Zijn zegen: "Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt!" niet weggenomen. Daarom laat God de zucht naar vermeerdering blijven. Van deze begeerte nu maakt de duivel gebruik, om een ieder te prikkelen, waar hij maar kan, en niets is bestand voor deze hartstocht, dan dit éne: "Hier is Gods gebod, dit gebiedt, dat verbiedt Hij!" Én de toevlucht tot Zijn genade.

God wil, dat wij kuis en ingetogen leven ook buiten de huwelijke staat. Vanwaar komt het, dat zo menig kind, dat zich overigens behoorlijk gedraagt, zich lichtzinnig in het huwelijk begeeft, zonder godsvrucht, zonder te vragen: "Vreest ook die jonge man God?" Of omgekeerd: "Vreest ook dat meisje God?" Kunt u God dan niet vragen om een vrouw, om een man, en geduld hebben? Zult ge u dan liever door de duivel in de hel laten werpen, dan dat ge uw onkuise begeerte, koste het ook moeite, bedwingt?

---

[16] Voor onze tijd is hier mee op haar plaats een herinnering aan de gruwelen van moord en onzedelijkheid, die, met verwerping en lastering van des Heeren Woord en Wet, onder de naam van Malthusianisme der wereld aangeprezen worden als heelmiddel voor de kwalen des tijds, als redmiddel in de drang der maatschappelijke noden. (K.)

[17] Het woord in de grondtekst, dat Luther door "Weichlinge" vertaalt, wijst hen aan die de allerschandelijkste ontucht bedrijven, stomme zonden begaan, die mee onder de hemeltergende zonden gerekend worden, - dezulken, wier geroep tot God komt (Gen. 18 : 20 en 21). (K.)

Tenslotte een woord van troost! Kuisheid op zichzelf is geen kuisheid. Kuisheid wordt eerst dan kuisheid, als zij aangevochten wordt. Hoeren en hoereerders zijn kuis, als zij hun zin hebben. Een bankroetier is weer eerlijk, als hij aan zijn schuldeisers enige percenten betaald heeft. Dat betekent echter niets. Maar juist, waar het Gods zaak geldt, daar zult u niets van uw gerechtigheid zien. U zult slechts dit weten, dat u een Zaligmaker hebt. U zult slechts weten wat het bloed van Jezus Christus vermag. U moet u vastklemmen aan het Lam Gods. Maar van uw deugd mag u niets zien.
Integendeel, als u eerlijk bent en in waarheid een kind van God, dan zult gij, na alles gehoord te hebben, wat u nu is blootgelegd van uw zonden, uzelf voor God verdoemen, met al hetgeen in u is, en uitroepen: "O God, ik sta schuldig aan dit alles!" En dan? Blijf gestadig bij het gebed: "Mijn God, regeer en behoud U mij! Heere Jezus, ontferm U over mij!"
Nog eenmaal: deugden zijn op zichzelf iets heidens. Zo vele heidenen hebben vele christenen in deugden overtroffen. Ook de wereld kan deugdzaam zijn. Maar als God een mens schept met het doel, dat hij Zijn deugden en volmaaktheden vertelle, dan gaat het - wees daarvan verzekerd, - met de kinderen Gods als met een roos. Er komt ongedierte aan en wil alles wegvreten. Maar het is een wonder der schepping: de roos, hoe ook met ongedierte bedekt, ontluikt toch ten laatste.
Zo gaat het ook met een kind van God. Daarom moet ge u niet laten terughouden door hetgeen u in hart en nieren bespeurt, maar uzelf aanklagen en voor God verdoemen. Niet uzelf verheffen, want "God wederstaat de hovaardigen, maar de nederigen geeft Hij genade!" Amen.

Zondag 42

Vraag 110. ***Wat verbiedt God ons in het achtste gebod?***
Antwoord: ***God verbiedt niet alleen dat stelen en roven, hetwelk de overheid straft; maar Hij noemt ook dieverij alle boze stukken en aanslagen, waarmee wij onzes naasten goed denken aan ons te brengen, hetzij met geweld, of schijn des rechts, als met vals gewicht, el, maat, waar, munt, woeker, of door enig middel, van God verboden; daarenboven ook alle gierigheid, alle misbruik en verkwisting Zijner gaven.***
Vraag 111. ***Maar wat gebiedt u God in dit gebod?***
Antwoord: ***Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag, bevordere; met hem alzo handele, als ik wilde, dat men met mij handelde; daarenboven ook, dat ik getrouw arbeide, opdat ik de nooddruftige helpen moge.***

Geliefden.
Ik vond dezer dagen in een dagblad een opstel met het opschrift: "De wonderbare geboorte van Jezus." Op deze titel afgaande zou men veronderstellen, dat in het opstel de wonderbare geboorte werd uiteengezet. Maar de strekking van het gehele stuk is lastering en bespotting dier geboorte, waarbij men tracht te bewijzen, dat Jezus Christus, onze Heere, de natuurlijke zoon van Jozef en Maria is. Ik heb reeds de een en ander ontmoet, die dat met verbazing gelezen heeft. Laat ik u zeggen, waaruit al zulke Godslasteringen voortkomen: uit niets anders, dan uit de miskenning van de Tien Woorden der Wet; dat men ze aanziet, als niet gesproken.
Als nu mensen, die met gezond verstand begaafd zijn, het Nieuwe Testament lezen, en toch alles, wat Mattheüs en Lukas melden van de ontvangenis van Jezus door de Heilige Geest en van Zijn geboorte uit de maagd Maria, loochenen, dan doen zij dit, omdat zij niet verloren zijn. Daarom wordt de genade en de waarheid ontkend. Men zegt dan, dat Mattheüs en Lukas eerst later hun Evangeliën hebben opgesteld, en dat de geschiedenis van de wonderbare geboorte des Heeren een verdichtsel en poëzie is. Dergelijke beweringen blijken bij nadere beschouwing van alle grond ontbloot te zijn. Zij willen alles bewijzen, maar bewijzen niets, brengen intussen de mensen op het dwaalspoor, zodat hoe langer zo meer de afval van het Christendom openbaar wordt. Houdt u dan steeds aan het eenvoudige Woord van God, dat in de ervaring veelbeproefd bevonden is!

Intussen blijft voor ons, al verafschuwen wij die gruwelen en ketterijen, de vraag over: *Eert u Gods gebod, leeft in uw hart Gods gebod?* De weg ten leven is ongetwijfeld deze: eerst overtuigd zijn van zonde, van overtreding van Gods geboden, van de Tien Geboden, met gedachten, woorden en daden. Zolang die overtuiging er niet is, zoolang een mens niet verbroken en verbrijzeld is geworden voor deze geboden, is heel zijn Christendom toch niets, men beeldt zich iets in en gaat verloren met een gestolen troost. Eerst moet deze erkentenis er zijn: "Mijn God, ik sta voor U aan alle geboden schuldig." Eerst dan, als men zich verloren gevoelt, zal men het zoeken, - ja, wellicht eerst in zijn werken, maar daar vindt men geen steun. Of men zal het zoeken in zijn verbetering, maar het wordt steeds erger en erger. Dan zal men het zoeken in Jezus Christus, de waarachtige God en waarachtige, rechtvaardige Mens. De Mens, niet geboren door de wil van een man, maar door de kracht van de Heilige Gees uit de maagd Maria, naar de belofte. Eerst als men in Gods Woord troost gevonden heeft voor zijn arme ziel, eerst dan, als de Heilige Geest gekomen is, de wil heeft gebroken en het verstand verlicht, gelooft men in de Heilige Geest, gelooft tevens alle woorden

van de Heilige Geest; stelt zich niet boven het gebod, alsof men met de Wet in overeenstemming ware, maar verootmoedigt zich veeleer onder alle geboden met de erkentenis: "Ik heb ze alle overtreden en mijner zonden is geen getal."

Dit in het oog houdende, gaan wij thans over tot de beschouwing van het achtste gebod, dat naar Exodus 20 : 15 aldus luidt: ***"Gij zult niet stelen."***

In onze Catechismus lezen wij in vraag 110: "***Wat verbiedt God in het achtste gebod?"***
Antwoord: ***"God verbiedt niet alleen dat stelen en roven, hetwelk de overheid straft, maar Hij noemt ook dieverij alle boze stukken en aanslagen, waarmee wij onzes naasten goed aan ons denken te brengen."***

Ten eerste verbiedt God dus het stelen en roven, dat op zeer grove wijze geschiedt, en dat door alle weldenkende mensen verafschuwd wordt, zó verafschuwd, dat, als een jonge man of jonge dochter ooit iets heeft gestolen, zij nergens meer, ten minste niet gemakkelijk, een betrekking vinden. Wie eenmaal in de handen der politie is gevallen, voor die is het moeilijk, ooit weer voor een belangrijke post in aanmerking te komen. Nu zijn er velen, die denken: 'Ik heb niet gestolen, zoals de dieven, die de overheid straft. Te roven of op de openbare weg iemand iets te ontnemen is mij nooit in de zin gekomen'. Zo denkt men dan onschuldig te zijn.
Maar nu komt nog iets anders. Er is een diefstal, die de mensen niet als zodanig beschouwen en doorgaans geen diefstal noemen, die de overheid ook niet kan straffen, want het wordt daarbij zó slim aangelegd, dat de meeste mensen zo'n diefstal voor een eerlijke daad laten passeren, zelfs degene, die zo handelt, voor een eerlijk man houden, ja dat men het ook voor zichzelf niet anders inziet. Maar de Catechismus zegt: *"God noemt ook dieverij alle boze stukken en aanslagen, waarmee wij onzes naasten goed denken aan ons te brengen."*

En wie was de eerste, die deze zonde heeft begaan? Ik zal het u zeggen: onze eerste ouders in het paradijs. Daar stond de boom der kennis des goeds en des kwaads, en die boom behoorde niet aan hen, maar aan God. God had hun alles gegeven, wat in het paradijs was, doch deze boom had Hij voor Zich behouden, daarvan zouden zij niet eten. Maar daar neemt Eva van deze boom en geeft ook Adam daarvan, en zij eet, en hij met haar. Het was Gods eigendom, dat onze voorouders aan zich zochten te brengen. Sindsdien is er geen mens op aarde, die niet deze twee dingen doet: hij zoekt èn Gods èn des naasten goed aan zich te brengen.
"Wat? Zoek ik mijns naasten goed aan mij te brengen?"
Ja zeker. Of waarom benijdt u anders uw naaste? Waarom is anders uw broeder, uw naaste een voorwerp van uw nijd, van uw afgunst, een oorzaak van twist en tweedracht? Waarom gunt u uw broeder niet, dat het hem welgaat? Wat u niet bezit, bezit uw naaste, en nu wilt u hebben, hetgeen uw naaste heeft. U wilt hebben, wat God u nu eenmaal niet gegeven heeft. U wilt niet op God wachten, dat Hij u zegene. U wilt niet klein beginnen, niet tevreden zijn met het weinige, dat God u geeft. Niet tevreden zijn met het voedsel en de kleding, die u hebt, wilt steeds meer hebben, en daarom benijdt u uw broeder. Het is altijd weer de oude geschiedenis van Kaïn en Abel.
Houdt Gods gebod voor ogen: "Gij zult niet stelen!" Bedenkt, dat de levensweg zo glibberig is, dat de mens geneigd is te grijpen naar datgene, wat niet zijn eigendom is, en dan is de duivel er spoedig bij, om de begeerte te prikkelen naar hetgeen van een ander is. Wees tevreden met hetgeen God u geeft, houdt u slechts God voor uw Schat

en uw Deel. De Godzaligheid is tot alle dingen nut, maar de gierigheid is afgoderij en een wortel van alle kwaad. Wees tevreden met God en met hetgeen God u heeft gegeven en geeft, grijpt niet naar uws naasten goed.
Dat kan de mens echter niet laten! Waar twee of drie erfgenamen zijn, daar wil elke erfgenaam alles hebben. De een gunt de ander zijn deel niet, en meent, dat zijn broeder of zuster meer krijgt dan hij. Hoe vaak worden bij erfenissen in 't geheim allerlei middelen aangewend, om zich te bevoordelen, en is men er op uit, van vader of moeder meer dan de anderen te krijgen, bevoorrecht te worden boven broeder en zuster!

Voorzeker, God geeft de Zijnen alles, wat hun tot het leven en de Godzaligheid dient. Van de rechtvaardige staat geschreven: "Zijn brood zal hem gegeven worden en zijn water zal hem zeker zijn!" Maar dit brood en water ligt in het Woord, en niet in de kast van uw naaste. In ons hart echter heet het: "Nee, ik moet hebben, wat u hebt, ten minste een gedeelte ervan." En dan komt men met alle mogelijke "boze stukken en aanslagen." Waar dit opkomt (dat men de naaste benijdt) daar is doodslag en dieverij, men kan het niet laten, en het gaat zo ver, dat in hetzelfde gezin de vader tegen de kinderen, en de broeders en zusters tegen elkaar klachten inbrengen, en dat alles om het ellendige geld. Dergelijke "boze stukken en aanslagen" komen van de tong en over de lippen, en veroorzaken allerlei boze en hatelijke gesprekken, en eindelijk strekt men, als men kan, de hand uit.
Ook dieverij komt niet zo plotseling te voorschijn, ook deze zonde sluipt allengs binnen, men grijpt eerst naar het kleine, naar een spijker of een speld, en eerlang komt het tot iets groots. Dan komt er bijna geen einde aan. Maar zulke "boze stukken" worden niet als zonde beschouwd. Als u ze dan wel als zonde beschouwt, kom dan daarmee tot God, kruip naar het kruis en belijd, wat u gedaan hebt en doet; en bekeer u tot de Heere. Is God in de hemel uw hoogste Goed, zo kunt u ook wel een weinig missen en in het een of ander niet genoeg hebben. Voorwaar, God zal u toch uithelpen en u zegenen te Zijner tijd, al laat Hij u thans een weinig honger lijden, zodat het u niet zo goed gaat, als anderen. Wees slechts ootmoedig, vlijtig en nederig in uw huis. Tracht niet opeens rijk te worden. Want "die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in de strik en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang. Want de geldgierigheid is een wortel van alle kwaad, tot welke sommigen lust hebbende, zijn afgedwaald van het geloof en hebben zichzelf met vele smarten doorstoken", zo schrijft Paulus aan Timotheüs (1 Tim. 6 : 9 en 10).

De Heidenen hadden onder hun goden Mercurius, de god van de koophandel, maar tevens was deze de god van alle dieven. En hoeveel kooplieden zijn er niet, die onder de schijn van recht, met onrecht gewicht, el, maat, waar, munt of woeker, - als men bijvoorbeeld zegt: "Ik wil u wel helpen, maar dan moet u mij jaarlijks twaalf percent geven of zó en zó veel per maand", - of door enig ander middel, dat God verboden heeft, des naasten goed denken aan zich te brengen, zichzelf rijk te maken. De regel van de koopman is zóveel te nemen, als hij krijgen kan. Dit alles gaat wel is waar onder de schijn van het grootste recht. Men denkt: "Die man heeft geld genoeg, die kan wat meer betalen, dan een ander!" Of: "Deze waar is wel slecht, maar ik zal ze mij toch goed laten betalen", en ik eis een gulden voor mijn waar, hoewel ze maar tien stuiver waard is. De duivel zoekt menigeen wat wijs te maken en zegt: "Als u alleen goed gewicht of een rechte el geeft en werkelijk goede waar te koop aanbiedt, dan wordt u arm; u moet onder de goede waar wat slechtere of mindere soort mengen!" Zo

geeft hij dan allerlei listen in, om anderen te bedriegen en op die manier aan geld te komen. Dat verbiedt God. Dat noemt God diefstal.
En nu houdt ieder, om zo te zeggen, de ander voor een dief. “Hoeveel kost dat?” vraagt men.
“Zó en zó veel.”
“Nee, dat is te veel; ik wil er u zó en zó veel voor geven!”
“Nu goed, ik zal het er u voor geven!”
Maar de koper meent alles nog te moeten nameten, of er soms ook te weinig is gegeven, men moet nog eens natellen, of alles wel in de haak is. Zo is er niets dan wantrouwen onder de mensen omdat de een de ander voor een dief houdt en niet weet, dat en hoe hij zelf een dief is. Als u niet zelf een dief bent, dan zult u ook anderen daar niet voor houden, en zult veel door de vingers zien, en de dingen weten te beoordelen, zoals zij zijn. Ja, er zijn wat boze stukken en aanslagen.
Dan komen nog de advocaten en andere lieden er bij, die met wissels helpen, en dan, - ziet slechts wat er gebeurt!
Neme het toch een ieder ter harte, dat men eerlijk wandele. En niemand geve wissels af, zonder te weten, of hij ze op tijd betalen kan. Want zulke dingen leiden vroeg of laat tot diefstal, en de duivel houdt de arme mens vast. Wees toch tevreden, met hetgeen God u gegeven heeft, met hetgeen er voor u is. Laat God verder voor u zorgen. Grijpt niet naar wat voor u te hoog is; wees eenvoudig in huis, spaarzaam, koopt niets, als u het niet betalen kunt. Drijft geen handel boven uw vermogen, gunt uw naaste, uw broeder, de zegen Gods, en voegt u bij de nederigen. Zorg voor uws naasten goed en welzijn, en zie dan, hoe God voor u zorgt, wat Hij voor u doet. Laat u onrechtvaardig behandelen, gelijk de Heere Jezus heeft gezegd: “Zo iemand uw rok wil nemen, laat hem ook de mantel.” (Matth. 5 : 40) En ziet, of God u niet betere mantels daarvoor zal teruggeven.

Alle twist en tweedracht om het “mijn en dijn” maakt arm en ongelukkig. Geen mens leeft er van zijn overvloed, maar van wat God geeft, waarmee Hij de mens zegent. U kunt toch niet meer hebben dan eten en drinken en gezondheid. Er staat geschreven: “Het weinige, dat de rechtvaardige heeft, is beter dan de overvloed veler goddelozen” (Ps. 37: 16). Maar wie verstaat dit? Hij, die gelooft in die God, die de hemel en de aarde gemaakt heeft, de zee en de afgronden.
Intussen twijfel ik er aan, dat hetgeen ik u thans voorhoud door degenen, die het geldt, ter harte wordt genomen. Een ieder zal het voor zijn deur schoonvegen en denken: “O, dat is tot dien en dien gezegd”, terwijl wij toch allen voor God schuldig staan en allen dieven, bedriegers en woekeraars zijn. Doch men zegent zichzelf en denkt: “Het geldt mijn naaste.” Wij allen zijn vol boze stukken en raadslagen.
Ik heb een man gekend, die in de Kerk een grote naam had en in de Gemeente zeer gezien was, eerlijk als goud was hij, totdat hij in de gelegenheid kwam om zich met eens anders goed te verrijken. Bij een erfenis zou hij weduwen en wezen in het verderf hebben gestort, als God hen niet in bescherming had genomen, en toch was het een man, die zoiets niet van zichzelf zou geloofd hebben. Hij wierp een testament in 't vuur, en toen het later op zijn ziel brandde, gaf hij toch het onrechtvaardig verkregen goed niet terug, maar hield het voor zich. De tranen der weduwe en der wezen heeft hij niet afgewist, en zo is hij overleden. God beware u voor zo’n sterfbed.
Ach, de zonde ligt zo nabij, dat men uit nijd, afgunst, gierigheid en hebzucht allerlei listen uitdenkt, om des naasten goed aan zich te trekken en hem in het verderf te storten. Men koopt bijvoorbeeld alle waar op, ten einde daardoor de naaste te dwingen, om duurder in te kopen; men richt verenigingen op, om de kleinhandelaars

dood te drukken, en wat wordt er in dit opzicht al niet meer in de wereld verzonnen! "Nee", zegt men, "dat is geen diefstal, als men een lood minder uitweegt, een centimeter minder meet. Nee, dat is geen diefstal, als men een wissel afgeeft, waarvan men niet weet, of men hem betalen kan. Dat is diefstal, als men ergens inbreekt en een gouden ring wegneemt."

Nijd en gierigheid, hoe diep zitten zij in het hart! Dan zegt men: "Wat konden wij het goed en aangenaam hebben en in vrede leven, maar mijn broeder geeft mij niet, hetgeen mij toekomt", en daarom wordt nu het gehele huis omvergehaald!
Dit alles verbiedt God, en dat moet ons voldoende wezen. "Aan Gods zegen is alles gelegen", zegt het spreekwoord. En: "Onrechtvaardig verkregen goed gedijt niet." Het komt zelden tot een derde of vierde erfgenaam.
Die in handel en wandel bedriegt, zal door God bezocht worden. Hij heeft wegen en middelen genoeg, om de mens te straffen. Op diefstal stond eertijds de dood. In de Wet was bevolen: - gave God, dat aan die wet nog de hand gehouden werd! - "Wanneer iemand een os of klein vee steelt en slacht het of verkoopt het, die zal vijf runderen voor een os wedergeven en vier schapen voor een stuk klein vee." En wat de dief verder gestolen heeft, moet hij dubbel wedergeven (Ex. 22 : 1-4). Gave God, zeg ik, dat die wet nog in eer was, dan zou men wel nalaten te stelen, dan zou een mens beginnen te begrijpen, dat hij in het zweet zijns aanschijns zijn brood moet eten. Gelijk Paulus van zich betuigde, dat hij dag en nacht gearbeid heeft, om niemand overlast aan te doen. Het grote, het grote willen de mensen altijd, alleen om het te verkwisten. Maar het kleine verachten zij en beseffen niet, hoe juist uit het kleine het grote is voortgekomen.

Er was eens een melaatse in Syrië, een krijgsoverste, met name Naäman. Deze vernam van het meisje, dat in dienst zijner huisvrouw was, dat er in Israël een profeet leefde, die hem van zijn melaatsheid zou kunnen genezen. Hij wendde zich tot de koning met het verzoek om tot dien profeet te gaan. Maar wat weet de koning van een profeet? Hij zendt hem tot de koning van Israël, dat deze hem van zijn melaatsheid genezen mocht. Intussen wist ook deze vorst niets van de profeet en kwam hierdoor in grote verlegenheid. De profeet echter, die voor de Heere ijverde, zegt tot de koning: "Laat Naäman tot mij komen, zo zal hij weten, dat er een profeet in Israël is." En de man trekt met zijn paarden en zijn met rijke schatten beladen wagen naar Elisa. Toen hij nu voor Elisa's deur stond, kwam de profeet niet eens naar buiten, maar liet hem door zijn dienaar zeggen: "Ga heen en was u zevenmaal in de Jordaan." Maar Naman werd zeer toornig, omdat hij, naar zijn mening, door de profeet vernederd was, en wilde liever met zijn melaatsheid naar zijn land terugkeren, dan de eenvoudige raad opvolgen; en zou het ook gedaan hebben, zo niet het vriendelijke woord van een trouw dienaar hem had weerhouden. Hij gaat dan heen, doopt zich zevenmaal in de Jordaan en wordt rein
Toen keerde hij met zijn paarden en al zijn schatten terug, om de profeet diens loon te geven.
Maar wat doet de profeet met geld? Hij neemt niets aan. God had het gedaan, God had Naäman geheeld door Zijn Woord. Voor zichzelf wil dus de profeet niets. Hij handelt als Abraham, die van de koning van Sodom evenmin iets aannam. Maar de jongen van Elisa vond dat toch wel wat erg. Hij loopt Naäman na en zegt tot hem: "Zie, mijnheer, straks zijn tot de profeet twee broeders gekomen; derhalve zou hij voor hen iets kunnen gebruiken." "Belieft het u", antwoordt Naäman, "neem zoveel u wilt!" En hij hield bij hem aan en gaf twee talenten zilver en twee wisselklederen. Met die daad vertrapt Gehazi Gods genade. Want als God Naman niet had bewaard, dan zou deze

nog gedacht hebben, dat hij met zijn geld de aflaat rijkelijk betaald had. De profeet echter, al ziet hij het niet, ziet het toch, en zegt tot zijn dienaar: "Van waar Gehazi? Was het tijd, om zulks te doen? Daarom zal u de melaatsheid van Naäman aankleven en uw zaad in eeuwigheid!" (2 Kon. 5).
Dat is dus het loon voor de diefstal, voor de gedachte, die men overal ontmoet: "Wat u daar hebt, bezit ik niet, en hetgeen u hebt, komt mij toe." En daar gaat men dan lenen en borgen en denkt aan geen terugbetalen. En wie heeft een hart om uit te lenen met de gedachte, daarvan niets terug te ontvangen? Of wie heeft daarbij deze gezindheid: "Geeft u mij het geld niet terug, God geeft het mij in dubbele mate terug." Op het geld, op een gulden, ja, daarop ziet men. Maar Gods Woord, Gods zegen, het bloed van Jezus Christus, - wie ziet daarop? Tenzij dan dat hij door het water en het vuur gedreven is, en zó geleerd heeft het geld van harte te verachten en alleen op Gods zegen te zien.

Nabal scheert zijn schapen en bereidt zijn knechten een feestmaal. David zendt enige jongelingen, opdat de rijke man van zijn maaltijd ook iets aan deze jongelingen geve. Doch Nabal zegt: "Wie is David, en wie is de zoon van Isaï?" Een oproerling! "Er zijn heden vele knechten, die zich afscheuren, elk van zijn heer!" Ziedaar de gierigaard. Enige dagen daarna was de man een lijk. De schrik had hem gedood.
Laban verandert het loon van Jakob tienmaal. Wat heeft hij daaraan? Niets anders, dan dat God Jakob toch rijk maakt, en Laban daarentegen meer en meer verhardt, dat deze zijn kinderen, van welke hij zei, *dat hij ze liefhad en voor hen ijverde,* verloor, tegelijk met zijn Godvruchtige schoonzoon, en hij voortaan zonder Gods Woord, zonder licht en zonder troost was.

Laat ons nu eens zien, wat God ons in het achtste gebod gebiedt.
De 111de vraag en antwoord van de Catechismus zeggen daarvan: ***"Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag, bevordere; met hem alzo handele, als ik wilde, dat men met mij handelde; daarbij ook, dat ik getrouw arbeide, opdat ik de nooddruftige helpen moge."***
Dat lezen wij echter gewoonlijk aldus: "Dat ik *mijn nut,* waar ik kan en mag, bevordere, en mij niet bekommere om mijn naaste" Maar God gebiedt integendeel, dat ik *mijns naasten* nut, waar ik kan en mag, bevordere.
"Wel, dan zou ik moeten schade lijden."
Geenszins. Bevorder u uws naasten nut, waar u kunt. Ga zegenend de deur van zijn huis voorbij, en als u binnentreedt en zijn welstand ziet, welaan, verheug u dan over de zegen, welke God hem gegeven heeft. En wees niet afgunstig, als het uw broeder beter gaat dan u, gun het hem van ganser harte.
U zegt: "Dat kan ik niet."
Ik antwoord: Wat u kunt of niet kunt, daarnaar vraagt God niet. De vraag is hier: wilt u door God gezegend zijn? Want voorwaar, als u uws naasten nut naar uw vermogen bevordert, zal God wederom uw nut bevorderen, en als u uw naaste van harte in zijn welstand zegent, zal God wederom u zegenen. Vraag slechts in al uw handel en wandel, bij al uw doen en laten, dienen en arbeiden, en bij al wat u overigens doet: ik heb toch graag, dat mijn naaste mij ook zo handele? "Alle dingen dan, die u wilt, dat u de mensen doen zouden, doet u hun ook alzo!" Zegt onze Heere Jezus Christus (Matth. 7 : 12). Als wij nu tegenover de naaste ons gedragen, zoals wij wilden, dat hij zich tegenover ons gedroeg, dan hebben wij niettegenstaande al de ondank, die wij ondervinden, toch gewis een zalig leven, want er is niets heerlijkers en gelukkigers in de wereld, dan anderen gelukkig te maken.

God wil verder van ons, *dat wij getrouw arbeiden,* dus aan de tegenwoordige nieuwe begrippen niet het oor lenen. Het gaat hier om getrouwheid. Hoe zal men hem, die in het kleine niet getrouw is, het grote toevertrouwen? Gods ogen zien naar getrouwheid. Trouw vindt trouw. God wil dus, dat ik getrouw arbeid, niet nalatig zij, maar getrouw. Niet hetgeen men door allerlei listen en slechte praktijken heeft bijeengebracht, maar wat men met zijn handen in een eerlijke weg heeft verkregen en verdiend. Dat is Gods gave, en dat zegent God zodanig, dat men ook de nooddruftige iets mededelen kan. Maar het komt er op aan, dat men een stuiver beschouwt als Gods stuiver, ook het kleine waardeert en denkt: 'Het is niet van mij, maar van mijn Heere en God.' U weet zeer goed, welk voorbeeld de Heere Jezus Christus ons heeft gegeven, toen Hij zei - niet: "Werpt de overgeschoten brokken in de zee!" maar: - "Vergadert de overgeschoten brokken, opdat er niets verloren ga!" (Joh. 6: 12). En dat zegt Dezelfde, Die kort tevoren met vijf broden en twee visjes omtrent vijf duizend mannen had gespijzigd.

Zo hebben wij dan vernomen, wat God in het achtste gebod verbiedt en gebiedt. Nog eenmaal kom ik terug op wat ik al zei: Wilt u in waarheid eerlijk zijn, houdt dan voor God niet aan uw vermeende eerlijkheid vast, maar klaagt uzelf bij Hem aan en belijdt, dat wij allen dieven en rovers zijn, afgunstige mensen, die de naaste niets gunnen. Bij de een komt dit zo, bij de ander weer anders aan het licht. Bij de een is het de gierigheid, bij de ander verkwisting, zodat men bijvoorbeeld niet op olie of brandstof let, eetwaren en andere dingen laat bederven en wegwerpt, en er zich niet over bekommert. Als overtreders van alle heilige geboden Gods staan wij daar, vooral ook als overtreders van het achtste gebod, als schuldig aan nijd, twist, tweedracht, omdat wij ons niet weten te verloochenen en niet toegeven kunnen, al is het slechts om enige stuivers te doen. Nooit zijn wij tevreden met het onze, steeds willen wij wat anders hebben, altijd begeren wij het goed van de naaste.
Erkennen wij zó in waarheid onze zonde en schuld en verlorenheid en nemen wij de toevlucht tot onze Borg Jezus Christus, die Zichzelf de klederen heeft laten ontnemen. Dan zal Hij ons geven Zijn Heilige Geest, die de mens leert, zich niet te vergrijpen aan eens anders goed, de broeder niet te bedriegen, maar integendeel *de naaste te geven, wat des naasten is, en Gode wat Gods is.* Amen.

Zondag 43

Vraag 112. ***Wat wil het negende gebod?***
Antwoord: ***Dat ik tegen niemand vals getuigenis geve, niemand zijn woorden verdraaie, geen achterklapper of lasteraar zij, niemand lichtelijk en onverhoord oordele of helpe veroordelen; maar allerlei liegen en bedriegen, als eigen werken des duivels, vermijde, tenzij dat ik de zware toorn Gods op mij laden wil; insgelijks, dat ik in het gericht en alle andere handelingen de waarheid liefhebbe, oprecht spreke en belijde; ook mijns naasten eer en goed gerucht naar mijn vermogen voorsta en bevordere.***

Geliefden.
Wij hebben van de tweede tafel der Wet reeds het vijfde, zesde, zevende en achtste gebod besproken. Ik moet bekennen, dat het mij moeilijk is gevallen, de geboden zó te behandelen, gelijk ik gedaan heb. Voortdurend stuit ik op de zwarigheid, dat ik vragen moet: "Zal men dat nu geloven?" Ja, die de Heere kennen, weten Zijn geboden. Maar er is zoveel dood hout in de Gemeente, er zijn zoveel onvruchtbare bomen. Ik zou ze toch niet graag willen omgehouwen zien en heb daarom beproefd, of zij door de prediking over Gods Wet komen mochten tot ware erkentenis van hun verlorenheid.
Die prediking wilde degenen, die de Heere kennen, nog meer en meer doen komen tot de erkentenis van ons diep bederf, onze verschrikkelijke verlorenheid, opdat zij waarachtige kennis van Christus hebben. Laten wij toch niet denken, dat wij de Majesteit van die God, die van Sinaï spreekt, steeds in goede gedachtenis houden! De algemene belijdenis: "Wij struikelen allen in vele", is niet voldoende. Er moet bij ons waarachtige eerbied en vreze zijn voor de Heere en Zijn geboden, oprechte verootmoediging voor God, dat en hoe wij schuldig staan als overtreders Zijner heilige geboden met gedachten, woorden en werken. Een blik in het eigen hart - ik bedoel, in mijn eigen hart - en een blik in de harten en de wandel van zovelen maakt mij de uitlegging der geboden steeds moeilijker. Ik dacht dan ook, het zesde gebod, dat is te behandelen, het zevende wordt al zwaarder; het achtste nog meer; het negende vind ik zeer moeilijk; en het tiende is het moeilijkst.

Overdenken wij thans het negende gebod. Wij vinden dat opgetekend Ex. 20 : 16: ***„Gij zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naaste".***

Hier is sprake van getuigenis, en wel van *vals* getuigenis, van het spreken van vals getuigenis tegen den naaste. In dit verbod ligt tevens het gebod opgesloten, dat wij van onzen naaste, waar wij kunnen en mogen, een goed getuigenis afleggen.
God de Heere beschermt in het vijfde gebod het huisgezin. In het zesde gebod het leven van de naaste In het zevende de kuisheid, de huwelijke staat. In het achtste 's naasten have en goed. In dit negende gebod des naasten goede naam, waarvan wij bij Salomo lezen, *dat hij beter is dan olie en uitgelezener dan grote rijkdom.* Pred. 7 : 1, Spr. 22 : 1.
Onze Heidelbergse Catechismus vraagt: ***„Wat wil het negende gebod?"***
E het antwoord luidt: ***„Dat ik tegen niemand valsche getuigenis geve, niemands woorden verdraaie, geen achterklapper of lasteraar zij, niemand lichtelijk en onverhoord oordele of helpe veroordelen, maar allerlei liegen en bedriegen, als eigen werken des duivels, vermijd, tenzij ik de zware toorn van God op mij laden wil; insgelijks, dat ik in het gericht en alle andere handelingen de waarheid liefhebbe, oprecht spreke en bekenne; ook mijns naasten eer en goed gerucht, naar mijn***

vermogen, voorsta en bevorderen.

De Catechismus leert ons dus, dat liegen en bedriegen, achterklappen en lasteren eigen werken des duivels zijn. Deze eigen werken des duivels zijn van kindsbeen af ons allen eigen, zodat ook hier op ons het woord van toepassing is: „Wie van u zonder zonde is, die werpe de eerste steen op hem". Deze eigen werken des duivels kunnen wij van onze prille jeugd af niet nalaten. Integendeel, zij kleven ons voortdurend aan, de gehele dag en zo vaak wij met den naaste samenkomen. *Eigen werken des duivels* worden zij genoemd. De duivel, zegt de Heere Jezus, „was een mensenmoorder van den beginne, en is in de waarheid niet staande gebleven, want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij uit zichzelf; want hij is een leugenaar en de vader der leugen" (Joh. 8 : 44). God had tot onze eerste ouders gezegd: „Gij zult niet eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads". En: „Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven". Doch de duivel werpt hier de vraag tussen: „Is het ook, dat God gezegd heeft ? God weet het wel beter. Zó heeft Hij het niet bedoeld. Hij wil niet, dat gij zelfstandig wordt. Hij wil u klein houden voor Zijn aangezicht. Hij wil niet, dat gij zijt en wordt gelijk Hij. Hij wil u afhankelijk van zich houden, wil u tot slaven maken. Nee, dat kan niet waar zijn. Ik zit hier immers in de boom en eet van zijn vrucht, zonder te sterven, zo is dan de vrucht zeker niet vergiftig. Bovendien, ik, die een slang ben, en anders niet spreken kan, spreek thans met u. Zo ziet gij dan, hoe kostelijk deze boom is en hoe verstandig hij maakt!"
En de vrouw, - plotseling wordt zij als betoverd door hetgeen zij hoort en ziet. „Ja", denkt zij, „dat is waar ook! De boom kan niet vergiftig zijn, hoe zou men daarvan sterven? Ik geloof, dat de slang gelijk heeft!"
Zij neemt van de vrucht van de boom, zij eet en geeft ook aan haar man, en ook hij eet. Zoo werd het vergif der leugen in het hart van onze eerste ouders gedruppeld. Sindsdien kunnen alle menschen niets anders, dan zich door den duivel laten betooveren, de leugen aannemen en gelooven, en God, de heilige onschuld en waarheid op zij zetten. Hoe vernuftig de mensch ook is en met wat groot verstand hij ook is begaafd, toch laat ook de beschaafde, ja de beschaafde mensch door allerlei schijnbare bewijzen zich nog zó betooveren en vangen, dat hij eindelijk gelooft, wat men hem voorpraat. Bijv. dat het ei er eerder geweest is dan de kip, hoewel er geschreven staat, dat God het gevogelte geschapen heeft. Maar neen, het ei moet er nu eerst geweest zijn, en zoo worden de eerste bladzijden uit de Bijbel gescheurd en in het vuur geworpen.
Sinds Eva de slang heeft geloofd, dwars tegen Gods Woord in, kunnen wij ook allen, die van vrouwen geboren zijn, niet anders dan de werken des duivels doen. Dat is, de leugen geloven, de leugen verbreiden, God en de naaste lasteren. Daarvoor gebruikt de mens zijn tong, waarvan de Apostel Jakobus schrijft in zijn zendbrief. Daar lezen wij in Hoofdstuk 3 : 2 en vervolgens: „Want wij struikelen allen in vele. Indien iemand in woorden niet struikelt, die is een volmaakt man, machtig om ook het gehele lichaam in toom te houden", - anders is hij niet volmaakt. - „Ziet, wij leggen de paarden tomen in de monden, opdat zij ons zouden gehoorzamen, en wij leiden daarmee hun gehele lichaam om", - zo'n groot en sterk beest door een eenvoudige toom! "Ziet ook de schepen, hoewel zij ook groot zijn en van harde winden gedreven, zij worden omgewend door een zeer klein roer, waarheen ook de begeerte des stuurders wil. - Alzo is ook de tong een klein lid", - en het kan een sterk paard, een groot schip regeren, dat klein lid! Maar het kan ook nog wat anders doen: "Het roemt grote dingen. Ziet, een klein vuur, hoe grote hoop hout het aansteekt! De tong is ook een vuur!" Maar dit is nu niet de tong, die op het papier staat, of de tong die op de

muur is getekend, - het is mijn en uw tong. Een ieder moet dit van zijn eigen tong voor waar houden, anders blijft hij onbekeerd, blijft hij een huichelaar, een Farizeeër, en kent de Heere niet. Dit moet erkend worden, en wel met een verslagen en verbrijzeld hart voor de Rechterstoel van de alwetende God. "De tong is ook een vuur, een wereld der ongerechtigheid: alzo is de tong onder onze leden gesteld, welke het gehele lichaam besmet." Dat wil zeggen, lelijk, vuil, afschuwelijk, verwerpelijk maakt, "en ontsteekt het rad onzer geboorte", - zodat de wandel steeds goddelozer wordt, - "en wordt ontstoken van de hel." De duivel zit er achter en ontsteekt het vuur. "Want alle natuur, beide der wilde dieren", - bijvoorbeeld der leeuwen, der tijgers, der olifanten, - "alle natuur, beide der wilde dieren en der vogelen, beide der kruipende en der zeedieren, wordt getemd en is getemd geweest door de menselijke natuur; maar de tong kan geen mens temmen." Dus, geen mens! U kunt dus ook uw eigen tong niet temmen! U kunt wel een leeuw of een tijger temmen, maar niet uw eigen tong! "De tong kan geen mens temmen; zij is een onbedwingelijk kwaad." Ze weet van geen rusten; als twee of drie samenkomen, is er aanstonds gepraat over deze en gene. "Een onbedwingelijk kwaad is zij, vol van dodelijk venijn!" Gewoonlijk schuilt er moord achter. "Door haar loven wij God en de Vader, en door haar vervloeken wij de mensen, die naar de gelijkenis Gods gemaakt zijn. Uit dezelfde mond komt voort zegening en vervloeking. Dit moet, mijn broeders, alzo niet geschieden. Welt ook een fontein uit een zelfde ader het zoet en het bitter?"

Een mens verontschuldigt zich gewoonlijk met de uitvlucht, dat hij geen vals getuigenis aflegt; dat het getuigenis, hetwelk hij aflegt, maar is zo moet God, de Heere in de hemel, wel zwijgen en stil zijn. Want zomin als er onkuise mensen zijn en dieven, even zomin zijn er achterklappers, en iedereen houdt dit gebod zijn naaste voor, terwijl hij zichzelf tegenover dit gebod vrijpleit. De Apostel Jakobus betuigt: "De mens is naar de gelijkenis van God gemaakt." Derhalve moet u uw naaste achten als Gods beeld. Is er iets verkeerds, een ondeugd, die hem aankleeft, welaan, berispt en bestraft hem, gelijk God bevolen heeft. Maar wat vinden wij nu bij de mens? Nog eens: hij zet zichzelf op de troon en veracht zijn naaste. Zichzelf vleit hij, van zichzelf zegt hij, dat hij verstandig, goed, braaf en vroom is, terwijl van de naaste nooit iets goeds kan worden gezegd, of hij maakt er tegelijk een aanmerking op.
Wat zijn de gevolgen van deze zonde? Dat leert de geschiedenis. Koning Achab wenste de wijngaard van Naboth te bezitten; deze echter wilde zijn vaderlijk erfgoed niet geven. Toen riep de koningin een kerkelijk-nationaal feest uit, en Naboth moest als de voornaamste in Jizreël op de eerste plaats zitten. Maar Naboth protesteerde tegen dit feest, omdat het niet naar Gods gebod was. Daar worden plotseling twee mannen, zonen Belials, tegenover hem geplaatst, die tegen hem getuigen, zeggende: "Gij hebt God en de koning gezegend", d.w.z. gevloekt, gelasterd. En Naboth werd op dit valse getuigenis gestenigd. Maar u weet tevens, waar de honden het bloed van Achab en van Izébel gelekt hebben.

Uit gierigheid antwoordde Nabal op het verzoek der jongelingen, die David gezonden had: "Wie is David? Er zijn heden vele knechten, die zich afscheuren, elk van zijn heer!" Hij belastert David en stelt hem voor als oproerling. Nabals huisvrouw keert Davids toorn gelukkig af, maar de dwaze Nabal kost het zijn leven. Hij stierf van schrik!

U kent de geschiedenis van Potifars vrouw. Zij slaat haar oog op Jozef, maar kan hem niet bewegen tot hetgeen zij beoogt. Daar rukt zij hem het kleed van het lichaam en

heeft daardoor nu een getuigenis tegen hem en roept door het gehele paleis: “Ziet, dàt heeft die Hebreeuwse man mij aangedaan!” En Jozef, - hij moet in de gevangenis. Hoe komt die vrouw openbaar in al haar schandelijkheid!

Ziba vertelt aan koning David, ten einde bij hem in de gunst te komen, van Mefibóseth, dat deze zou gezegd hebben: “Heden zal het huis Israëls mij mijns vaders koninkrijk wedergeven.” Waarom moest Ziba dat nu vertellen? Waarom moest hij het gemoed van David, die vluchtende was voor Absalom, nog meer bezwaren? Wat had hij er aan, om van Mefibóseth, die aan 's konings tafel zat, zulke dingen te beweren en daardoor de koning nog een wond toe te brengen? Van Mefibóseth was wel niets anders te verwachten; maar welke reden had Ziba om dit de koning mee te delen? Het is niet altijd goed, alles terstond te zeggen. De koning geeft aan Ziba al de goederen, dat Mefibéseth had. Naderhand verneemt de koning de verontschuldiging van Mefilóseth. Dan geeft de koning nóch hem, nóch Ziba gelijk, maar verdeelt hun beider erfdeel.

Koning Saul klaagde eens en vroeg: “Waarom toch hebt ge u samen tegen mij verbonden, gij en de zoon van Isaï? Is dan niemand van u meer getrouw?” Toen antwoordde Doëg, de Edomiet: “Ik heb David gezien te Nob bij Achimelech, de hogepriester; die heeft hem de toonbroden gegeven en het zwaard van Goliath.”
Was David dan een samenzweerder? Of was Achimelech een samenzweerder, die toch niet ophield voor de koning te bidden? Volstrekt niet, maar de onoprechte Doëg weet zich op deze wijze bij Saul in te dringen en wordt oorzaak, dat de priester Achimelech met vijf en tachtig mannen, die de linnen lijfrok droegen, gedood werden en de gehele stad uitgemoord werd, zodat zelfs vrouwen noch kinderen verschoond werden. Dat zijn “werken des duivels.”

De Catechismus zegt: het negende gebod wil, ***“dat ik tegen niemand valse getuigenis geve.”*** Maar als een mens zich niet geheel verootmoedigd heeft, dan zal hij, zo vaak hem zijn zonde wordt voorgehouden en de bestraffing tot hem komt, de oprechte en rechtvaardige, die hem berispt en bestraft, vervloeken en door het slijk halen. Zoals in Ps. 50 : 16 geschreven staat: “Maar tot de goddeloze zegt God: Wat hebt gij Mijn inzettingen te vertellen en neemt Mijn Verbond in uw mond? Dewijl gij de kastijding haat en Mijn woorden achter u heenwerpt. Indien gij een dief ziet, zo loopt gij met hem, en uw deel is met de overspelers. Uw mond slaat gij in het kwade en uw tong koppelt bedrog. Deze dingen doet gij en Ik zwijg; gij meent, dat Ik ten enenmale ben, gelijk gij; Ik zal u straffen en zal het ordentelijk voor uw ogen stellen.”
In het huiselijk leven, als er geen vreze Gods heerst, als het Woord geweken is, liegt de man tegen zijn vrouw, de vrouw tegen haar man, de kinderen tegen hun ouders. In het maatschappelijk leven is men nauwelijks bij elkaar, of deze of gene wordt over de hekel gehaald. In iemands afwezigheid wordt allerlei van hem gezegd, bittere en hatelijke dingen. En zodra hij binnentreedt, maakt men hem complimenten en doet, alsof er niets gebeurd is. Zo gaat het ook in de handel, in allerlei bedrijf, bij kooplieden, handwerkslieden, dagloners, - overal waar men komt, verneemt men leugen en bedrog! En voor de rechtbank, voor de rechter? Hoeveel advocaten en notarissen zijn er, die niet liegen en bedriegen! Moeten zij niet vaak een slechte zaak tot een goed einde zien te brengen en met een slimme zet uit de klem trachten te komen? Gaan wij naar Rome, - treden wij de vergaderingen der diplomaten binnen, - lezen wij de dagbladen, - overal wordt gelogen! Zó is het mensdom; zo zijn wij!

Gods gebod moet ik handhaven. Als Zijn getuige ben ik daartoe geroepen. De mens moet voor het gebod op het diepst vernederd worden, opdat God de Heere op het hoogst verheven, Zijn genade verheerlijkt en het lijden van Jezus Christus in het ware licht gesteld worde. Uit liefde tot de zonde, uit zwakheid, omdat men op de mensen, op vlees ziet, heeft men niet de moed, de waarheid te zeggen en men zwijgt tegenover de leugen. Daarbij komt nog de vreselijke haat tegen de bestraffing der waarheid. Heb ik mij in mijn leven vijf vrienden verworven, dan zeker ook tien vijanden Alles wordt in het werk gesteld, om zich van een mens, die de waarheid zegt, te ontslaan, en wil men eenmaal een hond slaan, dan vindt men gemakkelijk een stok, - wil men iemand te gronde richten, men vindt daartoe licht een voorwendsel. “Deze mens houdt niet op”, zo heette het van Stefanus, “lasterlijke woorden te spreken tegen deze heilige plaats en de Wet. Want wij hebben hem horen zeggen, dat deze Jezus, de Nazarener, deze plaats zal verbreken en dat Hij de zeden veranderen zal, die ons Mozes overgeleverd heeft” (Hand. 6 : 13 en 14).
Ook des Heeren Jezus' woorden werden verdraaid. Terwijl Hij eenmaal gezegd had van de tempel van Zijn lichaam: “Breekt deze tempel, en in drie dagen zal Ik dezelve opbouwen!” zei men later: “Deze heeft gezegd: Ik kan de tempel Gods afbreken en in drie dagen dezelve opbouwen” (Matth. 26: 60 en 61). En gelijk zulke getuigen optraden tegen de Heere, zo komen voortdurend valse getuigen op tegen degenen, die des Heeren zijn. En het heet: “Hij heeft dit gezegd of dat gezegd!” En dan kan men tegenspreken, zoveel men wil, en zeggen: “Het is niet waar, zó heeft hij niet gesproken. Hij heeft het niet met die bedoeling gezegd, hij had op heel iets anders het oog”, - dat helpt alles niets. De woorden worden verdraaid, want het is de natuur van de mens de werken des duivels te doen.

Volgens onze Catechismus wil God verder: ***“Dat ik in het gericht en alle andere handelingen de waarheid liefhebbe, oprecht spreke en bekenne; ook mijns naasten eer en goed gerucht naar mijn vermogen voorsta en bevordere.”***
Belijden wij toch voor de Heere, wat wij bij onszelf in hart en nieren bespeuren, en rechtvaardigen wij onszelf niet. Laat ons tot Hem gaan met onze zonde en schuld, en niet zien op andere mensen; welk vals getuigenis die of die spreekt. Het duivelse, namelijk, de werken des duivels te doen, ligt in ons hart, en Gods zware toorn moet deswege over ons komen. De lasteringen en leugens tegen des Heeren Profeten en tegen de Heere zelf hebben de Joden stad en tempel gekost. Een leugenaar blijft niet verborgen, als spint hij de wol ook neig zo fijn. De leugen wordt ten laatste toch als leugen openbaar. - Gods toorn over deze zonde is zwaar. Iedere leugenaar heeft Gods toorn te wachten. Iedere leugenaar straft zich zelf. Want ten eerste maakt hij zichzelf ongelukkig. Ten andere maakt hij ongelukkig, die hem als oorblazer gehoor schenkt. Verder stort hij ook de arme mensen, van wie hij een valse getuigenis aflegt, in het ongeluk.
Waartoe behoeft toch alles verteld te worden! Weet u iets van uw naaste, dat niet goed is, ga dan eens in uw eigen kast, in uw eigen huis zien, wat daar voor vuile was hangt! Als God het bij uw naaste heeft bedekt, waarom wilt u het dan openbaar maken?

Verootmoedigen wij ons toch voor God vanwege onze zonden ook tegen het negende gebod. *Zodat wij niet,* gelijk Luther zegt, *slechts geschilderde zondaren zijn, en het lijden en sterven van onze hooggeprezen Heere en Heiland Jezus Christus ons ook niet slechts een schilderij aan de muur is, maar dat wij, als wij voor het gericht komen, een Borg, een waarachtige Borg hebben.* Tot de Heere heen als een vloek- en doemwaardig zondaar! De toevlucht genomen tot Zijn allerheiligst bloed! Om genade

geroepen, dat ook de tong, dat kleine lid, daardoor worde geheiligd, opdat waarachtige woorden van de lippen vloeien ter eer van God en tot stichting van de naaste.

Waar de prediking met een ootmoedig en verslagen hart wordt ontvangen, daar komt spoedig in staat en stad en huis wat wij in Psalm 101 lezen: “Van recht en goedertierenheid - ik lees verkeerd, - “van goedertierenheid en recht zal ik zingen, U zal ik psalmzingen, o Heere! Ik zal verstandelijk handelen in de oprechten weg; wanneer zult Gij tot mij komen? Ik zal in het midden van mijn huis wandelen, in oprechtheid mijns harten. Ik zal geen Belialsstuk voor mijn ogen stellen; ik haat het doen der afvalligen; het zal mij niet aankleven. Het verkeerde hart zal van mij wijken; de boze zal ik niet kennen. Die zijn naaste in het heimelijke achterklapt, dien zal ik verdelgen; die hoog van ogen is en trots van hart, dien zal ik niet vermogen. Mijn ogen zullen zijn op de getrouwen in het land, dat zij bij mij zitten; die in de oprechte weg wandelt, die zal mij dienen. Wie bedrog pleegt, zal binnen mijn huis niet blijven; die leugenen spreekt, zal voor mijn ogen niet bevestigd worden. Alle morgen zal ik alle goddelozen des lands verdelgen, om uit de stad des Heeren alle werkers der ongerechtigheid uit te roeien.” Amen.

ZONDAG 44

Elberfeld op 2 Maart 1851 des voormiddags.[18]

Gezongen: Psalm 73:13, 14.
Psalm 131:3 en 4.
Psalm 6:3.

Vraag113. ***Wat eist van ons het tiende gebod?***
Antwoord. ***Dat ook de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer kome, maar dat wij te allen tijde van ganser harte aller zonden vijand zijn en lust tot alle gerechtigheid hebben.***

"Gij zult niet begeren." Exodus 20: 17.

Er moet een waarachtige, grondige, door Gods Geest Zelven geschonken kennis van ellende en van zondenood aanwezig zijn, zal een mens, een zondaar, de gegronde hoop kunnen voeden, dat hij tot de schare dergenen behoort, welke gekocht zijn door het bloed des Lams. Immers ook de blinde heiden heeft bewustheid van Zijn zonde en overtreding; ja, zelfs een hond heeft door zijn instinct er gevoel van, wanneer hij zijnen heer ongehoorzaam is geweest; ook hij sluipt weg uit vrees voor straf. De mens kan over zonden klagen, zonder dat de zaak hem ernst is; hij kan belijden een zondaar te zijn, zonder te weten, ja zonder te willen weten, waarin eigenlijk zijn zonde bestaat. Het "arme zondaar" is bij menigeen een woord der lippen, terwijl in hart en mond zelfrechtvaardiging gevonden wordt. Wat echter baat al het geloof aan het Evangelie, het geloof, dat Jezus Christus voor de zonden gestorven is, als er niet die kennis van zonde en ellende is, welke bij de mens de droefheid naar God uitwerkt, en hem zo bedroefd maakt, dat hij met zijn zonde voor God komt, zichzelf aanklaagt en verdoemt, zijn God in het recht stelt, en rust noch duur heeft, voordat hij door de Geest des geloofs verzekerd is geworden, dat God zijn verzoende God en Vader door Jezus Christus is.

Wij overdenken in de eerstkomende weken het allerheiligste lijden en sterven van onze dierbare Heere en getrouwe Zaligmaker Jezus Christus. Bij wie van ons zal het vrucht dragen, waarachtige vrucht, vrucht des eeuwige levens? Bij hem, die een verslagen en verbrijzelde van geest is, bij de ellendige en die voor het Woord Gods wegzinkt; bij dengene, wie de zonde doet treuren, die bedroefd is naar God. Zijn wij allen bedroefd naar God? O, dat het zo ware! Maar menigeen onder ons heeft door zijn vermeend geloofsleven de heilige Wet Gods vergeten; ja, hij kent haar niet, hij heeft haar niet in zijn binnenste.
Ik kan met de prediking van het kruis niet voortgaan, voordat ik het die mens, voordat ik het u allen opnieuw heb opengelegd, hoe arm, hoe ellendig, hoe verloren wij in onszelf zijn, hoe ontzettend groot onze zonde en onze ellende is. De kennis der zonde is uit de Wet Gods. Deze Wet houd ik u heden wederom voor, opdat u moogt bedroefd worden naar God. Alleen dan zult gij u met een verslagen hart, meteen verootmoedigden geest de troost van Christus' kruis bij aanvang en voortgang in

[18] Eerder verschenen in het 4e Twaalftal

oprechtheid kunnen toeëigene in een geloof, zoals de Heilige Geest dat werkt. Hebt u daaraan behoefte? God weet het.
Wij leven in een tijd, waarin het er uitziet, alsof men geloofde, dat er geen God meer is, en dat zijn Wet volstrekt geen betekenis meer heeft. De geest dezes tijds, ik bedoel: de duivel, wiegt velen van u inslaap; vandaar is er bij hen zo'n ziekelijk geloof en niets dan zelfbehagen; een zekere kennis Weliswaar van boze werken, maar niet van de zonde voor God, en dientengevolge geen wegzinken voor Hem en voor zijn Wet.
De Wet echter blijve gehandhaafd, opdat een waarachtige bekering bij u worde gevonden, opdat er bij u een waarachtige droefheid voor Gods Aangezicht zij; in die weg alleen komen wij tot het ware geloof, alleen zo tot het gezonde geloof; alleen zo vertoeven wij in deze weken en totdat onze laatste ure slaat, op Golgotha, alleen zo is Christus ons leven. En is het sterven ons gewin.
Ik houd u de Wet Gods in één gebod voor; in een gebod, waarin de gehele Wet is uitgesproken; een gebod, dat wij elke dag, ja elk uur overtreden, en waarvoor wij evenwel uit onszelf nimmer wegzinken.
Dit gebod is het tiende, en luidt aldus naar onze

Tekst: EXODUS 20:17.
God sprak al deze woorden Ik ben de Heere, uw God.
Gij zult niet begeren uws naasten huis, gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets, dat uws naasten is."

Wanneer wij in deze weken zullen zingen van *"het onschuldige Lam Gods, Dat alle zonden heeft gedragen"*, zo laat ons voornamelijk denken aan de zonden tegen dit heilige en goede Gebod. Ik heb bij voorkeur deze woorden genomen uit de Tien Woorden der Wet, gedachtig aan het bevel mijns Gods: "Verkondig Mijn volk hun overtredingen, en de huize Jakobs hun zonde." De overtreding van deze woorden ligt de mens vlak voor de voeten; en toch stapt men er meestal overheen, alsof men volstrekt niets ongerechtigs bedreven had. Ik herhaal echter: zij ligt vlak voor de voeten. Ik wil ze voor u openleggen, opdat wij niet, terwijl wij menen vooruit te komen, de groots schuld vergeten, welke achter onze rug ligt; opdat wij veelmeer bij de bronwel van onze zonden blijven stilstaan en niet ophouden met wenen en roepen tot onze allerhoogste Profeet: of het Hem mocht behagen het zout van Zijn vreeverbond in die bron te werpen, opdat het kwade water gezond worde.

U begrijpt wel, wat God, onze Heere in de hemel, onze Schepper en Soeverein, Die het recht heeft ons wetten voor te schrijven, in dit Tiende Gebod van ons eist. Hij vat daarin alles tezamen, wat Hij in de voorafgaande negen geboden bevolen en verboden heeft, Hij komt op de bron, op de begeerte, de kwade begeerte, die de vruchtbare moeder en voortbrengster is van alle misdaden, gruwelen, zonden en overtredingen. Hij tast hier de hartader aan. Het is hier niet de materie, niet het stoffelijke, niet datgene wat wij "vlees" noemen, niet het oog, niet de hand, niet de voet, niet de inwendige of uitwendige leden van ons lichaam; hier dringt Hij door het bloed tot in het hart zelf door, tot in het binnenste leven, in de ziel, in des mensen binnenste ik. Hier verbiedt Hij niet daden, maar dat, waaruit de daden, die niet goed zijn, voortspruiten.

"Gij zult niet begeren", zegt de Heere God uit de hemel tot ons mensen op aarde. En Hij is niet verre van een ieder van onze met dit gebod; integendeel, Hij spreekt met dit

woord met luide stem, verstaanbaar genoeg in ons aller hart en geweten, al is het ook dat wij, de duivel het oor lenende, op Zijn stem geen acht slaan.
Zijn wij allen, zoals wij hier zijn, overtreders van deze woorden? Wie kan hier "nee" zeggen, wie durft zich rechtvaardigen, wanneer de hoge God van de hemel ons allen tot zondaren maakt?
"Gij zult niet begeren", zo spreekt Hij tot alle mensen; en daarmede zegt Hij, dat wij allen begeren. Maar wat wil God met deze woorden? Hij wil, dat wij tevreden zullen zijn met datgene, wat Hij in zijn wijsheid ons heeft toebedeeld, hetzij dit weinig is of veel; ja, dat wij met Hém tevreden zullen zijn, al is het dat wij niets hebben, en dat wij Hem dankzeggen daarvoor, dat Hij gezegd heeft: "Ik ben de Heere, uw God."

Geliefden, gaat door de landen en steden, gaat door de straten van deze stad, treedt binnen in veler woningen, wat zult u daar horen? In vreselijke lichtzinnigheid laat menigeen zich aldus uit: "Ik moet hard werken en mij aftobben, en nog kan ik dit of dat niet eens verkrijgen; en die man daar leeft in weelde en in overvloed." Men ziet op het grote huis, de mooie huiskamer, het fraaie rijtuig van de naaste, op diens welvaart, en verwenst zijn eigen woning en zijn lot, dat men zich zo moet plagen. En men wenst de ijzeren eeuw van het communisme, die men zich in zijn dromen als een gouden eeuw voorstelt. Algemene gelijkheid moet er komen, gemeenschap van goederen, het koste wat het wil.

"Is dat dan zonde? Zijn de goederen van deze aarde dan rechtmatig verdeeld?"
Mensen, wie is hier de schuldige? Grijp in Gods regering in en houw de vruchtboom om, welke Hij geplant heeft, en zie dan, of u uw ellende niet vertienvoudigd hebt? "Gij zult niet begeren", zegt God, en Hij gaf u behoeftige omstandigheden, ja armoede, opdat u zoudt trachten naar de onvergankelijke schatten. Waarom begeert u de vloek des rijkdoms, en waarom veracht u Gods gebod?
Letten wij op de jonge kinderen, wat ontwaren wij overal? Ieder kind ziet immers met afgunstige blikken naar hetgeen een ander kind heeft of krijgt; en wat het kind zelf heeft of krijgt, dat is in zijn ogen niets.
Maar steken wij de hand in eigen boezem! Waar is de zelfverloochening, die de Heere wil? In plaats van op de ellende en ijdelheid te letten, die zich overal vertoont, en dan dankbaar naar huis te gaan, dat voor het allerbeste achtende, wat God ons heeft gegeven, laat ieder zijn begeerte uitgaan naar zijns naasten huis. Het huis, het ambt, de stand, het beroep, het werk, door God een ieder van onze aangewezen, neen, het betekent niets in vergelijking met hetgeen deze of die heeft. Ja, had ik het zo, dan was ik een ander man! En een ieder wil wonen, waar hij niet woont; wil hebben, doen en uitoefenen wat de naaste heeft, doet of uitoefent, omdat het de naaste, naar zijn gedachte, beter gaat. En zo gunt de een de ander bijkans het licht niet in de ogen; zo gunt hij, die eer heeft, de ander geen eer; de predikant, die veel loop heeft, een ander' predikant geen loop; de dokter, die veel patiënten heeft, den ander geen patiënten; en zo in alles. Ieder wil hebben, zijn en betekenen, wat zijn naaste in zijn boze ogen meer heeft, is of betekent dan hij.

"Gij zult niet begeren uws naasten vrouw." Hier herhaalt God: "Gij zult niet begeren." Moet ik hier openbaren wat in het hart ligt, of zal ik het verzwijgen? Laat ieder hier zijn eigen hart ondervragen! Is deze of gene man een goede man, die wilde ik wel hebben, denkt de vrouw; is deze of gene vrouw een goede vrouw voor haar man, die vrouw wilde ik wel hebben, denkt de man. En ware het hier nu slechts te doen om hetgeen goed is; maar neen, de boze begeerlijkheid gaat vergelijkingen

maken tussen de eigen vrouw en andere vrouwen, de eigen man en andere mannen. Doch ik ga hier niet verder.
"Gij zult niet begeren uws naasten vrouw", zo spreekt de Heere God uit de hemel. Hier sla een ieder zijn ogen neer, sla op zijn borst, schreie en roepe tot God: "Heere Jezus, ontferm U mijner!" Er zijn wel mensen, die in dit opzicht onschuldig menen te zijn En inderdaad, indien God de ogen niet verlicht, zo overtreedt men Gods Wet en slaat er geen acht op.

"Gij zult niet begeren uws naasten os, noch zijnen ezel, noch iets, dat uws naasten is", zo spreekt de Heere God uit de hemel. Nu zou ik wel de slager willen vragen, wanneer hij zijn naasten zware, vette os aan de haak ziet, wat hij wel in zijn hart denkt! Ik zou de veehouder of de landbouwer willen vragen, wat er in zijn hart omgaat, als hij zijn naasten wegdragende, veel melk gevende koeien, of diens onvermoeid ploegpaard in 't oog krijgt en zijns naasten rijke akker overziet! Ik zou een ieder willen vragen, die op zijns naasten winkel, handelszaak, fabriek, in één woord, op diens welvaart en voorspoed ziet, welke gedachten dan vaak in zijn hart opkomen! Ja, wie geld heeft en ziet wat een ander heeft, die werpt, wat hijzelf heeft, in een hoek of op de vliering, en schaft zich aan wat hij schoner en beter bij zijnen naaste gezien heeft. Heeft deze rijke nu daarom niet gezondigd tegen het Gebod: "Gij zult niet begeren"? Hij heeft dit en dat bij zijnen naaste gezien, dat moest hij ook hebben; wat God hém gegeven had, was niet meer goed genoeg. Zo bouwt zich de rijke man, in plaats van zijnen behoeftige naaste te helpen, in zijn boze begeerlijkheid, met het zweet en bloed zijn naasten een groot Babel, dat voor hem in het stof wegzinkt, wanneer de meedogenloze dood bij hem binnentreedt.

"Gij zult niet begeren iets, dat uws naasten is", zo spreekt de Heere God uit de hemel. Op de markt, in de woningen, bij bezoeken, bij sterfgevallen, bij verdeling van nalatenschappen, op de straten, in de paleizen, ja zelfs in het Huis Gods wordt het openbaar, hoe wij allen ten opzichte tot dit Tiende Gebod voor God schuldig staan. Maar wat? ook in hit Huis Gods? Ja, juist daar gaan de ogen rond, daar komt de begeerlijkheid op. Ik wil dat niet vérder voor u openleggen. Uiterlijke welvaart, vergankelijke schoonheid, het nieuwe gewaad, de nieuwe stof, de nieuwe vorm van het kleed maken de opmerkzaamheid gaande, wekken de begeerte op, terwijl men aan des Heeren Dis en bij de Bediening van de Heiligen Doop, in het gebed, in het psalmgezang, in de prediking steeds dit een verneemt: "IJdelheid der ijdelheden het is al ijdelheid; zoekt hetgeen Boven is, waar Christus is, want waar uw schat is aldaar zal ook uw hart zijn". En hoe geestelijk, hoe prijzenswaardig weet zich (helaas maar al te vaak en te algemeen!) dit overtreden bij de kinderen Gods voor te doen!

"Gij zult niet begeren uws naasten huis", zo spreekt de Heere. Men wil zijns naasten huis, Weliswaar, niet in eigendom hebben; maar toch, de eigen woning wordt wel eens te eng, het werken te bezwarend, het huishouden te alledaags; … men moet er eens uit, al is het niet in de herberg, dan toch ten bezoeke hier en daar; het huis des naasten, ja, daar is men op zijn gemak, daar voelt men zich recht thuis, dat vreemde lijkt een genot, en het werk blijft liggen; het gezin, de huishouding wordt veronachtzaamd, de kostelijke tijd gedood en de bescheiden naaste ontroofd. En wat is er ten laatste de vrucht van? Wie niet in huis blijft en zijn werk doet, wie zijn huishouding veronachtzaamt, wie niet God en het ware genoegen in de eigen woning zoekt, maar in die van de naaste, mag de zodanige iets anders van Zijn doen en drijven verwachten, dan dat nu ook wederkerig vreemden zijn huiselijke welstand, zijn vrede

en zijn zielsrust komen roven? Gij vader, gij moeder, begeert toch niet uws naasten woning, blijft in uw eigen huis bij uw kinderen, anders breekt de duivel het af.

"Gij zult niet begeren uws naasten vrouw", zo spreekt de Heere. Neen, men is niet op onkuisheid uit (God is getuige!), maar: mijn vrouw, mijn man is onbekeerd; maar: mijn vrouw, mijn man heeft geen ondervinding; ik kan met haar, met hem zo niet spreken; maar: met mijn vrouw is geen huishouden; mijn man is zo verkeerd; maar: de vrouw daar, de man ginds is een dierbaar kind Gods, is een profeet; ik kan van haar, van hem niet wegblijven, en mijn eigen vrouw, mijn eigen man zie ik in het gewone huishoudelijke leven; en uren lang zoekt de man het bij de vreemde vrouw; de vrouw bij de vreemde man, totdat de huiselijke vrede geheel verjaagd is; achterdocht en jaloersheid, twist en tweedracht heeft men in zijn huis verwekt, buitenshuis zoekt men de hemel, totdat … doch ik ga hier niet verder. Wilt u vroom zijn, wilt u leven naar de wil van God? "Begeer niet uws naasten vrouw", zegt de vrome God. Thuis gebleven, in stille wandel en in gebed uzelf verloochend! Wat weet gij, man, of gij niet uw vrouw, gij, vrouw, of gij niet uw man zult zalig maken? En wat zoekt gij uzelf?

"Gij zult niet begeren uws naasten dienstknecht, noch zijn dienstmaagd", zo spreekt de Heere. Maar die knecht, die dienstmaagd daar zijn bekeerd, en ik ben ook bekeerd. Wat is er gelukkiger dan een bekeerde knecht, een bekeerde dienstmaagd te hebben? En de heer, de vrouw van die knecht, van die dienstmaagd zijn wereldse mensen, zijn vijandig. Zo vindt men dan al spoedig een middel, om die vrome knecht, die vrome dienstmaagd in zijn eigen dienst te krijgen! Men vleie zichzelf niet, zijn doel daarmee te zullen bereiken! Wat zal men oogsten, wanneer men niet gezocht heeft wat des Heeren is? Wat weet gij, dienstknecht, gij, dienstmaagd, of gij niet uw heer of uw vrouw door uw stillen, belangeloze, waarlijk vrome en eerlijke wandel zult zalig maken?

"Gij zult niet begeren wat uws naasten is", zo spreekt de Heere. "Ik ben bekeerd, die daar is ook bekeerd; ik ben arm, hij is rijk; hij kan mij zijn geld wel geven, dan word ik geholpen en ben uit de nood." Eilieve, weet dan uw Vader, Die in de hemelen is, het niet, dat u niets in uw beurs hebt, geen brood in de kast, geen olie in de lamp? Waarom klaagt u aan Hem niet uw nood, waarom aan Hem niet uw honger, ook de honger van vrouw en kind? Waarom wacht u niet op Hem? Waarom loopt u naar de afgoden? "Mijn is het zilver, en Mijn is het goud", spreekt de Heere. Zal Hij dan nog vensters in de hemel kunnen maken?" Ja zeker, zo u gelooft, zo u bij Hem aanhoudt op leven en dood.

"Welaan, ik ben bekeerd, ik moet Gode dankbaar zijn; ik wil er op uitgaan en voor Gods Koninkrijk werkzaam zijn, zielen redden en terechtbrengen, maar . . . ik heb geen geld. Welnu, de naaste zal het geld wel geven." Maar vriend, bent u van God geroepen, word dan geen bedelmonnik, dan zal, voor u uit, geld genoeg van de hemel regenen; en indien niet, begeer toch niet iets, dat uws naasten is.

"Gij zult niet begeren iets, dat uws naasten is." U bent vroom, uw naaste is rechtvaardig. God geeft uw naaste dingen te doen, die u met uw vinger niet wilt aanroeren. Hij geeft uw naaste, zichzelf en de wereld te verloochenen, voor allen alles te zijn en aan een ieder goed te doen. U zoekt met al uw vroomheid uzelf. U kunt uzelf en het uw niet verloochenen. U zoekt eigen eer. Uw ik en uw geld houden u vast, en toch wilt u met uw rechtvaardigen naaste op één lijn staan? U wilt hem de

gerechtigheid niet laten wedervaren, die hem toekomt, maar wel wilt gij, zonder uw gierigheid te kunnen verbergen, wat groots offeren, waar niemand het van u verlangt. Omdat u meent te kunnen en toch niet kunt, en omdat de rechtvaardige u niet over zich laat heersen - daarom koestert gij uw wrok tegen hem, u zou hem wel willen ombrengen? Gij Sauls-ziel, laat uw naaste wat God hem gegeven heeft, gun het hem van harte. "Gij zult niet begeren", maar u bekeren! Anders is Gilboa niet ver, en de toveres geeft geen troost, want bij haar is niet Samuël, maar veelmeer een schrikaanjagende geest uit de afgrond!

De tijd veroorlooft mij slechts het een en ander aan te stippen van onze overtreding van het Tiende Gebod. Ik meen echter genoeg gezegd te hebben, om een ieder in zijn eigen hart een blik te doen slaan, en hem te doen acht geven op hetgeen daarin omgaat, op de uitgangen des harten. Want indien men daarop acht geeft, en gelooft, dat de kwade begeerte een verschrikkelijke zonde voor God is, dan en dan alleen zal men, reeds om de begeerte zelve, voor God en Zijn heilig Gebod wegzinken, de toevlucht nemen tot zijn ontferming, en zo bewaard worden voor het volbrengen van zijn kwade begeerte. Want hoe nabij aan de deur de uitvoering, de boze daad ligt, hoe snel een mens van de innerlijke overtreding tot de uiterlijke overgaat, en welke ontzettende gevolgen, welke straf de volbrachte daad na zich sleept, hoe de boze lust, dat "begeren" de mens, ja zelfs dien, die overigens de meest gelukkige is, verderft, dat leert ons de geschiedenis op elke bladzijde.
Hoe velen heeft de boze begeerte er toe gebracht, gezondheid, leven en zaligheid Gode als het ware in het Aangezicht te werpen en zichzelf in de dood te storten! Wat was het, waardoor de uitnemendste mannen der oudheid van hun hoogte zijn neergestort? Het was steeds de begeerlijkheid! Wat was het, en wat is het, dat vorsten hun kronen en landen, dat volken hun rust en welvaart deed en heden nog doet verliezen? Het was en is altoos weer de begeerlijkheid! De geschiedenis van de achttiende en negentiende, ja van onze tegenwoordige eeuw heeft het bewezen, hoe de begeerlijkheid de naar Gods beeld geschapen mens vaak in één ogenblik in wellust aan een hert, in bloeddorst aan een tijger gelijk maakt.

De begeerlijkheid heeft de valse profeet doen opkomen, de antichrist en zijn handlangers voortgebracht, heeft kloosters gebouwd, valse godsdienst en afgoderij ingevoerd, heeft huichelachtige goede werken, boetedoeningen, tot voedsel van het vlees der zonde voorgeschreven, en allerlei gruwelijke theorieën verzonnen van een heilsleer en zedenleer, welke de mens tot God maakt in de tempel Gods. De begeerlijkheid drijft in deze tijd vele machten aan, hun wil door te zetten, of alles weer te veranderen in een zee van tranen, ellende, dood en nood, en zet de volken aan, zich van God en Zijn Gezalfde te ontslaan, zich te ontslaan van Zijn, hun tot waarachtig heil gegeven Wet, daarenboven van alle tucht en orde.
In de begeerlijkheid broeden de diplomaten, de hoge staatsmannen, alsook de zogenaamde volksbevrijders, hun basiliskuseieren uit, en niemand vraagt: "Wat is besloten in de raad der Wachters daarboven? Wat zegt de Heere? Hoe luidt Zijn Wet, Zijn heilig Gebod?"

Maar nu, de blikken gericht naar binnen, in de innerlijke wereld, de hand op het hart gelegd! Wat vindt een ieder daarin? En wat betuigt de Heere God in Zijn Woord? "Vervloekt", zegt Hij, "is een ieder, die niet blijft in al de woorden der Wet, om die te doen." En wat verkondigt hem het Heilige Boek van de verschrikkelijke gevolgen der kwade begeerte?

- Dit zegt het hem: door de kwade begeerte, van de duivel geprikkeld sloeg Kaïn zijn broeder Abel dood, en beroofde zich moedwillig van het eeuwig Evangelie, want hij wilde rechtvaardig zijn, ofschoon zijn werken boos waren.
- Door het aankweken der begeerlijkheid geraakte de eerste wereld in zo'n opstand tegen God, dat Hij Zijn Geest van hen heeft moeten onttrekken, en na lang geduld te hebben geoefend, hen allen door de zondvloed heeft moeten verderven.
- Door kwade begeerte geraakten vijf steden in zulke vlammen van onnatuurlijke zonde, dat deze vlammen niet anders konden worden uitgeblust dan door het vuur en de vlammen van de hemel, in de openbaring van Gods toorn, waardoor deze steden geheel verbrandden.
- Van kwade begeerte overvallen, zag de vrouw van Lot om naar haar bezittingen, en werd veranderd in een zoutpilaar.
- Door kwade begeerlijkheid was het, dat Laban zijn beide dochters en zijnen schoonzoon moest verliezen, en daarbenevens het heilzame Woord Gods.
- Door kwade begeerlijkheid moest Faraö zijnen eerstgeborene zien sterven, en zelf in de wateren der Schelfzee zijn graf vinden.
- Door kwade begeerlijkheid verachtte Israël het manna, als ook de macht en trouwe Gods, en vele hunner lichamen vielen in de woestijn.
- Door kwade begeerte vervoerd, liet David, de koning, de vrouw van Uria tot zich roepen; daarop volgde echtbreuk, en daarop volgde moord, en ach! … daarop volgde gedurende eeuwen de vervulling van het woord des Heeren: "Het zwaard zal van uw huis niet wijken tot in eeuwigheid."
- Door kwade begeerlijkheid liet Gehazi zich verleiden, om van Naäman geld en wisselklederen te eisen; daarom werd hij met de plaag der melaatsheid geslagen, hij en zijn geslacht in eeuwigheid!
- Door kwade begeerlijkheid gedreven, roofde Achan van des Heeren schat, en hij werd gestenigd en gedood, alsmede zijn gehele huis.
- Door kwade begeerlijkheid gaven Ananias en Saffira een deel van de opbrengst van de akker voor de Gemeente van Christus, verzonnen een leugen tegen de Heilige Geest, en vielen voor de voeten van de Apostel dood neer.
- Waar zou ik beginnen, waar eindigen? Dat een ieder zijn eigen levensgeschiedenis opsla, en hij zal wel weten, waartoe de boze lust, waartoe de opkomende begeerlijkheid hem hebben gebracht. En ware de straf voor de overtreding van dit gebod nog maar een tijdelijke, maar zij is eeuwig. Want wie God vervloekt heeft, wie kan die wederom tot God brengen? Als wij acht slaan op de werking der overtreding en op haar straf, en wij het van ons bekennen (gelijk het immers waarachtig is), dat de mens, zoals hij is en zich gedraagt in zijn leven, enkel boze begeerlijkheid is, dan hebben wij alle reden om voor zo'n Gebod te sidderen en te beven, en voor de hoogheiligen God, Die ons dit Gebod gaf, in zielsverbrijzeling weg te zinken.

Of is de kwade begeerlijkheid wellicht niet verderfelijk, niet strafbaar, als zij binnen in het hart blijft? als zij slechts de gedachten bezighoudt, en de begeerteniet tot daad wordt? Hoort de belijdenis van de Apostel Paulus: "Ik had de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de Wet niet zeide: u zult niet begeren. Maar de zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht. Want zonder de Wet is de zonde dood, als het gebod gekomen is, zo is de zonde weer levend geworden, doch ik ben gestorven." (Rom. 7) Hoort de Apostel Jakobus: "Een ieder wordt verzocht, als hij van Zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verlokt

wordt. Daarna de begeerlijkheid, ontvangen hebbende, baart zonde; en de zonde, voleindigd zijnde, baart de dood." (Jac. 1: 14, 15) Hoort de Apostel Johannes: "Zo iemand de wereld liefheeft, de liefde de Vaders is niet in hem. Want al wat in de wereld is, (namelijk: de begeerlijkheid des vleses, en de begeerlijkheid der ogen, en de grootsheid des levens) is niet uit de Vader, maar is uit de wereld. En de wereld gaat voorbij en haar begeerlijkheid." (1 Joh. 2: 15, 16, 17) Hoort de Apostel Paulus nogmaals: "Doodt dan (Grieks: hebt gedood) … kwade begeerlijkheid" (Kol. 3: 5) en wederom: "Vlied de begeerlijkheden der jonkheid" (2 Tim. 2: 22); en de Apostel Petrus: "Wordt niet gelijkvormig aan de begeerlijkheden, die tevoren in uw onwetendheid waren" (1 Petrus 1:14, 15); en wederom: "Opdat gij der Goddelijke natuur deelachtig zoudt worden, nadat u ontvloden zijt het verderf, dat in de wereld is door de begeerlijkheid"; en wederom: "Zo weet de Heere de Godzaligen uit de verzoeking te verlossen, en de onrechtvaardigen te bewaren tot de dag des oordeels, om gestraft te worden. Maar allermeest degenen, die naar het vlees in onreine begeerlijkheid wandelen." (2 Petrus 2: 9, 10)

Waar ligt de aanvang, de oorzaak van deze kwade begeerlijkheid? Zij ligt in het Paradijs. Zo lezen wij, en zo staat er geschreven in het Boek Genesis, hoofdstuk 3:4 vv.: "Toen zeide de slang tot de vrouw: Gijlieden zult de dood niet sterven. Maar God weet, dat ten dage als gij daarvan eet, zo zullen uw ogen geopend worden, en gij zult als God wezen, kennende het goed en het kwaad. En de vrouw zag, dat die boom goed was tot spijs, en dat hij een lust was voor de ogen, ja een boom die begeerlijk was om verstandig te maken; en zij nam van zijn vrucht en at; en zij gaf ook haar man met haar, en hij at. Toen werden hun beider ogen geopend, en zij werden gewaar, dat zij naakt waren." Dat hebben wij nu van de kennis des goeds en des kwaads! Wat de naaste heeft, is in onze boze ogen begeerlijk, dat moeten wij hebben; wat God ons beschikt heeft, is kwaad in onze ogen; en nu ontvlamt de begeerte, en wij strekken de hand uit naar hetgeen van de naasten is en steken God naar de kroon; en zo baart de kwade begeerlijkheid de Kaïns, de Kajafassen, de Pilatussen, die de Heere aan het kruis brengen.

Wanneer de begeerlijkheid opkomt, dan gaat het daarmede op volgende wijze: Men wil wezen wat men niet is, hebben wat men niet heeft; men vergeet wie men is, acht gering wat men zelf heeft. Wij allen zijn steeds uit op het verbodene, en willen volstrekt hebben wat ons ontzegd is, en in minder dan één oogwenk is de revolutie in het hart, in het bloed: God wordt van de troon gestoten, Zijn Wet onder de voeten getreden, de naaste beroofd en verdorven; men moet zijn als God, en alles hebben wat de naaste heeft; en heeft men het (helaas, vaak al te snel!) tot de daad laten komen (het is nog genade, indien de ogen er voor opengaan!), wat ziet men? Men is naakt, men is zonder God!
Ja, zonder God, zo zijn wij van nature allen; in de staat der onschuld hadden wij alle dingen met God. Sedert wij door eigen moedwillige schuld en des duivels verleiding van God zijn vervreemd geraakt, willen wij toch alles hebben, wat onze ogen zien, alleen de onzichtbare God willen wij niet meer. Sinds is bij ons alles "eigenliefde", alles "God doden" en "onzen naaste het zijne ontnemen", ja "hem moorden", als hij ons in de weg staat. Dat is het enige, wat alle vlees, van God vervreemd, nog vermag.

En deze kwade begeerlijkheid kent geen verzadiging; zij wil alles hebben, wil steeds hebben, niet eens om het te behouden maar om het spoedig daarna weer weg te werpen of te verderven. De kwade begeerlijkheid zegt nimmer: *Het is genoeg.* Door

de duivel ontstoken, houdt zij nimmermeer op, totdat zij in de verwoesting van de naasten zichzelf verwoest en als het ware verstikt heeft. En deze begeerlijkheid woont in ons allen! Zulke begeerlijkheid zijn wij geheel en al, zij doordringt ons ganse zijn en al ons doen. Ontzettend schilderij van de mens, vreselijk beeld van Zijn innerlijke gedaante, sedert hij van God gescheiden is, sedert hij zich van God en zijn Wet heeft ontslagen!
Laat ons Gode dankzeggen, dat Hij ons een gebod heeft gegeven, hetwelk, ofschoon ook elke dag, elk uur door ons overtreden, nochtans meer heerschappij in de gewetens oefent, meer in het verborgen bestraft en de mens van meer misdaden en gruwélen terughoudt, dan hijzelf wel weet!!
Welk een liefde, welk een barmhartigheid Gods, dat, waar Hij weet, dat wij enkel "kwade begeerlijkheid" zijn, Hij dit Gebod gegeven heeft, en het er niet toe laat komen, dat wij altijd onze lusten volbrengen! De mens moest anders t' elke stond, zo vaak de begeerte bij hem opkomt, uit het een huis in het andere trekken; hij zou zich voortdurend hebben bezig te houden met uit- en indragen, zou zich onophoudelijk hebben uit- en aan te kleden; ook ware er geen vader- noch moedervreugde meer, geen kinder- noch ouderliefde en geen bloedvriendschap. Ieder zou ras door de eindeloze wisseling in zo'n razernij vervallen, dat hij zich een vuur zou aansteken, en daarin huis, vrouw en kind en zichzelf met al zijn have verbranden.

Maar nog eens, welke een barmhartigheid, welk een liefde straalt uit dit Gebod ons tegen! God wil ons hoogste Goed, ons algenoegzaam Deel zijn; en Hij wil ons voor dit leven juist datgene genadiglijk beschikken, wat ons naar zijn wijsheid dienstig is, opdat wij Hem toch maar zoeken en vinden, opdat wij, aangezien wij immers dit zichtbare bij de dood moeten verlaten, door hetgeen ons door God hier is toebedeeld geworden, aanleiding mochten hebben, ons hier met de hemelse overvloed te voorzien, en opdat wij die bezitten in zalig ongestoord genot voor Zijn Aangezicht. Juist daarom wordt het ons ontzegd, iets te begeren van hetgeen onzes naasten is.
Maar wie verstaat dat? Wie wil het verstaan? En indien wij het ook al verstaan, zullen wij daarom het begeren van wat van de naasten is, ja het begeren in het algemeen nalaten? Het zij verre! Dat kunnen wij niet, neen, wij begeren zonder ophouden, tot in de hoogste ouderdom, tot aan onze laatste snik. Alles wat Gods en wat van de naasten is, moet in onze hand berusten, zodat wij daarover naar ons verstand en onze wil te beschikken en te gebieden hebben. Zo ziet het er uit met de leugenachtige monnikengehoorzaamheid, met de kuisheid en vrijwillige armoede, zo ook met de zelfverloochening van alle vlees.
Maar mag dat zo wezen? Ik heb gezegd, dat God ons algenoegzaam Deel, ons Heil en Erfdeel wil zijn, en dat Hij ons hier op aarde wil toebereiden tot de genieting van eeuwige hemelse vreugde en blijdschap, van de rijkdom en het verzadigd worden voor Zijn Aangezicht, dat Hij ons deswege dit Gebod gegeven heeft. En dat willen wij niet, maar voeden in ons binnenste de brandstof van goddeloze begeerlijkheden!

Ik herhaal de mening van dit Gebod met de u bekende woorden: ***"God wil met dit Gebod, dat ook de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in onze harten nimmermeer kome; maar dat wij, ten allen tijde, van ganser hart aller zonde vijand zijn, en lust tot alle gerechtigheid hebben."*** (Heidelb. Catech. Antw. 113)
Dat is Gods wil. Leven wij overeenkomstig deze wil? Wij behoren zo te leven. Komt nimmermeer de geringste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in onze harten op? Zij behoort niet op te komen in onze harten. Zijn wij ten allen tijde van ganser hart aller zonde vijand? Wij behoren het te zijn. Hebben wij tot alle gerechtigheid lust, in

waarheid lust? Wij behoren het te hebben.

Ik zal u in deze weken de heerlijkheid van Jezus voorhouden, u voorhouden, hoe Hij, het Lam Gods, is geslacht en verbrand op het altaar des kruises, in de vlammen van de toorngloed van een rechtvaardig God. Laat ons neervallen voor zulke heerlijkheid, wegzinken voor die toorngloed, zodat wij voor God in waarachtige bekering en verbrijzeling wenen en klagen: "Wee mij, ik verga, want ik ben een mens, een zondaar, ik zit vol van kwade begeerten!" Kome er dan één van de serafs met een gloeiende kool in zijn hand, die hij met de tang van het altaar genomen heeft, en roere deze uw mond daarmede aan, en zegge:, Zie, deze heeft uw lippen aangeroerd", opdat u niet als onheilige mensen zingt: *"O Lam Gods, onschuldig"*, niet als onheilige mensen de Naam van de Heere Jezus op de lippen neemt, opdat uw misdaad van u geweken zij, uw zonde genadig bedekt zij en verzoend.
Ik bedoel dit: Wanneer wij op Golgotha, wanneer wij aan de voet van het kruis wegzinken voor Gods rechtvaardig oordeel, wanneer wij voor Zijn heilige Wet beven en ons verdoemen als onheiligen, als goddelozen, als zulken, die vol zijn van kwade begeerlijkheid: dan, en ook dan alleen zal de Geest van Christus met het Woord des levens de as, die God voor ons, die stof, en as zijn, verordend heeft (Numeri 19:17, 18), alsmede het bloed des Lams op uw hart sprengen, ja binnen in dat hart, dat vol van kwade begeerte is: dan alléén zal tot u gezegd worden: "Hiermede roer Ik uw lippen aan; uw misdaad, uw doodzonde is van u geweken; uw boze begeerte, zij is verzoend, zij is genadiglijk bedekt!"

De Geest uit de hoogte werke in ons door zijn almachtige genade deze levende vrucht van het kruis, opdat Christus in ons leve, Zijn genade in ons heerse en niet de boze begeerlijkheid. Zullen wij dan zijn, zoals het Tiende Gebod ons hebben wil? "Ja" in de genadige toerekening; "neen", voorzover wij vlees en bloed met ons omdragen. "Ja" nochtans, voorzover wij gestadig, als verlorenen, met alle kwade begeerlijkheid, in oprecht berouw en verslagenheid des geestes onze toevlucht nemen tot de genade des eeuwige Ontfermers, op grond van het enige offer op Golgotha. Want zo is de onderwijzing en tucht des Geestes: Al wat verloren was, is het verlost, heeft het in waarheid de Heere Jezus, de Wederbrenger van al wat verloren was, gevonden, heeft het Hem lief: zo verloochent het zichzelf en de wereld; het heeft in het geloof de wereld overwonnen. Daar is het zo in het hart gesteld: Ik ben verloren, ik ben gered, ik heb alles terug, ik heb een genadig God, een rijke Vader, een trouwe Heiland, een eeuwig erfdeel; alles heeft de Heere voor mij wedergebracht, en Hij bewaart het mij ook; de snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen, ja een schone erfenis is mij geworden. Heb het goed, mijn naaste, zo goed als het maar zijn kan in dit ijdele leven; de Albarmhartige opene voor u bovendien, indien het van Zijn genade behaagt, Zijn zalige hemel, wanneer u de laatsten adem uitblaast; ik begeer het uw niet, ik ken een andere schat.

Deze gezindheid was in Christus, dat Hij van ons niets begeerde, maar dat Hij onze armoede, onze nood, onze krankheden, onze dood, onze misdaad en zonde, onze overtredingen, ook die van het Tiende Gebod, op Zich nam. Hiervoor heeft Hij van onze zijde hier, ach, waarlijk niets dan snode ondank gezien, ja deze ondank, dat wij Hem aan het kruis gehecht, dat wij Hem gedood hebben. En nochtans: in deze dood bewerkte Hij voor ons een eeuwige verzoening, schiep Hij voor ons een nieuw Paradijs, met alle heerlijkheid en volheid, opdat wij daarin met Hem eeuwig zouden deel hebben aan al wat Hij geërfd heeft. Dat alles wil Hij zonder ons niet hebben. Hém

en al het zijn zullen wij eeuwig genieten!

Wie gelooft deze prediking? Wie haar gelooft, die heeft met zijn kwade begeerlijkheid de strijd aangebonden; en al is het, dat zij machtig in hem is, nog machtiger, ja alles overweldigend is de reine begeerte om de Heere te behagen in oprechte, belangeloze liefde des naasten. En deze begeerte is zonder ophouden daarin bezig, totdat wij met Paulus zeggen: "Ik heb begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn." (Filipp. 1: 23) - Wie deze prediking gelooft, heeft de gezindheid van Christus in zich, heeft, hoezeer ook aangevochten, het Tiende Gebod in het hart: het kruis van Christus en de liefde des Geestes.
O, wij, die van boze begeerten ons vervuld weten, zien wij hier op de begeerte van Hem, Die Zich liet kruisigen, om ons te verlossen! Verootmoedigen wij ons voor Hem vanwege onze boze begeerte, waardoor wij onszelf en onze naaste met onze zonden ten verderve brengen, en Hem, onze Heere, aan het kruis hebben genageld! Geloven wij aan Zijn genade, aan Gods liefde, ondanks onze kwade begeerlijkheid! Houden wij bij Hem aan om genade en ontferming, houden wij aan deze genade vast! O, welk een vrucht zullen wij dan van de prediking des kruises hebben! Ook deze vrucht: dat in de gemeenschap van de Geest der wedergeboorte ook het Tiende Gebod: "Gij zult niet begeren" zich in ons naar de Geest zal vervullen in Christus Jezus, want "Gods geboden zijn niet zwaar" (1 Joh. 5: 3); en wie het kruis goed draagt, die draagt het kruis door alles en over alles heen. Blijven wij arme zondaren, dan zal dat bij ons waarachtig zijn, niet naar ons verstand en onze verdorven wil, maar het zal waarachtig zijn in de Heere Jezus.
Dat werke in ons de almachtige genade, de eeuwige liefde en die zalving, wier liefelijke geur nimmermeer vergaat!
AMEN.

HET GEBED DES HEEREN

Zondag 45

Het gebed, het voornaamste stuk der dankbaarheid

Wij vragen uw aandacht voor wat wij in onze heerlijke Catechismus lezen omtrent het gebed; vraag en antwoord 116, 117, 118.

Vraag 116. ***"Waarom is het gebed nodig voor de christenen?"***
Antwoord. "Daarom, dat het het voornaamste stuk der dankbaarheid is, hetwelk God van ons vordert en dat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen geven wil aan die, die Hem met hartelijk zuchten, zonder ophouden, daarom bidden en daarvoor danken."
Vraag 117. ***"Wat behoort tot zo'n gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?"***
Antwoord. ***"Eerstelijk, dat wij alleen de enige ware God, Die Zich in Zijn woord geopenbaard heeft, om al hetgeen Hij ons geboden heeft, te bidden, van hart aanroepen.***
Ten andere, dat wij onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht Zijner Majesteit verootmoedigen.
Ten derde. Dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij dat onwaardig zijn, om des Heeren Christus wil, zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in Zijn woord beloofd heeft."
Vraag 118. ***"Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?"***
Antwoord. ***"Alle geestelijke en lichamelijke nooddruft, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons Zelf geleerd heeft."***

Het gebed, zegt de Catechismus, *is het voornaamste stuk der dankbaarheid.* Tot de dankbaarheid behoren drie zaken: waarheid, gerechtigheid en ootmoed.

- *Waarheid,* waardoor ik mijn schuld en mijn nood niet probeer te verbergen maar die ongehuicheld blootleg voor het aangezicht des Heeren. En dat ik de gehele waarheid, die toch waarheid zal blijven, ook openhartig meedeel aan hem, die mij helpen wil.
- *Gerechtigheid* bestaat daarin, dat ik mij verplicht voel, degene, die mij geholpen heeft, alle liefde en achting te betonen en bereid ben hem naar vermogen in alle opzichten ook te helpen en bij te staan.
- *Ootmoed* betekent dat ik in geen enkel opzicht mij tegen mijn weldoener verzet, maar het niet vergeet: toen hij of zij mij hielp, lag ik in de diepte en zij stonden ver boven mij.

Waar komt het vandaan, dat men reeds in het uiterlijke zo weinig dankbaarheid ervaart? Dat komt doordat er een *eerlijk* en oprecht hart ontbreekt. Wie schuld heeft, en tegelijk een eerlijk gemoed, voor hem zal de schuld tot nood worden. Heeft nu iemand schuld voor God en tevens een eerlijk gemoed, zodat hij voelt, dat Gods gebod in ere gehouden moet worden, dan is er nood, dan is er benauwdheid in het binnenste en van de wanden des harten weerklinkt het: *ziet! ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen.*
Waar dankbaarheid is, daar is ook *gerechtigheid.* Waar de Heere iemand gered heeft

uit loutere ontferming in het uur der benauwdheid, toen men de dood moest schrijven op iedere traan, en geen zucht uit het hart wilde opstijgen, daar is die gerechtigheid in datzelfde hart aanwezig zodat men spreekt: 'In eeuwigheid, o Heere, blijf ik Uw schuldenaar! Neem mijn oren en doorboor die. Ik wil mij niet langer ontslaan van uw zalige dienst, ik veracht de voorgewende vrijheid der wereld. Ik wil Uw knecht zijn eeuwig en altijd. Ik wil U loven en prijzen en voor iedereen belijden dat u het gedaan hebt!
Bij zo'n door God geredde en gerechtvaardigde zondaar is ook *ootmoed,* zodat hij, hoewel hij van ganser hart de zonde haat en ervoor vlucht, toch niet beter is in zichzelf dan een dief, een echtbreker, een doodslager, een ongelovige, die God hoont en veracht. Men blijft ook na ontvangen genade, zijn leven lang, ook al wandelt men met het beste geweten voor God en de mensen, een arme zondaar. Tegelijkertijd echter heeft men de moed voor koningen en vorsten, voor de groten en aanzienlijken dezer wereld te getuigen: 'alle vlees is gras, en al zijn goedertierenheid is als een bloem des velds. Het gras is verdord, de bloem is afgevallen!' Ja, het is de hartetaal van iedere verloste zondaar, die door de Heilige Geest geleerd, in waarachtige dankbaarheid wandelt. 'Ik kan mijzelf niet helpen. Ik lag aan de afgrond en meende voor eeuwig te moeten omkomen, maar de Heere ontfermde Zich over mij en hielp mij er uit. Daarom is Hij mijn God, ik blijf tot in eeuwigheid Zijn schuldenaar. Want ik kan Hem nooit vergelden wat Hij voor mij heeft gedaan!'

Zie, zo liggen waarheid, gerechtigheid en ootmoed opgesloten in het stuk der dankbaarheid. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad! En nauwelijks is er een nieuwe dag aangebroken, of er is weer nieuwe nood aanwezig. Ook getuigt, helaas, elke nieuwe dag van nieuwe zonde, door ons gepleegd. Want, o, al bewaart Zijn Vaderlijke hand ons voor grove zonde, en voor uitspattingen, toch neemt het geen einde met al de harde gedachten die wij omtrent de Heere koesteren. Ja, Hij heeft ons geholpen, éénmaal, andermaal, honderdmaal. En toch kan een kind van God het in twijfel trekken of hij tenslotte wel een doodshemd zal hebben om aan te doen in de enge woning, die wij allen eens zullen moeten gaan bewonen. Ware hulpeloosheid, een reddeloos verloren zijn, moeten echter aanwezig zijn. Zijn wij eerlijk en oprecht van God gemaakt, en hebben wij Zijn heilige wet leren liefhebben, zodat het er ons om te doen is die in ere te houden, zo zullen wij geen voet kunnen verzetten zonder dat de wereld met haar aanhang ons in de weg treedt en met haar verleidingen en verzoekingen van alle zijden op ons losstormt. Haar doel is, er ons toe te brengen, dat wij toch in dit of dat stuk de eer van God er aan moeten geven en zeker zal haar dit gelukken bij allen, die niet door Gods genade vervuld zijn met de waarachtige vreze Gods.
Zo is er dan bij elk oprecht christen een voortdurende nood en hulpeloosheid, maar juist in de nood leert hij bidden, juist zo nadert men tot de Heere en grijpt men Zijn sterkte aan. O, hoeveel duizend jaren lang draagt Hij niet reeds hemel en aarde op Zijn krachtige arm, hoe lang houdt Hij het niet staande, dat schone gebouw, dat Hij eenmaal uit het niet tevoorschijn riep door het woord Zijner Almacht! Nog altijd laat Hij elke morgen Zijn lieflijke zon opgaan over goddelozen en rechtvaardigen. Hoeveel uwer levensdagen zijn niet vervlogen en heeft God, als u tot Hem kwam met al uw zonden en ongerechtigheden ooit geweigerd u die te vergeven en u de kus Zijns vredes te geven?
Zeker, er zal steeds ootmoed zijn in het hart, dat eenmaal in waarheid de 130ste Psalm heeft gezongen en men zal voortdurend tot de Heere roepen uit de diepte. Al heeft Zijn hand ons ook gezet op een rots, die alle vijanden te hoog is, toch blijft men in de

diepte liggen. Zo wordt de mens op het allerdiepst vernederd. De Heere wordt op het allerhoogst verhoogd. Men ziet Jezus verhoogd ter rechterhand Gods en men zou Hem niet zo hoog verheven zien als men zelf niet in de diepte lag.
Zo is het nu gelegen met de waarachtige dankbaarheid. Uit deze dankbaarheid komt het voort, wat de Heere gezegd heeft in Psalm 50: 15: 'En roept Mij aan in de dag der benauwdheid, Ik zal er u uithelpen en gij zult Mij eren." En de Heere Jezus zegt: "Zo u de Vader iets zult bidden in Mijn naam, Hij zal het u geven."

In de Catechismus lezen wij: ***"dat God Zijn genade en Heilige Geest allen degenen wil geven, die Hem met hartelijke verzuchtingen, zonder ophouden daarom bidden."***
O, geliefden, dat het ons daarom te doen zij! Nader ik echter tot God om mijn hart voor Hem uit te storten, o, dan heb ik niet veel woorden. Ook al is mijn hart met hemelse vreugde gevuld, toch kan ik dan niet stamelen. Vooral als ik bezwaard ben en onder het gevoel van Gods toorn lig, gaat er dikwijls niets naar boven dan een flauwe verzuchting, die echter uit de diepste grond van het hart komt. De door nood neergedrukte ziel laat echter niets los, daarom zegt de Catechismus "voortdurend". Evenmin als de Kanaänese vrouw laat zo'n bidder in de nood los, hij moet hulp hebben, daarom houdt hij aan tot hij hulp en uitredding heeft verkregen. "Zo u de Vader iets zult bidden in Mijn naam, Hij zal het u geven."
Wat zal Hij u geven? Wat is dat "iets"? Dat moet uzelf weten, o ziel, dat is uw zaak en niet de mijne. Wat weet ik van uw nood en wat weet u van de mijne? Maar de Heere kent uw nood, Hij weet wat u op het hart ligt. Laat echter niet los, maar houdt aan! Houdt aan, ook al schijnt de Heere u niet te verhoren maar op u te toornen en u te bestraffen. Zeg het dan maar, o ziel: 'Ja Vader, U hebt gelijk, ik verdien niets dan straf en oordeel. Nog eens, U hebt gelijk, als U mij niet helpt en mij verwerpt voor eeuwig. Maar U hebt ook een recht als Vader en dat recht kan U geen koning ontnemen. Dat recht, verworven op Golgotha, roep ik in en zeg tot U: Vader geef mij de kus Uws vredes.'

"Hem zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken," zegt de Catechismus. Maar het danken, ach, het danken, dat blijft achterwege. En zeker, schande genoeg, dat het achterwege blijft. Weet u wel, waarop alles, wat u meent of voorgeeft beleefd te hebben, zonder dat u de ware dankbaarheid hebt, uitloopt? Dan is uw geschiedenis maar een halve redding, u hebt wel van de u bewezen weldaad genoten, maar het was er u alleen om te doen van uw kruis, van uw druk bevrijd te zijn, het ging u om hulp en uitredding, maar het was u vrij onverschillig van welke kant die kwam. Zo is en blijft u in de grond der zaak een dief. Ik heb u geholpen als een oprechte broeder, maar u hebt mij beloond met de ergste ondankbaarheid en het was eigenlijk maar een diefstal op verfijnde manier gepleegd, op een zeer beleefde en vleiende toon. Had u minder beschaving, minder fatsoenlijke normen bezeten, u zou een pistool genomen hebben, het mij op de borst gezet en mij zo van het mijne beroofd hebben. Zo is uw redding maar een halve zaak en als u van verlossing en uitredding spreekt, bent u niet beter dan een dief, die zich toeëigent wat hem niet toebehoort.
Waar gebed is, waar het waarachtige gebed is, daar ontbreekt de dankbaarheid niet! Maar juist de oprechten zullen zichzelf voortdurend van ondankbaarheid beschuldigen, zeggende, *waar is nu mijn dankbaarheid?*
Geliefden, Dankt de Heere met uw daden, dankt Hem daarvoor, dat u met een vrolijk hart geniet wat Hij u heeft geschonken en zet op Hem alleen uw vertrouwen voor uw tijdelijke en uw eeuwige toekomst. Wie voor God verschijnende, Hem eigen

ondankbaarheid klaagt, Hem vertelt hoe snood en ondankbaar hij is, het de Heere klaagt, hoe hij zo volstrekt geen dankbaarheid in zich kan bespeuren, die is in waarheid dankbaar. Door strijd door hete strijd gaat het wel, maar door de Geest der vernieuwing en voortdurende bekering komt alles geheel anders te staan dan vroeger. Men begint de Heere voor te houden, hoe groot, hoe machtig, hoe goed, hoe trouw, hoe rijk Hij is. Men pleit op hetgeen Hij gezegd heeft en gedaan, zodat men Hem looft, prijst, verheerlijkt. Daarom gaat een waarlijk dankbare ziel gedurig weer tot de Heere met al haar noden, zeggende: *Geloofd zij de Heere, de God Israëls van nu aan tot in alle eeuwigheid.*

Mijn geliefden, ik herhaal het u nog eens en leg het u ter hart, voordat wij tot de 117de en 118de vragen en antwoorden overgaan, dat hij alleen dankbaar is, die, nadat de Heere hem het leven en duizend andere weldaden geschonken heeft, nu ook gelooft, dat Hij, Die boven alles Zijn Zoon voor hem heeft overgegeven in de bittere dood des kruises en ons dit alles door Zijn heilig woord heeft geopenbaard, nu ook onze gebeden wil verhoren zo dikwijls als wij door nood en angst gedreven, tot Hem de toevlucht nemen. Daarom is de Heere gezind als een goed Raadgever en Vriend. Er zijn vaak veel vrienden in de wereld, maar men bespeurt maar al te spoedig, wat zij waard zijn. Maar ik spreek hier van een goede, betrouwbare en eerlijke Vriend. Heeft zo'n Vriend ons eenmaal uit de nood gered, dan zal hij het niet dulden, dat wij in nieuwe nood tot anderen gaan alsof hij niet meer kon of wilde helpen. Een kundige geneesheer ziet het niet graag, dat, nadat hij een zieke met goed gevolg behandeld heeft, deze wantrouwen tegen hem opvat en een andere arts raadpleegt. Dat is ook een grote ondankbaarheid!
Zo is het ook een zware belediging en ondankbaarheid jegens de Heere, zo wij, nadat Hij ons geholpen heeft, ons bij vernieuwde nood niet tot Hem maar tot de wereld wenden. Daarvan zegt de Heere in Zijn heilig woord: "Mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij, de springader van het levende water, hebben zij verlaten om zichzelf bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden" (Jeremia 2: 13).

Gelijk de Heere onvermoeid is in het geven, behoren wij onvermoeid te zijn in het bidden, in het vragen aan Hem om alles wat wij nodig hebben. Dat noemt God de Heere *dankbaarheid*. Daarom zegt de Catechismus terecht, *dat het gebed het voornaamste is, het voornaamste stuk der dankbaarheid.* Zeker heeft God alles zo beschikt, dat Hij volkomen vrij is om de mensen alles te geven, ook zonder gebed. Want hoevelen zijn er niet, die nooit bidden en die God de Heere toch met weldaden overhoopt. Maar zulke weldaden zijn niet met de zaligheid verbonden en vergeving der zonden en het eeuwige leven, dat blijft de hoofdzaak. God de Heere weet wel, wat wij nodig hebben en is Hij het, Die nood en dood over ons laat komen naar Zijn raad en voornemen. Zo is Hij het ook, die reeds hulp en uitredding besteld had voordat de storm van nood en aanvechting opstak. Geen dood overvalt ons, die niet uit Zijn Vaderhand komt. Die Vaderhand heeft alles besteld wat ons treffen zou. Hij heeft met alles Zijn wijze bedoelingen, laat Hem maar het roer in handen!
Maar, zoals de Heere tevoren alles beschikt, en voorgesteld heeft, zo is dan ook in de weg van Zijn raadsbesluit het gebed opgesloten en heeft Hij, die Zelf het gebed in ons werkt, ook het gebed bestemd als de door Hem verordineerde weg waarin wij alles, wat wij nodig hebben, krijgen. Daarom heeft de Heere ook gezegd, *alles, wat u de Vader bidden zult in Mijn naam, dat zal Hij u geven.* God heeft alles verbonden aan het geloof, maar het levende geloof spreekt zich uit in het gebed, dat met recht de

ademtocht der ziel genoemd wordt. Het is een verlangen naar God, het is een spreken met de Heere in luide of onhoorbare gesprekken, dag en nacht. Het is een loven en aanbidden van Zijn heilige en schone Naam; een vragen, een smeken om alles, wat wij nodig hebben.

Het geloof is geen dode zaak maar het is een voortdurende omgang en gemeenschap met de levende God, ook al schijnt, naar ons gevoel, vaak alles dood daar te liggen. De Heere Jezus heeft ons bevolen en veroorloofd, Zijn Vader alles te klagen, Hem om alles te vragen in Zijn Naam, gelijk een kind zijn aardse vader om brood vraagt. Wij moeten bidden in Zijn Naam, maar dat betekent nu niet alleen, dat wij bij het gebed uiterlijk die naam moeten uitspreken, maar ook dat wij moeten leren ons oog te vestigen op Zijn heilsbeloften, op Zijn heilsverdiensten, op alles, wat Hij als waarachtig God en als waarachtig Mens voor ons verworven en gesteld heeft bij de Vader. Zodat, omdat Hij het gezegd heeft, wij, niettegenstaande alle klachten van de duivel en van het beschuldigend geweten, God aanroepen en aanbidden als een genadige en getrouwe God en Vader. Als wij dit goed begrijpen, zullen wij ons vervuld gevoelen met de Heilige Geest en zo leren wij eerst goed begrijpen, hoe zoet de troost van de Heilige Geest is. Want die is het, die in ons de gemeenschap met de Vader en met de Zoon onderhoudt en bevestigt. Daarom spreekt de Catechismus in vraag 116 ***van Gods genade en Heilige Geest.***
De Heere Jezus zei eens: *indien gij die boos zijt* - en dat is zeker geen goede hoedanigheid die Hij in ons prijst - *weet uw kinderen goede gaven te geven,* - b.v. als zij u om brood bidden of om enig ander voedsel, - *dan geeft u hen immers geen steen; noch een schorpioen als zij u om vis vragen; alzo, indien gij die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, als zij gij daarom bidden, hoeveel te meer zal uw hemelse Vader goede gaven geven aan degenen, die er Hem om bidden?* Zo lezen wij in Matthéüs7 tot 11.
In het Evangelie van Lukas (Lukas 11: 13) lezen wij: “Hoeveel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven aan degenen die Hem daarom bidden!” Zodat alle goede gaven in deze éne gave, de gave van de Heilige Geest, opgesloten liggen. Ja, deze Heilige Geest hebben wij nodig! Dat weten wij bijvoorbeeld uit Zacharia 12: 10a: “Doch over het huis Davids, en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik uitstorten de Geest der genade en der gebeden.”
Zie, dat is het, waarvan wij in de Catechismus lezen: *"dat Hij Zijn genade en Heilige Geest ‘geeft’"* dus, genade en de Heilige Geest der gebeden. Van deze Geest getuigt immers ook de apostel Paulus: “En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp; want zij weten niet, wat wij bidden zullen gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen.” Het is dus de Heilige Geest, Die ons de woorden in het hart legt, waarmee wij onze gebeden uitspreken. Het is de Heilige Geest, Die het gebed in ons werkt, waarmee wij tot God gaan en Hem al onze noden klagen.

Toch ondervindt de mens het maar al teveel, juist bij het gebed, dat hij *mens* is en niets meer. Want ach, waarheen kan de mens, juist bij zijn gebed, al niet afdwalen, zodat zijn gedachten wijd en zijd verstrooid zijn? Toch is er tegelijkertijd een worstelen met de Heere, een waarachtig roepen en schreien der ziel tot haar God. Dat is het werk van de Heilige Geest, dat is Zijn gebed, dat met onuitsprekelijke zuchten opkomt uit het midden der benauwdheid. En, lezen wij verder Romeinen 8: 27: “Die de harten doorzoekt, weet, welke de mening des Geestes zij, dewijl Hij naar God voor de heiligen bidt.” "Onuitsprekelijke zuchtingen" betekent, wat men niet onder

woorden weet te brengen.
Is het gebed van de Christen dus een goed afgewerkte, een soort van sierlijke, welsprekende rede, waarmee de ziel nadert tot haar God?
O, geliefden, dat ondervinden wij wel anders! Maar het gaat er om, dat wij de Heere alles zeggen wat ons op het hart ligt en neerdrukt, niet met mooie woorden onze wonden willen toedekken, maar de Heere onbewimpeld zeggen alles en alles en ons gehele hart uitstorten voor het aangezicht van onze hemelse Vader.
Geliefden, laten wij het Hem maar heel eenvoudig blootleggen, hoe het ons te moede is en al ziet het er bij ons dan ook nog zo ellendig en duister uit, Hij kan met één woord van Zijn almacht wel alles terechtbrengen. Gelijk een kind, dat zijn schoenen of kleren bedorven heeft, dat niet mag verzwijgen of verheimelijken - want daardoor zou de schade nog groter worden - maar alles aan vader of moeder moet vertonen, opdat deze de schade zouden kunnen herstellen. Zo ook moet een ieder, die de Heere kent en Hem toebehoort, met alles, wat hem drukt en bezwaart, tot Hem vluchten. Het is de Heilige Geest, Die Gods kinderen tot het gebed drijft en ons zó leert bidden een gebed, dat Gode welgevallig is en door Hem verhoord wordt.
Daarom willen wij eens nagaan, wat tot zo'n Gode welgevallig gebed behoort. Allereerst behoort daartoe:

Vraag 117. ***"Eerst, dat wij alleen de enige ware God, Die Zich in Zijn woord geopenbaard heeft, om al hetgeen Hij ons geboden heeft, te bidden, van hart aanroepen.*** En dat wij dit doen "van ganser harte".
De woorden "alleen de enige en waarachtige God", zijn gericht tegen de Roomse neiging, die ons allen min of meer aankleeft, en die ons voortdurend drijft onze hulp en toevlucht te zoeken bij mensen, die hooi zijn, bij heuvelen en bergen, waarvan wij tevergeefs hulp verwachten. Dat behoort echter een kind van God niet te doen. Wel de enige ware en levende God aanroepen! Al kan of wil een mens helpen, zo zal er toch niets van komen, zo de Almachtige er niet de hand in heeft. Geen aardse koning, hoe liefdadig en rijk ook, zal u ooit enige hulp verlenen, indien de Heere diens hart niet daartoe neigt als waterbeken door Zijn hand.
Het is de kinderen Gods eigen - tenminste het moet dat zijn - een zeer fijn eergevoel te bezitten, zodat het hun bijna onmogelijk is tot een andere dan tot hun eigen Vader die in de hemelen is, om redding en uitkomst te gaan. Ook in het maatschappelijk leven mag immers geen kind tot vreemden gaan om kleren, schoenen, voedsel en allerlei wat nodig is, te begeren, maar rechtgeaarde kinderen moeten tot hun eigen ouders gaan, die hen van hun geboorte af trouw van alles wat zij behoeven, hebben voorzien en nog voorzien tot op de dag van heden. Evenmin mogen Gods lieve kinderen tot een vreemde god om hulp en uitkomst gaan ook als stond hij in levende lijve voor hen. Veel minder nog tot zogenoemde heiligen of tot de zogenoemde heilige maagd Maria! Nee, zegt de Catechismus terecht, het is alleen "de enige ware God" die wij moeten aanroepen.
Als wij daar zo in angst, nood en druk voor des Heeren woord neer zitten, en alles rondom en in ons toegemuurd schijnt, gebeurt het dan wel niet eens, dat ons plotseling in het hart toegefluisterd wordt van het heilig blad: *Ik delg uw misdaden uit als een wolk en Ik gedenk uwer zonden niet.* O, dan leren wij Hem zo recht kennen of herkennen, Die alleen ons leven is, Hem, de onzichtbare, hemelse Koning, Die Zich ons in Zijn allerheiligst woord heeft geopenbaard en Die ons, dan die ure af aan, geen vreemde meer is.

Deze, de alleen levende en ware God, moeten wij aanroepen "van ganser harte" *om*

alles, wat Hij ons te bidden bevolen heeft. Het behoort dus allereerst tot een gebed, dat God bevolen heeft en van Hem verhoord wordt, dat wij Hem, als de enige ware God aanroepen en dat wij Hem om alles vragen wat Hij ons in Zijn woord bevolen heeft van Hem te bidden.
Wat Hij ons nu in Zijn woord bevolen heeft van Hem te bidden, zullen wij zien in vraag en antwoord 118. Wij lezen daar, dat wij moeten bidden: ***"Om alle geestelijke en lichamelijke nooddruft, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons Zelf geleerd heeft."***
De Heere heeft ons het "Onze Vader" geleerd en ons als het ware een formuliergebed gegeven waarin alles ligt opgesloten, wat wij nodig hebben voor tijd en eeuwigheid. Wij vinden daarin dat alles verenigd. Gelijk de Tien Geboden alles bevatten, wat tot een godzalige wandel behoort, zo liggen ook in de zeven beden van het "Onze Vader" alle geestelijke behoeften en hun vervulling opgesloten.
Daar is allereerst de nood, dat niet onze, *maar des Heeren Naam geheiligd worde.*
Ten andere, dat niet ons rijk, *maar des Heeren Koninkrijk kome.*
Dat alzo de Heere geëerd en geprezen worde, en wij met al onze *wil,* verwachtingen en begeerlijkheden te schande worden!

- Naderen wij echter tot de Heere, om Hem al onze zonden te belijden en doen wij ons bij Hem niet anders voor dan wij in waarheid zijn, dat is, als arme zondaren, dan zal de *Naam des Vaders* in waarheid geheiligd worden. Zolang wij hoogmoedig en opgeblazen zijn, en allerlei inbeeldingen des harten hebben, is er aan hulp en uitredding niet te denken. God geeft Zijn eer geen andere, noch Zijn lof aan de gesneden beelden.
- Als het met ons rijk gedaan is, dan kunnen wij gerust en vrolijk leven in het *rijk van onze Vader.* Daarin is alles wel toebereid, opdat wij vrede hebben en behouden blijven, zodat geen vijand ons kan verslinden, maar wij wonen in stille rust.
- Daartoe moet echter niet *onze wil* geschieden, die altijd verkeerd is, maar Gods wil moet geschieden, zowel hier op aarde als in de zalige hemel daarboven. Zijn wij met onze wil en onze begeerten verkeerd uitgekomen, en geschiedt alleen de wil Gods, dan zullen wij er ook verenigd en tevreden mee worden, zoals God het alles regeert.
- Vervolgens hebben wij ook nog de lichamelijke nooddruft: *geef ons heden ons dagelijks brood.* Daarmee is nu niet alleen het brood in letterlijke zin bedoeld, maar ook kleren, voedsel, huis en hof, voor vrouw en kinderen, gezondheid en alles, in één woord, wat de mens als zodanig nodig heeft. Want de mens wandelt hier op aarde rond in een lichaam, dat voedsel, deksel en allerlei dingen niet ontberen kan. Daarom moet er, zoals de Catechismus zegt, *zonder ophouden gebeden worden om de vervulling van allerlei nooddruft voor lichaam en ziel.* Wij moeten en mogen de ware en eeuwige God, die hemel en aarde geschapen heeft en alles wat daarin is, "van ganser harte" aanroepen om "alles wat wij behoeven en wat in het gebed begrepen is, dat de Heere Jezus Christus ons heeft gegeven."

Tot een gebed, dat Gode aangenaam is en door Hem verhoord wordt, behoort dus Zijn belofte, Zijn bevel. O, dat is een genadig, een koninklijk gebod, geen dreigend en veroordelend bevel. Het is evenals bij een aards koning, die iemand aan zijn tafel noodt, of beveelt, dat hij daar verschijnt en het zijn gasten niet aan verzadiging en overvloed zal laten ontbreken. Daarom heeft de Heere Jezus ook gezegd, *dat Hij is gekomen opdat Zijn schapen het leven en overvloed zouden hebben.* “Tot nu toe hebt

gij niet gebeden in Mijn Naam. Indien u de Vader iets zult bidden in Mijn Naam, dat zal Hij u geven." Ik moet dus een belofte hebben, die de gehele zaak van mijn zaligheid voor tijd en eeuwigheid omvat; geen belofte, die alleen deze of gene zaak betreft. Want daarop kan ik mij niet verlaten, niet voor de eeuwigheid.
Is het iemand te doen om de Naam en de ere Gods, omdat God de Heere niet wil dat Zijn schone en heerlijke Naam niet gelasterd maar geëerd en geprezen wordt, tegenover duivel en wereld, dan geraakt zo'n kind van God vaak in diepe nood en het is er hem bij de verhoring van zijn gebeden allereerst om te doen, dat de wereld erkent, *dat de Heere alleen God is.*
Er zijn mensen, die er zich aan hebben geërgerd, dat zij, nadat hun allerlei gebedsverhoringen waren verhaald, zelf zijn begonnen te bidden, maar niet verkregen wat zij begeerden; toen vielen zij geheel en al af en gingen de gehele waarheid in twijfel trekken. Zulke mensen hebben niet geweten, of hebben uit het oog verloren, dat er een belofte is, waarop gepleit moet worden, vooral die belofte, *die de Vader gegeven heeft omtrent Zijn Zoon Jezus Christus;* en op die belofte, *dat de Heere onze God wil zijn en de God van ons zaad.* Op deze beloften moet men pleiten voor zichzelf en voor de zijnen.

Wij hebben ook nog andere beloften van licht en leven, van een rechte, godzalige wandel en meer andere. Maar ach, wat beleef ik daarvan? Vaak niets dan het tegendeel. Maar toch, … ik heb deze belofte ontvangen voor mijn persoonlijk bestaan en leven. Ik heb die ontvangen toen ik lag te worstelen met nood en dood. Daarom, ik kan het niet uithouden of alles, wat de vervulling van deze beloften in de weg staat, moet uit de weg geruimd worden.
Zie, met de benauwdheid, die men smaakt, omdat de ondervindingen van het leven niet overeenstemmen met Gods beloften, moet men naar Hem heen. Er is geen andere weg. Mozes bijvoorbeeld, spreekt zo vaak geheel kinderlijk tot de Heere: 'Heere! Waarom zoudt U dit volk verdelgen, dat naar Uw Naam genoemd is? Wat zullen de heidenen dan zeggen? Zullen zij niet spottend zeggen: Hij heeft ze wel in de woestijn maar niet door de woestijn heen in het land Kanaän weten te brengen?'
Heeft de Heere beloften gegeven van zondevergeving, dan moeten wij Hem deze voorhouden, als de golven van nood en dood vanwege de zonden ons over het hoofd dreigen te gaan. Heeft God beloofd: *gij zult eten de arbeid uwer handen, welgelukzalig zult u zijn en het zal u wel gaan,* dan moet dit de Heere worden voorgehouden als het werk stil staat of niet goed gelukken wil. Heeft Hij beloofd: *uw brood zal u gegeven worden, uw wateren zijn gewis,* dan moet Hem in nood en armoede zo'n belofte worden voorgehouden. Vooral als wij Hem reeds vroeger hebben leren kennen als een vriendelijk en barmhartig God. Als Hij dan Zijn aangezicht verbergt en wij naar het zichtbare Zijn Almacht niet ervaren, - maar integendeel ondervinden, dat alles toegaat alsof Hij niets vermag, - juist dan moeten wij Hem Zijn beloften voorhouden. Tijd en wijze moeten wij Hem niet voorschrijven maar aan Hem overlaten, maar ons toch aan Zijn beloften vasthouden en daarop pleiten.

Het tweede stuk is ***"dat wij onze nood en onze ellende recht kennen en dat wij ons voor het oog Zijner majesteit verootmoedigen".***
Geliefden, koning David was eens zeer verschrikt en bewogen in zijn ziel toen hij zag hoe de pestilentie onder het volk woedde. Zeventigduizend mensen waren er al gevallen, toch maakte hij zich op, nadat hij verkozen had liever in de hand des Heeren dan in die der mensen te vallen. Hij sprak het luide uit: *Heere, wat hebben deze*

schapen gedaan? En David, als hij de engel zag, die het volk sloeg, sprak tot de Heere en zeide: “Zie ik, ik heb gezondigd, en ik, ik heb onrecht gehandeld; maar wat hebben deze schapen gedaan? Uw hand zij toch tegen mij en tegen mijns Vaders huis.” (2 Sam. 24: 17).
O, er wordt zoveel gesproken over nood en angst, zoveel ook over het gebed, maar de hoofdzaak is, *dat wij onze nood, onze ellende recht voelen.*
Mijn geliefden, laat ons onszelf eens afvragen: wat is de oorzaak van deze of gene nood, waarin wij ons bevinden? O, wij zullen niet lang behoeven te zoeken om overal onze eigen verkeerdheid als de oorzaak van onze verlegenheid en benauwdheid te ontmoeten. Als wij dan al deze verkeerdheden oprecht voor God de Heere belijden, zullen wij ook beter leren acht geven op Zijn heilige wet. En op deze wet achtgevende, zullen wij gaan inzien, dat wij niet anders verlost zijn en "zonder ophouden" niet anders verlost kunnen worden van het verderf waarin wij verzonken liggen, dan alleen op de manier, waarop iemand uit de muil van een verscheurend dier gered wordt. Dan beginnen wij acht te geven op het kleine en geringe, het in ons oog tot nu toe onbeduidende. Dan zullen wij zoveel zonde en ongerechtigheid niet bij anderen, maar wel bij onszelf vinden, dat wij de hand op de mond leggen, onze zonden onverholen en oprecht voor onze God blootleggen en "ons voor het aangezicht Zijner Majesteit verootmoedigen".

Ik herhaal het, mijn geliefden, nood is nood, maar hoe komt het, dat die ons getroffen heeft? Ik wil niet beweren, dat iedere nood een bepaalde straf is voor deze of gene zonde. Want als God met ons handelde naar onze zonden, Hij zou ons onmiddellijk naar de hel moeten verwijzen. De zonden straffen betekent echter, *dat de Heere ons kastijdt, opdat wij Zijner heiligheid deelachtig zouden worden*. En opdat wij - want de weg van Gods kinderen gaat hier altijd door het vuur der beproeving heen - *gekeurd zouden worden in de smeltkroes der ellende*. Anders zou er niets van ons terechtkomen, zo hardnekkig en verkeerd zijn wij. Onze verkeerde harten worden niet gebroken dan door vele harde slagen, veel ellende en veel nood. Zó alleen leren wij ons voor het aangezicht van Gods Majesteit verootmoedigen!
De nood ontstaat uit de zonde; daaruit, dat men geen acht geeft op Gods gebod. O, er heerst thans in de plaats onzer inwoning veel nood, veel ellende en zowel hier als elders is gebrek aan arbeid en daardoor wordt er weinig of niets verdiend. Maar toen er arbeid in overvloed was, hoe heeft men zich toen gedragen? Wie tien daalders verdiende, meende God niet meer nodig te hebben; en wie tien stuivers verdient, leeft alsof het evenveel daalders waren, waarover hij te beschikken heeft. Nu komt de Heere en hangt de broodkorf wat hoger. Wie is nu de oorzaak daarvan? Is de zonde niet de aanleiding geweest tot des Heeren kastijding?
De Heere Jezus had eens over niets te beschikken dan over vijf kleine broden, een soort platte schijven, die toentertijd het gewone dagelijks brood waren, dat gebruikt werd. Hij spijsde hiermee vijfduizend mensen en met de overgeschoten brokken vulde men nog vijf grote manden, zoals men gewoon was bij de visvangst te gebruiken. Maar men moet bij dat alles Gods gebod en bevel niet uit het oog verliezen. Zeker, het is God de Heere alleen, die machtig is mij van alles te voorzien, wat ik nodig heb en die mijn vrouw en kinderen leven en gezondheid kan geven. Maar het is mijn zaak te betalen wat ik beloofd heb te betalen. Bijvoorbeeld: u moet vijftig daalders huishuur betalen, verdient echter voor vast maar drie daalders in de week, waarmee u niet uitkomt. U hebt echter vrouw en kinderen en nu denkt u: ja, ik heb wel beloofd huishuur te betalen, maar ik kon hem ook wel wat laten wachten en wil liever voor brood en andere leeftocht zorgen. Zo redeneert de mens en, eer hij het weet, verzoekt

hij de Heere of die het ook niet zo nauw nemen wil. O, denkt de mens, als ik wekelijks een daalder wegleg, dan kom ik niet uit, dan zitten wij zonder iets! U hebt echter op u genomen vijftig daalders huishuur te betalen en Gods gebod luidt: *gij zult niet stelen!* Wie heeft u gezegd dat u met het overblijvende niet zult uitkomen door Gods verborgen zegen? En is Hij bovendien niet machtig u zoveel werk in huis te zenden dat u toch uitkomt? Wij willen voortdurend in de hand hebben wat wij nodig hebben, elk naar zijn stand en omstandigheden. Is de Heere dan zo onbarmhartig dat Hij onze nood niet kent?
Indien een moeder haar kind een goed gevuld bord kan voorzetten, zal zij het immers niet met kleine hapjes afschepen zodat het arme wicht honger en gebrek lijdt. En zou dan God er geen vreugde in scheppen, Zijn kinderen met overvloed te verzadigen? Maar God de Heere stelt ons wel eens op de proef om ons in eigen oog tot dieven te maken en ons zo alle aanmatigingen te ontnemen. Het gebod: *gij zult niet stelen,* moet ons tot arme zondaren maken.
Komt men nu in deze nood voor Gods woord te zitten, dan leert men daaruit, dat God de Heere niets in de weg staat om ons te redden en uit te helpen. Hij kan vermeerderen en Hij kan zegenen. Hij geeft Zijn Heilige Geest en daardoor lust en liefde om op de huishouding goede acht te slaan en die te behartigen. Hij geeft spaarzaamheid, Hij geeft ook vlijt en bovenal de Geest der gebeden, waardoor wij worstelen met God en om Zijn zegen.

Ach, wat ondervind ik van dit alles? Houd Hem voor: dit en dat hebt U gezegd, hier staat het geschreven. Houd toch op met lenen en borgen. Denk ook om de verplichtingen die u op u hebt genomen, verlies die niet uit het oog en klaag de Heere de nood die u daarover hebt.
O, dan zullen u nog wel andere zonden te binnen vallen: de kinderen zijn zo verkeerd. O, er is zo allerlei dat iemand neerdrukt.
Houdt u nochtans aan Gods woord, aan Zijn gebod, blijf met Hem worstelen in het gebed. Wij willen elkaar en onszelf toch niet allerlei omtrent het gebed voorspiegelen. Want om het goed te begrijpen, wat het gebed is, en wat het vermag, moet men in waarheid hebben leren bidden uit de benauwdheid. Men is nooit uitgeleerd als men zich aan Gods woord en bevel houdt. Dan komt ook zeker de vorst der duisternis op ons af. Ach, hoe vaak gaat het niet helemaal anders dan men het verwacht had; dan komt het ongeloof op. Het is angst en benauwdheid aan alle kanten. Dat kan zo hoog gaan, dat men in vertwijfeling uitroept: ‘Is des Heeren woord wel waar? Leeft U niet meer, o Heere! En hoort U niet meer als ik tot U roep? Bent U doof, bent U dood?’ Zo worstelt men en men blijft aan het worstelen, evenals Jacob, David, Asaf en al Gods lieve kinderen van alle tijden en alle eeuwen.

Ten derde: ***"dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande dat wij dat onwaardig zijn, om des Heeren Christus wil zeker wil verhoren gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft".***
O, geliefden, let toch eens op het woord *niettegenstaande*. Juist zoals in dat heerlijke antwoord op de 60ste vraag van onze Catechismus: "Hoe ben ik rechtvaardig voor God? Aalleen door een oprecht geloof in Jezus Christus, alzo, dat, al is het, dat mij mijne consciëntie beklaagt, dat ik tegen alle de geboden Gods zwaar gezondigd en van hen geen gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, ‘nochtans’ God, zonder enige mijner verdiensten, uit loutere genade, mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent" enz.
Zo ook hier in Antwoord 117. Dat Hij ons gebed, "niettegenstaande" wij dat

onwaardig zijn, *toch* – of, *nochtans* o ziel merk op! - om des Heeren Christus wil zeker wil verhoren, zoals Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft. "

Zie, daar ligt u nu voor de Heere als een arme zondaar, als een van alles beroofd voorwerp neer. Nee, u hebt niets dan straf verdiend, anders niet! U bent evenals Jona ver weg gevlucht op zee om Gods bevel te ontlopen. God de Heere zond u een hevige storm op de hielen en met u ging het overboord in de diepte der zee. Daar ging een kreet op uit de diepte, uit de buik van de walvis, die u had verslonden! O, het is niet alleen uiterlijke nood, die ons zo neer kan drukken, maar o, die zonde, die zonde! In plaats van dat de nood een heiligende invloed op ons uitoefent, worden we in nood en dood nog vaak recht verkeerd en goddeloos. En nu komt de stem tot ons: *bid en u zal gegeven worden.* Maar, men kan toch zijn eigen lot en het lot der zijnen niet zomaar in handen geven? En nu verneemt men: *eerst moet ge u rein wassen, eerder mag u niet voor God verschijnen.* Dan zou men wel allerlei offers brengen als men maar kon. Maar God wil geen offers hebben, die behagen Hem niet.
'Wat moet ik dan doen?'
Roep tot de Heere, niettegenstaande uw nood!
'Maar ik ben een zondaar, een gruwelijke zondaar, daarom zal God mij niet horen.'
O, laat u dat toch niet wijsmaken door de vorst der duisternis! Al bent u een zondaar, toch verhoort God de Heere u om des Heeren Jezus Christus' wil. Zo'n gebed is de Heere aangenaam. Laat u deze heerlijke leer niet ontroven, al gaat de nood ook nog zo hoog en al bevindt u zich in allerlei gevaren; al bent u het ook niet waardig, toch mag u pleiten op deze grond: *God verhoort nochtans om Christus' wil.*
Hij vraagt niet, waar deze grond geldt, naar zonde of heiligheid. Ik heb ook geen heiligheid, die voor Hem bestaan kan, maar Hij verhoort, omdat Christus voor al mijn zonden heeft betaald en er dus een volkomen voldoening voor de zonde, een volkomen, voor God geldende, gerechtigheid is. Alzo, ondanks zonde, schuld en nood, verhoort God het gebed om Christus' wil. Op deze grond spreek ik het uit, al benauwt de nood van alle zijden: *U bent mijn Vader en mijn God.* Amen.

4 Preken over zondag 45

GEHOUDEN TE ELBERFELD OP 1 OKTOBER 1871, IN DE AVONDDIENST[19]

EERSTE LEERREDE.
Voorzang Psalm 34: 8, 9.

God slaat een gram gezicht
Op boezen, die Hem tegenstaan ;
Hij doet hun naam met hen vergaan
Door 't hoogste strafgericht.
Maar Hij ziet gunstig neer
Op hem, die naar Zijn wetten leeft;
God is het, die hem uitkomst geeft
Zijn groten Naam ter eer.

God is 't verbroken hart,
't Verbrijzeld en bedrukt gemoed,
Ten allen tijd nabij en goed,
In tegenheid en smart.
Veel wederwaardigheên,
Veel rampen zijn des vromen lot;
Maar uit die alle redt hem God
Hij is zijn heil alleen.

116 Vraag: ***Waarom is het gebed den Christenen van node?***
Antwoord : ***Daarom, dat dit het voornaamste stuk der dankbaarheid is, hetwelk God van ons vordert, en dat God Zijn genade en den Heiligen Geest alleen dien geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken.***

Wij hebben in de gezongen 34e Psalm een kostbare belofte, die we lezen in vers 16: *De ogen des HEEREN zijn op de rechtvaardigen, en Zijn oren tot hun geroep*. Zulke beloften moedigen ons aan om te bidden, en kostelijk zijn de vraag en het antwoord van de Heidelbergse Catechismus: *Waarom is het gebed den christenen van node?*
Antwoord: *Daarom dat het het voornaamste stuk der dankbaarheid is, welke God van ons vordert, en dat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen aan diegenen geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken.*
Een christen is iemand die door het geloof een lidmaat van Christus is geworden. Over zulke christenen lezen we in vraag 32: *Waarom wordt gij een christen genaamd?* En het antwoord luidt: *Omdat ik door het geloof der zalving van Christus deelachtig ben,*

[19] Deze Leerredenen (over Zondag 45) zijn geïmproviseerd en eerst gedurende het uitspreken door een vriendenhand opgetekend, hetgeen de lezer hij hare beoordeling in gedachte gelieve te houden. (Mededeling uit de eerste druk te Utrecht)

opdat ik een profeet zal zijn om de grote Naam van de Heere te belijden, opdat. ik een priester zal zijn om mij als een levend dankoffer aan de Heere te offeren en opdat ik ten slotte een koning zal zijn om met een vrij geweten tegen de zonde en de duivel te strijden en hierna in eeuwigheid met Christus over alle schepselen te heersen. Een christen dus, die door het geloof is wat hij is. Hij heeft immers door het geloof deel aan de zalving van Christus, dat is: *aan de Heilige Geest.* Hij is dan ook door God tot profeet, priester en koning gemaakt. Hij moet noodzakelijkerwijs een wapen hebben, opdat hij als profeet, priester en koning de staf voorwaarts zal kunnen zetten, en ten slotte een ruime ingang zal krijgen in het nieuwe Jeruzalem daarboven.
Dit wapen is het gebed. Het gebed is eigenlijk de omgang met God in het verborgene; het is een spreken met de Heere, of dat nu is met hoorbare woorden of met het diepe zuchten van het hart. De christen kan niet vooruit, hij kan niet leven, niet rusten, hij kan geen vrede hebben dan alleen in de verborgen omgang met de Heere. Dan gelooft hij in de eerste plaats dat hij zonder de Heere niets kan doen; in de tweede plaats dat de Heere een Hulp en een Kracht is en blijft voor wie hulpeloos en zwak is. Daarom is dus voor een christen het gebed als wapen nodig.
Wat heeft de Heere ons vóór alle dingen bevolen? Dát heeft Hij ons bevolen, dat wij Hem, onze trouwe Heiland, in goede gedachtenis zullen houden, waartoe Hij immers ook het Heilig Avondmaal heeft ingesteld, zoals Hij daarbij heeft gesproken: *Doet dat tot Mijn gedachtenis.*

Dat wij Hem in goede gedachtenis houden, is *dankbaarheid.* De ware dankbaarheid bestaat niet daarin, dat we in de waan geraken dat wij met onze werken en met ons doen God Zijn weldaden zouden kunnen vergelden. Zij bestaat daarin, dat we Zijn weldaden van onze jeugd aan in goede gedachtenis houden; in gedachtenis houden, dat we vanaf de tijd dat Hij ons uit de moederschoot heeft voortgebracht tot op de dag van vandaag Zijn getrouwe leiding en de gebedsverhoringen ervaren hebben, en dat we zo menig Eben-Haëzer, ‘tot hiertoe heeft ons de HEERE geholpen’, konden oprichten. Dat we niet de weldaden als zodanig in gedachtenis houden, maar vooral Hém Die ons zo genadig was en nog is, Die woord en trouw houdt.
Weldaden op zichzelf beschouwd kunnen hier beneden wel gelukkig maken, maar niet op den duur. Maar Hém voor ogen te houden, met Hem in vertrouwde omgang te leven, Hem alles te zeggen en te klagen, en alles te vragen van Hem Die onze Schepper en Verlosser is, dat is iets wat blijft.
Dus nog eens: dat leert het geloof ons, en het Woord zegt het ons: *Jezus Christus heeft ons gemaakt tot profeten, priesters en koningen.* Maar nu kunnen we zonder Hem, ondanks dat alles, niets en nog eens niets. Daarom wil Hij dat wij bidden. Dat is nodig voor ons: ten eerste omdat God het bevolen heeft, en ten tweede vanwege onze diepe nood en hulpeloosheid tegenover onze verklaarde vijanden: de duivel, de wereld en ons eigen vlees en bloed. Die houden niet op te strijden tegen de profeten, priesters en koningen des Heeren. Ze laten ieder ander mens wel met rust, maar waar een profeet, priester en koning des Heeren is, daar storten de vijanden, deze Filistijnen, zich voortdurend op zo iemand. Ze hebben rust noch duur voordat ze zo'n profeet de mond gestopt hebben, en hij de Naam des Heeren niet meer zal belijden; tot ze zo'n priester met zijn offer hebben gedood, zodat hij de moed zal laten zinken, en tot ze zo'n koning gevangennemen, binden en brengen waarheen hij niet wil. Wij belijden dat wij, ook al zijn wij christenen - profeten, priesters en koningen - vanuit onszelf zo zwak zijn, dat we ons geen ogenblik staande kunnen houden. Dan is het dus nodig voor ons dat we door de Geest des Heeren gesterkt worden, om in deze geestelijke strijd, waarin men ons het geestelijke leven betwist en het lichamelijke leven zuur wil maken, niet het

onderspit te delven, maar de overwinning te behalen.
Nog eens, dankbaarheid is: Hem in goede gedachtenis houden Die ons heeft gered; Zijn goede en genadige wil in goede gedachtenis houden, die Hij ons heeft bewezen; Zijn macht en kracht om ons te helpen, en Zijn kennis, dat Hij onze ellende en ons bederf, onze nood en angst tevoren heeft gekend.

Wij zijn, mijn geliefden, van huisuit wel het meest dáárin zondaars, dat wij de weldaden des Heeren, Zijn genade, barmhartigheid, lankmoedigheid en trouw niet in gedachtenis houden - en dat moeten we ondankbaarheid noemen. Het voornaamste stuk der dankbaarheid, dat we dus de Heere en Zijn genade in goede gedachtenis houden, is dat we denken: gisteren heeft Hij mij geholpen en alles voor mij weer in orde gemaakt - eergisteren en jaren geleden was ik in die of die situatie en verlegenheid, en de Heere heeft wonderlijk geholpen. Hij heeft me tot op de dag van vandaag niet verlaten of verstoten, maar Hij komt the met een heerlijk Vaderlijk geduld voor. Hij wekt me ertoe op, Hij spoort me ertoe aan dat ik altijd tot Hem zal komen en Hem zal beloven: ‘Ik zal lief en gehoorzaam zijn, vergeef mij mijn zonden! Ik ga tot de Heere! Ik weet voor mezelf geen raad, ik kan mezelf niet helpen, alles is verknoeid, alles verloren, alles in de wat - ik ga tot de Heere.’
Dat heeft de Heere bevolen: *Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden* (Match. 7:7). En hier, in onze tekst, lezen we: *De ogen des HEEREN zijn op de rechtvaardigen.* Dan zien de ogen des Heeren alles wat er aan zuchten, klachten en gekreun op de bodem van het hart ligt. Zij zien de hele situatie waarin wij ons bevinden: het zijn dus de ogen van de alwetendheid Gods. Wondere God! Als we toch eens bedenken dat alle volkeren voor Hem zijn als een stofje aan de weegschaal, als een druppel aan de emmer, en dat Hij dan toch al Zijn uitverkorenen nagaat! Dat staat hier, en dus is het waar. Hij ziet alles. Hij doet dat met ogen van alwetendheid. Maar dat niet alleen. Hij ziet Zijn kinderen niet zó aan, dat Hij hen in hun nood zou laten blijven, zodat Hij, als ze geen moed meer hebben, zou zeggen: Ik wil er niets van weten. Maar met Zijn alwetendheid is een scheppende macht verbonden, om datgene uit de weg te ruimen en op te heffen wat Zijn profeten, priesters en koningen in de weg zou staan om eens de kroon te verkrijgen. Om dag aan dag datgene aan te brengen waarvan Hij in Zijn wijsheid weet dat het voor Zijn profeten, priesters en koningen heilzaam is, zodat zo'n profeet ziet dat de Heere weer wonderen heeft gedaan.
Maar wie kan de Heere in goede gedachtenis houden? Slechts diegene die het *verkeerde verstaan* van het woord 'dankbaarheid' opgeeft, en met David zegt: Wat zal ik de HEERE vergelden voor al Zijn weldaden aan mij bewezen? Ik zal de beker der verlossingen opnemen en de Naam des HEEREN aanroepen (Psalm 116), dat Hij een Ontfermer is, een trouwe Heiland, een almachtige God en een barmhartige Vader.
Daar hoort evenwel bij, mijn dierbaren, dat wij onze nood en onze ellende heel grondig beseffen, zodat wij Gods trouw daarin zien, dat we als aan ons oorlapje uit de muil van de leeuw zijn getrokken, dat we zullen gedenken in wat voor grote nood en in welke dood we gezeten hebben en zitten, en dat we zo zwak zijn, dat we uit onszelf geen ogenblik kunnen bestaan. Dát moeten we ervaren. Het moet in het leven van elke dag blijken dat het met een mens echt zo is dat hij geen ogenblik kan bestaan. En was het dan bij deze ellende aan onze kant niet enkel genade en ontferming aan Gods kant? We moeten maar eens aan onze geboorte denken! Wie heeft u zo wonderbaar uit de moederschoot voortgebracht? Wie heeft er genadig voor gezorgd dat u niet verlaten bent blijven liggen? Wie was u gedurende uw hele jeugd nabij, zodat u het wel moet uitroepen: ‘Gedenk niet der zonden mijner jeugd, noch der veelheid mijner

overtredingen?' Wie is er naar u toegekomen toen u wanhopig was en u over uw leven nadacht, toen u voor God wegvluchtte, niets meer van Hem wilde weten en vanwege uw grote zonde en nood weigerde om welke troost dan ook aan te nemen? Wie heeft u vastgehouden en eruit gehaald, toen de duivel u al in zijn muil had? Wie heeft u gesterkt, en wie sterkt u nog in dit avonduur? Een christen is een raadsel voor zichzelf. Dat hij vrede met God heeft in Christus Jezus, dat hem, ja, hem alle zonden waarlijk zijn vergeven - dat kan hij wel van anderen begrijpen, maar van zichzelf kan hij het niet begrijpen. Wie geen nood en ellende kent, of die slechts oppervlakkig kent, verstaat het woord 'dankbaarheid' verkeerd, en hij veracht het. Wat evenwel waarlijk in nood verkeert, ziet af van eigen kracht, wijsheid, gerechtigheid en goede werken; dat kan de Heere in goede gedachtenis houden, dat is zo dankbaar, dat het niet van de Heere wijkt, al is alles zo ellendig en verward als het maar wil. Niet van het Woord afgaan, de Heere in goede gedachtenis houden - dat is het voornaamste stuk der dankbaarheid.

God wil ook Zijn genade en de Heilige Geest geven aan hen die - wat doen? *Die met hartelijke zuchten Hem zonder ophouden daarom bidden en Hem daarvoor danken.* Wat hebben wij nodig? Wij hebben genade nodig. Wij zondigen aan één stuk door. Hier kan van verdienste geen sprake zijn. Vandaag en gisteren hebben wij gezondigd, en morgen zondigen wij weer. Wij leven enkel van genade. Ik werp de genade niet weg, zegt de apostel Paulus dan ook. Wij hebben Gods genade en Zijn Heilige Geest nodig. Ach, Hij is immers onze Trooster. De Heere Jezus heeft tot Zijn discipelen gezegd: *Het is u goed dat Ik heenga, want indien Ik niet heenga, zal de Trooster niet tot u komen. Maar wanneer Ik heengegaan zal zijn, zal Ik Hem tot u zenden, en Hij zal u in alle waarheid leiden.*
Een profeet, priester en koning des Heeren is geen huichelaar. Het gaat hem om waarheid; de waarheid moet hij hebben. En zo wacht hij op de troost van boven, als hij niets ziet. We hebben genade en de Heilige Geest nodig, om dit in goede gedachtenis te houden: 'God, Gij hebt het toch gezegd! Dan roep ik U dus aan, en Gij zult mij helpen.' Houd Hem in gedachtenis, Die uw leven lang uw Manna is geweest en Die u heeft gespijzigd; Die uw hele leven lang uw Rots is geweest, waaruit u gedronken hebt. Houd Hem in gedachtenis! Gisteren was Hij uw Manna, Hij zal het vandaag weer zijn. Gisteren was Hij uw Rots, en die Rots gaat mee door het leven! Maar alleen aan hen wil God Zijn genade en Zijn Heilige Geest geven, die zonder ophouden met hartelijke zuchten Hem daarom bidden en Hem daarvoor danken. Zonder ophouden? Kan ik zonder ophouden bidden en Hem danken? Ach, de arme mens hier beneden denkt er in de grond der zaak slechts aan dat hij te eten en te drinken heeft, en hoe hij zich zal kleden. Hij vraagt weinig naar Gods gebod, naar het welzijn van de zijnen, naar genade en ere in waarheid. Maar hier is sprake van een hartelijk zuchten, zó: 'O God, ontferm U over mij. O God, help, ik kan niet meer. O God, zie mij aan! Dat zijn 'hartelijke zuchten', als het erom gaat dat Gods gebod in het verborgene en in het openbaar gehouden zal worden, in huis en in alle dingen van dit leven. Wanneer het het hart hier werkelijk om gaat, is er voortdurend een kruis, dan is er voortdurend nood, ergernis en strijd. Dan zijn de vierhonderd leugenprofeten aldoor in de weer tegen *de afzonderlijke profeet,* om zijn getuigenis teniet te doen; dan zijn alle vijanden er doorlopend op uit om iemand te dwingen de wapens neer te leggen als een laffe soldaat. Dan is het voor ons nodig om ononderbroken hartelijk te zuchten tot de almachtige God, dat Hij toch woord en trouw moge houden, en aanhoudend te zuchten: 'als Gij, God, doet naar mijn zonden, dan kan ik niet bestaan!'

Daarbij is een christen een barmhartige *koning*; dan is er een voortdurende strijd dat men barmhartig zou willen zijn, en heeft men met enkel onbarmhartige lieden te doen. Dat komt allemaal van buitenaf. Maar wat spookt het pas goed vanbinnen! Wat gaat er niet om in het hart van de mens, in de nieren van een mens! Wat kan een mens door boze dromen ongelukkig gemaakt worden! De leden van het lichaam, ach, wie houdt die allemaal in toom? De handen, dat ze geen verkeerde dingen doen, de voeten, dat ze niet op verkeerde wegen wandelen, de tong, die wereld vol ongerechtigheid! Houd die maar eens in toom, als u het kunt. Dit verschrikkelijke vuur, wat steekt het niet allemaal aan! En daar ligt de christen dan - en er wordt gezegd: *De Filistijnen over u, Simson!* Maar, mijn geliefden, de profeet laat zich toch de mond niet stoppen, ook al wordt hij, net als Jona, overboord gegooid. Zo'n priester blijft toch staande tegenover alle baälpriesters en hij laat zich door hen niet moe maken. Die koning geeft het zwaard niet af, hij geeft het wachtwoord niet af - en zo is er dan een voortdurend zuchten, van de morgen tot de avond, en 's nachts, als zo een niet slaapt, en het aldoor is: God, ontferm U. Heere God, help! Zie mij aan.
God wil dus dat wij Hem in goede gedachtenis houden, zoals ook de Heere Jezus heeft gezegd: Doet dit tot Mijn gedachtenis. Vergeet Hem niet Die u het leven heeft geschonken en u met zo veel weldaden overlaadt. Dát wil Hij, dat we gevolg zullen geven aan Zijn roep: Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt! U die aangevochten wordt: kom zoals u bent. U kunt uzelf toch niet helpen. Wat wil God geven? Genade wil Hij geven en Zijn Heilige Geest. Dat kan het schepsel niet.
Laten we Hém dus niet vergeten! Wat zou ons ook het schepsel kunnen doen? Het weet niets. Het is niet alwetend, al was het zo wijs als Salomo. Dan is het toch niet alwetend om te weten wat de situatie is van een arm, zwak hart, dat door zo menige storm heen en weer geslingerd wordt! Het schepsel weet niet hoe het er in mijn innerlijk uitziet. Dat weet de Heere alleen, en Hij is machtig en bereid om te helpen, mét middelen en zonder middelen, tegen een veelheid van nood en verlorenheid. Almachtig is Hij. Wij hebben Zijn almacht nodig, de almacht waarmee de zonde achter Gods rug wordt geworpen; die almacht, dat de genade tot ons zal komen en het woord gehoord zal worden: *Uw zonden zijn u vergeven.* Dat is de almacht van het bloed des Nieuwen Testaments. Geen schepsel kan zoals het wil, geen schepsel wil zoals het kan. Maar de Heere wil dat wij Hem in goede gedachtenis houden, en van Hem zingen en zeggen:*Hij kan, Hij wil, Hij zal in nood*
vanuit de dood en door de dood
ons tot het leven leiden. Amen.

Nazang: Psalm 33 vers 11

Laat ons alom Zijn lof ontvouwen;
In Hem verblijdt zich ons gemoed,
Omdat wij op Zijn Naam vertrouwen,
Die Naam zo heilig, groot en goed.
Goedertieren Vader,
Mmilde Zegenader,
Stel Uw vriend'lijk hart,
Op Wiens gunst wij hopen,
Eeuwig voor ons open,
Heilig vreugd en smart.

TWEEDE PREEK OVER ZONDAG 45
GEHOUDEN TE ELBERFELD OP
8 OKTOBER 1871, IN DE AVONDDIENST

Vraag 117: ***Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?***
Antwoord: ***Eerstelijk dat wij alleen de enige ware God, Die Zich in Zijn Woord ons geopenbaard heeft, om al hetgeen dat Hij ons geboden heeft te bidden, van harte aanroepen.***
Ten andere dat wij onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht Zijner majesteit verootmoedigen.
Ten derde dat wij deze vaste grond hebben dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft.

Gezongen voor de preek: Psalm 78: 7, 8

Zijn almacht wist de zee vaneen te scheiden,
En 't angstig heir daar droogvoets door te leiden;
Als op een hoop deed Hij de waat'ren rijzen;
Hij gaf des daags, om hun de weg te wijzen,
Een wolkkolom; een licht des vuurs bij nacht;
Totdat Hij hen in 't vruchtbaar Kanán bracht.

Ook spleten zelfs de rotsen op Zijn wenken,
Geen afgrond kon het volk ooit milder drenken;
De woestenij gaf zuiv're watervlieten,
Die d' Almacht uit de steenrots voort deed schieten,
Gelijk een stroom, die, golvend afgegleén,
Zijn armen spreidt door al de velden heen.

Mijn geliefden!
Wij hebben afgelopen zondagavond over het gebed gesproken.
Daar hadden we eerst de vraag: *Waarom is het gebed den christenen van node?* Toen heb ik gezegd dat een christen een profeet is, want dat hij gezalfd is om de Naam van God te belijden; dat hij een priester is, want dat hij gezalfd is om zich Gode tot een levend dankoffer voor te stellen; en ten slotte dat hij een koning is, om met een vrij geweten in dit leven tegen de zonde en de duivel te strijden en hierna in eeuwigheid met Christus over alle schepselen te heersen. Ik heb verder gezegd dat de verklaarde vijanden van de christen: de duivel, de wereld en ons eigen vlees en bloed niet ophouden, zo'n profeet, priester en koning van de Heere Jezus dag aan dag. Ik zou bijna willen zeggen: van uur tot uur te bestrijden, en dat zo'n profeet, priester en koning geen ander wapen heeft dan het gebed. Verder: dat we tegen onze vijanden genade nodig hebben, en de Heilige Geest, en dat God Zijn genade en Zijn Heilige Geest alleen aan diegenen wil geven, en geeft, die zonder ophouden, tegen het zonder ophouden van de bestrijdingen, er van harte om bidden en Hem ervoor danken.
Daarop laat onze Catechismus de vraag volgen: *Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?* Van oude tijden af is er alle

gelovigen veel aan gelegen geweest om zo te bidden, dat het Gode aangenaam zou zijn. Verder ging het hun erom dat hun gebed - want ze kunnen geen slag in de lucht doen - door God ook verhoord zou worden. Dan ziet de bidder evenwel op de Heere Jezus Christus, als Zijn Voorspraak, Profeet en Koning; en het gebed van de Gemeente tot deze onze Voorspraak, de Heere Jezus, is: God moge Zijn gebed verhoren, Zijn gebed moge Gode aangenaam zijn.
Dat lezen we in Psalm 20. Daar spreekt de Gemeente tot Christus, de Messias, op Wie zij in het geloof ziet: *De HEERE, verhore U in de nood.* De Gemeente weet dat de nood van Christus ook haar nood is. Wordt Hij niet verhoord, dan wordt zij ook niet verhoord. Wordt Hij echter in de nood verhoord, in de nood die Hij omwille van de Gemeente leed, clan worden zij allen verhoord. Daarom: *De HEERE verhore U in de nood,* de Naam van de God Jakobs bescherme U, als onze Profeet, Priester en Koning. Want wij weten aan onze aanvechtingen wat Gij voor ons moet doormaken. Wij zouden allen in de aanvechtingen omkomen, maar Gij zijt ons gegeven, opdat wij staande zullen blijven, opdat wij niet verslonden worden, maar uit de aanvechting zullen komen! *Hij zende U hulp van het heiligdom, en sterke U uit Sion. Hij gedenke al Uw spijsoffers, en Uw brandoffer moet vet zijn. Sela. Hij geve U wat Uw hart begeert en vervulle al Uw raad.*
Wat Uw hart begeert, namelijk tot welzijn van de Gemeente, zoals we daarover lezen in Psalm 21: *HEERE, de koning verheugt zich in Uw kracht, en wat is hij vrolijk over Uw hulp! Gij geeft hem de wens van zijn hart en weigert niet wat zijn mond vraagt. Hij vraagt U om leven, en dan geeft Gij hem een lang leven, altoos en eeuwig.*
Nu zegt de Gemeente in het zesde vers van Psalm zo tot Christus: ‘Omdat Gij vraagt wat Gode aangenaam is, en Uw gebed verhoord wordt, weten wij dat ook wij nu door U, in U en met U onze gebeden verkrijgen.’ Daarom staat er: ‘Wij roemen dat Gij ons helpt, en in de Naam van onze God, dat is: in Uw Naam, Heere Jezus, werpen wij de banier op, dat is: het getuigenis dat de Heere helpt!’
Nu dan: Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt? Het antwoord is: Dat wij alleen de enige ware God aanroepen. Dat is, de God, Die hemel en aarde gemaakt heeft, Die trouw houdt in eeuwigheid en Die nooit laat varen de werken Zijner handen. Die alleen onze nood kent, Die alleen helpen kan en alleen helpen wil, Die Zijn oor tot onze diepste zuchten neigt en juist daarin bewijst de ware God te zijn, dat Hij ons steeds helpt, ook als wij dat het minst verwachten. Dan kunnen we het met onze handen tasten: hier is de Heere God, Hij heeft geholpen; de mensen hebben het niet geweten, de mensen hebben dat niet gedaan.

God kennen wij uit Zijn Woord. Daar openbaart Hij Zich als alwetend, als Degene Die alles weet, als de Alomtegenwoordige - dat Hij dus met Zijn hulp nabij is. Ja, Hij openbaart Zich als almachtig, als geduldig, lankmoedig, waarachtig, getrouw, als eeuwig Dezelfde, Die nooit moe of mat wordt. Zijn verstand is ondoorgrondelijk, Zijn wijsheid gaat alles te boven, Zijn waarheid laat zich niet krenken, Zijn woord valt niet ter aarde, maar het doet wat het belooft. Deze enige ware God, Die Zich in Zijn Woord heeft geopenbaard, mogen wij aanroepen. Het is Zijn wil dat wij Hem aanroepen: het is Zijn heilige, genadige en Koninklijke wil. We moeten dus niet op een vleselijke arm vertrouwen, niet op de afgoden, die niet kunnen helpen, maar we mogen Hem erbij roepen - dat wil Hij.
Deze grote God, Dien de hemelen en de aarde niet kunnen omvatten, wil met ons, kleine mensjes, van doen hebben, met onze noden, die ons dan wel als bergen voorkomen, maar die voor Hem stofjes zijn - en Hij wil dat wij Hem erom aanroepen. Dan zijn wij voor Hem niet te gering, dan is voor Hem onze angst, onze nood niet te

gering. Daar waar een mens ons zou uitlachen en zeggen: Wat verbeeld je je wel, moet je me met al je klachten zo lastigvallen? Dat is toch te dwaas! - daar wil God juist dat we met alles tot Hem komen, ieder met zijn nood, waarin hij zich in zijn stand, in zijn beroep bevindt.
Wij mogen Hem aanroepen om alles waf Hij ons geboden heeft te bidden. Geboden heeft? Ja, kijk maar in Gods Woord; daar zult u het vinden dat God ons in de nood bij Zijn Woord houdt, dat Hij ons er als het ware aan bindt, om aan de beloften" Gods vast te houden. Dan is het dus een geschenk van Hem, en tegelijkertijd een gebod. Het is toch wonderbaarlijk dat de Koning van hemel en aarde ons gebiedt: *Roep Mij aan in de dag van de nood, dan zal Ik u verhoren, en gij zult Mij eren* (Ps. 50:15). Hij stelt ons daarbij geen paal en perk, maar staat het ons toe om als kinderen te staan op ons verzoek, totdat wij het verkrijgen.
Nu staat er evenwel bij dat we Hem van harte moeten aanroepen. Dat is het belangrijkste, mijn geliefden. Want niet wat het verstand en het gevoel ons ingeven, maar wat God ons op het hart heeft gebonden, wat dus een zaak van het hart is, mogen we God voorhouden. Wanneer wij van harte tot Hem bidden, dan is het ons ernst, dan is ons gebed niet mank, niet ongelovig, niet vol twijfel; dan is het niet 'ja' en 'nee', we zullen maar afwachten hoe het loopt; maar God geeft het in het hart, Hij legt het op het hart - en het hart bidt. Daarom staat er: *van harte.*
Daarbij moeten we echter geduld hebben. Heeft iemand driemaal tot God geroepen, dat de engel des satans van hem mocht wijken, en de Heere hem geantwoord heeft: *Mijn genade is u genoeg* - dan moeten wij ook leren om geduldig te zijn. Maar nu is er toch heel wat, heel wat in dit leven waaronder het hart in waarheid verbrijzeld en verbroken is, zodat een mens van harte vurig om iets bidt - want we zijn mensen, geen engelen, ook geen halve engelen, maar mensen. En wat nu van God zo hartelijk wordt begeerd, dat geeft Hij. Daarom roepen wij de enige ware God aan, Die oren heeft en hoort, Die ogen heeft en ziet, Die handen heeft om te helpen, en voeten om daar te zijn waar de nood het grootst is. Hij heeft echt het hart van een vader, en onbeperkte macht. Een kind, dat een verstandige en vriendelijke vader heeft, hoeft er toch niet aan te twijfelen dat die vader dát zal geven wat in de ogen van anderen misschien alleen maar een kleine pop is om mee te spelen?- Maar als u nu God van harte om iets bidt, dan kan dat toch geen sleurwerk zijn. Ook al is het onze gewoonte om 's morgens en avonds met het gezin een gebed te doen - wat zeer aan te bevelen is - dan is het eigenlijke gebed toch iets anders. Dan vragen we in ons gebed gewoonlijk dat de vrede in huis en de eensgezindheid zullen blijven, dat de kinderen in de vreze Gods opgevoed zullen worden, dat dus het leven van het gezin in God zij.

Maar als ik nu eens vraag: Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt? Dan denk ik zo: ‘Ach, mijn gebed zal Gode niet aangenaam zijn, ik ben te zondig.’ Of: De nood is te groot; het is allemaal te bedorven, te ingewikkeld. Welnu, denk dan toch aan Gods bevel: Roep mij aan in tijd van nood, en laat u zich er niet van weerhouden, ook niet door de allerdiepste nood en de grootste ellende. Kijk, dat hoort nu juist ook bij een gebed, dat Gode aangenaam is en dat Hij zal verhoren: dat wij onze nood en ellende grondig inzien. *Inzien* staat er, niet alleen maar kennen, maar beseffen, inzien. Als nu dus uw nood, lichamelijke, huiselijke of innerlijke nood heel diep is, dat wil zeggen dat u ermee in de diepte ligt, dat u verlegen en verdrietig rondloopt; als u gevoelt en gewaarwordt dat uw nood en ellende bodemloos is, als u gevoelt en gewaarwordt: hier is geen raad en geen hulp, hier kan alle macht van het zichtbare niet helpen, dan wil God dat u juist met die radeloosheid en hulpeloosheid tot God gaat.

Mijn dierbaren, wie zijn ellende recht en grondig kent, die kan zichzelf niet helpen. Wie zijn ellende recht en grondig kent, weet niet waar hij heen moet; hij kan zichzelf geen raad geven. Wat moet een mens nu doen? Het ene moment is hij voor zijn gevoel vroom, en vijf minuten later is hij goddeloos. Zó heeft hij vrede, en zo gooit hij zijn eigen vrede weer omver; zó is hij heilig en zo weer weggezonken in het vuil; zó jubelt hij en zo huilt hij; zó staat hij hoog, en zo is hij weer terneergeslagen; zó verblijdt hij zich in de Heere, en dan is het weer: *De Filistijnen over u, Simson!*

Dan kennen dus we onze nood en ellende wel, maar we kennen die zo, dat we in ons hart ruimte geven aan de geest van treurigheid, dat we de hoop opgeven en ons geen raad meer weten. Maar nu wil God dat, als u uw nood en ellende recht en grondig kent, als u dus inziet dat God alleen hier kan helpen - dat u dan ook tot de Heere komt, en dan komt u net zoals de Heere het wil hebben. Want zolang u tegen uw hartstocht nog een achterdeurtje hebt, een achterdeurtje bij de weg waarlangs u bent geleid, of bij mensen, dan zult u God wel aanroepen, maar niet van harte. Ja, dan komt een mens er gemakkelijk toe om tegen God te zeggen: Gij hoeft mij niet te helpen. Dat evenwel heb ik van mijn jeugd aan ervaren: ‘ik ben door alle radeloosheid heen gekomen.’ Het waren echter geen mensen die gehoord hebben, maar het was God alleen, Die hoorde, Die hielp toen ik aan de rand van de afgrond lag!

Het gaat dus daarom, dat u uw leven lang uw nood en ellende van elke dag recht en grondig zult kennen, zodat u het wel weet: geen mens kan mij helpen; alleen de almachtige God kan mij raad geven. Dus gaat u altijd tot God, en juist de grondige kennis van uw nood en ellende drijft u daartoe. Onze nood en ellende moeten we echter kennen als onze eigen schuld. We hoeven eigenlijk niet in die nood te verkeren. We zouden ons niet in nood en ellende bevinden, als we beter acht zouden slaan op Gods Woord, wet en gebod - bijvoorbeeld op het woord: God wederstaat de hovaardigen, maar de nederigen geeft Hij genade. Als een mens dat nu niet hoort, niet op zichzelf toepast, niet begrijpt wat voor een hoogmoedig beest de mens is, dan kan hij Gods Woord wel horen en Zijn gaven wel gebruiken, maar tegen God en mensen in. Dan gebeurt het dat God u wederstaat - en is Hij u genadig, dan zal Hij u zó weerstaan, dat u hetgeen u bedoelt en wilt niet bereikt. God legt het niet in ons dat we, zoals we het vanmorgen hebben beleden, met ons ongeloof en onze boze lusten hebben te strijden. Dat komt niet van God, maar het is uit ons hart, en zo halen we onze nood en ellende zelf over ons heen. Als u wijs zou zijn, dan zou u naar Gods Woord luisteren, zoals David, de knecht Gods, zegt: ‘Ach, dat ik Uw geboden had gehouden!’ Maar dan komen juist de nood en de ellende.

Wat nu te doen? Ik weet niets beters dan wat de Catechismus zegt: *dat u zich voor het aangezicht Zijner majesteit verootmoedigt,* dat u goed begrijpt tegen Wie u zondigt. Al het goddeloze dat uit het hart voortkomt en waarvan het laatste en het ergste 'onverstand' is, dat is immers tegen Gods heiligheid, dat is immers een belediging van Zijn majesteit!

Zo moeten we ons dus verootmoedigen over de verkeerdheid, waarmee we ons telkens nieuwe nood en ellende op de hals halen. Als we ons voor Zijn majesteit verootmoedigen, dan heeft Hij ons zoals Hij ons wil hebben, zodat God spreekt: Hij belijdt van harte zijn zonde en hij verootmoedigt zich voor Mij, hij roept om de vergeving van zijn verkeerdheid - welaan, dan zal Ik hem verhoren! Wonderbare God! Wonderbaar in Zijn lankmoedigheid en geduld, wonderbaar daarin, dat Hij met zulke schepsels als Wij zijn van doen heeft, zodat wij met onze zonde en schuld, met onze nood en ellende Hem mogen aanroepen.

We moeten niet denken dat wij eerst onze nood weggewerkt moeten hebben, maar we moeten er juist mee komen: Heere God, Gij ziet mijn nood en ellende. De schuld ligt

bij mij, ik heb het verdiend, wat hebben deze schapen gedaan? Juist zo wil God ons hebben. Ja, maar als ik elke dag bedenk dat ik die oude knecht blijf, en dat het maar niet ophoudt? Het kwade hangt ons altijd aan, de wet in onze leden strijdt tegen de wet in ons gemoed, er komen vaak ineens dingen in ons hart op, zodat we beven van angst - moet ik die verkeerdheid dan niet zelf eerst wegwerken, en pas dán tot God gaan? Nee, dat leert de Catechismus niet, dat leert Gods Woord ons niet. Kijk maar eens of u licht zult hebben in uw huis als u de vensterluiken dichtdoet, of u door het leven zoals het nu is, kunt komen zonder geld. Kijk maar eens of u iets kunt doen, daar alle omstandigheden alleen van God afhangen. Kijk eens of u het volhoudt met uw werken - en al is het vier weken goed gegaan, dan zult u toch zien dat u opnieuw tot de belijdenis moet komen: 'Ik heb het vast gestaafd verbond weer afgebroken tot de grond.'

Maar nu heb ik nog iets. Verootmoedigt u zich voor Gods majesteit, erkent u het: het is mijn eigen zonde en verkeerdheid, dat ik voortdurend in die nood en die ellende kom, dan wil God - nu wat dan? Dat u met het Lam komt, met het offer dat Hij u gegeven heeft, opdat u alleen daarop uw vertrouwen zult stellen, het vertrouwen dat God om des Heeren Jezus Christus' wil uw gebed zal verhoren. Belijd het dan maar: Ik heb niets; valse munt kan ik niet brengen, met mijn goede voornemens ben ik allang beschaamd uitgekomen, mijn nood en ellende zijn zo afschuwelijk, dat ik het inzie: hier helpt niets anders dan een óf- óf'; of ik moet naar de hel, óf er moet genade voor me zijn! Met ongewassen handen mag ik niet komen! Er is reiniging in het bloed van Jezus Christus, nergens anders. En zo moeten wij toch vertrouwen dat God omwille van Zijn lieve Zoon ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, zeker wil verhoren.
Heeft Hij dat beloofd? Ja, dat heeft Hij beloofd in Zijn hele Woord, en zo leren we het dan ook uit onze Catechismus: dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft.
'Zekerlijk'! God wil uw dood niet, God wil uw veroordeling niet. God wil dat u uw nood en ellende recht en grondig zult kennen. Als u zich daarom voor Zijn majesteit verootmoedigt, dan wil Hij dat u nochtans en juist daarom zult vertrouwen, dat u bij de belijdenis dat u onwaardig bent, er nochtans op zult vertrouwen: om Christus' wil zal Hij zekerlijk mijn gebed verhoren. Zeker! Christus is niet ja' en 'nee', maar Christus is, Hij leeft, Hij zit aan de rechterhand van God. Hij is onze Voorspraak, Wiens spijs- en brandoffer door God wordt aangenomen. Dat leren we uit Psalm zo. En dus zal God om Zijnentwil ook ons gebed aannemen.
Dat is zeker: Christus is, of Hij is niet. Is Hij niet, dan is alles ijdel en voor niets. Maar is Hij, zoals Hij is, en leeft Hij zoals Hij leeft, dan is uw gebed niet tevergeefs; maar juist in de nood, juist in de verootmoediging wil God het vertrouwen hebben dat Hij om Christus' wil het gebed zekerlijk zal verhoren, zoals Hij het in Zijn Woord heeft beloofd.
En daar hebben we dan heerlijke uitspraken in de Psalmen, bijvoorbeeld Psalm 6:10: *De HEERE: hoort mijn smeken, de HEERE neemt mijn gebed aan.* Psalm 10:14: *Gij ziet het immers, want Gij aanschouwt de ellende en het verdriet; het ligt in Uw handen, de armen vertrouwen het aan U toe, Gij zijt de Vader der wezen.*
Amen.

Slotzang:

Psalm 28 vers 6

God geeft Zijn gunstvolk moed en krachten;
Hij zal, in weerwil aller machten,
Zijn rijksgezalfde staag behoeden.
Red, HEER', Uw Isrel uit al 't woeden;
Geef zegen aan Uw erf, en weid
Uw volk; verhef G' in eeuwigheid.

DERDE PREEK OVER ZONDAG 45

GEHOUDEN TE ELBERFELD OP 15 OKTOBER 1871, IN DE MORGENDIENST. I

Vraag 118: ***Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?***
Antwoord: ***Alle geestelijke en lichamelijke nooddruft, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed dat Hij ons Zelf geleerd heeft.***

Gezongen: Lied 254 vers 8, 9 en 10

Wat is het dat mij schaden kan,
Hoe fel de strijd ook woede?
Mijn lieve Vader weet ervan,
En keert het tij ten goede.
Hij maakt het lijden van de tijd tot middelen ter zaligheid,
Die tot mijn heil gedijen.

Ik mag voor Uw genadetroon
Met vast vertrouwen treden,
Als kind, door Uw geliefde Zoon,
Met smeking en gebeden.
Gij vindt het goed dat ik mijn smart
Kom leggen aan Uw Vaderhart,
Bij U mijn nood kom klagen

Ontbreekt mij iets, dan kom ik vrij
Tot U - en Gij wilt geven.
Treft mij de nood, dan helpt Gij mij,
Gij schraagt en draagt mijn leven.
Ik zal als kind, voorbij de tijd,
Met Christus tot in eeuwigheid
Het hemelrijk beërven.

Gezongen voor de preek: Psalm 134 vers 1, 2

Looft, looft nu aller heren HEER',
Gij, Zijne knechten, geeft Hem eer;
Gij, die des nachts Zijn huis bewaakt
En voor Zijn dienst in ijver blaakt.

Dat 's HEEREN zegen op u daal',
Zijn gunst uit Sion u bestraal';
Hij schiep 't heelal Zijn Naam ter eer,
looft, looft dan aller heren HEER'.

Geliefden in de Heere!
Wij hebben afgelopen zondag uit de Heidelbergse Catechismus de eerste twee vragen

over het gebed behandeld. Vandaag willen we met elkaar de derde vraag behandelen, en dat is vraag 118 van de Catechismus: Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden? Antwoord: Alle geestelijke en lichamelijke nooddruft, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed dat Hij ons Zelf geleerd heeft.
Wij hebben volgens deze vraag een bevel van God om van Hem te bidden. Wát wij van Hem hebben te bidden, is nooddruft, geestelijke en lichamelijke; dus niet alleen geestelijke, maar ook de lichamelijke, en dan ook weer niet alleen lichamelijke, maar ook de geestelijke. Als we nu niet weten hoe wij ons zullen uiten, dan heeft de Heere Christus, gezalfd door Gods Geest, ons een gebed gegeven waarin alles staat wat ons geestelijk en lichamelijk van node is. Maar het staat er zó in, dat het onze bevattingen van nooddruft ver te boven gaat; zo, dat Christus onze nooddruft volkomen heeft gekend en heeft willen kennen, voordat wij die kennen en beseffen - nog eens: ver boven ons begrip. Dat neemt niet weg, dat de Heilige Geest Gods volk leert om zich in alle omstandigheden te uiten, zoals het bij iemand in zijn nood in het hart ligt. Hij leert Gods volk om alles, wat het ook zij, de Heere God te klagen en te zeggen, en van Hem alles te vragen. Maar wat we dan van Hem vragen, dat zal altijd liggen op de grondslag van het gebed dat de Heere Christus ons heeft geleerd.
Wij behandelen in dit morgenuur het gebed om de lichamelijke nooddruft, en, zo God wil, in het avonduur het gebed om de geestelijke nooddruft. Ik stel de lichamelijke nooddruft voorop, omdat de lichamelijke nooddruft voor ons mensen gewoonlijk de aanleiding is om onze geestelijke nooddruft in te zien.
Wat nu de lichamelijke nooddruft betreft: de Heere Jezus Christus leert ons aldus te bidden: Geef ons heden ons dagelijks brood - en daarin vat Hij alles samen wat wij mensen voor ons levensonderhoud nodig hebben, om met God en met ere door de wereld te komen. We hebben er ook een apostolisch bevel van in de brief van Paulus aan de Filippenzen, hoofdstuk 4:6: Wees in geen ding bezorgd, maar laat uw begeerten in alles door bidden en smeken, met dankzegging, bekend worden bij God. Met bijna dezelfde woorden schrijft de apostel Paulus ook in zijn eerste brief aan Timotheüs, hoofdstuk 2:1 en volgende: *Ik vermaan dan vóór alle dingen, dat gedaan worden smekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor alle mensen, voor koningen en allen die in hoogheid zijn, opdat wij een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid.* De apostel leert ons dus dat wij als mensen hier beneden in gemeenschap niet andere mensen leven. En dan houdt hij ons voor dat dit leven, ook al is het een gestadige dood, op een andere manier toch kostbaar is, als het een stil en gerust leven is, in alle godzaligheid en eerbaarheid. Opdat ons dus deze lichamelijke nooddruft, een stil en gerust leven in alle godzaligheid en eerbaarheid, ten deel zal vallen, geeft hij ons de vermaning om vóór alle dingen eerst te doen: smekingen, gebeden, voorbiddingen en dankzeggingen voor alle mensen, en dan ook voor koningen en allen die in hoogheid zijn. Daarom schrijft hij ook in vers 8: *Ik wil dan dat de mannen bidden in alle plaatsen, opheffende heilige handen zonder toorn en twisting.*

Laten we, mijn geliefden, eens een gebed opslaan waar we de vraag om lichamelijke nooddruft vinden. In 1 Kronieken 4 lezen we in vers 9 en 10: Jabez nu was heerlijker dan zijn broeders; en zijn moeder noemde hem Jabez, want zij sprak: *Ik heb hem met kommer gebaard. En Jabez riep de God Israëls aan, en sprak: Indien Gij mij zegenen zult, en mijn grens vermeerderen, en indien Uw hand met mij zal zijn, en met het kwade zult doen, dat het mij niet bekommere! En God liet komen wat hij vroeg.* Wat nu tevoren geschreven is, dat is ons immers tot troost geschreven.
Zo hebben we ook een gebed om lichamelijke nooddruft in de gelofte van Jakob in

Genesis z8:zo en volgende: En Jakob beloofde een gelofte - dat deed hij voor God, het was dus een gebed - en sprak: Wanneer God met mij zal zijn en mij zal behoeden op de weg die ik reis, en brood zal geven om te eten en klederen om aan te trekken; en mij met vrede weer thuis, bij mijn vader, zal brengen, zo zal de HEERE mijn God zijn. En deze steen, die ik tot een opgericht teken gezet heb, zal een huis Gods worden, en alles wat Gij mij geven zult - hij had in die tijd niets dan een staf - daarvan zal ik U de tienden geven.
Wanneer Paulus schrijft over ‘smekingen’, dan bedoelt hij daarmee dat wij God de Heere moeten aanroepen, dat Hij alles van ons zal afwenden waarvoor wij vrezen, dat Hij de nood die ons treft, van ons zal afwenden. Wanneer hij over 'gebeden' schrijft, dan bedoelt hij daarmee dat wij God zullen aanroepen om alles waaraan we gebrek hebben en wat we nodig hebben als we hulp begeren; Wanneer hij over 'voorbiddingen' schrijft, dan bedoelt hij dat wij voor anderen, voor onze geliefden en naasten, ook voor onze vijanden zelfs tot God moeten bidden. Zo'n voorbede hebben we van Abraham, toen hij voor de Heere bleef staan toen Hij was uitgegaan om Sodom te verdelgen. Zo'n voorbede hebben we van Lot, toen hij uit Sodom vluchtte en voor Zoar bad dat de Heere de stad om hem wilde sparen: *Zij is toch klein*, zei hij. Zo'n voorbede hebben we ook van Mozes, toen zijn zuster hem zo verschrikkelijk had beledigd, als het ware met majesteitsschennis, en zij toen voor straf melaats werd. Toen heeft hij geroepen: *o God, genees haar!* Zo'n voorbede hebben we ook van Izak, toen hij geen kind ontving. Dan lezen we dat hij voor zijn vrouw gebeden heeft, dat God haar een zoon zou geven - en God heeft Zich laten verbidden. Zo lezen we ook van Mozes dat hij voor het volk heeft gebeden*: Indien Uw aangezicht niet meegaan zal, doe ons van hier niet optrekken.*
En wanneer Paulus over 'dankzeggingen' schrijft, dan bedoelt hij daarmee dat we nooit de veelvuldige hulp zullen vergeten, die de Heere ons in zo menige nood en tegenspoed heeft geschonken, en hoe Hij ons heeft verrast en ons met Zijn hulp is voorgekomen toen wij dat het minst vermoedden. Hij bedoelt dat wij Zijn weldaden, ons tevoren bewezen, indachtig zullen blijven, en Zijn beloften, die Hij ook vroeger bij ons waar heeft gemaakt, Hem zullen voorhouden in de nood van nu; dat we Hem zullen loven, en zeggen: *Gij zijt immers de God mijns aangezichts!* Toen en toen was ik in nood, en Gij hebt mij gehoord en geholpen! Heere God, Gij zijt het alleen Die helpen kunt: ‘ik ben het dan wel niet waard, maar ik vraag U om Jezus' wil, Die gezegd heeft dat Gij mijn Vader zijt: Help mij ook deze keer!’
Om het te begrijpen en voor wáár te houden dat wij van God, naar Zijn bevel, mogen vragen om alle lichamelijke nooddruft, hebben we een nuchter geloof nodig, dit nuchtere geloof: God is, God leeft, God ziet, God hoort, God is almachtig, God is alomtegenwoordig, is van geen plaats uitgesloten, heeft alle omstandigheden in Zijn hand en in Zijn macht, Hem kan niets weerstaan, Hem is niets te wonderbaar.

Verder moeten we goed begrijpen dat we van God waarachtige beloften hebben, ook voor het lichaam en voor het lichamelijke leven. Toen de Heere Jezus Christus op aarde was, was Hij hier niet als een geest, maar heeft Hij de waarachtige menselijke natuur in Zich gehad. Hij heeft voor ons honger en dorst geleden; Hij heeft voor ons zonder onderdak willen zijn, Hij is voor ons arm geweest.
Naakt en bloot hing Hij aan het kruis, opdat Hij ons rijk zou maken en dit lichaam zou verheerlijken, zodat dit lichaam net zo goed een voorwerp van Zijn Vaderlijke zorg is als de ziel.
Als we bij de mystici komen, dan kunnen die zonder ophouden bidden, de hele dag Maar hun gebed is in feite niets anders dan een zich onttrekken aan de lichamelijke

dingen, en zelfaanbidding. Wij moeten evenwel met God en met ere door dit leven, en dan is er niet alleen het bidden, maar ook het werken; en bij het werken is dan ook weer het bidden.
Als we in de kloosters komen, dan doen ze daar net alsof ze het lichaam kastijden en aan het lichaam datgene onthouden wat het toekomt - maar dat doen ze niet. En toch: als dat al zo was, dan moeten we wel goed begrijpen dat wij met lichaam en ziel door Christus zijn gekocht, en dat Christus naar het lichaam uit het graf is gekomen en naar het lichaam ten hemel is gevaren en zal wederkomen, om onze lichamen uit het stof des doods op te wekken, en ze aan Zijn heerlijk lichaam gelijkvormig te maken.
Ik heb gezegd dat de lichamelijke nooddruft vaak aanleiding is tot het beseffen van de geestelijke nooddruft; dat wil zeggen dat God juist dáárom de zorg over ons brengt, de nood, de pijn, ziekte en armoede, opdat wij tot het gebed gedreven zullen worden, zodat wij, terwijl wij van Hem afsmeken wat wij nodig hebben, niet alleen van Hem ontvangen wat voor het lichaam dient, maar bovendien - en - nog veel meer - wat nodig is voor de ziel.

Wij zijn christenen. We zijn geen heidenen, maar we zijn gedoopt, we gingen en gaan naar de catechisatie. Toen we gedoopt werden, hebben we daarbij de belofte gekregen dat God eeuwig onze Vader wil zijn en ons verzorgen wil van alles wat we nodig hebben. Als we ons dan tot nu toe niet tot God hebben bekeerd, moet dat ons toch niet van het bidden afhouden. We moeten begrijpen dat we begenadigd zijn met de doop, met de leer, met het Woord, en dat we van Christus het gebed gekregen hebben: *Onze Vader, Die in de hemelen zijt.* Zonder God komt u niet vooruit, ook al denkt u dat het anders is. Al het uitwendige geluk, alle uitwendige goederen, alle uitwendige vorderingen en alle uitwendige welstand brengen op zichzelf een mens in het verderf. Alles wat zonder God wordt begonnen, gaat zonder Gods zegen voort, en het eind ervan is de vloek. Daarentegen geeft God Zijn zegen bij alles wat met God begonnen wordt, en Hij maakt deze zegen rijk - maar dat is dan ook een rechtmatig bezit tot op de laatste erfgenaam. Ik weet wel, dit inzicht om met God door de wereld te komen, geeft God; een mens heeft dat niet van zichzelf. Maar al heeft de mens het niet, dan wordt het hem toch aan de voeten gelegd, terwijl tegen hem wordt gezegd: *Je bent gedoopt in de Naam des Vaders, en des Zoons en des Heiligen Geestes.* En zeg nu eens of zo'n gebed er niet voor u is. De mens is echter ten diepste te lui om God om alle dingen te blijven vragen. Of hij denkt: God is een God om in nood te helpen. Maar als de nood weer geweken is, wordt God vergeten.

Ziet, mijn geliefden, een mens moge een goed stuk geld verdienen zonder God - maar wie heeft het oog van de mens in zijn macht? In een oogwenk kan een mens blind worden. Wie heeft de rechterhand of de rechtervoet van de mens in zijn macht? In een ogenblik kan hij zijn arm en zijn been breken of een ernstige ziekte krijgen, zodat hij niet meer kan werken. Wie heeft het verstand van de mens in zijn hand? In een oogwenk kan een mens zijn verstand verloren hebben. Als God het in Zijn barmhartigheid niet geeft, kan een mens wel tien bedden in zijn huis hebben, en toch niet in staat zijn om een ervan te liggen of te slapen. Hij kan wagens hebben en toch niet rijden, hij kan eten en drinken in zijn huis hebben en toch niet in staat zijn om te eten en te drinken. Zo afhankelijk zijn wij voor onze lichamelijke nooddruft van de almachtige en alomtegenwoordige God.
Als wij dan zo afhankelijk van Hem zijn, is het toch heerlijk om zich nergens zorgen om te hoeven maken, maar om alle dingen met bidden en smeken aan de Heere God bekend te maken? Vraag niet of de grote God Zich bemoeit met een draad of een

schoenveter. Dat doet Hij wel. Als u Gods gebod bewaart, u Hem voor ogen houdt, om in liefde voor de naaste te leven en tot eer van God - wees er dan zeker van dat de haren op uw hoofd alle zijn geteld; en Hij Die al uw haren heeft geteld, kijkt ook in uw kast, naar uw bed, in uw kamer en in alles wat van u is.
Een jongen gaat naar school, naar de catechisatie, en hij doet dat gewoonlijk zonder God, en zonder gebed. Daarin handelt hij heel verkeerd. Nog eens: wat niet met God wordt begonnen, eindigt met de dood. De jongen, ook al is hij nog klein, mag er bij God, zijn Vader, om blijven vragen dat God met hem zal zijn en hem Zijn Geest zal geven; dat hij op school flink zal leren lezen, schrijven en rekenen, dat hij de taal goed zal leren en dat God hem daarbij moge zegenen - en dan gaat het goed.
Het meisje net zo: zij mag tot God bidden dat God haar zal helpen om de naald te hanteren, dat zij moeder in het huishouden zal helpen, dat zij ijverig zal zijn in al het werk. Dat mag zij zo van God vragen om des Heeren Jezus Christus' wil - en God zal het geven.
De jongeman mag God de Heere vragen, als het hem erom gaat het zevende gebod echt te houden en geen zonden van Sodom te begaan - die een verschrikkelijke vloek over de mens brengen. Hij mag bij God blijven vragen om een Godvruchtige levensgezellin van zijn belijdenis, en God de Heere zal hem horen en hem geven wat in Gods oog goed voor hem is. Maar wie de keus zonder God doet en dan in het huwelijk treedt, die moet rekening houden met wat dit met zich meebrengt.
Het jonge meisje mag ook bij God om de genade blijven vragen, om ingetogen en kuis te leven, en de tijd en het uur af te wachten dat zij een echtgenoot nodig heeft; en God zal geven dat het op heil en zegen uitloopt.
De arme echtgenote, die aan zo veel ziekten en zorgen is blootgesteld, mag de Heere aanroepen, opdat zij van haar man steun en troost zal ontvangen in dit armzalige leven.
En zo mag ieder in zijn stand en beroep, als hij daar in de problemen komt, hij de almachtige God blijven vragen of God hem de bekwaamheid en het verstand wil geven om met God en met ere door de wereld te komen - en God zal geven wat een mens nodig heeft, zoals die goede Jakob heeft gesproken over schoenen en kleren om aan te trekken, en over brood om te eten. Hij zegt het heel plat voor God, en dat deed Jabez ook. En God liet het komen, boven bidden en denken, wat hij zo van God verlangde.
Zo hebben wij ook gezondheid en kracht nodig, en dan mag ik God om gezondheid en kracht vragen, dat God mij voor deze of die ziekte wil bewaren, en dat Hij zal maken dat dit zwakke lichaam in stand gehouden wordt, om voor het huis te zorgen, voor vrouw en kinderen. We mogen bidden voor de opvoeding van de kinderen, opdat ze opgevoed zullen worden in de vreze Gods. Ik zou niets weten wat iemand aan vader en moeder, aan vrouw of man, aan zijn naaste vriend zou mogen vertellen of mededelen - al ging het maar om een spijker of een speld - maar hij zou er duizendmaal beter aan doen om het te gaan zeggen tegen de Heere God, Die in de hemel is en tot in de diepste diepte van onze nood ziet.
U mag niet stelen, en u schaamt zich ervoor om te bedelen; maar doe iets goeds met uw handen, en zet de tering naar de nering. Want niet alles waarmee u in uw hoofd rondloopt, moet u voor God neerleggen, als u streeft naar dingen die God niet heeft bevolen, of als u weg wilt uit de stand waarin God u heeft geplaatst. Ja, weg uit de zonde, ja, weg uit de ongerechtigheid - maar verder moet iedereen met zijn donkere brood en zijn zwarte koffie tevreden zijn, als de almachtige God hem niet méér wil geven. Hij moet bij God aanhouden, en honger lijden als God hem geen brood geeft, maar hij moet niet bedden. Hij moet eerst maar eens kijken waarom God hem honger

laat lijden, waarom God hem in deze of die verlegenheid of ziekte brengt, waarom Hij hem in deze of in die nood laat verkeren!
Bij de Heere moet hij aanhouden en hij moet zich niet tot de afgoden wenden. Houd bij de Heere aan en strek uw hand niet uit naar de ongerechtigheid! Houd bij de Heere aan en leen niet en lieg niet dat u niet kunt betalen. *Die Mij eren* - dat is het woord en de belofte des Heeren - *die zal Ik ook eren.* Als het zo in het hart ligt: ik zal mijn onzichtbare Vader in de hemel geen verdriet doen, maar Hem eren voor engelen, duivelen en mensen, dan zult u in de geringste dingen van dit leven, als het gaat om een slok water of een fles wijn, wat uw ziel begeert, dit ervaren: kom als een kind tot de Vader - Hij weigert u niets.
Amen.

Nazang: Psalm 86 vers 4

'k Ben gewoon in bange dagen
Mijn benauwdheid U te klagen.
Gij toch, Die d' ellenden ziet,
Hoort mij, en verstoot mij niet.
Heer', wat goón de heid'nen roemen,
Niemand is bij U te noemen;
Daden, als Uw grote daán,
Treft men nergens elders aan.

VIERDE PREEK OVER ZONDAG 45,

GEHOUDEN TE ELBERFELD OP 15 OKTOBER 1871, IN DE AVONDDIENST. II.

Vraag 118: ***Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?***
Antwoord: ***Alle geestelijke en lichamelijke nooddruft, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed dat Hij ons Zelf geleerd heeft.***

Gezongen: Lied 242 vers 2 en 3

Liefde, u wil ik verhogen,
Dat gij zelf verlossing bracht,
Dat gij, in uzelf bewogen,
Aan een losprijs hebt gedacht;
Dat gij in uw goedheid groot
Deze wereld niet verstoot
En door Christus' heilig sterven
Ware vrijheid doet beërven.

Liefde is het, en erbarmen,
Vol van goedertierenheid,
Die voor ons, berooiden, armen,
Hulp en heil en troost bereidt.
Liefde, heersend op de troon,
Zendt haar teerbeminde Zoon
Om onwaardige rebellen
Eens verzoend voor God te stellen.

Mijn geliefden!
Ik heb vanmorgen gezegd dat we er in dit avonduur over wilden spreken dat wij naar Gods bevel om alle nooddruft mogen vragen en moeten vragen. Maar nu is mij intussen nog iets te binnen geschoten. Menigeen zou erdoor bestreden kunnen worden dat hij al vaak voor zijn lichamelijke nooddruft tot God is gegaan, en toch geen verhoring heeft gekregen. Daarover kan een kind van God in een vreselijke twijfel komen. Maar ik vraag of verstandige ouders een kind alles geven wat het van vader en moeder vraagt; of ze het toelaten dat het kind zijn maag, zijn gezondheid bederft, of dat het zich op wegen zal begeven die het naar het verderf leiden? In het algemeen blijft dit zeker, wat de apostel Jakobus heeft gezegd, en waarbij wij ons allen moeten verootmoedigen: hoofdstuk en volgende: *Vanwaar komen krijgen en vechterijen onder u? Komen zij niet hiervan, namelijk uit uw wellusten, die in uw leden strijd voeren? Gij begeert, en hebt niet; gij benijdt en ijvert naar dingen, en kunt ze niet verkrijgen; gij vecht en voert krijg, doch gij hebt niet, omdat gij niet bidt. Gij bidt, en ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt, opdat gij het in uw wellusten doorbrengen zoudt.* En dan volgt er in het vers daarna: *Zo wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand Gods gesteld.*
Dat is niet anders geworden, maar het is zo gebleven tot op de dag van vandaag. Wat evenwel de kinderen Gods betreft, dan weten we bijvoorbeeld dat David, nadat hij van

de profeet Nathan had gehoord dat de zoon die Bathseba hem had geboren, zou sterven, zich afgezonderd heeft, dat hij gevast en gebeden heeft, maar dat God de Heere dit gebed niet verhoorde. God heeft wel al zijn gebeden verhoord, maar ook is Gods woord overeind gebleven: *Het zwaard zal van uw huis niet wijken in eeuwigheid.* God heeft hem ook daar, toen het kind gestorven was, tevreden doen zijn met al Zijn wegen. Ik denk dat David ook wel het meest gebeden zal hebben om het zielenheil van het kind, opdat dit kind uit het overspel niet in de hel zou komen, maar zalig zou worden.
Toen Abraham oud was en opnieuw de belofte kreeg dat hij uit Sara een zoon zou ontvangen, was hij vol twijfel. Hij kon het niet aannemen en vroeg: *Ach, dat Ismaël voor U mocht leven!* Maar Gods testament en verbond moet vast blijven. Ja, voor Ismaël heb Ik u ook verhoord, krijgt hij ten antwoord, maar hij zal uw erfgenaam niet zijn, maar in Izak zal u het zaad genoemd worden.
Saul bidt ook tot God, en God verhoort hem de ene keer, maar een andere keer verhoort Hij hem niet. Waarom niet? Omdat hij vol eerzucht en eigenliefde was. Het ging hem niet om de eer van God of om het volk van God, maar om zijn eigen eer, dat hij koning zou zijn - en toen wilde hij bij zijn huichelachtigheid en goddeloosheid blijven.
Ook al verhoort God het gebed van de oprechte niet zo als deze het zich voorstelde, dan zal Hij hem toch tevreden doen zijn met al Zijn wegen. Hij moet bij God maar aanhouden in het gebed, en niet twisten over Gods wegen, dat hij deze keer niet krijgt waarom hij vraagt. God zal hem zijn verzoek, of wat beters wel geven.

Nu komen we tot de hoofdzaak: ***dat is de geestelijke nooddruft.*** Wij mogen God in de Naam van de Heere Jezus om alle geestelijke nooddruft vragen. Dan leggen we de nadruk maar eens op een tekst die zo'n gebed is. Die vinden we in Hooglied 1:2: *Hij kusse mij met de kus van Zijn mond; want Uw uitnemende liefde is beter dan wijn.* Om wat moeten we God nu dus bidden? Om alle geestelijke nooddruft. Wat hebben we dan allereerst nodig? Een kus van Zijn mond. Wat is dat? Dat is Zijn vrede. Maar als ik zeg 'Zijn vrede', dan is dat niet zo persoonlijk uitgedrukt als wanneer ik zeg: *Hij kusse mij met de kus van Zijn mond.* Dat wil - met andere woorden - zeggen: Ik moet aan mijn ziel gewaarworden dat Hij mij vrede gegeven heeft, en geeft. Ik moet Hem hebben, ik kan niet zonder Hem. En dan is dit een behoefte voor mij, zoals het een behoefte is tussen moeder en kind, dat de moeder het kind een kus geeft, en het kind de moeder; zoals het een behoefte is tussen geliefden en vrienden, dat het hart van de een slaat tegen het hart van de ander, en het over de lippen uitgestort wordt tot in het hart.
Ik zeg dus dat onze geestelijke nooddruft vooral daarin bestaat, dat wij vergeving van zonden hebben, ontvangen hebben, en later ontvangen. Een kind kan het begrijpen als het aan zijn grote zonde denkt, die het tegen zijn ouders begaat, als het bij zichzelf nagaat wat voor boze gedachten er in zijn hartje opkomen tegen vader en moeder, wat een verborgen en verkeerde begeerte! Dan is het niet genoeg dat er tegen een kind wordt gezegd dat dit zonde is, ook niet genoeg dat het dit inziet Maar het geestelijke en eeuwige leven begint zo, dat zo'n kind in het verborgene zijn knietjes buigt voor de Heere, zonder dat de ouders iets merken, en dat het bij de Heere Jezus blijft vragen om vergeving van zonden. Als het de Heilige Geest behaagt om bij het geweten van een kind aan te kloppen en de zonde tot zonde te maken, zodat de zonden voor dit kind zwaar worden, dan begint dat kind ermee, en als dat kind ermee begint, dan zal het ervaren dat de Heere Jezus komt met de verborgen troost, zoveel als het kind nodig heeft om te begrijpen: *de Heere Jezus houdt van mij, en ik houd van Hem.* Het is een

gave Gods, dat weet ik wel, maar het moet toch verkondigd worden - en dan werkt de Heilige Geest met het verkondigde woord.

Als ik nu verder eens kijk naar de jonge mensen in de gemeente: ach, ach, wat zijn en blijven er toch velen dood! Ik vraag: Hebben jullie dan geen zonden? Willen jullie soms met een van buiten geleerd lesje over de vergeving der zonden aankomen? Dat is niets. Als jullie wat willen hebben voor je geestelijke nooddruft: zoek de Heere, ga tot Hem met je zonden, en rust niet voor je Hem hebt, voor je persoonlijk vrede met Hem hebt gemaakt, voor je Hem voor jou persoonlijk hebt gevonden, en Hij je met Zijn Woord en door Zijn Geest heeft gekust met de kus van Zijn mond.
Nu heeft de Heere Jezus, opdat wij zullen weten hoe God het gebed om de geestelijke nooddruft verhoort, tot ons gezegd: *Al wat gij de Vader bidden zult in Mijn Naam, dat zal Hij u geven.* Daaronder verstaat Hij eerst alle geestelijke nooddruft. Als u nu de Vader bidt, belijd dan slechts uw onwaardigheid, dat u het niet waard bent om verhoord te worden, maar kom in de Naam van de Heere Jezus en zeg tot Hem: De Heere Jezus heeft het gezegd, *lieve Vader*; er staat geschreven dat ik met alles bij U mag aankomen in Jezus' Naam. Dan zult u het ervaren dat de Heere Jezus als Heere over Zijn huis datgene wil en zal uitdelen van de geestelijke goederen wat ieder nodig heeft. Laat het vat maar leeg zijn, en de weduwe failliet, zodat er niets meer is - dan zal Hij er van de eeuwige olie wel rijkelijk in laten stromen.

Wij begrijpen eigenlijk niet goed wat geestelijke nooddruft is. Daarom zullen we ons tot dat ene beperken, en dan zeg ik: vergeving der zonden. Vraag om de vergeving der zonden, u, die dat tot nu toe niet hebt gedaan, jong of oud, en u die dat al honderd keer hebt gedaan! Waar vergeving van zonden is, daar is leven, daar is zaligheid, daar is waarachtige vrede in het binnenste, daar is troost.
Als we nu verder over geestelijke nooddruft spreken, dan zullen we niet spreken, zoals men dat gewoonlijk doet, over de verschillende christelijke deugden of over het wassen en toenemen van de heiliging, maar zullen we de geestelijke nooddruft kort aangeven vanuit de brief van Paulus aan de Efeziërs, hoofdstuk 1: 16 en volgende: *Ik houd niet op voor u te danken - namelijk nadat de apostel had gehoord van hun geloof in de Heere Jezus Christus, en van hun liefde tot alle heiligen - ik houd niet op voor u te danken, gedenkende uwer in mijn gebeden; opdat de God van onze Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve de Geest der wijsheid en der openbaring Zijner kennis.* Het is dus God te kennen in Zijn genade en barmhartigheid, wat Hij naar de eeuwige raad van Zijn genade,-naar de eeuwige verkiezing van Zijn liefde in Christus Jezus voor u is, en hoe Hij het is, namelijk als God en Vader van onze Heere Jezus Christus. En nu verder: *... en verlichte ogen uws verstands, opdat gij moogt weten, welke is de hoop van Zijn roeping* - dat is: tot welke hoop u geroepen bent - *en welke de rijkdom is der heerlijkheid Zijner erfenis in de heiligen; en welke de uitnemende grootheid Zijner kracht is aan ons, die geloven, naar de werking der sterkte Zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, en heeft Hem gezet tot Zijn rechterhand in de hemel.* En hoofdstuk 3:14 en volgende: *Om deze oorzaak buig ik mijn knieën tot de Vader van onze Heere Jezus Christus,* - Die de ware Vader is over alles wat 'kind' heet in hemel en op aarde, - *opdat Hij u kracht geve naar de rijkdom Zijner heerlijkheid, om sterk te worden door Zijn Geest naar de inwendige mens; opdat Christus door het geloof in uw harten wone en gij door de liefde geworteld en gegrond zult worden; opdat gij ten volle kondet begrijpen met al de heiligen, welke de breedte en lengte en diepte en hoogte is; ook bekennen dat Christus lief te hebben veel beter is dan alle kennis, opdat gij vervuld*

zult worden tot al de volheid Gods.
Er is dus geestelijke nooddruft bij geestelijk gebrek, er is kracht in de zwakken, geloof bij de twijfel, en liefde waar wij geen liefde in ons vinden. Wij hebben het niet en weten ook niet goed hoe nodig we het hebben. De lichamelijke behoeften plagen ons meer, verootmoedigen ons meer, en drijven ons juist daarom naar God uit. Maar op het andere letten we niet zo. Daar moet ons eerst de geestelijke nooddruft voelbaar worden gemaakt - en dan is het waarlijk een genade als God niet alleen de genade geeft dat ons de zonden vergeven zijn, maar ook dat we begrijpen en verstaan dat niet de Melde mens, maar de nieuwe mens de overwinning moet behalen, dat niet ónze naam, maar Góds Naam wordt geprezen, dat niet óns rijk zal komen, maar Gods Rijk, dat niet onze wil zal geschieden, maar Góds wil!

Wèl het kind, bij wie van zijn jeugd aan de heilige Tien Geboden goed in het hart zijn ingeprent! Ach lieve ziel, u moet het Manna van de hemd hebben, u moet water hebben uit de Rots, u moet klederen hebben, het bruiloftskleed, de klederen des heils en de mantel der gerechtigheid, opdat u niet naakt bevonden zult worden. U moet een Woning hebben, onderdak hebben in het Jeruzalem dat boven is! Waar blijft anders de ziel, de arme ziel, als zij niet geborgen is in Christus Jezus? Daarom is het onze geestelijke nooddruft dat wij God, de levende God, voor ogen houden, zoals Hij ons nabij is en ons wil geven alles wat we niet hebben en wat we niet kunnen laten zien in onze kast en in onze zak - want daar ligt het niet. God geloven, God eren, de wereld verachten, zichzelf verloochenen, zijn vertrouwen stellen op de levende God - wie kan het? Dat is een geestelijke nooddruft waaraan alleen God iets kan doen Maar voor ons is die wel nodig. God is, Hij ziet en hoort ons; de Heere Jezus kent ons, Hij heeft Zijn leven voor ons gelaten aan het hout van het kruis, Hij is op Golgotha een vloek voor ons geworden en heeft Gods toorn gedragen, de eeuwige schuld betaald. En dan zijn wij verplicht en ertoe geroepen om Hem dankbaar te zijn, in Zijn wonden de genezing van onze wonden te zoeken en nergens anders, met onze zonden tot Hem te gaan en Hem om vergeving en verlossing te vragen. Wij zijn verplicht en ertoe geroepen om op God te vertrouwen, op de levende God, Hem voor ogen te houden, te geloven dat Hij ons nabij is, dat Hij alles weet en ons door en door kent. Wij zijn verplicht en ertoe geroepen om tot God te gaan om ontferming, zoals we zo vaak in de psalmen lezen: God, wees mij genadig naar Uw goedertierenheid, en delg mijn zonden uit naar Uw grote barmhartigheid. Wij zijn verplicht en ertoe geroepen om sterk te worden naar de inwendige mens. Ja, mijn geliefden, wie begrijpt dat? Een ding begrijpen we: dat we uiterst zwak zijn en niets kunnen; maar dat moet nu juist onze geestelijke nooddruft zijn, om te bidden dat we kracht en sterkte ontvangen naar de inwendige mens.
Een kind is zijn ouders ongehoorzaam; dat steekt telkens de kop op, maar het moet niet zo blijven. Dan is het niet genoeg dat we om vergeving van zonden bidden. Maar als u te zwak bent in uzelf om een gehoorzaam kind te zijn, dan moet u de Heere blijven vragen om genade, dat Hij u gehoorzaam zal maken. Net zo, als u gierig bent: dan mag en moet u God blijven vragen of Hij deze duivelse gierigheid van u zal wegnemen, want dat mag niet zo blijven. Gierigheid is een wortel van alle kwaad. Of als u driftig bent, dan mag en moet u God blijven vragen of Hij u mild wil maken, bescheiden, geduldig, nederig wil maken. Of wanneer u door de lusten van het vlees wordt geplaagd, blijf dan God vragen of Hij Zich over u wil ontfermen, en met u zal doen naar Zijn raad; hoe dan ook.
Dit is geestelijke nooddruft: dat we op grond van de eeuwige genade van Christus en van de liefde Gods als arme, als de armste bedelaars God blijven vragen om alles waarover we in de evangeliën en de brieven lezen; dat de Heere Jezus van Zijn

heiligen verlangt of wil wat wij zo vaak lezen: *Hebt uw leden gedood, die op aarde zijn,* enzovoort. En dan zeg ik maar: Roep met ernst, uw Helper is er meteen! Houd aan; en al krijgt u ook een antwoord als Paulus, toen hij bad dat de engel des satans van hem zou wijken, en er tegen hem werd gezegd: *Mijn genade is u genoeg!* Welaan, wees er dan tevreden mee! Als u maar genade hebt, dan zal de genade niet tevergeefs aan u werken, maar de genade is ervoor dat u vervuld zult worden ‘tot al de volheid Gods', zoals de apostel zich uitdrukt.
Wie spreekt het eigenlijk uit: *Hij kusse mij met de kus van Zijn mond?* Dat is een arm kind, en nog een lelijk kind ook; het beseft zijn lelijkheid en armoede, maar het wil een kus hebben van de Heere, en in deze kus van Zijn mond ligt een kracht voor de eeuwigheid. Amen.

Slotzang: Psalm 40 vers 8

Verheug het volk, verblijd hen allen, HEER',
Die naar U zoeken, 't elken stond;
Leg steeds Uw vrienden in de mond:
De grote God zij eeuwig lof en eer!
Schoon 'k arm ben en ellendig,
Denkt God aan mij bestendig.
Gij zijt mijn hulp, mijn kracht,
Mijn Redder, o mijn God!
Bestierder van mijn lot,
Vertoef niet, hoor mijn klacht.

Zondag 45.

Vraag 116. ***Waarom is het gebed den Christenen van node?*** **I.**

Met een verklaring van Johannes 16 : 23 en 24.

Vraag: ***Waarom is het gebed de Christenen van node?***
Antwoord: ***Daarom dat het het voornaamste stuk der dankbaarheid is, welke God van ons vordert, en dat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen aan diegenen geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken.***

Geliefden.
Hoe meer wij bedenken, dat wij zondaren zijn, des te meer zullen wij de troost van de vergeving der zonden nodig hebben. De vergeving der zonden hebben wij in het geloof. Dan kan het niet uitblijven of het hart wordt verruimd, de ogen worden geopend en wij zien een zee van barmhartigheid, liefde en trouw. Moedigt dat de mens, de arme, hulpbehoevende mens niet aan om te putten en te nemen? Moedigt het hem niet aan tot het gebed? Als er bij God alles, alles is en Hij zo'n ruim hart heeft, dat Hij ons alles wil schenken, zouden wij, die toch zo arm zijn, dan niet vragen om heil, om hulp, om verlossing en genade? Om alles wat wij behoeven?
Toch zeker wel! Maar wij laten ons de bron, waaruit wij allen vrij mogen scheppen, toesluiten. Als wij zoeken en het niet terstond vinden, dan laten wij de moed zinken. Komt het niet van de heuvelen en bergen, dan komt het in 't geheel niet. De handen worden slap en ... de duivel heeft, wat hij wil. Wij hebben er daarom behoefte aan, onszelf ook de goede leer van het gebed voor te houden.

Wij willen daartoe opslaan Joh. 16 : 23 en 24: ***Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: al mat u de Vader zult bidden in Mijn Naam, dat zal Hij u geven. Tot nog toe hebt u niet gebeden in Mijn Naam. Bidt en u zult ontvangen, opdat uw blijdschap vervuld zij.***
Wij knopen hieraan vast, wat in onze Catechismus staat van het gebed, en wel vraag 116.

De Heere Jezus had Zijn discipelen medegedeeld, dat Hij hen zou verlaten. Hij had hun gezegd, dat Hij weer tot de Vader ging. "Een kleine tijd", zei Hij, "en gij zult Mij niet zien. En wederom een kleine tijd en gij zult Mij zien: want Ik ga heen tot de Vader" (Joh. 16 : 16). Dat begrepen de discipelen in 't geheel niet. Zij droomden van niets anders dan geluk. En hun geluk bestond daarin, dat zij voortdurend bij de Heere waren en Zijn leer, Zijn Woord hoorden. En verder vraagden de discipelen naar niets, naar hemel, hel, noch aarde. Zij hadden de Heere bij zich, hoorden Zijn liefelijke woorden, waren daarin hoogst gelukkig en dachten, dat het altijd zo zou blijven. Dat echter de Heere door één van hen zou verraden worden, dat Hij door de hoog eerwaarde overpriesters en Schriftgeleerden zou ter dood veroordeeld worden, ja, dat men Hem zelfs aan een schandelijk kruishout zou nagelen, dat wilde er niet bij hen in, hoe dikwijls Hij het hun ook had gezegd.
Het ging hun, zoals het ons allen gaat. "Ten dage, als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven!" heeft de Heere gezegd. Nu bidden wij allen om geluk en wensen elkaar geluk, maar dat het hierbeneden door een tranendal heen moet, dat bevreemdt ons

altijd. En als wij vandaag lachen, kunnen wij het niet begrijpen, dat wij morgen weer zouden wenen. Bovendien, de discipelen gevoelden toen niet veel van zonde, zij hadden de Heere bij zich en gaf Hij hun ook soms een berisping, dan was Hij toch ook weer zo vriendelijk en vol liefde jegens hen, dat zolang de Heere bij hen was, hun geweten hen zeker niet erg zal geplaagd hebben. Dat dus de Heere voor hun zonden zou moeten lijden en sterven, dat wilde er niet bij hen in, evenmin als zoiets er bij ons in wil. Want als wij van de troost van het Evangelie gewagen, dan hebben wij geen zonde op ons geweten. Wanneer wij echter zonde op ons geweten hebben, dan verstaan wij van het heerlijke Evangelie niets. Telkens moet de Heere weer komen om ons te zeggen, wat wij voor het ogenblik niet verstaan. Het Woord komt en neemt zijn intrek in het hart en dat doet het.
De Heere Jezus nu zegt: *Voorwaar, voorwaar!* Dat is Zijn koninklijke eedzwering. Hij gebruikt niet vele woorden. Klem u aan Zijn "amen, amen!" vast en de hel kan u niet houden; iedere nood en iedere angst moet wijken. Bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar deze rots staat onwrikbaar. "Voorwaar, voorwaar Ik zeg u", zei Hij tot Zijn discipelen.
En Hij zegt daarmee tot ons: 'Ik geef ook u deze grote genade, u, die dit Boek hebt, dat de blinde Heidenen en ook de blinde Christenen niet hebben, maar dat u gegeven is; u, zeg Ik: - wie gelooft, die heeft het!' De Heere stelt zich echter graag zo aan de discipelen voor, alsof Hij niet meer hij hen was. Als Hij tot hen zegt: Al wat u de Vader bidden zult in Mijn Naam, dat zal Hij u geven, dan stelt Hij Zichzelf aan hen voor als niet meer bij hen zijnde. Zolang Hij bij hen was, vraagden zij Hem om alles. En baden zij ook al eens, dan baden zij tot God de Vader, maar bleven bij dat alles toch zo leeg. Het was bij al hun bidden toch niet het rechte leven, zij leefden meer in hetgeen zij van de Heere Jezus vernamen.
Maar de geestelijke mens is als een herkauwend dier, zo is hij door God gemaakt. Zij zaten midden in het groene gras, hoorden het geklank, maar aten niet. Het ging hun als zovelen van u, die ook de klank van het lieflijk Evangelie horen, maar niet eten. Er moet eerst leven in de mens komen! Zij baden, ja, maar zij hadden daarbij geen grote blijmoedigheid; het was zo ten halve. De Heere zegt: *Bidt en gij zult ontvangen, opdat um blijdschap vervuld zij.*

Zij hadden dus nog geen *grote* blijdschap. Grote blijdschap, - ja, daaronder versta ik iets, dat niet onder woorden te brengen is. Deze blijdschap bestaat daarin, dat ik kan zeggen: 'Er moge komen wat er wil, ik kan niet ongelukkig worden, ik ben voor eeuwig geborgen, eeuwig gelukkig'.
Zodanige blijdschap zouden de discipelen hebben. Als ik arm ben en weet, dat in het testament van een rijke een grote som aan mij is vermaakt, dan eet ik vrolijk nog een kleine tijd mijn broodkorst. Weldra, zo denk ik, ben ik rijk, heb een mooie wagen en prachtige paarden. Als ik de zekerheid heb, in gunst te staan bij een groot vorst, dan mogen de honden nog een weinig naar mij bijten en de ezels naar mij slaan, daar stoor ik mij niet aan! Immers als ik in de hoofdstad kom, wacht mij de eer; maar de anderen moeten beschaamd buiten blijven staan en komen er niet in.
Der discipelen blijdschap moest *volkomen* zijn. Men kan wel een ogenblik blijdschap in God hebben, maar spoedig is zij weer verdreven. Het zichtbare, het aardse komt er weer tussen. Dat is niet de blijdschap, die de Heere bedoelt. Hij wil Zijn jongeren een *volkomen* blijdschap verzekeren. Dit is echter een eigenaardige blijdschap.
Want vooreerst is hierbeneden in het ondermaanse alles onvolkomen. Ten andere houdt het niet op in dit leven, dat wij nu zingen en dan weer wenen, dat wij heden vol moed en getroost zijn en morgen weer terneergeslagen. Het is, als wanneer ik enige

goudstukken in mijn hand heb, deze goed vasthoud en daarna, omdat ik nu eenmaal moet, omdat mijn beroep het meebrengt, door slijk en drek moet, en toch het goud behoud, zonder dat het vuil wordt, en het niet verlies. Dat is een volkomen blijdschap. Daarbij kan ik wel sidderen en beven, daarbij kan ik bang te moede zijn, ik kan wenen, zorgen en mijzelf kwellen. Nu kan mij dit, dan dat drukken. Maar bij zulk worstelen weet ik: daarboven is er Een, en die daarboven is, is ook hier in het hart. En dit hart is ook daarboven, er is een vereniging. En zo ligt deze blijdschap veel, veel hoger dan dood, graf en drek, dan tranen, zuchten en zorgen.
Dat zij hoger ligt, zal ik u bewijzen: allen, die geloven, zijn mensen, zij liggen steeds onder en komen toch altijd weer boven. Zij zouden niet kunnen overwinnen, ware er geen hogere blijdschap in hen, die al het lijden wegneemt en hun vleugelen geeft om op te stijgen. Wanneer ik mijn zoon naar een vreemd land zend, zoek ik het op alle manieren zo te schikken, dat hij daar gelukkig is, dat hij zichzelf niet behoeft te kwellen. Ik zorg, dat hij goedsmoeds is, dat hij vrolijk en opgeruimd van geest blijft. Zo zijn wij nu ook in de vreemde en moeten door deze wereld en dit leven heen, moeten door de dood heen.

Nu wil onze hemelse Vader ook, dat wij goedsmoeds blijven. Daarom moeten wij bidden. Maar hoe moeten wij nu bidden? “Al wat u de Vader zult bidden in Mijn Naam”; “Tot nog toe hebt u niet gebeden in Mijn Naam”, zegt de Heere Jezus. Wat is dat toch: “in Mijn Naam”? Wil dat zeggen, dat wij, als wij ons gebed hebben uitgesproken, er nog ten slotte moeten bijvoegen: “in de Naam van Jezus Christus”? Zoals wij bijvoorbeeld achter in ons Psalmboek verscheiden gebeden hebben, aan welker slot als aanhangsel voorkomt: “door onze Heere Jezus Christus, in wiens Naam wij onze gebeden besluiten.” Ja, dat is naar de letter. Maar dit is niet alles wat Jezus bedoelt, als Hij zegt, dat wij zullen bidden in Zijn Naam. Wij moeten weliswaar voor de Vader belijden, dat wij slechte kinderen zijn, dat wij niet deugen, dat wij niet waardig zijn, kind genaamd te worden, wij hebben te belijden al onze zonde en schuld.
Maar één ding mogen wij vasthouden, namelijk, dat de Heere Jezus gezegd heeft: ‘U mag vrijmoedig tot Mijn Vader gaan, mag aan Zijn deur aankloppen. En als u aanklopt, doet Hij de deur open. Ik zeg u: u mag Hem om alles vragen en bidden, en het zal u gegeven worden. Zoek, zoek! Ga het huis van Mijn Vader binnen, daar is iets voor u klaargelegd. Zoek, zoek! En u zult vinden! (Matth. 7 : 7 en 8). En nu, wat zou u nog hinderen? Mijn Vader is immers uw Vader! Ik wil niets voor Mijzelf hebben. Al wat Ik heb, deel Ik met u! Mijn Vader is uw Vader! Zo mag, ja zo moet u dus als kinderen tot Hem gaan. Meer nog! U hebt zonde en schuld en u bent bang. U hoeft niet meer bang te zijn! Mijn Naam heeft iets te betekenen bij de Vader. Mijn Naam is Jezus. En reeds lang ligt op de tafel van Mijn Vader de kwitantie voor al uw schuld, ondertekend met Mijn bloed, dat alles betaald is. En daar ligt het eeuwige Testament, wat geldigheid verkregen heeft in Mijn dood, waarin u gemaakt zijt tot Gods erfgenamen, tot Mijn mede-erfgenamen.’
De bedoeling is dus niet, dat wij al onze gebeden zullen besluiten met een “in de Naam van Jezus Christus”, maar dat wij met ons ganse hart, met een waarachtig, ongeveinsd geloof de Heere Jezus Christus aangrijpen en Zijn gerechtigheid, die Hij voor ons verworven heeft door Zijn allerheiligst lijden en sterven, door de kracht Zijner opstanding. Dat wij dus de ganse volkomenheid, die de Gemeente in Christus heeft, de Vader in het geloof met hart en gedachten voorhouden. Dan slaan wij telkens, als wij tot de Vader naderen, het oog op het kruis, op het lege graf en naar de Rechterhand des Vaders Dáár zit Hij, Jezus. Dat is bidden in de Naam van de Heere

Jezus. Dan steunt leven, hart en gemoed op de heilsbeloften van Jezus Christus. De ziel houdt deze in geloof aan de Vader voor, houdt aan Hem voor al wat de Heere Jezus is, wat Hij gedaan, geleden en gezegd heeft, wat Hij verworven heeft, wat Hij ons van God gezegd heeft. Dan kan de Vader niet toornen. Al zeiden ook alle duivels: "Hij wil niets van u weten!" Dan zeg ik tot hen: je liegt, Hij is mijn Vader, de Heere Jezus heeft het gezegd!
"Maar je bent een groot, een gruwelijk zondaar!"
Des te eerder moet ik gaan!
"Maar ben je dan niet bang voor de vreselijke gloed van Gods toorn?"
De Heere Jezus heeft geroepen: "Mijn God! Mijn God! Waarom hebt Gij Mij verlaten?" Toen is Hij voor mij door deze gloed heengegaan en heeft mij verlost van de toekomende toorn.

Bidden in de Naam van de Heere Jezus is dus: met een blij gemoed en hart, met een ongeveinsd geloof te zien op alles, wat de Heere Jezus voor ons is en van Hem op God de Vader, die onze God en Vader is door al hetgeen de Heere Jezus voor ons verworven heeft. Komt men dan opnieuw met zonden, klaagt men: "Ach, ik ben geen rein, geen heilig man"; zie, de Heere Jezus is een rein en heilig Man. En de arme zondaar en de Heere Jezus gaan samen tot de Vader. Weeskinderen, zoals wij zijn, zijn geen vrolijke, lustige kinderen. Zij hebben de duivel tot vader gehad en een Hethietische tot moeder, maar werden door God gevonden buiten in het veld, liggende in hun bloed. En God in de hemel is hun een rechte Vader geworden en geeft deze ellendige kinderen over aan Zijn Zoon. Die brengt hen terecht, reinigt hen, brengt hen weer en legt hen in de schoot van Zijn Vader.

De Heere Jezus heeft gezegd: ***Tot nog toe hebt u niet gebeden in Mijn Naam.*** Dat zij een onderwijzing ook voor ons! Als wij met verlichte ogen zien op hetgeen de Heere Jezus zegt, zo zullen wij, al hebben wij ook reeds vijftig jaar in de Naam van de Heere Jezus gebeden, toch moeten zeggen: "Tot nog toe hebben wij het nog niet gedaan." Wij mogen dus de woorden: "Tot nog toe hebt u niet gebeden in Mijn Naam" wel goed in gedachtenis houden.
Ja, heb ook dikwijls gebeden in de Naam van de Heere Jezus, heb uw verlorenheid en verdorvenheid volkomen gevoeld en daarbij met volle blijmoedigheid gezien op de Heere Jezus. En van Hem op de Vader. Al is dit ook waar, u zult toch, ja, juist te meer moeten zeggen: Voorwaar, ik heb het nog nooit verkregen, ik jaag ernaar, of ik het ook grijpen mocht!
Ach, dat wij ons toch verootmoedigen en deze woorden van de Heere Jezus aannemen, opdat ons in waarheid geopend worden de schatten des hemels, opdat wij verzadigd en getroost worden en onze blijdschap volkomen is. Opdat wij, hoewel wij wenen, toch van harte getroost zijn en vrolijk lachende zeggen: Is de hemel voor mij gekocht, wie zal hem mij ontnemen?

Zo'n gebed nu is het voornaamste stuk der dankbaarheid. Als iemand bij mij komt, opdat ik hem help, zo help ik hem naar mijn vermogen en hoop, dat hij zo dankbaar is, dat hij het aan geen ander vertelt. En voorts het geschonken goed besteedt en zich daarmee redden kan. Want als hij telkens terugkwam, moest ik ten laatste ophouden met helpen, want zo veel heb ik niet. De dankbaarheid echter, die God ons leert, is een andere. Wanneer men ziek is geweest en men zich eenmaal in de stralen van de zon verkwikt heeft, dan zal men telkens weer haar warmte zoeken. Of wanneer men zich eenmaal aan een bron heeft gelaafd, dan zal men telkens weer zich met haar fris en

helder water verfrissen. Zo wil de Heere, dat wij ook tegenover Hem zullen doen.
Het is echter een zwaar stuk, dit stuk van de dankbaarheid. Ik wil u niet berispen, maar in de grond moogt u toch allen uzelf afvragen: Zijn wij dankbaar? De mens is trots en hoogmoedig en zegt: "Nu ja, ik ben in nood geweest en ben geholpen. De zon heeft voor mij geschenen, maar wat nu verder? Ik heb ook betaald, ben dankbaar geweest, wat moet ik nog meer danken?"
Daar blijft dan wel is waar de goede God aan het geven, maar de mens heeft er niets aan. Nog eens, een zwaar stuk is dit stuk van de dankbaarheid, want wij menen, dat alles zo vanzelf spreekt. De koning moet regeren, daarvoor ontvangt hij immers zijn geld. De burgemeester moet zijn ambt waarnemen, daarvoor wordt hij immers betaald. De dominee moet preken en catechiseren, hij ontvangt ook het zijne. De rijke moet geven, want waarvoor heeft hij anders zijn geld? Zo gaat het door, en de duivel leert bijna allen mensen het schandelijk communisme. Maar het gevolg daarvan zal zijn, dat men, menende in de hemel te komen, er toch niet inkomt, want men heeft op aarde geen danken geleerd.

Het gebed is het voornaamste stuk der dankbaarheid. Tot de dankbaarheid behoren drie zaken: *waarheid, gerechtigheid en ootmoed.*
Waarheid, om te belijden mijn schuld, mijn nood en mijn behoefte, om te belijden, dat ik mij daarin ongelukkig gevoel. Dat is waarheid en de waarheid zal bestaan.
Gerechtigheid, om mij, wanneer ik geholpen ben, tot dienst, liefde en achting verplicht te rekenen jegens hem, die mij geholpen heeft.
Ootmoed, om mij niet tegen hem te verheffen, maar te bedenken: Toen hij mij hielp, lag ik in de diepte en hij stond in de hoogte.

- Vanwaar komt het, dat men reeds naar het uitwendige zo weinig dankbaarheid vindt? Dat komt daarvan, dat er geen eerlijkheid *(waarheid)* van gemoed is. Als iemand een schuld heeft en hij heeft een eerlijk gemoed, dan is hij in nood. Als iemand schuld voor God heeft en hij heeft een eerlijk gemoed, zodat hij Gods Wet niet geschonden mag weten, dan is hij in nood, en in zijn binnenste leeft de waarheid: "Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen!"
- Waar dankbaarheid is, daar is *gerechtigheid.* Waar God de mens uit eeuwige ontferming geholpen heeft, toen geen tranen of zuchten hem baatten, daar is deze gerechtigheid: 'Ik ben voor eeuwig Uw schuldenaar, o Heere, neem mijn oren en doorboor ze. Ik wil niet vrij, maar eeuwig Uw knecht zijn, ik wil U loven en prijzen, en voor de ganse wereld belijden, dat U het gedaan hebt!'
- *Ootmoed* is er, zodat men, hoewel zijn leven lang de zonde hatende, nochtans voor God blijft een dief, echtbreker en doodslager, iemand, die God niet gelooft en Hem in het aangezicht slaat. Men blijft zijn leven lang, hoewel men met het beste geweten voor God en mensen wandelt, toch een zondaar. En daarbij heeft men de moed, om voor koningen en de machtigen onder de mensen te zeggen: "Alle vlees is als gras en al zijn goedertierenheid als een bloem des velds. Het gras is verdord, de bloem is afgevallen."
  De ware dankbaarheid is dus de gezindheid: ik kon mijzelf niet helpen, ik had moeten omkomen; maar de Heere heeft mij geholpen, daarom zal Hij nu ook daarvan de eer hebben, en ik blijf eeuwig Zijn schuldenaar, ik kan Hem nooit betalen! - zo behoren dus waarheid, gerechtigheid en ootmoed tot de ware dankbaarheid.

Elke morgen is er nieuwe nood, dat houdt niet op. Zo is echter ook elke dag onze zonde nieuw, er komt geen einde aan al de boze gedachten. Heeft God de mens heerlijk geholpen, heeft Hij hem telkens weer geholpen, ten slotte vreest de mens toch nog, dat het hem aan een doodshemd zal ontbreken. Waarachtige hulpeloosheid en reddeloosheid moest er zijn! Als wij oprecht en eerlijk zijn voor God en Zijn heilige Wet, zodat het ons om Gods eer en waarheid gaat, dan kunnen wij geen stap doen, zonder dat de wereld komt; zonder dat er verzoekingen van allerlei aard komen, opdat wij toch een deel van Gods eer zouden laten vallen. En wij, ach, wij lieten los, zo niet de vreze voor de Almachtige de mens vervulde. Zo is er dus voortdurend bij elk waarachtig Christen nood en hulpeloosheid. Maar juist in de nood leert men bidden, zodat men tot God komt en Zijn sterkte aangrijpt.

Zoveel duizenden jaren reeds draagt Hij de wereld en nog altijd doet Hij elke morgen Zijn zon opgaan! Zoveel jaren en dagen van uw leven zijn reeds voorbij en als u tot Hem gaat met uw zonden, zeg, of Hij ze niet vergeeft! De ootmoed blijft, zo men in waarheid de 130e Psalm heeft gezongen en uit de diepte tot de Heere moet roepen. Dan kan men God danken, dat Hij een mens op een rots zet, die voor alle vijanden te hoog is. Zelf blijft men wel is waar beneden in de diepte liggen. God echter wordt op het hoogst verhoogd en men ziet Jezus ter Rechterhand Gods verheven. Maar indien men zelf niet zo in de diepste diepte lag, men zag Jezus niet zo hoog. Dat is dus dankbaarheid en uit deze dankbaarheid komt voort, wat de Heere God gezegd heeft: 'Hoort, Ik heb u gered, Ik heb u geholpen. Roept Mij dus aan in de dag der benauwdheid, Ik zal er u uithelpen en u zult Mij eren' (Psalm 50 : 15). Dat heeft Hij gezegd. En de Heere Jezus zegt: "Al wat u de Vader bidden zult in Mijn Naam, dat zal Hij u geven!"

En in de Catechismus lezen wij, ***"dat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen dien geven wil, die Hem, met hartelijk zuchten, zonder ophouden, daarom bidden."*** Wanneer ik echter tot God kom, kan ik niet zoveel woorden vinden. Al kom ik ook met alle blijmoedigheid, zo is toch mijn tong bezwaard, vooral wanneer de nood of Gods toorn mij drukt. Dan stijgt er soms slechts een zucht op, die echter uit de diepte des harten komt. Die nood heeft, laat niet los. Daarom staat er ook: "zonder ophouden." Evenals de Kanaänese vrouw laat hij niet los, hij moet hulp hebben, daarom laat hij niet los, totdat hij die heeft.
"Al wat u de Vader zult bidden in Mijn Naam, dat zal Hij u geven." Wat is dat "al wat"?
Dat is uw zaak, niet de mijne! Wat weet ik van uw nood en wat weet u van de mijne? Maar God kent uw nood. Hij weet, wat u drukt en wat u op het hart ligt. U moet echter niet loslaten, al scheldt Hij u ook. Zeg: 'Goed, Vader, U hebt gelijk, ik ben het niet waard, maar U hebt ook een recht als Vader en dat kan U geen koning ontnemen. En op dit recht, dat U hebt, daarop beroep ik mij: Vader, geef mij een kus!'

"Zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken." Ja, het danken blijft achterwege; schandelijk genoeg, dat het achterwege blijft. Het is met u slechts ten halve. U hebt het genot gesmaakt van gered te worden, het is u enkel te doen geweest, om van uw plaag af te komen, en voor het overige is het u om het even, van waar de hulp kwam. U bent een dief! Ik heb u als een eerlijke broeder geholpen. U dankt niet, dus hebt u het geroofd, weliswaar op een hoffelijke manier. Evenals iemand, die op een vriendelijke en hoffelijke wijze geld verlangt, maar, als hij wat minder beschaafd was geweest, het pistool zou genomen hebben en het op die wijze zou opgeëist

hebben. Zo is het met u slechts een halve zaak, - en u blijft een dief.
Waar het gebed is, het waarachtig gebed, daar is ook de dankbaarheid. Maar juist de oprechte zal er zich steeds op betrappen, dat zijn dank achterwege blijft!
Dank God met uw doen! Dank God daarmee, dat u vrolijk geniet, wat Hij u gaf en dat u voor de toekomst op Hem vertrouwt. Wie in waarheid tot God gaat met de belijdenis, dat hij zo ondankbaar is, dat hij geen dank bij zich vindt, die dankt in waarheid. Het gaat door worsteling en strijd heen, maar door de Geest der vernieuwing komt het nochtans zover, dat wij anders gaan doen dan te voren, dat wij God vertellen, hoe machtig, goed, getrouw en rijk Hij is, wat Hij gezegd en gedaan heeft. En dat wij Hem loven en verheerlijken, dat wij in de nood weer met het gebed tot Hem komen en zeggen: “Geloofd zij de God Israëls van nu aan tot in eeuwigheid!” Amen.

ZONDAG 45, Vervolg II.

Vraag 117. ***Wat behoort tot zo'n gebed, dat Gode aangenaam is en door Hem verhoord wordt?***
Antwoord: ***Ten eerste, dat wij alleen de enigen waren God, die zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, om al hetgeen Hij ons geboden heeft te bidden, van harte aanroepen; ten andere, dat wij onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht Zijner Majesteit verootmoedigen; ten derde, dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil, zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft.***
Vraag 118. ***Wat heeft God ons bevolen van Hem te bidden?***
Antwoord: ***Alle geestelijke en lichamelijke nooddruft, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij zelf ons geleerd heeft.***

Geliefden.
Bij de behandeling van vraag en antwoord 116 hebben wij gezien, dat men God de Heere dan dankbaar is, als men steeds in alle nood alleen tot Hem de toevlucht neemt, omdat Hij ons het leven en alle weldaden geschonken heeft, ons ook Zijn lieve Zoon gegeven heeft, ons Zijn getrouw en betrouwbaar Woord schenkt en onze gebeden verhoort. God is namelijk een goed Raadsman en Vriend. Er zijn velerlei vrienden in de wereld, maar ik spreek van een goed, trouw en waarachtig vriend. Heeft zo iemand eenmaal geholpen, dan kan hij niet dulden, dat men tot een ander gaat, alsof hij niet meer zou kunnen of willen helpen. Een goed geneesheer, die een zieke genezen heeft, ziet niet graag, dat deze hem later wantrouwt en zich tot een ander wendt. Dat is ook grote ondankbaarheid. Zo is het ook ondankbaarheid jegens God, wanneer wij, na een- en andermaal te zijn geholpen, *de levenden God verlaten en onszelf bakken uithouwen, gebroken bakken, die geen water houden* (Jer. 2: 13). God wil onvermoeid zijn in het geven. En wij moeten onvermoeid zijn in het bidden, om van Hem alles te bidden wat wij behoeven.
Dat noemt God dankbaarheid *en zo is het gebed het voornaamste stuk der dankbaarheid.* Wel is God vrij in het geven en geeft Hij ook zonder gebed. Er zijn mensen die niet bidden en toch iets ontvangen, maar dit heeft geen betrekking op de zaligheid. Vergeving van zonden en het eeuwige leven is de hoofdzaak. God weet wel, wat wij nodig hebben. Hij heeft te voren niet alleen de nood bepaald, maar ook de voorziening. Er komt geen nood, dan uit Zijn Vaderhand. Deze heeft te voren alles bepaald, ook de wijze waarop de nood ons zal treffen. Hij heeft steeds bij alles Zijn wijze bedoelingen, laat Hem maar Zijn gang gaan. Gelijk de Heere te voren bepaald heeft, hoe alles zal gaan, zo heeft Hij ook te voren het gebed verordend, zodat wij ontvangen zullen al wat wij behoeven, als wij Hem daarom bidden.

Daarom heeft de Heere Jezus ook gezegd: "Al wat gij de Vader zult bidden in Mijn Naam, dat zal Hij geven." God heeft alles verbonden aan het geloof en het levend geloof uit zich in het gebed. Het is een verlangen naar God, het is een spreken met God, een aanbidden van Zijn Naam, een bidden en vragen om hetgeen nodig is. Geloof is geen dood iets, maar het onderhoudt de gemeenschap tussen de ziel en God. De Heere Jezus zei: u zult de Vader alles zeggen, Hem om alles vragen, evenals een kind zijn vader om brood vraagt. Wij behoren te bidden "in Zijn Naam" Dat betekent

niet, dat wij uitwendig Zijn Naam in het gebed gebruiken, maar dat wij met de ogen van het geloof blijven hangen aan Zijn heilsbeloften, aan alles, wat Hij, waarachtig God en waarachtig Mens, voor ons is, wat Hij voor ons verworven en volbracht heeft bij de Vader. En dat wij, omdat Hij het gezegd heeft, trots duivel en beschuldigend geweten, God aanroepen en aanbidden als een genadig en getrouw God en Vader.
Wanneer wij dat recht verstaan, worden wij op eens vervuld met de Heilige Geest der blijmoedigheid en dan bidden wij eerst recht om de Heilige Geest. Dan smaken wij eerst recht, hoe heerlijk deze troost van de Heilige Geest is, want deze onderhoudt de gemeenschap mei de Vader en de Zoon. Daarom spreekt de Catechismus (Vraag 116) van "Gods genade en de Heilige Geest." De Heere Jezus zegt ergens: "Indien gij, die boos zijt …," - Hij maakt ons hier geen compliment, - "weet uw kinderen goede gaven te geven", - wanneer zij u namelijk om brood bidden, dan geeft u hen geen steen en zo zij u om een vis bidden, zo geeft gij hun geen slang, - "hoeveel te meer zal uw Vader, die in de hemelen is, goede gaven geven dengenen, die ze van Hem bidden?" Zo lezen wij in het Evangelie van Matthéüs (Hoofdstuk 7 : 11). In het Evangelie van Lukas (Hoofdstuk 11 : 3) staat: "hoeveel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven dengenen, die Hem bidden?"

Hieruit zien wij dus, dat alle goede gaven in deze ééne, de Heilige Geest, verenigd zijn. Deze Heilige Geest hebben wij nodig. Dat weten wij bijv. uit Zacharia 12 : 10: "Doch over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik uitstorten de Geest der genade en der gebeden." Dat is, wat onze Catechismus zegt: dat Hij "Zijn genade en de Heilige Geest geeft", dus "genade en de Geest des gebeds." En ook Paulus getuigt immers van deze Geest Rom. 8 : 26 en 27: "Desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mee te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen, gelijk het behoort, maar de Geest zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen." Dus de Geest geeft ons de woorden in, die wij bidden, zodat wij met ons gebed en de behoeften van ons hart tot God komen. De mens ervaart in het gebed, hoe hij geheel en al mens is, hij kan te gelijk aan andere dingen denken en schijnbaar verstrooid zijn. En toch is er een uitgaan naar God. Dit is een waarachtig bidden en dit doet de Heilige Geest "met onuitsprekelijke zuchtingen", d.w.z. zó, dat het niet onder woorden te brengen is. "En die de harten doorzoekt", en dus weet, wat daarin is, die de nieren proeft, die ons hartelijk verlangen kent, "weet, welke de mening van de Geest zij, daar Hij naar God voor de heiligen bidt." "Naar God" of, zoals Luther vertaalt, *naar hetgeen God behaagt.* Wat is dat? Wil dat zeggen, dat het een volkomen afgerond, schoon uitgesproken gebed moet zijn? Nee, maar dat wij aan God zeggen en klagen, wat ons drukt, dat wij Hem zeggen, hoe het ons te moede is. Niet met schone zegswijzen. Maar dat wij onze Vader alles juist zó zeggen, als het in werkelijkheid is. Dan kan het niet te slecht gaan. Wij zullen dus doen als een kind, dat, wanneer zijn schoenen stuk zijn, dit niet verbergen en bedekken zal. Dan zou het slechts des te erger worden, maar het zal ze aan zijn vader laten zien, opdat deze de schoenen weer laat herstellen. Wij zien dus, dat de Heilige Geest ons een gebed leert bidden, dat God alzo behaagt, dat het door Hem verhoord wordt.
Laat ons nu nagaan, hoe zo'n gebed moet zijn.

Ten eerste, zegt de Heidelbergse Catechismus dienaangaande in het antwoord op de 117de vraag, ***dat wij alleen de enige ware God, die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, om al hetgeen Hij ons geboden heeft te bidden, van harte aanroepen.*** Dat is het eerste. "Alleen de enige ware God", - dat is gericht tegen het Roomse bestaan, dat wij hebben. Wij, die onze hulp voortdurend zoeken bij vlees en bloed, bij de heuvelen

en bergen. Dat moet een kind van God niet doen. Het moet alleen de enige ware God aanroepen en tot Hem gaan. Want al kan en wil een mens ook helpen, hij kan het toch niet, tenzij God almachtig hem drijft. U kunt van de koning niets verkrijgen, hoe machtig en rijk hij ook is, zo niet God in hem werkt en zijn hart neigt.
Nu is het Gods kinderen eigen, het moet hun ten minste eigen zijn, dat zij veel te veel eergevoel hebben, dan dat zij tot een ander dan tot hun Vader zouden kunnen gaan Een kind mag toch niet naar andere mensen gaan, om brood en kleren van hen te vragen, maar het moet tot zijn eigen vader gaan; en die zal hem alles geven, gelijk hij hem steeds alles gegeven heeft. Zo mogen ook wij niet gaan tot een vreemde god, zij het ook tot een zichtbare. Veel minder tot de heiligen of tot Maria, maar alleen tot de ware God. Dezen leren wij kennen uit Zijn Woord. Daaruit weten wij, hoe Hij is. Wanneer wij zonde hebben en angst en nood, en ons nu, terwijl wij het Profetisch Woord voor ons hebben, van het blad in het hart wordt geworpen: "Ik ben het, die uw overtreding uitdelg, en Ik gedenk uw zonden niet", - dan leren wij Hem op eenmaal kennen! De God, die wij niet met onze ogen hebben gezien; wij hebben Hem leren kennen in Zijn betrouwbaar Woord. Dezen alleen waarachtige God zullen wij met geheel ons hart aanroepen om al wat Hij ons geboden heeft te bidden. Dat behoort dus allereerst tot een gebed, dat aan God behaagt, *dat wij Hem, de levende, waarachtige God aanroepen om alles, wat Hij ons in Zijn Woord geboden heeft van Hem te bidden.*

Wat Hij ons nu geboden heeft te bidden, vinden wij in vraag 118: ***alle geestelijke en lichamelijke nooddruft.*** En opdat wij goed zouden weten, waarin deze bestaat, gaf de Heere ons als het ware een formulier, waarin Hij alles heeft samengevat: het "Onze Vader." Gelijk de Tien Geboden alles uitdrukken, wat nodig is tot een vrome wandel, zo drukken deze zeven beden alles uit, wat er voor ziel en lichaam nodig is.

- Daar hebben wij vooreerst de geestelijke nooddruft, dat niet onze naam geheiligd worde, maar Gods Naam.
- Ten tweede, dat niet ons koninkrijk kome, maar Gods Koninkrijk, dat God geëerd worde en wij met onze begeerten te schande worden. Wanneer wij komen met onze schuld en ons niet verheffen, alsof wij geen zondaars waren en de Naam des Vaders geheiligd wordt, dan gaat het goed. Zolang echter onze naam geheiligd wordt, zijn wij hoogmoedig en opgeblazen en is er aan geen hulp te denken. God geeft Zijn eer aan geen ander. Wanneer het met ons rijk gedaan is, kunnen wij vrolijk en welgemoed zijn. In het Koninkrijk des Vaders is alles zó ingericht, dat wij vrede hebben en behouden blijven, en geen vijand ons verslinde; en dat wij in een veilige en onverstoorbare rust leven.
- Dan moet immers niet onze wil geschieden - onze wil deugt niet - maar de wil van God de Vader moet hierbeneden geschieden, evenals die in de hemel volbracht wordt. En wanneer wij met onze wil te schande zijn geworden en Gods wil geschiedt, dan zullen wij tenslotte daarmee zo tevreden zijn, dat wij zelf niet meer anders willen dan de Vader wil.
- Nu komen wij aan de lichamelijke nooddruft: "Geef ons heden ons dagelijks brood!" Daarmee wordt niet alleen bedoeld het brood, maar ook kleren, schoenen, vrouw, kinderen, huis, hof, gezondheid en al het mogelijke, dat zich laat denken. Alles wat de mens nodig heeft, omdat hij geen geest is, maar een lichaam heeft, dat onderhouden moet worden.
- Voorts volgen nog beden voor lichamelijke en geestelijke nooddruft beide. Zo moeten wij dus de enige ware God aanroepen om alles wat Hij ons geboden heeft te bidden.

Tot een gebed, dat Gode aangenaam is, behoort dus Zijn belofte, Zijn bevel. Dit nu is een genadig, koninklijk bevel, niet een dreigende en verdoemende wet, maar een bevel, als wanneer een koning iemand gebiedt aan zijn tafel te komen en voor lichaam en ziel alle overvloed wil geven; gelijk de Heere Jezus zegt, dat Hij gekomen is, om Zijn schapen leven en overvloed te geven. "Tot nog toe hebt u niet gebeden in Mijn Naam!" zei de Heere Jezus. En: "Al wat u de Vader zult bidden in Mijn Naam, dat zal Hij u geven." Ik moet een belofte hebben. Niet een bijzondere belofte voor dit of dat, maar de algemene belofte, waarop ik steunen kan. Gaat het ons om Gods eer en Gods Naam, omdat God Zijn eer niet wil verliezen voor het oog van duivel en wereld en Zijn Naam niet mag geschonden worden, dan hebben wij, als Gods kinderen, behoef te aan gebedsverhoring. En het gaat ons daar ook om, dat de wereld weet, dat de Heere God is.
Er zijn mensen, die zich er aan geërgerd hebben dat men hun allerlei van gebedsverhoring vertelde. Toen zij zich namelijk op het bidden toelegden, verkregen zij niet wat zij verwachtten. Waarom zij afvielen en alle waarheid in twijfel trokken. Deze mensen hebben er niet aan gedacht, dat er eerst een belofte nodig is en dat men letten moet op de allereerste belofte, die God gegeven heeft van Zijn Zoon Jezus Christus; en op de belofte, *dat God hun God en de God van hun zaad wil zijn.* Dat zijn van die beloften, waaraan men zich te houden heeft voor zich en zijn huisgezin. Nog andere beloften hebben wij van licht en leven, van een onberispelijke wandel voor Hem.

Nu komt mij echter allerlei in de weg. Ik heb niet om eerlijk voor God te wandelen! Ik heb bijzondere beloften ontvangen in deze, in die nood en nu moeten zij toch waar worden! Wat mij in de weg komt, moet uit de weg! zo wordt het dan de Heere God voorgehouden. Mozes bijvoorbeeld zegt zo dikwijls tot God: Waarom wilt U dit volk uitdelgen? Wat zouden de heidenen zeggen? Zouden zij niet spottende zeggen: Ja, Hij heeft hen in de woestijn gebracht, maar Hij kon hen niet in het land der belofte brengen!? (Ex. 32 : 11 en 12, Numeri 14 : 13-16).
Heeft God de belofte gegeven van de vergeving der zonden, dan moeten wij Hem die voorhouden.
Hij heeft beloofd: "Gij zult eten de arbeid uwer handen; welgelukzalig zult u zijn en het zal u welgaan!" Dit moet Hem voorgehouden worden!
Hij heeft beloofd: "Zijn brood wordt hem gegeven, zijn water is gewis!" Dat moet Hem worden voorgehouden, als wij Hem namelijk tevoren hebben leren kennen als een genadig God en Ontfermer. Wanneer Hij zich dan verbergt en wij naar het zichtbare niet zien, dat Hij almachtig is, maar het ons integendeel toeschijnt, alsof Hij niets vermocht, zo moeten wij Hem nochtans Zijn beloften voorhouden. Tijd en maat zullen wij Hem niet voorschrijven zonder bijzonder bevel daartoe, maar het veeleer aan Hem overlaten. Aan hetgeen Hij echter gezegd heeft, mogen wij ons houden.

Het tweede stuk is, ***dat wij onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat mij ons voor het aangezicht Zijner Majesteit verootmoedigen.*** Koning David was eens zeer ontroerd en ontsteld, toen hij zag, hoe de pest onder zijn volk woedde. Zeventig duizend mensen waren reeds gevallen. Toen maakte hij zich op, daar hij liever in de handen van God dan in die der mensen was gevallen en zei: "Mijn God, wat hebben deze schapen gedaan! Uw hand zij toch tegen mij en tegen mijns vaders huis!" (2 Sam. 24 : 17). De nood wordt wel gekend, en van het gebed wordt veel gesproken. Maar het komt er op aan, dat wij onze nood en onze ellende recht en grondig kennen. Wat is de oorzaak van deze of gene nood?
Laat ons hier voortdurend onze zonde en schuld bedenken. Zo wij daarmee voor God

komen, geven wij beter acht op Gods Wet. En als wij daarop acht geven, ervaren wij, dat wij aan het verderf ontrukt zijn, gelijk iemand, die bij een oorlapje uit de kaken van een ondier gerukt is. Dan beginnen wij te letten op het kleine, op het geringe en onbeduidende. En dan vinden wij zoveel zonde en schuld bij ons, dat wij de hand op de mond leggen, onze ellende recht en grondig gevoelen en ons voor het aangezicht Zijner Majesteit verootmoedigen.
Nogmaals: nood is nood, maar van waar komt de nood?
Ik wil niet zeggen, dat het alles straf voor onze zonde is. Want indien God ons naar onze verdienste wilde straffen, dan zou Hij ons in de hel werpen. Maar straffen om de zonde is: kastijden vanwege de zonde, opdat wij Gods heiligheid deelachtig worden, opdat wij - want wij moeten nu eenmaal door het vuur heen, - in de oven der ellende beproefd gemaakt worden. Anders zou er niets van ons terechtkomen, wij zijn zo taai! Het hart wordt echter door de nood verbroken, zodat wij ons voor het aangezicht Zijner Majesteit verootmoedigen.
De nood komt door de zonde en door het niet letten op Gods goede geboden. Ja, ik weet het: er is allerwegen veel nood en ellende, er is geen werk en geen verdienste. Maar toen er nog overvloed van werk was, hoe deed men toen? Verdient men twintig gulden, dan komt men rond zonder God; maar dan wordt een gulden tien stuiver en men geeft uit zonder Wet en zonder God. Nu komt God en snijdt af, vermindert de inkomsten. Wie heeft het nu gedaan? Heeft de zonde het niet gedaan? De Heere Jezus had eens vijf broden, kleine dunne schijven en spijzigde daarmee vijf duizend man. En er werden van de brokken opgenomen twaalf volle korven (Joh. 6 : 11-13), grote, hoge korven, waarin de vis bewaard werd. Gods Wet moet ons steeds boven alles gaan en daarop moeten wij letten.
Het is de zaak van God de Heere, mijn leven te onderhouden, mijn vrouw en mijn kinderen te onderhouden. Maar mijn zaak is het, de schuld, die ik gemaakt heb, te betalen. Nu moet ik honderd gulden huur betalen en verdien slechts zes gulden; daarmee kan ik niet rondkomen, want ik heb vrouw en kinderen! “Nu, wat gaat mij de huur aan, ik betaal ze niet, maar laat brood enz. kopen!” Zo denkt de mens. Maar God heeft ons verzocht, om te zien, wat er in ons hart is en of wij Zijn Wet wel zouden bewaren. Wat is Zijn Wet? Ik heb op mij genomen honderd gulden huur te betalen. “Gij zult niet stelen!” zegt God. Ik leg daarom wekelijks twee gulden weg.
“Ja, maar dan kom ik niet rond! dan hebben wij niets!” Wie heeft u gezegd, dat u niet rondkomt? Wie geeft u dan die vier gulden? Is God zo onbarmhartig? Als een moeder haar kind een geheel bord vol kan geven, zal zij het dan maar een schoteltje vol voorzetten, zodat het honger moet lijden? Is het dan niet ook de lust van God de Vader, dat Zijn kinderen tot verzadigens toe zullen eten? Maar God beproeft ons eerst en wil ons doen zien, dat wij zijn ... dieven!

Dit gebod: “Gij zult niet stelen”, maakt ons tot arme zondaren. En nu, in deze nood, komt men dan voor Gods Woord te staan en ziet men, hoe de Heere God niets in de weg staat. Hij kan vermeerderen, Hij kan zegenen, Hij geeft de Heilige Geest en met Hem lust en liefde tot spaarzaamheid in de huishouding, Hij geeft een waarachtig gebed, een worstelen om zegen!
“Maar er komt niets!”
Wij lezen: van harte zult u aanroepen!
“Dat doe ik, maar er komt niets!”
Houd dan nog meer bij God aan! Houd Hem voor: “U hebt het gezegd! Hier staat het geschreven!” Blijf niet aan het borgen, denk aan de verplichtingen, die u op u hebt genomen, blijf daarbij en houd God uw nood voor!

Dan komen er nog allerlei zonden aan het licht: de kinderen zijn verkeerd, en zo is er allerlei. Houd u aan Gods Woord! Houd u aan Gods gebod! Blijf met God in het gebed worstelen!
Laten wij onszelf toch geen gebed opdringen, het moet uit de ervaring, uit het leven voortkomen. Zo komt men dan tot waarachtige verootmoediging voor God. Men leert allerlei, zo men zich wil houden aan Gods Woord. De duivel komt en wil ons verzoeken. Men komt niet uit, zoals men gedacht had. Zo is er dan ongeloof, een vrezen en beven, - ja, zou Gods Woord wel waar zijn? Waar zijt gij, Heere God? Hoort u dan ganselijk niet meer? Bent u doof? Bent u dood?
En zo begint men evenals David en al de heiligen te worstelen.

Tot het gebed. dat Gode aangenaam is en door Hem verhoord wordt, behoort ten derde, ***dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande mij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil, zekerlijk zal verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft.*** Wij letten hierbij inzonderheid op het woord niettegenstaande. Dit komt overeen met het woord *"nochtans"* in het antwoord op vraag 60: Hoe zijt u rechtvaardig voor God?
"Alleen door een oprecht geloof in Jezus Christus. Alzo, dat, al is het, dat mij mijn geweten beklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en van dezelve geen gehouden heb en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder enige mijner verdiensten, enz. Niettegenstaande (*nochtans*) wij zulks onwaardig zijn, toch (let daarop) wil Hij om des Heeren Christus' wil ons gebed zeker verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft."
Zie, daar ligt u nu voor God als een arm dier, als een arm zondaar. Nee, u hebt niets verdiend, hoegenaamd niets! U bent ver weg gereisd en bevindt u op de zee. God zendt u een storm na en u laat u over boord werpen. Nu komt er dan een zuchten en roepen. En het is niet alleen deze nood. In plaats van vroom te zijn, wordt men te midden van de nood eerst nog recht goddeloos bovendien. Men moet nu toch bidden? Men kan vrouw en kind, lichaam en ziel toch niet aan de duivel prijsgeven!
De eis klinkt: Was u eerst! Reinig u eerst! En men zou zo graag eerst offerande brengen. God wil echter geen offeranden, die behagen Hem niet! Wat moet ik dan?
Roep tot God!
"Maar u zijt een zondaar! God zal u niet horen!"
Dat is niet waar! Hoewel ik het niet waardig ben, - God hoort *nochtans* om des Heeren Jezus Christus' wil.
Zie, dat is het wat God behaagt. Bewaar deze kostelijke leer in alle nood, in alle gevaar. Al bent u onwaardig, u zult en mag u nochtans vasthouden en vastklemmen aan deze grond: *God verhoort nochtans om Jezus Christus' wil!*
Hij vraagt daarbij niet naar zonde en heiligheid en ik kan er ook niet naar vragen. Maar Hij doet het, omdat er in Christus' betaling van schuld is en gerechtigheid. Dus in weerwil van zonde, schuld en nood verhoort God mij om Christus' wil en hierbij blijf ik: Ondanks alles, bent U Vader! Amen.

Zondag 46

Uitgesproken te Elberfeld op 25 Oktober 1846, 's voormiddags.

Vraag 120. ***Waarom heeft ons Christus geboden God alzo aan te spreken: Onze Vader?***
Antwoord. ***Opdat Hij van stonden aan, in het begin onzes gebeds, in ons de kinderlijke vreze en toevoorzicht tot God verwekke, welke beide de grond onzes gebeds zijn, namelijk, dat God onze Vader door Christus geworden is, en dat Hij ons veel minder afslaan zal hetgeen dat wij Hem met een recht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen.***
Vraag 121. ***Waarom wordt hierbij gevoegd: Die in de hemelen zijt?***
Antwoord. ***Opdat wij van de hemelse majesteit Gods niet aards gedenken, en van Zijn almachtigheid alle nooddruft des lichaams en der ziel verwachten.***

"Gij dan bidt aldus: Onze Vader, Die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheiligd; Uw Koninkrijk kome; Uw wil geschiede gelijk in de hemel alzo ook op de aarde."
EVANGELIE VAN MATTHEÜS 6: 9 en 10.

Het "Onze Vader" is het gebed, dat Christus ons heeft geleerd. Hoe hoogst eenvoudig dit gebed ook zij, het is nochtans zó rijk van inhoud, dat jongen en ouden hun leven lang het wel met zo'n hart mogen bidden, als waarmede Christus, onze Heere en genadige Heiland, ons hetzelve te bidden heeft gegeven.
Hoewel er reeds vele verklaringen van dit gebed gevonden worden, zo zal het toch geen overbodig werk zijn, dat ik u velerlei zaken in herinnering breng, die in dit gebed voor onze aandacht liggen.
Beschouwen wij:
I. Hoe het gebed begint;
II. De drie eerste beden van dit gebed.

I.

De aanspraak.
Onze Vader. De aanhef is recht geschikt om ons hart, ons harde hart te verbrijzelen, dat wij niet als stenen en blokken voor zo'n gebed blijven zitten. Want hieruit zien wij welk een grote liefde de liefde van onze Heere Jezus Christus is. Hij ware immers geheel in Zijn recht geweest, indien Hij, hier op aarde zijnde, uit de hoogte met ons had omgegaan, en gedacht: "Wel, die mensen, die daar voor Mij staan, wat weten die van Mijn Vader in de hemelen, die zijn toch allen met gedachten en overleggingen in verkeerde dingen bezig, die deugen allemaal niet, die hebben geen hart noch gevoel voor wat des Vaders is, zij geloven niet, zij zijn niet bekeerd, niet geheiligd, gaan op eigen wegen, zoeken een iegelijk het zijne."
Nu moeten wij er wel acht op geven, dat de Heere zo'n gebed niet na Zijn opstanding medegedeeld heeft en dat aan dezulken, die zeer bijzonder onderwezen waren in de dingen van het Koninkrijk der hemelen. En dat Hij het ook dezulken niet in het hart gegeven heeft, over welke Hij Zijn Geest reeds had uitgestort. Maar integendeel, dat Hij in het begin van Zijn openbaar optreden aan Zijn discipelen en aan allen, die Hem hoorden, aldus bevolen heeft te bidden: *Onze Vader.* En hoedanig nu deze discipelen geweest zijn, hoe weinig zij ervan verstonden Wie de Vader was, weten wij hierdoor,

dat zij in de laatsten nacht, toen zij de Heere nog bij zich hadden, Hem vraagden: "Heere, toon ons de Vader, en het is ons genoeg." Toen zagen zij dus de Vader nog niet in de Zoon; om nu niet te gewagen van de overige discipelen, die Hem op de berg hoorden, noch van de gehele schare, die daarbij tegenwoordig was.

Maar hoe kon de Heere zo onvoorwaardelijk tot allen zeggen, dat zij bidden moesten: *"Onze Vader"?* Dat was Zijn ruime hart. Maar waartoe oppert u deze vraag ? Wat gaat u een ander aan? Vraag liever: hoe kan de Heere dat tot mij zeggen? Tracht zelf daarnaar, om dit "Onze Vader" recht te verstaan, en het uit de grond uws harten te bidden. Want dat is juist de plaag van ons hart en onze dood, dat wij menen: het "Onze Vader" is voor de kinderen, daar zijn wij reeds lang overheen; of wel: het "Onze Vader" is alleen voor heel grote heiligen, ja, die mogen bidden: "Onze Vader." Soms menen wij dan wel, dat wij zulke heiligen zijn, en evenwel: het "Onze Vader" wil er niet van harte uit, wij geloven het ook niet zo recht, ofschoon menig kind het gelooft en het in eenvoudigheid des harten bidt; of andersom gezegd, wij menen er nog niet waardig toe te zijn, nog niet heilig genoeg, alsof het kind de vader maakte, en niet de vader het kind. "Als er echter een Vader is, dan moet er toch ook een kind zijn." Zeer zeker, dat is te begrijpen. Als ik echter een kind wil zijn, dan maakt dat mij niet tot kind, dat ik om dit of dat kenteken er mij mee vlei en er mij op verlaat, dat ik een kind ben. Want dan behoeft er slechts een enkele zonde ons met iets meer dan gewone nadruk voor de ogen gesteld te worden, en wij gevoelen dadelijk, dat het ons veel beter ware met de verloren zoon uit te roepen: "Vader, ik ben niet waard Uw kind genaamd te worden", dan dat God tot ons zeide wat de vader tot de oudste broeder sprak: "Mijn zoon, gij zijt altijd bij mij, en al het mijn is het uwe." Nee, wat mij tot een kind maakt, dat is het woord van mijn Heere Christus, toen Hij mij geleerd heeft te bidden: *Onze Vader.*

De Heere wist zeer goed wat Hij zei, en Hij bezat ook de macht om ons te bevelen op deze wijze te bidden. Indien wij, fatsoenlijke, christelijke, bekeerde mensen, en hoe wij overigens mogen genoemd worden, daar ginds aan de berg gestaan en met eigen ogen dat slag van mensen gezien hadden, tot wie de Heere aldus sprak, en wij hadden die mensen meer persoonlijk gekend, dan hadden wij wellicht gezegd: Wat is dat voor een Man, Die aan zulke lieden voorhoudt, dat zij moeten bidden: *Onze Vader!* Ach, laten wij ons toch wachten voor onze hoogmoed, voor de inbeelding en de eigenliefde alsof wij het alleen waren, die bij uitsluiting mogen zeggen: *Onze Vader*. Want de Heere is een groot Koning, Die op het hart ziet, en Die wel eens het "Onze Vader" wegneemt daar, waar het lange tijd was, en hetzelve degenen geeft, die het niet hadden. Want alzo luidt het woord van de Apostel: "Zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe." (Rom. 8: 9.) Dat was echter de Geest van Christus, dat Hij geen acht sloeg op hetgeen Hij voor ogen had, maar dat Hij Zijn blik richtte naar het hart des Vaders en gelijk Hij in de Vader was, en de Vader in Hem, zo goot Hij met Zijn bevel: "Gij dan bidt aldus: Onze Vader, Die in de hemelen zijt", de liefde Gods uit in de harten dergenen, die Hem hoorden. Wie deze liefde vatten kon, die vatte ze. En wie kon ze vatten, deze liefde? Ja, dat liet Hij over aan de Heilige Geest. Al wie echter van schuld bewust, met zonden beladen, ja van het hoofd tot de voeten met zonden overdekt waren, maar wier geest verbroken en verslagen was, wier beenderen verbrijzeld waren, terwijl zij van verre stonden en tot dusver niet anders gedacht hadden dan te zullen omkomen in de gloed van de toorn Gods, wie nu zo'n bevel uit des Heeren mond vernamen: Bidt gij aldus: "Onze Vader", die hebben zich gewis voor eeuwig verheugd, dat zij in deze woorden een blijde toegang tot de troon

verkregen, waartoe zij nooit of nimmer hadden gedacht te zullen mogen naderen. Hebben ook wij de Geest van Christus, dan kennen wij het hart Gods, dat zich over de ellendigen liefelijk ontfermt. En wij hebben deze Geest, wanneer wij ons niet groter achten dan de kleinen, die zulke woorden van Jezus houden voor datgene wat zij zijn, te weten voor genadige woorden en voor een genadig bevel, dat zij, schoon arme, verlorene en verdoemenswaardige mensen, bidden mogen: *Onze Vader.*

Maar hoe kon de Heere dan toch tot het volk, dat Hem hoorde, en tot Zijn discipelen zeggen: "Gij dan bidt aldus: Onze Vader"? Hij was immers nog niet voor de zondaren gestorven, ook nog niet voor hen opgewekt; er was dus toch nog geen verzoende Vader? Wel, dat is een onnozele vraag! Indien God geen gedachten des vredes jegens ons gehad had, zo zou Hij Zijn Zoon immers niet gezonden hebben. Juist dit, dat de Heere op aarde gekomen was, juist dit, dat Hij Zich hier in het vlees bevond, was het bewijs hoe Gods hart jegens ons gestemd was. Juist dit, dat onze Heere Jezus Christus hier zulks uit Zichzelf zeide, is een bewijs welk een uitgemaakte zaak het bij Hem was: *Mijn Vader, uw Vader.* Dat is het wat de Heere gezegd heeft: "God heeft Zijn Zoon niet gezonden in de wereld, opdat Hij de wereld veroordelen zonde, maar opdat de wereld door Hem zoude behouden worden." (Joh. 3: 17.)

Dus "Onze Vader." Zó moeten wij bidden. Wij moeten het bijgevolg niet zo verstaan, alsof wij er van onze zijde enig recht of aanspraak op hadden, omdat Hij ons geschapen heeft; want wij hebben het wel aan de dag gelegd, hoe bitter weinig wij zulke goedertierenheid Gods hebben geacht. Nee, wij moeten het veeleer zó opnemen, dat God ons door Christus heeft laten aankondigen, dat Hij onze Vader is, niet alleen omdat Hij ons geschapen heeft, maar veelmeer dat Hij onze Vader is in weerwil van al onze zonden en ongerechtigheden, zodat Hij dezelve in het geheel niet meer wil gedenken. En al is het dat wij in ons hart sidderen en beven en versagen, zo moeten wij evenwel moed vatten, vrijmoedigheid jegens Hem met vertrouwen, en er ons ten volle op verlaten, dat Hij onze Vader is, Hij, de heilige God daarboven, en dat niet omdat wij een kinderlijk gemoed of heiligheid bij ons gewaarworden, maar alleen omdat onze lieve Heere Jezus Christus ons heeft geboden, God als onze Vader aan te roepen.
Want daarbij zullen wij geenszins in aanmerking nemen wat wij zijn of niet zijn, zoals wij wel gaarne dat *"Vader!"* roepen, als wij ons heilig gevoelen, daarentegen ons in des duivels kerker en duisternis opsluiten en van God verre houden, als wij ons zondaars gevoelen, maar wij moeten acht geven op het woord en bevel van onze Heere Christus, dat meer geldt dan onze heiligheid of zonde.

Op de vraag of dan alle mensen het bevel hebben, om "Onze Vader" te bidden, antwoord ik onvoorwaardelijk: *Ja.* Diegenen echter, die veel "Onze Vader", "onze Vader" bidden en niet doen de wil des Vaders, zullen weinig nut van al hun paternosters hebben; want dat is de wil onzes Vaders, dat wij onze Heere Jezus Christus geloven, als Hij zegt, dat Zijn Vader onze Vader is. En wie dat gelooft, die weet zeer wel, dat hij met zijn werken God niet maakt tot Zijn Vader, maar dat het een vrije ontferming is, dat wij God als onze Vader mogen aanroepen. En vrije ontferming sluit alle werk geheel en al uit, alle heiligheid, alle deugd, al wat mensen voor vroomheid en godsdienstigheid houden, en het is niet anders dan de genade Christi, die van Zijn lippen vloeit en uit het hart des Vaders voortkomt, die ook datzelfde hart des Vaders voor ons opent en tot ons brengt, opdat wij daarin mogen geborgen zijn, dat wij ons over zulke genade van harte verheugen, en uit haar volheid met blijdschap

en vrijmoedigheid hulp nemen tegen alle ellende des lichaams en des levens.

Zij die dus de wil des Vaders doen, die doen zulks daarin, dat zij zich niet aanstellen alsof zij kinderen zijn, en zich daar ook niets op laten voorstaan dat zij kinderen zijn, zich ook niet plagen en afwerken in een zelfgekozen geloof. Want geen liefhebbend vader zal dat begeren, dat zijn kind zichzelf kwelle om met schijndeugd, schijnvroomheid, schijngeloof en een zelfuitgedachte werkkring de vader jegens zich genegen te stemmen. Nee, dat zijn ware kinderen, die niet eens weten, zoals de Farizeeën dat weten, dat zij kinderen zijn, maar die, tegelijk in bangheid huns harten, zich verheugen over die heerlijke vondst van genade, dat hun de Heere gezegd heeft: Gij moogt "onze Vader" roepen, en zij kunnen volstrekt niet begrijpen hoe zij dat mogen doen, en toch doen zij het vanwege hun groten nood en omdat de Heere het gezegd heeft, en zo schreeuwen zij: "*Abba!"* evenals de kleine kindertjes, die niets anders weten te spreken.

Dit strekke tevens tot antwoord op de vraag, of ook de kleine kinderen dit gebed mogen bidden. Want als er in de kleine kinderen niets is, zodat zij niet weten wat zij bidden zullen, ook geen verstand hebben tot bidden, ook in het geheel niets bij hen gevonden wordt, dat God jegens hen genegen zou stemmen om hen te horen, ook volstrekt niets, waardoor zij God tot hun Vader zouden gemaakt hebben, welnu, zo zijn zij dan even ver als wij; en wanneer wij meer zijn dan die kleine kindertjes, en wij ons bij God boven dezulken iets aanmatigen, dan zullen wij niet eens in Zijn Koninkrijk inkomen, en kan Hij ook het "Onze Vader" van ons geenszins horen.
Maar men zegt: *de kinderen verstaan het niet, zij geloven ook niet.*
Op het eerste antwoord ik, dat, als God u eens énige van Zijn Catechismusvragen wilde voorleggen, ik wel eens wilde weten wat u dan voor antwoord daarop geven zou. En wat het geloof aangaat, zo beproef uzelf wat u van het "Onze Vader" gelooft. Gelooft u het waarachtig, dan zult u de kindertjes in uw armen nemen en ze zegenen, en bij uzelf spreken: Ik grote deugniet, wat geef ik mijn Vader niet al te doen, welk een arbeid met mijn zonden, welk een moeite met mijn overtredingen!
O, wat is onze Heere Jezus Christus toch een dierbare Heiland en trouw Ontfermer, dat Hij, door onze ellende bewogen, ons zo'n liefelijk Evangelie heeft doen horen, dat wij het van Hem weten, welk een God wij hebben, een God, Die ons niet verdoemt noch verderven wil, maar Die onze genadige, goedertieren, liefhebbend Vader wil zijn, tot Wie wij in al onze noden, beide des lichaams en der ziel, "Onze Vader" mogen zeggen, en wij dus geenszins aan Zijn genade zouden wanhopen, maar bij allen honger en dorst naar gerechtigheid tot Hem gaan, evenals een kind tot zijn lieve vader.
En deze barmhartige Hogepriester, hoe heeft Hij het geweten, hoe het met de zichtbare dingen gelegen is!

"Onze Vader, Gij, Die in de hemelen zijt" zo beveelt Hij ons te bidden.
Want immers onze God is in de hemelen, Hij kan doen al wat Hij wil; en wat wil Hij? Wel, niets dan goeds laten toekomen, ja uit de volheid van Zijn barmhartigheid heil doen toestromen aan Zijn armen en ellendigen, die tot Hem daarboven schreeuwen om hulp, om uitredding, om gerechtigheid, om doorkomen door dit leven, om de vervulling van Zijn goede en troostrijke toezeggingen. Ja, de barmhartige Hogepriester, de Heiland Jezus, Hij heeft geweten, wat er hier op aarde gevonden wordt: lijden van allerlei aard, kruis, nood en aanvechting. Wat kan het voor de beangstigde ziel menigmaal benauwd zijn hier op aarde! Wat is er bij het schepsel te zoeken of te vinden? Wie van de mensen vermag een neergebogen ziel op te richten?

Wie kan de nood zo geheel, zo door en door gevoelen, gelijk hij die gevoelt, die door de nood bijkans verpletterd wordt? Wie heeft hier een hart voor al de ellende, voor alles wat zich maar van bezwaren samenpakt en ophoopt in de ziel? Wie vermag hier alle smarten te lenigen? Wie vermag ruimte te maken, opdat de gerechtigheid, waar de ellendige op hoopt, zal kunnen doorbreken, en het beloofde recht zal blinken als de middag? Wat kunnen mensen helpen, die heden zijn, en morgen is hun glans en macht verdwenen? Wat vindt men op aarde gewoonlijk anders dan miskenning en verwerping, dan smaad, dan dat men van allen verlaten wordt? Alles hierbeneden is onbestendig, blijft duren! Maar dat moet u moed geven, gij bestreden ziel: in de hemelen hebben wij een Vader; onze Vader is Zijn Naam; Die heeft over alle dingen te beschikken, Die weet te vertroosten, Die weet zonden weg te nemen, Die weet raad te schaffen, Die weet zo te regeren en alles zo te leiden, dat al Zijn beloften getrouwelijk bij u vervuld worden; want Hij heerst met genade en waarheid, die van Zijn Aangezicht afstralen op een iegelijk die in nood is. Hij heerst met gerechtigheid en gericht, en is daarmee spoedig nabij en ter hulpe een iegelijk, die het hier niet meer kan vinden, en het bij Hem zoekt.

Er is, voorwaar, niets van de lippen onzes Heeren gevloeid, dat ons niet met vreugde en dankzegging zou moeten vervullen, als wij Zijn genade inzien; en dat ons niet ook tevens met schaamte en schande zou moeten bedekken. Want dit *"onze Vader, Die in de hemelen zijt"* is ons als een levende, frisse bron tot lafenis, tot lessing van brandende dorst. Maar ook een bron, die wij bijkans iedere dag voorbijlopen, daar wij liever van onze kunstwijn drinken; wij zoeken het gedurig op aarde bij het schepsel, houden ons daarbij op, en menen dat wij het hier op aarde hebben te schikken en te richten zoals het wezen moet; wij slaan eigen wegen in, om van de morgen tot aan de avond en van de avond tot aan de morgen te komen. Daar kunnen wij dan bij dat alles des te beter leren verstaan, dat en hoe Zich onze Vader in de hemelen als een Vader betoont, aangezien Hem dit alzo heeft behaagd naar Zijn ontferming en neerbuiging tot ons mensen. Niet omdat wij het verdiend hebben, want hoewel Hij van harte onze Vader is, zo geloven wij het nochtans zelden van harte, bidden het ook niet eens gaarne. Dan zendt Hij ons echter nood en velerlei ellende en kruis, ook zonden en menigerlei droefheid. Hij zendt ook menigmaal de helhond op ons af, om ons bij de oren te vatten, opdat wij niet verderven, maar het weten, verstaan en bekennen, dat wij nimmer het goede willen. Alzo handhaaft Hij Zijn vaderlijke liefde bij ons, hetzij ons dit behaagt of niet behaagt, opdat wij het eindelijk bekennen, dat het gewis en waarachtig is, dat wij een Vader in de hemelen hebben, en opdat wij met het volle vertrouwen onzes harten aan Hem blijven hangen.

Zondag 47

Vraag 122. **Welke is de eerste bede?**
Antwoord. ***Uw Naam worde geheiligd. Dat is: Geef ons eerstelijk dat wij U recht kennen, en U in al Uw werken, in welke Uw almachtigheid, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid klaarlijk schijnt, heiligen, roemen en prijzen; daarna ook dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken, alzo schikken en richten, dat Uw Naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde.***

Er volgt nu: ***Uw Naam worde geheiligd.*** Dat zijn beden, die, geheel en al tegen ons zijn, die evenwel voor ons zijn, als wij ze maar goed beschouwen en verstaan. Want wat bidden wij, wanneer wij bidden: *Uw Naam worde geheiligd?* Wat anders dan dat onze naam moge te gronde gegaan zijn. Dat gebed ziet er wel heerlijk uit, maar is het om deszelfs vervulling te doen, dan gaat het geheel anders toe, dan wij ons hadden voorgesteld, zodat het wel zoet is in de mond, maar bitter wordt in de buik. Immers hoe liefelijk het ook moge klinken, ja, hoe wenselijk het ook moge zijn, zodat wij als het ware met pauken en harpen *onze Vader* daarvoor zouden willen loven, dat Hij ons deze Bede gegeven heeft, toch is het voor een mens, wie hij ook zij, allerminst welgevallig, dat hij met zijn naam te gronde gaat. Toch wordt daar de Naam onzes Vaders in de hemelen geheiligd, waar het dierbare Evangelie van onze volzalige God komt, daar waar Zijn Naam verhoogd wordt, en het mitsdien heet: "Niet ons, niet ons, o Heere, maar Uwen Naam geef eer." (Psalm 115: 1.) Want ofschoon wij veel van genade spreken en alleen de Naam Gods willen geheiligd hebben, er blijft bij ons toch altijd dat vermetel pogen, dat wij nochtans voor ons een naam blijven behouden. Het klinkt wel heerlijk: "de mens niets, God alles; de mens op het diepst vernederd, God op het hoogst verhoogd"; maar laat de toepassing dezer waarheid eens met bijzondere nadruk bij ons plaats vinden, bij een iegelijk van ons, zoals hij is, dan zal het wel blijken hoe een mensenkind zich op leven en dood verweert, om vast te houden dat hij toch wat is, omdat hij dit of dat ondervonden heeft; dan wil hij volstrekt in zichzelf enige waarde hebben, dat hij een kind Gods is. En dan is het voor en na, niet: Ik ben een kind, omdat Christus gezegd heeft dat ik bidden zal: "onze lieve Vader", maar: Ik ben een kind, omdat ik het ben. En zo bidt dan de oudste zoon (in de gelijkenis: Luc. 15) en ijvert voor de naam van zijn vader. Maar komt de verloren zoon, de zoon die dood was, naar huis terug, dan is hem de naam des vaders toch niet lief in die zin dat hij vader is en juist daarom zich over het verlorene ontfermt; nee, hij strijdt veelmeer voor de vader, omdat *hij* als kind wil aangemerkt zijn, maar niet omdat de vader een vader is, die zich met aardse gedachten van heiligheid niet inlaat, maar zich ontfermt diens hij wil, omdat zijn wil een vaderlijke wil is. God evenwel is een groot Koning, Die Zich ook over de wederhorigen ontfermt; voordat zij nog tot Hem gekomen zijn, heeft Hij hen met Zijn liefde gevangen, zodat zij op hun borst slaan. Temidden van hun vijandschap worden zij door deze liefde ontwapend en overwonnen; dan brengt Hij hen met al de overigen in Zich tot één lichaam, opdat zij proeven en smaken hoe goedertieren Hij is.

Wij zijn er echter zeer gelukkig aan toe, als God onze bede verhoort, die Hij ons te bidden gaf, ook al verstaan wij die niet. Want zolang als onze naam nog iets zal moeten gelden bij of nevens de Naam van onze Vader in de hemelen, zolang zullen

wij, wat wij ons ook mogen inbeelden, geen waarachtige rust of vrede hebben. Integendeel, wij zullen ons afplagen en afwerken in de veelheid onzer wegen, en zullen moeten ondervinden, dat, hoe wij ook op de naam van "kind" hebben gesteund, wij zonder Wet hebben geleefd; en als dan het gebod komt, zo zal de zonde zich tonen in allerlei gedaante en macht, en wij zullen er bij omkomen, tenzij wij onze naam geheel en al wegwerpen en hartgrondig bidden: *Uw Naam worde geheiligd!*
Dat brengt echter een bange strijd bij de mens teweeg, als het daartoe zal komen, dat de Naam van onze lieve Vader geheiligd zij; want dan wordt het in des mensen hart zó ledig en woest, en hij verzamelt alle krachten, om zo mogelijk zijn eigen lieve naam nog te redden en te handhaven. Hij is immers iets geworden wat hij vroeger niet was, hij is nog altoos iets, zijn naam is goed, maar de zonde is boos; nu wil hij de zonde verdrijven, maar zijn naam wil hij behouden, daar hij immers die en die is, aan wie de genade zich, om zo te zeggen, gebonden moet achten. Deze strijd duurt zolang voort, totdat de mens zich zelf daarin verhardt, of wel totdat hij van zijn eigen naam bekent, dat die niet anders is dan: *mens, zondaar;* en dan heiligt hij de Naam van zijn Vader in de hemelen, dat Die een lieve genadige Vader is, en dat Zijn ontferming, goedertierenheid en trouw uitermate groot zijn.

Zijn wij dan nu zo gezind, dat wij van onze naam niets willen weten, verheugen wij ons veelmeer van harte, dat die meer en meer ten ondergaat en te niet wordt, zo bidden wij ook met blijmoedigheid en een goed vertrouwen: "Uw Naam zij geheiligd", en wij zien onze naam "zondaar" opgaan in de naam "genade", en als zodanig ingebonden in het bundelke des levens, ook opgeschreven in het stamboek en geslachtregister van onze lieve Vader.
Dan gelden echter ook alle overige namen, de mannen van naam en macht, die de gewetens willen binden met "hier een weinig en daarmee weinig", met "gebod op gebod, regel op regel", niets meer. Nee, die namen gelden volstrekt niets, welke als een banier worden omhoog geheven door heel de wereld, ten einde de mensen af te trekken van die enige Banier, welke is de Wortel van Isaï, Die alleen vrucht draagt en in Wie men zijn vrucht heeft; maar het hart, ja de gehele mens, leeft daarboven in de hemelen in de eeuwige Vadernaam, en bidt met daad en woord dat die Vadernaam alleen geheiligd zij; en alzo wordt Hij ook geheiligd.

Het is een goed ding, dat wij alzo bidden: "Uw Naam worde geheiligd", en in het minst niet vragen naar onze naam of naar naam, macht of gezag van wie dan ook. En al moet dan ook onze naam het allereerst daarbij te niet gaan, zodat die als iets kwaads verworpen wordt, en men de naam van "duivel" moet dragen, zodat onze naam een scheldnaam wordt en aan de kaak wordt gesteld, zo worden er tenslotte toch velen gevonden, wie door zulk getuigenis met deze Naam bekend wordt, Die alleen moet grootgemaakt en waarvan alleen moet gepredikt worden. Velen, arme en ellendige mensen, verlatene en hulpeloze lieden, die geen naam op de wereld vinden om er zich aan te houden, er zich op te beroepen of er zich aan toe te vertrouwen, en deze, zij heiligen die Naam en zien alleen in die Naam volkomen redding en behoud.

Zondag 48

Vraag 123. **Welke is de tweede bede?**
Antwoord. ***Uw Koninkrijk kome. Dat is: Regeer ons alzo door Uw Woord en Uw Geest, dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen; bewaar en vermeerder Uw Kerk; verstoor de werken des duivels en alle heerschappij, welke zich tegen U verheft, mitsgaders alle boze raadslagen, die tegen Uw heilig Woord bedacht worden; totdat de volkomenheid Uws Rijks kome, waarin Gij alles zult zijn in allen.***

1. Is het echter uit met onze naam, zodat alleen de Naam van onze Vader in de hemelen bij ons geheiligd wordt, zo is het ook uit met *ons rijk.* Het gaat ons dan gelijk het Petrus ging, tot wie de Heere zeide: "Toen gij jonger waart, gorddet gij uzelf en wandeldet alwaar gij wildet; maar wanneer gij zult oud geworden zijn, zo zult gij uw handen uitstrekken, en een ander zal u gorden, en brengen, waar gij niet wilt." (Joh. 21:18.) Want wij houden altijd voor het Rijk van onze hemelse Vader hetgeen Zijn Rijk niet is, maar wij willen Hem allerlei offeren, als ware Zijn Rijk wat toch slechts ons en des duivels rijk is. Dat echter is ons en des duivels rijk, dat wij bepalen willen wat heilig of niet heilig, wat recht gedaan of niet recht gedaan is. In dat opzicht zijn wij haast allen pausen, dat wij namelijk allen regeren willen; en gaat het niet haarklein naar onze denkbeelden, dan is het verkeerd. Kunnen wij het met onze maatstaf niet meten, dan mag het niet deugen. Waar wij behoorden te regeren, daar willen wij het niet, en daar waar wij niet moesten regeren, daar willen wij in alles de hand hebben. In plaats van onze plicht te doen in datgene, waartoe wij door God geroepen zijn, en te bidden, dat Zijn Koninkrijk kome, breken wij bij onszelf én in onze harten én met ons gedrag dat Koninkrijk af, en willen dan lopen en alweer lopen en gedurig weer lopen, om bij anderen op te bouwen, hetgeen nog niet eens bij onszelf aanwezig is.

Even zeker als het is, dat de Heere, toen Hij tot Zijn discipelen zeide: "De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige, bidt dan de Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote," (Matth. 9: 37, 38.) Hij niet tot hen gezegd heeft: "bidt, dat Hij u uitzende", want Hij wist wel, dat, als het er op aankomen zou, Hij hen zou moeten aandrijven, even zeker is het, dat Hij ook ons niet heeft leren bidden: "geef, dat wij Uw Koninkrijk uitbreiden of doen komen", maar: *"het zal komen."* Het Koninkrijk van onze hemelse Vader komt mitsdien ongetwijfeld zonder ons. Wanneer Hij het wil doen komen, dan komt het ook, derhalve moeten wij er om bidden. Wil Hij het echter niet doen komen, zo zal het wel vergeefs zijn, dat Paulus plant, en Apollos nat maakt.

2. Dat desniettemin Zijn Koninkrijk op zulke wijze komt, dat Zijn Naam geheiligd wordt, hetgeen daardoor geschiedt, dat wij voor Zijn Naam onze naam wegwerpen en alzo overeenkomstig Zijn wil zijn en leven, ook van Zijn Naam getuigen dat die alleen goed en heilig is, dat spreekt wel vanzelf. Want waar niet een rein leven is, niet een doen en laten waarbij men zich der wereld niet gelijkvormig stelt, daar zal zich de duivel geen haar gekrenkt zien. Waar echter een leven in reinheid is, een leven tot de énige Naam, zodat men zelf niet meer weet hoe men heet, maar zoveel te beter weet wat de Naam "Vader in de hemelen" in zich bevat, daar is ook een goed getuigenis, een reine prediking van het Woord en van deze Naam; aldaar komt ook Zijn Koninkrijk en is daar alreeds gekomen.
Daar komt het echter, het wordt niet op kruiwagens van menselijke kracht, overleggingen, inspanningen of menselijke werkzaamheid aangevoerd, maar daar

komt Zijn Rijk als een zaadkorrel in een grond, die van alle mensen wordt vertreden. Het schiet evenwel opwaarts, en wordt ten laatste een boom, waar de vogelen des hemels, de verjaagden en geplaagden om der gerechtigheid wil, heenvliegen, en in welks takken zij nestelen, zingende daar Gode het loflied: *Dat hebt Gij alleen vermocht; groot zijn Uw werken, Gij almachtige Heere!*

3. Waar echter het Koninkrijk van de hemelse Vaders komt, daar zouden welhaast allen, die er veel om gebeden hebben dat het komen mocht, te hoop willen lopen om het weer te verstoren; ja, daar zouden wij lichtelijk allen te hoop lopen, dat het toch maar niet kwame. Want waar dit Rijk komt, daar heeft men geen winst meer van zijn vele zwijnen; dat Rijk stort die alle van de steilte af in de diepe zee, zodat alle versmoren en verdrinken. Want waarlijk, het is geen rijk van eigen willen of lopen, zoals de mens altijd liever wil lopen, in plaats van te bidden en zijn plicht te doen, en in ootmoed te wandelen met zijn God. Dit Rijk verstoort alle menselijk drijven en draven, lopen en rennen, en werpt ons overhoop met al onze bekwaamheid, deugd en vroomheid. Het neemt de mens alles uit de hand, het een met het ander, zodat hij volstrekt geen leven meer in eigen hand vindt. Zo gaat het dan zelf een nieuwe grond leggen, en die grond is: Armen van eeuwige liefde op de bodem der diepste verlorenheid, welke de armen mens uit de hel hebben uitgerukt en hem op een rotssteen zal stellen, die alle vijanden te hoog is.

4. Het Koninkrijk van onze hemelse Vader is bijgevolg een Rijk der genade, waarin alle haar onderdanen alles om niet verkrijgen en wonen een iegelijk onder zijn wijnstok en onder zijn vijgenboom. Van het edele goud des geloofs is aldaar genoeg voorhanden, en van zilver is er overvloed als van stenen, gelijk wij dan het zilver behoeven, om een doorkomen te hebben door dit leven. Daarom heeft ook onze Heere gezegd: "Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid", en een andermaal: "Zijt dan niet bezorgd tegen de morgen, want de morgen zal voor het zijne zorgen, elke dag heeft genoeg aan zijn zelfs kwaad," en insgelijks: "Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden." Wij hebben derhalve slechts te bidden, dat Zijn Koninkrijk komen zal, Hij zal wel weten, hoe in dat Rijk de heerschappij te voeren. Houd gij u maar vlijtig aan het: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt", en pleit op die heerlijke troostrijke Naam, zo zal Hij uw naam wel degelijk doen ten ondergaan, u echter niet laten omkomen. En zo zal Zijn Rijk wel gekomen zijn, zodat gij vol zult zijn van de waren vrede. Bovendien gelijk Hij als een trouw huisvader orde in zijn huis houdt, om u alles ter rechter tijd te doen toekomen, zo zal Hij u een vrouw, wanneer gij een vrouw, een huis, als gij een huis, schoenen, als u schoenen, klederen, als gij kleren, gezondheid, als u gezondheid, bekwaamheid, als gij bekwaamheid nodig hebt, geven. Ja, Hij zal u alle dingen geven ter tijd en ure, welke Hij daartoe heeft bestemd. Daarenboven, wat meer zegt: genade voor genade zult u uit de volheid van Zijn ontferming voor u nemen, alles om niet, op uw eenvoudig gebed: *"Heere, mijn God, Die mijn lieve Vader zijt, aanzie mijn ellende en ontferm U mijner!"*

5. Dan zult u het ook wel degelijk met blijdschap zien, hoe heerlijk uw Vader in de hemelen u bewaren zal bij zo'n leven op Zijn genade en op Zijn beloften, en al zag u ook jaren lang geen enkel spruitje ontkiemen van al uw verwachtingen en van uw ganse hoop op Zijn vaderlijke trouw, en al kreeg het nu de schijn alsof allerhande nood nu eerst recht hoog zou klimmen, en u er hoe langer hoe dieper inzonk, toch ...: met frisse moed vooruit met de belijdenis van Zijn Naam; Zijn Koninkrijk komt niet

dan om te overwinnen.
Want het is een Rijk tegen des duivels rijk en tegen alle rijken dezer wereld, die tegen dit Rijk des hemels razen en tieren; het zal daarom allen die op de Vadernaam staan; en deze Naam voor de wereld dragen, hoog houden en heiligen, bij hun belijdenis en Godvruchtig leven beschutten en behouden. Wel is waar, zij worden belasterd, maar slechts door hen, die dat leven niet kennen en die niet willen weten wat mensen zijn, maar die halve engelen willen wezen, en in hun bijgeloof en hun wereldse gezindheid niets verstaan van gerechtigheid noch van geloof. Behouden zullen zij worden en meer dan overwinnaars zijn door Hem, Die hen heeft liefgehad, omdat Hij hen heeft liefgehad, en Die hen hoort, waar zij Zijn Naam uitroepen en inroepen tot hun hulp.

6. Want dezulken kennen geen andere bedekking, geen vaste burcht, geen andere sterkte, waarheen zij vlieden zullen, dan juist deze Naam: "Onze Vader in de hemelen." Ontbloot van alles, verstaan zij het alleen, deze Naam te heiligen, deze Naam te belijden; verdere tegenweer bezitten zij niet, maar zijn als de lammeren in het midden der wolven. Het enige, waar het hun om gaat, is: dat dit Rijk blijve, en dat ieder ander rijk, dat zich tegen dit Rijk verheft, te gronde ga. In zichzelf hebben zij hoegenaamd geen middelen tot verdediging; als zij dan bidden, dat het Koninkrijk van hun hemelse Vader komen zal, bidden zij, dat hetzelve blijve en de overhand behoude, ook, dat zij uit de muil van een iegelijke leeuw mogen verlost zijn; dat derhalve hun hemelse Vader Zijn Naam en Zijn Waarheid zodanig door gerechtigheid en gericht moge verheerlijkt hebben, dat allen, die op die Naam vertrouwen, de Zon der gerechtigheid zullen mogen aanschouwen, en genezing mogen hebben onder Zijn vleugelen, en in- en uitgang hebben als de mestkalveren. (Mal. 4: 2).

ZONDAG 49

Vraag124. ***Welke is de derde bede?***
Antwoord. ***Uw wil geschiede gelijk in den hemel, alzo ook op de aarde. Dat is: Geef dat wij en alle mensen onzen eigen wil verzaken, en Uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn; opdat alzo een iegelijk zijn ambt en beroep zo gewillig en getrouw moge bedienen en uitvoeren, als de engelen in de hemel doen.***

Mijn geliefde broeders en zusters!
Wij behandelen in dit morgenuur de inhoud van de derde bede van het Onze Vader: ***Uw wil geschiede gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.***

Wij lezen dit gebed in het Evangelie van Mattheus 6: 9-13, en in het Evangelie van Lucas 11: 2-4. Op de laatste plaats lezen wij echter: *"En het geschiedde, toen Hij in een zekere plaats was biddende, als Hij ophield, dat een van Zijn discipelen tot Hem zeide: Heere, leer ons bidden, gelijk ook Johannes zijn discipelen geleerd heeft! En Hij zeide tot hen: Wanneer gij bidt, zo zegt: "Onze Vader, die in de hemelen zijt! Uw naam worde geheiligd, Uw koninkrijk kome. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde. Geef ons elke dag ons dagelijks brood. En vergeef ons onze zonden; want ook wij vergeven een iegelijk, die ons schuldig is. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze."*

Een der discipelen hoorde Hem aldus bidden en toen hield hij nu dit bidden voor een grote kunst en wilde graag, dat de Heere hem en de andere discipelen deze kunst ook bijbrengen mocht. Hij drijft de Heere, als het ware daarmee nog aan, dat hij zegt: Johannes de Doper heeft immers ook zijn discipelen bidden geleerd.
Daarop geeft dan de Heere Jezus Christus aan Zijn discipelen en daarmee ook aan ons, een gebed. Dat was nu echter niet een gebed dat Hij hen met de bedoeling meedeelde, dat zij het alzo letterlijk bidden en geen ander gebed gebruiken zouden. Hij gaf hun dit gebed niet, dat zij dit gebed alleen opzeggen zouden, als het ware om zich daarmee God aangenaam te maken.
Veelmeer wilde de Heere hen daarmee een leidraad geven, opdat de discipelen zouden weten wat zij dan toch eigenlijk begeren moesten van God, hoe zij ten eerste zich God moesten voorstellen, - dat Hij namelijk in de hemel is - dan, dat zij zich God zouden voorstellen als hun Vader. Dat was nu allereerst eens een recht moeilijke zaak om op te lossen, want welk mens heeft uit zichzelf de moed God *zijn Vader* te noemen? Daartoe behoort de geest der vrijmoedigheid, die in ons het "Vader" roept.
Voorts had het gebed dat de Heere gaf, deze inhoud, dat Hij de oude mens doodde en teniet maakte, opdat de nieuwe mens vrij en vrolijk voor God zou leven.

- Wanneer wij aldus tot God de Vader bidden: *Uw Naam worde geheiligd*, dan bidden wij daarmee, dat onze naam, onze eer te gronde mag gaan en dat van ons niets anders gezegd mag worden, dan dat wij verdoemeniswaardige zondaren zijn, zondaren, die het waardig zijn, dat hun naam uit het boek des levens gedelgd worden. Waar alzo Gods Naam verheerlijkt worden moet, daar is het met onze naam gedaan en blijft ons niets meer over dan die genade, dat God onze naam opschrijven wil onder de naam van Christus in het boek des levens.
- Wanneer wij bidden: *Uw rijk kome*, zo is dat ook een gebed tegen onszelf in.

Want er bestaat niet één mens, die niet graag regeert, die niet graag alles beheren wil, die niet graag voor de deur des naasten vegen wil. Wij willen dus dat óns rijk komt. Wanneer echter ons rijk komt, dan is daarvan het gevolg, dat wij met de onzen te gronde gaan, want dan zal God het regeren van Zijn Genade terzijde stellen. Komt echter het Rijk Gods, dan zijn wij met dat Zijn welgelukzalige onderdanen en leven vrij en vrolijk, doordat wij weten, dat Hij het scheepje veilig door de baren en de branding te sturen weet.

- De Heere Jezus geeft ons voorts dit gebed: *Uw wil geschiede,* opdat wij met dit gebed leren onze eigen wil te breken, zodat het dan niet zijn zal: "onze" of "mijn" wil geschiede, maar: *"Uw" wil geschiede!*

De hoofdsom van dit gebed, van het *Onze Vader,* is dus: wij hebben te doen met een Vader, die tegelijkertijd onze Regeerder, onze aller-genadigste Koning is. Zo moeten wij dus onder de regering van deze Vader ons op het kinderbankje zetten, zodat wij niets te zeggen willen hebben, maar alleen op de Vader hebben te zien.

Nu vragen wij dus verder, wat de Heere Jezus meent met ***de wil Gods*** en daarmee, ***dat deze geschieden moge hier beneden gelijk hij geschiedt in de hemel.***
Mijn geliefden, wij willen in dit morgenuur eens niet zo geheel naar de regel van de predikkunst tot u spreken, hoewel dat anders ook zijn nuttigheid heeft.
Ik heb eens een Godvrezende horlogemaker gekend, die had een zieke vrouw en vele kinderen rondom zich en bovendien nog enige schulden. Nu had hij de hele week door volstrekt geen werk, maar op zaterdag krijgt hij een werk te verrichten, waarmede hij zoveel verdienen kon als anders in vier weken! Het werk moest echter ‘s avonds gereed zijn. Het moest afgehaald worden en zou dan onmiddellijk betaald worden. Alles lukt hem, na een vurig smeekgebed voor vrouw en kinderen, tot op het laatst, toen moest nog een veer gemaakt worden om het geheel samen te brengen en daar - daar breekt de veer. De eigenaar van het horloge komt binnen, met de vraag: "is het horloge klaar?" Voor deze echter binnenkomt - welk een storm in het hart van de arme man! - *"Uw wil geschiede!"*; dat kan hij niet zeggen op dit ogenblik, want alles wat in hem was, was in opstand tegen zijn God! Waarom had God hem niet verhoord? Hij had immers niets voor vrouw en kinderen en wist niet hoe hij door de zondag heen moest komen. "Is dat nu de wil Gods" moest hij denken, "dat, nadat ik de hele dag gelukkig gewerkt heb, mij op het laatst dit nu bederven moest!"
Een leger van zonden komt in hem op, een leger van lasteringen tegen zijn God. Hij werpt het alles op de grond. En juist toen kwam de eigenaar binnen, ziet hem aan, ziet zijn vertwijfeling en - schenkt hem een beurs vol geld.

Wat is nu Gods wil? *Gods wil is, dat wij Zijn Naam heiligen, dat Zijn rijk onder ons kome.* Waar echter deze wil geschieden zal, daar geeft de Heere Jezus ons het gebed, dat deze wil door ons en in ons geschiedt.
Maar dat kan de duivel niet uitstaan en de wereld ook niet. De wereld werkt haar eigen wil. De wereld wil hebben dat u met haar de zondag ontheiligt. En ons eigen vlees en bloed is geheel en al tegen de wil Gods, dat Zijn Naam, Zijn Vadernaam, door ons geheiligd wordt.
God wil Zijn wil door ons uitvoeren. Hij heeft ons - weliswaar - daartoe niet nodig, maar Hij is nu eens zo goedertieren, dat Hij ons daartoe beroept, zodat wij alzo gerechtvaardigd worden, Zijn wil op aarde uit te richten.
Dat is een zeer groot voorrecht, mijn geliefden. Omdat echter de duivel en ons eigen vlees en bloed ons alles in de weg leggen, geeft ons de Heere Jezus het gebed, opdat

wij daardoor kracht zouden ontvangen, om Zijn wil te doen. Daarbij worden wij echter bij het doen van de wil Gods meer en meer tot arme zondaren en toch gaan wij van de andere kant van kracht tot kracht en ontvangen de ene overwinning na de andere.

Adam was wel in staat de wil Gods te doen, geheel als de engelen. Maar na de val zijn wij uit onszelf machteloos en onbekwaam om de wil van God te doen, opdat Zijn naam geheiligd worde opdat het rijk het Zijne blijft. Daar komt altijd de eigen naam tussenbeide, de eigen eer. Maar met onze eigen naam schenden wij de naam Gods en geven oorzaak, dat hij van anderen gelasterd wordt. Daar komt het zelf regeren op, men wil zelf beheren en in plaats van naar Gods wil te vragen, zoeken wij allerlei verkeerde wegen en middelen opdat onze regering bestaan mag, ons rijk komt.
Daar heeft dan de duivel zijn zin en wil, dat de Naam Gods niet geheiligd wordt, dat Zijn rijk niet komt. Hoe legt de duivel dat aan?
Ja, dat doet hij door hete vervolging niet, maar, doordat hij u iets aan de voeten legt, waaraan u zich zou kunnen stoten; daar komt het dan in uw hart op: "mijn wil geschiede". De ander zal zich naar mijn wil voegen. Ja, de Heere God Zelf zal Zich naar mijn wil richten, anders laat ik Hem varen!"
Wanneer u de gehele dag door wegens de geringste kleinigheid heftig wordt, of in de meest niet betekenende dingen uw hoofd en wil doorzetten wilt, zodat twist en strijd ontstaat, - doet u dan de wil Gods, laat u dan alles varen, opdat toch vooral de regering aan God blijft?

Waar de mens bekeerd is, heeft hij voortdurend berouw over zijn verkeerde wil. En, of hij ook dikwijls uit zwakheid zondigt, raapt hij zich toch steeds weer op en belijdt en berouwt zijn zonde en denkt: Gods Naam worde geheiligd. Gods regering geldt hier!
Is men er dan met God niet goed aan toe? En wanneer God zegt: "die Mij eren die zal Ik ook eren" is men er dan niet goed aan toe als men van God geëerd wordt?
Zo gaat Gods wil voort en wordt door ons gedaan. Dat is echter niet een brede weg, maar een smalle, maar het einde van de brede weg is de afgrond, het einde van de smalle weg zijn heerlijke landouwen en een vriendelijke ingang in het eeuwige leven en dan de beemden, waar de engelen en de zaligen de wil Gods van harte doen.
Die tot God bekeerd is, weet het eigenlijk niet, dat hij de wil Gods doet en doet hem in stilte en in het verborgene, daardoor, dat hij zich aan de wil Gods onderwerpt, daardoor, dat hij de naaste uitwijkt en hem toegeeft, dat hij laat varen alles, wat de duivel als bewijsreden opricht om God de regering niet in handen te laten.
Daar ziet de bekeerde echter in alle stukken op Zijn Christus. Die heeft de wil Gods gedaan zoals Hij spreekt in Psalm 40: “Zie Ik kom, in de rol des boeks is van Mij geschreven! Ik heb lust, o Mijn God om Uw welbehagen te doen, en Uw wet is in het midden Mijns ingewands.”
En zo spreekt dan ook Job: “De redenen Zijns woords heb ik meer dan mijn bescheiden deel, - d.i. mijn nodige spijzen en kleding, - weggelegd” (Job 23 vers 12). In de Duitse bijbel heet het: "Ik bewaar de redenen Zijns monds meer dan ik schuldig ben!" - hetgeen echter niet juist vertaald is.
In de Heere Jezus Christus, daarin, dat Hij de wil Gods gedaan heeft, zijn wij geheiligd om de wil Gods te doen. Omdat wij daarom geheiligd zijn, vinden wij in de gehoorzaamheid van Christus’ gerechtigheid tegen onze zonden en wij vinden in Christus’ kracht, dat wij onszelf verloochenen, de wereld eraan geven en God laten regeren. Zo is deze bede: "Uw wil geschiede" een gebed tegen onszelf in.

De Catechismus leert ons, dat, waar wij bidden: "Uw wil geschiede" wij daarmee bidden: ***"Geef, dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken."***
U bidt dus niet voor u alleen: "Ach, God de Vader, geef mij, dat ik Uw wil doe!" maar u bidt ook voor uw naasten, voor uw vrienden; ja, voor alle mensen. Voor alle mensen wordt gebeden: "Ach, dat toch eens Uw Naam geheiligd worde, dat slechts Uw rijk kome, dat toch maar Uw wil geschiede!" Daartoe hebben wij dus onze eigen wil te verzaken en te begrijpen, dat God alleen wijs is, dat God alleen goed is.
Nu maakt ons echter de Heilige Geest niet tot zulke mensen, - die er helaas maar al te veel zijn, - die slag op slag ontvangen en zonder ontroering daarbij spreken: "Des Heeren wil geschiede", omdat zij niet tot zichzelf inkeren. En omdat zij nooit deze rekening zich voorleggen: "Dit geschiedde zo, omdat je dit of dat gedaan hebt", maar hun eigen wegen steeds voor zichzelf verontschuldigen.
Ik zeg echter nog eens, dat is niet goed, het is een christen onwaardig. Veeleer, waar ik bid, *dat Gods wil geschiede*, daar weet ik, Hij wil Zijn Naam geheiligd weten. Hij wil de regering in Zijn hand houden. Hij wil, dat Zijn rijk komt.
Is het echter Zijn wil, dat Zijn rijk komt, nu, welke Koning leidt zijn soldaten alleen op de parade en niet ook in het vuur? En zijn het niet juist zijn beste soldaten - ofschoon zij zichzelf ook niet als de zodanigen kennen, - die hij het meest aan het vuur blootstelt? De soldaten echter en de officieren vragen niet naar zichzelf, maar alleen naar de wil van de koning.

Waar wij dan nu tot God bekeerd en geheiligd en alzo geroepen zijn Zijn Naam te heiligen - wanneer dan het Lam ook met ons door onbezaaide landen gaat, en wij als Job op de mesthoop gezet worden, waar hij niets meer had dan een paar scherven om zich daarmee te krabben - dat wij juist dan bidden: "wanneer slechts Uw Naam, Uw Vadernaam, door mij verheerlijkt wordt, dan geschiedde Uw wil!"
Wanneer Zijn Naam verheerlijkt wordt, dan verheerlijkt God ook degenen, die Zijn wil doen. Dat zien wij in alle aartsvaders; zij hebben de wil Gods van harte gedaan, zij hebben de Naam Gods geheiligd, niet zichzelf gezocht. Hun namen zijn bekend en geëerd tot op de dag van heden.

Waar in ons, die geloven, het gebed in het hart leeft: "O, dat slechts Gods Naam van ons geheiligd wordt, hetzij in het leven, hetzij in het sterven!", waar wij dus onze naam prijsgeven, het roer uit onze handen laten varen, en God in de hand leggen, opdat Zijn wil geschiede, dan doen wij hetzelfde, *wat ook in de hemel geschiedt,* wat ook de heilige engelen doen, de zaligen en voleindigden.
Wij doen het niet volkomen, omdat het boze ons nog voortdurend aanhangt. Toch echter, waar het gebed is, daar is kracht te zien, hoe de engelen de wil Gods doen. En hoe doen zij dan Gods wil? Sommige engelen zijn bliksemen en winden - zij varen daarheen en gehoorzamen. Het is bij hen niet een "ja maar, ja maar" om de wil Gods te ontgaan, maar zij bedekken met twee vleugelen hun aangezicht voor Gods heilig aangezicht. Met twee vleugelen bedekken zij hun voeten en zij vragen niet, hoe de gang is. En met twee vleugelen vliegen zij, opdat zij spoedig, spoedig gereed zouden zijn,
ten eerste om de kleine kinderen te helpen,
ten tweede om allerlei noodlijdenden bij te staan, die uitverkoren zijn om tot de eeuwige zaligheid te komen en
ten derde, zo heilig als zij zijn, grijpen zij in een hoop van hoeren en tollenaars, grijpen de een of ander daaruit. En dan verheugt zich de ganse hemel over één zondaar, die zich bekeert. Zij verheugen zich daarover, dat Gods Naam geheiligd

wordt, dat Zijn rijk door de genade verheerlijkt wordt. Zo maken het dus de engelen en wij bidden, dat wij het ook zo maken mogen. Aan volkomenheid willen wij daarbij niet denken, echter wel daaraan: "een slecht soldaat die niet hoopt generaal te worden!" Amen.

Zondag 50

Deze leerrede is gehouden te Elberfeld 6 Juli 1862; ‘s voormiddags

Gezongen: Psalm 84:2, 3;
Psalm 145:5;
Psalm 145: 6.

Vraag 125. ***Welke is de vierde bede?***
Antwoord. ***Geef ons heden ons dagelijks brood. Dat is: Wil ons met alle nooddruft des lichaams verzorgen, opdat wij daardoor erkennen dat Gij de enige Oorsprong alles goeds zijt, en dat noch onze zorg en arbeid, noch Uw gaven, zonder Uw zegen ons gedijen, en dat wij derhalve ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen.***

Geliefden!
Vele jaren geleden heb ik de eerste drie beden verklaard van het gebed, hetwelk Christus Zelf ons geleerd heeft. Laat ons nu, gesterkt door Zijn Geest, de laatste drie beden van dit gebed met elkaar beschouwen.
Wij overdenken dan heden de vierde en de vijfde bede van het "Onze Vader."

"Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren." MATTHEÜS 6: 11 en 12.

Vooreerst breng ik u in herinnering, dat het gehele gebed ons in de mond gegeven en ook door genade ons in het hart gelegd wordt, opdat wij bedenken en gedachtig blijven, hoezeer wij arme zwakke mensen geheel afhankelijk zijn van Gods Vaderlijke goedheid, genade en bescherming. En dat wij, als wij daarvan verstoken zijn, verloren schepselen zijn, gelijk geschreven staat: "Het heeft u bedorven, o Israël! want in Mij is uw hulp." (Hoogduitse overzetting: *"Israël, gij brengt uzelf in het ongeluk, want uw heil is alleen bij Mij."*)
Zo leert dan Christus in dit gebed Zijn discipelen en ons, ons heil te zoeken waar het alleen te vinden is; dat heil in geloof af te smeken van Hem, bij Wie het alleen vast staat; en van onszelf te geloven, dat wij in God alleen leven, ons bewegen en zijn; en daarentegen eindelijk ten hoogste ongelukkig worden, wanneer wij niet doen zo als Christus het ons heeft bevolen.
Iedere bede in het "Onze Vader" is tegen ons en daardoor voor ons. Want wij bidden in de eerste drie beden, dat niet onze naam geheiligd worde, maar de Naam des Vaders; dat niet ons rijk besta, maar het Koninkrijk des Vaders kome. En zo ook dat niet onze wil geschiede, gelijk dat hier op aarde pleegt toe te gaan, maar dat de wil des Vaders hier op aarde moge geschieden, gelijk die geschiedt in de hemel.
Wanneer nu de Naam des Vaders door ons geheiligd wordt, dan zijn wij gelukkige kinderen en worden we ook in deze Naam geheiligd. Wanneer des Vaders Koninkrijk komt, dan zijn wij kinderen der vrijheid, en zal de duivel met Zijn heerschappij ons niet meer regeren. En wanneer des Vaders wil op aarde, gelijk in de hemel geschiedt, dan geschiedt onze bedorven wil niet, en dan staat het goed met ons op aarde.

Gelijk de Tien woorden der Wet in twee tafelen gedeeld worden, zo worden ook deze beden in twee delen gedeeld. De eerste drie beden wijzen ons op God de Vader, opdat Hij ons in Christus Jezus in die werken inzette, welke wij voor Hem hebben te doen.

Daarna komen, om zo te spreken, in de laatste drie beden, wij als arme zondaren van God de Vader afsmeken al wat wij nodig hebben en besluiten dat Hij dit naar Zijn genadige beloften ook voor ons volvoere.
De eerste bede van het tweede deel is om onze lichamelijke nooddruft, de tweede om ontheffing van onze schulden, met betuiging van onze ernstige welmenende gezindheid jegens onze schuldenaren; de derde om verlossing van de boze, die God de Vader wil bewegen en ook dikwijls er toe beweegt, om ons in de verzoeking te laten komen als in een examen, waarin wij beproefd worden.
Bij al deze beden geeft de Heere ons een vaste grond onder de voeten, zodat wij voor elke bede in 't bijzonder op genadige verhoring mogen rekenen, waarom Hij ook, tot besluit, ons het *"amen"* vol van vertrouwen en overgave aan God, in de mond legt.

Het is nu geheel volgens de gang van zaken in dit leven, en de Heere komt er onze zwakheid mee te hulp, dat Hij ons eerst leert bidden om het dagelijks brood, en daarna om vergeving van zonden en verlossing van de boze. Door de tijdelijke weldaden leidt Hij ons op tot de eeuwige, gelijk men het hart van een kind weet te winnen door een geschenk, dat voor zijn leeftijd en kinderlijke geaardheid berekend is. "Wanneer God met mij geweest zal zijn en mij behoed zal hebben op deze weg, dien ik reize, en mij gegeven zal hebben brood om te eten, en klederen om aan te trekken, en ik ten huize mijns vaders in vrede zal wedergekeerd zijn; zo zal de Heere mij tot een God zijn!" Dat was de gelofte van Jakob. (Gen. 28: 20, 21.)
Een iegelijk behoort wel ter hart te nemen, dat hij het dagelijks brood door zijn vele zonden niet verdient, en alle uren aan het gevaar is blootgesteld, ook van dit brood beroofd te worden. Zo is de ziel van een iegelijk, die het erkent, dat hij uit de hand van zijn hemelse Vader eet en drinkt, en hij met Zijn Vaders weldaden overladen wordt, met dankbaarheid vervuld, terwijl hij diep doordrongen is van het gevoel, dat hij al deze gaven geheel onwaardig is; dat hij ook zo geheel verdorven is, dat hij in de beproeving zou bezwijken, in zo'n examen, - laat mij zeggen, - er niet zou doorkomen, indien God Zijn hand van hem aftrok.

Het gebed: "*Geef ons heden ons dagelijks brood"* heeft de Heere geleerd aan Zijn discipelen en aan al degene uit het volk, welke Hij (Mattheüs 5) zalig verklaard had Wat waren dat voor mensen? Waren het niet zulke mensen, wier hoogste, ja enige streven het was, dat de Naam des Vaders zou geheiligd worden, Zijn Koninkrijk zou komen, en Zijn wil zou geschieden. *"Gods vriend des pausen vijand",* zegt het oude spreekwoord, en zo was het ook met hen: *Gods vriend der wereld vijand.* Door de Farizeeën werden zij daarom gehaat, zij waren aller uitvaagsel, en het ging hun niet anders dan het ten allen tijde dengenen gegaan is, die godzalig willen leven in Christus Jezus; zoals wij in de Openbaring (Hoofdstuk 13: 17) lezen, "dat niemand mag kopen of verkopen, dan die dat merkteken heeft, of de naam van het beest, of het getal zijns naams."
In de Brief aan de Hebreeën staat geschreven: "Gij hebt de roving uwer goederen met blijdschap aangenomen" (Hebr. 10: 34). Die zo doen, zeggen met David, terwijl zij hun tijdelijk erfdeel verliezen: "Ik heb Uw getuigenissen genomen tot een eeuwige erve." (Psalm 119: 111) Zij die naar de verkiezing zijn geroepen, zijn gewoonlijk niet rijk aan goederen, maar veeleer arm of ten opzichte van hun dagelijks brood van anderen afhankelijk. Zulke mensen nu, die daarbij de Heere aanhangen, worden vervolgd, miskend, beroofd; zij zijn aan allerlei onrecht blootgesteld, en worden dikwijls zo ver gebracht, dat zij om des Heeren wil alles moeten haten en verlaten. En dan worden zij recht bekommerd en beangst om het dagelijkse brood. Zij hadden

geloof om te blijven staan voor Gods Naam en de getuigenis van Christus, maar dadelijk daarop volgt het kleingeloof: immers er is geen rund meer op de stal.
Dan wendt de Heere Zich tot de verdrukten met Zijn troost: "Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmee gij u kleden zult; is het leven niet meer dan het voedsel, en het lichaam dan de kleding" (Matth. 6:25); aan hen in de eerste plaats geeft de Heere dit Gebed: "Ons dagelijks brood geef ons heden."

Uiterlijke harde vervolging, waarbij men om het Evangelie alles moet verlaten, treft niet iedereen, en heeft ook slechts soms plaats; intussen heeft de wereld voortdurend het hare lief, en haat diegenen, welke des Heeren zijn, en wel daarom, omdat Hij hen van de wereld heeft uitverkoren. Daarom gunt ook de wereld niets aan diegenen, die gerechtigheid najagen; zij zal gestadig van hen haar voordeel zoeken of hun ontnemen wat zij kan. Nochtans komen allen, die des Heeren zijn, in wier mond geen bedrog is, met God en met eer door de wereld. Daarvoor geeft de Heere hun het Gebed: "Geef ons heden ons dagelijks brood."
Alle mensen hebben reden om dit te bidden, hetzij zij rijk of arm zijn; maar alleen de gelovigen des Heeren bidden alzo in geest en waarheid.
De ongelovigen geloven al wat men kan begeren, zolang hun dagelijkse brood daarbij niet in gevaar komt; maar moeten zij van hun broodwinning afzien om Gods Woord, wil en getuigenis, dan laten zij God en Zijn Woord varen om der broederen wil. De gelovigen daarentegen worden door God behouden en begenadigd, zodat zij hun vertrouwen van alle schepselen aftrekken en alleen stellen op God, de Vader in de hemelen. Zij zijn het, die in verdrukking met innige zuchtingen zonder ophouden bidden: "Geef ons heden ons dagelijks brood."

Met *brood* bedoelt de Heere hier alle lichamelijke nooddruft. Niet alleen spijs en drank, maar ook kleding, huisvesting, kortom alles wat voor het sterfelijke lichaam dienstig is; hetzij dan iets groots of iets kleins, van veel gewicht of van het allerminste gewicht in onze ogen; alles wat voor het lichaam nodig is, opdat dit behouden worde met de ziel, zolang het de Heere behaagt ons in dit land der vreemdelingschap te laten. *Brood* wordt dit alles genoemd, omdat het brood het voornaamste is; het brood zal wel niemand spoedig tegenstaan. Hier wordt van het tijdelijke en lichamelijke, en niet van iets geestelijks gesproken. Dagelijks brood noemt de Heere het, omdat ons lichamelijk bestaan er mee verbonden is of er van afhangt; zonder spijs en drank, zonder kleding en huisvesting kan het lichaam niet lang bestaan. Dagelijks brood is dus brood, dat ons, om zo te zeggen, tot morgen strekt, derhalve ons zolang voedt en in het leven houdt, totdat wij weder nieuw ontvangen.

Wanneer wij bidden: *"Geef het ons"*, dan drukken wij met dit "ons" de gemeenschap uit, die wij met de onze en met onze mede mensen hebben, als wilden wij zeggen: "ons mensen." In de eerste plaats is het een bede voor ons eigen huisgezin. Ons brood noemt de Heere het vervolgens, omdat God het voor ons bestemd heeft, opdat daarmee ons lichaam zou in stand gehouden worden. Met het woordje heden snijdt de Heere alle onnodige bezorgdheid af, of liever, Hij neemt ze weg, gelijk Hij ook gezegd heeft: "Zijt niet bezorgd tegen de morgen, want de morgen zal wel voor het zijne zorgen" (Matth.6: 34); buitendien weten wij immers niet, of wij morgen nog in leven zullen zijn.

Deze bede: "Geef ons heden ons dagelijks brood" geeft ons rijke stof tot een

Godverheerlijkende beschouwing.
Eerst tonen wij aan wat wij met deze bede tot God zeggen.
Vervolgens, waartoe wij ons verplicht willen weten, of wat wij wensen, dat bij ons de vrucht moge zijn daarvan, dat God ons deze bede vervult.

Geef ons, bidden wij. Gulden woorden zijn hierbij de woorden van de Heidelbergse Catechismus (Antw. 125): ***"Wil ons met alle nooddruft des lichaams verzorgen."*** In deze woorden ligt de kinderlijke gezindheid, dewelke de Vader in de hemelen als de enige Verzorger erkent.
In het woordje "wil" is uitgesproken de ootmoedige belijdenis, dat, al is het dat wij het brood ons brood noemen, wij het toch met onze zonden verbeurd hebben en het niet verdienen. En dat het daarom louter Vaderlijke goedheid, liefde, toegenegenheid, barmhartigheid en genade is, als God het aan ons geeft.
Daar wij zeggen "*ons",* denken wij aan de behoeften van al de kinderen Gods en van onze medemensen.
Daar wij zeggen: "*met alle nooddruft",* zo sluiten wij daar niets buiten, al ware het ook een spijker of een speld. Wij bekennen veelmeer, dat, indien onze Vader in de hemelen niet voor alle dingen zorgt, er dadelijk aan alle kanten gebrek zal opkomen.
Eindelijk met het woord: *"verzorgen"* bekennen wij ten eerste, dat wij onszelf niet kunnen verzorgen. Ten tweede dat het waarlijk en alleenlijk de zaak en het ambt van onze hemelse Vader is, en niet onze zaak, ons met alle lichamelijke nooddruft, groot of klein naar onze begrippen, al ware het dan ook nog zo nietig, te verzorgen.

Welk een genade is toch de genade van onze Heere Jezus Christus! Hij is het, Die de in Hem gelovenden Zijn Vader als hun Vader openbaart. Hij is het, Die hun beveelt, Hem met kinderlijk vertrouwen om al hun nooddruft aan te roepen; en dat niet alleen, maar Die ons tevens openbaart, welk een Vader Hij ons door Jezus Christus geworden is: een Vader, Die ons met alle nooddruft verzorgt.
Ziet het Lam Gods, Dat de zonden der wereld wegneemt! O, is het niet om in bewondering en aanbidding weg te zinken, en van vreugde en dank juichende op te springen, wanneer wij onze zonden en die van onze mede mensen bedenken, en dan mogen aanschouwen en ondervinden, hoe Vaderlijk en milddadig God voor alles zorgt! Ja voorwaar, dat kunnen wij bij iedere stap als met handen tasten! Hoeveel duizenden en nogmaals duizenden leven alleen hier in dit dal, en duizendvoudig zijn hun behoeften. En in al deze behoeften voorziet God uit louter goedertierenheid om Christus wil. Op iedere behoefte van iedereen slaat Hij Vaderlijk acht. Hij heeft reeds gezorgd, en zorgt dagelijks, dat al het nodige voorhanden is.

Laat toch niemand menen, dat hij iets heeft door zijn vlijt en bekwaamheid, want vlijt en bekwaamheid, evenals het werk zelf en het welgelukken van dat werk, daarbij gezondheid en vrede, een goed oordeel om Gods gaven wel te gebruiken, spaarzaamheid, eerlijkheid, tevredenheid, volharding, ja daarbij vruchtbaar weer, regen en zonneschijn, en al dergelijke zaken, die een tot het dagelijks brood behoren, dat alles komt ook van Gods Vaderlijke hand! De Heere ontfermt Zich over al Zijn werken; enkel uit Zijn hand leven wij en worden wij gespijzigd en gekleed. "Aller ogen, o Heere", zo lezen wij in de Psalmen, "wachten op U, Gij geeft hen hun spijs te Zijner tijd; doet Gij Uw hand open, zij worden met goed verzadigd." (Psalm 145:15; 104:27, 28.)

Nu verlangt de uitlegging van de bede verder, dat deze genadige uitstorting van gaven,

deze Vaderlijke en barmhartige voeding en bewaring haar vrucht bij ons voortbrenge.
Dat dan de eerste vrucht zij, dat wij daardoor erkennen, ***dat Gij de enige Oorsprong van alle goed zijt***. (volgens de Catechismus)
O, wij hebben toch waarlijk niet van onszelf al dat goede, dat wij hebben en genieten. Hoezeer maken wij ons voortdurend al het goede, dat wij van God de Vader om Jezus Christus wille verkrijgen, onwaardig! Hoe dikwijls genieten wij het goede, zonder er zelf aan te denken, van Wien wij dat alles hebben. Hoe dikwijls wordt alles bezoedeld met zonde, misbruikt tot zonde, gebruikt in zonde! Hoe menigmaal zoekt het vlees de oorsprong van het goede bij het vlees, bij zichzelf en bij andere mensen. Hoe zelden bedenken wij met dankbaarheid, dat God de enige Oorsprong is van al het goede, en dat Hij dit veel meer is, dan een aardse vader het zijn kan. De gelovigen begeren dit te erkennen, daar dit erkennen vele zalige, ja de zaligste ondervindingen in zich bevat. Zij begeren niet gespijzigd en gekleed te worden om verzadigd en gekleed te zijn, maar om daardoor de hemelse Vader te erkennen *als de enige Oorsprong van alle goed.*
Maar zal iemand dit zo begeren, dan moet hem eerst barmhartigheid geschied zijn; hij moet eerst genade gevonden hebben in de ogen Gods; hij moet leven in het vertrouwen, dat God om Christus' wil in eeuwigheid zijn genadig God en Vader wil zijn. Ja hij moet in zijn jeugd het kruis gedragen, en zijn geloof moet harde stoten geleden hebben. Eerst moet hij van het goede beroofd zijn geweest door het kwade, en zo een korte of een lange tijd geheel zonder het goede, geheel daarvan ontbloot zijn geweest; hij moet op de Heere gehoopt hebben, Hem lang hebben aangeroepen: "Geef het mij! Geef het mij heden, opdat ik in de dood niet ontslape; geef mij wat ik nodig heb, Gij weet wel, waar het is!" Het zij dan een vrouw, of een kind, of werk, of kleding, of gezondheid, of geld als middel van uitkomst, of wat wij ook voor het lichaam nodig hebben. En als hij dan, waar alle deuren gesloten waren, zijn gebeden verhoord ziet, dan zal hij erkennen, van Wie alleen hij het heeft, en hoe onverdiend hij het heeft ontvangen! Indien de nood niet oppervlakkig, maar diep in het eerlijke gemoed gevoeld is geworden, en dan de uitredding gekomen is, wat is, en wat blijft dan voor ons daar wij onszelf wel kennen als van nature de ondankbaarsten der ondankbaren, voorzeker een behoefte? Dat God ons het dagelijkse brood zo geve, heden zo geve, dat wij het wel moeten erkennen, het ook in waarheid erkennen, en bij deze erkentenis der dankbaarheid blijven, in weerwil van al wat ontbreekt en ten spijt van elke verzoeking om ons van God en van Zijn gebod af te trekken: "Gij, mijn God en Vader in de hemel, zijt de enige Oorsprong van alle goed!"
Ach, wat weten wij daarvan, wat goed is, ook voor het lichaam en hoeveel van het goede zouden wij vergeten, indien het ons overgelaten ware onszelf er mee te verzorgen! En wie is niet van nature geneigd, gedurig tot zijn schade en zijn ongeluk de enige Springader des levens te verlaten!

De tweede vrucht, om welke wij in deze bede tot God bidden, is: ***Dat wij daardoor erkennen, dat noch onze zorg noch arbeid, noch Uw gaven zonder Uwen zegen ons gedijen.*** (volgens de Catechismus) Het is zeker waar, dat wij het gebed niet zouden nodig hebben, zo wij door onze zorgen en onze arbeid iets tot stand konden brengen. En het is wel terdege openbaar, dat ook Gods gaven zonder Zijn zegen ons niet gedijen. Het ligt wel in aller mond, dat aan Gods zegen alles gelegen is, en menigeen wil deze zegen wel hebben, maar wil God niet als zijn hoogste Goed erkennen. Wél ons, als wij geleerd hebben te belijden, dat de Wet ons vervloekt met al wat wij zijn en wat wij hebben. En wat is alles wat wij hebben, wat is het dagelijkse brood, wat is al de overvloed van rijkdom, wanneer Gods toorn en vloek op ons rusten? Als wij

bezorgd zijn, dan doen wij met onze zorgen tot onze zonden toe; dat wij arbeiden, wat helpt het ons, zolang er geschreven staat: "Vervloekt zij het aardrijk om uwentwille!" En waartoe brengen ons al de gaven Gods, ook de gaven van bekwaamheid, als wij niet in de eerste plaats de Gever eren? Eerst moet de vloek van ons weggenomen worden, eerst moeten wij Christus door een waar geloof ingeplant zijn, eerst door Hem gezegenden des Vaders zijn, om in waarheid de noodzakelijkheid van de zegen en de zegen zelven zó te erkennen, dat wij ook in de geringste gaven, als in alles, wat God ons onverdiend laat toevloeien, Zijn zegen erkennen en met dankzegging en gebed om Zijn zegen voor alles aanhouden.
Alleen dan hebben wij Gods zegen, wanneer wij door Hem in Christus Jezus gezegend zijn met hemelse goederen, zodat wij de aardse goederen, zodat wij alles wat tot onze lichamelijke nooddruft dient, als onverdiende zegen nog daarenboven uit Zijn hand ontvangen. Daarbij steeds onze ogen op de hand des Heeren houden en in Zijn wegen wandelen. "De zegen des Heeren maakt rijk, en Hij voegt er geen smart bij." Dat is Gods zegen, dat Hij ons voor goed verklaart in Christus Jezus, en ons in Hem als Zijn kinderen aanziet. Dan is ook al wat Hij ons geeft, in Zijn ogen goed, dan heeft Hij daarmee welbehagen in, dan vermeerdert Hij het en houdt het in stand, zodat wij wel ondervinden dat het weinige, dat de rechtvaardige heeft, meer is dan de overvloed van veel goddelozen.
Hoe nutteloos en vruchteloos alles is zonder Gods zegen, leert ons de 127ste Psalm; en ook ten aanzien van het dagelijkse brood blijft dit waar: "Zo is dan noch hij, die plant iets, noch hij, die nat maakt, maar God, Die de wasdom geeft." (1 Kor. 3: 7.) Daarom: "Een wijze beroeme zich niet in zijn wijsheid, en de sterke beroeme zich niet in zijn sterkheid; een rijke beroeme zich niet in zijn rijkdom, maar die zich beroemt, beroeme zich hierin, dat hij verstaat en Mij kent, dat Ik de Heere ben." (Jerem. 9:23, 24.) Hierop komt het dus aan, dat de Heere als de enige Oorsprong van alle goed, en Zijn zegen als volstrekt noodzakelijk erkend blijve.
Hierop komt het bovenal aan, dat wij Hem gevonden hebben als onze genadige God en Vader door Jezus Christus, en dat wij bij het eerste gebod, bij de vrees en de eerbied voor Zijn Vadernaam en Zijn Vaderzorg volharden, opdat wij ons in Zijn beloften mogen verheugen, en schrikken voor Zijn bedreigingen, gelijk er geschreven staat: "Indien gij niet doet al Mijn geboden, om Mijn verbond te vernietigen, als Ik u de staf des broods zal gebroken hebben, gij zult eten, maar niet verzadigd worden." (Levit. 26: 14 tot 26.)
Welk een dierbare zaak is de vreze Gods en de zegen Gods! Dat zien wij aan Jozef in Potifars huis. Dat weet zo menige Godvruchtige huismoeder te betuigen, als zij met weinig uitgaat en veel te huis brengt, of als zij, op haar vurig gebed, het zeer weinige onder haar handen ziet vermeerderen, gelijk de weduwe te Zarfath dit zag!

De derde vrucht van de bede is, ***dat wij, daar alles van Gods zegen afhangt, ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken, en op onze hemelse Vader alleen stellen.***
Daartoe brenge ons de almachtige God door de genade van Zijn Heilige Geest, want het is anders ons en allen mensen onmogelijk. Een zwaar stuk is het, dat slechts weinigen vatten. Of. wie kan het voor waar houden, dat het onze zaak is: Gods Naam te heiligen voor de mensen; Zijn Koninkrijk bevorderlijk te zijn, voornamelijk daardoor, dat wij ons licht laten schijnen voor de mensen, opdat zij onze goede werken mogen zien; en dat wij Zijn wil doen, dat wij de goede Koninklijke weg der gerechtigheid en waarheid houden en bij Gods gebod blijven? Wie kan het voor waar houden, dat wij daarbij ons lichaam aan God moeten toevertrouwen, verzekerd zijnde, dat het Zijn zaak is, aan ons en ons gezin het dagelijkse brood te geven, en ons met de

onzen te voeden en te behouden? Vlees en bloed zal ons dit niet openbaren, maar onze Vader in de hemel geeft het ons te ondervinden, dat Hij, als een genadige God en getrouw Vader, ook zorgt voor het dagelijkse brood. Immers heeft Hij Zijn eigen Zoon niet gespaard, maar Hem voor ons allen overgegeven, en Hij zorgt voor de ossen, voor de vogelen des hemels voor het gras des velds, voor al wat er leeft; hoe veel te meer voor Zijn duur gekochten! Dat wij slechts leren, met Hem en Zijn genade tevreden te zijn! Hij is onze God, in gebrek zowel als in overvloed.
Ook leeft de mens immers niet van brood alleen! Wie is er ooit beschaamd of te schande geworden, die zijn vertrouwen van alle schepselen afgetrokken en alleen op de levenden God gesteld had? De Heere helpt Zijn ellendigen heerlijk, (Psalm 149) en Hij beloont de Zijnen koninklijk. Hij geeft honderdvoudig weer wat wij om Zijns Naams wil moeten ontberen. Wél ons, zo wij geheel op God de Heere betrouwen! Zo zegt de Heere: "Vervloekt is de man, die op een mens vertrouwt, en vlees tot zijn arm stelt, en wiens hart van de Heere afwijkt! Want hij zal zijn als de heide in de wildernis, die het niet gevoelt, wanneer het goede komt. Gezegend daarentegen is de man, die op de Heere vertrouwt, en wiens vertrouwen de Heere is! Want hij zal zijn als een boom, die aan het water geplant is, en zijn wortelen uitschiet aan een rivier, en gevoelt het niet, wanneer er een hitte komt, maar zijn loof blijft groen; en in een jaar van droogte zorgt hij niet, en houdt niet op van vrucht te dragen." (Jeremia 17: 5 8.)
Welgelukzalig zijn wij, wanneer wij van de Heere geleerd zijn, om met Paulus te zeggen: "Ik weet vernederd te worden, ik weet ook overvloed te hebben; alleszins en in alles ben ik onderwezen, beide verzadigd te zijn en honger te lijden, beide overvloed te hebben en gebrek te lijden. Ik vermag alle dingen door Christus, Die mij kracht geeft." (Titus 4: 12, 13.)

Het kan immers de Heere wel eens behagen, naar Zijn wijsheid, de Zijnen te laten hongeren en gebrek lijden; dan blijft intussen dit gebed staan, hun tot troost in hun angst en nood, totdat de Heere het nodige geeft. Het zij ons genoeg, te weten, dat Christus dit gebed bevolen heeft, en Hij dies ook wel weet, dat wij de bede verkrijgen zullen op grond van de liefde des Vaders en van Zijn gehoorzaamheid aan de Vader. zo blijft het ook ten allen tijde waar, wat geschreven staat: "Ik ben jong geweest, ook ben ik oud geworden, maar heb niet gezien de rechtvaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood", en: "Het weinige, dat de rechtvaardige heeft, is beter dan de overvloed veler goddelozen." (Psalm 37: 25 en 16.)
Ach, waren wij maar niet door de gewoonte van het goede zo ondankbaar, dat wij deze bede niet indachtig blijven! Zeker, dagelijks hebben wij die bede nodig, want wij zijn het onwaardig het dagelijkse brood van God te ontvangen; laten wij daarom niet zo aanmatigend zijn, als sprak het vanzelf, dat wij het dagelijkse brood vinden. Het is Vaderlijke goedheid en Goddelijke lankmoedigheid, dat wij het ontvangen: wij bederven alles met onze zonden. Amen.

Zondag 51, vraag 126

Gehouden te Elberfeld 6 Juli 1862; ‘s voormiddags

Gezongen: Psalm 84:2, 3;
Psalm 145:5;
Psalm 145: 6.

Vraag 126. ***Welke is de vijfde bede?***
Antwoord. ***Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren. Dat is: Wil ons, armen zondaren, al onze misdaden, en ook de boosheid, die ons altijd aanhangt, om des bloeds van Christus wil niet toerekenen, gelijk wij ook dit getuigenis Uwer genade in ons bevinden, dat ons ganse voornemen is onzen naaste van harte te vergeven.***

Geliefden.
Opdat God de Vader niet om deze zonden Zijn goedertierenheid van ons aftrekke, voegt de Heere er bij en leert ons te bidden: *"Vergeef ons onze schulden."*
Wij vinden deze zelfde bede in Psalm 25: 8: "Aanzie mijn ellende en mijn moeite, en neem weg al mijn zonden." O, dat toch geen mens de ogen naar boven sla tot God om lichamelijke zegen en om verlossing uit lichamelijke nood, zonder de bede: "Vergeef ons onze schulden!" Wie door God verootmoedigd is, dien zal ook de bewustheid van zijn zonde en van zijn ellende wel bij het bidden om lichamelijke nooddruft voortdurend bijblijven. Ook zal deze bewustheid altijd bij hem vergezeld gaan met de behoefte, dat God als zijn genadige God en Vader hem zijn schulden kwijtschelde. Bij allen roem des geloofs verraadt men een dood geloof en een dood bestaan, wanneer men zegt: "Wat, behoeven wij dit nog te bidden? wij hebben immers reeds lang vergeving der zonden ontvangen, en deze vergeving geldt toch voor altijd."
Zulk een bewering bewijst alleen, dat men zichzelf de zonden heeft vergeven, en dat God zo'n geloof nooit gewerkt heeft. "Gedenk niet der zonden mijner jonkheid, noch mijner overtredingen!" Is het voortdurend gebed van alle gelovigen, hoe vast verzekerd zij ook mogen zijn, dat God de zonden van hen heeft weggenomen, en hunner zonden nimmermeer gedenken wil. Er is waarlijk geen zo gehoorzaam kind, dat niet gedurig ondeugend is, hoezeer het ook tegen zijn ondeugendheid strijdt; en zo'n kind kan de gaven en weldaden van zijn ouders niet aannemen zonder een gevoel van innige beschaming en nederigheid. Hij, die in waarheid bekeerd is, vreest God; menigmaal siddert hij voor God; en hoewel ook, van de anderen kant, de liefde de vrees buiten drijft, zo heeft hij toch een blijvende behoefte aan kwijtschelding van schulden, daar de zonden nooit ophouden te woeden en de boze zondige geaardheid ons gehele leven lang ons bijblijft. Zodanige behoefte behoort tot het leven des geloofs. Wat hier schulden zijn, weten wij uit het begrip, dat wij van geldschulden hebben. Onze schulden bij God zijn in zekeren zin gelijk aan geldschulden, die wij niet kunnen betalen. Onder dit beeld komen zij voor in de gelijkenis (Matth. 18:23 vv.), waarin de Heere tot ons spreekt van een koning, die met zijn dienstknechten rekening wilde houden; daar lezen wij, dat de dienstknecht niets had om te betalen.

Dat nu onze schulden voor God onze zonden zijn, weten wij uit Lucas 11:4; daar staat: *En vergeef ons onze zonden.* Volgens het begrip van schulden moeten wij alles betalen, of met al wat het onze is aan de eeuwige banden des duivels overgeleverd worden, tenzij dat wij losgelaten worden en ons tevens de schuld wordt

kwijtgescholden, omdat een ander voor ons betaalt, en zo de schuld wordt uitgedelgd. Volgens het begrip van *zonden* hebben wij aan *overtredingen* te denken, welke de dood ten gevolge hebben. Schulden en zonden zijn misdaden, gepleegd tegen Gods heiligheid, en op welke vloek en dood staan. Bijgevolg zijn het zonden tegen Gods Wet, verbonden met de straf, dat is met de tijdelijke en eeuwige straf, welke God voor deze daden bepaald heeft; ja, het zijn niet de daden alleen, maar ook de zondige aard, waar tegen wij ons leven lang te strijden hebben.
Daarom is de uitleg van de Heidelbergse Catechismus in Antwoord 126 geheel naar de mening des Geestes en naar de behoefte van de ziel, die haar nood en haar onwaardigheid berouwvol, ootmoedig belijdt, die dat ook belijdt bij het ontvangen van elke gave uit Gods, des Vaders hand: ***"Wil aan ons arme zondaren al onze misdaden, ook de boosheid, die ons altijd aanhangt, om het bloed van Christus niet toerekenen."***

Voorwaar, dit is een troostrijke uitlegging van het woord vergeven, want de vergeving der zonden bestaat toch eigenlijk daarin, dat God ze als met Zijn hand of als met een kleed bedekt, zodat wij voor Zijn ogen zijn, als hadden wij noch zonden, noch dien zondigen aard; dat Hij ons niet toerekent hetgeen Hij naar Zijn oordeel ons toerekenen moet. De zonden vergeven, dat beduidt: de zonden van iemand wegnemen of wegzenden, of van iemand afkeren en afwentelen, hetgeen echter alleen geschieden kan door Gods rechtspraak, volgens welke Hij ons de zonden niet toerekent. Intussen betuigt het Woord, dat de schulden wel bestaan, maar dat bij God een kwijtbrief ligt, door welke wij van God worden aangezien, als hadden wij alles betaald.
Ja, wel zijn wij niet alleen arme, behoeftige mensen, maar *arme zondaren.* Zondaren, omdat wij voor Gods Rechterstoel voortdurend schuldig staan, en Hem schuldenaars zijn en blijven, zowel vanwege onze ongehoorzaamheid als vanwege de straf, die wij ons schuldig hebben gemaakt om te dragen.
Arm zijn wij, omdat wij geen penning kunnen betalen. Nu komt echter de Heere Jezus, treedt op als onze Wetgever, en beveelt ons te bidden tot God de Vader: "Vergeef ons deze schulden." zo toont ons de Heere, dat Hij ons kent in onze ellende, en dat Hij ons kennen, dat is: Zich over ons ontfermen wil. Hij verwekt in ons de behoefte naar kwijtschelding van onze schulden. Hij toont het te weten en leert ons ook, dat Hij het weet, dat God de Vader ons niets van al die schulden toerekenen wil noch toerekenen zal; dat Hij ons ook niet om al onze misdaden, of ook om de boosheid, die ons nog altijd aanhangt, straffen wil noch zal, ons voor rechtvaardig verklaren, en voor Zijn kinderen en erfgenamen houden wil. Welk een genade is toch de genade van onze Heere Jezus, om ons zo Zijn liefde en het hart van God de Vader, Zijn genegenheid en ontferming voor de ogen van ons vreesachtig geweten en wankelend geloof te houden, en ons zo'n bede te geven en in de mond te leggen!

Geheel met recht zet de Catechismus er evenwel bij: *om het bloed van Christus.* Dat behoefde de Heere er niet bij te voegen; immers dat verstond toenmaals ook iedereen, dat er zonder bloedvergieting geen vergeving geschiedt. Daarbij kon iedereen uit de Profeten weten, dat Hij, Die ons in genade leert bidden: "Vergeef ons onze schulden", deze schulden op Zich en voor Zijn rekening nam, en Zich deze schulden, als ware Hij de schuldenaar, liet toerekenen, gelijk geschreven staat: "De Heere heeft ons aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen." (Jes. 53: 6.)
Wij, die geloven, bekennen dat wij voortdurend schulden voor God maken; daarom ook moet de vergeving der zonden een voortdurende zijn; en dat het Gods wil is, ons voortdurend de zonden en de straf kwijt te schelden op ons ootmoedig gebed, dat leert

ons Christus. Waarom twijfelt gij dan, gij kleingelovige, waarom bidt u niet? Bid, en geloof, dat God u uw bede geeft, want Christus heeft het gezegd.
Dat wij ons dan nooit laten afhouden van dit te bidden! Met deze bede toch geven wij Gode de eer; bewijzen het dat wij de Heere Christus geloven; en zorgen voor de zaligheid van onze zielen. Hoe toch kan deze zaligheid ons geschonken worden, zo wij niet om vergeving van onze schulden bidden, daar immers de zaligheid niet zonder vergeving plaats hebben kan? En buitendien, laten wij toch nooit vergeten, ons vanwege onze zonden en vanwege al de boosheid, die ons nog voortdurend aanhangt, te verootmoedigen, opdat wij voortdurend de troost van de vergeving onzer zonden hebben, doordien wij gedurig boetvaardig tot God de Vader gaan om kwijtschelding van zulke schulden.
Laat ons, eindelijk, met dit gebed volhouden, opdat wij ook de overige weldaden, die ons in het gehele gebed beloofd worden, zodanig deelachtig worden, dat zij ons tot eeuwig heil dienen, hetgeen zonder Gods genade en vergeving der zonden niet geschieden kan, want anders: of wij ontvangen ze niet, of zij dienen ons slechts ten verderve.

Vervolgens handhaaft de Heere in Zijn gebed de gemeenschap der heiligen en de liefde tot de broederen, en evenzo de dankbaarheid jegens God voor al Zijn genade. *"Vergeef ons onze schulden"*, zo legt Hij het ons in de mond; Hij zegt niet: "Vergeef mij mijn schulden." Daarmee doet Hij ons gedachtig zijn, dat wij allen, die des Heeren heiligen zijn, tezamen niet anders dan arme zondaren zijn, welke daarom ook voor elkander tot de Vader moeten naderen. Hij Zelf, de Heere, toen Hij zag, dat de duivel de Zijnen wilde ziften als de tarwe, stelde Zich tot onze Voorspreker, opdat ons geloof niet mocht ophouden. Nu wil de duivel gestadig de heiligen des Heeren ziften met onze rede en scherpe uitlegging der Wet. Daar wij allen arme zondaren zijn, des vleses en bloeds deelachtig, zo ontbreken dan ook de werken des vleses niet, maar worden steeds gevonden, zoals eigenliefde, hoge dunk van onszelf, haat, twist, zo ook dat wij door de kleinste krenking van onze eer dadelijk beledigd worden, en van anderen datgene verlangen, wat wij hun toch niet zo bewijzen.
Daarentegen leert ons de Heere, de een de ander in liefde te dragen, voor elkander Hem aan te roepen, en alzo voor de gehele menigte van alle gelovigen op te komen, biddende dat God ons allen noch onze schulden, noch de verdiende straf toerekene. De Heere begeert aldus *de liefde,* welke de band der volmaaktheid is en de vervulling der Wet; daarom laat Hij ons bij onze bede dit toevoegen: *Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren*, of gelijk wij in Lukas 11 lezen: *"Want ook wij vergeven aan een iegelijk, die ons schuldig is."*

Hier is nu geen sprake van geldschulden, al is het dat ook deze in zover daartoe kunnen behoren, als de Heere ons ook leert barmhartig te zijn jegens dezulken, aan wie het niet gegeven is, in dit stuk alle gerechtigheid te vervullen. Veeleer bedoelt de Heere hier de misdaden van anderen jegens ons, als: verongelijking, miskenning, allerlei krenking en boosaardigheid. Hij leert ons hierdoor alle wraakgierigheid, alle haat en toorn en al het eigenmachtige staan op ons werkelijk of vermeend recht in alle particuliere zaken af te leggen. Ik zeg: in particuliere zaken; evenwel niet alzo, als het betreft doodzonden, niet alzo in zaken Gods, en ten aanzien van hetgeen tegen de leer van Christus is, waarbij door ons vergeven, de waarheid Gods en wat voor God gerechtigheid en liefde is, met voeten getreden zoude worden; in zulke zaken is het ons zelfs niet geoorloofd te vergeven. Daarentegen dringt de Heere er sterk op aan in alle zaken, die ons persoonlijk aangaan.

Hoe sterk Hij daarop aandringt, weten wij uit Zijn uitspraak: "Want indien gij de mensen" Hij zegt niet: de broederen, maar: de mensen "hun misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven. Maar indien gij de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uw misdaden niet vergeven." (Matth. 6:14, 15.)

Hier rijst de vraag op, of dan de mensen, die ons beledigd hebben, altijd de eersten moeten zijn, om ons om vergeving te smeken en te zeggen: "Het is mij leed, vergeef het mij!"
Mij dunkt eenvoudig: *Ja*, wat de daad der vergeving betreft, en dat wij dan eerst aan iemand met woorden hebben te zeggen: "Het is u vergeven." Wij mogen niemand in zijn zonden en verkeerdheid stijven, en de Heere zegt Zelf: "Indien uw broeder tegen u zondigt, zo bestraf hem; en indien het hem leed is, zo vergeef het hem. En indien hij zevenmaal daags tegen u zondigt, en zevenmaal daags tot u wederkeert, zeggende: "het is mij leed," zo zult gij het hem vergeven." (Luc. 17: 3,4.)
Daarentegen antwoord ik ook op de gedane vraag: *Nee, wat de gezindheid om te vergeven betreft.* De Heere wil bij ons ten allen tijde deze gezindheid, en dan is dit "vergeven": de misstappen en de overtredingen der mensen hun niet toerekenen, maar ze veeleer hun als het ware afnemen; daarbij ook de gelegenheid waarnemen, zo dikwijls ons die daartoe wordt aangeboden, om de mensen te tonen, dat wij hen deswege niet haten. Dus we moeten alles te doen, om hen door liefde te overwinnen. Of dit nu bij de mensen vrucht zal voortbrengen, gaat ons niet aan; het zij ons genoeg, barmhartigheid aan anderen te bewijzen, gelijk God ons barmhartigheid bewijst, opdat wij de getuigenis in ons bevinden door de Heilige Geest, dat, gelijk de Catechismus zegt, ***ons ganse voornemen is, onze naaste van harte te vergeven.***

Dit is een heerlijke verklaring der woorden: "Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren"; want ieder kind Gods vindt deze getuigenis der genade Gods in zich, en bij hem is dit voornemen niet gehuicheld, niet een droombeeld; nee, elk gelovige zal, wanneer hem slechts de gelegenheid aangeboden wordt, met de daad bewijzen, dat zijn voornemen waarheid is. Om daartoe te komen, zijn intussen allerlei verootmoedigende wegen nodig, op welke men zijn eigen haat tegen God en de naaste, zijn haat tegen de genade en waarheid Gods, en tegen de getrouwste tuchtigingen der Wet heeft leren kennen, maar zich tevens daarover verootmoedigd en zo genade voor God gevonden heeft.
Wanneer iemand zelf ondervonden heeft, hoe God met Zijn liefde hem te sterk is geweest, dan heeft hij ook het voornemen, om de mensen met liefde te overwinnen; en zo heeft hij dan voor zichzelf geen vijand meer. Alles gaat van harte, wanneer het hart voor God verbroken is.

Ondertussen moge menigeen voor deze bede blijven stilstaan, en toezien of hij wel deze getuigenis der genade in zich bevindt. Indien niet, zo weet hij, waar de Heere hem hebben wil, waar hij het te zoeken heeft, en vanwaar hij de kracht heeft te nemen. Wij kennen allen uit de gelijkenis (Matth. 18:23 vv.) het doen van *de boze dienstknecht,* hoe hij handelde met zijn mede-dienstknecht. Christus houdt ons hier als het ware vast, opdat ons het lot van deze dienstknecht niet treffe, en opdat wij werkelijk vergeving van onze schulden mogen ontvangen. Niet, alsof ons vergeven de reden ware, waarom God ons onze schulden vergeeft. Men heeft roem, wanneer men gaarne vergeeft, maar niet voor God; het is onze schuldige plicht, en wij zijn strafbaar, als wij het niet doen, maar de Heere wil het bewijs hebben, dat wij in ware ootmoed, in waar geloof en in oprecht berouw voor God verschijnen, om genade en ontferming

van Hem te ontvangen. Daarvan is alleen dit het onbedrieglijke bewijs, dat wij de naasten hun misslagen vergeven. Wanneer wij dit bewijs der genade in ons bevinden, dan hebben wij in de bede zelve een krachtige troost, een teken en onderpand, dat God de Vader ons onze schulden vergeeft, want zo er door genade zo'n voornemen in ons is, dan is er ook in Gods hart het voornemen en de vaste wil, om ons onze schulden te vergeven. Aan zijn eigen gezindheid kan inzonderheid de bestredene het erkennen, hoe de gezindheid van God jegens hem is.

Voorwaar, het is op een wonderbare wijze, dat Christus ons leert alle wraakgierigheid, haat, nijd en toorn af te leggen en aan alle mensen liefde en vriendelijkheid te betonen, barmhartigheid te bewijzen, alle onredelijkheid en verkeerdheden der mensen aan de Heere over te geven, alles op Zijn hand te leggen en in de liefde Gods jegens onze bitterste vijanden te volharden.
Wij hebben ook alle reden, om de mensen hun misdaden te vergeven, en zo het bewijs te geven, dat en hoe wij geheel verootmoedigd en voor God verbrijzeld zijn om onze zonden en schulden, opdat wij van God vergeving ontvangen, opdat Hij ons niet late verloren gaan, maar ons bij de vergeving der zonden en bij de verworvene zaligheid beschutte en behoede.
Opdat Hij ons daarbij beschutte en behoede, daartoe dient de laatste bede: "Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de Boze." Deze bede willen wij later afzonderlijk behandelen.
AMEN.

Zondag 52

Gehouden te Elberfeld 13 Juli 1862; ’s voormiddags

Gezongen: Psalm 119:85 en 86,
Psalm 91:l
Psalm 91: 8.

Vraag 127. Welke is de zesde bede?
Antwoordt: ***Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze. Dat is: "Omdat wij van onszelf zo zwak zijn, dat wij niet een ogenblik kunnen bestaan, en daartoe onze doodsvijanden, de duivel, de wereld en ons eigen vlees, niet ophouden ons aan te vechten, wil ons toch behoeden en sterken door de kracht Uws Heiligen Geestes, opdat wij in deze geestelijken strijd niet onderliggen, maar altijd sterke wederstand doen, totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden."***

"En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze, want Uw is het Koninkrijk, en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen."
MATTHEUS 6: 13.

Geliefden!
Opdat de Heere ons bij de vergeving van onze zonden en bij de verworven zaligheid beschutte en behoede, daartoe dient de laatste bede in het *"Onze Vader."*
"En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den Boze." De Catechismus legt deze bede in Antwoord 127 aldus uit: *"Omdat wij van onszelf zo zwak zijn, dat wij niet een ogenblik kunnen bestaan, en daartoe onze doodsvijanden, de duivel, de wereld en ons eigen vlees, niet ophouden ons aan te vechten, wil ons toch behoeden en sterken door de kracht Uws Heiligen Geestes, opdat wij in deze geestelijken strijd niet onderliggen, maar altijd sterke wederstand doen, totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden."*

Volgens deze uitleg is in verzoeking leiden, zo'n leiden dat God ons, wanneer wij in de verzoeking zijn, verlaat, er ons in laat steken; daarom bidden wij, dat ons dit niet moge geschieden, en begeren daarbij het tegendeel, dat God ons zou willen behoeden, opdat wij niet in de verzoeking omkomen, maar veel meer daardoor beproefd mogen worden, en zegepralend uit de verzoeking te voorschijn treden.
Verder betekent: in verzoeking leiden iemand in de hand of in de macht van de verzoeking laten komen, zodat hij er als midden in is vastgeklonken en er niet weer uit loskomt; zodat hij aan de verzoeking wordt overgegeven en van God verlaten, zonder hulp, kracht, troost, licht en genade blijft, en zo moet onderliggen. Verzoeken is *iemand op de proef stellen, opdat het openbaar wordt of hij wezenlijk datgene is, waarvoor hij zichzelf houdt of wordt gehouden.*

Er bestaat een verzoeking ten goede en een ten kwade. Hier is de laatste bedoeld, wat blijkt uit het tweede deel van de bede: *Maar verlos ons van den boze.* Hieruit zien wij, dat het een smeekgebed is, en de bedoeling er van is deze :
"Ach Vader, laat ons niet los, voer ons niet te ver in het vuur van verzoeking, wil ons toch niet alleen laten en aan de woede van de vijanden overgeven. Laat niet toe, dat de vijanden ons met zich meeslepen in de netten en strikken, die zij over ons werpen!

Ruk ons met Uw macht uit alle netten door de Geest des geloofs en der kracht!"
Wij mogen van de Heilige God niet beweren, dat Hij ons in de verzoeking tot het kwade leidt, want nooit en nimmer is Hij de oorzaak van de zonde en van het kwade; laten wij daarentegen dit vasthouden, dat wij de schuld bij onszelf moeten zoeken, zoals de Apostel Jakobus ons uitdrukkelijk leert: "Een iegelijk wordt verzocht, als hij van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verlokt wordt." (Jak. 1: 14.) Wanneer God in Zijn rechtvaardig oordeel mocht besluiten ons in de verzoeking te brengen, dan zouden wij toch zelf de eerste oorzaak zijn, doordat wij Hem noodzaken ons midden in de verzoeking te laten komen.
Immers, zo lezen wij van Koning Hiskia: "In die dagen werd Jehizkia krank tot stervens toe; en hij bad tot de Heere; Die sprak tot hem, en Hij gaf hem een wonderteken. Maar Jehizkia deed geen vergelding naar de weldaad, aan hem geschied, omdat zijn hart verheven werd; daarom werd over hem en over Juda en Jeruzalem een grote toornigheid." Verder: "Als de gezanten der vorsten van Babel, die tot hem gezonden hadden, om te vragen naar dat wonderteken, dat in het land geschied was, bij hem waren, verliet hem God, om hem te verzoeken, om te weten al wat in zijn hart was." (2 Kron. 32: 24, 25 en 31.) Daaruit leren wij, dat wij aan God de schuld van de verzoeking niet mogen geven. Hiskia's hart verhief zich, toen de gezanten uit Babel hem vraagden. Toen moest God hem verzoeken, dat is: omdat Hiskia bij deze gelegenheid de profeet Jesaja niet raadpleegde, noodzaakte hij God, om aan de dag te doen komen, wat hij, Hiskia, op en in zichzelf was. God liet hem evenwel niet in de verzoeking blijven of daarin ten verderve gaan. Daarom lezen wij: "Doch Jehizkia verootmoedigde zich om de verheffing zijns harten." Natuurlijk ten gevolge van de vermaning van de profeet, onder wiens woord hij zich boog als onder Godswoord, "hij, en de inwoners van Jeruzalem," wier harten zich ook verheven hadden; "zodat de grote toornigheid des Heeren over hen niet kwam in de dagen van Jehizkia."

Van Israël en van David staat geschreven in het 2e Boek van Samuël, Hoofdstuk 24: "En de toorn des Heeren voer voort te ontsteken tegen Israël, en Hij porde David aan tegen hen, zeggende: Ga, tel Israël en Juda." Ditzelfde wordt ons in het 1ste Boek der Kronieken, Hoofdstuk 21, aldus medegedeeld: "Toen stond de satan op tegen Israël, en hij porde David aan dat hij Israël telde." Wat in het Boek van Samuël aan de toorn des Heeren wordt toegeschreven, dat wordt in het Boek der Kronieken toegeschreven aan de satan. Zo heeft dan de Heere, in Zijn rechtvaardig oordeel over Israël, de satan toegelaten dit kwade stuk aan David in te geven. Intussen zien wij, dat David zichzelf de schuld geeft, daar hij tot de engel, die het volk sloeg, zegt: "Ik zelf ben het, die gezondigd en zeer kwalijk gehandeld heb, maar deze schapen, wat hebben die gedaan? O Heere mijn God, dat toch Uw hand tegen mij en tegen het huis mijns vaders zij, maar niet tegen Uw volk ter plage." (I Kron. 21: 17.)
Wij lezen in het Evangelie van Lukas, Hoofdstuk 22:34 "De Heere zeide: Simon, Simon, ziet, de satan heeft ulieden zeer begeerd om te ziften als de tarwe." Dit zei de Heere en liet er spoedig op volgen: "Ik zeg u, Petrus! de haan zal heden niet kraaien, eer gij driemaal zult verloochend hebben dat gij Mij kent." Ook lezen wij in het Boek Job, Hoofdstuk 2 vs. 6, dat de Heere tot de satan zei, toen deze de oprechtheid en vroomheid van Job in twijfel wilde trekken: "Zie, hij zij in uw hand, maar verschoon zijn leven." Bij de profeet Zacharia, Hoofdstuk 3, zien wij, hoe de satan ter rechterhand van de hogepriester Jozua stond, om hem te wederstaan, hoe daarentegen de Heere zeide: "De Heere schelde u, gij satan, ja de Heere schelde u!" Van deze satan, onze tegenpartij, lezen wij ook nog in de Brief van Judas, hoe hij zelfs tegenover de aartsengel Michaël aanspraak op het lichaam van Mozes maakte.

Op al deze uitspraken lettende, kunnen wij niet nalaten bij de bede: *"Verlos ons van den boze,"* in de eerste plaats aan de *boze vijand* van God en de mensen te denken. Intussen sluiten wij daarmee niet al het overige buiten, dat boos is, dat is, wat het ons moeilijk maakt, om te blijven staan, en wat ons in de weg gelegd wordt, om ons te doen vallen of van de weg af te brengen. Veel meer sluiten wij dit alles mee in, zoals de Apostel doet, waar hij schrijft: "De Heere zal mij verlossen van alle boos werk, en bewaren tot Zijn hemels Koninkrijk." (2 Tim. 4:18.)
In die zin legt ook de Catechismus deze bede uit; hij verstaat onder "den boze" onze doodsvijanden, de duivel, de wereld en ons eigen vlees en bloed. Deze vijanden laten ons een of ander voorwerp zien, wijzen ons op deze of gene omstandigheid, waarvan zij zich bedienen, waarvan zich inzonderheid de duivel bedient, om ons te verleiden, opdat wij tegen God zondigen, en dan zo zondigen, dat, indien het mogelijk ware, Gods genadewerk in ons verstoord zou worden.
Deze vijanden hebben in zichzelf niet zo'n macht noch kracht. In de mens zelf is altijd vatbaarheid genoeg, zowel naar het lichaam als naar de ziel, om verstrikt en gevangen genomen te worden. De vijanden kennen de enige sterkte van de gelovigen, dat is: Gods Geest in hen, en Gods Woord. Nu bestaat de macht van de vijanden eigenlijk in hun list, om de mens zover te brengen, dat hij Gods Geest zal bedroeven, en het Woord van genade en waarheid Gods laat varen.

Laat ons wel opmerken, dat deze vijanden steeds de heiligmaking van de kinderen Gods proberen te doen verflauwen, het gehele werk van de heiligmaking des Geestes bij hen te doen achteruitgaan. Merken wij op, dat hun doel daarbij is, dat wij arme ellendige mensen het geloof aan onze rechtvaardigmaking en dagelijkse vernieuwing in Christus Jezus opgeven, bij de beschuldigingen van het geweten versagen, aan elke genade en elke verhoring van onze gebeden wanhopen, en zo in de muil van de vijand vallen.
Laten wij niet daarover haarkloven, in hoeverre de duivel, die aanklager, bevoegdheid heeft om bij Gods oordeel tegen ons op te treden en Gods toorn tegen ons op te wekken. Ook niet daarover, in hoeverre hij werken kan niet alleen op de ziel, op onze gedachten, om ons allerlei denkbeelden in te geven, maar ook op ons vlees en bloed, dat is op het lichaam tot in haar binnenste vezels, om ons tot zonden op te hitsen, en zodoende onze vrijmoedigheid bij God weg te nemen. Dat het geschiedt, zegt ons de Schrift en bewijst ons de ondervinding.

Voor ons is het de hoofdzaak, de bede zo te verstaan, dat wij mensen zijn, die met God te doen hebben. Al de vijanden vermogen niets tegen ons, wanneer wij slechts bij God de Vader in genade staan, en gedurig ootmoedig aanhouden om deze genade. Dit toch behoren wij te weten, dat wij aan God, hoewel Hij door Jezus Christus onze Vader is, genoeg reden gegeven hebben met onze waan van iets te zijn, te willen, te kunnen en te moeten, en nog gedurig reden genoeg geven, om ons in verzoeking te laten komen. O, dat God de Vader dit alles, waarmee wij Hem die reden geven, genadiglijk moge willen bedekken!
Evenwel zegt Hij: "Ben Ik dan een Vader, waar is mijn eer?" (Mal. 1: 6.) Rechtvaardig is Hij, wanneer Hij de zonden vergeeft, maar ook is Hij rechtvaardig tegenover duivel en wereld, ja tegenover onze eigen natuur. Evenmin als een herder, die de hond op een afdwalend schaap loslaat, zal Hij onrechtvaardig zijn, wanneer Hij ons, vanwege onze aanmatiging, neuswijsheid of ongehoorzaamheid, of omdat wij Zijn heiligheid en onze roeping in Zijn heiligmaking niet achten, voor een tijd lang tot

onze kastijding in de hand van onze vijanden geeft. Dan worden wij gekastijd, opdat wij sidderen voor Hem, opdat wij vanwege onze schande onze mond niet meer tegen Hem openen (Ezech. 16: 63), opdat wij onszelf beschuldigen, ons verootmoedigen in stof en as, en wederkeren tot Zijn genade, tot Zijn heilig gebod.
Immers het moet met ons daartoe komen, dat wij belijden dat wij geheel in zonden geboren en met zonden bevlekt zijn, en dat er in ons geen kracht is om heilig en zalig te leven en te sterven, dan voor zover als God onze kracht is.

Wij vragen niet in ons gebed om wegneming van alle verzoeking, want, hoe zou het met ons gesteld zijn, als wij geheel zonder kruis, nood en verdrukking waren? Hoe zou dan vervuld worden, wat tot onze troost geschreven staat: "Dezen zijn uit de grote verdrukking gekomen"? (Openb. 7: 14.) Van gewone verzoeking, dat is "tuchtiging, vaderlijke kastijding ter gerechtigheid" schrijft immers de Apostel: "Hij kastijdt ons tot ons nut, opdat wij Zijn heiligheid zouden deelachtig worden." (Hebr. 12: 10.) Wat zou dat voor een gebed van een kind zijn: "Laat mij zonder kastijding opgroeien?" Ook schrijft de Apostel: "Ulieden heeft geen verzoeking bevangen dan menselijke; maar God is getrouw, Die u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen gij vermoogt, maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen." (1 Kor. 10: 13.)
Het is geestelijke en inwendige verzoeking, waarvoor wij God bidden ons te bewaren. Zo'n verzoeking, die Paulus zelf doorgemaakt heeft, volgens 2 Kor. 12: 17: "Zo is mij gegeven een scherpe doorn in het vlees, namelijk een engel des satans, dat hij mij met vuisten slaan zou, opdat ik mij niet zou verheffen."
Zo geeft de Heere ons dus met deze bede iets te bedenken, wat wij uit onszelf nauwelijks verstaan en bevatten. Hij laat ons dan zoveel zeggen als: "Doe niet met ons, o Vader, naar onze aangeboren hoogmoed, naar onze aanmatiging en opgeblazenheid, en de hoge gedachten, die wij hebben van onszelf, naar onze waan, alsof wij zo vast en zeker stonden! Doe niet met ons naar onze verdoemenswaardige zorgeloosheid en vermeende heiligheid, alsof het niet alles barmhartigheid was. Laat ons niet in beproeving komen, want dan zullen wij, zwak als wij zijn, zeker bezwijken!"

Wél ons, dat Christus onze Voorspraak is, en dat Hij zo getrouw is om ons deze bede in de mond te leggen, omdat wij aan het veelomvattende van deze bede zelfs niet gedacht hadden. "Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens," lezen wij in het Boek der Spreuken, Hoofdstuk 4:23, en wij belijden tevens met Jeremia: "Arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja dodelijk is het; wie zal het kennen." En de Heere zegt: "Ik, de Heere, doorgrond het hart en beproef de nieren; en dat, om een iegelijk te geven naar Zijn wegen, naar de vrucht Zijner handelingen." (Jerem. 17: 9, 10.)
Wij behoeden ons hart, wanneer wij het voortdurend onder de hoede van de onverdiende genade en grondeloze barmhartigheid stellen. De vijanden willen ons hart bestormen en in bezit nemen. Hun lust is het, ons iets verleidelijks te laten zien, opdat wij God, Zijn Woord, Zijn wijsheid, goedheid, genade en ernst loslaten, en de deur van ons hart, al is het ook maar een kleine opening of spleet, openzetten. Ach, wat wordt er van ons, als God de Vader niet telkens achter ons toesluit!
Het gevaar ligt meer bij ons, dan bij onze vijanden. Wij zijn zelf onze ergste vijanden. Dat leren diegenen wel, die lust en liefde tot heiligheid hebben. Wij zijn het en onze lusten, wij en onze boze gedachten. De duivel weet het wel, dat wij net als stro zijn, als hij komt met zijn vuur, om ons afvallig te maken van God, van Zijn Woord en van

het heilige gebod, of ook weerspannig, ongeduldig en vol waanwijze vragen, wanneer God ons langs wegen leidt, die wij niet gekend hebben. Laat ons dit voor God belijden, en gedurig bedenken, dat wij in onszelf geen ogenblik veilig zijn.
God heeft ons gewaarschuwd, maar wij geloven onze Vader niet. Nooit had David van zich kunnen geloven, dat hij op het dak zou gaan om te bidden, en aanstonds daarna tot de gruwel van echtbreuk zou vervallen. Nooit had hij het kunnen geloven, dat er in hem zo'n begeerlijkheid woonde, uit welke spoedig bloedschulden voortkwamen, als hij het niet had ondervonden.

Wat zullen wij dan van onszelf geloven, als niet dit, wat wij reeds als kinderen geleerd hebben: ***Dat wij van onszelf zo zwak zijn, dat wij niet een ogenblik kunnen bestaan.***
De Heere zei tot Petrus in Gethsémané: "Kunt gij dan niet één uur met Mij waken? Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt; de geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak." (Matth. 26: 40, 41.) Ach, wij kunnen van onszelf niet één ogenblik bestaan, geen minuut lang weerstand bieden in de verzoeking; zo zwak zijn wij. Ja, wij, hoewel wij door de genade van de Heilige Geest wedergeboren en uit de dood van de zonden opgewekt zijn.
Daarom is het wel een ijdele waan, en een niet gereformeerde, maar valse leer, dat wij na onze wedergeboorte iets zouden kunnen en moeten, en nadat wij door God levend gemaakt zijn, genoeg krachten in onszelf zouden hebben om staande te blijven. De ondervinding leert het ons wel anders. Zij leert ons, dat ons vermogen niets is.
Deze belijdenis nu leggen wij af, niet om er een dekmantel voor de zonde van te maken, maar integendeel, opdat wij in Christus met alle kracht bekrachtigd mogen zijn, zoals Paulus ook schrijft: "Zo zal ik dan veel liever roemen in mijn zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij wone." (2 Kor. 12: 9.)

Volgens deze onze belijdenis worden wij dus door deze bede bepaald bij het gevoel en bewustzijn van onze algehele zwakheid. Daarnaast door het bewustzijn, dat, evenmin als wij een ogenblik bestaan kunnen, wij evenmin een ogenblik uit onszelf voor zonden en afval beveiligd zijn. Daarom belijden wij ook, dat onze vijanden niet ophouden ons aan te vechten. Mochten wij allen dit wel bedenken, en mocht elk van ons, het op zichzelf toepassende, zeggen: "De duivel, de wereld en mijn eigen vlees en bloed houden niet op, zullen niet ophouden mij aan te vechten." Dan zal iedereen, wie zijn eeuwige zaligheid, wie het heil van zijn lichaam en van zijn ziel, wie geluk en ware vrede dierbaar is, niet ophouden met zuchten en met smeken te roepen: "Heere, ik kan niet, ik vermag niets; wees Gij mij genadig; behoud mij, sterk mij, kom mijn ongelovigheid te hulp! Help mij, opdat ik mijn vrijmoedigheid, het goede vertrouwen op U, op Uw genade en ontferming, de hoop op Uw vast verzekerd heil, niet late varen! Bewaar ons bij Uw Woord, maak Gij ons sterk en mannelijk, opdat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen, nee, nimmer! Geef, dat wij, al wordt de strijd ook hard, het schild en het zwaard niet wegwerpen, maar met lijdzaamheid strijden en volharden, tot wij eindelijk, eindelijk, ***in het laatste uurtje van ons leven, ten enenmale de overhand behouden."***
Met deze bede komen overeen vele dergelijke gebeden in de Psalmen. En dat God de Vader zo'n gebed verhoort, daarvoor is ons de Heere Jezus Borg, Die ons zo'n bede niet zou geleerd hebben, als Hij niet wist, dat de Vader om Zijnentwil dezelve verhoord heeft en nog voortdurend verhoort. Ook ontvangen wij in de geestelijke strijd menig troostrijk antwoord, vooral bij de Profeten, waar tot ons gezegd wordt: "Vrees niet, want Ik ben met u; zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God, Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met de Rechterhand Mijner gerechtigheid." Amen.

Zondag 52, vraag en antwoord 128

Gehouden te Elberfeld 13 Juli 1862; 's avonds

Gezongen Psalm 92: 1 en 2,
Psalm 99: l en 4.

Vraag 128. ***Hoe besluit gij uw gebed?***
Antwoord. ***Want Uw is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Dat is: Zulks alles bidden wij van U, daarom, dat Gij, als onze Koning en aller dingen machtig, ons alles goeds te geven den wil en het vermogen hebt, en dat alles, opdat daardoor niet wij, maar Uw heilige Naam eeuwiglijk geprezen worde.***
Vraag 129***. Wat beduidt het woordeke: Amen?***
Antwoord. ***Amen wil zeggen: Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel dat ik zulks van Hem begeer.***

Beschouwen wij nu de woorden, waarmee de Heere het gebed, dat Hij Zijn discipelen geleerd heeft, besluit. Zij luiden aldus: ***"Want Uw is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen."***
De Catechismus geeft van deze woorden een heerlijke verklaring in Antwoord 128. *"Zulks alles bidden wij van U daarom, dat Gij, als onze Koning en aller dingen machtig, de wil en het vermogen hebt ons alles goeds te geven, en dat alles opdat daardoor niet wij, maar Uw heilige Naam eeuwig geprezen worde."*

Men moet zich met David over Gods Huis verheugd hebben en ingestemd hebben in de lof, die (I Kron. 29: 10-13) van zijn lippen vloeide, om het allesomvattende van dit slot van het "Onze Vader" enigszins te waarderen, en dit voor zichzelf en al de broederen in hoge waarde te houden. Alzo luidt de lof van David, waarmee hij God loofde voor de ganse Gemeente: "Geloofd zijt Gij, Heere, God onzes vaders Israël, van eeuwigheid tot in eeuwigheid! Uwe, o Heere, is de grootheid en de macht en de heerlijkheid en de overwinning en de majesteit, want alles wat in de hemel en op de aarde is, is Uwe; Uwe, o Heere, is het Koninkrijk, en Gij hebt U verhoogd tot een Hoofd boven alles. En rijkdom en eer zijn voor Uw Aangezicht, en Gij heerst over alles, en in Uw hand is krachten macht, ook staat het in Uw hand alles groot te maken en sterk te maken. Nu dan, onze God, wij danken U, en loven de Naam Uwer heerlijkheid."
Met deze lof stemt ook in het nieuwe loflied in de Openbaring, Hoofst. 4: 8-11 en Hoofdstuk 5: 12-14. Welk een Evangelie! welke grote, machtige dingen leert het ons, en legt ons de Heere Jezus in de mond!

Dit alles bidden wij, alles wat wij in het Gebed van U gevraagd hebben, wij bidden om alle geestelijke en lichamelijke nooddruft, en besluiten hiermee: "Vader, onze Vader, Die in de hemelen zijt, verlos ons van de Boze!" Ja, mag dit onze laatste verzuchting zijn. "Wij bidden het van U en hebben geen andere goden voor Uw Aangezicht. Anderen willen niet en kunnen ons ook niet helpen.
Wij bidden het van U, wij arme, hulpeloze zwakke en zondige mensen. Wij vragen het niet op grond van onze verdiensten, of van onze werken, of omdat wij Uw kinderen

zijn. Wij bidden het van U, omdat de Heere Jezus het ons gezegd heeft, dit van U te bidden. Gij toch wilt ons al het goede, wat Gij weet dat wij voor lichaam en ziel nodig hebben, geven "

Al is er bij mensen ook dikwijls de wil om goed te doen, wie ontbreekt het niet aan macht? En waar de macht niet ontbreekt, wordt daar altijd de wil gevonden? Ja, moet het niet bij de mensen én aan de wil, én aan de macht ontbreken, wanneer Gij helpen wilt? God onze Vader alleen wil en kan ons geven wat goed is, daarbij weet ook Hij alleen wat goed is, daarom is Zijn wil de beste wil. Laat ons niet zeggen: "God wil niet", God wil voorzeker, maar Hij wil niet altijd juist datgene wat wij willen. Hetgeen wij gisteren wilden, dat willen wij vaak nu niet. Houden wij slechts aan bij onze Vader in de hemelen, Hij wil ons alle goed geven, en Hij heeft er ook het vermogen toe.

Hij is Koning, het Koninkrijk is Zijne, en Zijns is de kracht; als Koning is Hij aller dingen machtig. De omstandigheden, de wegen, de middelen zijn alleen in Zijn hand. Door Hem worden de koningen groot, heersen alleen door Hem, en wanneer Hij wil, dan snijdt Hij de geest der vorsten af als druiven; Hij vernedert en Hij verhoogt; en wie is in staat Zijn wil te weerstaan of Zijn raad te verijdelen? Een iegelijk wie Hij genadig is, dien is Hij genadig; tevens verstoot Hij wien Hij wil, en maakt te niet de raad der volkeren, wanneer zij tegen Hem beraadslagen en Zich verheffen tegen Zijn Woord.

Toen eens de koning Nebukadnézar zich beroemde: "Is dit niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb tot een huis des koninkrijks, door de sterkte mijner macht, en ter eer mijner heerlijkheid!" toen werd hij van zijn verstand beroofd en het koninkrijk van hem genomen; totdat hij na een bestemde tijd zijn ogen ophief naar de hemel, en zijn verstand weer in hem kwam; toen loofde hij de Allerhoogste. "Ik prees", zo getuigt hij, "en verheerlijkte de Eeuwiglevende, omdat Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, en Zijn Koninkrijk van geslacht tot geslacht. En al de inwoners der aarde zijn als niets gedacht; en Hij doet naar Zijn wil met het heir des hemels en de inwoners der aarde, en er is niemand, die Zijn hand afslaan, of tot Hem zeggen kan: "Wat doet Gij?" Al Zijn werken zijn waarheid, en Zijn paden gerichten, en Hij is machtig te vernederen degenen die in hoogmoed wandelen. Hoe groot zijn Zijn tekenen, en hoe machtig Zijn wonderen! Zijn Rijk is een eeuwig Rijk, en Zijn heerschappij is van geslacht tot geslacht. (Dan. 4.)

Indien een heidens koning deze belijdenis deed, zullen wij het dan niet nog veel meer belijden, het met ons geloof bewijzen, met onze werken bevestigen, en het tot grond van onze gebeden leggen: "Uw is het Koninkrijk!" Wij, die door genade kinderen van dit Koninkrijk geworden zijn, en zo'n Koning tot Vader hebben? Mij dunkt, wij kunnen ons gerust verlaten op Zijn goede wil voor Zijn onderdanen, om hun schild en bedekking te zijn, hun alle goed, alle geestelijke en lichamelijke welstand te schenken. Dat onze harten slechts branden van het verlangen, dat Gods eer en Zijn Koninkrijk uitgebreid worden, dat alzo de verheerlijking van Zijn Koninkrijk het doelwit van al ons begeren zij! En als wij ware onderdanen zijn, dan zullen onze gebeden alleen op God gegrond zijn, en niet gebouwd op ons werk of onze verdiensten.

Voor God de Vader erkennen wij dus, dat Hij als Koning het goede en het kwade in Zijn macht heeft. Wij bidden Hem, dat Hij met Zijn koninklijke wijsheid en Vaderlijke voorzienigheid ons nabij zij. Wij loven Hem, omdat Hij Zijn onderdanen in waarheid liefheeft, en Zijn bescherming alleen onze zaligheid is.

Al onze beden gronden wij vervolgens op de kracht of macht van onze Vader, waardoor Hij ons al het goede schenken kan, en ons ook verlossen kan van al het

kwade. De Heere toch is machtiger dan al onze vijanden, en Zijn macht gaat voor ons altijd vergezeld van Zijn goedheid. *Onze God is in de hemel, Hij doet al wat Hem behaagt.* Daarom zingen wij:

Geen ding geschiedt er ooit gewisser,
Dan 't hoog bevel van 's Heeren mond,
Zijn God'lijke almacht spreekt, en 't is er;
Zijn wil gebiedt, en 't wordt terstond. (Rijm Psalm 33:5.)

Met deze Zijn macht of kracht troost Hij ons ook op een heerlijke wijze, om ons te leren, dat Hij ons gebed verhoort. Daarom spreekt Hij bij de Profeet: "Heft uw ogen op omhoog, en ziet, Wie deze dingen geschapen heeft, Die in getal hun heir voortbrengt; Die ze allen bij name roept, vanwege de grootheid Zijner krachten, en omdat Hij sterk van vermogen is; daar wordt er niet één gemist. Hij geeft de moeden kracht, en vermenigvuldigt de sterkte dien, die geen krachten heeft (Jes.40: 26); zodat wij, die de Heere verwachten, de kracht vernieuwen, en met David zeggen: "Hij leert mijn handen ten strijde, zodat een stalen boog met mijn armen verbroken is. Ook hebt Gij mij het schild Uw heils gegeven, en Uw Rechterhand heeft mij ondersteund. Het is God, Die mij met kracht omgordt, en Hij heeft mijnen weg volkomen gemaakt" (Psalm 18: 34-36 en Ps. 33) en met Paulus: "Ik vermag alle dingen door Christus, Die mij kracht geeft."(Fil. 4:13.) Zo is in onze Vader de kracht tegen al onze zwakheid en tegen al onze vijanden, zodat wij zeggen en zingen: "Ik zal U hartelijk liefhebben, Heere mijn sterkte!" (Psalm 11:2.)

Laten wij horen naar de stem des Heeren, want Hij spreekt tot ons, zoals tot Abraham: "Ik ben God de Almachtige! Wandel voor Mijn Aangezicht, en zijt oprecht." (Gen. 17:1.) Wanneer wij ons bij deze God, Vader en Koning houden, dan staat het vast: "Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?"(Rom. 8: 31.) Dan kunnen wij zeggen:

Een weg hebt G' allerwegen!
Geen middel, dat U faalt!
Uw doen is louter zegen,
Uw gang met licht omstraald:
Niets kan Uw werk verhindren
't Blijft rustloos voorwaarts spoên;
Als Gij wat voor Uw kindren
Het heilzaamst is, wilt doen.[20]

Maar, merkt nu op waartoe de gelovigen willen wat zij begeren, ook weten wat zij willen en van de Vader verlangen. ***Opdat daardoor niet wij, maar Uw heilige Naam eeuwig geprezen worde.***
Nee, niet wij; "Gij Israëlitische mannen", zei Petrus, "wat verwondert gij u over dit? Of wat ziet gij zo sterk op ons, alsof wij door onze eigen kracht of godzaligheid deze hadden doen wandelen? De God Abrahams en Izaks en Jakobs, de God van onze vaderen, heeft Zijn Kind Jezus verheerlijkt." (Hand. 3:13.) En: "Doch niet ik", schrijft Paulus, "maar de genade Gods, die met mij is." (1 Kor. 15:10.) Daarom bidt de Gemeente niets liever, dan dit: "Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uwen Naam geef eer, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil. Waarom zouden de heidenen zeggen: Waar is nu hun God"? (Psalm 115.) Des Vaders Naam, des Vaders eer moet

[20] Uit het lied van PAUL GERHAERD "Befiehl du deine Wege", vertaald door B. ter Haar (Gezang 273).

verheerlijkt worden, waarom ook de Heere Jezus in Zijn Hogepriesterlijk gebed zegt: "Ik heb Uwen Naam geopenbaard de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt." (Joh. 17: 6.)
De Vader is de Bron van alle goed. zonder de Vader is er geen Zoon; wordt deze Zoon niet in de wereld gezonden, zijn er geen kinderen door genade; en zonder de Vader en de Zoon is er geen Heilige Geest, Die ons heiligt. Deze Geest leert ons *"Abba"* roepen; "Abba, Vader, U zij de eer, U de heerlijkheid! Doe aan ons wat wij van U bidden, om de wil van Uw Vadernaam, van Uw eer, opdat Gij overal eer moogt inleggen! Wat tot Uw eer is, dat wilt Gij doen; wat wij bidden, is tot Uw eer. Hoe zeer zal Uw Koninkrijk, het Rijk van Uw macht en genade, verbreid worden, hoe heerlijk zal Uw kracht zich betonen, hoe luid zal Uw lof, Uw roem verkondigd worden, wanneer Gij ons armen genadig zijt, ons tot verzadiging toe te eten geeft; wanneer Gij ons alles vergeven hebt, ons de overwinning door Jezus Christus hebt gegeven over onszelf, over zonde en wereld, over dood en hel!"
En al de Serafijnen juichen: "*Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen! De ganse aarde is van Zijn heerlijkheid vol!"* (Jes. 6: 3.)

Welk een overvloeiende schat van Goddelijke deugden en volmaaktheden is hier ten toon gespreid voor alle noodlijdenden, die tot de Heere de toevlucht nemen!
"Eeuwig geprezen worde Uw Naam", zegt de Gemeente, en zingt: *"Ik zal de goedertierenheden des Heeren eeuwiglijk zingen; ik zal Uw waarheid met mijnen mond bekend maken van geslachte tot geslacht."* (Psalm 89: 2.)

En "Amen" zegt de Gemeente, dat zal waar en zeker zijn, want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord; dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer. (Heidelbergse Catechismus. Antwoord 129.)

O grote schande van ons ongeloof! O heerlijke overwinning van ons geloof, overwinning ten laatste, in de kracht van de Heilige Geest, naar de wil van de Vader! "Zeg: Amen!" Zó gebiedt ons de Heere Jezus; "vreest niet, en verlaat u op Mijn verzekering: U zult alles hebben, en eindelijk volkomen verlossing van alle kwaad. U zult de hemel hebben, want Mijn Vader in de hemel is uw Vader!"
Zo worden de ellendigen en nooddruftigen geleerd om te bidden. *"Gode en het Lam zij de eer!"* en: *"Amen"* zeggen de vier dieren voor de troon! AMEN.

OPENBARE GELOOFSBELIJDENIS

Enige stukken van de Leer der Zaligheid

Aanstaande Woensdag, ‘s avonds om vijf uur, zullen sommige kinderen der gemeente in het openbaar belijdenis des geloofs afleggen.
Wanneer de ouders hun kinderen voor de heilige Doop brengen, belijden zij, dat zij dat niet doen uit gewoonte of uit bijgeloof, maar in het geloof aan het verbond van eeuwige genade, hetwelk God met Abraham heeft opgericht.
Zij belijden voorts, *dat hun kinderen, ook waar zij in ontvangen en geboren zijn, ja, aan de verdoemenis zelf onderworpen zijn, toch in Christus, dus krachtens het verbond der genade, geheiligd en dus als leden des verbonds gerechtigd zijn, de heilige doop te ontvangen.*
Daar vragen de ouders er niet naar, dat de kinderen, vanwege hun leeftijd de heilsgeheimen nog niet verstaan, maar zij laten het stuk, -wat in de kinderen zijn of niet moge zijn, - aan de almachtige genade over en gehoorzamen aan het bevel van Christus, dat zij gedoopt moeten worden.
Daar beloven de ouders dan ook, *dat zij hun kinderen, waar deze tot hun verstand gekomen zijn, in de voorzeide leer zullen onderwijzen en hen daarin naar hun vermogen zullen helpen.* Daarmee nemen de ouders voor God en Zijn gemeente iets op zich, wat hun vóór alle dingen aan het hart moet liggen, willen zij niet op de jongste dag aan een valse getuigenis en een valse eed schuldig staan. Er is echter de ouders doorgaans meer aan gelegen, dat de kinderen gezond genoeg mogen wezen, om hen behulpzaam te zijn, geld te verdienen; er is hun meer eraan gelegen, dat de kinderen later zich eens door de wereld kunnen slaan. Maar ouders, die God vrezen, zien verder en geloven, dat hun kinderen, evenals zijzelf, des doods schuldig zijn, dat zij dus vóór alles allereerst daarvoor te zorgen hebben, dat hun kinderen in de hemel komen. En dat zij hen derhalve met goede tucht en leer hebben voor te gaan en hen moeten onderwijzen in dat, wat dient tot heil der ziel en tot eeuwige zaligheid. En daar is het de ouders ook daarom hieraan gelegen, omdat zij weten, dat de Godzaligheid niet alleen de belofte voor het toekomende, maar ook van dit leven heeft.

Daar nu echter de mens nu eens in alle dingen Gods verschrikkelijk eigengerechtigd en verschrikkelijk lui is, zal hij zijn kinderen opvoeden, of naar eigen luimen met onverstand of hij laat lering en onderwijs aan de gemeente over, d.i.: aan de predikant. Daar zijn dan de ouders doorgaans blij, wanneer zij de kinderen zo spoedig mogelijk uit de school en uit de catechisatie weg krijgen. Zij zeggen weliswaar doorgaans, dat zij alles opbieden en doen, opdat hun kinderen goed voor de catechisatie leren, dat zeggen zij echter slechts, en er is veelmeer een sleur aanwezig, dat de predikant zich met de kinderen kan afplagen. En de ouders hebben niet de vastheid, niet de geheiligde wil, niet de kracht der tucht, niet de waarachtige liefde en volharding om in de grond der zaak de predikant alles uit de weg te nemen en de kinderen zelf te onderwijzen. Zodat dan de kinderen in de catechisatie meer in de kennis en het verstaan van de Schrift zouden ingeleid kunnen worden. Daar moet dan echter de predikant aan vijftig, tachtig, honderd kinderen zich vermoeien, dat zij dan op het einde, wanneer zij hun belijdenis afleggen, tenminste de Heidelberger Catechismus in het hoofd hebben en op het karakter der kinderen wordt weinig acht gegeven.

Dat zijn zo zaken, die ik u niet graag verwijt, waarop ik echter toch opmerkzaam moet maken. Het ligt, zoals reeds gezegd, voor het grootste gedeelte daaraan, dat de ouders

hun kinderen willen opvoeden naar hun luimen, dat zij zich niet met hen moeite willen geven, en geduld willen hebben, dat zij zelf vergeten, dat zij zelf kinderen geweest zijn. Zij zijn te lui om zelf onderwijs te geven en daar is dan dikwijls de hele kennis van de weg der zaligheid voor het kind zo verschrikkelijk duister, dat het hart her- en derwaarts wordt geworpen en weldra weer gevangen genomen worden kan door allerlei verkeerde leer en verkeerde geestelijkheid. Doordat men te lui is zichzelf te onderrichten, heeft men ook niet de kracht en de moed, het zijn kinderen bij te brengen.
Sommige ouders moeten geprezen zijn, dat Gods woord, het woord van Christus, bij hen in huis regeert, dat dan de kinderen tenminste bekend worden met de gewijde geschiedenis, en dat zij deze geschiedenis voor de vorming van het karakter der kinderen in toepassing zoeken te brengen.
En andere ouders weer, moesten het ter harte nemen, dat de duivel er op uit is, de ouders tot ravenouders te maken zonder dat zij het zelf willen; dat hij daarop uit is, de mens lui te maken, dat hij zichzelf niet onderwijst en zo des duivels buit wordt; dat hij op de werken, die toch in waarheid geen werken zijn, vastgehouden wordt en zijn ziel niet los wordt om te drijven op genade. Alles van de Geest Gods te verwachten, ontaardt dikwijls in geestdrijverij. God geeft in Zijn woord de gezegende leer des heils, en Hij heeft er ook voor gezorgd, dat deze leer in een *Kort Begrip* aan de gemeente wordt gegeven. Daarom wil de Geest Gods Zich niet anders verheerlijken dan zo, dat de mens vlijtig is, en zichzelf in de leer van het christelijk geloof inwerkt.

Vanwaar komt het diep treurig verschijnsel, dat haast overal schijnbaar geloof is, maar dat men geen Heilige Geest vindt? Vanwaar komt het, dat hoofd en handen zo verkeerd staan, dat er wel veel goede werken zijn, maar niet één enig werk in waarheid goed is gedaan, d.i. in zelfverloochening? Vanwaar de verschrikkelijke zwakheid, dat men niet weet, waar men aan toe is met betrekking tot de zaligheid? Dit komt, doordat haast niemand begrijpt, dat, zoals men eerst een ambacht goed moet leren om het goed te verstaan, men zich ook zo heeft te onderwijzen in de leer der zaligheid. Dat waait een mens niet zomaar aan, dat komt niet vanzelf, maar het gebeurt ook door oefening, dat men de heilswaarheden in zijn hart beweegt, opdat het verstand, dat God verlicht, daarop worde gegrondvest. En dat de wil overgebogen is in Gods wil, weliswaar bevestigd door genade. Maar ware genade waait - zoals gezegd - de mens niet zomaar aan, maar men heeft zichzelf te onderwijzen, de leer te beproeven, of zij bij ons persoonlijke waarheid is en waar men vindt, dat zij het niet is, heeft men in het verborgene met God te strijden en aan te houden, dat zij waarheid mag worden in het binnenste.

Ik wens u nu de onderwijzing des heils, de christelijke leer der zaligheid, in korte trekken voor te houden; zoals ons Psalm 78 daartoe aanleiding geeft.

Boven ons leeft Een, die de hemel en de aarde gemaakt heeft, de zee en alles, wat daarin is. In Hem leven wij, in Hem bewegen wij ons en zijn wij. Hij is het, die alleen te vrezen is. Van Hem zijn wij met ons ganse wezen, denken en doen, met al onze wegen volkomen afhankelijk. Deze God handhaaft Zijn bestuur in onze gewetens, in onze harten; en dat Hij heilig, alleen heilig en rechtvaardig is, en de zonde straft, bewijst zelfs het afgodisch gedrag van de heidenen die God niet kennen, anders zouden zij zich niet vermoeien het allerhoogste Wezen te verzoenen.
Deze God kent ieder. Het ligt in het binnenste van ieder mens. Hij is u nabij, in uw mond, in uw hart; alles wat gemaakt is, heeft Hij gemaakt; en Hij is mijn Soeverein!

En of deze kennis Gods ook terzijde gesteld en God geloochend wordt, zo bewijst de mens met zijn bijgeloof, en met zijn vrees, waar hij slechts een blad hoort ruisen, dat hij toch in zijn binnenste weet: *God is.*

Dat God is - wanneer wij het waarnemen, kunnen wij het waarnemen aan *de gehele schepping.* De mens mag opbieden, wat hij wil - alle machten zijn toch niet in staat, regen of zonneschijn te laten komen, alle machten doen geen gras groeien, alle machten laten geen bloemen bloeien; alle machten moeten belijden: van hun overleggingen, wijsheid en macht hangt het niet af; alles geschiedt, zoals de Allerhoogste het wil. Ja, in de schepping neemt men het waar: God is hoger dan het hoogste, wij begrijpen Hem niet. Hij woont in een licht, waar niemand kan komen en Hij is rechtvaardig, rechtvaardig in de straf, rechtvaardig in het loon.
Maar vreselijk moet deze God voor een ieder mens zijn, die ook maar in het minste er besef van krijgt, dat hij tegen deze God gezondigd heeft en zondigt. Daar bieden duizend en nog eens duizend mensen alles op om het geweten tot zwijgen te brengen en God weer goedgezind te maken, zij komen echter niet tot rust. De zon straft hen, de nacht straft hen, de bloemen straffen hen, vorst en sneeuw straffen hen, zij hebben een worm in zich, die niet verzadigd wordt met al hetgeen de mens opbiedt, deze worm, de kruipende, in het binnenste werkende, tot stilte te brengen. Dan wordt God - wordt Hij gekend uit de schepping - zo erkend, dat de hemel Zijn eer en majesteit verheerlijkt en de zondaar, wanneer hij des morgens zijn huis verlaat, zich moet schamen voor de hemel, dat de hemel in zulke pracht zich vertoont.

Maar nog geheel anders vertoont God Zich en maakt Zich bekend door *Zijn woord.* Dit woord Gods, dat Hij aan Aartsvaders, de Profeten en de Apostelen gaf, gaf God ook ons in Zijn wonderbare genade, Hij gaf het ons in een Boek, het schoonste en het voortreffelijkste, ook slechts van het standpunt uit van dat, wat in waarheid verheven en schoon genoemd mag worden. Maar omdat het Gods Boek is en omdat de mens God daarin nader leert kennen, daar wordt dit Boek zoals geen ander op de wereld, mishandeld, veracht en terzijde geschoven. Of, het wordt behandeld, als het ware, als een heilig beeld of als een boek, waarin de mens slechts naar woorden en gezegden zoekt, om zijn slechte weg te verontschuldigen, zijn vals geloof vast te maken en zijn valse Christus te verheerlijken.

Zo fel dit Boek echter van oudsher is bestreden, het heeft zich echter tot op de dag van heden gehandhaafd en zal zich handhaven. Dit Boek zelf heeft in zich zo'n majesteit en kracht der waarheid, dat, of het gelezen wordt of ongelezen blijft, het toch heerst, heerst in de wereld, in stad en land, in de huishoudingen en in de harten, of met de kwalen der straffen, die in het Boek geschreven staan en gedreigd worden, of met de liefelijke waarheid en de vrede, die in dit boek gevonden worden. En heeft dit Boek zo'n kracht en majesteit in zich, zo heeft het ook alle uitwendige bewijzen voor zich, dat het Gods boek is. Daar noem ik voornamelijk als bewijs het volk der Joden, zoals het nog heden ten dage daar staat, dat het de bewaarder zij van dit Boek en de waarheid van dit Boek bewijze.
En toch heeft geen kind en geen volwassene dit Boek lief. Ik spreek er niet van, dat dit Boek dag aan dag ter hand wordt genomen als een werk, dat men God schuldig is te volbrengen, maar ik spreek van waarachtige liefde. Er is geen mens, die de uitspraken van dit Boek voor waar houdt, voor meer waar houdt dan alles, wat met ogen gezien, wat ondervonden en met handen getast wordt. Daartoe behoort de Geest Gods, de Geest van waarachtige bekering, waarachtige wedergeboorte om dat, wat op dit blad

staat zo te lezen: *dat spreekt God boven van Zijn hoge hemel.*
Scheidt niet wat God verbonden heeft. Hij spreekt niet tot ons uit de wolken, maar wanneer God spreekt, zo spreekt Hij van dit blad uit in het hart; en er is nog niemand geweest die door een stem van de hemel is getroost, of hij heeft deze woorden, vroeg of laat, vaak eerst na jaren, weer gevonden in dit Boek.

Maar dat dit Boek Gods woord is, dat God spreekt in dit Boek, uit dit ganse Boek, erkent men slechts door de Geest Gods. Waar deze Geest is, daar is Hij zodanig verbonden met onze geest, dat deze Geest de dorre hand des geloofs gezond maakt, om de woorden der Schrift aan te nemen als Gods woord, als genade, neerstromend van de lippen van de Heere Jezus. Werkt dan deze Geest ook bij de kinderen? Ja, ook bij de kinderen!
Wanneer de moeder God vreest, wanneer zij, wat zij onder het hart draagt, de Heere heeft opgedragen en in de hand gelegd, het aan de Heere Jezus heeft overgegeven van de wieg af aan, daar zal God wel weten, wat Hij doet. Hij zal haar tranen geteld, haar zuchten gehoord hebben, waar het de moeder gaat niet om het kind op zichzelf genomen, maar om Gods waarheid en eer, daar zal God ook in Zijn barmhartigheid in het binnenste van het hart gewerkt hebben de Heilige Geest, dat het kind het woord aanneemt, evengoed als een volwassene, - niet als een heilig boek op zichzelf genomen, zoals de Turken hun Koran, - maar als Gods Boek.

In dit Boek en uit dit boek wordt God erkend in Zijn eigenschappen en volmaaktheden. Waar echter God erkend wordt in Zijn eigenschappen en volmaaktheden, daar wordt Hij allereerst zo erkend, dat een mens uit Gods wet zijn ellende leert kennen. Dit leert reeds het kind en de volwassene, het kind, terwijl het ondeugend is, terwijl het liegt en oneerlijk is, terwijl dit reeds in zijn binnenste ligt: ik zou anders willen zijn en kan niet en moet toch!
Daar komt het dan: *waaruit kent ge uw ellende*? (Vraag 3, Catechismus) Maar dit erkennen geschiedt niet op schoolse wijze, maar in het verborgene komt het bij de kinderen in de tegenwoordigheid Gods op: *ik heb tegen U gezondigd!* Dan kan een kind - vader en moeder weten er volstrekt niets van! - in het verborgene op zijn knieën liggen en om ontferming en heiliging bidden. Dan wordt God erkend in Zijn rechtvaardigheid en heiligheid en het kind, evenals de volwassene ondervindt het: voor deze heiligheid mag geen onreinheid aanwezig zijn, Hij is mijn Soeverein, mijn God, mijn Koning, ik mag voor Hem niet zondigen. Daar is dan een strijd aanwezig met de zonde en is er een dorst naar oprechtheid en heiligheid (Matth. 5: 6). Dat gebeurt niet in het openbaar, maar in het verborgene.
Waar dit echter eerst eens goed ondervonden wordt, komt het kind graag in de Tabernakel, daar zou het kind en zou de volwassene graag steunen op het Lam Gods en daarop zijn zonden leggen. Daar leert men het dan ook van het brandofferaltaar en van het verzoendeksel der eeuwige liefde, dat het als met een licht in het hart binnenstraalt: *Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid!* Van het brandofferaltaar, van de Tabernakel en de ark des verbonds uit begint het kind en de volwassene moed te krijgen om aan de deur der genade aan te kloppen, aan de enge poort der genade, aan de enge deur, - waar niet één zucht en één traan van ons door kan - het begint aan te kloppen op het woord van de Heere Jezus: "klopt aan en u zal opengedaan worden".
En de strijd met de inwendige dood is er en de strijd met de uitwendige dood in allerlei gedaante. Hoe vreselijk komt soms de nood de ziel binnen, de arme ziel van de volwassene, de jonge man, de knaap; want de knaap draagt zijn ouders huis op het

hart. Daar wordt dan God aangeroepen en de mens grijpt naar dit woord. Daarin hoort hij God spreken, God spreekt van dit blad uit, en tegelijkertijd door de Heilige Geest van de hemel. Het woord zinkt neer in het arme, verbrijzelde hart. En wie de dood, ja, zelfs de strop nabij was, ziet zich gered in één ogenblik.
Gods almacht, Gods alwetendheid en alomtegenwoordigheid - hoe leert men deze zo heerlijk van dit blad, wanneer men in nood geraakt en Gods wegen leiden als de mens niet behaagt.
Daar wordt men dan voorts binnengeleid in de Godheid: "Alles verstaat Gij, wat in mijn hart ligt, aleer ik het zelf denk! Geen woord is op mijn tong, dat Gij, Heere God, niet zou weten!"
Nog dieper gaat het in de Godheid: "De duisternis verduistert voor u niet, maar de nacht licht als de dag, de duisternis is als het licht! Gij omringt mijn gaan en mijn liggen, Gij zijt al mijn wegen gewend. Wilde ik vluchten tot aan het uiterste der zee, zo zou ook daar Uw hand mij geleiden en Uw rechterhand zou mij houden, zodat ik niet doen zal en kan, zoals ik wil, maar dat Uw heilige wil geschieden moet!"
En nog dieper gaat het in de Godheid! - Daar lig ik, verdoemeniswaardige, in mijn bloed. Toen Hij mij zo in mijn bloed zag liggen, sprak Hij tot mij: *leef gij in uw bloed!* Hij zag mij liggen in mijn nacht en mijn duisternis en eer ik naar Hem omzag, had Hij reeds naar mij omgezien.
Hij, Die Zich aldus over mij ontfermd heeft, is Vader, eeuwig een Vader! Het Offer, waarop ik mij, volgens de wet, werpen zal, komt niet van zichzelf, maar het komt van een God, Die Zich, weliswaar, vertoornt - dat voel ik aan mijn arme geweten, dat geen rust of vrede kan vinden - van een God, die, weliswaar, rechtvaardig is en de zonde straft - dat voel ik aan de hel in mij; maar tóch van een God, Die Zich daarin openbaart: *Hij is Vader!* En wat Hij geeft en op het altaar legt, waarop ik steunen mag, kan niets anders zijn dan Zijn ander Ik. Het is Zijn Zoon, Zijn heilig kind Jezus. Want er gaat een kracht uit van dit Offer, dat ik het aanbid: - ik kan niet anders - "*mijn Heere! Mijn God!"* Terwijl ik mijn geloofsvinger en mijn geloofshand leg in de wonden van dit Offer.
Hij is de Geest, Die mij de ogen opent, zodat ik dit Offer aanschouw, dat voor mij lag; maar ik zag het niet, zo blind was ik! Hij, Die mij dit Offer te aanschouwen zag, Die het mij gaf, dat ik getrokken en omgezet werd, - terwijl duizenden bleven liggen in hun zonde en duisternis, - Die het mij gaf, bevend en vrezend het te wagen, mij te steunen op dit Offer, Die Geest, Welke aan mijn geest deze moed gaf, *is God!* Want slechts door Goddelijke kracht en almacht ben ik daarheen gebracht, dat ik het gewaagd heb, mijn zonden op dit Offer te leggen en te spreken: *Gij, Heere Christus, zijt mijn Gerechtigheid en ik ben Uw zonde!*

Zo komt men uit de kennis zijner ellende in de kennis Gods, en tot de belijdenis: *ik geloof in God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest; ik geloof niet aan drie goden, maar aan die éne enige God, enig in Zijn wezen, drievoudig in de Personen; en deze God is mijn God!*
De kennis is als een pilaar in uw hart. Het is de aanvang van de weg, waarop ook de dwazen en de aller-dwaasten niet dwalen kunnen. Ja, waarop de dwazen en de aller-dwaasten het meeste verstand ontvangen. Het is het begin van de weg, die voor de wijzen en verstandigen verborgen is, maar geopenbaard is aan de eenvoudigen en de kinderen.

De kennis Gods is echter verbonden met de kennis, niet alleen der ellende, maar ook van het "hoe" dezer ellende - zoals onze Catechismus zegt: ***"hoe groot mijn zonde en***

ellende zij." Dat "hoe" leert men van het blad der Schrift in de tegenwoordigheid Gods. Daar vindt men haat Gods en des naasten in zich (Vraag 5. Men vindt dat men Gods gebod niet volkomen kan houden en is toch in God gebonden, het volkomen te houden. Men vindt dat men het niet volkomen kan houden en men zou het willen houden en kan het niet; men zal en wil heilig zijn, maar het gelukt niet. Deze kennis wordt echter verkregen in de tegenwoordigheid Gods! Terwijl men verdwijnt voor Zijn woord in het bewustzijn van Zijn toorn en Zijn heiligheid.

Uit ditzelfde woord en uit eigen ervaring leert men het dan verder, terwijl men Gods deugden en eigenschappen kent: aan God ligt de schuld niet, *dat ik tot alle goed onbekwaam en tot alle boosheid geneigd ben* (Vraag 6). En de Heilige Geest Die de mens heeft gegrepen, de Geest der heiliging, Die de mens voor eeuwig wil binden aan het brandofferaltaar en het verzoendeksel, laat de mensen dingen zien waaraan hij nooit gedacht heeft. Hij laat hem zonden zien, welke hij niet bij zich vermoedde. Hij brengt de mens altijd weer daarheen, dat hij van zijn doen afgeleid wordt om op de oorzaak in te gaan van al zulk verderf, en dan komt hij op: "Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mijn moeder mij ontvangen." Ik ben dus van den beginne af verdorven.
En dan wordt hij nog dieper binnengeleid, in het Paradijs; en Adam en Eva wordt uit het Paradijs gezet: … ik ben Adam en Eva! Ik heb gegeten van de boom, van welke God gezegd had, gij zult daarvan niet eten!
Dat is zo de leiding van de Geest, opdat de mens ophoudt met zijn waan en dode werken; dat hij ophoudt met zijn waan, als kon hij iets, daar hij toch niet in staat is één haar wit of zwart te maken of een el tot zijn lengte toe te doen. Wat zou hij gereed maken voor de allerhoogste en heilige God?

De mens moet in de diepste diepte van zijn verderf worden binnengeleid, maar niet om daarin te blijven steken, of om zich daarmee te verontschuldigen, maar, waar u eerst geleerd hebt, dat dit Boek Gods woord is, daar zal het u als een bliksemstraal door merg en been binnenslaan: ‘Mijn zonden in daden, woorden en gedachten staan in een eeuwig boek opgeschreven als een eeuwige schuld! Dat ik, kind, mijn ouders ongehoorzaam was en ben, staat als een eeuwige schuld in dit boek!’
Waar een kind, dat God vreest, uit dit Boek leest: *God is, Zijn woord is waar*, daar zal het zich zeker niet op de verkeerde weg, met zijn geloof van Gods genade kunnen helpen. De Geest der genade, der tucht en der heiliging drijft de mens daarvan af. Wanneer twee van u in onenigheid geraakt zijn over een of andere kleinzielige geschiedenis en u hebt het elkander zo half en half vergeven, er steekt toch nog iets in het binnenste - weg met deze geschiedenis, anders komt er geen rust!
De Heilige Geest, de Geest der Heiliging, drijft van de zonde af om naar Christus heen te drijven. Hij laat de zonde en de onreinheid meer en meer zien, zodat juist de allerheiligste het meeste onheiligheid vindt in zich en zo, - als ik mij zo mag uitdrukken, - het allermeest heiliging nodig heeft. Dientengevolge zal zulk één zich met Gods barmhartigheid op zichzelf genomen, niet kunnen troosten. Hij zal zich niet daarmee kunnen vleien, dat God barmhartig zal zijn en het door de vingers zou zien. Het is hem daarom te doen, dat zijn weg voor God en mensen recht zal zijn.

Daar komt hij dan vanzelf verder in de kennis Gods. "Een eeuwige schuld heb ik gemaakt, de daad staat in een eeuwig boek geschreven; hoe komt zij uit dit boek weg? Wie betaalt voor mij de eeuwige schuld? God - dat heb ik erkend, dat heeft Hij mij Zelf in Zijn woord geleerd, - God moet genoegdoening hebben; die moet ik òf zelf

brengen of door een ander voor mij! Ik zelf?".
Ach, de eerlijke begeeft zich aan het werk. Hij bekeert zich, hij doet wat hij maar kan, hij maakt zich heilig, en zoekt voor zijn schuld te betalen. Hij heeft voor heden betaald, maar hij vindt geen geld voor de schuld van gisteren, maar hij vindt niets voor de schuld van eergisteren, maar ook niet voor de zonden van zijn jeugd. Welaan, hij vindt geld voor de zonden zijner jeugd, maar niet zoveel, dat het opweegt tegen de veelheid van zijn overtredingen. Welaan, hij vindt ook zoveel geld, maar nu leest hij het in de Schrift, dat hij zoveel verborgen zonden heeft, dat hij ze niet eens kent - wat nu? Wanneer ik weet, dat ik duizend rijksdaalders schuld heb, nu, dan kan ik mij er nog aan geven, om ze met werken af te betalen, al spat het bloed mij ook uit de vingers. Maar als mijn schuldeiser mij zegt, dat ik schulden van mijn vader en mijn grootvader heb, die ik niet eens weet - dan zijn kracht en moed verdwenen!
Zo laat God ons niet direkt de menigte der verborgen zonden zien, zo onbarmhartig is Hij niet. Hij weet, wij zouden onmiddellijk des doods zijn, wanneer Hij ons alles wilde openbaren, wat in ons hart en onze nieren steekt.
Eindelijk komt alles uit, als valse papieren - en het is toch waar voor God - en toch is het vals, het helpt niets, men werpt het in de oven. Het is alles valse munt, waarmee men zo lang gespeeld heeft. Goed, koninklijk geld heeft men in een zak, een kwartgulden en in de andere zak enige valse rijksdaalders, … eindelijk wordt alles weggeworpen en men is arm, men komt niet slechts tekort, maar er is volstrekt niets meer aanwezig, alles is verzondigd! Of het één óf het ander: óf eeuwig verloren - en ik ben het! - óf ik moet een Ander vinden, Die voor mij betaalt! Zo moet ik Hem zoeken! U hebt de Heere Jezus niet, wanneer u Hem slechts in uw hoofd hebt.

Wie de Heere Jezus gevonden heeft, die heeft Hem eerst gezocht, gezocht in dit Boek, totdat hij Hem persoonlijk voor zich gevonden heeft, God als zijn genadige God en verzoende Vader. Hij wordt gezocht. Veel heeft men over Hem geleerd, veel van Hem vernomen en waar u nu aan het zoeken komt, begint het waarheid bij u te worden, wat u als kind hebt geleerd en opgezegd: *Ik geloof de vergeving der zonden.* En: *Ik ben niet mijnszelve, maar mijns getrouwe Heere en Zaligmakers Jezus Christus.* Daar wordt de Heere Jezus dan eerst in waarheid gevonden.
Een engel kent de diepte van mijn verlorenheid niet; een engel weet niet, wat er in mijn hart omgaat. Ik geloof alles van een engel, maar barmhartig kan hij mij niet zijn. Van een zodanig verderf, van zulke zonde en misdaad, als ik heb begaan, heeft hij geen begrip. Ik moet een mens hebben, die met mij voelen kan, die mij barmhartig kan zijn, die doorgemaakt heeft, wat ik doorgemaakt heb, om door deze toorn Gods te komen; die deze verschrikkelijke toorn kent en hem in zijn binnenste heeft doorgemaakt, evenals ik en mijn broeders. En toch moet hij zo rechtvaardig zijn, dat hij niet een enige zonde heeft gedaan, anders moet hij voor zijn eigen zonde en schuld betalen en ik ben verloren.
Waar is Hij, Die in mijn vlees komt, Die met mij voelt en ondervindt, Die met al mijn nood en al mijn lijden medelijden heeft, Die doorgebroken is door de toorn en rein staat voor God? Waar is Hij, Die voor mij betaalt en mijn onmetelijke schuld op Zich neemt? Wiens betaling eeuwig geldt voor God, een eeuwiggeldende genoegdoening is? Waar is de Mens, die waarachtig Mens is, die geen schuld heeft en Die tegelijkertijd met Zijn ganse wezen, Zijn doen, met Zijn betaling, eeuwig is?
Dat leest u van dit blad! Dat brengt de duivel u niet bij! Daar is uw hart veel te zwak het te begrijpen en aan te nemen! Dat leert u alleen van dit blad. Hierop vindt u Jezus Christus in al Zijn volheid, waarin Hij van God voor ons is gemaakt. En u legt uw hand radeloos - al zeggen ook alle duivelen: het is niet voor u! - op dit blad, op Gods

woord. En God giet in het hart vrede in het bloed van Jezus Christus!
Hebt u dit dan in het Boek gelezen en daarop uw hand gelegd, dan wordt het u verzegeld door de Geest Gods, van de troon der genade uit, dat het binnengaat in het arme hart. Alle duivelen slaan het er niet meer uit, want God Zelf heeft het erin geblazen en erin gelegd.

En nu gaat u in dit blad met Christus naar Bethlehem, buigt uw knieën voor de kribbe, waarin het Kindeke ligt op stro. Dit is uw Koning! Waar u ligt in nood en dood, en in de verdoemenis van de hel, daar is u dit Kindeke rijker dan alles wat de wereld u aanbiedt. U gaat verder met Hem in de Jordaan. Daar laat u zich met Hem verdrinken, roept opwaarts tot Hem, totdat u verneemt: "Deze is Mijn Geliefde Zoon, Die hoort!"
En u geeft Hem hand en hart, om Hem eeuwig te gehoorzamen en Hem na te volgen. U gaat met Hem op weg naar Golgotha, staat met Hem voor de geestelijke raad en voor Pilatus, hangt met Hem aan het kruis. U ziet en leert het van dit blad, in nood, zonde en ellende, dat Hij Zich voor u heeft laten verdoemen, dat uw oude mens in Hem verdoemd is, dat u met Hem gekruisigd, gestorven en begraven bent.
En eer u het vermoedt, bent u met Hem opgestaan ten derden dage en met Hem in de hemel gezet. En u juicht: *Wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is, ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is; Die ook voor ons bidt!* Amen.